

**ЛІТОПИС
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ:
2008–2018 рр.**

Національна спілка краєзнавців України

**ЛІТОПИС
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ:
2008–2018 рр.**

До 10-річчя надання Спілці краєзнавців статусу національної

Київ – 2018

УДК 016:908(477)''1927/2017''(05)

*Рекомендовано до друку рішенням Президії
Національної спілки краєзнавців України від 20 лютого 2018 р., протокол № 1*

Загальна редакція: голова Національної спілки краєзнавців України, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України, професор **Олександр Реєнт**.

Упорядники: Євген Букет, Володимир Дмитрук, Руслана Маньковська, Володимир Милько.

Авторський колектив: Л. Бабенко, О. Бабенко, Л. Баженов, С. Баженова, Г. Бондаренко, В. Ботушанський, Є. Букет, М. Делеган, В. Дмитрук, О. Добржанський, С. Гальчак, М. Гончар, О. Гончаров, А. Горук, В. Гутник, М. Делеган, А. Жив'юк, О. Затуловська, О. Коваленко, В. Колечкін, О. Корнієнко, М. Косило, С. Костюк, І. Кочергін, С. Куделко, В. Кушнір, М. Литвин, О. Макієнко, Р. Маньковська, В. Мельниченко, І. Мельничук, В. Милько, Т. Нагайко, А. Роздобудько, В. Романько, І. Петренко, О. Реєнт, І. Савенкова, Г. Савченко, А. Силук, Є. Сінкевич, П. Скваронський, С. Сурченко, **П. Тронько**, О. Тригуб, А. Шваб, Л. Ясновська.

Л 64

Літопис Національної спілки краєзнавців України: 2008–2018 рр. До 10-річчя надання Спілці краєзнавців статусу національної / Нац. спілка краєзнавців України; за заг. ред. О.П. Реєнта; упоряд.: Є.В. Букет, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько. – К.: НСКУ, 2018. – 500 с.

ISBN

У виданні в хронологічному порядку подано інформацію про події та заходи, організовані за ініціативи та участю Національної спілки краєзнавців України й її обласних організацій у 2008–2018 роках, висвітлюються актуальні питання розвитку українського краєзнавства вказаного періоду ХХІ століття та внесок краєзнавців у збереження та популяризацію історико-культурної спадщини України.

ISBN 978-617-7399-26-0

© Національна спілка краєзнавців України, 2018

© Упорядники, автори, 2018

З М І С Т

Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання Всеукраїнській спілці краєзнавців статусу національної» (2008 р.)	5
Привітання Президента України Петра Порошенка (2015 р.)	6
Резнт О.П. Національна спілка краєзнавців України: історія та перспективи	7
Розділ I.	
Події в житті Національної спілки краєзнавців України . . .	37
Розділ II.	
Літопис регіональних організацій Національної спілки краєзнавців України	
Кримська республіканська організація	140
Вінницька обласна організація	144
Волинська обласна організація	158
Дніпропетровська обласна організація	172
Донецька обласна організація	181
Житомирська обласна організація	202
Закарпатська обласна організація	213
Запорізька обласна організація	243
Івано-Франківська обласна організація	251
Київська міська організація	269
Київська обласна організація	304
Кіровоградська обласна організація	314
Луганська обласна організація	334
Львівська обласна організація	342

Миколаївська обласна організація	347
Одеська обласна організація	356
Полтавська обласна організація	365
Рівненська обласна організація	383
Севастопольська міська організація	388
Сумська обласна організація	389
Тернопільська обласна організація	402
Харківська обласна організація	411
Херсонська обласна організація	418
Хмельницька обласна організація	426
Черкаська обласна організація	456
Чернівецька обласна організація	475
Чернігівська обласна організація	485

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 16 жовтня 2008 р. № 908
Київ

**Про надання Всеукраїнській спілці
краєзнавців статусу національної**

Відповідно до статті 7 Закону України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" (554/97-ВР) Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

Враховуючи видатні заслуги у забезпеченні розвитку української національної культури, надати статус національної Всеукраїнській спілці краєзнавців і надалі іменувати її - Національна спілка краєзнавців України.

Прем'єр-міністр України

Ю. ТИМОШЕНКО

Президент України

Національній спілці
краєзнавців України

Шановні друзі!

Щиро вітаю дослідників минушини міст і сіл із 90-річчям від дня заснування Національної спілки краєзнавців України.

31 травня 1925 року було утворено Український комітет краєзнавства як постійно діючий орган. На жаль, проіснував він недовго. В умовах активного формування тоталітарної системи численні осередки комітету було розгромлено, випуск тематичних видань припинено, зруйновано безліч пам'яток історії та культури, знищено музейні експонати, а найактивніші діячі краєзнавства стали жертвами політичного терору. Лише в останні роки існування Радянського Союзу зусиллями подвижників, які понад усе любили рідну землю, вдалося відродити краєзнавчу спілку.

Вам випала велика честь працювати пліч-о-пліч з Героєм України, академіком Петром Троньком, який доклав чимало зусиль, аби врятувати від знищення значну кількість національних скарбів. У цьому році виповнюється 100 років від дня його народження. Світла пам'ять про академіка Тронька і його самовіддану працю назавжди залишиться у наших серцях.

Сьогодні Національна спілка краєзнавців України продовжує примножувати свої славні традиції, невтомно захищаючи вітчизняну історію і культуру. Праця її дослідників є невичерпним джерелом для виховання нової генерації українців, духовної та інтелектуальної еліти нації.

Бажаю усім міцного здоров'я, щастя, добробуту і нових звершень в ім'я нашої країни.

Петро ПОРОШЕНКО

*Олександр Реснт,
голова Національної спілки краєзнавців України,
член-кореспондент НАН України*

НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Здобуття Україною незалежності стало могутнім стимулом відродження духовності й історичної пам'яті народу. Небачено розширилися межі наукового пошуку й коло людей, причетних до вивчення і збереження багатотомових культурних традицій. На тлі загального посилення інтересу суспільства до витоків і джерел духовності з кожним роком примножується потенціал і урізноманітнюються функції краєзнавства, зростає його виховна роль.

На рубежі тисячоліть, у період переоцінки цінностей і творення нових форм людського співжиття виховний і об'єднуючий потенціал «малої історії» стає особливо вагомим.

Кожен хто цікавиться минулим своєї країни, знаходить теми і сюжети для самостійного наукового пошуку у величезному часовому діапазоні – від часів трипільської культури до наших днів. Свій слід в історії залишили античні держави Північного Причорномор'я і середньовічні міста-фортеці, запорозькі Січі, блискучі шедеври архітекторів XVIII–XIX століть. Тисячолітні храми і рядова міська забудова середньовіччя, що збереглися до наших днів – це те, що ми повинні не тільки досконально вивчити і зберегти, а й передати у спадщину нашим нащадкам.

Відомі діячі науки, літератури та мистецтва, шанувальники рідної природи та культури в усі часи української історії дбали про ретельне вивчення та дбайливе збереження для майбутніх поколінь історичних, мистецьких, фольклорно-етнографічних надбань, побутово-господарських традицій рідного народу.

Для України краєзнавство завжди було не лише міцним фундаментом історичної пам'яті, а й формою самозахисту від ударів долі. Безпрецедентні гоніння царизму на українську культуру й мову загрожували українству національною смертю, і тільки самовіддані зусилля кількох поколінь краєзнавців підтримували в суспільстві інтерес до культури, мови, традицій українського народу. Обстоювати українські національні цінності і в імперські, і в радянські часи значило свідомо піддавати свою долю неабияким випробуванням.

Ідея створення інституції, яка б займалася проблемами місцевої історії, виникла у 20–40-х рр. XIX ст.

1843 року в Києві було створено Тимчасову комісію для розгляду давніх актів, котру зазвичай називали Археографічною. У її роботі, поряд із видатними науковцями М. Костомаровим, О. Лазаревським, О. Левицьким, М. Максимовичем, В. Іконниковим, брав активну участь і Тарас Шевченко.

Величезне значення для становлення українського краєзнавства мала плідна діяльність «Товариства Нестора-Літописця» при Київському університеті Святого Володимира, Одеського наукового товариства історії та старожитностей, Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, Наукового історико-філологічного товариства при Харківському університеті, Подільського церковного історико-археологічного товариства, Товариства дослідників Волині у Житомирі та багатьох інших регіональних об'єднань поціновувачів рідного краю. Розвитку краєзнавства сприяло й проведення п'ятнадцяти Археологічних з'їздів, шість із яких відбулися в Україні.

Значну увагу краєзнавству, його освітньо-виховній функції приділяли видатні вчені та діячі української культури: М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, Д. Багалій, Д. Яворницький та інші, чия плідна праця наприкінці XIX – на початку XX ст. сприяла розвитку краєзнавства як науки та усвідомленню її нерозривного зв'язку з освітньою галуззю. На думку І. Франка, добре поставлена краєзнавча робота в школі «дає змогу докладно ознайомитись зі своїм краєм і усією Батьківщиною... Адже це перший ступінь, перша прикмета раціональної освіти – знати своє найближче оточення, знати минуле і сучасне свого народу і відчувати себе живим і свідомим членом живого, об'єданого організму».

У роки національно-визвольних змагань українського народу, в умовах Першої світової та громадянської воєн виникали і активно функціонували численні краєзнавчі організації, опираючись на підтримку Центральної Ради, гетьманського уряду, Директорії.

1917 року в Києві розпочав діяльність Центральний комітет охорони пам'яток старовини і мистецтва під головуванням Михайла Грушевського. Того ж року з ініціативи художника Сергія Васильківського в Харкові було засновано товариство «Музей Слобожанщини». Серед вагомих справ, започаткованих у період Української революції, здійснювалися заходи щодо впорядкування могили Тараса Шевченка в Каневі, створення Національної галереї, Всеукраїнського «Шевченківського» або «Пам'яткового» музею. У надзвичайно складних умовах українська інтелігенція зуміла не лише зберегти, а й реально примножити краєзнавчі традиції, зробити їх вагомим чинником ствердження національної ідеї.

Провідну роль у розвитку й організації краєзнавчої роботи взяла на себе Українська академія наук. У першому її Статуті, затвердженому гетьманом

П. Скоропадським 1918 року, йшлося, що Академія у Києві «ставить собі на меті, окрім загальних наукових завдань, виучувати сучасне і минуле України, української землі та народу».

На початку 20-х років в структурі історико-філологічного відділу ВУАН плідно працював ряд комісій краєзнавчого профілю.

Етнографічна комісія утворена 1920 р. як секція Українського наукового товариства. 1921 р. етнографічна секція увійшла до складу ВУАН. З 1925 р. секцію перейменовано на Етнографічну комісію ВУАН. До комісії входили відомі вчені, етнографи, краєзнавці – А. Лобода (голова), М. Біляшівський, О. Косач, П. Демуцький, Л. Ревуцький, М. Рудинський, В. Ляскоронський, С. Терещенко, В. Модзалевський та ін. Головним завданням комісії було збирання етнографічних і краєзнавчих матеріалів. До роботи залучалося широке коло вчителів, студентів, культпрацівників, аматорів-краєзнавців, або кореспондентів. З комісією співпрацювало багато краєзнавчих гуртків та етнографічних товариств на місцях, особливо шкільних, був запроваджений спеціальний «краєзнавчий практикум» для учнівської молоді. Результати досліджень членів комісії публікувалися в «Етнографічному віснику» та «Бюлетені».

Дослідженням і охороною історико-культурної спадщини займалася Археологічна комісія, утворена 1921 р. Головою обраний Ф. Шміт, члени комісії – М. Василенко, О. Грушевський, А. Дахнович, В. Іконников, Ф. Ернст (секретар), Т. Красицький, М. Макаренко, В. Щербина, Д. Щербаківський, М. Біляшівський (товариш голови) та ін. Краєзнавчими проблемами займалися секції етнографії, музеєзнавства, історії мистецтва.

Активною розробкою краєзнавчих проблем займалася секція етнографії, етнології і краєзнавства науково-дослідної кафедри історії України. Вона була створена у жовтні 1921 р. в Харкові академіком Д. Багалієм, який вважав, що вивчення історії окремих регіонів повинно стати першою сходинкою на шляху до побудови загальної концепції історії України і написання фундаментальних праць. Обґрунтувавши ідею вивчення історії по окремих регіонах (т.зв. «обласна концепція»), Д. Багалій виступив засновником наукової школи, яка відіграла важливу роль у розвитку системних регіонально-історичних досліджень.

Секцію очолював О. Ветухов, в її роботі брали участь П. та О. Ковалевські, Я. Риженко, П. Білецька. Однією з головних напрямів її діяльності були краєзнавчі та етнографічні експедиції та екскурсії.

Глибокою зацікавленістю відзначалася діяльність Київської комісії краєзнавства при ВУАН, утвореної в листопаді 1922 р. До складу названої комісії входили такі відомі українські вчені, як А. Лобода (голова), В. Лучицький (заступник), О. Фомін, І. Шмальгаузен, М. Птуха (заступник), В. Липський, П. Тутковський, М. Василенко, М. Шарлемань та інші. 1923 р. затверджено

Президію комісії, в яку увійшли А. Лобода (голова), М. Птуха, Д. Белінг (секретар) та В. Лучицький.

Головним завданням комісії було об'єднання краєзнавчих осередків і координація їхньої роботи, з'ясування стану краєзнавства в Україні та сприяння його поширенню, науково-дослідна робота, складання довідників, посібників, програм, пробудження інтересу до краєзнавчих студій на місцях.

Численними конкретними практичними справами сповнена діяльність Харківської комісії краєзнавства під керівництвом Д. Зеленина та О. Федоровського, створеної 1923 р. Велику допомогу згаданому координаційному центру надавали патріархи харківського краєзнавства академіки Д. Багалій та Д. Яворницький, в її роботі також брали участь С. Таранушенко, О. Синявський, О. Івановський.

Наприкінці 1923 року в Україні було створено третю академічну краєзнавчу комісію – Одеську, під головуванням С. Дложевського, директора Одеського історико-археологічного музею. Наскільки плідно працювала остання, свідчить хоча б той факт, що одеським дослідникам рідного краю, незважаючи на труднощі, вдалося налагодити видання «Вісника Одеської комісії краєзнавства», зібрати необхідну для постійної роботи бібліотеку.

У роботі комісії брали участь Д. Яворницький, Г. Цомакіон, В. Селінов, В. Стратен, Ф. Камінський, О. Трефільєв. Р. Волков очолював етнографо-діалектологічну секцію, М. Слабченко – соціально-історичну. Філії Комісії працювали в Тирасполі й Херсоні. Члени комісії займалися розкопками Ольвії, Березані, Усатова. Археологічною секцією була складена археологічна карта краю.

Відзначаючи позитивну роль краєзнавчих комісій при ВУАН в академічному звіті Президії ВУАН, академіки В. Липський, А. Кримський, А. Лобода наголошували: «Разом з тим необхідним є те, аби принаймні Центральні комісії краєзнавства у Києві, Харкові і Одесі користувались в урядових установах правами і авторитетами, які відповідають їх державному і науковому значенню».

В окремих округах почали створюватися громадські краєзнавчі товариства (у 1920 – в Ізюмському і Роменському, 1922 – у Волинському і Житомирському, 1923 – у Коростенському, Лубенському, Одеському; 1924 – у Чернігівському, у 1925 – у Дніпропетровському, Луганському, Мелітопольському). За типовим Статутом, основними завданнями краєзнавчого товариства були: наукова обробка даних, що стосуються продуктивних сил краю (округу, району); поширення відповідних відомостей про край; заохочення широких мас до вивчення краю. Краєзнавчі товариства займалися освітньою та видавничою діяльністю: організовували лекції, екскурсії, подорожі, створювали бібліотеки, сприяли всебічному вивченню краю.

Потреба у власному краєзнавчому науковому центрі ставала все виразнішою. Вона знайшла відображення у створенні Чернігівського інституту краєзнавства. Керівне ядро інституту (А. Верзилов, С. Воробйов, В. Дубровський та ін.) у жовтні 1924 р. провели губернську краєзнавчу конференцію, на яку зібралось більше 80 осіб. Інститут планувався як самостійна юридична організація з відділеннями в округах. За статутом, затвердженим Чернігівським губвиконкомом, головне завдання його полягало в об'єднанні наукових установ, товариств, організацій, вузів, адміністративних та господарських установ Чернігівщини та окремих осіб для вивчення її в «природно-історичному, соціально-економічному та культурно-історичному відношеннях». М. Грушевський особисто опікувався станом справ Інституту, в липні 1924 р. він приїздив до Чернігова та зустрівся з керівниками Інституту.

Плідно працювали на ниві краєзнавчого руху історичні кафедри Інститутів народної освіти. З 1925 р. в системі ІНО були утворені спеціальні наукові кафедри краєзнавства. Так, наприклад, у Донецькому ІНО була відкрита науково-дослідна кафедра по вивченню Донбасу. Робота проводилася в секціях: соціально-історичній з підсекціями археології та освіти і культурної праці та вивчення природних багатств Донбасу.

Одеське товариство при ВУАН, засноване 28 березня 1926 р. під керівництвом М. Гордієвського, займалося вивченням культурних течій в регіоні, підготовкою літописів окремих населених пунктів, підприємств, організацій. Донецьке товариство, засноване 1926 р., внесло помітний вклад у розвиток музейництва. Полтавське товариство під керівництвом В. Щепотьєва займалося виявленням і опрацюванням пам'яток української матеріальної і духовної культури.

Цікаві завдання вирішували кабінети краєзнавства, одним із яких був Кабінет по вивченню Поділля, заснований при Вінницькій філії Всенародної бібліотеки України навесні 1924 р. Під керівництвом В. Отамановського він, зокрема, займався консолідацією місцевих наукових сил, розробкою питань краєзнавчої бібліографії, популяризацією історичних знань, виданням краєзнавчої літератури. В планах кабінету була підготовка «Бібліографії Поділля», циклу розвідок дослідників Поділля, створення «Енциклопедії Поділлязнавства». Велика увага приділялася вивченню та охороні пам'яток старовини і мистецтва. Фактично кабінет став координаційним центром із дослідження історії, економіки, природи та охорони пам'яток Поділля. Такі ж кабінети діяли в Черкасах, Миколаєві та Умані.

Харківська Слобожанська Комісія стала ініціатором проведення Першої Всеукраїнської краєзнавчої конференції 28–31 травня 1925 р., на яку зібралися 75 делегатів – представників 22 місцевих осередків з усіх регіонів України. В доповіді секретаря Всеукраїнського Центрального Виконавчого

Комітету О. Буценка зазначалося, що «краєзнавство – це одне з найважливіших завдань відродження нашого господарства, яке може відбутися лише при новому і точному облікові природних багатств і всіх продуктивних сил країни».

Широку дискусію на конференції викликала інформація О. Лазаріса про сучасний стан краєзнавства. Поряд із визначенням основних шляхів діяльності, а саме: «вростати в широкі кола робітничо-селянських мас, найщільніше зв'язуватись з краєзнавцями на місцях, зробити краєзнавство цілим рухом», він фактично закликав нищити всю роботу старих краєзнавців-дослідників і вчених. Проти таких хибних тверджень рішуче виступили Д. Багалій, М. Яворський, О. Яната, М. Шарлемань.

Конференція прийняла звернення до всіх краєзнавчих організацій, в якому, зокрема, говорилося: «Перша Всеукраїнська конференція з краєзнавства була першою спробою виявити краєзнавчі сили УСРР, зробити перший підсумок досягнень, здобутих уже в краєзнавчій роботі, з'ясувати умови роботи та перспективи її, об'єднати краєзнавчі сили України. Конференція показала силу і життєдайність краєзнавчого руху».

Ідея створення краєзнавчого наукового центру реалізувалася, коли Перша Всеукраїнська краєзнавча конференція обрала Український комітет краєзнавства (УКК) при Головнауці, який склали постійно діючий орган із 15 осіб (М. Яворський, Д. Багалій, О. Яната, М. Криворотченко та ін.) і правління з 42 представників окружних краєзнавчих осередків і зацікавлених державних і громадських організацій. (На увічнення цієї непересічної події в листопаді 1998 р. в Харкові було урочисто відкрито меморіальну дошку на будинку, де працював Український комітет краєзнавства).

У жовтні 1926 р. Президія Укрголовнауки затвердила новий склад Комітету, ввівши до нього В. Левицького, М. Волобуєва, В. Гериновича, К. Дубняка, С. Рудницького. Завдання Комітету, які були викладені в «Положенні про УКК», передбачали: облік, систематизацію та організацію всієї краєзнавчої роботи; розробку планів та програм різних галузей краєзнавчої роботи; вивчення форм і методів краєзнавчої роботи; загальне організаційне і наукове керування роботою існуючих краєзнавчих організацій і утворення нових; зв'язок з центральними, науковими, державними та господарськими установами і організаціями; участь у наукових та громадських з'їздах, що мають відношення до краєзнавчої роботи.

Для надання краєзнавчому руху масовості Український комітет краєзнавства запровадив інститут кореспондентів, на яких покладалося завдання організації краєзнавчих осередків. У програмі роботи кореспондентів Українського комітету краєзнавства, опублікованій у журналі «Краєзнавство» (1927, №1), передбачалося збирання даних про наявність новостворених осередків, читання доповідей на краєзнавчі теми, про матеріали з питань

краєзнавства, що вміщувалися в місцевій пресі. Окремо збиралися дані про ентузіастів краєзнавства і сферу їх зацікавлень.

Про досвід і ефективність роботи Українського комітету краєзнавства в ті часи свідчить реальне зростання краєзнавчих організацій і осередків. Якщо в 1925 р. в республіці нараховувалося 5 товариств, 11 гуртків у 5 округах, то на 1 січня 1929 р. діяло 51 товариство, 658 гуртків у 32 округах. Український комітет краєзнавства всебічно сприяв дослідженню історії населених пунктів України, вивченню окремих промислових і сільськогосподарських підприємств, розробці наукових засад пам'яткоохоронної роботи.

Взаємозбагаченню, обміну набутим досвідом значною мірою сприяли творчі зв'язки Українського комітету краєзнавства з Центральним бюро краєзнавства, краєзнавчими організаціями інших республік СРСР та зарубіжних країн. Зокрема, зі звіту УКК за 1929 рік довідуємося, що Комітет підтримував тісні контакти з 61 краєзнавчою організацією в союзних республіках, 8 зарубіжними.

Незважаючи на певні труднощі, здебільшого матеріального характеру, в 1927 р. співробітникам Українського комітету краєзнавства вдалося налагодити у м. Харкові видання науково-методичного журналу «Краєзнавство» розрахованого і на науковців, і на широкий краєзнавчий актив. Матеріали, опубліковані на його сторінках в 1927–1930 рр., дають яскраве уявлення про основні напрями краєзнавчої роботи, реальні здобутки місцевих організацій, окремих краєзнавців.

1927 р. вийшло 3 номери, в 1928–1929 рр. – по 10 номерів, 1930 р. – 5 номерів. Редакція журналу вбачала своїм завданням «об'єднати краєзнавчі сили, піднести їх роботу на наукову основу, поставити перед краєзнавцями актуальні проблеми, висунуті сучасним життям».

Журнал «Краєзнавство» став важливим етапом у розвитку краєзнавчої справи в Україні, він мав велике значення для консолідації краєзнавчих сил, для комплексного вивчення історії України.

Одним зі своїх головних завдань Український комітет краєзнавства вважав порушення проблеми підготовки кадрів для краєзнавчої роботи та обліку краєзнавчих сил республіки. Зусиллями Комітету 1928 р. масовий краєзнавчий рух охопив 32 округи республіки, запроваджувалися спеціальні курси, кореспондентами УКК читалися лекції, проводилися семінари. Комітетом були засновані унікальні форми роботи, які сприяли переростанню краєзнавства в масовий рух. Зокрема, він ініціював складання докладної бібліографії методичних матеріалів з краєзнавства, почав створення центральної картотеки і фонотеки краєзнавчих об'єктів.

Реальним кроком уперед у формуванні наукових форм краєзнавства стала діяльність на цій ниві видатного українського історика М.Грушевського. Утворені ним в 1924–1925 рр. при кафедрі історії України комісії порайонного

дослідження (Києва та Правобережної України, Лівобережної України, Полудневої України та Західної України) ставили розробку краєзнавчих проблем на рівень високих вимог академічної науки, утворювали, за словами М. Грушевського, «асоціацію порайонного дослідження історії України».

Отже, в 1920-х роках академічними установами України було набуто цінний і важливий досвід краєзнавчих досліджень, їхньої безпосередньої організації на місцях, залучення до цієї справи широких кіл громадськості. На початку 30-х років в Україні було понад 30 тис. активних краєзнавців.

В умовах активного формування тоталітарної системи, панування вольгарно-соціологічних схем демократичний за своїм характером краєзнавчий пошук, студіювання певних регіонів не вкладалися в тогочасні концепції вітчизняної історії, не узгоджувалися з монопольним правом кремлівських ідеологів на істину. Саме це і стало однією з причин ліквідації численних краєзнавчих організацій, масових незаконних репресій в середовищі самовідданих дослідників рідного краю.

Звинувачені в українському буржуазному націоналізмі, ідеалізації патріархальщини, зв'язках з міфічними контрреволюційними організаціями краєзнавчі осередки були розгромлені, журнали й інші краєзнавчі видання закриті, зруйновано велику кількість унікальних пам'яток історії та культури, а найактивніші діячі стали жертвами політичних репресій.

На рубежі 1920–1930-х років краєзнавчий рух в Україні почав згортатися. Зі сторінок газет і журналів все частіше сипалися звинувачення на адресу Українського комітету краєзнавства, його окремих діячів, яким приписувалися націоналізм, участь у різноманітних ухилах, у відкритій контрреволюційній діяльності. Зокрема, журнал «Советское краеведение» (1931 р., № 2) прямо звинувачує УКК в об'єднанні «опортуністичних, антирадянських» сил, що приховуються під гаслами «академізму, аполітичності». За подібними звинуваченнями, як правило, йшли арешти. Так, на основі сфабрикованих справ були репресовані голова Українського комітету краєзнавства М. Яворський, заступник голови УКК М. Криворотченко, члени комітету М. Волобуєв, В. Геринович, С. Рудницький, О. Яната і багато інших. Практично весь склад Українського комітету краєзнавства було репресовано.

Масові незаконні репресії проводилися і на місцях. Їх жертвами стали директори і працівники багатьох музеїв, організатори та члени краєзнавчих товариств, багато авторів і видавців краєзнавчої літератури.

На превеликий жаль, в умовах активного формування тоталітарної системи численні краєзнавчі осередки були розгромлені, випуск журналу й інших краєзнавчих видань припинено, зруйновано величезну кількість унікальних пам'яток історії та культури, знищено музейні експозиції, а найактивніші діячі краєзнавства стали жертвами політичних репресій. Фактично було репресовано увесь український краєзнавчий рух.

Відродження краєзнавства почалося вже в перші повоєнні роки. В 50-х роках намітилися позитивні тенденції збільшення випуску літератури з краєзнавчої проблематики. В цей період в Україні побачили світ цікаві роботи з історії міст – Львова, Харкова, Києва, Одеси, Севастополя, Вінниці, Житомира, Луганська, Луцька, Чернігова, окремих промислових і сільськогосподарських підприємств.

У перші повоєнні роки основна увага у краєзнавчій роботі приділялася вивченню і дослідженню історії міст і сіл України. 1949 р., зважаючи на важливе наукове значення дослідження історії міст і сіл, при Президії АН України була утворена спеціальна комісія, до складу якої увійшли провідні вчені-історики, літератори, фахівці з інших спеціальностей. На комісію покладалося завдання наукової координації досліджень в цій галузі, залучення до їхнього проведення наукових установ Академії наук, кафедр вищих навчальних закладів, культурно-освітніх організацій. Сам факт створення такої комісії свідчив про наявність сформованої громадської думки щодо необхідності активізації в Україні досліджень з історії міст і сіл.

29 травня 1962 року ЦК Компартії України прийняв постанову про видання «Історії міст і сіл УРСР». Для його підготовки була створена Головна редакційна колегія, до складу якої увійшли провідні вчені. Інститут історії АН УРСР здійснював науково-методичне керівництво роботою, Головна редакція Української радянської енциклопедії – наукове редагування усіх томів, Державна історична бібліотека формувала картотеку краєзнавчої літератури.

26-томна «Історія міст і сіл Української РСР» – праця, яка започаткувала новий напрям у вітчизняній історіографії і сьогодні не має аналогів у світі, стала результатом об'єднання зусиль понад 100 тисяч літописців – дослідників рідного краю – науковців, працівників культури, вчителів, краєзнавців-аматорів. Завдяки цьому виданню всі міста, містечка й численні села України отримали свою біографію, в якій зафіксовано основні історичні етапи їхнього розвитку. Основне значення цієї праці полягає в тому, що до її написання, до витоків своєї історії долучилися десятки тисяч самодіяльних дослідників, шанувальників свого минулого. А цьому немає ціни. Вона дала могутній поштовх розвитку краєзнавчого руху в Україні, сприяла розповсюдженню серед населення знань про рідний край, його історію, традиції, культуру, підвищила інтерес до пізнання і вивчення історії українського народу.

Загальний обсяг цієї титанічної праці, яка досі не має аналогів у світі, становив 2360 авторських аркушів, у томах вміщено 1340 статей з історіями обласних і районних центрів та інших значних населених пунктів, 8619 статей про всі селища міського типу та центри сільрад, уміщено 9 тисяч ілюстрацій.

Іншим важливим напрямом відродження краєзнавства став громадський рух за увічнення історії українського козацтва. Як відомо, в період 1930–1950-х років козацька тематика перебувала не в пошані ідеологічних провідників нашого суспільства. Вона поступово зникла з програм наукових досліджень, активно вилучалася з видавничих планів, сторінок періодичних видань.

Із метою увічнення найвидатніших історичних подій, пов'язаних з історією українського козацтва, для збирання, систематизації і зберігання монументальних речей і споруд, матеріальних і музейних знахідок пропонувалося утворити в м. Запоріжжі на острові Велика Хортиця, що був одним із важливих центрів Запорозької Січі – Державний історико-культурний заповідник і розмістити на його території Музей історії запорозького козацтва з п'ятьма діорамами, тематичний садово-декоративний парк та етнографічний відділ. ЦК КПУ, обговоривши записку з цього питання, 31 серпня 1965 року прийняв постанову «Про увічнення пам'ятних місць, пов'язаних з історією українського козацтва». Аналогічну постанову 18 вересня 1965 р. прийняв і уряд республіки. Згаданими документами територія острова Велика Хортиця в м. Запоріжжі загальною площею 3 тисячі гектарів оголошувалася Державним історико-культурним заповідником. 6 квітня 1993 р. Уряд України прийняв постанову «Про національний заповідник “Хортиця”».

Велику увагу дослідники краю приділяли створенню Музею народної архітектури і побуту в Переяславі-Хмельницькому, Львові, Ужгороді та Музею народної архітектури та побуту України в м. Києві.

Ідея створення музею під відкритим небом у Києві в повоєнні роки неодноразово порушувалася представниками наукової і творчої інтелігенції. Це питання, зокрема, ставили перед урядом України академіки Б. Патон, М. Рильський, О. Гончар, О. Корнійчук, члени-кореспонденти М. Сиваченко, Ф. Шевченко, доктори наук Г. Логвин, К. Гуслистий, О. Касименко, М. Брайчевський та ін. 17 липня 1976 року відбулося відкриття першої черги Державного музею народної архітектури та побуту України.

Як своє пріоритетне завдання краєзнавці розглядали увічнення подвигу українського народу у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. На середину 1980-х рр. в містах і селах України було встановлено понад 8 тис. пам'ятників воїнам-землякам. 9 травня 1981 р. у Києві було відкрито меморіальний комплекс «Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» На дніпровських схилах на площі 40 га створено архітектурно-скульптурний ансамбль, що включає музейний комплекс, чашу «Вогонь Слави», Алею міст-героїв, майданчик воєнної техніки часів війни, 7 скульптурних композицій.

У розвитку краєзнавства, його наукових основ велике значення мало створення 1979 року у структурі академічного Інституту історії відділу

історичного краєзнавства, на який серед інших завдань покладалася підготовка «Зводу пам'яток історії та культури», який буде першим фундаментальним виданням про нерухомі пам'ятки – археології, історії, архітектури, монументального мистецтва, які мають, історичну, наукову або художню цінність.

Починаючи з 1980 року, започатковано проведення всеукраїнських наукових конференцій з історичного краєзнавства (Вінниця, Полтава, Чернігів, Кам'янець-Подільський, Миколаїв, Луцьк, Черкаси, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Хмельницький), яких на сьогодні вже проведено 14, першу Всесоюзну краєзнавчу конференцію (Полтава), десятки круглих столів, симпозіумів, семінарів, сотні регіональних конференцій, значення яких для розвитку історичного краєзнавства було величезним. Вони стали науковою школою для сотень краєзнавців, сприяли переростанню краєзнавства у могутній громадський рух.

На хвилі демократичних перетворень, національного піднесення суспільства 27 березня 1990 року в Києві відбувся I-й Всеукраїнський краєзнавчий з'їзд, який мав статус установчого для Всеукраїнської спілки краєзнавців (ВСК) – повноправної спадкоємиці традицій, впроваджених свого часу Українським комітетом краєзнавства. Головою правління Всеукраїнської спілки краєзнавців було обрано доктора історичних наук, академіка АН України П. Т. Тронька. Відповідно до затвердженого з'їздом Статуту, основним завданням діяльності ВСК було виховання у громадян почуття національної самосвідомості, глибокої поваги до історії, культури, мови, традицій українського народу, а також інших народів, пов'язаних із ним своєю долею, шанобливе ставлення до скарбів рідної природи та культури.

1993 року ВСК поновила випуск репресованого журналу «Краєзнавство». У пам'ять про своїх славетних попередників, які стали жертвами тоталітарного режиму, почали видаватися документальні збірники «Репресоване краєзнавство». В усіх областях постійно виходять у світ краєзнавчі монографії, путівники, буклети, довідники. Встановлено спілчанську Премію ім. Дмитра Яворницького.

Краєзнавці України беруть найактивнішу участь у підготовці масштабного загальнонаціонального видання – науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» – про трагічні роки політичних репресій. В рамках Державної програми «Реабілітовані історією» (Постанова КМУ від 11.09.1992 р. №530) на сьогодні в усіх областях видано 100 книг, у яких названо сотні тисяч прізвищ громадян України, котрі стали жертвами політичних репресій комуністичного тоталітарного режиму, вперше опубліковані унікальні архівні документи, нариси, статті.

Члени Спілки проводять і значну пам'яткоохоронну роботу, розробляють туристично-екскурсійні маршрути, беруть участь у створенні

нових і поповненні експозицій існуючих музейних закладів, розвивають освітянське краєзнавство, готують краєзнавчі підручники для шкіл і вишів, допомагають вітчизняному туризму в усіх його формах.

25 грудня 1996 року відбувся II з'їзд ВСК, який підбив підсумки виконання статутних положень і поставив завдання на майбутнє, прийняв постанову, в якій підкреслювалося, що «демократичне за своїм характером, формами й методами роботи краєзнавство не лише виконує науково-пізнавальні функції, а й сприяє вирішенню назрілих народногосподарських проблем».

У Розпорядженні Президента України від 19 жовтня 2000 р. «Про забезпечення комплексного розвитку малих міст України» доручено Кабінету Міністрів «забезпечити підготовку за участю Національної академії наук України “Історії міст і сіл України” у новій редакції».

Указ Президента від 23 січня 2001 року «Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні» надав нового поштовху в розвитку краєзнавчого руху.

Кабінет Міністрів України розробив і прийняв постанову від 10 червня 2002 року «Про затвердження Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року», яка передбачає, зокрема: утворення наукових центрів краєзнавчих досліджень в АР Крим, областях, містах Києві і Севастополі; розробку програми з курсу «Краєзнавство» для вищих навчальних закладів гуманітарного профілю, загальноосвітніх шкіл, удосконалення підготовки та перепідготовки фахівців з краєзнавчої роботи.

29–30 жовтня 2003 року відбувся III з'їзд Спілки. Серед головних завдань Спілки, визначених постановою III з'їзду, було зосередити зусилля активу на виконанні вимог Указу Президента України «Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні» та практичній реалізації, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року, забезпечити піднесення наукового рівня загально-теоретичних розробок, підготовку узагальнюючих праць з окремих напрямів краєзнавства, розширити роботу з популяризації досліджень, залучати громадськість до збереження та популяризації національної історико-культурної спадщини; активніше співробітничати з державними установами, науково-дослідницькими центрами, закладами культури й освіти, політичними партіями та громадськими організаціями, зацікавленими в розвитку краєзнавства, відродженні історичної пам'яті українського народу, збереженні унікальних природних скарбів рідної землі.

Визначальною подією для краєзнавців України стало прийняття Кабінетом Міністрів України постанови №908 від 16 жовтня 2008 року, за якою відповідно до статті 7 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», враховуючи видатні заслуги в забезпеченні розвитку української національної культури, Спілці надано статус Національної.

З особливим піднесенням сприйняли цю звістку понад 300 делегатів і гостей IV з'їзду Спілки, який відбувся 28 жовтня 2008 року в Українському домі.

На з'їзді було прийнято звернення, в якому зазначалося: «Нам, як літописцям рідної землі, випала висока честь захищати наше історичне минуле, донести до майбутніх поколінь все те, що відбувалось на кожному клаптику української землі, у повному енциклопедичному багатотомному виданні «Історія міст і сіл України». Національна спілка краєзнавців України закликає українську громадськість наполегливо і принципово відстоювати інтереси та пропагувати досягнення національної культури, втілювати у життя нові ініціативи і важливі загальнонаціональні проекти по об'єднанню українського суспільства, зміцненню авторитету України у міжнародній гуманітарній співпраці».

Надання нашій Спілці творчого статусу та піднесення її до рангу національної, безперечно, свідчить про вагомую роль українського краєзнавчого руху в утвердженні нашої Незалежної Держави, донесенні до широких верств населення її правдивої історії. У повсякденній діяльності на виконання Державної програми розвитку краєзнавства ми маємо одностайних в особі багатьох наукових і творчих установ, державних органів, громадських організацій, з якими співробітничаємо на широкій ниві дослідження історії «малої батьківщини», разом сприяючи відродженню історичної пам'яті, духовності та національної гідності.

12 червня 2009 року у приміщенні Київського національного університету ім. Тараса Шевченка відбулися пленум правління Національної спілки краєзнавців України, на якому були прийняті Методичні рекомендації по організації роботи регіональних осередків НСКУ, у зв'язку з новим статусом Спілки та нарада «Концептуальні засади організаційно-методичної роботи з підготовки енциклопедичного видання «Історія міст і сіл України». За участю наукової громадськості відбулося обговорення проблем підготовки унікального загальноукраїнського енциклопедичного видання «Історія міст і сіл України». Видання має охопити цілісну історію усіх існуючих і зниклих населених пунктів України, проблеми їх літочислення, визначні історико-культурні пам'ятки, національні святині, видатні постаті української історії та ін.

25–26 червня 2009 р. Національна спілка краєзнавців України, започаткувавши новий напрям своєї діяльності, здійснила дводенну Науково-краєзнавчу експедицію до Полтавщини. Метою такого масштабного заходу було вивчення стану історико-культурної спадщини краю, надання допомоги у збереженні і відновленні його унікальних національних пам'яток.

В селищі Опішня члени експедиції оглянули Центр гончарства, приділили увагу вивченню умов та проблем його функціонування, поширенню досвіду збереження народних ремесел, реальним потребам у допомозі на рівні місцевих і центральних органів влади.

У с. Лютенці Гадяцького району важливим було питання вивчення наявних матеріалів, пам'яток історії та архітектури, умов, можливостей та шляхів створення музейного комплексу про знаменитих вихідців села Засядька Олександра Дмитровича (видатного інженера-артилериста, генерал-лейтенанта артилерії, конструктора порохових ракет, піонера їх використання у воєнних цілях) та Христового Миколи Федоровича (відомого діяча української культури, який очолював відділ мистецтв при Наркомосі, Київський оперний театр, Музей мистецтв ВУАН, репресований у 1938 році та ін.); висвітлення яскравого козацького періоду в історії села, а також визначення характеру термінових робіт по відбудові у селі Свято-Троїцького собору 1670 року забудови.

У с. Сухому Кобиляцького району члени експедиції зустрілися з громадським активом села, ознайомилися з організацією роботи та станом утримання меморіального музею-садиби Олесея Гончара, можливістю розширення його експозицій, вирішенням питання про виділення додаткового приміщення.

22 жовтня 2009 року у місті Дніпропетровську членами правління НСКУ Клепаком Г.О., Маньковською Р.В., Бажаном О.Г. та Подкуром Р.Ю. спільно з Дніпропетровською обласною організацією Спілки у Національній гірничій академії проведено презентацію книги документальних спогадів про одного з засновників сучасного краєзнавчого руху в Україні, видатного вченого-історика Юрія Зіновійовича Данилюка – «Покликання бути людиною».

20 листопада 2009 року Національна спілка краєзнавців України провела в Українському домі Урочистості з нагоди 230-річчя від дня народження Олександра Дмитровича Засядька – славетного українця, видатного інженера, воєначальника, винахідника першої у світі порохової ракети.

24 грудня 2009 року у Національному музеї літератури України відбулась церемонія відзначення переможців і дипломантів Першого всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей.

Ініціативу Спілки активно підтримали музейники-ентузіасты з усіх регіонів України. На сьогодні в Україні діє більше 6 тисяч громадських музеїв, з яких 4 тисячі – шкільні. На регіональному рівні у конкурсі взяло участь близько 1000 громадських музеїв, що діють у складі підприємств, установ, організацій та як приватні. 103 із них стали переможцями заключного туру.

Науковці своїм завданням вбачають активне використання широкого потенціалу краєзнавства в національній освіті. Спираючись на багаторічний досвід, узагальнений на XII Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції «Освітнє краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченій 200-річчю від дня народження українських просвітителів Івана Вагилевича та Маркіяна Шашкевича (м. Івано-Франківськ, Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника, 6–7 жовтня 2011 р.), краєзнавці стверджують, що освіта є визначальним чинником соціально-економічної, культурної, наукової, політичної життєдіяльності суспільства, повинна мати гуманістичний характер і ґрунтуватися на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності, а одним із головних пріоритетів освітньої галузі має стати національне виховання з невід’ємною складовою – краєзнавством, спрямованим на залучення молодого покоління до вивчення історії і культури рідного краю, формування свідомого громадянина держави, виховання любові до рідної землі.

Підсумковим документом обговорення нагальних проблем використання краєзнавчої складової в системі освіти стали рекомендації учасників форуму про введення до навчальної шкільної програми предмету «Історія рідного краю», внесення до гуманітарного циклу дисциплін у вищих навчальних закладах усіх профілів навчального курсу «Основи краєзнавства», підготовку підручників із краєзнавства, науково-методичну роботу з викладачами і вчителями дисципліни «Краєзнавство», форми і методи позашкільної освіти, участь у ній бібліотек, музеїв, закладів культури, туристичних організацій.

23 січня 2012 року було скликано V (позачерговий) з’їзд Національної спілки краєзнавців України у зв’язку з необхідністю обрання нового складу керівних органів Спілки та її Голови після раптової смерті 12 вересня 2011 року засновника та протягом більше 20 років незмінного керівника Спілки, видатного державного, наукового і громадського діяча, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька. На обласних конференціях делегатами з’їзду було висунуто 149 членів Спілки, в роботі з’їзду брало участь 134 делегати та численні гості. Головою Національної спілки краєзнавців України було обрано Олександра Петровича Реєнта, заступника директора Інституту історії України НАН України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, котрий, починаючи з 2003 року, обирався заступником Голови НСКУ.

За підсумками роботи з’їзду було прийнято Звернення до української громадськості та Постанову, в якій зафіксовано наступні рішення: затверджено звіти Правління та Ревізійної комісії НСКУ за звітний період; затверджено зміни та доповнення до Статуту НСКУ та Положення про Ревізійну комісію НСКУ; обрано головою Спілки до чергового з’їзду Реєнта Олександра Петровича – заступника директора Інституту історії України НАН України, члена-кореспондента НАН України; затверджено голову та членів Ревізійної комісії НСКУ, склад Правління, Президії Правління, заступників голови та відповідального секретаря Спілки на період до чергового з’їзду. З’їзд також прийняв наступні рішення: Правлінню Спілки створити при

НСКУ науково-дослідний Інститут краєзнавства за підтримки Інституту історії України НАН України та розробити Положення про нього; Президії Правління Спілки підготувати план заходів по увічненню пам'яті академіка НАН України, Героя України П. Т. Тронька; звернутися до вищих органів державної влади про затвердження Державної програми розвитку краєзнавства до 2025 року; розробити пропозиції щодо співпраці Національної спілки краєзнавців України з центральними і місцевими органами державної влади; звернутися до державних інституцій про внесення до національного класифікатору «Класифікатор професій» професії «краєзнавець»; звернутися до Президента України з пропозицією про встановлення Дня краєзнавця та запровадження звання «Заслужений краєзнавець України»; регіональним організаціям привести у відповідність Положення про регіональну організацію із внесеними змінами та доповненнями до Статуту НСКУ; приділити увагу музейному краєзнавству, сприяти створенню районних краєзнавчих музеїв, підтримати краєзнавців-колекціонерів у їх експозиційно-виставковій діяльності. З'їзд закликав регіональні організації тісно співпрацювати з центральними, регіональними та місцевими ЗМІ, постійно дбати про поширення кращого досвіду роботи краєзнавчих осередків і окремих літописців рідного краю, брати участь у створенні краєзнавчих теле- і радіопрограм.

Сьогодні ми можемо впевнено сказати, що Національна спілка краєзнавців України не лише зберегла лідируючий статус як найчисленнішого та найвпливовішого об'єднання професійних дослідників і літописців рідного краю, а й продовжує зростати у кількісному відношенні, урізноманітнює форми своєї практичної роботи, підвищує її якість та ефективність, зберігає і примножує багатолітні традиції діяльності на користь своєї Батьківщини. Усім досягненням ми завдячуємо десяткам і навіть сотням краєзнавців кожного регіону України – від Галичини до Донбасу, від Полісся до Причорномор'я, від Волині до Слобожанщини. В сучасних складних умовах для нашої державності важливо пам'ятати, що збереження духовності й історичної пам'яті українського народу, активна дослідницько-творча діяльність у галузі культури, історії та краєзнавства є таким же важливим завданням, як і захист суверенітету й територіальної цілісності.

Останніми роками робота Національної спілки краєзнавців України охоплювала декілька напрямів: організаційний (розширення структури, вдосконалення форм координаційної роботи, внесення змін до Статуту), науково-методичний та видавничий (підготовка та видання літератури, реалізація краєзнавчих проектів, проведення конференцій), громадсько-просвітницький (співпраця з громадськими організаціями, реалізація просвітницьких проектів), співпраця із органами влади, міжнародний (співпраця з представниками навчальних і наукових організацій, громадських установ інших держав) тощо.

Стало традицією проведення засідань Правління і Президії НСКУ в різних регіонах України – Києві, Черкасах, Харкові, Полтаві, Кіровоградській, Вінницькій, Житомирській, Волинській, Миколаївській областях та ін. Періодично місцем проведення вказаних заходів стають приміщення таких наших партнерів як Інститут історії України НАН України, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди», Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Така практика зміни місця проведення засідань керівних органів Спілки є досить корисною, оскільки дає змогу на місцях ознайомитися із здобутками та проблемами в роботі тієї чи іншої регіональної організації, а також сприяє популяризації діяльності НСКУ в різних областях України, додатковому залученню нових членів.

На кожному із засідань Правління та Президії НСКУ обговорювалися назрілі й актуальні питання краєзнавчої роботи, практичні й організаційні завдання і плани, шляхи та особливості реалізації окремих проектів і задухів. Деякі з них мали особливо урочистий характер, адже були присвячені ювілейним і пам'ятним датам: 85-річчю журналу «Краєзнавство», 90-річчю створення Українського комітету краєзнавства, 100-річчю з дня народження П.Т. Тронька.

Завершено тривалий процес офіційної перереєстрації обласних організацій НСКУ у зв'язку із присвоєнням Спілці статусу національної.

Однак, разом із тим, негативні наслідки для НСКУ мали сумнозвісні події, пов'язані із окупацією Криму Російською Федерацією, війною на Сході України. Зокрема, на невизначений термін призупинена діяльність Кримської республіканської та Севастопольської міської організацій; суттєво ускладнена робота Донецького та Луганського обласних осередків, їх юридична адреса перенесена до Слов'янська і Старобільська відповідно. Крім того, за порушення Статуту НСКУ та зраду інтересів України протягом 2014–2015 рр. Президія правління НСКУ, за поданнями Дніпропетровської, Донецької, Луганської обласних та Кримської республіканської організацій, виключила з членства понад тридцять осіб.

Окремо варто згадати такий організаційний вектор роботи як внесення змін та доповнень до Статуту НСКУ, яке пов'язано, головним чином, із необхідністю узгодження документу зі змінами в законодавстві України; затвердження «Положення про порядок прийому в члени НСКУ» у 2012 р. та ін.

На сьогоднішній день до лав НСКУ входить понад дві тисячі членів, серед них – народні депутати України, академіки та члени-кореспонденти НАН України, Заслужені діячі науки і техніки України, Заслужені працівники культури України, Заслужені працівники освіти України, десятки докторів і

кандидатів наук, професорів і доцентів, ректори університетів, директори інститутів вузів і Національної академії наук України, декани факультетів і завідувачі кафедр, директори музеїв, архівів та бібліотек тощо.

Національна спілка краєзнавців України високо цінує внесок кожного у розвиток вітчизняного краєзнавства і регулярно вручає різноманітні відзнаки та нагороди активним членам – Подяки, Грамоти, звання «Почесний краєзнавець України», Премії імені Дмитра Яворницького. У 2013 р. було засновано ще дві щорічні премії: імені академіка Петра Тронька (за вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю) та імені Героя України Михайла Сікорського (за вагомий внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи).

Члени НСКУ регулярно стають лауреатами різноманітних краєзнавчих (і не лише) премій, які щорічно вручаються місцевими органами влади в таких областях України як Івано-Франківська, Черкаська, Кіровоградська, Житомирська, Донецька, Хмельницька та ін. В окремих регіонах, за пропозицією місцевих краєзнавців, встановлено навіть щорічні районні краєзнавчі премії, зокрема на Черкащині – у Драбівському і Кам'янському районах. Окремі осередки Спілки заснували власні премії, наприклад, Київська міська, Івано-Франківська та Рівненська обласні.

Одним із найголовніших напрямів роботи Спілки стала науково-методична та видавнича діяльність, спрямована на розвиток історичного, освітянського, культурно-мистецького, етнографічного, музейного, туристичного, природничого, пам'яткознавчого, бібліотечного краєзнавства; збереження завдяки цьому, а також плідній співпраці з науковими установами та навчальними закладами, музеями, бібліотеками, архівами різних регіонів України, пам'яток історії й культури України.

Важливим вектором роботи 2012–2014 рр. була шевченківська тематика, зокрема підготовка та відзначення 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. Так, цій даті була приурочена XIII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Краєзнавча Шевченкіана України», яка відбулася у жовтні 2014 р. у Шевченківському національному заповіднику в Каневі. Крім численних конференцій, виставок, круглих столів, презентацій і т. д., її завершенням стала підготовка публіцистично-документального видання «Україна Тараса Шевченка». У цій фундаментальній праці за безпосередньої участі регіональних організацій НСКУ спільно з науковцями, музейниками, шевченкознавцями, бібліотекарями та місцевими краєзнавцями висвітлено історичні місця перебування Т.Г. Шевченка в Україні та традиції вшанування і увічнення пам'яті Великого Кобзаря в усіх регіонах країни.

У 2015 р. завершилася підготовка підручника «Основи краєзнавства» для студентів вищих навчальних закладів, який містить сучасні теоретичні

та практичні розробки з основних питань краєзнавства, висвітлює науково-методологічні засади краєзнавства, історію розвитку науки, головні напрями в структурі краєзнавства та розкриває вплив краєзнавчих знань на патріотичне виховання молодого покоління. У додатках вміщено навчально-методичний та хрестоматійний матеріал із дисципліни «Основи краєзнавства». До його написання залучені відомі вчені, педагоги, фахівці з краєзнавства. Поява такого підручника є нагальною потребою не лише освітянського краєзнавства: він сприятиме новому поштовху краєзнавчих досліджень і поглибленню гуманітаризації української освіти.

Така практика (написання підручників та посібників з історії рідного краю) у звітний період мала місце в Харківській області – навчальні посібники для школярів та студентів курсу «Харківщинознавство», Луганській – шкільний підручник з курсу «Луганщина – наш рідний край», Полтавській – підручник для загальноосвітньої школи «Новітня історія Полтавщини (II половина ХХ століття)», Івано-Франківській – посібник з краєзнавчого курсу «Наше місто» (для м. Калуша) та ін.

Із 2013 р. у Національній спілці краєзнавців України регулярно проходить історико-краєзнавча практика студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та Київського університету імені Бориса Грінченка. Студенти знайомляться з діяльністю Спілки, краєзнавчою літературою, документами тощо, беруть участь у створенні краєзнавчої бібліотеки та архіву.

Щорічно під егідою та за участі Національної спілки краєзнавців України і її регіональних осередків по всій Україні відбуваються десятки всеукраїнських й міжнародних конференцій, круглих столів, семінарів, симпозіумів та ін.

У цьому контексті важливо відзначити співпрацю між різними обласними організаціями, спрямовану на організацію таких наукових форумів. Характерним прикладом є спільне проведення на базі кафедри українознавства, історико-правових та мовних дисциплін Одеського національного морського університету (зав. кафедри – проф. М.І. Михайлуца) Одеською, Херсонською та Миколаївською обласними організаціями НСКУ краєзнавчих конференцій: «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» в Одесі у 2013 та 2015 рр.

При цьому обласні осередки приділяють увагу увічненню пам'яті відомих краєзнавців. Саме з цією метою у 2014 р. в смт Торчин було проведено І Волинські обласні краєзнавчі читання, присвячені 90-річчю від дня народження Григорія Гуртового, у 2016 р. в Івано-Франківську відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Перші Грабовецькі історичні читання» на тему: «Академік Володимир Грабовецький – вчений, громадський діяч» тощо.

Краєзнавці України продовжують роботу з накопичення та опрацювання матеріалу з історії міст і сіл рідного краю. Результатом відповідної діяльності стало видання цілого масиву праць та нарисів, зокрема: «Вінниця. Історія нашого часу» О. Федоришина, «Маріуполь і Маріупільське Приазов'я» В. Вереникіна, «Каришків. Я твій колосок» С. Сай-Бондаря, «Історія села Куренівка. Кінець XVII – початок XXI століття» С. Таранця, «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця» (колектив вінницьких краєзнавців), «Полтава XVII–XVIII століть» О. Коваленко, «Чернігів: місто і фортеця у XIV–XVIII століттях» О. Бондаря, «Заснування і походження назв сіл Чернігівського району» С. Горобця, «Енциклопедія Ічнянщини» В. Шевченка, «Луганщина – земля українська. Духовні обереги рідного краю» О. Неживого, «На Львівській площі Києва» Д. Малакова, «Приоскілля козацьке» Л. Ісаєва, «Ретро-град» Б. Юхна, «Кобзар і Кіровоградщина» С. Шевченка, «Короп – європейське містечко» В. Михайленко, Мікротопоніми Чернігово-Сіверщини С. Павленка, «Енциклопедія Коломийщини» (6-й том), колективна монографія «Стефаниківський край Черемошу і Пруту... Снятинщина. Історико-етнографічний нарис», «Станиславів – Станислав – Івано-Франківськ» колективу авторів під керівництвом В. Великочого, «Краєзнавці Черкащини: біобібліографічний довідник» упорядників В.М. Мельниченка та Г.М. Голиш, «Історія села Райгород» В. Тимофеева, «Торчин – передзвін віків. Історико-краєзнавчий нарис» Г. Гуртового, «Кальник – село подільське» В. Сокола, «Топоніміка Волині: з історії населених пунктів» Г. Бондаренка і В. Кихтюк, «Історія Радомишля» Г. Цвіка, «Миропілля» Д. Кудінова, «Рідний край. Підволочиський район. Історія та сучасність» упорядників М. Мельника та М. Ротмана, «Харківщина: енциклопедичний словник» і т. д.

За участі членів НСКУ здійснюється реалізація Державної програми «Реабілітовані історією», започаткованої у 1992 р. і спрямованої на увічнення пам'яті репресованих громадян, які постраждали від тоталітарного режиму.

Крім того, власними зусиллями або за безпосередньої участі Спілка підготувала ряд краєзнавчих видань, серед великого масиву яких варто виокремити наступні:

– V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2012 року). Матеріали та документи / Упоряд.: В. Дмитрук, Р. Маньковська. – К., 2012. – 182 с., іл.

– Україна Тараса Шевченка: іст.-краєзнав. нариси / упоряд.: Р.В. Маньковська, В.М. Мельниченко; голов. ред. О.П. Реєнт. – Харків: Фоліо, 2014. – 575 с.

– Джерела духовності: Науково-краєзнавчі експедиції Національної спілки краєзнавців України 2009–2013 рр. Документи та матеріали / Нац.

спілка краєзнавців України; за заг. ред. О.П. Реєнта; упоряд.: Є.В. Букет, С.Д. Гальчак, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2014. – 340 с.: 8 с. іл.

– Краєзнавча Шевченкіана України: матеріали XIII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, м. Канів, 24–25 жовтня 2014 р. / Нац. спілка краєзнавців України [та ін.]; [за заг. ред. Реєнта О.П.; упоряд. Мельниченко В.М.]. – Черкаси: [б. в.], 2014. – 364 с.

– Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Київ, 27 березня 2014 р.) / Редкол.: О.П. Реєнт (голова), В.П. Капелюшний, О.П. Гончаров, Н.В. Терес. – К.: ПП «Фоліант», 2014. – 476 с.

– Материк Краєзнавства: Збірник присвячений лауреатам Премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України. – Донецьк: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство “ПРОМІНЬ”», 2013. – 134., іл.

– Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 20 листопада 2013 р. та ін.

Незважаючи на всі труднощі, перш за все фінансового характеру, регулярно виходять чергові випуски журналу «Краєзнавство», кожен номер якого викликає неабияке зацікавлення дослідницької спільноти. Географія авторів, без перебільшення, охоплює всю Україну, крім обласних та районних університетських (Переяслав-Хмельницький, Дрогобич, Острог, Ізмаїл, Ніжин, Кам'янець-Подільський, Кременчук, Маріуполь, Біла Церква) центрів, матеріали надходили з Броварів Київської обл., Мукачевого Закарпатської обл., Пирятина Полтавської обл., Калуша Івано-Франківської обл., Алчевська Луганської обл., Бердичева Житомирської обл., Конотопа Сумської обл., Первомайська Миколаївської обл., Красноармійська (суч. Покровськ) Донецької обл. та ін. Варто констатувати, що лідируючі позиції займають члени Київської міської організації, що пояснюється активністю наукової діяльності осередків у Інституті історії України НАН України та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, однак обласні представництва також представлені у журналі на гідному рівні.

У 2018 р. опубліковано: «VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України. Матеріали та документи», «Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи», чотири номери журналу «Краєзнавство», «Літопис Національної спілки краєзнавців України: 2008–2018. До надання Спілці краєзнавців статусу національної», «Джерела духовності. Науково-

краєзнавчі експедиції Національної спілки краєзнавців України. 2014–2018 роки».

Уже доброю традицією стала практика проведення науково-краєзнавчих експедицій у різних областях України. Одна з них була присвячена Житомирщині, а саме Радомишлю та його ролі в культурній спадщині України. Ця експедиція, що відбулася у квітні 2012 р. у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурний простір Житомирщини-Волині ХІХ–ХХ ст.», була приурочена до 75-річчя Житомирської області. Метою візиту до Радомишля стало відвідання однієї з туристичних перлин Житомирщини – Музею української домашньої ікони Ольги Богомолець. У червні того ж року, спільно з Кіровоградською обласною організацією, НСКУ здійснила наукову розвідку на Кіровоградщину. Програма цієї експедиції включала участь представників Спілки в Міжнародній науковій конференції «Синьоводська битва 1362 р. в контексті середньовічної історії Східної Європи», відвідання Археологічного музею Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, Державного заповідника-музею І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) – «Хутір Надія», ознайомлення з видатною пам'яткою ХVІІІ ст. – фортецею Святої Єлизавети, огляд археологічних розкопів в с. Торговиця Новоархангельського району, зустріч із краєзнавчим активом Кіровоградського обласного краєзнавчого музею та м. Новоархангельська в краєзнавчому музеї міста.

Восени 2012 р. відбулася експедиція історичними місцями, які пов'язані з історією українського козацтва, життям і діяльністю Б. Хмельницького (Холодний Яр, Медведівка, Хутір Буда, Чигирин, Суботів).

У квітні 2013 р., з метою зібрання матеріалу для фундаментального ілюстрованого публіцистично-документального видання «Краєзнавча Шевченкіана України», присвяченого 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, була організована і проведена науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України на Яготинщину. Основними завданнями експедиції було зібрання краєзнавчого матеріалу про перебування на Яготинщині Т.Г. Шевченка, подвизницьку діяльність графа Кирила Розумовського, мистецьку спадщину видатної художниці Катерини Білокур.

Чергова науково-краєзнавча експедиція відбулася на Вінниччину на початку жовтня 2013 р. Учасники відвідали 4 з 7 чудес цього куточку України: Лядовський скельний Свято-Усікновенський монастир, Національний історико-культурний заповідник «Буша», палац Потоцьких у м. Тульчин, Немирівське городище – Великі вали VII–VI ст. до н. е.

У квітні 2014 р. НСКУ організувала і провела Всеукраїнську науково-краєзнавчу експедицію «Музейне краєзнавство Житомирщини: суспільно-інтеграційні тенденції та комунікаційні інновації», а через рік – її члени завітали на Фастівщину Київської обл., у травні 2015 р. – на Богодухівщину

(науково-краєзнавча експедиція «Пам'ятні місця Слобожанщини Героя України, академіка Петра Тронька»).

У травні 2016 р. Національна спілка краєзнавців України, продовжуючи багаторічну традицію, спільно із Миколаївською обласною організацією НСКУ, провела науково-краєзнавчу експедицію «Краєзнавство в збереженні історико-культурного та природного середовища Миколаївщини», приурочивши її до 25-річчя діяльності обласної організації НСКУ. Її маршрут охоплював такі населені пункти як Первомайськ, Мигія, Миколаїв, Ольвія, Очаків, Трикрати, Актове.

На початку червня 2018 р. на Чернігівщину завітала науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України «Історико-культурна спадщина Чернігівщини: проблеми збереження та форми популяризації». Її метою стало знайомлення із культурним надбанням Чернігівщини, вивчення досвіду краєзнавців із пам'яткоохоронної справи, привернення уваги громадськості України до краєзнавчих набутків Чернігівської обласної організації НСКУ.

14–16 червня 2018 року відбулася науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи» (с.Колочава Закарпатської обл.).

За звітний період НСКУ продовжила та поглибила співпрацю із різними установами, громадськими організаціями. Серед них (в алфавітному порядку) – Всеукраїнський фонд відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олеся Гончара, Громадська культурно-просвітницька організація «Переяславський скарб», Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного, Державне підприємство «Національне газетно-журнальне видавництво» Міністерства культури України, Інститут історії України НАН України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького, Національна історична бібліотека України, Національний заповідник «Хортиця», Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Національний центр «Мала академія наук України», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Центр медичного краєзнавства Харківського національного медичного університету, Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК та ін. Протягом звітного періоду були підписані меморандуми про співпрацю НСКУ з ГО «Вікімедіа Україна» та Інформаційним агентством «Regionews», угода про співпрацю з Українським державним центром туризму

і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Державною архівною службою України та ін. Національна спілка краєзнавців України з року в рік плідно співпрацює з Малою академією наук України, її обласними та Київським міським відділеннями, зокрема в проведенні Всеукраїнського конкурсу науково-дослідних робіт членів МАН України.

З нагоди Міжнародного дня музеїв у травні 2012 р. в інформаційному агентстві «RegioNews» відбулася прес-конференція, присвячена реалізації культурологічного проекту Національної спілки краєзнавців України «Музейні скарби України». Перші вісім фільмів про осередки вивчення місцевої історії – краєзнавчі музеї, зокрема і про Роменський краєзнавчий музей, вже створені та були презентовані під час прес-конференції. У липні того ж року відбулася прес-конференція, організована НСКУ і ГО «Вікімедіа Україна», яка була присвячена 50-річчю від початку видання 26-томної «Історії міст і сіл України» і водночас 97-й річниці з дня народження відомого українського вченого, академіка Петра Тронька, одного з творців цього енциклопедичного видання.

Головним результатом співпраці між НСКУ та Українським державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України стало регулярне проведення низки всеукраїнських краєзнавчих конференцій учнівської молоді, в тому числі й за участю обласних центрів туризму і краєзнавства та обласних осередків Спілки.

Щорічно, спільно з ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», проводиться Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання», метою якого є вшанування подвижницького поступу відомого музейного діяча Героя України Михайла Івановича Сікорського.

1-2 березня 2018 року делегація Національної спілки краєзнавців України здійснила науково-краєзнавчу поїздку на Івано-Франківщину. Основною метою візиту, який відбувся за організаційної підтримки Івано-Франківської обласної організації НСКУ (зокрема її голови Косила Михайла Юрійовича), стало ознайомлення із розвитком краєзнавства в регіоні та його туристично-рекреаційним потенціалом.

24 травня 2018 року в приміщенні Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова відбулася Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти.

26 вересня 2018 року делегація НСКУ та ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» завітала на Сумщину, де в смт Недригайлів відбулося спільне засідання Президії НСКУ і Оргкомітету краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу

імені П.М.Коцура. Візит також включав екскурсійну програму: ознайомлення із культурно-історичною спадщиною декількох сіл області: Пустовійтівка Роменського району, Хоружівка та Кулішівка Недригайлівського району, а також смт Недригайлів. За результатами цієї поїздки підготовлено відеофільм.

НСКУ співпрацює з ГО «Вікімедіа Україна» в проведенні фотоконкурсів «Вікі любить пам'ятки» та «Вікі любить землю», підготовці фотоальбомів, роботі в складі журі конкурсів.

Гарною практикою в окремих областях стало створення просвітницьких клубів «Краєзнавець», різноманітних молодіжних товариств та ін. Так, протягом 2012–2016 рр. за безпосередньої участі членів Чернігівської ОО НСКУ було проведено 38 засідань клубу «Краєзнавець», що діє на базі Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка, під час яких, зокрема, було презентовано понад 20 нових краєзнавчих видань. Із 2012 р. в Донецьку, до початку бойових дій на Сході України, діяв клуб «Краєзнавець Донецька», створений членами міського краєзнавчого осередку. У регіоні з початку 2015 року почав виходити інформаційний бюлетень «Краєзнавець Донеччини». Презентації нових книг відбуваються в рамках засідань краєзнавчого клубу «Краяни» у Дружківці, де збираються краєзнавці різних міст Донецької області – Дружківки, Костянтинівки, Краматорська, Артемівська, Слов'янська. У 2012 р. членами Луганської ОО НСКУ при кафедрі історії України Луганського національного університету імені Т. Шевченка створено кафедральне наукове студентське товариство, діяльність якого стосується питань історії та культури Луганщини. У Луганській обласній універсальній науковій бібліотеці імені М. Горького відбувалося засідання клубу «Краєзнавчі студії». У 2013 р., до окупації Кримського півострову Російською Федерацією, на території Судаку працював дослідний гурток із вивчення історії Східного Криму. Постійними були засідання Кримського краєзнавчого клубу. Помітним явищем краєзнавчого руху на Харківщині є діяльність клубу «Краєзнавець» при Харківській науковій державній бібліотеці імені В.Г. Короленка. Наприклад, на засіданнях клубу, що діє при ХДНБ ім. В.Г. Короленка, протягом 2008–2014 рр. пройшло понад 100 краєзнавчих читань, тематичних вечорів та вечорів пам'яті науковців і краєзнавців Слобожанщини, презентації нових книг дослідників краю, а лише у 2016 р. проведено 13 його засідань. На Івано-Франківщині Яремчансько-Надвірнянський осередок обласної організації НСКУ спільно із районною бібліотекою створив клуб «Краєзнавець», у рамках роботи якого відбуваються виставки та презентації; у обласному центрі працює історико-краєзнавче об'єднання «Моє місто». У Дніпропетровській області при обласній універсальній науковій бібліотеці діє краєзнавчий клуб «Ріднокрай», при Національному гірничому університеті (м. Дніпро) – історико-краєзнавчий

клуб «Грані», при Кам'янській міській бібліотеці діє краєзнавче товариство «Кам'янське-Дніпродзержинськ». Високий рівень аналогічної роботи демонструє Святошинський центр позашкільної роботи, де діє краєзнавчий осередок Київської міської організації НСКУ. Досвід цієї роботи навіть висвітлено в журналі «Краєзнавство». Таких прикладів безліч, що свідчить про активну просвітницьку діяльність краєзнавців, їхнє прагнення до неформалізованого спілкування, бажання передавати інформацію підростаючому поколінню та громадськості, зацікавленій у знайомстві з історією рідного краю.

Плідною та систематичною є співпраця Національної спілки краєзнавців України з центральними та місцевими органами влади. Так, на початку 2012 року в сесійному залі Верховної Ради України відбулися парламентські слухання на тему: «Етнонаціональна політика України: здобутки та перспективи». Слухання, ініційовані Комітетом з прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин вперше на такому рівні розглянули проблеми націотворення в Україні та державної політики щодо національних меншин. У них взяли участь представники НСКУ у складі: Г.О. Клепака – заступника голови НСКУ та В.І. Дмитрука – відповідального секретаря, члена Президії Правління НСКУ. Учасники відзначили важливість таких заходів, поспілкувалися з представниками національних меншин і влади. У 2015 р. НСКУ брала участь у парламентських слуханнях «Роль, значення та вплив громадянського суспільства на формування етнонаціональної політики єдності України» (11 березня) та «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» (9 грудня). 23 листопада 2018 року відбулося засідання Верховної Ради України, приурочене до 85-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні – геноциду Українського народу, в якому взяли участь представники Президії і Правління НСКУ Руслана Маньковська, Володимир Дмитрук, Володимир Милько, Євген Букет. 18 квітня 2018 року відбулися парламентські слухання на тему: «Охорона культурної спадщини: стан, проблеми та перспективи», у яких взяли участь представники Національної спілки краєзнавців України (Олександр Удод, Володимир Дмитрук, Сергій Кот, Володимир Милько, Євген Букет, Олександр Бонь, Галина Денисенко, Тетяна Катаргіна). На слуханнях із доповіддю виступив Сергій Кот.

Керівництво Спілки постійно координує свою діяльність із виконавчою владою. У квітні 2013 р. відбулася зустріч Міністра культури України Л.М. Новохатка та голови НСКУ О.П. Реєнта. Під час зустрічі обговорювалися питання щодо затвердження Кабінетом Міністрів України Програми розвитку краєзнавства на період до 2025 року, а також підписання Угоди про співпрацю між Міністерством культури України та НСКУ. Наприкінці 2014 р. у Міністерстві культури України відбулася зустріч Віце-прем'єр-міністра, Міністра культури України В'ячеслава Кириленка, а на початку

2015 р. заступника Міністра культури України Ростислава Карандеєва – з керівниками національних творчих спілок України щодо вирішення проблемних питань національних творчих спілок.

Президія НАН України у червні 2013 р. затвердила оновлений склад Міжвідомчої координаційної ради з питань краєзнавства при Президії НАН України, яку очолив О.П. Реєнт, його заступниками стали представники керівних органів Спілки – В.М. Даниленко та В.П. Коцур, відповідальним секретарем – Р.В. Маньковська.

Національна спілка краєзнавців України розробила проект Програми розвитку краєзнавства на період до 2025 року. В окремих регіональних організаціях були затверджені обласні програми – Хмельницькій, Волинській, Черкаській, Івано-Франківській та ін.

Обласним і районним осередкам Спілки варто приділяти більшу увагу внесенню пропозицій щодо затвердження таких програм на місцях. Так, на Черкащині у 2014 р. затверджено розроблену місцевою організацією НСКУ районну програму розвитку краєзнавства на 2015–2018 рр. у Драбівському районі, у 2015 р. – Кам'янському районі.

Із 2014 р. Спілка активно співпрацює з державними органами влади з питання перейменувань. Так, на початку липня 2015 р. в залі засідань НСКУ, спільно з Українським інститутом національної пам'яті, було проведено «круглий стіл» на тему: «Топонімічна політика в Києві: виклики часу, проблеми наукового забезпечення», ініційований Київською міською організацією НСКУ. 8 жовтня 2015 р. прийнято рішення Київської міської ради про найменування вулиці у Голосіївському районі м. Києва іменем академіка Петра Тронька за ініціюванням Національної спілки краєзнавців України, а в Харкові наприкінці року – вулиці та провулку Петра Тронька. Активну роботу в цьому напрямі проводять Донецька та Харківська обласні організації. Важливо відзначити, що в Івано-Франківській області закрили цю тему ще на початку 1990-х рр.

Останніми роками суттєва увага приділяється використанню сучасних технологій для інформування про роботу та популяризації діяльності НСКУ. У даному випадку йдеться про різноманітне використання інтернет-ресурсів. Так, на початку 2012 р. було проведено веб-конференцію з керівництвом Національної спілки краєзнавців України, яка відбулася на сайті інформаційного агентства «RegioNews». У конференції взяли участь О.П. Реєнт – голова НСКУ, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України; Р.В. Маньковська – заступник голови НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України; В.І. Дмитрук – відповідальний секретар НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України.

Суттєво реформовано структуру та систему наповнення сайту НСКУ, активніше використовуються засоби соціальних мереж (зокрема, фейсбук-сторінка). У березні 2012 р. сайт Співки було підключено до історичного порталу *histans.com*, що є агрегатором матеріалів основних ресурсів історичної тематики, зокрема, порталу Інституту історії України НАН України. Однак зважаючи на швидкий ріст інтернет-користувачів в Україні та загалом можливостей глобальної мережі для популяризації будь-якої ідеї чи діяльності актуальним залишалось питання щодо вдосконалення структури сайту, більш динамічного розміщення інформації. Відповідна робота була проведена на початку 2016 р. За період існування сайту НСКУ (з жовтня 2008 р. до листопада 2016 р.) його відвідало понад 77 тис. користувачів, які більше 2 млн разів переглянули різні сторінки порталу. За рік (з жовтня 2015 до жовтня 2016 рр.) кількість відвідувачів склала понад 40 тис., а переглядів – понад 480 тис.; за півроку (з початку квітня до початку жовтня 2016 р.) – понад 21 тис. та 300 тис. відповідно. За цей же період портал НСКУ відвідали мешканці 169 країн світу. Інтерес до сайту підвищувався завдяки інформуванню громадськості за допомогою фейсбук-сторінки, яку станом на кінець 2016 р. вподобало понад 1800 осіб.

Разом із тим, варто відзначити необхідність активізації у цьому напрямі роботи обласних організацій, адже більш-менш стабільна присутність в інтернет-просторі спостерігається щодо Закарпатської, Черкаської та Волинської обласних організацій, менше – Запорізької, Івано-Франківської. Однак більшість обласних осередків взагалі не має окремого представництва у веб-просторі.

Розвиваються і традиційні форми комунікації із суспільством – за допомогою друкованих ЗМІ, радіо та телебачення. Регулярно публікуються і оприлюднюються інтерв'ю представників керівних органів Співки, очільників обласних організацій, відомих краєзнавців, зокрема у виданнях «Голос України», «Урядовий кур'єр», «День», «Слово Просвіти», «Культура і життя» та ін.

В умовах активізації євроінтеграційних процесів в Україні важливо налагоджувати плідну співпрацю з науковими і навчальними установами, громадськими організаціями інших країн, перш за все, Європейського Союзу. У цьому напрямі більшу результативність демонструють обласні організації НСКУ, територія діяльності яких знаходиться ближче до державного кордону України. Зокрема, Закарпатська обласна організація систематично проводить заходи за участі Послів та Генеральних консулів Чеської, Словацької та Угорської Республік, її члени презентують різні видання у Центрі словацько-української культури в Пряшеві (Східна Словаччина), співпрацюють із Співкою українських письменників Словаччини та ін. Львівські краєзнавці налагодили координацію з представниками української діаспори

Польщі. У 2013 р. делегація творчих спілок Івано-Франківщини відвідала Республіку Польщу на запрошення Фондації у справах дітей та молоді «Пястун», де взяла участь у семінарі, присвяченому питанням міждержавної культурної співпраці між регіонами.

Змістовною є багатолітня співпраця краєзнавців Одещини з істориками Нижньодунайського університету в Галаці (Румунія), Союзом українців Румунії, Генеральним консульством Румунії в Одесі. Її актуальність пояснюється наявністю спільних для вивчення проблем регіональної історії і етнології, наявністю на території Румунії у Нижньому Подунав'ї етнічної групи українців. Краєзнавці України і Румунії здійснюють плідну пошукову роботу, оприлюднюють її результати в різноманітних виданнях, на міжнародних конференціях.

Загалом, іноземні вчені активно беруть участь у заходах, організованих НСКУ або за участі її членів. Крім того, вітчизняні краєзнавці систематично здійснюють науково-пошукову роботу в архівах, музеях, бібліотеках Польщі, Білорусі, Німеччини, США та інших держав; презентують результати своєї діяльності у доповідях на міжнародних закордонних наукових конференціях, симпозіумах, читаннях тощо; публікуються в іноземних наукових збірниках, журналах.

З 2014 р. припинилася співпраця Національної спілки краєзнавців України із науковими, освітніми та громадськими організаціями Російської Федерації.

Загалом, варто вказати, що діяльність Національної спілки краєзнавців України відбувається за підтримки Міністерства культури України. Відповідних асигнувань недостатньо для повноцінної роботи Спілки, яка б не була обтяжена постійними клопотами пошуку коштів, однак регулярні зустрічі із керівництвом держави та профільного відомства засвідчують підтримку представників органів влади інститутів громадянського суспільства.

Визначаючи подальші перспективи діяльності та розвитку Національної спілки краєзнавців України і загалом краєзнавчого руху, з метою зміцнення його потенціалу, нам необхідно:

- рекомендувати обласним організаціям НСКУ активно співпрацювати із центральними та місцевими органам влади у своїй культурно-освітній та краєзнавчій роботі і сприяти затвердженню обласних програм розвитку краєзнавства;

- продовжувати наукове опрацювання, систематизацію та осмислення маловідомих сторінок історії вітчизняного краєзнавства, міст і сіл України, особливо періоду до ХХ ст., з урахуванням новітніх дослідницьких методик, підходів і концепцій, напрацювань попередників;

- приділяти увагу підготовці видань та проведенню заходів, присвячених пам'ятним і ювілейним датам (у найближчій перспективі – відзначення

100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр.), розробці обласних «Календарів пам'ятних і знаменних дат»;

– встановити на спілчанському рівні Всеукраїнський день краєзнавства, яке з 2017 р. відзначати 28 травня (день відкриття I Всеукраїнської конференції з краєзнавства в 1925 р. у м. Харкові), звернутися до органів влади із пропозицією затвердити його на державному рівні;

– активізувати підготовчу роботу до започаткування реалізації проекту перевидання «Історії міст і сіл України»;

– посилювати рівень краєзнавчих досліджень за допомогою використання дослідницького інструментарію різних гуманітарних наук – українознавства, етнографії, географії, регіоналістики, археології, природознавства, генеалогії, економіки, культурології тощо;

– продовжувати роботу з оновлення теоретико-методологічних засад краєзнавства, його категоріального апарату, обґрунтування власної номенклатури наукових дефініцій і понять, у тому числі й з урахуванням світового досвіду; здійснювати розробку теоретичних питань об'єктно-предметної сфери краєзнавства і загалом теоретико-методологічного фундаменту;

– зберігати, примножувати та вивчати предмети матеріальної й духовної культури українського народу шляхом посилення співпраці із краєзнавчими та історичними музеями;

– підвищувати рівень координації діяльності між обласними організаціями та керівництвом Національної спілки краєзнавців України з метою посилення репрезентації практичних напрацювань у веб-просторі, соціальних мережах з метою залучення молоді та підростаючого покоління, інформування про здобутки і напрацювання;

– розробити єдиний навчально-методичний комплекс з історичного краєзнавства для використання в освітній діяльності та для організації наукової роботи учнів-членів МАН України, підвищення ефективності системи національно-патріотичного виховання громадян України;

– досліджувати вже відомі та виявляти нові місця історичної пам'яті, популяризувати їх серед широкого загалу за допомогою активізації культурно-просвітницької краєзнавчої роботи;

– здійснювати видання краєзнавчої літератури, збільшувати її тиражі та сприяти розповсюдженню серед якомога більшої кількості населення не лише друкованих примірників, а й електронних – у веб-просторі.

Розділ I.

**ПОДІЇ В ЖИТТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ**

2008 рік

28 жовтня

IV з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців

На IV з'їзд зібралось понад 300 делегатів та гостей з усіх куточків України, серед яких 5 академіків Національної академії наук України, 69 докторів та 117 кандидатів наук, ректори провідних вузів України, народні депутати, представники усіх гілок влади, вчені-історики, краєзнавці-аматори, музейники, працівники бібліотек, архівів, колекціонери, пам'яткоохоронці, журналісти.

Напередодні, 16 жовтня, Уряд України прийняв доленосну Постанову для членів Всеукраїнської спілки краєзнавців: спілці надано національний статус і відтепер її іменують Національною спілкою краєзнавців України. Вона зайняла, нарешті, чільне місце серед інших національних професійних творчих спілок України – журналістів, письменників, композиторів, художників, скульпторів, кобзарів, народних майстрів та ін.

Краєзнавців і гостей з'їзду урочисто та віртуозно вітав відомий в Україні і світі Національний симфонічний оркестр Національного радіо під керівництвом Заслуженого діяча мистецтв України Володимира Шейка, керівники творчих спілок, зарубіжні друзі і шанувальники української історії з Канади, Америки, Польщі, Чехії, Росії, народні депутати, відомі діячі української культури та науки. Надійшли також теплі вітання від Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-Міністра Юлії Тимошенко, Голови Верховної Ради України Арсенія Яценюка. Вітальну телеграму з Білорусі надіслав Надзвичайний і Повноважний Посол України Ігор Ліховий, який тривалий час був членом правління Спілки.

Багатобарвна книжкова виставка краєзнавчої літератури з усієї України, презентація книги спогадів про талановитого українського краєзнавця та історика Юрія Данилюка, презентація фундаментальної книги на вшанування академіка П.Т. Тронька «Що залишимо нащадкам», український дух, бадьорі пісні у виконанні майстрів вітчизняної естради, що лунали в Українському домі, створили неповторне відчуття національної єдності і справжнього свята на цьому дійсно подієвому і авторитетному форумі України.

Особисто народний депутат Петро Ющенко зробив екскурсію для делегатів з'їзду залами Українського дому, де він розгорнув унікальну виставку портретного живопису «Українці в світі». Не могли не викликати гордості за рідну землю презентовані тут всесвітньовідомі особистості!

П. Тронько, який вже 18 років очолює краєзнавчий рух України, був єдиним на Пленумі ЦК КПУ у далеких 60-х роках минулого століття, хто публічно захистив геніального Олесья Гончара і його «Собор». Одержимі своєю діяльністю краєзнавці – люди, не багаті коштами, а щедрі духовністю, любов'ю до свого рідного краю, до України. Тому проведення краєзнавчого

форуму могло не відбутись без добродійних пожертвувань самих краєзнавців, дієвої і безкорисливої фінансової допомоги депутата Хмельницької обласної Ради Михайла Немова, відомих своїм патріотизмом та глибокою духовністю в українському політикумі народних депутатів Петра Юценка та Станіслава Аржевітіна. На IV з'їзді у Києві краєзнавці України обрали нове керівництво Національної спілки, прийняли Звернення до української громадськості.

2009 рік

12 червня

Пленум правління Національної спілки краєзнавців України

У роботі пленуму, що відбувся в Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка, взяли участь відомі вчені, громадські і державні діячі, народні депутати, представники Національної академії наук, Інституту історії України та Інституту географії НАН України, Українського інституту національної пам'яті, Кабінету Міністрів України, Секретаріату Президента України, ряду міністерств: фінансів, економіки, освіти і науки, культури і туризму України, Держтелерадіо, Держкомархіву, вищих навчальних закладів України, засобів масової інформації.

ПОСТАНОВА

правління Національної спілки краєзнавців України

12 червня 2009 року, м. Київ

Правління Національної спілки краєзнавців України, заслухавши та обговоривши доповідь на пленумі Голови Спілки академіка НАН України П.Т. Тронька «Першочергові завдання для краєзнавчого руху України», відзначає, що з наданням національного статусу, який є свідченням високої честі й великого значення ролі та місця Спілки в розбудові незалежної держави, Національна спілка краєзнавців України у зв'язку з цим реформує свою роботу.

Зокрема, президією правління повністю легалізовано на держаному рівні Спілку в новому, національному статусі. Її включено до мережі дотаційного фінансування з державного бюджету через Міністерство культури і туризму України, створено робочий апарат Спілки, розпочато фінансування окремих заходів НСКУ.

Із метою закріплення фіксованого членства та підвищення вимог до вступаючих у Спілку, президією правління виготовлено членські квитки нового зразка, запроваджено їх суворий облік і видано до оформлення обласним організаціям. В інтересах активнішої адаптації Спілки до діяльності в нових умовах розроблено методичні рекомендації з порядку прийому до Спілки нових членів та організації роботи осередків Спілки на місцях.

Також розроблено та подано до розгляду на пленумі правління проект нового Положення про Премію імені Дмитра Яворницького, Положення про символіку Спілки та Кодекс професійної етики краєзнавця, склад Комісії нашого правління. Розпочато збір та систематизацію матеріалів із краєзнавчої бібліографії за останні роки, затверджено єдиний перелік основних заходів Спілки на 2009 рік.

Разом із тим, пленум правління Національної спілки краєзнавців України звертає увагу керівників обласних організацій на повільне розгортання організаційної роботи на місцях, яка повинна всебічно сприяти виконанню рішень IV з'їзду Спілки, Державної програми про розвиток краєзнавства на період 2010 року та інших статутних вимог, недостатність уваги до вступу нових членів Спілки, не в повній мірі використання всіх форм краєзнавчої роботи в середовищі масового краєзнавчого руху, затяжне оформлення в реєстраційних органах влади обласних осередків.

У зв'язку з викладеним, пленум Національної спілки краєзнавців України постановляє:

1. Вся організаційна робота Спілки повинна сприяти активнішому виконанню рішень IV з'їзду Спілки, Державної програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року та інших статутних вимог.

2. Президії Спілки, обласним організаціям, враховуючи вагоме значення створення за розпорядженням Міністерства освіти і науки України № 1/9-367 від 13.06.07 р. Центрив краєзнавства при вищих навчальних закладах, всебічно сприяти поширенню досвіду Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна зі створення таких осередків у регіонах, які повинні стати науково-методичною базою в підготовці енциклопедичного видання «Історія міст і сіл України».

3. Президії Спілки звернутися до державних органів влади щодо продовження Державної програми розвитку краєзнавства на період після 2010 року, і для розробки методичних рекомендацій у підготовці енциклопедичного видання «Історія міст і сіл України», створити науково-методичний підрозділ.

4. Правлінням обласних організацій НСКУ завершити реєстрацію та перереєстрацію своїх організацій в обласних управліннях юстиції.

Президії правління та апарату Спілки до кінця 2009 року здійснити активну допомогу в організації цієї важливої роботи, при необхідності надіслати відповідні листи-звернення до обласних державних установ, а також організувати відрядження з метою надання конкретної організаційно-методичної допомоги.

5. Правлінням обласних організацій Спілки, у відповідності з вимогами Статуту та методичними рекомендаціями президії, до кінця 2009 року налагодити чітке внутрішнє діловодство, облік членів Спілки, розпочати

видачу членських квитків, збір вступного членського внеску встановити у розмірі 100 грн. та щорічного членського – 50 грн.

6. Президії правління та керівництву Спілки до 30 вересня 2009 року за необхідності звернутися з відповідними листами до голів обласних державних адміністрацій, обласних управлінь культури і туризму, обласних управлінь освіти і науки, провідних навчальних закладів регіонів України про виділення постійних приміщень для робочих апаратів обласних організацій НСКУ.

7. Правлінням обласних осередків Спілки протягом 2009 року активно підключитися до виконання плану основних заходів НСКУ на 2009 рік, затвердженого правлінням Спілки 17.03.2009 р., протокол № 2.

Із врахуванням місця проведення цих заходів, залученим правлінням обласних організацій активно підключитись до підготовки відповідних заходів у частині, що їх стосується; за місяць до визначеної дати проведення подати до президії свої пропозиції по змісту, учасниках та кошторису заходу, а також обсягах необхідної допомоги з боку президії Спілки.

8. Президії правління, регіональним осередкам Спілки протягом 2009 року розпочати активну інформаційно-просвітницьку діяльність на місцях із залученням місцевих ЗМІ, активно долучатись до інформаційного наповнення офіційного веб-сайту НСКУ, організувавши регулярне надси- лання матеріалів про заходи місцевих організацій, публікацій у пресі, фо- томатеріалів та ін.

9. З метою детального вивчення краєзнавчого потенціалу держави, Пре- зидії, спільно з обласними організаціями НСКУ, протягом 2009 року здійс- нити активну пошуково-аналітичну роботу зі систематизації даних щодо поширення краєзнавчого руху в областях, районах, містах та інших насе- лених пунктах України з врахуванням найактивніших краєзнавців-аматорів. Розробити додаткові заходи по реальному залученню їх до виконання ре- гіональних і державних краєзнавчих програм та нових проектів Спілки.

10. Комісіям правління Національної спілки краєзнавців України до 30 вересня 2009 року розробити детальні перспективні плани роботи на 2009–2010 рр. за напрямками своєї діяльності, ширше поширювати вплив на регіональні осередки, активніше долучатись до законодавчих ініціатив Спілки в галузі розвитку краєзнавчого руху, пам'яткоохоронної діяльності, духовного відродження українського суспільства, підтримки державної мови, розробки краєзнавчої літератури для шкіл і вузів України.

11. Редакції журналу «Краєзнавство», враховуючи, що він зареєстрован- ний ВАК України, підвищити науковий рівень друкованих матеріалів про- тягом 2009 року, запровадити практику перспективного планування номера на постійній основі. В рамках означених завдань скласти графік і порядок роботи редколегії, визначитись зі шляхами та критеріями добору матеріалів до журналу.

12. Правлінню Спілки затвердити Положення про символіку Національної спілки краєзнавців України, Положення про Премію імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України, Кодекс професійної етики краєзнавця.

13. Затвердити склад Комісії правління на період роботи до 2013 року.

14. Затвердити зразок Положення обласної організації Національної спілки краєзнавців України та Положення Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

15. Право затвердження Положень обласних організацій Національної спілки краєзнавців України надати Президії Правління НСКУ.

*Голова Національної спілки краєзнавців України,
академік НАН України, Герой України П.Т. Тронько,
відповідальний секретар НСКУ Р.В. Маньковська*

29 червня

Експедиція до Полтавщини

У складі експедиції – члени правління НСКУ, Полтавської обласної організації Спілки, Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олеса Гончара, відомі науковці Національної академії наук України, громадські діячі, працівники Міністерства культури і туризму України, журналісти з Києва та Полтави.

У селищі Опішня члени експедиції оглянули Центр гончарства, приділили увагу вивченню умов та проблем його функціонування, поширенню досвіду збереження народних ремесел, реальним потребам у допомозі на рівні місцевих та центральних органів влади.

У с. Лютенці Гадяцького району важливим було питання вивчення наявних матеріалів, пам'яток історії та архітектури, умов, можливостей та шляхів створення музейного комплексу про знаменитих вихідців села Олександра Дмитровича Засядька (видатного інженера-артилериста, генерал-лейтенанта артилерії, конструктора порохівих ракет, піонера їх використання у воєнних цілях) та Миколи Федоровича Христового (відомого діяча української культури, який очолював відділ мистецтв при Наркомосі, Київський оперний театр, Музей мистецтв ВУАН, репресований у 1938 році та ін.); висвітлення яскравого козацького періоду в історії села, а також визначення характеру термінових робіт по відбудові у селі Свято-Троїцького собору 1670 року забудови.

У рамках науково-краєзнавчої експедиції було організовано круглий стіл за участю членів делегації, активу сільської громади, працівників обласного краєзнавчого музею, представників місцевих органів влади, місцевих та національних засобів масової інформації.

У селі Сухому Кобиляцького району члени експедиції зустрілися з громадським активом села, ознайомилися з організацією роботи та станом утримання меморіального музею-садиби Олесея Гончара, можливістю розширення його експозицій, вирішенням питання про виділення додаткового приміщення.

15 вересня

Створення експозиції музею І. Я. Франка у селі Халеп'я на Київщині

Указом Президента від 27 серпня 2006 року Кабінету Міністрів разом з Київською та Харківською міськими державними адміністраціями доручено вирішення питання про спорудження протягом 2006–2008 років пам'ятника Івану Франку у м. Харкові та пам'ятника у вигляді повнофігурної композиції у м. Києві, а також створення у Києві літературно-меморіального музею Івана Франка.

Зрушити з місця важливу справу взялась громадськість. Ініціативу Національної спілки краєзнавців України та її голови академіка НАН України, Героя України Петра Тронька зі створення Літературного музею Івана Франка на Дніпрі підтримали: родина Франка на чолі з єдиним в Україні онуком Івана Яковича, українським вченим-математиком, громадським діячем Роландом Тарасовичем Франком; талановитий краєзнавець і активний музейник, голова Обухівської районної ради Анатолій Шафаренко; заступник директора Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України Сергій Гальченко; Всеукраїнський фонд відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олесея Гончара; літературно-меморіальний музей І.Я. Франка у Львові та Національний музей літератури у Києві; видатні майстри слова, державні і громадські діячі, члени Національної спілки письменників України, Герої України Дмитро Павличко і Юрій Мушкетик; голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, народний депутат України Павло Мовчан; численні літературознавці та франкознавці, які багато сил віддають збереженню духовної спадщини українського народу.

Створення експозиції музею І.Я. Франка у селі Халеп'я на Київщині – це перший крок до створення загальнонаціонального літературно-меморіального музею Каменяра у Києві, який відіграє важливу роль в соборності українських земель, зміцненні духовного і національного єднання.

Національна спілка краєзнавців України також виступила співзасновником Міжнародного краєзнавчого благодійного фонду імені Івана Франка, представництва якого починають діяти у 15 регіонах України та 3 зарубіжних країнах. Головною метою діяльності Фонду є сприяння соціально-економічному та культурному розвитку, підтримка освіти, культури, науки, відтворення видатних пам'яток історії та культури, відродження історичних традицій і духовності українського народу.

20 листопада**Урочистості з нагоди 230-річчя від дня народження Олександра Дмитровича Засядька**

Національна спілка краєзнавців України 20 листопада 2009 року провела в Українському домі Урочистості з нагоди 230-річчя від дня народження Олександра Дмитровича Засядька – славетного українця, видатного інженера, воєначальника, винахідника першої у світі порохової ракети. Цей захід є підсумком науково-краєзнавчої експедиції членів Спілки на Полтавщину у червні цього року з дослідження та увічнення маловідомих, призабутих імен великих українців. В рамках Урочистостей відбулась виставка «Україна космічна» з колекції народного депутата України, члена правління Спілки, голови Всеукраїнської організації «За Помісну Україну!» П. Ющенка.

Учасників зібрання також привітали Прем'єр-Міністр України Ю. Тимошенко та Президент Національної академії наук України, академік НАН України Б. Патон. У заході взяли участь видатні державні та громадські діячі України, серед яких: голова Українського фонду культури Б. Олійник, голова Українського інституту національної пам'яті І. Юхновський, керівник обсерваторії НАН України Я. Яцків, заступник генерального директора Національного космічного агентства України Е. Кузнецов; делегація Полтавщини на чолі з головою обласної державної адміністрації В. Асадчевим; командувач Ракетних військ і артилерії Збройних Сил України полковник А. Коленніков; Заслужений творець космічної техніки Росії, генерал-лейтенант Збройних Сил Російської Федерації, учасник космічних програм на Міжнародному космодромі «Байконур» А. Руденко, экс-міністр оборонної промисловості Росії З. Пак, широка громадськість, краєзнавці, журналісти.

Національна спілка краєзнавців України звернулась до Президента України В.А. Ющенка підтримати пропозиції учасників зібрання про увічнення на державному рівні пам'яті О.Д. Засядька. Серед них: присвоїти ім'я Олександра Засядька Лютенківській загальноосвітній школі І–ІІІ ступенів – с. Лютецька Гадяцького району Полтавської області, де народивсь видатний винахідник і проводив свої дослідження зі створення порохових ракет; іменем О. Засядька назвати одну з вулиць м. Полтави; на батьківщині О. Засядька у селі Лютецька встановити бюст винахідника; присвоїти ім'я Олександра Засядька 107 реактивному артилерійському полку, дислокованому у м. Кременчуці Полтавської області; Національному банку України виготовити ювілейну монету з рельєфом О. Засядька; Укрпошті виготовити марку з портретом О. Засядька; Держтелерадіо спільно з НАН України та Національною спілкою краєзнавців України підготувати та видати документальну книгу про О. Засядька; Національній телекомпанії України підготувати документальний фільм про О.Д. Засядька.

5 грудня

Вручення премії Дмитра Яворницького

5 грудня 2009 р. Національна спілка краєзнавців України за участю представників вищих органів державної влади, краєзнавчої громадськості та творчих спілок, діячів науки, культури і освіти, керівників міністерств і відомств, працівників засобів масової інформації провела Урочистості з нагоди презентації та вручення Премії імені Дмитра Яворницького 2009 року у Колонному залі імені М.В. Лисенка Національної філармонії України.

Лауреатом Премії 2009 року став Василь Євдокимович Устименко – відомий краєзнавець, автор, співавтор і упорядник понад 20 книг з історії Чернігівського краю. З нагоди громадської презентації щорічної краєзнавчої премії ім. Дмитра Яворницького Національній спілці краєзнавців України надійшли привітання від Президента України Віктора Ющенка та Прем'єр-Міністра Юлії Тимошенко.

На Урочистостях виступили: голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України Петро Тронько; генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України, академік НАН України Олексій Онищенко; голова Українського фонду культури, академік НАН України, Герой України Борис Олійник; перший заступник Голови Державного комітету архівів України, д.і.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України Ірина Матяш та ін.

24 грудня

Церемонія відзначення переможців і дипломантів Першого всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей

24 грудня 2009 року у Національному музеї літератури України відбулась церемонія відзначення переможців і дипломантів Першого всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей. Його організувала Національна спілка краєзнавців України спільно з Міністерством культури і туризму України та Міністерством освіти і науки України у жовтні-грудні. За роки радянської України та незалежності такий конкурс проведено вперше.

Метою конкурсу були активізація творчої та пошукової діяльності краєзнавчої громадськості, розвитку музейної справи, формування цілеспрямованої роботи щодо популяризації громадських музеїв в українському суспільстві.

Ініціативу Спілки активно підтримали музейники-ентузіасти з усіх регіонів України. На регіональному рівні у конкурсі взяло участь близько 1000 громадських музеїв, що діють у складі підприємств, установ, організацій та як приватні. 103 із них стали переможцями заключного туру.

За номінацією «Історія рідного краю»:*I місце:*

Торчинський народний районний історичний музей (Волинська область)

II місце:

Верхньодніпровський районний народний історико-краєзнавчий музей (Дніпропетров. обл.)

Історико-краєзнавчий музей м. Армянськ (АР Крим)

Народний музей історії с. Некременне (Донецька обл.)

Народний зразковий історико-краєзнавчий музей с. Бортники (Івано-Франківська обл.)

Народний музей історії с. Ягільниця (Тернопільська обл.)

III місце:

Іванківський народний краєзнавчий музей (Київська обл.)

Народний історико-краєзнавчий музей Добротвора та навколишніх сіл (Львівська обл.)

Шкільний історико-краєзнавчий музей с. Городне (Одеська обл.)

Кузьмівський літературно-етнографічний музей «Олеся» (Рівненська область)

Народний музей історії Красилівського району (Хмельницька область)

Музей історії Святошинського району при Центрі позашкільної освіти «Північне саяво» (м. Київ)

Міжшкільний краєзнавчий музей імені Є.Н. Овена (м. Севастополь)

Дипломами відзначені:

Музей історії села Війтівка (Вінницька обл.)

Музей історії села П'ятківка (Вінницька обл.)

Історико-краєзнавчий музей Гарячківської ЗОШ I–III ступенів (Вінницька обл.)

Музей історії курорту Бердянськ (Запорізька обл.)

Історико-краєзнавчий музей «Пам'ять серця» (с. Віролюбівка, Донецька обл.)

Народний музей «Спортивна слава Кіровоградщини» (м. Кіровоград* (суч. Кропивницький))

Народний музей історії Херсонського державного аграрного університету (м. Херсон)

Краєзнавчий музей Нетішинської ЗОШ № 2 (Хмельницька обл.)

Краєзнавчий музей села Шарівка (Хмельницька обл.)

Музей історії рідного міста Києва

Краєзнавчий музей Севастопольської ЗОШ I–III ступенів № 31 (АР Крим)

* Далі назви окремих населених пунктів України здебільшого вказані ті, які вони мали станом на описувану новину, тобто до перейменування.

Музей пам'яті Поліського району Київської області (м. Переяслав-Хмельницький).

За номінацією «Видатний земляк»:

I місце:

Історико-меморіальний музей Митрополита Андрея Шептицького ЗОШ І–ІІІ ступенів № 34 імені М. Шашкевича (м. Львів)

II місце:

Літературний музей Григорія Кочура (м. Ірпінь, Київська обл.)

Зразковий музей академіка Михайла Кравчука ЗОШ І–ІІ ступенів с. Човниця (Волинська обл.)

Чорторийський мистецько-меморіальний музей-садиба Івана Миколайчука (Чернівецька обл.)

Кліщеньський літературно-меморіальний музей ім. М.П. Старицького (Черкаська обл.)

III місце:

Музей-кімната композитора Родіона Андрійовича Скалецького (с. Михайлівка Вінницька обл.)

Музей Бойової Слави Козятинського ЗНВК «Школа-інтернат-гімназія» імені В.М. Підгорбунського (Вінницька обл.)

Донбаський історико-літературний музей Василя Стуса (м. Горлівка)

Музей Героя України, народної артистки України, лауреата Національної премії України імені Т.Г. Шевченка Раїси Кириченко (м. Полтава)

Літературно-меморіальний музей Уласа Самчука (с. Дермань Друга, Рівненська обл.)

Шкільний музей А.С. Макаренка Харківської ЗОШ І–ІІ ступенів № 100 (м. Харків)

Зразковий історико-етнографічний музей Остапа Вересая (с. Сокиринці, Чернігівська обл.)

Музей К.К. Рокоссовського при ЗОШ № 105 імені К.К. Рокоссовського (м. Києва)

Дипломами відзначені:

Районний народний музей імені Джозефа Конрада (с. Терехове, Житомирська область)

Музей історії Олександрійського педагогічного коледжу імені В. Сухомлинського (Кіровоградська обл.)

Музей «Одеські сторінки в історії космонавтики» (м. Одеса)

Музейно-виставковий комплекс ім. академіка В.П. Філатова (м. Одеса)

Романковецький літературно-меморіальний музей К.Ф. Поповича (Чернівецька область)

Музей ім. Героя Радянського Союзу Кузьми Савича Гнідаша (м. Прилуки, Чернігівщина)

За номінацією «Традиції та звичаї моєї малої Батьківщини»:*I місце:*

Музейний комплекс «Старе село» (с. Колочава, Закарпатська обл.)

Музей історії с. Погорілівка (Чернівецька обл.)

II місце:

Музей народознавства при Бишівській ЗОШ I–III ступенів (Львівська обл.)

Зразковий етнографічний музей «Світлиця» при Луцькому НВК «Гімназія № 14» (м. Луцьк)

Липківський етнографічно-краєзнавчий музей (Рівненська обл.)

Музей народного побуту при ЗОШ I–III ступенів м. Славути (Хмельницька обл.)

III місце:

Історико-етнографічний музей при Луко-Барській ЗОШ I–II ступенів (Вінницька обл.)

Народний музей історії баяну ім. В.О. Барелюка (м. Шахтарськ, Донецька обл.)

Етнографічний музей «Берегиня» (сmt. Коротич, Харківська обл.)

Музей дитячої творчості (м. Чернігів)

Етнографічний музей «Джерело» при гімназії № 237 (м. Київ)

Музей історії українського козацтва, побуту і культури українського народу (м. Київ)

Дипломами відзначені:

Музей старовини Північно-Західного Криму (м. Саки, АР Крим)

Народний музей ордена Леніна колгоспу «Росія» (сmt. Восход, АР Крим)

Народний музей історії 5-ої гвардійської танкової армії та історії села Хашувате (Кіровоградська обл.)

Музей історії Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького (Запорізька обл.)

Народний музей хліба Покрови Пресвятої Богородиці Львівського автомобільно-дорожнього технікуму (м. Львів)

За номінацією «Краще експозиційне оформлення»:*I місце:*

Музей Лесі Українки Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Музей історії освіти Київщини м. Біла Церква (Київська область)

II місце:

Музей трудової слави ВАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» (м. Кривий Ріг)

Народний музей ВАТ «Дніпропетровський металургійний завод імені Петровського»

Народний музей історії села Бистричі (Рівненська обл.)

Музей авіації та космонавтики (м. Чернівці)

Колінковецький історико-краєзнавчий музей (Чернівецька обл.)

III місце:

Народний краєзнавчий музей Краснолиманської міської ради (Донецька обл.)

Народний музей шахтарської слави (м. Тернівка, Дніпропетровська обл.)

Музей історії каналізації ВАТ «Київводоканал» (м. Київ)

Музей воєнної історії (м. Чернівці)

Музей історії народної освіти (м. Херсон)

Музей «Світлиця Раїси Панасівни Кириченко» (с. Землянки, Полтавська обл.)

Музей вузькоколійки (с. Колочава, Закарпатська обл.)

Пожежно-технічна виставка-музей (м. Кіровоград)

Дипломами відзначені:

Регіональний музей етнографії сіл пониззя ріки Терєбля (с. Буштино, Закарпатська обл.)

Музейна кімната історії Токмацького професійного ліцею (Запорізька обл.)

Зал-музей Єврейської історії та Голокосту «Біль та надія» (м. Харків)

Народний геологічний музей села Берездів (Хмельницька обл.)

Музей українознавства «Берегиня» (м. Славута, Хмельницька обл.)

За номінацією «Краця просвітницька діяльність»:

I місце:

Міжшкільний екологічний музей Дитячого екологічного центру (м. Дніпродзержинськ)

Музей історії спеціалізованої гімназії-інтернату для сліпих дітей ім. В.Г. Короленка (м. Харків)

II місце:

Музейний комплекс «Стара школа» (с. Колочава, Закарпатська обл.)

Історико-краєзнавчий музей «Пошук» (с. Нова Олександрівка, Київська обл.)

Музейна кімната з історії освіти Кіровоградщини (м. Кіровоград)

Народний музей визвольної боротьби ОУН і УПА (с. Кавсько, Львівська обл.)

Музей історії Кловського ліцею № 77 (м. Київ)

III місце:

Зоологічний музей Таврійського національного університету (м. Сімферополь)

Музей історії трамваю та тролейбуса республіканського виробничого підприємства «Кримтролейбус» (м. Сімферополь)

Музей бойової слави Крижопільської ЗОШ I–III ступенів (Вінницька обл.)

Літературно-краєзнавчий музей Т.Г. Шевченка (с. Ордо-Василівка, Дніпропетровська обл.)

Музей бойової слави № 19 Донецької ЗОШ I–III ст. № 138 (м. Донецьк)

Народний етнографічний музей «Берегиня» Білокриницької ЗОШ I–III ступенів (Рівненська обл.)

Зразковий музей «Історія школи» колегіуму № 11 (м. Чернігів)

Музей бойової слави 40 армії «Дороги, опалені війною» (м. Київ)

Дипломами відзначені:

Музей історії освіти Волині при Волинському інституті післядипломної освіти (м. Луцьк)

Червоноармійська районна картинна галерея «Пулинські барви» (Житомирська обл.)

Музей історії Запорізького національного університету (м. Запоріжжя)

Музей історії жіноцтва, історії жіночого та гендерного руху (м. Харків)

Музей історії села Новопавлівської ЗОШ I–III ступенів (Херсонська обл.)

Музей «Вище професійне училище» Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова (м. Київ)

Музей історії професійно-технічної освіти (м. Київ)

У церемонії відзначення переможців, на яку з'їхалось понад 90 керівників громадських музеїв з усієї України, взяли участь: П.Т. Тронько – голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України; Н.І. Бондар – заступник директора Національного музею літератури України; І.І. Крулько – заступник Міністра України у справах сім'ї, молоді і спорту; М.І. Сікорський – засновник та почесний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», Герой України; Н.М. Куковальська – генеральний директор Національного історико-культурного заповідника «Софія Київська»; П.М. Федака – генеральний директор Національного музею народної архітектури і побуту України НАН України; С.А. Гальченко – заступник директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, голова Асоціації музеїв України; Р.Т. Франко – заступник голови правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеса Гончара, внук І.Я. Франка; С.М. Аржевітін – народний депутат України, член правління Національної спілки краєзнавців України, відомий краєзнавець, засновник 8 музеїв у своєму рідному селі Колочава Закарпатської області та автор багатотомної науково-дослідницької праці про село; Д.Г. Омельченко – заступник директора Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, член президії НСКУ.

2010 рік

26 лютого

125-та річниця відвідин Іваном Франком Києва

У приміщенні Музею видатних діячів української культури відбулася зустріч української інтелігенції з нагоди 125-річчя перших відвідин Києва видатним українським діячем Іваном Франком.

В урочистостях взяли участь відомі науковці, франкознавці, діячі культури і кіно, нащадки великих родин Франків, Чикаленків, Лисенків, Леонтовичів, працівники музеїв, творча громадськість Києва.

На вечорі виступив Голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України Петро Тимофійович Тронько. Він поділився теплими спогадами про зустріч з дітьми І.Я. Франка – Петром, Тарасом і Ганною, яких він добре знав особисто і співпрацював довгий час. Про родину Франків, їх стосунки і традиції розповів онук Івана Франка, Роланд Тарасович Франко, заступник директора фонду відтворення історико-культурної спадщини імені О. Гончара, член правління НСКУ, а також відомий науковець С.А. Гальченко та ін.

12 квітня

Презентація книги «Славетні імена Полтавщини. Олександр Засядько»

12 квітня 2010 р. у Полтаві в приміщенні Державного краєзнавчого музею з нагоди Дня космонавтики відбулася презентація книги «Славетні імена Полтавщини. Олександр Засядько», що побачила світ у видавництві «Оріяна» у 2009 р. за активного сприяння Національної спілки краєзнавців України, Полтавського краєзнавчого музею, Полтавського музею авіації та космонавтики, громадської організації «Славетні імена Полтавщини».

У зустрічі взяли участь відповідальний секретар НСКУ Руслана Маньковська, голова громадської організації «Славетні імена Полтавщини» Валентина Асадчева, директор Полтавського краєзнавчого музею Катерина Фесик, директор Лютенської середньої школи Іван Чайка, представники органів місцевої влади, викладачі та студенти Полтавського педагогічного, технічного, аграрного університетів.

Р.В. Маньковська вручила Грамоти Національної спілки краєзнавців України за особистий внесок у розвиток краєзнавчого руху краєзнавцям В. Асадчевій, Н. Кочерзі, К. Фесик та І. Балибіній.

30 квітня

Святкові заходи до Дня Перемоги

30 квітня Голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України, фронтовик, полковник у відставці Петро

Тимофійович Тронько взяв участь у мітингу викладачів-ветеранів війни, професорсько-викладацького складу, випускників та студентів Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка з нагоди 65-ої річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Голова НСКУ академік П. Тронько взяв також участь у інших заходах, присвячених Великій Перемозі: в Інституті історії України НАНУ, Київській міській державній адміністрації, Кабінеті Міністрів України, параді ветеранів у День Перемоги на Хрещатику. Він виступив і на міжнародній науковій конференції, що відбулась у Меморіальному комплексі «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років».

26 травня

Урочистий пленум, присвячений 85-річчю Національної спілки краєзнавців України

26 травня 2010 року у приміщенні Великої конференц-зали Національної академії наук України Національна спілка краєзнавців України провела Урочистий пленум, присвячений 85-річчю з дня її заснування.

В урочистому пленумі Національної спілки краєзнавців України взяли участь члени Правління Спілки – відомі громадські і державні діячі, академіки НАН України: Петро Тронько – голова НСКУ, Петро Толочко – директор Інституту археології НАН України, Леонід Руденко – директор Інституту географії НАН України; представники вищих органів влади та ряду міністерств, активні члени Спілки – працівники наукових установ, закладів культури і освіти, архівних установ, національних бібліотек і музеїв, представники інших творчих спілок, ректори провідних вузів України: Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка – Олександр Завальнюк, Полтавського університету споживчої кооперації України – Олексій Нестуля; заступник директора Інституту історії України НАН України, заступник голови Спілки, член-кореспондент НАН України – Олександр Реєнт, перший проректор Інституту туризму ФПУ, заступник голови Спілки – Сергій Попович, заступник голови Спілки – Григорій Клепак, перший заступник голови Державного комітету архівів України Ірина Матяш, перший заступник голови Державної служби з питань національної культурної спадщини – Яків Діхтяр, заступник голови Українського інституту національної пам'яті Владислав Верстюк, журналісти провідних ЗМІ.

Для учасників пленуму було організовано виставку з нових краєзнавчих видань України та виступ відомого хору української автентичної пісні «Гомін» під керівництвом Леопольда Яценка, який 20 років тому, 27 березня 1990 року, вітав учасників Установчого з'їзду Спілки.

26 травня

Звернення учасників Урочистого пленуму Національної спілки краєзнавців України до української громадськості

З проголошенням незалежності України почав зростати інтерес до краєзнавства, до малої і великої історії. Зараз активно формуються обласні осередки Національної спілки краєзнавців, все відчутнішим стає вплив краєзнавчого активу на духовне і просвітницьке життя регіонів, на вивчення місцевої історії.

Краєзнавці покликані зберігати колективну пам'ять народу, сприяти об'єктивному висвітленню історичного минулого, яке повинно бути представлено не лише як шлях успіхів і перемог, а як терниста дорога боротьби за державність, страждань і бідувань у роки воєнного лихоліття, під час репресій і голодоморів, коли був знищений генофонд нації, її інтелектуальна еліта. Жоден факт викривлення української історії не повинен залишитись поза увагою краєзнавчого активу. Слід збирати свідчення ветеранів про минулі часи, створивши літопис кожного населеного пункту, що мають увійти до «Енциклопедії міст і сіл України», підготовка якої на часі.

Об'єднуючий потенціал краєзнавства безмежний. Ветерани і школярі із захопленням займаються дослідженням витоків історії рідного краю. Не можна уявити діяльність нашої громадської організації без творчого потенціалу молоді. Конкурси шкільних краєзнавчих музеїв і виставок, дослідження усної історії про славетних земляків, маршрути бойовими стежками і реконструкція воєнних баталій – все це дозволяє не тільки більше дізнатися про минулі часи, але й доторкнутися до її величності Історії, плекати у молоді почуття національної гідності, любові до рідної землі, її звичаїв, української мови.

Останнім часом багато робиться у справі охорони культурної спадщини. З одного боку, на наших очах відроджуються пам'ятки старовини, приймаються закони, готується Державний реєстр нерухомих пам'яток, Звід пам'яток історії та культури України, відновлюються забуті імена, а з іншого, зносяться історичні центри міст, нівелюється Закон України «Про охорону культурної спадщини», під загрозою виключення із Списку ЮНЕСКО пам'ятки світового значення Софія Київська і Києво-Печерська Лавра, в загрозливому стані знаходиться Шевченківський національний заповідник, зникають парки і сквери. Міста втрачають свій неповторний вигляд, свій історико-культурний код.

Національна спілка краєзнавців закликає всіх, кому не байдужа рідна історія, національна культура, рідна мова, безцінні пам'ятки старовини єднатися в різні громадські об'єднання, відстоювати кожен пам'ятку, пропагувати досягнення національної культури, втілювати у життя важливі загальнонаціональні проекти в гуманітарній сфері. Тільки усвідомлення

значення своєї країни, неповторності її історії і культури, збереження пам'яток, захист духовності буде сприяти консолідації суспільства, найкращих представників усіх верств населення, найширших кіл громадськості, зміцненню авторитету України у світовому співтоваристві.

Вітаємо всіх членів Спілки і широкий аматорський краєзнавчий рух зі знаменним ювілеєм. Закликаємо сповна використовувати потенціал Спілки у духовному відродженні України, допомагати державі у цій важливій справі, у вихованні патріотизму та гордості за нашу рідну Україну.

Бажаємо щастя і творчої наснаги всім шанувальникам рідної історії і культури, процвітання нашій землі!

*Учасники Урочистого пленуму
Національної спілки краєзнавців України
м. Київ, 26 травня 2010 року*

12 липня

Ювілей академіка Петра Тимофійовича Тронька

12 липня 2010 року в Колонній залі Київської міської ради відбулись урочистості за вшанування видатного державного, наукового та громадського діяча, голови Національної спілки краєзнавців України, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька з нагоди його 95-річчя.

Урочистості відкрив перший заступник Голови Київської міської державної адміністрації Олександр Попов, а вів – заступник голови КМДА Леонід Новохатько.

На ювілеї з теплими вітаннями виступили Голова Верховної Ради України, відомий український вчений-історик, академік НАН України Володимир Литвин; президент Національної академії наук України, академік Борис Патон; міністр Кабінету Міністрів України Анатолій Толстоухов; директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України Валерій Смолій; голова Головної ради Українського товариства охорони пам'яток історії і культури, директор Інституту археології НАН України, академік НАН України Петро Толочко; голова Українського фонду культури, голова Комітету з національної премії України ім. Т. Шевченка, академік НАН України, відомий громадський і державний діяч, поет Борис Олійник; видатний український поет Іван Драч, народний депутат України, перший секретар ЦК КПУ Петро Симоненко; народний депутат України Віталій Корж; экс-Голова Президії Верховної Ради УРСР Валентина Шевченко; заступник міністра культури і туризму України Ольга Бенч, президент Національної академії педагогічних наук України, академік НАН України Василь Кремень, ректори провідних національних університетів, генеральні директори національних заповідників та музеїв.

7–8 жовтня

Науково-краєзнавча експедиція «Світові пам'ятки сакральної архітектури Львівщини: проблеми збереження»

Національна спілка краєзнавців України провела науково-краєзнавчу експедицію «Світові пам'ятки сакральної архітектури Львівщини: проблеми збереження». Увага до цієї теми викликана вкрай незадовільним станом збереженості більшості унікальних пам'яток саме дерев'яної архітектури західного регіону України. І намаганням їх зберегти. Вчені та краєзнавці вирішили привернути більшу увагу державних органів та широкої громадськості до занепаду української сакральної дерев'яної архітектури, спонукаючи їх до рішучіших дій.

Шеф-гідом виступив голова правління Львівської обласної організації НСКУ, в.о. директора Інституту краєзнавства ім. І. Крип'якевича НАН України Микола Литвин. Фахово коментували побачене й решта учасників експедиції – член правління НСКУ, заступник голови правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. О. Гончара, внук Великого Каменяря 78-річний Роланд Франко, відповідальний секретар НСКУ Руслана Маньковська, доценти Львівського національного університету Дмитро Каднічанський та Алла Середяк, викладач Львівського державного коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша Роксоляна Загайська, працівники Львівського краєзнавчого центру «Паломник» при Фонді св. Володимира Адріяна Огорчак та Галина Умблат, методист Львівського центру творчості дітей та юнацтва Галичини Ольга Артеменко.

Неоднозначні враження учасників експедиції від подорожі Львівщиною стали нагодою запросити місцевих фахівців та представників влади поспілкуватися в Львівському історичному музеї. За «круглим столом» обговорили доволі широкий спектр питань дерев'яної сакральної архітектури Львівщини.

Поважний кворум учасників засвідчив серйозне ставлення до теми зустрічі. До місцями доволі гострої розмови приєдналися директор Львівської національної галереї Борис Возницький, президент Українського національного комітету Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS) Микола Яковина, заступник голови правління Фонду збереження архітектурних пам'яток імені О. Гончара Роланд Франко, голова правління Львівської обласної організації НСКУ Микола Литвин, провідний науковий спеціаліст «Укрзахідпроектреставрація» Василь Слободян, доцент Львівського національного університету ім. І. Франка Дмитро Каднічанський, начальник управління культурної спадщини Львівської ОДА Василь Івановський, начальник управління культури Львівської ОДА Галина Дорошук, начальник відділу у справах національностей та релігій Львівської ОДА

Роман Кураш, начальник відділу державного пожежного нагляду Головного управління МНС у Львівській області Олег Демідонт.

Було прийнято ухвалу, якою, зокрема, президії НСКУ доручено підготувати звернення до Президента України про затвердження Національної програми зі збереження і охорони сакральних пам'яток дерев'яної архітектури України.

21 жовтня

Історико-краєзнавча акція учнівської молоді

«Шляхами подвигу і слави»

Таку промовисту назву дістала історико-краєзнавча акція учнівської молоді, Всеукраїнський збір активістів якої урочисто відкрився у Національному комплексі «Музей Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.» 21 жовтня 2010 року.

Збір ініціювали й організували Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, Рада Організації ветеранів України, Національна спілка краєзнавців України та Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років».

Напрочуд тепло зустрів зал виступ голови правління Національної спілки краєзнавців України, академіка НАН України, Героя України Петра Тронька. Герой України побажав юним слідопитам успіхів у дослідженні історії рідного краю та Великої Вітчизняної. І додав: серед книг про війну, які вийшли з-під його пера, є дослідження і про участь молоді у партизанських загонах, підпільних групах, військових формуваннях, її боротьбу проти фашистів. Цю книгу – «Подвигу молодих жити у віках» – він презентував Українському державному центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, щиро подякувавши за організацію важливої роботи з молоддю.

21 жовтня

Засідання Бюро Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією»

21 жовтня 2010 року в приміщенні Інституту історії України НАН України пройшло засідання Бюро Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», співзасновником якої є Національна спілка краєзнавців України. Вже побачили світ 61 книга серії з усіх областей України і Автономної Республіки Крим.

Засідання відкрив голова Головної редколегії, голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України П. Тронько. Він висвітлив стан справ у областях, зупинився на основних проблемах щодо підготовки багатотомного видання. На засіданні були рекомендовані до друку

п'ята книга по Миколаївській області (доповідачі С.С. Макарчук, член правління НСКУ В.Ю. Васильєв); третя книга по Житомирській області (доповідач: відповідальний секретар НСКУ Р.В. Маньковська); третя книга по Київській області (доповідач І.Х. Чистик, голова ревізійної комісії НСКУ О.Г. Бажан); третя книга тому по Хмельницькій області (доповідачі член ревізійної комісії НСКУ Л.Л. Місінкевич, член правління НСКУ Р.Ю. Подкур).

Бюро Головної редколегії створило Київську міську редколегію, керівником науково-редакційного відділу призначено голову ревізійної комісії Спілки, заступника головного редактора журналу «Красзнавство», кандидата історичних наук О.Г. Бажана та призначено куратором реалізації Державної програми науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» по м. Києву, члена Головної редколегії, доктора історичних наук С.І. Білокопя.

27 жовтня

Відкриття літературного музею Івана Франка на Дніпрі

День його народження музей Великого Каменяра у Халеп'я на Київщині – 27 жовтня 2010 року..

Заступник начальника управління культури і туризму Київської обласної державної адміністрації Сергій Петрович Дзюбенко поінформував, що наказом управління музеє І. Франка набув статусу відділення Київського обласного археологічного музею. Серед іншого, це дозволяє вводити додаткові штатні одиниці й збільшувати фінансування. Сергій Петрович запевнив у «всілякій підтримці» музею з боку влади і вручив голові райради А. Шафаренкові як головному творцеві нового музейного дива подяку від Київської ОДА.

Затим слово мали онук Івана Яковича Роланд Тарасович Франко, заступник голови Національної спілки краєзнавців України Григорій Олексійович Клепак, виконавчий директор Всеукраїнської асоціації музеїв Сергій Анастасійович Гальченко та ін.

Першу екскурсію провів заступник директора обласного археологічного музею Михайло Юрійович Відейко. Сергій Гальченко зробив музею «перший скромний дарунок» у вигляді підбірки книг.

8 листопада

Урочистості, присвячені вшануванню пам'яті

Дмитра Івановича Яворницького

Урочистості, присвячені вшануванню пам'яті видатного історика, археолога, етнографа, фольклориста і письменника Дмитра Івановича Яворницького та лауреата цьогорічної премії імені Д. Яворницького, пройшли 8 листопада 2010 року у Київському будинку вчителя.

Вітаючи шановане зібрання, голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України Петро Тимофійович Тронько, зокрема, підкреслив значимість студій Д. Яворницького у вивченні та популяризації козащини й інших славетних сторінок української історії.

Далі слово мали Герой України, голова правління Українського фонду культури, голова Комітету з національної премії ім. Т. Шевченка, академік НАН України, поет Борис Ілліч Олійник, перший заступник голови Державної служби охорони національної культурної спадщини Віктор Васильович Вечерський, віце-директор Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського Олександр Олександрович Маврин, відповідальний секретар НСКУ Руслана Вікторівна Маньковська, член правління НСКУ, народний депутат України, голова ВО «За помісну Україну!» та автор мистецького проекту «Українці у світі» Петро Андрійович Ющенко, голова Львівської обласної організації НСКУ, в.о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України Микола Романович Литвин, виконавчий директор Всеукраїнської асоціації музеїв, заступник директора Інституту літератури НАН України Сергій Анастасійович Гальченко та ін.

Лауреатом премії став Василь Михайлович Слободян – керівник відділу інституту «Укрзахідпроектреставрація».

19 листопада

Перші наукові «Троньківські читання»

Національний гірничий університет ім. О.М. Поля запросив учасників «Троньківських слухань» до себе. Поважний підрозділ шанованого вузу – Інститут гуманітарних проблем – приєднався до науковців столичного Інституту історії НАН України та краєзнавців НСКУ з її місцевими активістами і підготував змістовні виступи про основні віхи життя й діяльності П.Т. Тронька. Серед слухачів були студенти НГУ та представники інших вузів Дніпропетровська, в яких із гірничим давні ділові стосунки.

Присутніх тепло привітали ректор НГУ, академік НАН України Геннадій Григорович Півняк, відповідальний секретар НСКУ Руслана Вікторівна Маньковська і заступник голови Григорій Олексійович Клепак. На суд присутніх своє дітище представив один із авторів фільму «Знамениті українці. Петро Тронько», головний редактор громадського політичного мовлення ДТРК «Всесвітньої служби «УТР» Олександр Євгенійович Махонько. Читанням одразу задав діловий ритм завідувач кафедри історії та політичної теорії НГУ, директор Інституту гуманітарних проблем, професор Віктор Юхимович Пушкін. Також слово мали професор Ганна Кирилівна Швидько, доцент Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького Олена Миколаївна Костюкова, голова правління Київської ОО НСКУ Григорій Петрович Савченко, старші наукові співробітники Інституту історії

України НАН України Тетяна Іванівна Катаргіна, Роман Юрійович Подкур, Галина Григорівна Денисенко.

Науково-краєзнавча експедиція до м. Новомосковська Дніпропетровської області була одним із головних пунктів програми перших «Тронецьких читань», які відбулися у Дніпропетровську. Метою цієї подорожі, на якій на поліг голова правління Національної спілки краєзнавців України, академік П.Т. Тронецько, було якомога більше дізнатися про сучасний стан перлини козацького бароко, дерев'яного Свято-Троїцького храму. У програму експедиції входили зустрічі зі священником храму та з міським головою Новомосковська.

22 листопада

Прес-конференція «Чи врятуємо національне диво – сакральну дерев'яну архітектуру»

Національна спілка краєзнавців України за сприяння Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка провела прес-конференцію на тему «Чи врятуємо національне диво – сакральну дерев'яну архітектуру» в стінах агенції «Укрінформ». Послухати запрошених нами фахівців прийшли чимало представників інтернет- і друкованих видань та телеканалів.

У діалозі з журналістами взяли участь заступник голови НСКУ Григорій Олексійович Клепак, провідний співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України Дмитро Власович Степовик, провідний науковий спеціаліст ДП «Укрзахідпроектреставрація» (Львів), цьогорічний лауреат краєзнавчої премії ім. Дмитра Яворницького Василь Михайлович Слободян, заступник голови правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеся Гончара, онук І. Франка Роланд Тарасович Франко, перший заступник Голови Державної служби охорони національної культурної спадщини Віктор Васильович Вечерський та дослідник історії унікального дерев'яного Свято-Троїцького собору в м. Новомосковськ Дніпропетровської області, заслужений журналіст України Олександр Семенович Заєць.

2011 рік

13 січня

Гостини Маланки в НСКУ

Свято Маланки напередодні старого Нового року краєзнавцям, що на Грушевського, 4, не дали забути не лише колеги з розміщених у цій будівлі академічних інститутів. Із колядками та віншуваннями до нас завітали й молоді хранителі народних звичаїв із Тернопільського обласного осередку Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Молода Просвіта».

Повноформатний вертеп – із «козою», «журавлем», «биком», «гуцулом», «циганом», «попом» із «паном» та «жандармом», міхоношею і навіть «смертю» й «чортом» – заспівав «Щедрий вечір, добрий вечір, людям на здоров'я!». Галасливі колядники на чолі з Маланкою (парубком у вбранні дівчини) нагадали походження свята на честь римлянки Меланії (Маланки). А потім вправно розіграли театралізовану виставу, де кожен із присутніх постарався на повну силу.

Голова НСКУ Петро Тронько зізнався, що аж помолодшав років на п'ять, слухаючи щедрувальників і спостерігаючи за їхніми достоту артистичними номерами. Після останньої віншувальної пісні головний краєзнавець країни на правах господаря від усього апарату Спілки щиро подякував молодим людям за принесену в ці стіни радість. Петро Тимофійович, побажавши колядникам здоров'я й достатку, попрохав їх не полишати їхньої благородної справи. Він нагадав, що найціннішим надбанням є міцна пам'ять про минувшину. І зізнався, що й сам у молодості полюблив ходити з вертепами. «Розповідайте про наші звичаї й обряди, бо це робить людей кращими», – напучував академік молодь. Не забув і про дарунки.

Наприкінці гості попрохали дозволу сфотографуватися з Героєм України на згадку, на що Петро Тронько охоче погодився.

1 квітня

Фотодокументальна виставка, присвячена П.Т. Троньку

1 квітня у Кабінеті Міністрів України відбулося відкриття фотодокументальної виставки, присвяченої життю та діяльності відомого державного, наукового та громадського діяча, голови Національної спілки краєзнавців України, завідуючого відділом регіональних проблем історії України Інституту історії України НАН України, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька.

П.Т. Тронько подякував всім присутнім та побажав плідної праці на благо України.

Присутні відповідальні працівники Кабінету Міністрів України з великим інтересом ознайомилися з матеріалами виставки.

28 квітня

НСКУ видала до Дня Києва книгу О.О. Тулуба

«Київ та його давня давнина в творах народних»

Національна спілка краєзнавців України за ініціативи Київської міської організації НСКУ видала до Дня Києва книгу О.О. Тулуба «Київ та його давня давнина в творах народних». Упорядники фольклорної збірки – професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка В.І. Ульяновський та доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка В.В. Пилипенко.

Унікальність видання в тому, що так уперше систематизовано публікацію фольклорних матеріалів, які репрезентують народну уяву про Київ із найдавніших часів до XVIII ст. включно. Рукопис «Києва...» був підготовлений до друку ще 1929 р., але так і не був виданий. На сьогодні він зберігається в особовому архіві О. Тулуба в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України.

14 травня

Експедиція НСКУ до Національного історико-культурного заповідника «Качанівка»

14 травня 2011 року відбулася науково-краєзнавча експедиція на Чернігівщину до Національного історико-культурного заповідника «Качанівка», присвячена 30-річчю від дня його заснування та 10-річчю надання статусу Національного.

15–16 червня

Науково-краєзнавча Експедиція в честь 300-річчя Олешківської Січі

Національна спілка краєзнавців України здійснила науково-краєзнавчу експедицію, присвячену 300-річчю Олешківської Січі (1711–1728 рр.). В її роботі взяли участь провідні українські вчені-історики, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, викладачі вишів, учителі, музеєзнавці, краєзнавці, громадські діячі з Києва, Дніпропетровська, Запоріжжя, Херсона, Цюрупинська.

Метою цього заходу, який відбувся за підтримки народного депутата України О. Журавка, було відродження історичної пам'яті, привернення уваги суспільства до славних сторінок української історії, формування національної гідності в молодого покоління.

17 травня

Відкриття меморіальної дошки Олесю Гончару

На лівому аркбутані Михайлівського Золотоверхого монастиря урочисто відкрито меморіальну дошку письменнику, громадському діячеві, Герою України Олесю Терентійовичу Гончару.

Скульптор Руслан Найда праворуч від рельєфного зображення автора «Собору» викарбував такий напис: «Письменник Олесь Гончар, ініціатор відбудови Михайлівського Золотоверхого монастиря, що впродовж віків був духовним центром українства. Олесь Гончар – 1918–1995».

Петро Тронько нагадав про письменницьку діяльність видатного українця, зокрема, високо оцінив фактографічну глибину його роману «Собор». Розповів, як вони з О. Гончаром боролися за відновлення знесе-

них у 1934–1936 рр. споруд монастиря. Олесь Гончар створив Всеукраїнський фонд відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини, який по його смерті очолив саме П. Тронько. Голова НСКУ щиро дякував усім небайдужим, хто долучився до всенародної справи відновлення цієї архітектурної перлини. А своєму побратимові Гончару пророчив безнастанну славу.

4 червня

Круглий стіл НСКУ та ВУТ «Просвіта» в УКРІНФОРМ

Саме про краєзнавство як фактор розвитку зеленого туризму в контексті «Євро-2012» НСКУ спільно з ВУТ «Просвіта» вирішила провести «круглий стіл» першої п'ятниці літа. Модератор зустрічі, керівник міжнародних проєктів Спілки Павло Бабенко. Про проблемні місця довкола згаданої справи прийшли поговорити й запропонувати шляхи їх залагодження президент Українського комітету Міжнародної ради з питань пам'яток та визначних місць (ICOMOS) Микола Яковина, помічник в. о. голови Державної служби туризму і курортів України Олександр Сулим, президент парку «Київська Русь» Володимир Янченко, відповідальний секретар ВУТ «Просвіта», заслужений працівник освіти України Микола Нестерчук та голова Петрушівського осередку сприяння розвитку сільського зеленого туризму (Чернігівська область) Микола Череп.

12 липня

Петрові Троньку – 96!

Петра Тимофійовича Тронька з 96-річчям привітали Президент України В. Янукович, голова Верховної Ради України В. Литвин, президент НАН України Б. Патон, президент Національної академії педагогічних наук України В. Кремінь, міністр культури України М. Кулиняк, міністр юстиції України О. Лавринович та ін.

26–27 серпня

Українськими містами і селами пройдуть Вікіекспедиції

Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України спільно з ГО «Вікімедіа Україна» українського відділення «Фонду Вікімедіа» провела Вікіекспедицію до Макарівського району Київської області. Таким чином «Вікімедіа Україна» спільно з НСКУ поклали початок великої Вікіекспедиції містами та селами України.

Національна спілка краєзнавців України допоможе поліпшити статті проєкту «Міста і села України» Вікіпедії матеріалами з наявної краєзнавчої літератури про район. Про це з її авторами – краєзнавцями Макарівщини – досягнуто домовленості.

Загальний маршрут Вікіекспедиції склав 450 км. Волонтери об'їхали всі 72 села району та зробили понад 1000 фотографій. Усі вони будуть розміщені у Вікісховищі і стануть доступними з будь-якої точки світу в будь-якій мовній версії Вікіпедії.

12 вересня

Україна прощалася з Петром Тимофійовичем Троньком

2 вересня 2011 року пішов із життя видатний державний, науковий та громадський діяч Петро Тимофійович Тронько.

15 вересня люди прийшли до клубу Кабінету Міністрів України попрощатися з Великим Українцем. Серед тих, хто прийшов попрощатися з Троньком, були й перші посадові особи України, экс- та нинішні урядовці, колишні й сьогоднішні народні депутати: Марія Орлик, Валентина Шевченко, Микола Азаров, Андрій Ключев, Дмитро Табачник, Володимир Литвин, Адам Мартинюк, Петро Симоненко, Борис Олійник, Георгій Крючков, Валентин Матвєєв, Валерій Смолій, Микола Жулинський, Станіслав Аржевітін, Валерій Асадчев, Василь Кремень та ін. Довше за інших затримався біля труни не набагато молодший за вірного товариша президент НАН України Борис Патон.

За тим громада вирушила на Байкове кладовище. Панахида в пам'ять Петра Тимофійовича Тронька була недовгою, але вкрай емоційною.

27 вересня

3 життя пішов Михайло Сікорський...

3 життя пішла людина великого серця, Герой України, заслужений працівник культури України, почесний член Академії архітектури України, лауреат багатьох премій, Почесний громадянин міста Переяслав-Хмельницький, засновник та почесний генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» – Михайло Іванович Сікорський.

Президія НСКУ глибоко сумує з приводу смерті члена правління НСКУ, лауреата премії імені Д. Яворницького (1993) Михайла Івановича Сікорського і висловлює щирі співчуття Валентині Іванівні Сікорській з приводу тяжкої втрати.

29 вересня в Переяславі-Хмельницькому (Київщина) пройшли траурні заходи пам'яті Михайла Івановича Сікорського. Зранку видатного переяславчанина відспівали в церкві. А в музеї «Заповіту» Т.Г. Шевченка ближче до полудня розпочалося прощання зі славетним земляком.

Випадок чи ні, але відтепер вічне пристанище великого переяславчанина на Альтицькому кладовищі Переяслава-Хмельницького – поруч із монументом жертвам Голодомору 1932–1933 рр. Вічна пам'ять Людині...

6–7 жовтня**XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція**

XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи» пройшла 6–7 жовтня 2011 року в Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника.

Організатори – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національна академія педагогічних наук України (НАПНУ), Інститут історії України НАН України, Національна спілка краєзнавців України (НСКУ), Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника та Івано-Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді – присвятили її 200-річчю від дня народження українських просвітителів Івана Вагилевича та Маркіяна Шашкевича.

У роботі форуму, зокрема, взяли участь заступник директора Інституту історії України НАН України, заступник голови НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Петрович Ресент; відповідальний секретар НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук Руслана Вікторівна Маньковська та ін.

22 листопада**Всеукраїнська науково-практична конференція****«Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України»
присвячена пам'яті П.Т. Тронька**

22 листопада 2011 р. в рамках започаткованих Національною історичною бібліотекою України краєзнавчих читань, присвячених пам'яті П. Тронька, відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України». Організатори конференції – Міністерство культури України, ДЗ «Національна історична бібліотека України», Київський національний університет культури і мистецтв, Національна спілка краєзнавців України.

Як і передбачалося Програмою конференції, було проведено пленарне засідання, після чого учасники конференції – понад 100 фахівців бібліотечної справи, науковці (історики, архівісти, викладачі вищих навчальних закладів, працівники музеїв), аматори-краєзнавці – на секціях обговорили актуальні проблеми бібліотечного краєзнавства, практичні питання краєзнавчої роботи різних установ та громадських організацій.

Пленарне засідання почала Р.В. Маньковська, відповідальний секретар Національної спілки краєзнавців України, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, канд. іст. наук. У своїй доповіді вона розкрила сучасний стан і перспективи вітчизняного краєзнавства, роль Національної спілки краєзнавців України та особисто П.Т. Тронька в роз-

витку краєзнавчого руху, висвітлила значення останніх ініціатив та проєктів, започаткованих Спілкою.

24 листопада

«II Троньківські читання»

24 листопада 2011 р. на базі ДВНЗ «Національний гірничий університет» відбулися «II Троньківські читання», присвячені пам'яті багатолітнього голови Національної спілки краєзнавців України, академіка НАН України, Героя України Петра Тимофійовича Тронька.

В читаннях взяли участь представники президії Національної спілки краєзнавців України, науковці з Києва, Запоріжжя і Дніпропетровська.

Також в межах читань відбулась поїздка до Новомосковська з метою вивчення ситуації навколо Свято-Троїцького собору. Учасники читань відвідали славнозвісний собор та зустрілися із заступником міського голови з питань народно-господарського комплексу Новомосковська.

9 грудня

Пленум Правління НСКУ та вручення щорічної краєзнавчої Премії ім. Дмитра Яворницького

9 грудня в приміщенні Гуманітарного корпусу Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова Національна спілка краєзнавців провела пленум Правління, у рамках якого відбулося вручення щорічної краєзнавчої Премії ім. Дмитра Яворницького.

Лауреатом премії 2011 року став директор Волинського краєзнавчого музею, заслужений працівник культури України Анатолій Михайлович Силюк.

У роботі пленуму Правління взяли участь академік НАН України, директор Інституту історії України НАН України Валерій Смолій, голова Українського фонду культури Борис Олійник, народний депутат України Станіслав Аржевітін, науковці, викладачі вищих навчальних закладів, працівники музеїв з усієї України.

Краєзнавці на своєму зібранні обговорили плани на майбутнє, призначили дату проведення V позачергового з'їзду НСКУ – 23 січня 2012 року, де головним буде питанням обрання очільника Спілки.

2012 рік

11 січня

Представники НСКУ взяли участь в парламентських слуханнях

11 січня 2012 року у сесійному залі Верховної Ради України відбулися парламентські слухання на тему: «Етнонаціональна політика України: здобутки та перспективи».

У слуханнях взяла участь делегація Національної спілки краєзнавців України у складі: Клепака Григорія Олексійовича – заступника Голови НСКУ, Дмитрука Володимира Івановича – члена Президії Правління, Бабенка Павла Валерійовича – координатора міжнародних проектів НСКУ. Учасники відзначили важливість подібних заходів, поспілкувалися з представниками національних меншин та представниками влади.

23 січня

V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України

У Київському міському будинку вчителя відбувся V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України у зв'язку з необхідністю обрання нового складу керівних органів Спілки та її голови після смерті 12 вересня 2011 року незмінного протягом більше 20 років керівника Спілки, видатного державного, наукового і громадського діяча, академіка, Героя України Петра Тимофійовича Тронька.

На обласних конференціях делегатами з'їзду було висунуто 149 членів Спілки, в роботі з'їзду брало участь 134 делегати та численні гості.

Делегати і гості з'їзду хвилиною мовчання вшанували пам'ять членів Спілки, котрі відійшли у вічність: Героїв України П.Т. Тронька та М.І. Сікорського, Р.П. Семко та інш.

Майже одногосно (132 делегати із 134 присутніх) наступним Головою Національної спілки краєзнавців України обраний Олександр Петрович Реєнт, заступник директора Інституту історії України НАН України, чл.-кор. НАН України, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки, котрий, починаючи з 2003 року, обирався заступником голови НСКУ.

З'їзд також обрав новий склад Правління і Ревізійної комісії НСКУ, вніс зміни до Статуту, прийняв Постанову за підсумками його роботи, а також Звернення до української громадськості і Президента України з пропозиціями про увічнення пам'яті видатного патріарха краєзнавчого руху України, Героя України, академіка П.Т. Тронька.

8 лютого

Веб-конференція керівництва НСКУ

8 лютого, у середу, о 12:00 на сайті Інформаційного агентства Regio-News відбулася веб-конференція з керівництвом Національної спілки краєзнавців України.

У конференції взяли участь: Олександр Петрович Реєнт – український історик, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України, голова

Національної спілки краєзнавців України; Руслана Вікторівна Маньковська – старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, заступник голови НСКУ; Володимир Іванович Дмитрук – старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, відповідальний секретар НСКУ.

29 лютого

**Перше в новому складі засідання Президії правління
Національної спілки краєзнавців України**

29 лютого в залі засідань Інституту історії України НАН України відбулося перше в новому складі засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців України.

Президія розглянула, зокрема, питання про реєстрацію Державною реєстраційною службою України документів НСКУ, про розподіл обов'язків членів Президії правління НСКУ, про штатний розпис апарату Спілки та план використання бюджетних коштів на 2012 рік, про план заходів НСКУ на 2012 рік, про заходи по увічненню пам'яті академіка НАН України П.Т. Тронька.

Рішенням Президії було дещо змінено порядок прийому в члени Національної спілки краєзнавців України. Так, відтепер, згідно із затвердженим на Президії Положенням про порядок прийому в члени НСКУ, прийом до Спілки здійснюється на підставі письмової заяви претендента з рекомендаціями трьох членів Спілки, котрі перебувають у ній не менше 3 років, автобіографії, анкети з переліком основних особистих творчих (наукових) робіт і справ у сфері краєзнавства, трьох кольорових фото (3,5×4,5 см). Автобіографія має містити наступні обов'язкові реквізити: прізвище, ім'я, по-батькові в називному відмінку; дату, місце народження; відомості про навчання; відомості про трудову діяльність; відомості про громадську роботу; короткі відомості про склад сім'ї; дату і підпис. В анкеті прізвище, ім'я і по батькові записуються друкованими літерами.

Вступні документи подаються до первинного осередку Спілки, а в разі його відсутності – до Правління місцевої чи регіональної організації, звідки після позитивного розгляду за поданням голови Правління регіональної організації надсилаються до Президії Правління Спілки.

Рішення про прийняття до Спілки нових членів відтепер ухвалюється лише Президією Правління Спілки. Часом вступу в члени Спілки вважається день засідання Президії Правління, на якому ухвалено відповідне рішення.

На засіданні 29 лютого було розглянуто питання про напрями роботи журналу «Краєзнавство» та затверджено склад його редакційної колегії. Головним редактором призначено Олександра Петровича Реєнта, голову

НСКУ, заступника директора Інституту історії України НАН України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, а його першим заступником – Олега Григоровича Бажана – члена Правління НСКУ, старшого наукового співробітника Інституту історії України НАН України, кандидата історичних наук.

На заході також було урочисто підписано меморандум про співпрацю між Національною спілкою краєзнавців України та громадською організацією «Вікімедіа Україна», яка є регіональним відділенням Фонду «Вікімедіа», що опікується розвитком Вікіпедії та низки інших вікі-проектів.

15 березня

Політичні репресії в Українській РСР 1937–1938 рр.: дослідницькі рефлексії та інтерпретації

В Інституті історії України НАН України (м. Київ, вул. Грушевського, 4; VI поверх, зал засідань) відбувся круглий стіл на тему: «Політичні репресії в Українській РСР 1937–1938 рр.: дослідницькі рефлексії та інтерпретації» (До 75-річчя «великого терору» в СРСР)». Мета круглого столу полягає у виробленні нових підходів, оприлюдненні нововиявлених документальних матеріалів, які стосуються природи сталінського режиму, механізму державного терору, специфіки політичних репресій в Українській РСР у 1930-ті роки.

24 квітня

Одинадцята експедиція Національної спілки краєзнавців України

Національна спілка краєзнавців України вже вкотре організовує експедиції країною. Одинадцята присвячена Житомирщині, а саме Радомишлю та його ролі в культурній спадщині України. Ця експедиція, яка відбулася у межах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурний простір Житомирщини-Волині ХІХ–ХХ ст.», приурочена до 75-річчя Житомирської області. Метою візиту до Радомишлю було відвідання однієї з туристичних перлин Житомирщини – Музею української домашньої ікони Ольги Богомолець.

11 травня

VII обласні Стусівські читання

11 травня 2012 року у Донецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Н.К.Крупської відбулись VII Стусівські читання «Пресвітлої дороги свічка чорна...», організовані управлінням культури і туризму Донецької обласної державної адміністрації, Благодійним фондом Василя Стуса, Донецькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України та обласною бібліотекою ім. Н. Крупської.

У читаннях взяли участь краєзнавці, викладачі донецьких вузів, працівники бібліотечних установ та закладів культури, відомі поети і письменники донецького краю, члени ВУТ «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка та Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України», а також гості зі столиці України – заступник голови Національної спілки краєзнавців України Григорій Клепак, заступник директора Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, виконавчий директор Всеукраїнської асоціації музеїв Сергій Гальченко та в.о. голови правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олеса Гончара Роланд Франко – онук І.Я. Франка, дипломат, учений-кібернетик.

На літературно-науковому заході говорилося про необхідність збереження музейної колекції, присвяченої Василю Стусу, котра збиралась «батьком» музею Олегом Михайловичем Федоровим за власні кошти протягом 15 років, а також визначення окремого приміщення для майбутнього музею.

18 травня

Прес-конференція, присвячена реалізації культурологічного проекту Національної спілки краєзнавців України «Музейні скарби України»

З нагоди Міжнародного дня музеїв 18 травня, о 12:00 в ІА RegioNews відбулася прес-конференція, присвячена реалізації культурологічного проекту Національної спілки краєзнавців України «Музейні скарби України».

У прес-конференції взяли участь:

Руслана Маньковська – заступник голови Національної спілки краєзнавців України, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук, доцент;

Світлана Махонько – керівник проекту «Музейні скарби України», головний редактор творчого об'єднання суспільних і науково-освітніх програм телерадіокомпанії УТР;

Олександр Махонько – головний режисер творчого об'єднання суспільних і науково-освітніх програм телерадіокомпанії УТР;

Оксана Голуб – завідувач Роменським краєзнавчим музеєм – філією державного історико-культурного заповідника «Посулля»;

Сергій Гальченко – виконавчий директор Асоціації музеїв України.

Проект «Музейні скарби України» започаткований Національною спілкою краєзнавців України 2011 року. Автори проекту мають на меті за кілька років створити цикл документальних фільмів, де представити колекції краєзнавчих, меморіальних, науково-технічних, природничих, етнографічних, громадських та інших українських музеїв.

Перші вісім фільмів про осередки вивчення місцевої історії – краєзнавчі музеї, зокрема і про Роменський краєзнавчий музей, вже створені та були презентовані під час прес-конференції.

Проект «Музейні скарби України» має на меті представити музейні колекції України в контексті історії музейної справи та привернути увагу громадськості до широкого науково-просвітницького, пізнавально-виховного, духовно-естетичного потенціалу українських музеїв як унікальних закладів збереження і популяризації історико-культурного надбання українського народу. Проект представить широкому загалу історію розвитку музейної справи в Україні від виникнення в XIX столітті перших музеїв до сучасних інновацій, висвітлить роль видатних особистостей через унікальні музейні зібрання, покаже музеї як активну галузь вітчизняної культури та науки, спроможну впливати на формування суспільної свідомості.

23 травня

Пішов із життя Б.Г. Возницький

23 травня 2012 року в ДТП трагічно обірвалося життя директора Львівської галереї мистецтв, Героя України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, президента Українського національного комітету Міжнародної ради музеїв, Почесного краєзнавця України Бориса Григоровича Возницького.

Завдяки його подвижницькій праці Україна може пишатися зібранням, що налічує дві з половиною тисячі скульптур XVII–XVIII століть, тисячу львівських портретів XVI–XVIII століть, збереженням стародавніх Олеського, Золочівського, Підгорецького, Свірзького замків, старовинних ікон, яким немає ціни. Ідеться про безприкладний внесок українця в світову культуру.

Борис Возницький служив українській історії, її святиням, його щоденна мистецька й організаторська праця була прикладом реалізації таланту, даного Богом, найвищим зразком наукової чесності. Його патріотизм ніс високодуховне світло, що запалювало інших науковців на працю в ім'я України, її історії та мистецтва.

Пам'ять про Бориса Григоровича Возницького переживе наш час, адже повернуті ним до життя шедеври історії, архітектури, сакральної і живописної культури безсмертні. Борис Григорович завжди виступав на захист музеїв, умів бути непоступливим, коли йшлося про оборону історичних скарбів нашого народу. Віримо, його ім'я буде оберегом для всього того, що він не втомлювався оберігати за життя.

Світла і вічна пам'ять Вам, Борисе Григоровичу!

Президія Правління Національної спілки краєзнавців України

29 травня

Урочистий пленум Правління Національної спілки краєзнавців України, присвячений 85-річчю журналу «Краєзнавство»

29 травня в залі засідань Ученої ради Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна відбувся урочистий пленум Правління Націо-

нальної спілки краєзнавців України, присвячений 85-річчю виходу в світ першого номера журналу «Краєзнавство».

Також під час урочистого пленуму мова йшла про сучасні тенденції українського краєзнавчого руху, проекти Спілки, зокрема, цикл документальних фільмів «Музейні скарби України», презентований нещодавно в інформаційній агенції “RegioNews” та краєзнавчі експедиції. Свої видання учасникам пленуму презентували харківські краєзнавці, видавці та редактори української Вікіпедії. Члени правління НСКУ також відвідали місця, де працював у 1920-ті Український комітет краєзнавства та розміщувалася редакція журналу «Краєзнавство».

1–2 червня

VI Всеросійські краєзнавчі читання

Національна спілка краєзнавців України в рамках міжнародного співробітництва підтримує дружні стосунки з краєзнавцями, дослідниками локальної історії, вченими з Польщі, Чехії, Росії, Білорусі, Казахстану та ін.

1–2 червня 2012 р. на запрошення Спілки краєзнавців Росії відбувся візит заступника голови НСКУ Р.В. Маньковської до Москви, яка взяла участь у Шостих всеросійських краєзнавчих читаннях, присвячених 90-річчю Центрального бюро краєзнавства, 90-річчю почесного голови Спілки краєзнавців Росії, академіка Російської академії освіти С.О. Шмідта, 200-річчю Вітчизняної війни 1812 р.

6–7 червня

Науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України «Сторінки історії Кіровоградщини: від минулого до сьогодення»

6–7 червня 2012 р. Національна спілка краєзнавців України, продовжуючи традицію щорічних науково-краєзнавчих експедицій, спільно з Кіровоградською обласною організацією НСКУ, яку очолює відомий дослідник краю, заступник начальника Управління культури Кіровоградської ОДА О.О. Бабенко, здійснила наукову розвідку на Кіровоградщину. Метою подорожі було ознайомлення з історико-культурною спадщиною краю, з'ясування стану збереження пам'яток, зустрічі з науковцями, музейниками, краєзнавцями щодо розвитку краєзнавчого руху на Кіровоградщині.

До складу делегації Спілки входили Р.В. Маньковська – заступник голови НСКУ, с.н.с. Інституту історії України НАН України, О.П. Гончаров – голова Київської міської організації НСКУ, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Г.П. Савченко – голова Київської обласної організації НСКУ, професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, А.В. Блануца – член НСКУ, с.н.с. Інституту історії

України НАН України, Л.В. Ясновська – відповідальний секретар Чернігівської обласної організації НСКУ, доцент Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка.

Програма експедиції включала участь представників Спілки в Міжнародній науковій конференції «Синьоводська битва 1362 р. в контексті середньовічної історії Східної Європи», відвідання Археологічного музею Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, Державного заповідника-музея І.К. Тобілевича (Карпенка-Карого) – «Хутір Надія», ознайомлення з видатною пам'яткою XVIII ст. – фортецею Святої Єлизавети, огляд археологічних розкопів в с. Торговиця Новоархангельського району, зустріч з краєзнавчим активом Кіровоградського обласного краєзнавчого музею та м. Новоархангельська в краєзнавчому музеї міста.

12 липня

Прес-конференція: «Актуальність «Історії міст і сіл України»

Про те, чи актуальна сьогодні «Історія міст і сіл України», як просувається робота по перевиданню енциклопедії, озвучена в Державній програмі розвитку краєзнавства та про досягнення Української Вікіпедії в царині історії міст і сіл мова йшла на прес-конференції, яка відбулася 12 липня 2012 року.

Участь у ній узяли:

Руслана Маньковська – заступник голови НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук, доцент;

Валентина Бездрабко – директор Інституту державного управління і права КНУКіМ, доктор історичних наук, професор;

Євген Букет – голова правління ГО «Вікімедіа Україна»;

Юрій Пероганич – член правління – виконавчий директор ГО «Вікіпедія Україна».

1–30 вересня

Фотоконкурс «Вікі любить пам'ятки»

До 30 вересня тривав міжнародний фотоконкурс «Вікі любить пам'ятки 2012». Мета цього конкурсу – зібрати фотографії усіх пам'яток культурної спадщини світу і розмістити ці світліни у Вікіпедії – вільній енциклопедії, яку щодня переглядають мільйони користувачів.

Україна бере участь у конкурсі «Вікі любить пам'ятки» вперше. Організатор конкурсу – громадська організація «Вікімедіа Україна» підготувала перелік із 30 тисяч пам'яток культурної спадщини України, серед яких і всевітньо відомі – Софія Київська, Києво-Печерська Лавра тощо, і маловідомі, але не менш привабливі – дерев'яні церкви, палаци й садиби, помешкання

видатних діячів минулого, меморіали. Найбільше таких пам'яток вдалося зібрати у Києві, Львові та Одесі. Офіційним партнером фотоконкурсу «Вікі любить пам'ятки 2012» в Україні була Національна спілка краєзнавців України. Наші представники взяли участь у роботі журі конкурсу.

1 вересня

Пам'яті Григорія Гуртового

1 вересня 2012 року після важкої хвороби відійшов у вічність видатний український музеєзнавець, історик-краєзнавець, засновник Торчинського історичного музею Григорій Олександрович Гуртовий.

Г.О. Гуртовий – член Національної спілки краєзнавців України, Заслужений працівник культури України, автор численних краєзнавчих статей і монографій, нагороджений орденами «За заслуги» III ступеня, «За мужність», є лауреатом обласних премій ім. Миколи Куделі та «Одержимість», був обраний почесним професором у галузі історії Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Також був нагороджений титулом «Людина 2009 року на Волині».

Президія Правління Національної спілки краєзнавців України глибоко сумує з приводу відходу у вічність відомого українського історика, краєзнавця, громадського діяча Григорія Гуртового і висловлює співчуття родині покійного.

12 вересня

Вшанування пам'яті академіка Петра Тимофійовича Тронька

12 вересня 2012 року виповнюється рік з дня смерті ученого-історика, державного і громадського діяча, академіка Національної академії наук України (1978), заслуженого діяча науки і техніки України (1990), Героя України (2000) – Петра Тимофійовича Тронька.

У цей день біля могили покійного на Байковому кладовищі у м. Києві зібралися родичі та друзі Петра Тимофійовича для того, щоб помолитися за упокій його душі.

З благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета заупокійну панахиду очолив намісник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря єпископ Вишгородський АГАПТ.

Після завершення панахиди владика АГАПТ також звершив чин освячення надмогильного пам'ятника.

30 вересня

Засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців України за участю голів регіональних організацій НСКУ

30 вересня в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького відбулося засідання Президії правління Національної спілки

краєзнавців України за участю голів регіональних організацій НСКУ. Черкащина обрана місцем проведення засідання Президії як область, де напрацьовано значний досвід в організації краєзнавчої роботи. Головне питання порядку денного – обговорення пропозицій до Державної програми розвитку краєзнавства в Україні до 2025 року. Важливим розділом програми була шевченківська тематика, зокрема підготовка та відзначення 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка.

Учасники заходу ознайомилися з експозицією обласного краєзнавчого музею, музеєм «Кобзаря» в Черкасах та здійснили експедицію історичними місцями Чигиринщини.

7 листопада

Всеукраїнський історико-культурний форум «Сікорські читання»

7 листопада в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся Всеукраїнський історико-культурний форум «Сікорські читання».

Метою його проведення стало вшанування подвижницького поступу відомого музейного діяча Героя України Михайла Івановича Сікорського.

Співзасновниками заходу виступили вище названий навчальний заклад та громадська культурно-просвітницька організація «Переяславський скарб». Активну участь у проведенні заходу узяли викладачі та студенти університету. До участі у Форумі були запрошені найближчі соратники справи М.І. Сікорського, його друзі, колеги, ті з ким Михайло Іванович працював та товаришував протягом тривалого часу. З-поміж них відомі науковці, політики, громадські діячі, журналісти.

24 листопада

Нагородження лауреатів Премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України 2012 року

24 листопада у приміщенні Гуманітарного корпусу Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова відбулося урочисте нагородження лауреатів Премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України 2012 року.

Найвідомішу і найпрестижнішу краєзнавчу нагороду отримали директор Центру по дослідженню історії Полтавщини Полтавської обласної ради, Заслужений вчитель України Олександр Білоусько, відомий подвижник краєзнавчого руху України, який відродив і довгий час очолював краєзнавчий рух Житомирщини, доктор географічних наук Микола Костриця та відомий киевознавець і музеєзнавець Дмитро Малаков.

2013 рік

15 квітня – 15 травня

Фотографуйте природу!

Громадська організація «Вікімедіа Україна» ініціювала проведення фотоконкурсу «Вікі любить землю». І взялася за облік і поширення інформації про визначні місця природо-заповідного фонду та садово-паркового мистецтва України серед користувачів Інтернету. Мета – привернути увагу громадськості до проблем існування та збереження ще вцілілих природних об'єктів, створити впорядкований інтернет-каталог їхніх світлин.

Ідея цієї акції виникла після успішного проведення у вересні минулого року міжнародного фотоконкурсу «Вікі любить пам'ятки».

«Вікі любить Землю», переконані організатори, має привернути увагу суспільства до проблем збереження природних багатств і ресурсів України, сприятиме поширенню знань у всесвітній мережі про красу нашої природи. Партнером конкурсу є Національна спілка краєзнавців України.

24 квітня

Експедиція на Яготинщину

З метою зібрання матеріалу для фундаментального ілюстрованого публіцистично-документального видання «Краєзнавча Шевченкіана України», присвяченого 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка була організована і проведена 24 квітня 2013 року Науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України на Яготинщину. Основними завданнями експедиції було зібрання краєзнавчого матеріалу про перебування на Яготинщині Т.Г. Шевченка, подвижницьку діяльність графа Кирила Розумовського, мистецьку спадщину видатної художниці Катерини Білокур.

Участь у експедиції взяли 35 осіб. Серед них – керівники Національної спілки краєзнавців України, фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олесь Гончара, науковці Інституту Історії України НАН України, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України. Учасники відвідали об'єкти біля річки Трубіж, с. Богданівка (Музей-садибу Катерини Білокур), Яготин (Свято-Троїцький храм (собор), пейзажний парк Садиби Яготин, Музей «Флігель Тараса Шевченка», Яготинську картинну галерею).

26–27 квітня

IV Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри»

В Одеському національному морському університеті (ОНМУ) відбулася IV Міжнародна наукова конференція «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри», яка була ініційована та проведена

кафедрою «Українознавство та іноземні мови». Співорганізаторами проведення наукового форуму стали Інститут історії України НАН України та Національна спілка краєзнавців України. Проведення заходу стало можливим завдяки фінансовій підтримці народного депутата України С.Р. Гриневецького та приватного підприємця І.І. Омельченка.

Широкий спектр проблематики конференції привернув до неї увагу понад сотню учасників, серед яких значиться 19 докторів наук, професорів, 45 кандидатів наук, доцентів, решта – наукові співробітники, викладачі, докторанти, аспіранти, магістри, студенти, краєзнавці, представники громадських та культурно-національних організацій та місцевих органів влади.

3–5 червня

Керівництво НСКУ відвідало Волинь

У с. Світязь Шацького р-ну Волинської обл. (на території бази практик табору «Гарт» Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки) відбулося розширене засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців України за участі голів правлінь регіональних організацій НСКУ.

Учасники засідання заслухали інформацію голови НСКУ О.П. Реєнта про діяльність Спілки за лютий-травень 2013 р.

Члени Президії правління затвердили структуру збірника «Краєзнавча Шевченкіана України», який має побачити світ з нагоди 200-ліття Великого Кобзаря. Головам правлінь регіональних організацій було доручено забезпечити підготовку розділів збірника та подати їх на редколегію до 1 жовтня 2013 р.

Члени Президії Правління та голови обласних організацій НСКУ ознайомилися з експозиціями Літературно-меморіального музею Лесі Українки в с. Колодяжне Ковельського р-ну, Меморіального музею В. Липинського в с. Затурці Локачинського р-ну, відвідали археологічні розкопки літописного міста Рай, пам'ятки с. Старий Чорторийськ Маневицького р-ну, м. Володимира-Волинського, цілющі Оконські джерела та зустрілися з краєзнавчим активом Волинської області.

На історичному факультеті СНУ ім. Лесі Українки відбулося підсумкове засідання з проблем пам'яткоохоронного краєзнавства Волині за участі заступника голови Волинської ОДА Олександра Курилюка та журналістів.

12 липня

У Києві відбувся Пленум правління Національної спілки краєзнавців України та вручення Премії імені академіка Петра Тронька

12 липня 2013 року у Києві, в конференц-залі Інституту історії України НАНУ (вул. Грушевського, 4, 2 поверх) відбувся Пленум правління Національної спілки краєзнавців України.

Цього дня спілчани відзначили день народження першого голови НСКУ, академіка Петра Тимофійовича Тронька (1915–2011). У програмі роботи Пленуму – покладання квітів на могилу П.Т. Тронька на Байковому цвинтарі, вручення Премії його імені, започаткованої цього річ Спілкою, а також розгляд питань щодо організації роботи наукового інституту краєзнавства та обговорення поточних проектів НСКУ.

Загальноукраїнська Премія імені академіка Петра Тронька Національної спілки краєзнавців України присуджується за вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю у чотирьох номінаціях. Цього року премія вручатиметься вперше. На вручення запрошена донька академіка, керівник благодійної організації «Фундація Героя України, академіка П. Тронька» Лариса Тронько.

У першій номінації «За висвітлення науково-краєзнавчої та громадської діяльності академіка Петра Тронька» премію присуджено посмертно Юрію Данилюку (1958–2005) – одному з ініціаторів відновлення діяльності Спілки краєзнавців, автору понад 300 наукових праць із краєзнавчої тематики та проблем політичних репресій 1920–1980-х рр. в УРСР. Також у цій номінації премію отримують Марія Вощевська – дослідниця історії рідного села Галиця на Чернігівщині та Дмитро Мохорук – відомий колекціонер і автор багатьох художньо-краєзнавчих творів з Івано-Франківщини.

У другій номінації «За науково-організаційну та просвітницьку діяльність в краєзнавстві» Президія правління визначила лауреатами члена правління НСКУ Василя Устименка (м. Київ) – автора, співавтора, упорядника понад 20-ти книжок краєзнавчого характеру і Віктора Прокопчука – директора Наукової бібліотеки, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, доктора історичних наук, члена правління НСКУ.

Третя номінація – «За внесок у музейну та пам'яткоохорону справу» – Віра Комзюк (Волинська обл.) – завідувач Літературно-меморіального музею Лесі Українки, Наталія Пушкар (Волинська обл.) – головний хранитель Волинського краєзнавчого музею, Наталія Булаєвська (Київська обл.) – член правління НСКУ, заступник голови правління Київської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Заслужений працівник культури України, автор понад 100 публікацій, присвячених краєзнавчій та пам'яткоохоронній роботі.

У четвертій номінації «За видання краєзнавчої літератури: монографій, нарисів, описів, путівників, довідників, окремих публікацій, циклів статей тощо» премію Петра Тронька присуджено Станіславу Аржевітіну – члену правління НСКУ, творцю музею-скансену «Старе село» в с. Колочава на Закарпатті, автору трьох книг з історії краю, Валерію Мельнику – автору

десятків книг, кількох сотень краєзнавчих та природничих публікацій, присвячених Волині та авторському колективу праці «Криві Коліна крізь терни і роки. В історії села – історія України» (Черкаська обл.): доктору економічних наук Володимирі Мовчану, поету Івану Нерубайському та краєзнавцю, колишньому директору школи Василю Олійнику.

Усім нагородженим присвоюється звання «Лауреат Премії імені академіка Петра Тронька» з врученням Диплома, почесного знака і грошової премії у розмірі 500 грн за кожну номінацію.

24 серпня

Нагородження голови НСКУ Олександра Реєнта орденом «За заслуги» II ступеня

24 серпня 2013 р. Указом Президента України № 448/2013 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня незалежності України» за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки та високий професіоналізм Орденom «За заслуги» II ступеня нагороджено голову Національної спілки краєзнавців України Олександра Петровича Реєнта.

Правління НСКУ, Президія Правління, голови обласних організацій Спілки щиро вітають Олександра Петровича з цією високою державною відзнакою.

3–4 жовтня

Науково-краєзнавча експедиція НСКУ на Вінниччину

Згідно плану заходів Національної спілки краєзнавців України 3–4 жовтня 2013 року відбулася чергова науково-краєзнавча експедиція на Вінниччину. Члени експедиції на чолі з Головою НСКУ О.П. Реєнтом зустрічалися з місцевими краєзнавцями, обговорювали творчі та наукові здобутки, будували стратегію розвитку краєзнавчої справи у Вінницькій області. Учасники відвідали 4 з 7 чудес цього куточку України: Лядовський скельний Свято-Усікновенський монастир, історико-культурний заповідник «Буша», палац Потоцьких у м. Тульчин, Немирівське городище – Великі вали VII–VI ст. до н. е.

Маршрут також охоплював низку інших визначних краєзнавчих пам'яток: сакральних, природних, рукотворних. Кожен пагорб, кожен клаптик цієї древньої землі дихає історією, яку необхідно вивчати, досліджувати та популяризувати серед молоді України.

Мета експедиції: привернення уваги широкої громадськості до історико-культурної спадщини Поділля, популяризація вагомого краєзнавчого доробку вінницьких краєзнавців серед українського загалу, висвітлення у наукових виданнях і ЗМІ унікальної сакральної історії краю.

18 жовтня

**Із нагоди ювілею видатного подвижника відбувся
II Всеукраїнський історико-культурологічний форум
«Сікорські читання»**

На базі Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся II Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання».

Програма форуму включала: вручення Національною спілкою краєзнавців України щорічної Премії імені Героя України Михайла Сікорського, що відбулося під час спільного засідання Президії Національної спілки краєзнавців України та вченої ради Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, урочистий концерт «Чудотворцю музейної справи», презентацію особистого архіву М.І. Сікорського, проведення круглих столів: «Михайло Сікорський у культурному просторі України» та «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, перспективи».

Загальноукраїнська премія імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України присуджувалася цього року вперше за вагомий внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи, тож до Переяслава-Хмельницького приїхала чимала делегація краєзнавців на чолі з головою НСКУ Олександром Петровичем Реєнтом і керівником краєзнавчої організації столичної області Григорієм Петровичем Савченком. А також гості – народний депутат України Микола Томенко, Президент Всеукраїнського благодійного фонду «Журналістська ініціатива» Людмила Мех, член Національної спілки письменників України Сергій Шевченко, лауреат Шевченківської премії, заступник голови Українського фонду культури Леонід Андрієвський.

Отже, в урочистій обстановці, під час спільного засідання Президії Національної спілки краєзнавців України та вченої ради Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди назвали імена перших лауреатів цієї краєзнавчої відзнаки. Ними стали:

Борис Михайлович Войцехівський – культуролог, радник-організатор комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка, член правління Українського фонду культури та Громадського організаційного комітету «Великого проекту» «Григорій Сковорода – 300», член Національних спілок краєзнавців і журналістів України, почесний громадянин смт. Чорнухи, почесний громадянин м. Переяслав-Хмельницький, багаторічний помічник та соратник М.І. Сікорського на громадських засадах, генерал у відставці. З 2004 року очолював Комітет з організації «Музею Заповіту Т.Г. Шевченка» у складі Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

Лариса Петрівна Грузська – директор Житомирського обласного краєзнавчого музею;

Віктор Петрович Коцур – ректор Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, доктор історичних наук, професор, академік НАПН України;

Микола Гаврилович Махінчук – заслужений журналіст України;

Валентина Іванівна Сікорська – ветеран краєзнавчого руху на Київщині.

20 листопада

II Краєзнавчі читання пам'яті П. Тронька

У Національній історичній бібліотеці України в рамках II Краєзнавчих читань пам'яті П. Тронька відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України». Особливістю цьогорічної конференції є те, що вона розпочинає цикл заходів Бібліотеки по відзначенню 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

Координатори конференції: Міністерство культури України, Національна історична бібліотека України, Національна спілка краєзнавців України, Київський національний університет культури і мистецтв.

На фаховому форумі обговорювалися такі теми: сучасні теоретичні та методичні проблеми бібліотечного краєзнавства; питання збереження та організації фондів на національних мовах; створення краєзнавчих електронних ресурсів в бібліотеках; краєзнавча бібліографія як складова бібліотечного краєзнавства; дослідження історії вітчизняних бібліотек, музеїв, архівів; популяризація краєзнавчих ресурсів, продуктів і послуг бібліотеки: досвід, інновації; взаємодія бібліотек з архівними установами, музеями, місцевими краєзнавчими осередками у напрямі вивчення історії рідного краю. Широко була висвітлена тема «Т.Г. Шевченко і край».

22 листопада

Нові лауреати премії ім. Дмитра Яворницького

Президія правління НСКУ розглянула 21 пропозицію про нагородження, що надійшли від організацій та осередків Спілки 2013 року та визначила п'ять лауреатів. Ними стали: Віктор Петрович Андрущенко – ректор Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України; Віль Савбанович Бакіров – ректор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН України; Микола Іванович Бушин – завідувач кафедри історії України Черкаського державного технологічного університету, доктор історичних наук, професор; Михайло Юрійович Косило – голова правління

Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді МОН України; Ганна Кирилівна Швидько – професор кафедри історії та політичної теорії Національного гірничого університету.

Урочисте вручення премії відбулося 22 листопада в гуманітарному корпусі Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, під час пленуму Правління Національної спілки краєзнавців України. Вів урочисте засідання голова НСКУ Олександр Петрович Реєнт. У заході взяли участь представники державних і громадських установ, відомі діячі науки і культури. Відбулася презентація біографічного покажчика лауреатів Премії ім. Д. Яворницького 1991–2012 років «Материк краєзнавства», який було видано з нагоди урочистої події.

2014 рік

22–23 квітня

Музейне краєзнавство Житомирщини:

суспільно-інтеграційні тенденції та комунікаційні інновації

З метою вивчення використання інноваційних технологій у роботі музеїв Житомирщини та популяризації краєзнавчих знань в області 22–23 квітня відбулася науково-краєзнавча експедиція «Музейне краєзнавство Житомирщини: суспільно-інтеграційні тенденції та комунікаційні інновації». Експедиція відвідала провідні музейні заклади в Житомирі, Бердичеві, Попільнянському і Коростишівському районах, зустрілася з науковим і краєзнавчим активом. Серед учасників заходу голова Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт, заступник голови Національної спілки краєзнавців України Руслана Маньковська, прес-секретар НСКУ Євген Букет, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак, голова правління Житомирської обласної організації НСКУ Лариса Грузська, Георгій Мокрицький, Павло Скавронський, Олександр Тарабукін, Іван Ярмошик та інші відомі науковці.

7 липня

Виховання патріотизму починається з любові

та вивчення рідного краю

7 липня 2014 р. в конференц-залі Полтавського університету економіки і торгівлі відбулося засідання Президії правління НСКУ та голів правлінь регіональних організацій.

У ході засідання було заслухано інформацію про діяльність Спілки за перше півріччя 2014 р., яку виголосив голова Спілки, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт.

Після засідання учасникам заходу було запропоновано екскурсію університетом із відвідуванням музею та оглядову екскурсію по історичних пам'ятках м. Полтави

8 червня в ОКІА «Новини Полтавщини» відбулася прес-конференція голови НСКУ О.П. Реєнта та голови правління Полтавської обласної організації НСКУ О.О. Нестулі про результати засідання Президії правління НСКУ та голів правлінь регіональних організацій, розвиток краєзнавчого руху в Україні та на Полтавщині.

У Полтавському краєзнавчому музеї ім. В. Кричевського відбулася презентація журналу «Краєзнавство», видань НСКУ та полтавських краєзнавчих праць.

15 липня

Вручення премії імені академіка Тронька

Відбулося покладання квітів до могили доктора історичних наук, академіка НАН України, Героя України П.Т. Тронька на Байковому цвинтарі. Також цього дня у залі засідань НСКУ урочисто вручили краєзнавчу премію його імені. Лауреатами стали:

Гальчак Сергій Дмитрович – завідувач кафедри журналістики Вінницького державного університету ім. М. М. Коцюбинського, доктор історичних наук, доцент, Заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України, голова правління Вінницької ОО.

Романько Валерій Іванович – голова правління Донецької обласної організації НСКУ, доцент кафедри історії та теорії літератури Донбаського державного педагогічного університету, кандидат педагогічних наук, м. Слов'янськ.

Скавронський Павло Степанович – директор музею історії м.Бердичів.

Тіміряєв Євген Романович – завідувач науково-редакційної групи, відповідальний секретар книги «Реабілітовані історією. Житомирська область».

Арсенич Петро Іванович – один із засновників Івано-Франківського Товариства охорони пам'яток історії та культури, Товариства української мови імені Т.Шевченка "Просвіта".

Зиль Андрій Степанович – почесний громадянин м.Борисполя, лауреат премії ім. П.Чубинського, автор книг «Народознавець. П.П. Чубинський і його доба», «Сулимівський пантеон», «Бориспільщина – край добра і любові (у співавторстві).

Зінченко Петро Федорович – засновник та керівник Іванківського районного народного краєзнавчого музею.

Звагельський Віктор Борисович – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, доцент, відмінник освіти України (м. Суми).

Робак Ігор Юрійович – доктор історичних наук, професор (м. Харків).

Шакін Микола Іванович – відомий слобожанський краєзнавець і меценат (м.Харків).

Баженов Лев Васильович – голова правління Хмельницької обласної організації, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Авторський колектив книги «Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження»: Щербатюк Володимир Михайлович – доцент, доктор історичних наук, професор кафедри історії держави і права Київського національного університету внутрішніх справ; Кузьминець Олександр Васильович – професор, відмінник народної освіти України, академік Української академії історичних наук; Конончук Тетяна Іванівна – професор Академії адвокатури України, головний редактор видавництва «Твій інтер», член редколегії наукового збірника «Вісник Академії адвокатури», член Національних спілок журналістів, письменників, краєзнавців України.

13 жовтня

У Переяславі пройшли треті «Сікорські читання»

та вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського

III Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» цього року відбувся в день народження Героя України Михайла Сікорського – 13 жовтня. Захід, присвячений пам'яті видатного музейного діяча, покликаний розвивати наукові, культурні та творчі зв'язки між істориками, краєзнавцями, культурологами, музеєзнавцями, діячами мистецтва, зібрав яскраву плеяду учасників – від студентської молоді до відомих політиків. На форум завітали поважні гості з різних областей України та місцева інтелігенція. У складі делегації Національної спілки краєзнавців України його відвідали Олександр Реєнт, Руслана Маньковська, Григорій Савченко, Євген Букет, Володимир Дмитрук, Валентина Гончарова, Олександр Завальнюк, Ярослава Ткачук. Гостями зібрання було чимало колишніх та діючих працівників Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» – друзів та колег М.І. Сікорського.

Основною подією урочистої частини, що збрала учасників форуму та широку громадськість у актовій залі переяславського університету стало друге за ліком вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України. За вагомий внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи їй було вручено цього річним лауреатам які були визначені рішенням Президії НСКУ 1 жовтня 2014 року. Ними стали:

Завальнюк Олександр Михайлович – професор кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор історичних наук, член президії правління НСКУ;

Козій Ганна Іванівна – соратник М.І. Сікорського, співавтор наукової концепції та структурного плану Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряниці в Переяславі-Хмельницькому;

Ткачук Ярослава Юріївна – директор Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського Івано-Франківської області;

Томенко Микола Володимирович – народний депутат України, засновник фонду Миколи Томенка «Рідна Країна», доктор політичних наук.

Цього ж дня в урочистій атмосфері заходу ректору університету, академіку НАН України, доктору історичних наук Віктору Коцуру була вручена Премія імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України. Цією високою нагородою було підкреслено його вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю.

Нагороджував та вітав лауреатів голова НСКУ Олександр Реєнт.

24–25 жовтня

Краєзнавча Шевченкіана України

У Шевченківському національному заповіднику у Каневі відбулася XIII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Краєзнавча Шевченкіана України», присвячена 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка. Її організатори – Національна спілка краєзнавців України, Інститут історії України НАН України, ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Черкаська обласна організація НСКУ.

Цією конференцією Національна спілка краєзнавців України та її регіональні організації продовжили заходи ювілейного Шевченківського року. На конференції у доповідях та повідомленнях було охарактеризовано процес зародження та розвитку шевченківських традицій в різних куточках України, розкрито аспекти життя і творчості Т.Г. Шевченка.

2015 рік

10 лютого

Засідання Президії правління НСКУ

У залі засідань Національної спілки краєзнавців України (м. Київ, вул. М. Грушевського, 4) відбулося перше в 2015 р. засідання Президії правління НСКУ. На початку засідання голова Спілки, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт вручив спілчанські відзнаки, членські квитки і значки новим членам НСКУ та поінформував присутніх про діяльність НСКУ 2014 року. Зокрема, протягом 2014 року відбулося чотири засідання Президії правління НСКУ. Одне з них, разом із головами правлінь регіональних організацій, відбулося 7–8 липня 2014 р. у Полтаві на базі Полтавського університету економіки і торгівлі.

За результатами обговорення, в якому взяли участь голова Спілки, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт, заступник генерального директора з наукової роботи Національної історичної бібліотеки України С.І. Смілянець, голова правління Київської міської організації НСКУ О.П. Гончаров, голова правління Черкаської обласної організації НСКУ В.М. Мельниченко, лауреат Премії імені академіка Петра Тронька М.І. Шакін, член правління НСКУ, член-кореспондент НАПН України О.А. Удод, заступник голови НСКУ Г.О. Клепак, відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук, член Президії правління НСКУ Л.П. Тронько, було вирішено Президії правління НСКУ підготувати Урочистий пленум правління, присвячений 90-річчю НСКУ та 100-річчю від дня народження Героя України, академіка П.Т. Тронька в травні 2015 р. в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна; Президії правління НСКУ та Харківській обласній організації НСКУ організувати науково-краєзнавчу експедицію «Пам'ятні місця Слобожанщини Героя України, академіка П.Т. Тронька» в травні 2015 р.; регіональним організаціям НСКУ взяти активну участь у ювілейних заходах за затвердженими планами Президії правління НСКУ, регіональних і місцевих організацій; головам правлінь регіональних організацій НСКУ звернутися до органів місцевої влади та самоврядування щодо увічнення імені академіка Петра Тронька у назвах вулиць населених пунктів; інформацію про проведені заходи регулярно надсилати на електронну адресу Спілки.

Було схвалено і ряд інших організаційних та видавничих питань.

29 квітня

Науково-краєзнавча експедиція

«Історико-краєзнавча спадщина Фастівщини»

Національна спілка краєзнавців України провела експедицію «Історико-краєзнавча спадщина Фастівщини». Участь у ній взяли Олександр Петрович Реєнт – голова НСКУ, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук; Руслана Вікторівна Маньковська – заступник голови, член Президії правління НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук, доцент; Григорій Петрович Савченко – голова Київської обласної організації, член правління НСКУ, професор Київського Національного університету ім. Т. Шевченка, кандидат історичних наук, а також краєзнавці – члени Київської обласної та Київської міської організацій, Фастівського міськрайонного осередку НСКУ.

Спочатку експедиція відвідала Меморіальний музей-садибу співака І. С. Козловського у с. Мар'янівка, який очолює Олександра Петрівна Сомова. Музей-садиба видатного співака, великого тенора ХХ ст. потопав в різнобарв'ї квітів, поряд розкинувся парк з перехрестям алей, спланований Іваном Семеновичем.

Потім краєзнавці оглянули заповідні території «Переп'ятове поле» – кургани “Переп'ятиха” та “Переп'ят”, почули краєзнавчі розвідки про перебування Т. Г. Шевченка на Фастівщині.

На Залізничному вокзалі м. Фастова учасники експедиції відвідали Громадський музей-вагон “Музей колесах”, директором якого є член НСКУ Едуард Адольфович Мондзелевський.

Експедиція завітала до Фастівського державного краєзнавчого музею, директором якого є Тетяна Вікторівна Неліна, член правління НСКУ, голова Фастівського міськрайонного осередку КОО НСКУ.

Високоповажні гості взяли участь в урочистому відкритті виставки “Фастівщина театральна: погляд крізь роки”. На заході були присутні Фастівський міський голова Михайло Володимирович Нетяжук, заступник міського голови з гуманітарних питань Жанна Петрівна Швидка, голова громадської ради ВК ФМР, голова комісії з питань освіти, культури, мистецтва, фізкультури і спорту, молодіжної політики Фастівської міської ради Людмила Миколаївна Скурська.

Опісля учасників експедиції чекала оглядова екскурсія по місту Фастову. Краєзнавці побачили пам'ятник відомому винахіднику М. Бенардосу, який з 1898 року жив у Фастові і працював тут останні роки свого життя. Світову славу Бенардосу принесло винайдення дугового електрозварювання та різання металів – важливого технологічного процесу, яким користуються у всьому світі до сьогоднішніх днів. Микола Бенардос працював на заводі Брандта. Помер та похований винахідник у м. Фастові, на колишньому церковному кладовищі. Проте його могилу встановити досі не вдалося.

Керівники та члени НСКУ відвідали Римо-католицький костел Воздвиження Святого Хреста – величну споруду ХХ ст. (1911 р.), збудовану в романо-готичному стилі за проектом архітектора В. Домбровського. Костел – осередок духовного та культурного життя на Фастівщині. За роки свого існування не раз переживав скрутні часи, потребував реставрації... 1989 року костел передали римо-католицькій громаді. Повноцінно відновив свою діяльність лише вкінці 1990-х років.

Церква Покрови Пресвятої Богородиці, що стала наступним етапом оглядової екскурсії, одна з небагатьох на Київщині дерев'яних архітектурних пам'яток ХVІІІ ст. Збудована 1781 року на місці старої (1716 р.). Проте, недбалість місцевої влади призвела до того, що вона позбулася ошатного вигляду, потребувала реставрації та не раз мало не була знесена як непотріб. В середині 1980-х років в церкві розмістився етнографічний музей побуту та праці на громадських засадах, що зберегло церкву від знищення. Сьогодні церква належить православній громаді.

Далі маршрут експедиції проліг до с. Веприк, де знаходиться меморіальний музей-садиба композитора К. Стеценка (директор – Валентина Антонівна Умрик, член НСКУ).

У с. Веприк К. Г. Стеценко провів останні два роки свого життя, працюючи священиком. Видатний композитор – диригент, музичний критик, педагог, громадський діяч, фундатор української духовної музики, гідний учень М. Лисенка. За часів перебування на Фастівщині видатного українського композитора, Веприк став духовно-релігійним центром.

Потім краєзнавці відвідали Ризоположенчеський чоловічий монастир у с. Томашівка. Приміщення музейного комплексу є зразком громадянської садибної архітектури кін. XIX – поч. XX ст. До 1917 року у Томашівській панській садибі проживала родина графа Хоєцького.

Наостанок експедиція НСКУ завітала на хутір Млинок, де на березі р. Кирші віднайдено давньоруське поселення, одне з найбільших городищ Київщини. Розташоване у важкодоступному місці і колись було оточене високим земляним валом і глибоким ровом. 1974 року експедицією Інституту археології розпочато дослідження Змієвих валів. Дослідження довели, що ці укріплення Скіфського періоду на х. Млинок датуються VI ст. до н.е.

27 травня

Урочистий пленум Правління НСКУ

У Каразінському університеті відбувся урочистий пленум Правління Національної спілки краєзнавців України, присвячений 100-річчю від дня народження Героя України, академіка Національної академії наук України П.Т. Тронька та 90-річчю з дня заснування Національної спілки краєзнавців України.

Захід пройшов за участю ректора університету, академіка Віля Бакірова, голови Національної спілки краєзнавців України, професора Олександра Реєнта, заступників голови Національної спілки краєзнавців України – про-ректора Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, професора Богдана Андрусишина та доцента Руслани Маньковської, – декана історичного факультету, професора Сергія Посохова, директора Центру краєзнавства імені П.Т. Тронька університету, професора Сергія Куделка, а також представників обласних організацій Національної спілки краєзнавців України з різних регіонів.

З нагоди 90-річчя від дня заснування Національної спілки краєзнавців України надійшов лист-вітання від Президента України Петра Порошенка.

28 травня

Краєзнавча експедиція на малу батьківщину

Петра Тимофійовича Тронька

28 травня 2015 року в рамках роботи пленуму Правління Національної спілки краєзнавців України відбулася експедиція по території Богодухівського району Харківської області. Її мета полягала у відвідуванні пам'ятних

місць, пов'язаних з життям і діяльністю Героя України, академіка НАН України, першого голови відродженої Національної спілки краєзнавців України П. Т. Тронька (1915–2011).

Першою точкою маршруту став Богодухів, екскурсію по якому провів викладач історії Богодухівської гімназії № 1 М. С. Мірошніченко. Краєзнавці змогли побачити будівлю, де Петро Тимофійович навчався на педагогічних курсах. Відвідування міської ради та краєзнавчого музею дало можливість дізнатися про роль, яку відіграв П. Т. Тронько у соціально-економічному та культурному розвитку регіону. За свої заслуги в 1994 р. він був удостоєний звання «Почесний громадянин Богодухова».

Наступна зупинка відбулася в Забродах – селі, де народився і провів дитинство Петро Тимофійович. Тут учасники експедиції відвідали пам'ятник загиблим у Другій світовій війні та загальноосвітню школу. Викладачі та учні продемонстрували тематичні стенди та розповіли про те, що П. Т. Тронько протягом тривалого часу підтримував з навчальним закладом тісний зв'язок, надавав йому всіляку підтримку. На згадку про видатного земляка місцева громада виступила з ініціативою присвоїти школі ім'я П. Т. Тронька.

Ще одним «місцем пам'яті», яке вдалося відвідати під час поїздки, стала школа в с. Кленове. Тут П. Т. Тронько після закінчення педагогічних курсів у Богодухові почав свій шлях на ниві народної освіти. Яскравим завершенням експедиції стала бесіда з місцевими жителями, які поділилися спогадами про трепетне ставлення Петра Тимофійовича до «малої батьківщини».

13 липня

Вручення Премії імені Героя України Петра Тронька

Цьогорічне урочисте вручення відбулося 13 липня у залі засідань НСКУ після вшанування пам'яті Героя України покладанням квітів на його могилу на Байковому цвинтарі. Наступник Петра Тимофійовича на посаді голови Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України Олександр Петрович Реєнт у присутності членів Президії правління НСКУ та гостей розповів про цьогорічні ювілейні заходи, теплими та зворушливими словами згадав найяскравіші сторінки життя й діяльності академіка П.Т. Тронька, його неоціненний внесок у розвиток краєзнавства, наголосив на характерній для Петра Тимофійовича глибокій мудрості, завдяки якій, незважаючи на перипетії долі, він зумів пронести протягом всього життя любов до рідної землі та сформувати професійну краєзнавчу наукову школу з його послідовників і учнів.

В особливий рік ювілею Президія правління НСКУ вирішила удостоїти в чотирьох номінаціях почесним званням Лауреата Премії імені академіка

Петра Тронька з врученням Диплома й почесного знака, крім краєзнавців, кандидатури яких запропоновані територіальними організаціями Спілки, і найближчих соратників Петра Тимофійовича на краєзнавчій ниві, які пліч-о-пліч не одне десятиліття разом гідно несли справу збереження і популяризації історико-культурної спадщини України:

– Бондаренко Геннадій Васильович – голова правління Волинської обласної організації НСКУ, завідувач кафедри документознавства і музейної справи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;

– Гаврилів Богдан Михайлович – заступник голови правління (1996–2009 рр. – голова правління) Івано-Франківської обласної організації НСКУ, доцент Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України;

– Тригуб Петро Микитович – член правління (1991–2011 рр. – голова правління) Миколаївської обласної організації НСКУ, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського державного університету ім. Петра Могили, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;

– Андрущенко Віктор Петрович – ректор Національного педагогічного університету ім. Михайла Драгоманова, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України та АНВШ України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

– Косило Михайло Юрійович – член Президії правління НСКУ, голова правління Івано-Франківської обласної організації НСКУ, директор Івано-Франківського обласного державного центру туризму та краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, заслужений працівник освіти України;

– Онищенко Олексій Семенович – радник Президії НАН України, почесний директор Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАН України, академік НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

– Смолій Валерій Андрійович – член Президії правління НСКУ, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

– Іршенко Валентина Михайлівна – член правління НСКУ, виконавчий директор Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеся Гончара, заслужений працівник культури України;

– Ситник Анатолій Андрійович – член правління (1990–2012 рр. – відповідальний секретар) НСКУ, заслужений журналіст України;

– Франко Роланд Тарасович – член правління НСКУ, голова правління Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеса Гончара, кандидат технічних наук;

– Добров Петро Васильович – член Президії правління НСКУ, професор кафедри історії України Донецького національного університету, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;

– Поліщук Володимир Трохимович – завідувач кафедри української літератури і компаративістики Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького, доктор філологічних наук, професор;

– Шевченко Віталій Федорович – член ради ГО «Центр громадських ініціатив «Інформаційне суспільство»», народний депутат України 2–4-го скликань, голова Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (2005–2009 рр.), заслужений журналіст України.

13 жовтня

IV Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання», вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського, засідання Президії правління НСКУ

13 жовтня в актовій залі Переяслав-Хмельницького педагогічного університету ім. Григорія Сковороди відбувся четвертий Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання». Стало вже доброю традицією проводити цей захід в день народження великого музейника, Героя України Михайла Сікорського. Співзасновниками форуму є Національна спілка краєзнавців України, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, а також громадська культурно-просвітницька організація «Переяславський Скарб».

Основною подією урочистої частини форуму стало третє за ліком вручення премій імені Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України – за вагомий внесок у дослідження і збереження культурної спадщини України та розвиток музейної справи. Цього року її отримали вчитель історії Сакунівської школи Недригайлівського району на Сумщині Петро Коцур (помертньо), соратниця Михайла Сікорського, головний хранитель фондів заповідника у 1976–1984 роках Олена Юзвікова, директор Фастівського державного краєзнавчого музею Тетяна Неліна, дослідник археологічних пам'яток Переяславщини, кандидат історичних наук Олександр Колибенко, член президії Волинської обласної організації НСКУ, директор районного комунального краєзнавчого музею Олександр Остапук і заслужений юрист України, краєзнавець, меценат Михайло Гич. Премії вручав голова НСКУ Олександр Реєнт.

По завершенні урочистої частини відбулося розширене засідання президії правління НСКУ, на якому розглядалися питання про діяльність спілки

в 2015 році, вручення членських квитків новим її членам. Під час засідання відбулася презентація краєзнавчих видань навчально-наукового центру усної історії Переяслав-Хмельницького університету. Заслухали на ньому і дві доповіді. Одна присвячена Михайлу Сікорському – «Інтелектуальний портрет краєзнавця», інша – «Село Єрківці на Переяславщині в краєзнавчих дослідженнях та джерелах».

10 листопада

Вручення Премії імені Дмитра Яворницького

10 листопада 2015 р. Національна спілка краєзнавців України урочисто, за участю членів Президії правління НСКУ, відомих істориків, діячів культури та науки, працівників музеїв і бібліотек Києва, відзначила Премією імені Дмитра Яворницького активістів краєзнавчого руху. Вручав Премію голова Національної спілки краєзнавців України, заступник директора Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт. Грошову винагороду Премії, як і минулого року, за рішенням Президії правління НСКУ, було перераховано на потреби Збройних Сил України.

У 160-річний ювілей від дня народження академіка Дмитра Яворницького за вагомий внесок у збереження історико-культурної спадщини в Україні високу нагороду громадськості отримали:

– Дмитренко Микола Костянтинович – фольклорист, етнограф, краєзнавець, літературознавець, письменник, журналіст, педагог, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України;

– Киркевич Віктор Геннадійович – краєзнавець, дослідник історії Києва, колекціонер, літератор, автор понад 500 статей та 27 книг з історії Києва і України, а також путівників, туристичних карт; Заслужений працівник культури України.

– Кот Сергій Іванович – член Правління НСКУ, керівник Центру історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України;

– Нестуля Олексій Олексійович – голова правління Полтавської обласної організації НСКУ, ректор Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор історичних наук, професор, Лауреат Державної премії у галузі науки і техніки України, заслужений працівник освіти України;

– Шакін Микола Іванович – лауреат Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ, громадський діяч, письменник, краєзнавець, журналіст, художник, кандидат технічних наук;

– Мельничук Богдан Іванович – головний науковий редактор енциклопедичного видання «Тернопільщина. Історія міст і сіл», почесний член Всеукраїнського товариства «Просвіта», письменник, редактор, журналіст,

краєзнавець, лауреат ряду всеукраїнських літературно-мистецьких премій, член Національних спілок журналістів, письменників, краєзнавців України, Наукового товариства ім. Т.Шевченка;

– Уніят Віктор Богданович – керівник редакційно видавничої групи енциклопедичного видання «Тернопільщина. Історія міст і сіл», заступник голови правління Тернопільської обласної організації НСКУ, голова Тернопільської обласної організації «Асоціація краєзнавців-енциклопедистів Тернопільщини», первинного осередку Тернопільської обласної організації НСЖУ, член правління обласних організацій «Асоціації релігієзнавців», Геральдичної спілки Тернопільської області, член «Меморіалу» та НТШ.

2016 рік

10 лютого

Засідання Президії правління НСКУ

10 лютого 2016 р. у залі засідань Національної спілки краєзнавців України (м. Київ, вул. М. Грушевського, 4) відбулося перше у 2016 році засідання Президії правління НСКУ.

На початку засідання голова Спілки, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт поінформував присутніх про діяльність НСКУ в 2015 році. Зокрема про те, що протягом 2015 року основні заходи присвячувалися відзначенню 100-річчя Героя України, академіка Петра Тронька та 90-річчю НСКУ

Голова НСКУ О.П. Реєнт також ознайомив присутніх про заплановані основні заходи НСКУ на 2016 р. Зокрема, особливо наголошено про підготовку та проведення XIV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 160-річчю від дня народження І. Франка та 150-річчю від дня народження М. Грушевського на базі Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова восени 2016 року.

Із доповіддю про законодавчі зміни в діяльності національних творчих спілок (ЗУ «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування неприбуткових організацій») виступив відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук. Голова НСКУ О.П. Реєнт охарактеризував стан організаційної роботи Львівської, Миколаївської, Полтавської, Одеської, Рівненської, Харківської, Херсонської обласних організацій НСКУ. У зв'язку з цим, керівникам цих організацій необхідно до 1 жовтня 2016 р. усунути недоліки в організаційній роботі – офіційно зареєструвати обласні організації у відповідності до ЗУ «Про професійних творчих працівників та творчі спілки».

Про формування архіву НСКУ у відповідності до ЗУ «Про Національний архівний фонд та архівні установи» доповіла заступник голови НСКУ

Р.В. Маньковська, зокрема, про співпрацю Спілки з Центральним державним архівом громадських об'єднань України. Р.В. Маньковська також повідомила про участь НСКУ у Всеукраїнській акції «Бібліотека українського воїна» та розподіл наукового видання «Шевченківська енциклопедія» (т. 5, 6), випущеного на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга» 2015 року.

Голова правління Київської міської організації НСКУ О.П. Гончаров поділився досвідом проведення історико-краєзнавчої практики студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка в НСКУ.

Про особливості видання журналу «Краєзнавство» 2016 року та оновлення складу редколегії доповів голова Спілки, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт, вказавши про необхідність фінансової підтримки та інформаційного наповнення часопису матеріалами від регіональних організацій.

На завершення, за поданням Донецької обласної організації, прийнято рішення про виключення з членства Гросова О.Я, який створив «Союз краєведов ДНР». За порушення Статуту НСКУ та зраду інтересів України протягом 2014–2015 рр. Президія правління НСКУ, за поданнями Дніпропетровської, Донецької обласних та Кримської республіканської організацій, уже виключила з членства понад тридцять осіб.

Крім того, було прийнято рішення про прийом нових членів НСКУ та відзначення краєзнавців нагородами Спілки.

Було заслухано й іншу інформацію та звернення.

16–18 травня

Науково-краєзнавча експедиція «Краєзнавство в збереженні історико-культурного та природного середовища Миколаївщини» та засідання Президії правління НСКУ

16–18 травня 2016 р. Національна спілка краєзнавців України, продовжуючи багаторічну традицію спільно із Миколаївською обласною організацією НСКУ провела науково-краєзнавчу експедицію «Краєзнавство в збереженні історико-культурного та природного середовища Миколаївщини», приурочивши її до 25-річчя діяльності обласної організації НСКУ, та чергове засідання Президії правління НСКУ за участю голів правлінь обласних організацій.

Триденна науково-краєзнавча експедиція розпочалася із ознайомлення із експозиціями Музею ракетних військ стратегічного призначення у м. Первомайську. Учасники експедиції спустилися в шахтно-пускову установку, яка являє собою шахту завглибшки 35 метрів, високозахищену фортифікаційну споруду. Продовженням програми першого дня стало відвідування пам'яток с. Мигії Первомайського р-ну Миколаївської обл.: Національного природного парку «Бузький Гард», Мигіївської ГЕС та регіонального ландшафтного

парку «Гранітно-Степове Побужжя». Краєзнавці на власні очі переконалися, що недарма «Бузький Гард» називають царством скель і води.

Далі учасники експедиції завітали до Миколаєва, де поспілкувалися із представниками місцевої телерадіокомпанії «МАРТ». Особливо журналісти були зацікавлені у розмові з головою НСКУ О.П. Реєнтом та головою правління Миколаївської ОО НСКУ О.П. Тригубом. О.П. Реєнт висловив подяку місцевим краєзнавцям щодо теплої прийоми учасників експедиції та наголосив на важливості заохочення їх нагородами і відзнаками за активну та плідну роботу на ниві збереженні безцінної історико-культурної спадщини Миколаївщини, її унікальних природних скарбів. У Миколаєві краєзнавці здійснили огляд експозиції Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми», зустрілися з краєзнавчим активом області, професорами і викладачами вищих навчальних закладів, співробітниками архівів, музеїв, бібліотек Миколаївщини, обмінялися думками про перспективи краєзнавчого руху, нагальні завдання щодо вивчення краю, залучення молоді до краєзнавства. У цій установі відбулося також відзначення нагородами членів Миколаївської обласної організації Спілки: Премією імені академіка Тронька НСКУ 2015 року було відзначено засновника і багаторічного голову правління обласної організації Петра Микитовича Тригуба, ряду краєзнавців вручено Свідоцтва про присвоєння звання «Почесний краєзнавець України», Грамоти та Подяки НСКУ.

Програма другого дня (17 травня 2016 р.) розпочалася із засідання Президії правління НСКУ за участю голів правлінь обласних організацій. Засідання відкрив голова НСКУ О.П. Реєнт з інформації про програму науково-краєзнавчої експедиції та підготовчі заходи до чергового з'їзду Спілки, запланованого на початок 2017 р.

Про напрями та особливості діяльності, проблемні питання в роботі обласних організацій доповіли голови правлінь: Миколаївської обл. – О.П. Тригуб, Запорізької – О.В. Денисенко, Одеської – В.Г. Кушнір, Полтавської – О.О. Нестуля, Дніпропетровської – І.О. Кочергін. В обговоренні взяли участь члени правління НСКУ О.І. Гуржій, В.І. Дмитрук, М.І. Михайлуца, Р.В. Маньковська, О.П. Реєнт та ін.

Крім того, на засіданні було затверджено «Положення про Полтавську обласну організацію НСКУ» та розглянуто питання про лауреатів Премії імені академіка Петра Тронька 2016 р.

Про підготовку XIV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 160-річчю від дня народження І. Франка та 150-річчю від дня народження М. Грушевського, в листопаді 2016 р. й про участь Спілки в підготовці та проведенні Першого Всеукраїнського музейного форуму в червні 2017 р. у м. Переяславі-Хмельницькому розповіла заступник голови НСКУ Р.В. Маньковська.

Також на засіданні було рекомендовано до друку № 1/2 за 2016 рік наукового журналу «Краєзнавство», прийнято рішення про вступ нових членів НСКУ та відзначення краєзнавців нагородами НСКУ.

Після завершення засідання Президії правління НСКУ відбулося ознайомлення із Національним історико-археологічним заповідником «Ольвія» – комплексом пам'яток відомого античного міста-держави Ольвії в Миколаївській області біля села Парутине. Другий день науково-краєзнавчої експедиції НСКУ завершився візитом до Очаківського військово-історичного музею ім. О.В. Суворова. Краєзнавці також встигли потрапити до Очаківського музею мариністичного живопису ім. Р.Г. Судковського. Його фонд налічує 663 твори живопису та графіки.

Триденна експедиція завершилася 18 травня 2016 р. відвідуванням села Трикрати Вознесенського р-ну Миколаївської обл., де знаходиться садиба родини Скаржинських (кінець XVIII ст.), та Державного заповідного урочища «Трикратський ліс», який включає заповідні урочища «Лабіринт» і «Василева пасіка»), оглядом Актовського каньйону на річці Мертвовід.

12 липня

Вшанування пам'яті Петра Тронька

Вручення премії імені академіка Петра Тронька за 2016 р.

12 липня 2016 року, на Байковому цвинтарі відбулося покладання квітів на могилу Петра Тронька (1915–2011 рр.) – Героя України, голови Національної спілки краєзнавців України у 1990–2011 рр. У заході, приуроченому до дня його народження, взяли участь представники керівних органів НСКУ, Інституту історії України НАН України, Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені О. Гончара, Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, краєзнавці, науковці-історики, громадські діячі та ін.

Цього ж дня, в залі засідань Спілки, продовжуючи започатковану в 2013 році традицію, відбулося урочисте вручення краєзнавчої премії імені академіка НАН України, Героя України П.Т. Тронька. Премію вручав голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт.

Цьогорічними лауреатами стали:

– у номінації «За висвітлення науково-краєзнавчої та громадської діяльності академіка Петра Тронька (дослідження проблем історії міст і сіл України, теоретичного та практичного краєзнавства)»:

– Согоян Фрідріх Мкртичевич – заслужений діяч мистецтв України, народний художник України, народний художник Росії, заслужений художник Вірменії, автор більше 400 монументальних і станкових композицій; його твори зберігаються в музеях, галереях та приватних колекціях Вірменії, України, Росії, Узбекистану, Німеччини, Швейцарії, Великобританії та США;

– у номінації «За науково-організаційну та просвітницьку діяльність в краєзнавстві (проведення конференцій, круглих столів, лекцій, семінарів, читань, експедицій, краєзнавчих заходів і проектів, популяризація краєзнавства працівниками наукових, освітянських, туристичних, бібліотечних, архівних установ, засобів масової інформації)»:

– Кушнір В'ячеслав Григорович – голова правління Одеської обласної організації НСКУ, член правління НСКУ, доктор історичних наук, професор кафедри археології та етнології України, декан історичного факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, заслужений працівник освіти України; учасник багатьох археологічних експедицій у Північно-Західному Причорномор'ї, активно займається розробкою проектів дослідження історичного краєзнавства, народної культури та впровадженням у навчальний процес результатів краєзнавчих та народознавчих досліджень;

– Коваленко Олександр Борисович – голова правління Чернігівської обласної організації НСКУ, член правління НСКУ, директор Інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України. Спеціаліст у галузі історіографії, джерелознавства, археографії, історичного краєзнавства, дослідник Лівобережної України 17–19 ст.;

– у номінації «За внесок у музейну та пам'яткоохоронну справу: діяльність у сфері збирання, збереження та охорони історико-культурної спадщини України»:

– Чабан Анатолій Юзефович – член НСКУ (2009), неодноразово обирався членом правління її Черкаської обласної організації, доктор історичних наук, професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького; розробляє проблеми регіональної історії, досліджує історію Черкас; за його ініціативою впроваджено спеціальні курси «Історичне краєзнавство» та «Історія рідного краю», розроблено ряд посібників, методичних рекомендацій і програм;

– у номінації «За видання краєзнавчої літератури: монографій, нарисів, описів, путівників, довідників, окремих публікацій, циклів статей тощо»:

– Вакулишин Сергій Миколайович – голова Святошинського осередку та член президії правління Київської міської організації НСКУ; києвознавець, методист Святошинського центру позашкільної роботи, завідувач Зразкового музею історії Святошинського району м. Києва;

– Ветров Ігор Георгійович – член правління НСКУ, заступник декана факультету історичної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент кафедри джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін.

Кілька років поспіль, у тяжкий для України час, за рішенням Президії правління НСКУ, кошти, передбачені на грошові винагороди лауреатам Премії Петра Тронька, переказуються на підтримку сил АТО.

13 липня

Відкрито будинок-музей Героя України Петра Тронька

У Національному музеї народної архітектури та побуту України, на території експозиції «Українське село 60–70-х рр. ХХ ст.», відбулося урочисте відкриття будинку-музею академіка Петра Тимофійовича Тронька (1915–2011). Подію приурочено до 101-річниці з дня народження цього видатного вченого, політичного і суспільного діяча, подвижника музейної та пам'яткознавчої справи, Героя України, академіка Національної академії наук України, який у 1990–2011 рр. очолював Національну спілку краєзнавців України.

Екскурсію для перших відвідувачів провела Кукліна Інна Миколаївна – старший науковий співробітник відділу народного мистецтва і фольклору Національного музею народної архітектури та побуту України.

Нововідкритий музей розташований у невеликому затишному будинку садиби села Резуненкове рідної для Петра Тронька Харківської області. Його експозиція, розміщена у декількох кімнатах, підібрана з документів та особистих речей, наданих донькою вченого Ларисою Петрівною Тронько та Всеукраїнським фондом відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олесея Гончара. Присутні мали змогу не лише почути про життєвий шлях, формування світогляду та діяльність П.Т. Тронька, а й ознайомитися із предметами побуту, які його оточували та були частиною повсякденної роботи.

Під час церемонії відкриття виступили гості, ініціатори та активні учасники проекту. Про неабияку роль П.Т. Тронька у відродженні краєзнавчого руху в Україні на початку 1990-х м., збереженні та популяризації культурної спадщини попередників, створенні ним Всеукраїнської спілки краєзнавців з осередком у кожній області, наданні їй статусу Національної розповіла Маньковська Руслана Вікторівна – перший заступник голови Національної спілки краєзнавців України. Вона підкреслила, що сьогодні НСКУ під керівництвом О.П. Реєнта продовжує цю справу та високо цінує творчу спадщину Петра Тронька, заснувала краєзнавчу премію на його честь. Насамкінець, Р.В. Маньковська подарувала музею краєзнавчі видання Спілки, «свіжий» випуск журналу «Краєзнавство» (№1/2 за 2016 р.). На відкритті музею були присутні й інші члени НСКУ, зокрема відповідальний секретар, член Президії правління НСКУ Володимир Дмитрук, голова правління Київської обласної організації НСКУ, член Президії правління НСКУ Григорій Савченко, заступник директора Українського державного центру туризму і

краєзнавства учнівської молоді, член Президії правління НСКУ Дмитро Омельченко, заступник головного редактора журналу «Краєзнавство», член правління НСКУ Олег Бажан та ін.

30 вересня

Урочисте нагородження заступника голови НСКУ

Руслани Маньковської званням

«Заслужений працівник культури України»

Відповідно до Указу Президента України №276/2016 «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня Конституції України» від 25 червня 2016 року за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки та високий професіоналізм почесне звання «Заслужений працівник культури України» присвоєно першому заступнику голови Національної спілки краєзнавців України Маньковській Руслані Вікторівні.

Урочисте нагородження Р.В. Маньковської та інших діячів культури відбулося 30 вересня 2016 року в Міністерстві культури України. Руслана Вікторівна поділилася своїм враженнями: «Сьогодні цю нагороду особисто я сприймаю як визнання українською державою праці невтомних дослідників рідного краю. Краєзнавство сьогодні – це своєрідна школа патріотизму, тому що кожен, хто торкається своїх власних родинних витоків, свого історичного коріння, своєї історії, хто наповнюється силою духовних джерел української культури, тепер стає свідомим громадянином України, її патріотом», – сказала вона.

11 жовтня

Засідання Президії правління Національної спілки

краєзнавців України

У залі засідань Національної спілки краєзнавців України відбулося засідання Президії правління НСКУ за участю голів регіональних організацій. Перед початком обговорення питань порядку денного голова НСКУ О.П. Реєнт оголосив про присвоєння керівнику Науково-дослідної лабораторії «Історичне краєзнавство Уманщини» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Т.В. Кузнець звання «Почесний краєзнавець України» та вручив нагрудний знак і свідоцтво про нагороду.

Безпосередньо на засіданні розглядалися такі питання: про проведення пленуму Правління НСКУ та підготовку до з'їзду НСКУ (доп. – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про підготовку XIV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності»,

присвяченої 160-річчю від дня народження Івана Франка та 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського (доп. Заступник голови НСКУ Р.В. Маньковська); про відзначення краєзнавців Премією імені Героя України Михайла Сікорського НСКУ 2016 р. (доп. – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про відзначення краєзнавців Премією імені Дмитра Яворницького НСКУ 2016 р. (доп. – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про висунення на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка 2017 р. У номінації «Література, публіцистика, журналістика» (доп. – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про затвердження оновленого складу редакційної колегії наукового журналу «Краєзнавство» (доп. – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про рекомендацію до друку наукового журналу «Краєзнавство», № 3/4, 2016 р. (доп. – член правління НСКУ О.Г. Бажан); про вступ нових членів НСКУ та відзначення краєзнавців нагородами НСКУ (доповідач – відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук); різне.

Крім того, під час заходу голова НСКУ О.П. Реєнт привітав першого заступника Р.В. Маньковську із присвоєнням звання «Заслужений працівник культури України», вручив квитки та нагрудні значки новим членам Спілки.

18 жовтня

Вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського НСКУ (V Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання»)

У ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся V Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» співорганізатором якого є Національна спілка краєзнавців України.

Перед початком заходу представники НСКУ, у супроводі ректора університету Віктора Коцура, викладачів і учасників форуму, оглянули декілька аудиторій та Залу інформаційних ресурсів, де ознайомилися із виставками творчих робіт студентів, книжковими експозиціями, особливостями навчання різним технікам декоративно-прикладного мистецтва. Особливий інтерес викликали живописні твори, ляльки-мотанки, малюнки на склі, етнолистівки, витинанки, вишукані вироби з бісеру, композиції з природних матеріалів та ін. Цікаву і пізнавальну екскурсію Залою інформаційних ресурсів «Чумацький шлях» провела директор бібліотеки університету Шкира Ольга Іванівна, яка розповіла про регулярну практику проведення книжкових та мистецьких виставок. Деякі з них краєзнавці мали змогу наочно оглянути, зокрема так звані демонстраційні «книжкові піраміди», видання виконані у техніці імітації старовинних книг, декоративні панно, вироби з глини тощо.

Безпосередньо відкриття форуму розпочалося із покладання квітів до могили Героя України М.І. Сікорського (Заальтицьке кладовище). У рамках урочистої частини заходу в актовій залі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбулося вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України та концертна програма «Шануймо подвиг величавий».

З привітальним словом до присутніх звернулися голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт; ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Г.С. Сковороди», академік НАПН України Віктор Коцур; український політик та громадський діяч, доктор політичних наук Микола Томенко; заступник голови Переяслав-Хмельницького Валентина Губенко; генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» Олексій Лукашевич; голова громадської культурно-просвітницької організації «Переяславський скарб» Тарас Нагайко.

Цьогоріч лауреатами премії імені Героя України Михайла Сікорського стали:

– Хомич Петро Микитович – історик, краєзнавець, директор Маневицького краєзнавчого музею;

– Середюк Олександр Миколайович – історик, краєзнавець, публіцист, засновник і директор Рокинівського музею історії сільського господарства Волині-скансен;

– Вергунов Віктор Анатолійович – доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН;

– Андрусишин Богдан Іванович – історик, археограф, доктор історичних наук, професор, директор факультету права та політології НПУ ім. М.П. Драгоманова;

– Годліна Лариса Олексіївна – краєзнавець, спеціаліст у галузі етнографії та музеєзнавства України, Заслужений працівник культури України, багаторічний головний зберігач фондів Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»;

– Угорчак Андріян-Юрій Михайлович – Почесний краєзнавець України, публіцист, громадський діяч, директор Музею «Освіта Прикарпаття» при Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника.

Лауреати премії подякували за довіру, високу оцінку їх діяльності та продовження традиції щорічного вручення цієї нагороди та закликали усіх активно досліджувати історію рідного краю, зберігати і примножувати духовність українського народу.

У рамках «Сікорських читань» відбулася ще низка заходів, зокрема:

- круглий стіл «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, постаті» (Меморіальний музей Г.С. Сковороди);
- семінар-тренінг «Формування естетико-психологічних основ сучасної особистості на світоглядних засадах Михайла Сікорського»;
- презентація видавничого проекту «Село Андруші на Переяславщині»;
- презентація фондів університетської бібліотеки «Краєзнавча палітра».

Крім того, Президія Національної спілки краєзнавців України отримала Подяки від засновників «Сікорських читань» за участь в їх організації.

25 листопада

Пленум Правління НСКУ, вручення Премії імені Дмитра Яворницького

У приміщенні Факультету історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова відбувся пленум Правління Національної спілки краєзнавців України. У заході взяли участь представники центрального керівництва Спілки, очільники обласних організацій, відомі краєзнавці та громадські діячі з більшості регіонів України.

Після відкриття пленуму Правління прозвучав Гімн України та відбулося вшанування хвилиною мовчання пам'яті відомих діячів краєзнавчого руху, які нещодавно пішли з життя (Ходаківського Миколи Степановича, Грабовецького Володимира Васильовича, Головатого Михайла Івановича).

Роботу пленуму вів голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт. Із привітальним словом до присутніх звернулися декан факультету історичної освіти НПУ ім. М.П. Драгоманова, м.. О.О. Сушко та декан факультету політології та права університету, проф. Б.І. Андрусишин.

Перед початком розгляду питань порядку денного голова Спілки О.П. Реєнт відзначив активістів краєзнавчого руху грамотами та нагородами НСКУ. Серед нагороджених – О.О. Сушко, В.Й. Борисенко, О.В. Потильчак, П.М. Чернега, Т.В. Ладиченко та ін. Нагороджених краєзнавців та учасників зібрання привітав фольклорний ансамбль факультету історичної освіти «Золоте перевесло» (керівники: Ніна Загребельна, Микола Яретик), який виконав декілька українських народних пісень.

Порядок денний пленуму Правління НСКУ включав розгляд наступних питань:

1. Інформація про напрями діяльності Спілки за червень 2015 р. – листопад 2016 р. (доповідач О.П. Реєнт). Ухвалили: інформацію голови Спілки Реєнта Олександра Петровича взяти до відома.

2. Про скликання VI з'їзду НСКУ (доповідач О.П. Реєнт). Під час обговорення цього питання прийнято рішення про проведення VI 2017 р. Та затверджено норму представництва від регіональних організацій. Розгляд

питань, пов'язаних із підготовкою до проведення VI з'їзду НСКУ завершився прийняттям, з ініціативи голови правління Київської обласної організації Г.П. Савченка, рішення про позитивну оцінку роботи голови Спілки О.П. Реєнта та рекомендацію його кандидатури на посаду голови НСКУ на наступний п'ятирічний період.

3. Про зміни та доповнення до Статуту НСКУ (доповідач В.І. Дмитрук). Це питання викликало особливу зацікавленість та дискусії серед присутніх, однак внесення більшості змін та доповнень обумовлене необхідністю узгодження Статуту із чинним законодавством України. За результатами обговорення прийнято рішення про необхідність ознайомлення голів регіональних організацій із проектом змін до Статуту НСКУ та до 25 грудня 2016 року подати власні пропозиції до Президії правління Спілки.

4. Про рекомендацію до друку науково-довідкового видання «НСКУ в інформаційному просторі. До 90-річчя журналу «Краєзнавство»» (доповідач Р.В. Маньковська). Присутні ухвалили рекомендувати до друку рукопис «НСКУ в інформаційному просторі...» за загальною редакцією О.П. Реєнта та доручити голові Спілки організацію видання рукопису тиражем 150 примірників.

5. Урочисте вручення Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ 2016 р. (доповідач О.П. Реєнт). Відзнака щорічно присуджується за вагомий внесок у справу вивчення, дослідження і популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю.

Цьогорічними лауреатами премії стали:

1. Сигидин Михайло Васильович – заступник декана факультету історії, політології та міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, доктор історичних наук (Івано-Франківська обласна організація).

2. Панченко Олександр Іванович – голова Вченої ради Українського Вільного університету козацтва імені Антона Кущинського, доктор права, адвокат (Полтавська обласна організація).

Лауреатам, крім відповідного звання, були вручені Диплом, почесний знак та грошова винагорода.

Після отримання премії М.В. Сигидин підкреслив, що вручена нагорода належить не лише йому, а й є відзнакою усім краєзнавцям Прикарпаття. «Це визнання роботи всієї нашої громади» – зазначив лауреат. За його словами особливо приємно було отримати нагороду в стінах Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, в аспірантурі якого він навчався, адже це – флагман не лише педагогічної, а й краєзнавчої науки. Інший лауреат, О.І. Панченко, також подякував за нагороду та подарував Спілці низку власних праць краєзнавчого характеру, видань про діячів українського національно-визвольного руху. Він констатував, що в сучасні непрості часи

для нашої держави, особливо важливо кожному працювати на її благо, всіма силами та в міру можливостей творити власну «маленьку Україну», в тому числі й вивчаючи минуле рідного краю.

Після цього було прийнято рішення про завершення роботи пленуму Правління НСКУ.

Цього ж дня його учасники взяли участь у роботі XIV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності», присвяченій 160-річчю від дня народження Івана Франка та 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського.

25 листопада

XIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності»

Відбулася XIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності», присвячена 160-річчю від дня народження Івана Франка та 150-річчю від дня народження Михайла Грушевського.

Захід проходив у приміщенні Факультету історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Заявки на участь у конференції надіслало понад 90 дослідників з більшості регіонів України, зокрема Києва та області, Івано-Франківська, Львова, Кам'янець-Подільського, Чернігова, Полтави, Чернівців, Черкас, Одеси, Рівного, Слов'янська, Вінниці та ін.

На пленарному засіданні свої доповіді виголосили голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт («Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства»); канд. іст. наук, голова правління Київської міської організації НСКУ О.П. Гончаров («Про місце краєзнавства в системі новітніх наукових напрямів і дисциплін»); докт. іст. наук, проф. В.Й. Борисенко («Час виникнення назви «Слобожанщина»); докт. іст. наук, проф. І.А. Коляда («Навчально-методичний комплекс з історичного краєзнавства як важлива складова організації наукової діяльності учнів-членів МАН України») та ін.

Доповіді учасників конференції були згруповані по наступних секціях: 1) теоретико-методологічні засади наукового краєзнавства в контексті сучасної соціогуманітарної парадигми; 2) Українська Франкіана: краєзнавчий вимір; 3) історико-краєзнавчі візії Михайла Грушевського; 4) історія українського краєзнавства; 5) проблематика сучасних краєзнавчих досліджень.

Науковий форум розглянув широку краєзнавчу тематику, яка охоплює проблеми розвитку теоретичних засад наукового краєзнавства, історії та сучасного стану краєзнавчого руху, висвітлює краєзнавчий аспект діяльності

видатних діячів української культури і науки Івана Франка та Михайла Грушевського, торкається внеску освітніх, музейних закладів та громадських організацій в розширення краєзнавчих досліджень.

Учасниками заключного пленарного засідання, з урахуванням результатів обговорення на пленарному і секційних засіданнях заявлених доповідей, прийнято низку рекомендацій, спрямованих на подальший розвиток краєзнавства, увічнення пам'яті видатних діячів української історії та культури.

2017 рік

23 січня

VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України*

У приміщенні конференц-зали Інституту історії України НАН України відбувся VI (черговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України на якому було обговорено та затверджено: звіт Правління НСКУ за 2012–2016 рр., звіт Ревізійної комісії НСКУ за аналогічний період, зміни до Статуту НСКУ; обрано: Голову Спілки, його Заступників, Відповідального секретаря, новий склад Президії та Правління, Ревізійної комісії НСКУ.

На початку роботи з вітальним словом до присутніх звернувся голова Спілки, член-кореспондент НАН України Реєнт Олександр Петрович. Після перевірки кількості делегатів з'їзду було оголошено відкритим.

Вагомості заходу додавала присутність багатьох почесних гостей – відомих громадських та політичних діячів, педагогів та науковців. Разом із керівництвом Спілки вони увійшли до Президії з'їзду для керівництва його роботою (В.П. Андрущенко, В.М. Даниленко, В.І. Дмитрук, В.П. Коцур, Р.В. Маньковська, С.І. Попович, О.О. Рафальський, О.П. Реєнт, священник Іван Сидор, В.А. Смолій, Ю.В. Телячий, М.В. Томенко, Л.П. Тронько, О.А. Удод).

Перед початком розгляду питань порядку денного делегати та гості з'їзду заслухали вітання від представників влади, відомих педагогів і науковців, громадських та релігійних діячів, а Ансамбль української пісні «Золоте Перевесло» Центру культури і мистецтв НПУ ім. М.П. Драгоманова (художні керівники – Микола Яретик, Ніна Загребельна) виконав для присутніх декілька українських народних пісень. Вітання організаторам, делегатам та учасникам з'їзду надіслали Міністр культури України Євген Нищук, Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, народний депутат України Володимир Литвин, ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Віль Бакіров.

* Дет. про з'їзд див.: VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2017 року). Матеріали та документи / [за заг. ред. О.П. Реєнта; упоряд: В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, В.І. Милько]. — К., 2018. — 269 с., іл.

Першим слово для привітання отримав академік-секретар Відділення історії, філософії і права НАН України, директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України В.А. Смолій. У своєму виступі він підкреслив, що Національна спілка краєзнавців України є багаторічним партнером очолюваного ним Інституту історії України, а багато співробітників установи – членами Спілки та входять до складу її керівних органів: «Мені приємно, що тут зібралися люди надзвичайно патріотичні, люди, на яких, по суті, тримається вивчення історії рідної землі, рідного краю. Без вас ця історія була б невідома, до народу не дійшов би навіть її один відсоток, який сьогодні доходить за допомогою ЗМІ чи інших джерел».

На важливості продовжувати активну краєзнавчу діяльність, позитивні наслідки якої будуть відчуватися не одне наступне десятиліття, наголосив у своєму вітанні ректор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України В.П. Андрущенко: «Ми повинні працювати знаючи, що тільки своєю працею кожен може внести той вклад, який буде сприяти розбудові держави, відродженню її культури, розвитку науки, освіти і вихованню нової людини».

Із вітальним словом до присутніх звернувся й М.В. Томенко – політик та громадський діяч, народний депутат України у 2002–2016 рр., голова Фонду «Рідна країна», доктор політичних наук. Серед іншого, він зауважив: «Підтримую діяльність Спілки і вважаю, що потрібно посилити вплив на місцеві та державні інституції, сказати чітке слово у відповідь на ініціативу Міністерства освіти і науки України стосовно скорочення годин викладання історії у вузах...». Крім того, оратор закликав координувати свою діяльність для реалізації різноманітних проєктів, надання їм більшої важливості та ефективності. Серед них було згадано необхідність масштабного загальнодержавного відзначення у 2022 році 300-річчя з дня народження Григорія Савича Сковороди.

Вітальну адресу від Міністра освіти і науки України Лілії Гриневич зачитав начальник Управління контролю за діяльністю вищих навчальних закладів Державної інспекції навчальних закладів України, доктор історичних наук, професор Ю.В. Телячий, який також передав Подяки від відомства активним краєзнавцям. Під час роботи з'їзду також надійшла вітальна адреса від Міністра культури України Євгена Нищука та Почесні грамоти відомства для нагородження діячів краєзнавчого руху. Кандидат церковно-історичних наук, викладач кафедри церковної історії та інспектор Київської православної богословської академії, голова Переяслав-Хмельницького єпархіального інформаційно-просвітницького відділу священник Іван Сидор передав архіпастирське благословення, озвучив вітання делегатам та гостям з'їзду від Його Святості, Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета та вручив високі патріарші нагороди.

Після заслуховування вітань від гостей було обрано робочі органи з'їзду: Мандатну комісію (Р.В. Маньковська (голова), М.В. Делеган, О.Б. Коваленко, О.А. Макієнко, І.М. Петренко), Секретаріат з'їзду (В.І. Дмитрук (голова), Б.І. Андрусишин, І.О. Кочергін, О.Г. Бажан, Л.В. Ясновська), Лічильну комісію (Л.Ф. Циганенко (голова), В.М. Орлик, О.В. Лісовська, І.І. Ярмошик, А.В. Бадер), Редакційну комісію для опрацювання матеріалів з'їзду (В.І. Милько (голова), О.П. Гончаров, О.В. Денисенко, М.І. Михайлуца, М.М. Москалюк).

За пропозицією голови Спілки О.П. Реєнта присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять видатних діячів краєзнавчого руху України, які відійшли у вічність за час, що минув від попереднього V з'їзду (серед них – В.В. Грабовецький, Г.О. Гуртовий, В.В. Кривошея, І.Г. Пашук, П.М. Тригуб, М.С. Ходаківський).

Порядок денний роботи з'їзду включав наступні питання:

1. Звіт Правління Національної спілки краєзнавців України (доповідач – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт).

2. Звіт Ревізійної комісії НСКУ (доповідач – голова комісії С.І. Попович).

3. Інформація голови Мандатної комісії (доповідач – заступник голови НСКУ Р.В. Маньковська).

4. Про внесення змін до Статуту Спілки (доповідач – відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук).

5. Вибори голови Спілки.

6. Вибори голови та членів Ревізійної комісії.

7. Вибори нового складу Правління та Президії Спілки.

Першим на порядку денному стояло питання заслуховування звітної доповіді Правління Спілки, яку виголосив О.П. Реєнт. Під час її обговорення висловилися голови обласних осередків Спілки, які окреслили практичні здобутки очолюваних ними осередків та висловили пропозиції щодо роботи Спілки у наступне п'ятиріччя:

– Л.В. Баженов (Хмельницька обл.) відзначив відсутність бюрократизму в роботі керівництва Спілки, постійне продукування та реалізацію нових ідей, розповів про діяльність краєзнавців області;

– М.Ю. Косило (Івано-Франківська обл.) побажав спілчанам плідної роботи, нових здобутків та процвітання, подякував за високу оцінку діяльності прикарпатських краєзнавців керівництвом НСКУ в звітній доповіді Правління та у вигляді вручення членам обласного осередку нагород і відзнак Спілки за попередній п'ятирічний період, висвітлив роботу очолюваної ним обласної організації;

– Г.В. Бондаренко (Волинська обл.) наголосив на великій ролі Спілки у відродженні та збереженні історичної пам'яті українського народу, розкрив

практичні напрямки роботи краєзнавців Волині, подарував обласну краєзнавчу літературу та вручив подяки осередку керівництву НСКУ;

– С.Д. Гальчак (Вінницька обл.) проаналізував діяльність обласної організації, подарував краєзнавчі видання очолюваної ним організації, подякував керівництву за плідну працю та вручив Почесні Грамоти від голови Вінницької обласної держадміністрації та голови Вінницької міської ради;

– В.М. Мельниченко (Черкаська обл.) окреслив головні напрямки роботи обласного осередку, запропонував звернутися до уряду із проханням про посилення фінансової підтримки НСКУ, державним органам активно залучати регіональні організації до організації і проведення науково-просвітницьких проектів;

– В.І. Романько (Донецька обл.) наголосив на складності роботи обласного осередку в умовах ведення бойових дій на Сході України, необхідності підтримки краєзнавців, які були змушені залишитися на окупованій території; презентував краєзнавчу літературу, прозвітував про діяльність; підтримав ініціативу керівництва Спілки про встановлення 28 травня Дня українського краєзнавства;

– В.Г. Кушнір (Одеська обл.) підкреслив важливість виховання патріотизму в громадян України засобами краєзнавства, охарактеризував роботу обласної організації, запропонував звернутися до МОН України із проханням посилити краєзнавчу складову під час проведення позакласних заходів у школах;

– О.О. Нестуля (Полтавська обл.) позитивно оцінив роботу Правління Спілки, висунув пропозицію щодо активізації осередками НСКУ діяльності, спрямованої на посилення співпраці з місцевими органами влади для затвердження обласних Програм підтримки розвитку краєзнавства;

– М.Р. Литвин (Львівська обл.) вказав на необхідність написання ґрунтовних багатотомних видань з історії регіонів України (Донбасу, Криму, Закарпаття, Волині та ін.), активізації підготовчої роботи щодо перевидання «Історії міст і сіл України»;

– О.В. Добржанський (Чернівецька обл.) висловив підтримку керівництву Спілки, вручив нагороди від голови Чернівецької обласної ради краєзнавцям, які співпрацюють із очолюваним ним обласним осередком та надають йому підтримку.

– О.П. Гончаров (м.Київ) розповів про роботу міської організації, наголосив на необхідності й надалі приділяти значну увагу питанням науково-методичного забезпечення краєзнавчого руху, обґрунтування науково-методичних засад краєзнавства.

Всі вищевказані спікери на високому рівні оцінили роботу Правління НСКУ за попередній п'ятирічний період та висловили підтримку кандидатури О.П. Реєнта на посаду Голови Спілки на наступний період (2017–2021 рр.). З'їзд ухвалив роботу Правління Спілки за звітний період вважати задовільною.

Наступним питанням стало заслуховування звіту про роботу Ревізійної комісії НСКУ. У своєму виступі голова комісії С.І. Попович навів статистичні дані щодо надходжень та витрат Спілки за звітний період, констатував відповідність фінансової діяльності НСКУ статутним цілям. Так, за 2012–2016 рр. загальна сума надходжень склала 1 996 920,52 грн. Джерелами надходжень стали: фінансова підтримка національних творчих спілок, вступні внески, благодійна допомога, відсотки за залишками на рахунок. Видатки склали 1 994 262,86 грн (фонд оплати праці, видавнича діяльність, оплата комунальних послуг, благодійна допомога Міністерству оборони України та Фундації Петра Тронька, обслуговування сайту, послуги банку, витрати на заходи, організовані Спілкою (конференції, науково-краєзнавчі експедиції, пленуми Президії, засідання Правління та ін.)). За результатами обговорення з'їзд затвердив звіт Ревізійної комісії НСКУ.

Далі делегати з'їзду заслухали інформацію голови Мандатної комісії з'їзду, заступника голови НСКУ Р.В. Маньковської, яка повідомила, що всього було обрано 85 делегатів, з них на з'їзді присутні та отримали мандати – 78 осіб. Також на форумі присутні 30 зареєстрованих гостей. Відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук виступив щодо внесення змін до Статуту Спілки. Усі регіональні організації та присутні делегати мали змогу заздалегідь ознайомитися із пропонованими змінами та подати свої пропозиції. Варто зауважити, що їх внесення пов'язане із необхідністю узгодження Статуту із чинним законодавством України.

Наступним питанням стало обрання голови Спілки. Під час проведення звітно-виборних конференцій регіональних організацій кандидатом на цю посаду було висунуто члена-кореспондента НАН України, заступника директора Інституту історії України НАН України, доктора історичних наук, професора О.П. Реєнта. Результатом голосування стало одностайне обрання О.П. Реєнта головою НСКУ. Новообраний керівник подякував присутнім за високу довіру та підтримку з боку регіональних осередків Спілки.

Завершенням з'їзду стало обрання нового складу Ревізійної комісії, Президії та Правління, Заступників Голови, Відповідального секретаря Національної спілки краєзнавців України. О.П. Реєнт щиро подякував за сумлінну та енергійну роботу краєзнавцям, які в попередній п'ятирічній термін входили до складу керівних органів Спілки та побажав їм творчої наснаги і успіхів у подальшій праці на благо України. Присутні також затвердили Постанову з'їзду та звернення його учасників до громадськості України. На цьому порядок денний з'їзду було вичерпано. Делегати порушили низку важливих і невідкладних питань, над якими буде працювати новообране Правління та керівні органи Спілки, регіональні організації, всі члени Спілки.

На завершення роботи голова НСКУ О.П. Реєнт вручив активним краєзнавцям відзнаки та нагороди Спілки; а заступник директора Українського

державного центру туризму та краєзнавства учнівської молоді МОН України, член Президії НСКУ Д.Г. Омельченко – Подяки цієї установи.

О.П. Реєнт подякував усім делегатам з'їзду за конструктивну роботу та оголосив VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України закритим.

16 лютого

Засідання Президії Національної спілки краєзнавців України

Відбулося перше у 2017 році засідання Президії Національної спілки краєзнавців України. До порядку денного входив розгляд декількох питань: про рішення VI з'їзду НСКУ та підготовку матеріалів і документів VI з'їзду НСКУ; про розподіл обов'язків членів Президії НСКУ; про затвердження складу комісії Правління НСКУ; про підготовку обласних програм з розвитку краєзнавства; про рекомендацію до друку навчального посібника з історичного екскурсознавства «Експерсії Ужгородом»; про відзначення 28 травня Всеукраїнського дня краєзнавства; про відзначення 90-річчя журналу «Краєзнавство»; про затвердження Положення про відзнаки НСКУ; про вступ нових членів НСКУ та відзначення краєзнавців нагородами НСКУ; різне.

Серед ряду прийнятих на засіданні рішень до порядку денного входило обговорення та затвердження «Положення про відзнаки Національної спілки краєзнавців України», яке унормувало та регламентувало існуючу процедуру.

Відтепер, відповідно до документу, в Національній спілці краєзнавців встановлено такі відзнаки: Подяка НСКУ – за творчий доробок у галузі краєзнавства; Грамота НСКУ – за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху України; Почесна Грамота НСКУ – за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України; Звання «Почесний краєзнавець України» – найвища персональна відзнака Національної спілки краєзнавців України, що присвоюється за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України. Присвоєння звання «Почесний краєзнавець України» передбачає вручення Свідоцтва та нагрудного знаку «Почесний краєзнавець України».

При цьому нагородження черговою відзнакою можливе за наявності попередніх вищевказаних, а нагородження однією і тією ж відзнакою НСКУ вдруге не проводиться.

28 березня

Всеукраїнська конференція «Актуальні проблеми історії XIX – початку XX ст. та особливості її викладання в середній школі»

У залі засідань Інституту історії України НАН України відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми історії XIX – початку XX ст. та особливості її викладання в середній школі».

Організаторами цього форуму виступили: Інститут історії України НАН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Національна спілка краєзнавців України, Всеукраїнська асоціація викладачів суспільних дисциплін і громадянської освіти. У конференції взяли участь представники вищевказаних установ (в тому числі й члени Національної спілки краєзнавців України (зокрема, голова Спілки О.П. Реєнт, заступник голови О.А. Удод, член Правління І.А. Коляда, член Президії В.І. Милько, члени Київської обласної організації Спілки Н.В. Ащенко, В.В. Обухівський та ін.), а також педагоги, вчителі, студенти та учні з різних навчальних закладів тощо.

У рамках заходу відбулася презентація й обговорення проектів підручників з історії України та всесвітньої історії для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів, які представлені на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» в рамках Конкурсного відбору (модератор – О.А. Удод, член-кореспондент НАПН України, доктор історичних наук, професор, завідувач відділу української історіографії Інституту історії України НАН України).

Зокрема присутні ознайомилися із декількома підручниками, які підготували:

- 1) член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор О.П. Реєнт та кандидат історичних наук, доцент О.В. Малій;
- 2) доктор історичних наук, професор І.А. Коляда;
- 3) кандидат економічних наук, професор С.О. Осмоловський; кандидат історичних наук, професор Т.В. Ладиченко.

За результатами обговорення учасники конференції висловили низку думок та рекомендацій щодо сучасного українського підручникотворення загалом та стосовно презентованих підручників зокрема.

30 березня

Державна реєстрація змін до відомостей про НСКУ

Міністерство юстиції України повідомило (листом за №7939-0-33-17/19) Національну спілку краєзнавців України про державну реєстрацію змін до відомостей про НСКУ, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Відповідне рішення було прийняте державним реєстратором Заєць Юлією Анатоліївною після розгляду заяви від 20 березня 2017 року за підписом голови Спілки О.П. Реєнта.

Реєстрація стосувалася змін до складу керівних органів та до Статуту НСКУ, які були затверджені на VI (черговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України, що відбувся 23 січня 2017 року.

16–17 травня

**Міжнародна наукова конференція
«Микола Костомаров і Україна»**

У приміщенні Інституту історії України НАН України відбулася Міжнародна наукова конференція «Микола Костомаров і Україна», співорганізатором якої є Національна спілка краєзнавців України.

На початку заходу з вітальним словом до учасників звернувся голова НСКУ, член-кореспондент НАН України Олександр Реєнт. Робота конференції відбувалася за такими напрямками: пленарне засідання; секція 1: «Микола Костомаров та українське державотворення»; секція 2: «Костомарознавство як міждисциплінарний напрям соціогуманітарних досліджень»; секція 3: «Микола Костомаров і його соціокультурне оточення».

У науковому форумі взяли участь представники різних наукових установ та навчальних закладів, у тому числі й члени Національної спілки, її керівних органів.

17 травня конференція продовжила свою роботу в Прилуцькій міській центральній бібліотеці імені Любові Забашти, зокрема відбулося засідання круглого столу «Микола Костомаров у вимірі сучасності», а також екскурсія до с. Дідівці Прилуцького району.

18 травня

**Зустріч із першим заступником голови Правління
Українського фонду культури Олександром Бакуменком**

У офісі Національної спілки краєзнавців України відбулася зустріч із письменником, літературознавцем, членом Київської міської організації НСКУ, першим заступником голови правління Українського фонду культури Олександром Даниловичем Бакуменком. На ній були присутні голова НСКУ О. Реєнт, його перший заступник Р. Маньковська, відповідальний секретар В. Дмитрук, члени Президії О. В. Романцов.

Олександр Бакуменко вручив О. Реєнту, Р. Маньковській, В. Дмитруку ювілейні медалі «30 років Українському фонду культури» та подарував Спілці літературу, зокрема власний краєзнавчий роман «Родолюбіє», який в 2016 році відзначено Міжнародною літературною премією імені Володимира Винниченка. Натомість Олександр Реєнт презентував краєзнавчі видання НСКУ.

Крім того, під час зустрічі обговорено напрямки майбутньої співпраці між Національною спілкою краєзнавців України та Українським фондом культури. Взаємодія організацій триває багато років. Водночас присутні дійшли думки про необхідність активізації спільної роботи на користь збереження, розвитку і популяризації української культури та історії.

28 травня**Всеукраїнський день краєзнавства**

Краєзнавці України з ініціативи НСКУ вперше відсвяткували Всеукраїнський день краєзнавства. З цієї нагоди в різних регіонах (Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській областях, місті Києві та ін.) у цей день, а також протягом наступного тижня пройшли різноманітні заходи (конференції, засідання краєзнавчих клубів, презентації та ін.).

Всеукраїнський день краєзнавства було запроваджено відповідно до рішення VI з'їзду Національної спілки краєзнавців України, який відбувся 23 січня 2017 р. Саме у цей день 1925 року в місті Харкові розпочалася I Всеукраїнська конференція з краєзнавства під час роботи якої було створено Український комітет краєзнавства. Від цієї дати, який вважається офіційною датою інституціоналізації вітчизняного краєзнавчого руху, веде відлік своєї історії Національна спілка краєзнавців України.

Метою свята було визначено підвищення суспільної уваги до діяльності краєзнавців, поглиблення дослідження та популяризації історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, репрезентації практичних здобутків у цьому напрямку; залучення до вивчення та пізнання рідного краю широких верств населення; поглиблення співпраці з державними органами влади, закладами культури та освіти, науковими установами, громадськими організаціями зацікавленими у розвитку краєзнавства.

До цього часу різні культурно-освітні та наукові організації відзначали День краєзнавства в різні дати, тому НСКУ звертається до них, а також усієї громадськості України із пропозицією долучитися до відзначення Всеукраїнського дня краєзнавства 28 травня, а органи влади – розглянути питання щодо затвердження його на державному рівні.

29 травня**Науково-краєзнавча експедиція НСКУ****«Козацька доба Переяславщини»**

Відбулася науково-краєзнавча експедиція НСКУ «Козацька доба Переяславщини». Програма заходу передбачала екскурсію до сіл Єрковці та Циблі Київської області, проведення у конференц-залі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди» виїзного засідання Президії Національної спілки краєзнавців України, відвідування місцевого Музею «Заповіту» Т.Г. Шевченка. Експедиція за участі представників керівних органів НСКУ, голів декількох регіональних організацій (Житомирської, Вінницької, Київської обласної та міської тощо) та ін., була приурочена Всеукраїнському дню краєзнавства (28 травня), святкування якого ініційоване Спілкою.

Її метою стало привернення уваги громадськості до вивчення місцевої історії, зокрема до проблеми зниклих сіл, висвітлення вагомого внеску краєзнавців Переяславщини у дослідженні краю та розвиток українського краєзнавства.

Виконання програми експедиції розпочалося з відвідування школи (її історія починається ще з 1863 р.) та музею історії села Єрковці, що на Київщині. Спілка вдячна керівництву навчального закладу та місцевому краєзнавцю і меценату Гичу Михайлу Миколайовичу за пізнавальну екскурсію. На завершення цього візиту голова НСКУ Олександр Реєнт вручив педагогічному колективу спілчанські відзнаки і презентував літературу, видану Спілкою.

Далі краєзнавці вирушили до Переяслава-Хмельницького, де в місцевому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди відбулося виїзне засідання Президії Національної спілки краєзнавців України.

Завершальною частиною програми науково-краєзнавчої експедиції стало відвідування музею «Заповіту» Тараса Шевченка в місті Переяслав-Хмельницький (пізнавальну екскурсію провів заступник генерального директора НІЕЗ «Переяслав», канд. іст наук Колибенко О.В.) та поїздка до узбережжя Дніпра поблизу села Циблі, навпроти півострова Трахтемирів. Під час огляду місць історії українського козацтва краєзнавці обговорили проблему зниклих сіл. Зокрема, член Президії, проф. Гуржій О.І. розповів про село Худяки, де народився його батько, в якому встановлено пам'ятник затопленим селам Кременчуцького водосховища.

29 травня

Виїзне засідання Президії Національної спілки краєзнавців України

Засідання було проведено у м. Переяслав-Хмельницький в рамках науково-краєзнавчої експедиції НСКУ «Козацька доба Переяславщини». На ньому розглянули низку питань, зокрема про:

– виконання рішень VI з'їзду та підсумки роботи НСКУ в січні-травні 2017 р. (заслухано інформацію голови Спілки Реєнта О.П. про діяльність протягом вказаного періоду: реєстрація в Департаменті державної реєстрації змін до відомостей про НСКУ та нової редакції Статуту НСКУ, участь у циклі радіо- та телепередач, організації й проведенні низки науково-практичних конференцій, співпраця з Малою академією наук України, вихід тиражу підручника «Основи краєзнавства» тощо);

– відзначення Всеукраїнського дня краєзнавства та 90-річчя журналу «Краєзнавство» (у цій частині присутні: 1) ознайомилися із заходами, які провели і запланували до проведення Спілка та її регіональні осередки (зокрема, Дніпропетровський, Донецький, Житомирський, Закарпатський,

Івано-Франківський, Київський міський, Херсонський, Хмельницький, Черкаський); 2) прийняли рішення про проведення 12 липня 2017 р. наступного засідання Правління з нагоди 90-річчя журналу «Краєзнавство»);

– співпрацю з Українською академією історичних наук (Президія рекомендувала заступнику голови НСКУ, проф. Удоду О.А. розробити напрями можливої співпраці та виголосити з цього питання доповідь на черговому засіданні);

– затвердження лауреатів Премії імені академіка Петра Тронька 2017 р. (вручення традиційно заплановано провести 12 липня ц. р.);

– рекомендацію до друку декількох видань (зокрема матеріалів та документів VI з'їзду НСКУ, чергового випуску журналу «Краєзнавство» (№1/2 за 2017 р.), збірників матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура» та XIV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності»);

– вступ нових членів, відзначення краєзнавців нагородами НСКУ;

– різне.

Доповідачами по цих питаннях порядку денного виступили Олександр Реєнт, Олександр Удод, Руслана Маньковська, Володимир Дмитрук, Олександр Гончаров, Юрій Телячий. У заході, крім членів Президії НСКУ, взяли участь краєзнавчий актив та професорсько-викладацький склад Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г.С. Сковороди. Його ректор, заступник голови НСКУ Віктор Петрович Коцур надав організаційну допомогу в проведенні цього виїзного засідання.

12 липня

Засідання Правління НСКУ, присвячене 90-річчю наукового журналу «Краєзнавство»,

Премія імені академіка Петра Тронька

У конференц-залі Інституту історії України НАН України відбулося засідання Правління НСКУ, присвячене 90-річчю наукового журналу «Краєзнавство». На ньому були присутні керівники більшості обласних організацій Спілки, низка відомих краєзнавців, вчені, громадські діячі, представники ЗМІ (газети «Культура і життя», «Центрального каналу» та ін.) тощо. Роботу заходу вів голова Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт.

Робоча частина засідання включала декілька пунктів: урочисте вручення Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ 2017 р. (доповідач – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); вручення відзнак НСКУ активістам краєзнавчого руху (доповідач – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); доповідь «Журнал «Краєзнавство»:

історія та сучасні напрями діяльності» (доповідач – голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт); про співпрацю Національної спілки краєзнавців України та Української академії історичних наук (доповідач – заступник голови НСКУ О.А. Удод); про досвід Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна з викладання історичного краєзнавства (доповідач – завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна А.Ю. Парфінченко); про заходи НСКУ на 2018 рік (доповідач – заступник голови НСКУ Р.В. Маньковська); різне. Перед розглядом цих питань голова Спілки О.П. Реєнт окреслив підсумки роботи НСКУ за період від проведення VI з'їзду до початку липня 2017 р.

Цьогорічними лауреатами Премії імені академіка Петра Тронька стали:

1) Кремень Василь Григорович – президент Національної академії педагогічних наук України, академік НАН України;

2) Бакіров Віль Савбанович – ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, академік НАН України;

3) Губерський Леонід Васильович – ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік НАН України;

4) Завгородня Тетяна Костянтинівна – завідувач кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

5) Шваб Анатолій Георгійович – декан історичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

На завершення роботи присутні мали можливість прослухати декілька українських пісень у виконанні творчого колективу артистів ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди».

25 липня

Комітет Верховної Ради України розглянув звернення НСКУ

На ім'я голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України О.П. Реєнта надійшов лист із Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення за підписом першого заступника Голови Комітету С.М. Капліна. Лист є відповіддю на звернення очільника Спілки з проханням внести Всеукраїнський день краєзнавства – 28 травня до переліку щорічних свят, що відзначаються на державному рівні. Зокрема, у ньому О.П. Реєнт повідомив про відповідне рішення VI з'їзду НСКУ та висловив переконання, що Всеукраїнський день краєзнавства об'єднає українське суспільство навколо ідеї соборної і нероздільної України в усій її неповторній різноманітності та самобутності, спонукатиме кожного українця доторкнутися до родинних витоків та історії і культури своєї малої Батьківщини.

У листі-відповіді перший заступник Голови Комітету С.М. Каплін проінформував, що наведену в зверненні інформацію з питань, які відносяться до предмета відання Комітету, було взято до відома. Крім того, народних депутатів України – членів Комітету ознайомлено з поданими пропозиціями з метою їх подальшого використання у законотворчій роботі.

9–10 вересня

Візит делегації Спілки в село Колочава на Закарпатті Етнофестиваль «Закарпатська свальба»

На запрошення керівництва Закарпатської обласної організації НСКУ, зокрема її голови Делегана Михайла Васильовича та члена правління Аржевітіна Станіслава Михайловича, 9–10 вересня 2017 року на Закарпатті перебувала делегація Національної спілки краєзнавців України (заступник голови НСКУ Р. Маньковська, відповідальний секретар НСКУ В. Дмитрук, прес-секретар НСКУ В. Милько, а також члени Спілки С. Дмитрук (доцент кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка), В. Іршенко (виконавчий директор Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини імені Олеса Гончара) та Г. Братчук (в минулому багаторічні члени Правління Спілки).).

У перший день візиту делегація ознайомила із культурно-історичними пам'ятками села Колочава Міжгірського району, відвідала Реабілітаційний центр бурого ведмеда та побувала біля озера Синевир на території однойменного Національного природного парку. Цікаві й пізнавальні екскурсії провів Почесний краєзнавець України, член Правління НСКУ Станіслав Аржевітін. Саме завдяки його особистим зусиллям в Колочаві було відкрито низку музеїв, ідентифіковано, створено і реставровано десятки пам'яток історії та архітектури, активно розвивається туристичне краєзнавство на Закарпатті.

На другий день візиту делегація стала свідком колоритного дійства – обласного етнофестивалю «Закарпатська свальба», який проводився вдруге. На ньому було відтворено давні весільні традиції та застільні обряди, старовинні конкурси; відбулися виступи художніх колективів із усієї області; готувалися традиційні страви та напої; демонструвалися роботи майстрів народних художніх промислів. Проведення етнофестивалю зацікавило близько двох тисяч людей, в урочистостях взяли участь представники місцевої влади.

28 вересня

Засідання Президії Національної спілки краєзнавців України

На початку роботи зібрання із вітальною промовою з нагоди 80-річчя доктора історичних наук, професора Ярослава Степановича Калакури виступив директор Інституту історії України НАН України, академік НАН

України В.А.–Смолій. Від імені очолюваної ним установи він висловив найщиріші побажання ювіляру та подякував за багаторічну плідну співпрацю. Голова Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт вручив Я.С. Калакурі одну із найпочесніших відзнак Спілки – Премію імені академіка Петра Тронька 2017 р., відзначивши участь ювіляра у активізації краєзнавчого руху в незалежній Україні.

Члени Президії розглянули пропозиції від регіональних організацій щодо відзначення краєзнавців Премією імені Героя України Михайла Сікорського 2017 р. та визначилися із кандидатурами лауреатів. Заплановано, що урочисте вручення відбудеться 13 жовтня 2017 року під час проведення VI Всеукраїнського історико-культурологічного форуму «Сікорські читання».

Обговорення кандидатів на отримання Премії імені Дмитра Яворницького 2017 р. завершилося прийняттям рішення про необхідність збору більш детальної інформації про їх здобутки у дослідженні та популяризації історико-культурних і природних багатств рідного краю.

Наступне питання стосувалося підготовки до проведення наради керівників вищих навчальних закладів України щодо впровадження навчального курсу «Основи краєзнавства». Запрошений на засідання завідувач кафедри освіти для дорослих Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, професор М.Л. Головка проінформував присутніх про запровадження викладання низки дисциплін краєзнавчого циклу і вказав на необхідність активізації співпраці вищої школи з Національною спілкою краєзнавців України.

Про планомірну роботу із підготовки наради проінформував заступник голови НСКУ, член-кореспондент НАПН України О.А. Удод. У своїй доповіді він запропонував створити робочу групу та залучити до організаційної роботи представників МОН України, Національної академії педагогічних наук України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» та ін.

Про результати перебування делегації Спілки в Закарпатській області розповіла Р.В. Маньковська, заступник голови НСКУ. Її доповідь супроводжувалася демонстрацією фотографій, а за результатами обговорення були прийнято рішення про проведення краєзнавчої експедиції на Закарпаття влітку 2018 року.

На кінець жовтня 2017 року члени Президії запланували здійснити науково-краєзнавчу експедицію – «Історико-культурна спадщина Хмельниччини» та визначили її маршрут.

Далі присутні розглянули декілька документів, які надійшли від регіональних організацій щодо прийняття до складу Спілки нових членів та відзначення краєзнавців нагородами (Подяками і Грамотами НСКУ).

Наприкінці засідання члени Президії обговорили подання до Київського міського голови В.Кличка про найменування нових вулиць; ознайомилися із інформацією про актуальні науково-краєзнавчі конференції, підготовку чергового номера журналу «Краєзнавство» та низки видань Спілки, започаткування журналу «Пам'ятки України: національна спадщина» (оновлений номер презентував член Правління Спілки Євген Букет) тощо.

13 жовтня

VI Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання»

З нагоди 94-ї річниці від дня народження Героя України, визначного музейного діяча Михайла Сікорського у стінах Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся VI Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання». За попередні роки на полях цього дійства відбулися чисельні наукові та творчі зібрання. Не виключенням став вже вшосте проведений захід, який відвідали представницькі делегації постійних співorganizаторів – Національної спілки краєзнавців України та Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав».

Цьогоріч уперше форум відвідала делегація Громадської ради при Міністерстві культури України. Значне організаційне сприяння та підтримку роботи заходу здійснили: видавничий партнер «Калина-Принт», творче об'єднання художників Переяславщини «Полотно», а також ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Інформаційними партнерами заходу традиційно виступили Всеукраїнський благодійний фонд «Журналістська ініціатива», Державна телерадіокомпанія «Культура», ТРК «Альга», тижневик «Культура та життя», громадсько-політична газета «Вісник Переяславщини».

Активну участь у роботі форуму узяла громадськість міста та району, науковці, музейні працівники, освітяни, студенти. Під час урочистої частини зібрання вітальні промови проголосили ректор університету Віктор Коцур, голова громадської ради Міністерства культури України Богдан Кожушко, громадський та політичний діяч Микола Томенко, генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» Олексій Лукашевич, заступник міського голови м. Переяслава-Хмельницького Валентина Губенко, голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт. Промовцями вкотре було підкреслено значиму роль та важливість постаті М.І. Сікорського у розвитку вітчизняної музейної справи та культури загалом.

У межах заходу відбулося п'яте вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України.

Під час урочистої частини форуму відбулася презентація поетичної збірки Віктора Єганова «Всім, хто має в душі вишиванку», яку представила сестра поета Наталія Черешинська. Традиційно програма «Сікорських читань» включила численні мистецькі виставки та майстер-класи, підготовлені викладачами та студентами університету.

Наукова частина форуму була представлена роботою круглого столу «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, постаті», присвяченого пам'яті вітчизняних археологів Михайла Сікорського, Михайла Кучери та Олега Сухобокова.

13 жовтня

Вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського НСКУ 2017 р.

Урочисте вручення Премії відбулося у рамках VI Всеукраїнського історико-культурологічного форуму «Сікорські читання».

Відповідно до рішення Президії НСКУ лауреатами стали представники Волинської, Житомирської Київської та Хмельницької обласних організацій Спілки:

– Пась Наталія Олександрівна – директор Камінь-Каширського народного краєзнавчого музею, автор понад 10 краєзнавчих праць з етнографії, пам'ятко-охоронної справи, новітньої історії України;

– Копійченко Лариса Арсентіївна – керівник науково-редакційної групи Житомирської обласної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», заступник голови обласної редколегії «Реабілітовані історією. Житомирська область»;

– Мельник Віра Петрівна – працюючи у Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав», 28 років очолювала наукову частину Заповідника, була головою науково-методичної ради та фондово-закупівельної комісії;

– Погорілець Олег Григорович – директор Державного історико-культурного заповідника «Меджибіж» Хмельницької області, засновник і керівник Хмельницької обласної громадської організації «Постійно діюча археологічна експедиція «Меджибіж – 2000», керівник осередку НСКУ в смт Меджибіж, дійсний член Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка;

Цього дня Олександр Реєнт вручив також посвідчення та значки декільком новим членам Національної Спілки краєзнавців України.

30–31 жовтня

Науково-краєзнавча експедиція

**«Історико-культурна спадщина Хмельниччини:
проблеми збереження»**

Відбулася науково-краєзнавча експедиція «Історико-культурна спадщина Хмельниччини: проблеми збереження», присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області та 10-річчю надання Національній спілці краєзнавців України статусу творчої. Її метою стало вивчення досвіду роботи краєзнавців Хмельниччини, зокрема в галузі шкільного краєзнавства, та привернення уваги громадськості до питань дослідження і збереження культурного надбання краю.

Активну допомогу в організації і проведенні експедиції надавала Хмельницька обласна організація НСКУ та місцева влада, зокрема Хмельницька обласна державна адміністрація, Старосинявська, Летичівська, Старокостянтинівська районні державні адміністрації, міська влада Старокостянтинівська. У експедиції взяли участь представники керівництва Спілки, члени Президії та Правління, голови декількох обласних організацій (зокрема, Хмельницької, Київської, Житомирської) тощо.

Маршрут експедиції: Київ – село Пасічна – село Пилява – Меджибіж – Летичів – Старокостянтинів – Самчики – Київ.

У перший день експедиції її учасники відвідали Пасічянський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів, технологічний ліцей». Директор школи Руса Тетяна Василівна презентувала навчальний заклад, який включено до Всеукраїнського проекту Міністерства освіти та науки України як «Школа козацької педагогіки». Під час візиту гості ознайомилися з впровадженням козацької педагогіки, змістом та формами освіти, складовими науково-патріотичного виховання; відвідали спортивно-оздоровчий комплекс «Самсон», музей «Знатних земляків» та музей-кімнату історії села Пасічна.

Наступним пунктом зупинки членів експедиції стало село Пилява, неподалік якого за даними історичних джерел відбулася битва під проводом Богдана Хмельницького. Змістовною та наповненою історичними фактами була екскурсія стінами місцевої школи. На теренах кладовищ сіл Олексіївка та Пилява було оглянуто кам'яні козацькі хрести (Мальтійські) на місці ймовірних козацьких поховань. Члени експедиції вшанували пам'ять козаків-звитяжців покладанням квітів та вінків на курган Козацької слави і до могили Уманського полковника Івана Ганжі.

Цього дня, вже після заходу сонця, краєзнавці завітали до Меджибожа, відвідали Державний історико-культурний заповідник «Межибіж», де ознайомилися з ходом реставрації палацу Сенявських – складової частини комплексу пам'яток національного значення, ініціатива порятунку якого від

руйнування належить академіку НАН України Петру Троньку. Під час екскурсії музеями Меджибізької фортеці, яку проводив заступник директора Ігор Западенко, краєзнавцям були показані як вже відомі, так і нещодавно оновлені експозиції та виставки, а також предмети, які щойно надійшли до фондів. У ході спілкування з представниками місцевої влади та заповідника керівник експедиції, голова НСКУ Олександр Реєнт відзначив результати діяльності Хмельницької обласної організації Спілки у краєзнавчій та видавничій роботі. Цього дня голова Спілки відзначив краєзнавців спілчанськими відзнаками, зокрема голову Летичівської районної організації НСКУ Світлану Коржик – Подякою.

Другий день (31 жовтня) краєзнавчої експедиції на Хмельниччину розпочався у Летичеві. Краєзнавці мали змогу оглянути Санктуарій Летичівської Богородиці, почути розповідь про його більш, ніж 400-річну історію, традиції та сучасний розвиток від отця Адама Пшивускі.

Далі краєзнавці завітали до Старокостянтинова, де у виконавчому комітеті міської ради відбувся їх урочистий прийом. Міський голова Микола Мельничук привітав учасників експедиції, розповів про діяльність міської влади щодо відновлення замку князів Острозьких, збереження сторожової вежі Домініканського кляштору, про реконструкцію Меморіального комплексу та встановлення у місті пам'ятника Тарасу Шевченку. Після цього краєзнавці наочно ознайомилися із названими пам'ятками.

Краєзнавча експедиція завершилася візитом до Державного історико-культурного заповідника «Самчики». Цікаву та пізнавальну екскурсію палацово-парковим ансамблем провів засновник та багаторічний директор заповідника Олександр Пажимський.

14 грудня

Засідання Президії НСКУ та вручення Премії імені Дмитра Яворницького

У центральному офісі Національної спілки краєзнавців України відбулося засідання її Президії в якому взяли участь представники центрального керівництва, голови регіональних організацій, відомі краєзнавці, науковці та громадські діячі.

Робота розпочалася із урочистого вручення головою Спілки Реєнтом Олександром Петровичем Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ 2017 р. Її цьогорічними лауреатами стали голова Донецької обласної організації, кандидат педагогічних наук, доцент Донбаського державного педагогічного університету Романько Валерій Іванович та доктор історичних наук, професор Маріупольського державного університету Грідіна Ірина Миколаївна.

Про Експертну комісію для організації і проведення експертизи цінності документів НСКУ, її склад та завдання доповіла заступник голови Спілки Маньковська Руслана. Член Президії НСКУ, перший заступник головного редактора журналу «Краєзнавство» Бажан Олег ознайомив присутніх із змістом наступного випуску видання (2017, №3/4), проінформував про особливості набору статей. Про вступ нових членів та відзначення краєзнавців нагородами Спілки доповів відповідальний секретар НСКУ Володимир Дмитрук.

Крім того, голова НСКУ О.П.Реєнт презентував крайній випуск журналу «Краєзнавство» (2017, №1/2) та збірники матеріалів двох конференцій, організованих Спілкою й її Київською міською організацією («Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності» і «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура» відповідно); присутні привітали Р.В. Маньковську із нещодавнім успішним захистом докторської дисертації, який відбувся в Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди; член Президії Д.Г. Омельченко проінформував про учнівські конференції, проведені Українським державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді та ін. Наприкінці засідання голова НСКУ О.П. Реєнт подякував усім за активну та плідну роботу в 2017 р.

2018 рік

20 лютого

Засідання Президії Національної спілки краєзнавців України

Порядок денний передбачав розгляд наступних питань:

– про відзначення 60-річчя від дня народження голови Київської обласної організації НСКУ Г.П. Савченка та голови Київської міської організації НСКУ О.П. Гончарова: голова НСКУ О.П. Реєнт висловив ювілярам найщиріші побажання міцного здоров'я та творчої наснаги і урочисто вручив їм вітальні адреси та Ордени імені Героя України Михайла Сікорського, які презентував В.П. Коцур, заступник голови НСКУ, ректор Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди;

– інформація про заходи НСКУ 2018 р.: доповідач, голова НСКУ О.П.Реєнт, проінформував присутніх про перелік запланованих заходів – нарад, семінарів, конференцій, круглих столів, науково-краєзнавчих експедицій, видання краєзнавчої літератури та ін.;

– про рекомендацію до видання збірника «Літопис НСКУ» (до 10-річчя надання Всеукраїнській спілці краєзнавців статусу національної): заступник голови НСКУ Р.В.Маньковська ознайомила учасників засідання із структурою видання, його змістовим наповненням;

– про історико-краєзнавчий, науково-популярний журнал Вінницької обласної організації НСКУ та Української академії історичних наук «Історичний калейдоскоп»: заступник голови НСКУ О.А. Удод презентував перший номер журналу, ознайомив із його видавничою концепцією та закликав присутніх долучатися до співпраці і публікації власних творчих доробків;

– про висунення кандидатури голови Хмельницької обласної організації НСКУ, професора Баженова Лева Васильовича на призначення довічної державної стипендії: голова НСКУ О.П. Реєнт відзначив плідну краєзнавчу та науково-просвітницьку роботу Л.В. Баженова, констатував наявність вагомих підстав для рекомендації його кандидатури;

– про порушення клопотання щодо присудження Премії Київського міського голови за особливі досягнення молоді у розбудові столиці України – міста-героя Києва: члени Президії підтримали кандидатуру члена Президії НСКУ, старшого наукового співробітника Інституту історії України НАН України, прес-секретаря НСКУ В.І. Милька;

– про вступ нових членів НСКУ: відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук проінформував про надходження заяв на членство від Івано-Франківської, Одеської, Полтавської, Рівненської обласних та Київської міської організацій НСКУ;

– про відзначення краєзнавців нагородами НСКУ;

– різне.

1–2 березня

Туристичне краєзнавство Прикарпаття: досвід і перспективи – візит делегації НСКУ на Івано-Франківщину

Делегація НСКУ (голова Спілки, члена-кореспондента НАН України О.П. Реєнта, члени Президії НСКУ, професор О.Є. Лисенко і прес-секретар В.І. Милько, завідувач відділу Інституту історії України НАН України М.П. Рудь) здійснила науково-краєзнавчу поїздку на Івано-Франківщину. Основною метою візиту, який відбувся за організаційної підтримки Івано-Франківської обласної організації НСКУ (зокрема її голови, директора Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Косила Михайла Юрійовича та завідувача видавничо-інформаційного відділу Центру Косило Ірини Вікторівни), стало ознайомлення із розвитком краєзнавства в регіоні та його туристично-рекреаційним потенціалом, діяльністю Івано-Франківського ОДЦТКУМ.

1 березня, у рамках програми поїздки, відбулося засідання круглого столу «Туристичне краєзнавство: досвід і перспективи» в якому взяли

участь місцеві краєзнавці, науковці-історики, представники влади та творчих спілок області, музейні працівники, ЗМІ тощо. Учасники круглого столу підкреслили, що Прикарпаття вабить людей своїми неповторними рекреаційними місцинами, унікальними пам'ятками архітектури та історії, гостинністю його жителів. Цього дня, голова НСКУ О.П. Реєнт зустрівся із керівництвом Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, зокрема Факультету історії, політології і міжнародних наук.

Програма наступного дня візиту делегації НСКУ на Прикарпаття (2 березня) мала практичне спрямування і передбачала ознайомлення із здобутками в галузі туризму та досвідом роботи місцевих краєзнавців. М.Ю.Косило презентував експозиції музею «Відлуння» Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, розповів історію його створення та діяльності. Далі впродовж дня краєзнавці завітали до села Заріччя Надвірнянського району, побували на Яблуницькому перевалі (931 м), який розташований на межі Івано-Франківської та Закарпатської областей. Завершенням візиту стала поїздка до найбільшого гірськолижного курорту України Буковель та відвідування дитячої турбази «Говерла» Івано-Франківського ОДЦТКУМ у Ворохті. Директор комплексу М.Б. Зарецький провів пізнавальну екскурсію тутешнім музеєм та ознайомив із практичним досвідом туристично-краєзнавчої роботи.

За ці два дні делегація Національної спілки краєзнавців України проїхала Івано-Франківщиною понад 230 кілометрів, узяла участь у декількох науково-просвітницьких заходах, зустрілася із низкою місцевих краєзнавців, діячів туристичної галузі, педагогів, музейників та ін. Ця робота продемонструвала наявність невичерпного туристично-краєзнавчого потенціалу регіону, плідну діяльність обласної організації НСКУ та важливу роль Івано-Франківського ОДЦТКУМ у залученні підростаючого покоління до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та доквілля.

18 квітня

Парламентські слухання «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні»

У слуханнях взяли участь представники Національної спілки краєзнавців України: заступник голови НСКУ, професор О.А. Удод, відповідальний секретар НСКУ В.І. Дмитрук, керівник Центру досліджень історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України С.І. Кот, прес-секретар НСКУ В.І. Милько (члени Президії Спілки); член Правління, головний редактор газети «Культура і життя» Є.В. Букет, керівник осередку

Київської міської організації НСКУ в Київському університеті імені Бориса Грінченка, член Правління КМО НСКУ О.І. Бонь, член Правління НСКУ Г.Г. Денисенко, член КМО НСКУ С.А. Дмитрук, член Ревізійної комісії НСКУ Т.І. Катаргіна.

Відкриваючи парламентські слухання, головуєча на засіданні заступник Голови Верховної Ради України Оксана Сироїд привітала учасників слухань з Днем пам'яток історії та культури та з Міжнародним днем пам'яток і визначних місць. Далі з доповіддю виступив Міністр культури України Євген Нищук, який наголосив, що недофінансування заходів з охорони та збереження культурної спадщини може стати причиною втрати унікальних об'єктів. Голова підкомітету з питань охорони історико-культурної спадщини Комітету з питань культури і духовності Сергій Тарута у своїй доповіді акцентував увагу на ключовій ролі інтелектуального капіталу у державотворенні.

Учасники парламентських слухань у своїх виступах, котрі були присвячені таким темам як нерухома культурна спадщина та рухома культурна спадщина, нематеріальна культурна спадщина не лише аналізували поточну ситуацію у сфері охорони культурної спадщини, а й висловлювали конкретні експертні рекомендації, покликані поліпшити ситуацію у зазначеній сфері. Окремо було акцентовано увагу на проблемі охорони культурної спадщини тимчасово окупованих територій.

Другу частину парламентських слухань, присвячених рухомій культурній спадщині, відкривав виступ члена Президії НСКУ, керівника Центру досліджень історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України, кандидата історичних наук Сергія Івановича Кота. У своїй промові, серед іншого, він висвітлив актуальні проблеми вивчення і збереження пам'яток історії та культури України у контексті підготовки багатомного енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України», присвяченого національній культурній спадщині, озвучив основні результати цієї роботи.

У своїх виступах учасники слухань порушували питання збереження національної та всесвітньої культурної спадщини як одного із головних чинників формування української національної свідомості та відродження духовності українського народу.

24 травня

Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства»*

У заході, який проходив у приміщенні Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, взяли участь представники центральних керівних органів та обласних організацій Національної спілки краєзнавців

України, провідних університетів Києва та різних областей України (Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Київської, Луганської, Одеської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської), академічних та музейних установ, краєзнавці, науковці, педагоги, громадські діячі, журналісти тощо.

Ініціатором наради, яка символічно проходила напередодні 28 травня – Всеукраїнського дня краєзнавства, запровадженого VI з'їздом НСКУ в 2017 р., виступила Національна спілка краєзнавців України.

Перед початком роботи учасники отримали примірники останніх випусків журналу «Краєзнавство», підручника «Основи краєзнавства» та «Українського щорічника 2018» (від фонду «Рідна країна»).

Під час наради краєзнавці та освітяни обговорили стан гуманітарної освіти в Україні в цілому, зупинилися на проблемах викладання навчальних курсів із краєзнавчої тематики в закладах вищої освіти, наголосили на перспективах розвитку освітянського краєзнавства. У вступному слові голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт подякував за участь в організації наради керівництво Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, зокрема проректора закладу, голову Ревізійної комісії Спілки І.Г. Ветрова. Ігор Георгійович у свою чергу висловив вітання учасникам наради від імені університету, підкреслив продуктивність багаторічної співпраці із Національною спілкою краєзнавців України та побажав присутнім плідної роботи.

У своїй промові О.П. Реєнт наголосив, що Спілка розглядає краєзнавство як складову національної освіти і послідовно працює над розвитком краєзнавчого сегменту в освітній галузі, тому питання освітянського краєзнавства були і залишаються ключовими у програмних перспективах. Предметний аналіз сучасної ситуації щодо викладання дисциплін історичного та краєзнавчого циклу в закладах вищої освіти здійснив у своїй доповіді заступник голови НСКУ, член-кореспондент НАПН України О.А. Удод. Учасник наради, громадський і державний діяч, голова фонду «Рідна країна» М.В. Томенко підтримав спілчанську ініціативу щодо посилення краєзнавчої складової в українській освіті та наголосив на необхідності проведення більш ґрунтовної національно-патріотичної виховної роботи зі студентами, покращення репрезентації культурної спадщини України в очах туристів та міжнародної спільноти.

Власні рекомендації щодо змістового наповнення та збільшення тиражу підручника «Основи краєзнавства» надав декан історичного факультету Дніпровського національного університету імені О. Гончара, професор С.І. Світленко. Про досвід практичного впровадження і викладання краєзнавчих дисциплін розповів голова Донецької обласної організації НСКУ, доцент Донбаського державного педагогічного університету В.І. Романько.

На давно назрілу необхідність запровадження навчального курсу, побудованого на основі підручника «Основи краєзнавства» вказав голова Хмельницької обласної організації НСКУ, професор Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка Л.В. Баженов. Про діяльність Центру краєзнавства імені П. Тронька Харківського національного університету імені В. Каразіна розповіла заступниця директора цього дослідницького структурного підрозділу, доцент О.Г. Павлова.

Інформацією подібного характеру про власний досвід викладання навчальних дисциплін краєзнавчого характеру поділилися голова Київської міської організації НСКУ, доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка О.П. Гончаров та доцент Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Шевченка Л.В. Ясновська. Українознавчий компонент у навчально-виховному процесі став предметом спільного виступу голови Одеської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, декана факультету історії і філософії Одеського національного університету імені І. Мечникова В.Г. Кушніра та заступниці декана факультету, доцента Н.О. Петрової. Голова Вінницької обласної організації НСКУ, професор Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського С.Д. Гальчак констатувавши, що тема обговорення є дуже важливою і актуальною, оскільки однаково стосується як фахівців, так і аматорів, адже краєзнавство – це предмет уваги всього суспільства, засвідчив власну підтримку ідеї про необхідність збільшення краєзнавчого сегменту в навчальному процесі закладів вищої школи. У заключних доповідях наради, які виголосили завідувач кафедри етнології та краєзнавства Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, професор П.М. Чернега та голова громадської культурно-просвітницької організації «Переяславський скарб», керівник Навчально-наукового Центру усної історії Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. Сковороди Т.Ю. Нагайко пролунала інформація стосовно ролі і місця краєзнавства у їхній педагогічній діяльності.

Підсумком обговорення заявленої теми стала підтримка присутніми низки рекомендацій, зокрема щодо: порушення перед Міністерством освіти і науки України питання про необхідність збільшення краєзнавчого сегменту в навчальному процесі закладів вищої освіти, збільшення тиражу підручника «Основи краєзнавства» та ін.

14–16 червня

Науково-краєзнавча експедиція НСКУ

«Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи»

Метою експедиції стало вивчення громадської ініціативи у збереженні історико-культурної спадщини краю та ролі громади у створенні скансенів,

привернення уваги до громадських музеїв як соціокультурних центрів громадського життя області та країни, і, водночас, індикаторів формування громадянського суспільства. У ній взяли участь представники керівних органів Спілки, члени Президії та Правління, голови регіональних організацій, краєзнавці, науковці, громадські діячі з різних областей України (Вінницької, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Київської, Чернівецької, Харківської та ін.).

Практичні завдання науково-краєзнавчої експедиції включали ознайомлення з експозиціями Музейного комплексу «Старе село Колочава» Міжгірського району Закарпатської області; вивчення досвіду працівників комплексу зі збереження культурного надбання краю, створення музейних осередків та участі громадськості в розвитку громадського музейництва; дослідження напрацювань музейників із вивчення та відтворення маловідомих сторінок історії краю, популяризації його історико-етнографічної специфіки, ефективного використання рекреаційно-туристичного потенціалу області; відвідання туристично-привабливих місць регіону та відзначення внеску місцевих громадян у їх розвиток; участь у Всеукраїнському фольклорно-етнографічному фестивалі «Колочавська ріплянка»; поширення досвіду активістів Закарпатської обласної організації НСКУ з розвитку громадського музейництва серед регіональних осередків Спілки. Перебування делегації Спілки на Закарпатті стало можливим завдяки керівництву обласної організації НСКУ, зокрема її голови Делегана Михайла Васильовича та члена правління НСКУ Аржевітіна Станіслава Михайловича.

У перший день експедиції (14 червня), на шляху до села Колочава Міжгірського району, краєзнавці завітали до с. Келечин – малої Батьківщини відомого українського громадсько-політичного діяча, президента Карпатської України Августина Волошина. Урочиста зустріч із місцевими краєзнавцями та представниками влади відбулася на Синевирському перевалі (793 м над рівнем моря). Основна частина програми цього дня передбачала ознайомлення із Музеєм архітектури і побуту «Старе село» – скансеном у селі Колочава. Краєзнавці мали можливість побачити унікальний проект, який відтворює село стародавньої Верховини із колочавських експонатів, ознайомитися із 300-річною історією побуту місцевих жителів. Майже два десятки будівель і допоміжних господарських споруд стали об'єктом уваги та викликали неабияке зацікавлення. Серед них: хатина селянина-бідняка, церковнопарафіяльна школа, єврейська хата «Корчма у Вольфа», «бужня», парильня, хатина вівчаря, салаш (колиба), будинок шустера, хатина сабова (швеця), угорська жандармська станція, кузня, хата та майстерня столяра, будівля ткача, «будинок бірова» (сільського голови) та ін. На території комплексу також розташовано низку музеїв: «Вузькоколіяка», «Колочавський бокораш», «Бункер Штаера».

Наступний день експедиції (15 червня) розпочався із засідання Президії НСКУ. Далі цього дня продовжилося знайомство із Колочавою. Краєзнавці відвідали музеї «Чеська школа» та «Радянська школа». Під час огляду музеїв та історико-культурних пам'яток: пам'ятників І. Ольбрахту, Т.Г. Шевченку, О. Духновичу, вівчарю, воїнам-інтернаціоналістам, жертвам Голокосту, опришки Карпат М. Шугаю, заробітчанами, обелісків жертвам Першої та Другої світових воєн, музею-меморіалу воїнам-інтернаціоналістам, делегація НСКУ наочно переконалася у справедливості твердження про Колочаву як село 10 музеїв та 20 пам'ятників. Зацікавлення викликав прохід окремими етапами туристичних маршрутів «Стежками Миколи Шугая» та «Лінія Арпада», екскурсія збудованою у XVIII ст. без єдиного цвяха дерев'яною Церквою Зішестя Святого Духа, музеєм чеського письменника та громадського діяча Івана Ольбрахта. Краєзнавці завітали також до колочавського форелевого господарства, де ознайомилися із процесом розведення екологічно чистої форелі, та птахопарку Василя Макара, який включає майже дві тисячі папуг та голубів. На завершення другого дня експедиції відбувся перегляд декількох документальних фільмів про село, зокрема кінопроєкту «Колочавські повстанці».

16 червня краєзнавці завітали до майстерні відомого українського скульптора Петра Штаєра, який працює в галузі станкової та монументальної скульптури. Цього дня учасники експедиції стали учасниками «Фестивалю Ріплянки», який щороку проводиться на території музейного комплексу «Старе село» у Колочаві. Програма цього дійства включала проведення безпрограшної лотереї, офіційну частину за участі голови Закарпатської обласної державної адміністрації Геннадія Москаля та керівництва Національної спілки краєзнавців України, святковий концерт за участі відділу культури Міжгірської РДА, майстер-клас із приготування ріплянки, дегустацію «Ріплянки від губернатора», майстер-клас із приготування сиру й баношу та їх дегустацію, різноманітні конкурси тощо.

У другій половині дня відбулося попереднє підбиття підсумків експедиції, в якому взяв участь Г.Г. Москаль. Голова Спілки О.П. Реєнт наголосив на особливій важливості діяльності, яку здійснює колочавська громада (зокрема, С.М. Аржевітін) та обласна організація Спілки, що спрямована на збереження й популяризацію місцевої історії, культури, традицій, архітектурних пам'яток. Завершальна частина експедиції включала відвідання Центру реабілітації для бурих ведмедів, який було відкрито наприкінці 2011 року на території Національного природного парку Синевир, та одного з семи природних чудес України, найбільшого високогірного озера Карпат – Синевир, а також водоспаду Шипіт.

За три дні (14–16 червня) делегація Національної спілки краєзнавців України вкотре переконалася у безмежному туристичному потенціалі

Закарпаття, побачила, що діяльність, яку здійснюють місцеві краєзнавці – це унікальний приклад самовідданої праці, спрямованої на збереження й розвиток культурних скарбів свого рідного краю.

15 червня

Виїзне засідання Президії Національної спілки краєзнавців України

Засідання відбулося у селі Колочава Міжгірського району Закарпатської області в рамках науково-краєзнавчої експедиції НСКУ «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи».

Присутні заслухали інформацію: про діяльність Спілки в першому півріччі 2018 р., про результати Всеукраїнської наради з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти, про затвердження лауреатів Премії імені академіка Петра Тронька 2018 р., про основні заходи НСКУ на 2019 р., про рекомендацію до публікації наукового журналу «Краєзнавство» (№1, 2018), про вступ нових членів та відзначення краєзнавців нагородами НСКУ. За результатами обговорення звернень від регіональних організацій Президія прийняла рішення про рекомендацію Правлінню Спілки з 2019 р. змінити розмір вступних і членських внесків (200 і 100 грн. відповідно).

На засіданні Президії активістів краєзнавчого руху було відзначено спілчанськими нагородами, зокрема Подяками та Грамотами НСКУ, ювілейною медаллю «90 років журналу «Краєзнавство»», «Орденем Г.С. Сковороди» (удостоєний член Президії, професор Ю.В. Телячий, який цього дня святкував день народження), званням «Почесний краєзнавець України» (голова Закарпатської обласної організації М.В. Делеган) тощо.

У рамках роботи Президії відбулася презентація науково-краєзнавчих видань С.М. Аржевітіна: «Закарпатська Україна: викорінення Карпатської України» і «Колочава: шкільництво». Присутні ознайомилися із відповідними напрацюваннями вченого, які є частиною багатотомного видавничого проекту про історію його рідного села Колочава, та прийняли рішення про надання консультативної та експертної допомоги при підготовці книг до друку.

6 червня

**Науково-краєзнавча експедиція
«Історико-культурна спадщина Чернігівщини:
проблеми збереження та форми популяризації»**

Метою експедиції стало ознайомлення із культурним надбанням Чернігівщини, вивчення досвіду краєзнавців із пам'яткоохоронної справи, повернення уваги громадськості України до краєзнавчих набутоків Чернігів-

ської обласної організації НСКУ. У цьому заході взяли участь представники керівних органів Спілки, члени Президії та Правління, краєзнавці та науковці.

Під час поїздки учасники експедиції зустрілися з членами Правління Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України і викладачами Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка й обговорили актуальні проблеми пам'яткоохоронної справи Чернігівщини та популяризації історико-культурної спадщини регіону в контексті розвитку туристичної галузі. Грамотами, подяками і медалями Спілки були відзначені активісти краєзнавчого руху Сіверського краю

Учасники експедиції відвідали пам'ятки давньоруської доби Антонієві печери та Іллінську церкву Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній», а у Чернігівському обласному історичному музеї імені В.В. Тарновського оглянули унікальні артефакти, представлені на виставці «180-річчя Василя Тарновського: українські старожитності».

Відбулося знайомство і з перлиною Сіверського краю – містечком над Сномом – Седневом. Усі були зачаровані музейною вуличкою, що веде до дерев'яної Георгіївської церкви XVIII ст., відвідали Воскресенську церкву-усипальницю XVII ст., кам'яницю та садибу Лизогубів. Ці об'єкти складають потужний туристичний потенціал містечка, в якому є ще і чудовий хоровий колектив «Берегиня». Краєзнавці також ознайомилися з Музеєм енергетики та Седнівською гідроелектростанцією, якими опікується ПАТ «Чернігівобленерго»

Учасники експедиції звернули увагу на необхідність реалізації унікального проекту, рівного якому не існує в Європі, – «Сакрального амфітеатру на Болдиній Горі», що дозволить гідно представити Чернігів у контексті світової культурної спадщини. Також потребує термінової реставрації неповторна пам'ятка Седнева – «Садиба родини Лизогубів». Краєзнавці прийняли рішення про необхідність підготовки звернення до місцевих органів влади із проханням посприяти у фінансуванні відновлювально-реставраційних робіт цієї архітектурної перлини Чернігівщини.

12 липня

Вручення Премії імені академіка П.Т. Тронька НСКУ 2018 р.

Відбулася низка заходів, присвячених вшануванню пам'яті академіка, голови Національної спілки краєзнавців України у 1990–2011 рр., Героя України Петра Тимофійовича Тронька (1915–2011). На початку дня відбулося покладання квітів до могили Петра Тимофійовича на Байковому кладовищі за участі керівництва Національної спілки краєзнавців України,

представників регіональних організацій, краєзнавців, вчених-істориків та громадських діячів. Після цього в залі засідань Інституту історії України НАН України відбулося урочисте вручення Премії імені П.Т. Тронька НСКУ 2018 р.

Перед початком цієї частини засідання присутні переглянули відеофільм про науково-краєзнавчу експедицію Національної спілки краєзнавців України «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи», яка відбулася 14–16 червня 2018 р. З нагоди 90-річчя журналу «Краєзнавство» (1927–2017) голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт вручив ювілейні медалі, присвячені цій річниці, представникам редколегії журналу, представникам керівних органів Спілки, активним дописувачам та відомим науковцям.

Після цього відбулося урочисте вручення Премії імені П.Т.Тронька НСКУ 2018 р. Цьогорічними лауреатами стали:

1) за видання краєзнавчої літератури: монографій, нарисів, описів, путівників, довідників, окремих публікацій, циклів статей тощо: Коцур Анатолій Петрович – член НСКУ, доктор історичних наук, професор кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

2) за науково-організаційну та просвітницьку діяльність в краєзнавстві (проведення конференцій, круглих столів, лекцій, семінарів, читань, експедицій, краєзнавчих заходів і проектів, популяризація краєзнавства працівниками наукових, освітянських, туристичних, бібліотечних, архівних установ, засобів масової інформації): Коляда Ігор Анатолійович – член правління НСКУ, доктор історичних наук, професор, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти факультету історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

3) за висвітлення науково-краєзнавчої та громадської діяльності академіка Петра Тронька (дослідження проблем історії міст і сіл України, теоретичного та практичного краєзнавства): Чабан Микола Петрович – редактор з питань культури Дніпропетровської обласної газети «Зоря», член Дніпропетровської обласної організації НСКУ;

4) за внесок у музейну та пам'яткоохоронну справу: діяльність у сфері збирання, збереження та охорони історико-культурної спадщини України: Коваль Ігор Михайлович – український історик, археолог і педагог, кандидат історичних наук, доцент, Почесний краєзнавець України, член правління Івано-Франківської обласної організації НСКУ.

Наприкінці засідання голова НСКУ О.П. Реєнт вкотре подякував лауреатам та усім присутнім за плідну роботу, вагомий внесок у розвиток краєзнавства і збереження історико-культурної спадщини українського народу.

26 вересня

На Сумщині відбулося спільне засідання Президії НСКУ та Оргкомітету конкурсу імені П.М. Коцура

Делегація Національної спілки краєзнавців України та ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» завітала на Сумщину, де в смт Недригайлів відбулося спільне засідання Президії НСКУ і Оргкомітету краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу імені П.М. Коцура.

Візит розпочався екскурсійною програмою, яка включала ознайомлення із культурно-історичною спадщиною декількох сіл області. Зокрема, в селі Пустовійтівка Роменського району, яке є малою Батьківщиною останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського, члени делегації побували біля його пам'ятника та Троїцької церкви, спорудженої на кошти П. Калнишевського, відвідали музей Петра Калнишевського Державного історико-культурного заповідника «Посулля», де зберігається унікальне Євангеліє середини XVIII ст., подароване П. Калнишевським храму села.

У селі Хоружівка Недригайлівського району краєзнавці оглянули меморіал «Трагічні жнива», присвячений трагедії Голодомору 1932–1933 років в Україні та церкву святого Андрія Первозванного з нижнім боковим вівтарем на честь Святої великомучениці Катерини. Крім того, екскурсійна програма включала ознайомлення із досить «екзотичним» скульптурним об'єктом – оригінальним пам'ятником мамонту 1841 р. (на місці виявлення кістяка доісторичної тварини) в селі Кулішівка Недригайлівського району.

Друга частина візиту відбулася в смт Недригайлів і розпочалася із екскурсії місцевим краєзнавчим музеєм. Після цього, в актовій залі дитячої музичної школи, відбулося спільне засідання Президії НСКУ та Оргкомітету краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу імені П.М. Коцура. Урочиста частина включала вручення нагород Національної спілки краєзнавців України місцевим подвижникам краєзнавчої та музейної справи (проводив член-кореспондент НАН України, голова НСКУ О.П. Реєнт) і нагородження лауреатів й учасників Краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу імені П.М. Коцура (здійснювали доктори історичних наук, професори А.П. Коцур і В.П. Коцур). Інформаційним партнером конкурсу виступила районна газета «Голос Посулля» (головний редактор І. Скрипченко). Лауреати та учасники конкурсу подякували організаторам за увагу до рідного краю, їхню діяльність, спрямовану на популяризацію його історико-культурної спадщини. Урочистості супроводжувалися музичними виступами учнів і викладачів Недригайлівської дитячої музичної школи.

Завершенням робочої частини програми візиту на Сумщину стало обговорення поточних питань діяльності Президії НСКУ, зокрема про рекомендацію до друку чергового випуску журналу «Краєзнавство», про затвердження лауреатів цьогорічних премій імені Героя України М. Сікорського та імені Д. Яворницького, про внесення змін до «Положення про порядок прийому в члени Національної спілки краєзнавців України», про підготовку звернення до ректорів закладів вищої освіти щодо необхідності збільшення краєзнавчого сегменту в навчальному процесі (відповідно до результатів Всеукраїнської наради 24 травня 2018 р.) тощо.

Проведення цього спільного виїзного засідання стало першим (у подібному форматі) та неабияким важливим досвідом співпраці між Національною спілкою краєзнавців України та ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

14–15 вересня

У місті Каховка Херсонської області відбувся краєзнавчий форум

У місті Каховка Херсонської області, за ініціатииви Виконавчого комітету Каховської міської ради, під егідою Херсонської обласної організації Національної спілки краєзнавців України та у партнерстві з Новокаховським гуманітарним інститутом ВМУРоЛ «Україна» і Каховським історичним музеєм (філія Херсонського обласного краєзнавчого музею) пройшла III Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Минуле і сучасність: Таврія. Херсонщина. Каховка». Аудиторія конференції була досить чисельною та представлена вісьмома регіонами України, зокрема Запорізькою, Кіровоградською, Херсонською, Миколаївською, Хмельницькою, Житомирською областями та м. Київ. У заході взяла участь делегація Національної спілки краєзнавців України: відповідальний секретар НСКУ Володимир Дмитрук, прес-секретар Володимир Милько та член НСКУ Світлана Дмитрук.

У вітальному слові відповідальний секретар Спілки, к.і.н. Володимир Дмитрук наголосив, що цінність цієї конференції полягає у тому, що вона ініційована і підтримується місцевою владою, проходить не в обласному центрі, а у звичайному місті, та стала міцним комунікаційним майданчиком для місцевих краєзнавців. За дорученням Президії Спілки він зачитав до учасників конференції вітальне звернення голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України, д.і.н Олександра Реєнта та вручив грамоти і подяки активістам краєзнавчого руху Херсонщини.

У пленарній частині науковцями Херсонського державного університету, д.е.н Вадимом Яровим та к.і.н Єгором Сидоровичем було презентовано інтелектуальний продукт: проект розвитку активних видів туризму

«Мандруймо Херсонщиною»; дослідник з смт Новотроїцьке Артем Горобець познайомив слухачів зі своєю новою працею «Топонімічний словник Новотроїцького району Херсонської області», а краєзнавець з смт Горностаївка Олена Ташкінова продемонструвала власне видання «А колись було...», що нещодавно вийшло з нагоди 230-річчя селища. Із цікавістю учасники конференції заслухали доповіді к.і.н Олексія Макієнка «Земське самоврядування та гетьманська адміністрація на Херсонщині в 1918 р.: проблеми взаємовідносин»; краєзнавця з Нової Каховки Анатолія Неділька «Виноградарство і виноробство Каховщини у XIX – на початку XX ст.: на перехресті інтересів держави і громади (за матеріалами Дніпровського повітового земства Таврійської губернії)»; завідуючої Каховським історичним музеєм Світлани Сидьолкіної «Міфи громадянської війни. Д.М. Карбишев і військово-інженерні укріплення Каховського плацдарму».

Після пленарного засідання плідна робота продовжилась у п'яти тематичних секціях конференції. Наступного дня (15 вересня) учасники конференції та каховчани здійснили експедицію до смт Горностаївка, де мали можливість познайомитися із досвідом краєзнавчої роботи місцевих краєзнавчого та етнографічного музеїв.

17 жовтня

VII Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання», Премія імені Героя України Михайла Сікорського НСКУ 2018 р.

Зібрання, яке відбулося у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», мало особливий підтекст, адже відбувалося з нагоди ювілейної дати – 95-ої річниці від дня народження Героя України, визначного культурного діяча, музестворця Михайла Івановича Сікорського. Співорганізатори цього щорічного дійства Національна спілка краєзнавців України, Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» та громадська організація «Переяславський Скарб». Задля вшанування пам'яті визначного представника українського музейництва, організаційним комітетом було докладено значних зусиль, аби програма форуму наповнилася змістовними ініціативами в галузі культури, науки та освіти.

З вітальними словами до учасників форуму звернулися ректор університету, академік Національної академії педагогічних наук України, член Президії Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Віктор Коцур, генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» Олексій Лукашевич, заступник міського голови м. Переяслав-Хмельницького Валентина Губенко, заступник голови Переяслав-Хмельницького РДА Анна Складенко та голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт.

Традиційно у межах форуму відбулося шосте за ліком вручення Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України. З рук голови НСКУ Олександра Реєнта у залі переяславського університету цього року її отримали:

– Петро Гончар – генеральний директор «Музею Івана Гончара», художник-монументаліст, живописець, музеєзнавець;

– Анатолій Силюк – директор Волинського краєзнавчого музею, Заслужений працівник культури України, член президії Волинської обласної організації НСКУ, Почесний краєзнавець України;

– Павло Скавронський – директор Музею історії міста Бердичева, голова Житомирської обласної організації НСКУ, Почесний краєзнавець України;

– Галина Бузян – Заслужений працівник культури України, спеціаліст у галузі археології та музеєзнавства, багаторічний керівник секції археології Переяслав-Хмельницької міськрайонної організації УТОПІК;

– Ярослав Штиркало – директор Івано-Франківського краєзнавчого музею, лауреат обласної премії імені Івана Вагилевича (2009), член НСКУ.

Після урочистої частини та святкового концерту робота форуму продовжилася у форматі спільного засідання Правління Національної спілки краєзнавців України та Переяслав-Хмельницького осередку НСКУ, під час якого відбулося вручення членських квитків, подяк, грамот та пам'ятних нагород найактивнішим учасникам й організаторам краєзнавчого руху. Під час засідання пройшла презентація нових краєзнавчих видань «Переяславщина: Сторінки історії краю», де було представлено сім нових монографічних праць дослідників-краєзнавців.

Вже традиційно робота форуму включила огляд художньо-мистецьких експозицій та майстер-класів, підготовлених кафедрою мистецьких дисциплін місцевого університету.

Завершальним етапом роботи форуму став круглий стіл «Краєзнавство Переяславщини: дослідження, проблеми, постаті». Цей захід, починаючи з 2012 р. став вже шостим посліп зібранням місцевих краєзнавців. Його цьогорічна робота була організована Національним історико-етнографічним заповідником «Переяслав» з нагоди 100-річчя музейної справи на Переяславщині та 95-ої річниці від дня народження Героя України М.І. Сікорського.

17 жовтня

Премія імені Дмитра Яворницького НСКУ 2018 р.

Урочисте вручення Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ відбулося в рамках роботи VII Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання».

Її цьогорічним лауреатом став Нерубайський Іван Артемович – член Черкаської обласної організації НСКУ, Національної спілки журналістів України, лауреат премій: імені академіка Петра Тронька НСКУ 2013 р., Черкаської обласної краєзнавчої премії імені М.Максимовича (2010) та Міжнародної премії ім. В. Винниченка в галузі української літератури і мистецтва (2012). Автор книги «Глибочок над Гірським Тікичем» (2017), видання у двох книгах: «Криві Колена крізь терни і роки. В історії села – історія України» та «Криві Коліна: долі людські», художньо-публіцистичної книги «Горнись до тебе, Україно» (2001), поетично-пісенної збірки «На березі життєвої ріки» (2011), співавтор та упорядник колективної поетичної збірки «Уклін святині отчого порогу» (2006), історико-краєзнавчого й літературного збірника «Ой, Тальне моє над Тальянкою» (2010).

23 листопада

Представники НСКУ взяли участь у засіданні Верховної ради до 85-х роковин Голодомору 1932–1933 років

У засіданні взяли участь перший Президент України Леонід Кравчук, народні депутати України, члени Кабінету Міністрів, Уповноважений Верховної Ради з прав людини Людмила Денісова, предстоятелі церков та релігійних об'єднань України, на засіданні присутні представники урядів та парламентів країн світу, представники дипломатичного корпусу, громадських організацій. Національну спілку краєзнавців України представляли члени Президії: заступник голови НСКУ, доктор історичних наук Руслана Маньковська, відповідальний секретар НСКУ, кандидат історичних наук Володимир Дмитрук, прес-секретар НСКУ, кандидат історичних наук Володимир Милько, член Київської міської організації НСКУ Світлана Дмитрук. На засіданні також був присутній головний редактор газети «Культура і життя», член Правління НСКУ Євген Букет.

Засідання розпочалося демонстрацією тематичного відеоролика про Голодомор. Із доповіддю виступили Голова Верховної Ради Андрій Парубій, Патріарх Київський і всієї Руси-України Святійший Філарет, Глава і Отець Української греко-католицької церкви Блаженніший Святослав, дослідник Голодомору, Надзвичайний і Повноважний Посол, експерт з міжнародного права, доктор юридичних наук, професор Володимир Василенко, голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, представники парламентів та урядів світу.

Також перед присутніми виступили голова Міжнародного координаційного комітету у справі Голодомору, Генеральний секретар Світового конгресу Українців Стефан Романів, Голова Комітету з питань культури і

духовності Микола Княжицький, Голова Комітету у закордонних справах Ганна Гопко, Голова Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Григорій Немиря, Співголова громадського комітету з вшанування пам'яті жертв Голодомору-Геноциду 1932–33 років в Україні Іван Васюник.

У кулуарах Верховної Ради пройшла тематична виставка, підготовлена Українським інститутом національної пам'яті, на якій були представлені унікальні архівні документи з галузевого архіву СБУ, що стосуються трагічних сторінок Голодомору 1932–1933 років в Україні – розгортання тоталітарним комуністичним режимом штучного голоду. Також відвідувачі мали можливість переглянути архівні фотографії Бориса та Миколи Боканів із Чернігівщини про великий штучний голод, за які їх було засуджено радянськими каральними органами.

Розділ II.

**ЛІТОПИС РЕГІОНАЛЬНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ***

* Інформація про діяльність регіональних організацій не є вичерпною.

КРИМСЬКА РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ*

Коротка історична довідка

Формування Кримської обласної організації краєзнавців в УРСР проходило досить довго і не організовано. Краєзнавці Криму групувалися навколо створеної в 1972 році кафедри історії УРСР і кафедр української мови та літератури філологічного факультету. Біля витоків створення організації стояв колишній партійний функціонер, відправлений на роботу в Сімферопольському держуніверситеті ім. М.В. Фрунзе, Іван Сергійович Чирва. За його дорученням організацію формально очолила і до середини першого десятиліття ХХІ століття так само формально керувала викладач кафедри історії УРСР (з 1991 р – кафедра історії України і допоміжних історичних дисциплін) Жанна Миколаївна Мона. Єдиною формою постійної участі кримських краєзнавців у роботі Всеукраїнської організації були всеукраїнські краєзнавчі конференції, що проходили раз на два роки в різних культурних центрах країни і збирали сотні небайдужих діячів у галузі охорони культурної спадщини, історичного краєзнавства, літературного краєзнавства, регіоналістики. Крім Ж.Н. Мони, яка була постійним учасником цих зборів, на них разово виступали В.Ю. Ганкевич, С.Г. Кащенко, А.А. Непомнящий, С.Б. Філімонов та інші викладачі факультету.

Після обрання керівником Кримської республіканської організації професора Андрія Анатолійовича Непомнящего відбулися серйозні організаційні зміни. Постійними стали засідання Кримського краєзнавчого клубу, що проходив у стінах Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського або в приміщенні Кримської республіканської наукової універсальної бібліотеки ім. І. Франка. Там обговорювалися новітні краєзнавчі дослідження. Проводився анонс нових видань. Залучення на ці збори не тільки членів організації, а й громадськості дозволило значно розширити склад організації, який до початку 2014 досягав 70 осіб. Активними учасниками краєзнавчих досліджень тієї епохи були Віктор Володимирович Акімченков, Михайло Вікторович Анісімов, Ольга Сергіївна Анісімова, Людмила Олександрівна Варшавська, Сергій Вікторович Громенко, Марина Іванівна Дементьєва, Алла Анатоліївна Задерейчук, Іван Панасович Задерейчук,

* Матеріал про Кримську республіканську організацію НСКУ неповний (без подачі інформації за окремі роки) у зв'язку із втратою архіву після окупації півострову Російською Федерацією.

Володимир Віталійович Каліновській, Наталя Валеріївна Кармазіна, Олександр Сергійович Кравчук, Олександр Валерійович Севастьянов, Ельвіна Ізетівна Сеїтова, Шукрі Енверович Сейт-Мамета, Катерина Дмитрівна Серова, Ірина Федорівна Стельмах, Олександр Віталійович Хливнюк, Денис Володимирович Яшній.

Важливою формою роботи стали публічні лекції та презентації краєзнавчої літератури, проведені в Кримській республіканській науковій універсальній бібліотеці ім. І. Франка та Севастопольської центральній міській бібліотеці ім. Л. Толстого з ініціативи професора А.А. Непомнящего. Спільно з Кримським центром Зводу пам'яток історії та культури (керівник к.і.н. А.В. Хливнюк) була зроблена велика робота зі встановлення меморіальних табличок на об'єкти культурної спадщини та будівлі, в яких проживали видатні сімферопольці.

Постійною стала робота краєзнавчого лекторію для студентської аудиторії і пенсіонерів, що проводився на базі Наукової бібліотеки Таврійського національного університету (А.А. Непомнящий, В.В. Акімченков, А.М. Савочка).

Спільно з Новосвітською селищною радою Кримська республіканська організація щорічно з 2008 р. проводила наукову конференцію «Актуальні питання історії, культури та етнографії Південно-Східного Криму», видаючи після її проведення збірник матеріалів. Ідея та втілення цієї задумки належить чудовим краєзнавцям з Судака Ользі та Михайлу Анісімовим.

За редакцією професора А.А. Непомнящего була задумана і планомірно розвивалася з 2004 року книжкова наукова серія «Біобібліографія кримознавства», яка до 2014 року мала 20 випусків – праці краєзнавців Криму, присвячені історії краю. за видатний внесок у розвиток кримознавства професор А.А. Непомнящий Указом Президента України від 30 листопада 2013 р. був удостоєний Почесного звання «Заслужений працівник освіти України».

На даний час, у зв'язку із окупацією Кримського півострова Російською Федерацією, Кримська республіканська організація НСКУ призупинила свою діяльність.

*Ірина Мельничук,
член НСКУ*

**Хронологія діяльності
Кримської республіканської організації НСКУ**

2010

1–3 жовтня. Проведення наукової конференції «Актуальні питання історії, культури, етнографії Південно-Східного Криму» (с. Новий Світ).

2011

1–2 жовтня. Проведення Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання історії, культури, етнографії Південно-Східного Криму» (с. Новий Світ).

2012

30 жовтня. Відбулися загальні збори Кримської республіканської організації Національної спілки краєзнавців України.

Станом на 31 грудня 2012 р. в лавах Кримської республіканської організації перебувало 43 членів. Однак не всі з них підтримували зв'язок із організацією.

У цьому році члени Спілки С.В. Громенко, В.В. Каліновський, Є.В. Молочко, А.М. Савочка, І.Ф. Стельмах захистили кандидатські дисертації.

Просвітницька діяльність: 1) працював екскурсійний лекторій: щонеділі з квітня по жовтень з Сімферополя організуються пішохідні та тролейбусні екскурсії для пенсіонерів та студентської та учнівської молоді; 2) на базі Кримської республіканської наукової бібліотеки ім. І. Франка та Кримського інженерно-педагогічного університету працював щомісячний краєзнавчий лекторій.

Підготовлено до друку збірник матеріалів 5-ї наукової конференції «Актуальні питання історії, культури та етнографії південно-Східного Криму» (вийшов друком у 2013 р.).

Згідно рішення загальних зборів організації членські внески не збиралися.

Видано збірник праць наукової конференції 2012 року: «Актуальные вопросы истории, культуры и этнографии Юго-Восточного Крыма: Материалы V Международной научной конференции / Новосветский поселковый совет. – Новый Свет, 2012».

2013

Станом на 31 грудня 2013 р. у лавах Кримської республіканської організації перебуває 46 членів. Втім, не всі з них підтримують зв'язок із організацією

Член Спілки Ельвіна Ізетівна Сеїтова захистила кандидатську дисерта-

цію. На базі Новосветської селищної ради працював дослідний гурток з вивчення історії Східного Криму (керівники Ольга Анісімова, Михайло Анісімов).

23 квітня. На базі Кримського університету економіки проведено 2-гу Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми охорони та використання культурної спадщини в Криму». Кримська республіканська організація виступила співорганізатором конференції.

4 вересня. У Кримській республіканській організації НСКУ в урочистій обстановці були вручені членські квитки новим членам.

4–6 жовтня. Проведено наукову конференцію «Актуальные вопросы истории, культуры и этнографии Юго-Восточного Крыма» с. Новий Світ). Кримська республіканська організація виступила співорганізатором заходу.

Працював екскурсійний лекторій. Щонеділі с квітня по жовтень із Сімферополя організовувалися пішохідні та тролейбусні екскурсії для пенсіонерів, студентської та учнівської молоді.

На базі Кримської республіканської наукової бібліотеки ім. І. Франка та Кримського інженерно-педагогічного університету працював щомісячний краєзнавчий лекторій.

Видання матеріалів 6 Міжнародної наукової конференції «Актуальные вопросы истории, культуры, этнографии Юго-Восточного Крыма».

Публікації про діяльність Кримської республіканської організації НСКУ

1. Акимченков В.В. «Академия в миниатюре»: Севастопольский музей краеведения (1923–1939) / Под ред. А.А. Непомнящего. – Киев; Симферополь: АнтикВА, 2012. – 120 с., ил.

2. Непомнящий А.А. Профессор Николай Эрнст: Страницы истории крымского краеведения. – Киев: Стилос, 2012. – 464 с.

3. Сминтина О.В. Портрет кримського краєзнавця перших радянських десятиріч // Праці Центру пам'яткознавства: збірник наукових праць / НАН України; Українське т-во охорони пам'яток історії та культури. – Київ, 2012. – Вип. 22. – С. 315–318.

4. Тункіна І. Відкриваючи невідомі сторінки історії кримознавства // Краєзнавство. – Київ, 2012. – № 3. – С. 203–205.

5. Калиновский В.В. «Древностей – и замечательных, и интересных, и красивых – непочатый уголок»: Церковное кримоведение (1837–1920) / под ред., вступ. ст. А.А.2. – 340 с., ил.

6. Кутайсов В.А. Содержательное исследование по церковному кримоведению // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В.И. Вернадского. сер.: «Исторические науки». – Симферополь, 2012. – Т. 25 (64), № 2. – С. 128–131.

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

12 січня 2010 року відбулася установча конференція по створенню Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (НСКУ). На конференції затверджено положення Вінницької обласної організації НСКУ, обрано правління обласної організації у складі 27 чол.: Бакальця Олексія Андрійовича (м. Бар), Верховлюка Володимира Михайловича (м. Вінниця), Висоцької Катерини Іванівни (м. Вінниця), Вільчинської Зої Володимирівни (м. Козятин), Войтовича Валерія Васильовича (м. Могилів-Подільський), Гальчака Сергія Дмитровича (м. Вінниця), Гедза Миколи Сергійовича (с. Нова Гребля Калинівського району), Давиденка Віталія Володимировича (м. Вінниця), Дана Олександра Юрійовича (м. Вінниця), Денисика Григорія Івановича (м. Вінниця), Дороша Миколи Никифоровича (с. Воронівці Хмільницького району), Завальнюка Костянтина Вікторовича (м. Вінниця), Зінька Юрія Анатолійовича (м. Вінниця), Козюка Володимира Євгенійовича (с. Чеснівка Хмільницького району), Легуна Юрія Вікторовича (м. Вінниця), Морозової Наталії Іванівни (м. Вінниця), Нагребецького Анатолія Никифоровича (с. Плебанівка Шаргородського району), Огородніка Василя Тимофійовича (сmt. Оратів), Петренка Володимира Івановича (м. Вінниця), Подолинного Анатолія Мусійовича (м. Вінниця), Рекрута Валерія Пилиповича (м. Вінниця), Рогового Олександра Івановича (сmt. Липовець), Творун Світлани Олександрівни (м. Вінниця), Ткаченка Івана Петровича (с. Губник Гайсинського району), Цвігун Тетяни Омелянівни (м. Вінниця), Шевчука Федора Харитоновича (м. Бершадь), Яковенко Тетяни Василівни (м. Вінниця). Головою правління обрано С. Д. Гальчака. Обрано ревізійну комісію у складі 7 чол.: Вдовцова Михайла Леонтійовича (м. Вінниця), Гоцуляк Марії Василівни (м. Могилів-Подільський), Йолтуховського Миколи Павловича (м. Бар), Калитка Сергія Леонідовича (м. Вінниця), Макаревич Лілії Павлівни (м. Козятин), Паламарчука Василя Миколайовича (м. Вінниця), Секрет Ганни Василівни (м. Вінниця). Головою ревізійної комісії обрано В.М. Паламарчука. Розглянуто питання про подання засновницьких документів на державну реєстрацію.

20 червня 2010 року у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К.А. Тімірязєва відбулося представлення громадськості міста та області Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. В урочистій обстановці вручено грамоти правління Національної спілки

краєзнавців України Вікторії Василівні Колесник – автору фундаментальної енциклопедичної праці «Відомі поляки в історії Вінниччини» та члену правління обласної організації НСКУ Валерію Васильовичу Войтовичу. Групі краєзнавців області вручено нові членські квитки.

24 жовтня 2011 р. за позовом Державної податкової інспекції м. Вінниці відбулося засідання Вінницького окружного адміністративного суду, на якому розглянуто питання про припинення юридичної особи Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Причиною для позову послужило те, що за зареєстрованою адресою (вул. Соборна, 73) знаходиться не обласна краєзнавча організація, а Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. Тімірязєва. На суді голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців С.Д. Гальчак пояснив, що оскільки організація поки що не має власного офісу, за домовленістю із директором бібліотеки, членом правління обласної краєзнавчої організації Н.І. Морозовою у свідочстві про реєстрацію, як тимчасову, вказано згадану адресу. Як тільки вирішиться питання з офісом, буде здійснено перереєстрацію. Вінницький окружний адміністративний суд не задовольнив вимоги позивача.

29 листопада цього ж року за позовом Державної податкової інспекції м. Вінниці, не задоволеної рішенням Вінницького окружного адміністративного суду від 24 жовтня, відбулося засідання Вінницького апеляційного адміністративного суду, на якому розглянуто апеляцію Державної податкової інспекції м. Вінниці про припинення діяльності Вінницької обласної організації НСКУ як юридичної особи. Зваживши аргументи сторін, суд не задовольнив апеляційних вимог позивача.

5 січня 2012 р. відбулася конференція Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, в роботі якої взяли 17 делегатів із 21-го обраного. 21 березня було проведено засідання правління Вінницької обласної організації НСКУ з приводу підготовки до відзначення 650-річчя Синьоводської битви, видання тематичної друкованої продукції.

Згідно плану заходів Національної спілки краєзнавців України 3–4 жовтня 2013 року відбулася чергова науково-краєзнавча експедиція на Вінниччину. Члени експедиції на чолі з Головою НСКУ О.П. Реєнтом зустрілися з місцевими краєзнавцями, обговорювали творчі та наукові здобутки, будували стратегію розвитку краєзнавчої справи у Вінницькій області. Учасники відвідали 4 з 7 чудес цього куточку України: Лядовський скельний Свято-Усікновенський монастир, історико-культурний заповідник «Буша», палац Потоцьких у м. Тульчин, Немирівське городище – Великі вали VII–VI ст. до н.е. Маршрут також охоплював низку інших визначних краєзнавчих пам'яток: сакральних, природних, рукотворних. Кожен пагорб, кожен клаптик цієї древньої землі дихає історією, яку необхідно вивчати, досліджувати та популяризувати серед молоді України.

Сергій Гальчак,

голова Вінницької ОО НСКУ

**Хронологія діяльності
Вінницької обласної організації НСКУ**

2010

12 січня. Установча конференція по створенню Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (НСКУ).

13–15 квітня. Відбулася звітна наукова конференція викладачів і студентів Інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак виступив із науково-краєзнавчими повідомленнями «Визволення Вінниччини від нацистських загарбників (до 65-річчя Великої Перемоги) та «Преса Вінниччини періоду Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.».

29 квітня. Головним управлінням юстиції у Вінницькій області зареєстровано Вінницьку обласну організацію Національної спілки краєзнавців України (наказ № 180 від 29 квітня 2010 р.). Цим же наказом затверджено «Положення про Вінницьку обласну організацію Національної спілки краєзнавців України».

3 травня. У Вінниці в приміщенні обласної універсальної наукової бібліотеки імені К. Тімірязєва відбулася презентація карти «Вінниччина у роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», підготовленої групою краєзнавців та науковців області.

5 травня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги С.Д. Гальчака «Герої Поділля: Герої Радянського Союзу – уродженці Вінницької, Тернопільської, Хмельницької областей» та монографічних праць «Визволення Вінниччини від нацистських загарбників», «Украинские остарбайтеры Подольского региона», «На узбіччі суспільства».

25 травня. За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, організацію та проведення ряду науково-краєзнавчих конференцій, видання монографічних праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та краєзнавчої громадськості рішенням правління НСКУ присвоєно звання «Почесний краєзнавець України» члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, голові обласного комітету профспілки працівників споживчої кооперації Вінниччини, кандидату історичних наук Рекруту Валерію Пилиповичу, членам Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України голові правління Вінницької облспоживспілки, кандидату історичних наук Подольяну Василю Васильовичу, старшому науковому співробітнику Вінницького

обласного краєзнавчого музею Колесник Вікторії Василівні.

27–28 травня. У Вінниці проведено урочисте засідання, присвячене 140-річчю від дня народження фундатора кооперативного руху на Поділлі, просвітителя, громадського діяча Й.А. Волошиновського та проведено науково-практичну конференцію «Споживча кооперація Поділля: через століття до майбутнього». З цієї нагоди під егідою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України видано 2-х томник вибраних творів та публікацій Йоахима Волошиновського «Розмови про кооперацію». Під час урочистого засідання відбулася презентація згаданого видання, яку здійснив науковий редактор видання С.Д. Гальчак. Він також вручив В.В. Подолянчу, В.П. Рекруту відзнаки «Почесний краєзнавець України» та нові членські квитки. За результатами конференції видано збірник статей «Споживча кооперація Поділля: через століття – до майбутнього».

7 червня. У м. Козятині відбулася презентація книги відомого на Вінниччині краєзнавця Павла Мельника «На споконвічних перехрестях», виданої після смерті автора. Її презентували дочка та син дослідника рідного краю Надія і Сергій, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак, член ревізійної комісії обласної організації НСКУ Л.П. Макаревич, директор Центральної бібліотечної системи району Т. Дячук, голова районної ради В. Стахов, перший заступник голови райдержадміністрації М. Купчик, учителька Йосипівської середньої школи І. Яремчук, зав. бібліотекою с. Широка Гребля С. Дідик, методист РКМЦ Г. Пасічник.

20 червня. Представлення громадськості міста та області Вінницької обласної організації НСКУ.

3 липня. У с. Правилівці Оратівського району відбувся перший обласний фестиваль «Мамині рушники», організований членом ревізійної комісії обласної організації Національної спілки краєзнавців України Ганною Василівною Секрет. Серед почесних гостей фестивалю була член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун.

16 серпня. З ініціативи членів правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Катерини Висоцької та Тетяни Цвігун в обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку народного малярства «Славетні імена».

28 серпня. З ініціативи краєзнавця, голови Немирівського районного товариства «Просвіта» Володимира Яременка та завдяки його зусиллям у Брацлаві під час святкування Дня селища відкрито пам'ятник видатній українській письменниці Зінаїді Тулуб, яка в дитячі роки мешкала в Брацлаві.

9 вересня. В обласному краєзнавчому музеї відбулася міжнародна на-

укова конференція «Єзуїтський комплекс у Вінниці крізь призму століть».

11 вересня. Відбувся традиційний день міста Вінниці. У святкових торжествах взяли участь чимало краєзнавців міста та області. Тоді у сквері імені Козицького було встановлено пам'ятник видатному вінницькому архітектору Григорію Артинову. Оригінальну бронзову скульптуру було виготовлено та встановлено з ініціативи головного архітектора Вінницької області, члена Національної спілки краєзнавців України Сергія Царенка.

12 вересня. Краєзнавцями доктором історичних наук, професором Вінницького державного педагогічного університету Іваном Мироновичем Романюком, головою ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Василем Миколайовичем Паламарчуком перед громадою сіл Микулинці та Рожок Літинського району порушено проблему збереження пам'яті про колишній місцевий храм імені Олександра Невського, що впродовж століть був важливим осередком духовності. Цього дня на місці, де стояла велична культова споруда, було встановлено символічний хрест.

18 вересня. У с. Правилівка Оратівського району з ініціативи члена ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Ганни Василівни Секрет відбулося велелюдне свято борщу.

30 вересня. У м. Бар відбулася II Міжнародна науково-практична конференція «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку (до 470-ї річниці надання місту Бар Магдебурзького права)».

13–15 жовтня. У м. Вінниці в приміщенні Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва відбулась II Міжнародна науково-практична конференція «Краєзнавство: історичний досвід та перспективи розвитку».

25–27 листопада. У Вінницькому обласному художньому музеї проведено науково-краєзнавчу конференцію «Час скорботи».

26 листопада. У м. Хмельницькому відбулася 9-та науково-теоретична конференція «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: передумови, перебіг, наслідки (регіональний аспект)».

2011

17 січня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги краєзнавця, кандидата мистецтвознавства, доцента, викладача Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М. Грушевського Антоніни Іванівни Сторожук «Непереможні...».

17 березня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація наукових видань: міжнародного проекту – збірника документів «Жизнь в оккупации. Винницкая область. 1941–1944 гг.» (Жизнь в оккупации. Винницкая область. 1941–1944 гг. / сост.

В.Ю. Васильєв, Р.Ю. Подкур, С.Д. Гальчак, Д. Байрау, А. Вайнер. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2010. – 856 с. – (Документи советской истории)), серед авторів-упорядників якого члени Національної спілки краєзнавців України, Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка Валерій Юрійович Васильєв, Роман Юрійович Подкур, Сергій Дмитрович Гальчак, а також 3-го видання монографії голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля С.Д. Гальчака «Визволення Вінниччини від нацистських загарбників» (Гальчак С.Д. *Визволення Вінниччини від нацистських загарбників* (20 грудня 1943 р. – 28 березня 1944 р.): Монографія / 3-є вид.: доповн., переробл. – Вінниця: Конслоль, 2010. – 420 с.).

22 березня. На базі Інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Літературне краєзнавство Поділля в системі сучасної освіти: стан, проблеми, перспективи». Учасниками конференції були, зокрема, члени Національної спілки краєзнавців, Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. О. Огієнка, краєзнавчої літературно-мистецької громадської організації «Велика рідня», краєзнавчого товариства «Поділля» С.Д. Гальчак, С.О. Гусєв, О.А. Коляструк, І.Р. Романюк, Т.В. Яковенко, Т.Р. Соломонова, Т.П. Пірус, В.А. Косаківський та інші краєзнавці.

31 березня. У Вінницькій обласній науковій бібліотеці ім. К. Тимірязєва відбулася презентація книги краєзнавця П.В. Синюка (Жмеринський район) «Станіславчик: погляд у минуле» (Синюк П.В. *Станіславчик: погляд у минуле*. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2010. – 456 с.).

18 квітня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тимірязєва відбувся краєзнавчий звіт Літинського народного університету культури.

5 травня. У залі засідань Козятинської райдержадміністрації відбулася презентація книг голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчака.

22 червня. З нагоди 70-річчя початку Великої Вітчизняної війни в м. Козятині відбулася районна історико-краєзнавча конференція «Спекотне літо 41-го на Козятинщині». В її роботі взяли участь члени Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак, М.М. Купчик, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка Л.П. Макаревич, місцеві краєзнавці, вчителі та учні району, ветерани Великої Віт-

чизняної війни (понад 150 чол.).

20 вересня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги (бібліографічного покажчика) «Кабінет виучування Поділля – яскрава сторінка краєзнавчого руху на Вінниччині (1924–1930)».

21 вересня. У с. Правилівці Оратівського району відбулося традиційне свято борщу, організоване членом ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Ганною Секрет. Учасниками свята стали сотні мешканців населеного пункту, а також численні гості із сусідніх районів, Вінниці, Київської області.

11 жовтня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К.А. Тімірязєва відбулася презентація монографії кандидата історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчака «Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст.».

20 жовтня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України М.Н. Дороша «Ференц Ліст і Кароліна Вітгенштейн: драма великого кохання». Захід відбувся в рамках відзначення 200-річчя від дня народження відомого угорського композитора Ференца Ліста.

27 жовтня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К.А. Тімірязєва відбулася презентація книг почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України М.Н. Дороша «Битва на Синій Воді 1362 року (або таємниця річки Сниводи)» та «Витоки. Призабуті сторінки нашої історії. Хмільницький район. Дослідження, оповіді, версії» та голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчака «Українське Куликове поле: на берегах Синюхи чи Сниводи».

12 листопада. У с. Дербчин Шаргородського району відбулася презентація книги члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Анатолія Никифоровича Нагребецького «Наш Дербчин».

2012

5 січня. Конференція Вінницької обласної організації НСКУ.

23 січня. Делегати від Вінниччини (голова правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак, члени правління О.І. Роговий, В.П. Рекрут) взяли участь у роботі V позачергового з'їзду Національної спілки краєзнавців України. С.Д. Гальчака обрано членом її

правління.

26 січня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги краєзнавця Віктора Сокола «Кальник – село подільське». Працю презентували автор краєзнавчого дослідження та голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак.

28 лютого. Краєзнавці Вінниччини взяли участь у святкуванні 80-річчя утворення Вінницької області.

15 березня. У рамках проведення Шевченківських днів в Інституті філології і журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відбулася зустріч члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, начальника архівного відділу Липовецької райдержадміністрації О.І. Рогового зі студентами. О.І. Роговий розповів їм про перебування у 1846 р. Т.Г. Шевченка на Вінниччині.

21 березня. Засідання правління Вінницької обласної організації НСКУ.

3 квітня. По Вінницькому обласному радіо прозвучало інтерв'ю голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчака. Мова йшла про необхідність перевидання «Історія міст і сіл УРСР. Вінницька область», про те, що робиться у цьому плані науковцями та краєзнавцями Вінниччини.

19 квітня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К.А. Тімірязєва відбулася презентація краєзнавчого доробку члена Національної спілки краєзнавців України, мешканця с. Довжка Ямпільського району Юрія Пилиповича Зозулі на тему «Історія села Кетроси (Довжка)». У презентації також взяли участь голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак, члени правління Н.І. Морозова, В.В. Давиденко, К.В. Завальнюк, С.О. Творун, член ревізійної комісії С.Л. Калитко.

24 квітня. У м. Хмільнику за участю науковців України та Білорусі відбулася міжнародна наукова конференція «Синьоводська битва 1362 року – визначальна подія в історії України», ініційована Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, низкою владних структур, наукових установ, товариств, громадських організацій.

1 червня. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася XXIV Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Козацтво в історії України (до 360-річчя битви під Батогом)». На ній заслухано доповіді та повідомлення краєзнавців Вінниччини.

8 липня. У с. Правилівці Оратівського району відбулося традиційне фольклорно-етнографічне свято «Мамині обереги», започатковане членом

ревізійної комісії Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Ганною Василівною Секрет. Воно знову дзвеніло на родинній садибі Г. Секрет. У ньому взяли участь відомі в державі люди: політики, краєзнавці, майстри декоративно-прикладного та ужиткового мистецтва, заслужені артисти України, лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів естрадної пісні, численні аматорські та професійні колективи.

1 серпня. З ініціативи члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Катерини Висоцької в обласному краєзнавчому музеї відкрито обширну виставку «Сучасна ікона Вінниччини», приурочену 1204-річчю хрещення Русі князем Володимиром.

30 вересня – 1 жовтня. Член правління Вінницької обласної організації НСКУ О.І. Роговий взяв участь у засіданні Президії правління та голів правлень регіональних організацій НСКУ, яке відбулося в м. Черкасах.

10–12 жовтня. На базі Вінницької обласної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва відбулася III Міжнародна науково-практична конференція «Роль краєзнавства в соціально-економічному і культурному розвитку регіону».

2013

3–4 жовтня 2013 року відбулася чергова науково-краєзнавча експедиція на Вінниччину.

2014

21–23 жовтня. У приміщенні Вінницької ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Усна історія як важлива складова краєзнавчої діяльності».

2015

23 вересня. Перша Хмільницька наукова історико-краєзнавча конференція (м. Хмільник Вінницької обл.) – за організаційної участі Вінницької обласної організації НСКУ.

16–17 жовтня. П'ята Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція (м. Могилів-Подільський Вінницької обл.) – за організаційної участі Вінницької обласної організації НСКУ (Гальчак С.Д. головував на засіданнях). Взяло участь понад 70 учасників науковців і краєзнавців різних регіонів України. Презентовано науковий збірник «П'ята Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція (матеріали конференції)» (Вінниця, 2015. – 536 с.)

2016

1 лютого. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці

ім. К. Тімірязєва поновлено тематичну виставку «Краєзнавство на теренах Вінниччини». Праці дослідників малої батьківщини згруповано за розділами «Дослідники історії краю», «Становлення наукового поділлязнавства», «Край мій – історія жива», «Бібліотечне краєзнавство Вінниччини».

18 лютого. Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С.Д. Гальчак разом із краєзнавчим активом області та Тиврівського району взяв участь у відкритті в с. Красному Тиврівського району пам'ятного знака, приуроченого 365-й річниці Краснянської битви та героїчної загибелі в ній відомого козацького полководця Данила Нечая.

Квітень. Вийшов у світ XXIV-й випуск збірника наукових праць «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: історія», в якому опубліковано низку наукових статей краєзнавців Вінниччини (С. Гальчака, В. Петренка, О. Бакальця, О. Коляструк, Т. Кароєвої, О. Мельничука, А. Завальнюка, П. Кравченка, О. Стадник, П. Слотюка).

21 квітня. Відбулася чергова наукова конференція викладачів, аспірантів студентів інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, одним із членів організаційного комітету якої був голова правління Вінницької обласної організації НСКУ С.Д. Гальчак.

17 травня. Рішенням Президії правління НСКУ за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України присвоєно звання «Почесний краєзнавець України» члену Спілки, учительці Пагурецької ЗОШ I–II ступеней Хмельницького району Вінницької області Степанюк Вірі Анатоліївні.

26 травня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулася презентація книги-хроноскопу відомого вінницького історика та краєзнавця Олександра Федоришина «Вінниця. Історія нашого часу».

16 серпня. Вийшов друком бібліографічний покажчик «Михайло Грушевський і Вінниччина: до 150-річчя від дня народження (29.09.1866–24.11.1934)», укладений працівниками Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. Тімірязєва Г.М. Авраменко, О.Ю. Антонюк, О.М. Зеленою. Містить вступні статті члена правління Вінницької обласної організації НСКУ, кандидата історичних наук О.А. Бакальця та доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії та культури Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського І.М. Романюка.

9 вересня. З ініціативи Вінницької обласної організації НСКУ, Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН

України, Союзу вірмен України, обласної організації «Вірменська діаспора Вінниччини» на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Вірмени Поділля. Історія і сучасність».

9–10 вересня. Відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (м. Бар, Вінницька обл.).

28–29 вересня. У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відбулась Всеукраїнська науково-практична конференція «Михайло Грушевський і Вінниччина: до 150-річчя від дня народження».

6 жовтня. У Вінниці на базі обласного центру туризму, спорту, краєзнавства та екскурсій відбувся семінар-практикум «Краєзнавча і музейна робота навчальних закладів як пріоритетні напрямипатріотичного виховання дітей та молоді».

7–8 жовтня. На базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відбулася XXVII Всеукраїнська Вінницька наукова історико-краєзнавча конференція.

21 жовтня. З ініціативи голови правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергія Гальчака та члена правління Вінницького обласного осередку НСКУ, Почесного краєзнавця України Валерія Войтовича у Мурованих Курилівцях проведено Першу Мурованокуриловецьку науково-краєзнавчу конференцію.

2 листопада. У Хмільницькій районній бібліотеці для дорослих відбулася презентація книги члена правління Вінницької обласної організації НСКУ, Почесного краєзнавця України Миколи Дороша «У барвах прапора України моя Хмільниччина цвіте».

23 листопада. Вийшли друком книги голови правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергія Гальчака «Герої Вінниччини» та «З любов'ю до малої батьківщини».

25 листопада. Голова правління Вінницької обласної організації НСКУ С.Д. Гальчак у Києві взяв участь у роботі пленуму Правління Національної спілки краєзнавців України та XIV Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції «Українське краєзнавство в соціокультурному просторі: історичні ретроспекції та виклики сучасності».

8 грудня. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася презентація книги «Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця», над якою впродовж кількох років працювали 26 авторів, у тому числі голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак, члени правління Юрій Зінько, Юрій Легун, Анатолій Подолинний, науковці вузу Анатолій Войнаровський, Сергій Гусев, Тетяна Кароева, Павло Кравченко, Ольга Коляструк, Ігор Мель-

ничук, Віталій Тучинський.

2017

15 лютого – 15 квітня. Вінницька обласна організація НСКУ виступила співорганізатором конкурсу юних журналістів «Молоде перо – 2017». Тема конкурсу – «Моя маленька Батьківщина».

6 жовтня. У Чернівецькому районному Будинку культури (сmt Чернівці, Вінницька область) відбулася Перша Чернівецька наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 років.

2018

3 січня. Зусиллями працівників краєзнавчого відділу Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва у найбільшій книгозбірній області облаштовано та оновлено книжкову виставку «Краєзнавство на теренах Вінниччини».

19 січня. У приміщенні Шаргородського Будинку культури відбулась презентація книги члена Національної спілки краєзнавців України Галини Кучинської «Над Гибалівкою вічність проплива».

16 лютого. Вийшло друком монографічне дослідження доктора історичних наук, голови правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергія Гальчака «Поділля в роки Другої світової війни (1939–1945)».

9 березня. У відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва відкрито книжкову виставку «Тарас Шевченко і Вінниччина».

17 березня. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського підбито підсумки учнівського історико-краєзнавчого конкурсу «Вінниччина: славетні сторінки минулого».

23 березня. У м. Жмеринці відбулася Перша Жмеринська науково-краєзнавча конференція «Слідами історії Жмеринського краю» одним із ініціаторів проведення якої виступила Вінницька обласна організація НСКУ.

2 квітня. Вийшов у світ XXVI випуск збірника наукових праць «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: історія», в якому опубліковано низку наукових статей краєзнавців Вінниччини.

11 травня. У м. Бар у «Польському Домі» відбулася міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція «250 років Барській конфедерації» за участю представників Республіки Польщі, а також істориків, краєзнавців, працівників освіти та молодих дослідників історії Вінниччини.

16–17 травня. Відбулися урочистості з нагоди 100-річчя Вінницького обласного краєзнавчого музею.

22 травня. Вийшов друком шостий номер літературно-краєзнавчого альманаху «Русалка Дністровая», до складу редколегії якого входять представ-

ники Вінницької обласної організації НСКУ.

24 травня. Участь Всеукраїнській нараді з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти, яка відбулася у Києві в Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова за ініціативи Національної спілки краєзнавців України.

6 липня. Голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак взяв участь у засіданні комісії громадських ініціатив Вінницької міської ради, на якій ініціював підтримку видання краєзнавця Михайла Пашенка «Легенди Вінниці».

17 липня. У м. Бар відбувся круглий стіл на тему «Місця пам'яті Української революції 1917 – 1921 років на території Барського краю».

6 вересня. У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася ХХІХ Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Традиції самоврядування на теренах Поділля».

28 вересня. У м. Ямпіль відбулася Перша Ямпільська науково-краєзнавча конференція, серед ініціаторів проведення якої – Вінницька обласна організація НСКУ.

20–21 жовтня. У рамках відзначення 400-річчя з дня народження Івана Богуна відбулася краєзнавча екскурсія «Місцями козацької слави Вінниччини».

5 грудня. Урочисте нагородження лауреатів Жмеринської районної краєзнавчої премії імені Володимира Вовкодава. Ними стали: у номінації «Літературне краєзнавство» – Анатолій Подолинний, у номінації «Історичне краєзнавство» – Вадим Вітковський та Сергій Гальчак, у номінації «Народознавство» – Оксана Собко та Микола Бінківський.

13 грудня. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. К. Тімірязєва відбулося чергове засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю», тема якого – «Дослідження краєзнавців Вінниччини».

27 грудня. Указом Президента України дворічну державну стипендію призначено Гальчаку Сергію Дмитровичу – голові Вінницької ОО НСКУ.

Публікації про діяльність Вінницької обласної організації НСКУ

1. Гальчак С.Д. Краєзнавці Вінниччини: Біографії. Бібліографія. / Всеукраїнська спілка краєзнавців; Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському державному університеті; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського; Державний архів Вінницької області. – Вінниця: Книга-Вега, 2005. – 224 с.

2. Гальчак С.Д. Пізнаючи історію малої батьківщини: Діяльність краєзнавців Вінниччини у 2005 – на поч. 2010 рр. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля,

2010. – 148 с.

3. Гальчак С.Д. Регіонаознавча інституція Східного Поділля: Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля (2006 – поч. 2010 рр.). – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2010. – 160 с.

4. Гальчак С.Д. Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі: ХІХ – поч. ХХІ ст.: Монографія. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2011. – 788 с.

5. Кабінет виучування Поділля – яскрава сторінка краєзнавчого руху на Вінниччині (1924–1930): бібліографічний покажчик / укладачі Г.М. Авраменко, Т.Р. Соломонова. – Вінниця, 2011. – 112 с.

6. Подільські джерела: Історії золотої провінції: Альманах / Ред. кол.: Л.М. Загородня (гол.), В.П. Буздиган та ін. – Вінниця: ПП «ПРАДА АРТ», 2011. – № 1. – 208 с.

7. Літературне краєзнавство Поділля в системі сучасної освіти: стан, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / Ред. колегія: О.М. Куцевол (голов. ред.). – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2011. – 337 с.

8. Матеріали ХХІІІ Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освіта на Поділлі: минуле та сьогодення» (До 100-річчя заснування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського). – Вінниця, 2011. – 416 с.

9. Літературне краєзнавство Поділля в системі сучасної освіти: стан, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / Ред. колегія: О.М. Куцевол (голов. ред.). – Вінниця: ТОВ «Ландо ЛТД», 2011. – 337 с.

10. Четверта Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2012. – 288 с.

11. На крилах одержимості: до 65-річчя від дня народж. Сергія Дмитровича Гальчака – науковця, краєзнавця, архівіста, журналіста, літератора, педагога, громад. діяча: [біобібліогр. покажч.] / Центр дослідж. історії Поділля Ін-ту історії України НАН України (та ін.); уклад.: В.М. Паламарчук, Т.В. Котуз. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2014. – 204 с.

12. Гальчак С.Д. З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України: (записки з щоденника) / авт.-упоряд. Сергій Гальчак. – Вінниця: Балюк І.Б., 2016–2018.

[Кн. 1]: (2010–2015 рр.). – 2016. – 284 с.: іл. 48 с.

Кн. 2: (2016–2017 рр.). – 2018. – 196 с.: іл. 8 с.

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України бере свій початок від часу, коли було створено Волинське обласне товариство краєзнавців 17 листопада 1989 р. на III Волинській історико-краєзнавчій конференції, в роботі якої взяли участь делегати з багатьох районів і міст Волинської області, представники державних установ і громадських організацій. З утворенням Всеукраїнської спілки краєзнавців, яку очолив академік НАН України Петро Тимофійович Тронько, обласна організація була зареєстрована як складова частина спілки у 1993 р.

Було обрано правління товариства й головою Геннадія Васильовича Бондаренка, який і тепер є головою Волинської обласної організації НСКУ. Його заступники: Силюк Анатолій Михайлович та Шваб Анатолій Георгійович, відповідальний секретар – Тетяна Володимирівна Яцечко-Блаженко (Луцьк).

Члени Правління: Володимир Миколайович Гика (Луцьк), Ігор Ярославивич Коцан (Луцьк), Галина Степанівна Марчук (Луцьк), Ганна Семенівна Маслай (Луцьк), Володимир Павлович Матвіюк (Іваничі), Микола Антонович Онуфрійчук (Луцьк), Олександр Дмитрович Остапюк (Любомль), Анатолій Володимирович Семенюк (Ковель), Микола Дементійович Півницький (Луцьк), Ігор Миколайович Пасюк (Луцьк), Володимир Володимирович Стемковський (Володимир-Волинський), Петро Микитович Хомич (Маневичі), Яцечко Світлана Володимирівна (Луцьк) – головний бухгалтер ВОО НСКУ.

Президія Волинської ОО НСКУ:

Бондаренко Геннадій Васильович – голова ВОО НСКУ;

Силюк Анатолій Михайлович – заступник голови;

Шваб Анатолій Георгійович – заступник голови;

Тетяна Яцечко-Блаженко – відповідальний секретар ВОО НСКУ;

Гика Володимир Миколайович – член президії;

Комзюк Віра Михайлівна – член президії;

Хомич Петро Микитович – член президії.

До краєзнавства постійно прилучаються все нові й нові сили, але, на жаль, мало молоді. Хоча учнівські олімпіади, робота Малої академії наук України, курсові та дипломні роботи студентів, наукові дослідження аспірантів дають кожного разу нові імена та підстави для оптимізму. Серед

краєзнавців не просто любителі історії, культури, природи краю. Серед них є досвідчені з глибокими знаннями і багатою дослідницькою працею науковці, архівісти, працівники бібліотек, музеїв, вчителі. Саме їхніми трудами збираються документи та експонати, виривають із забуття відомі колись, забуті або нововідкриті історичні постаті. Саме завдяки краєзнавству, подвижниками краєзнавчого руху заповнюється певний «вакуум» у збереженні традицій, звичаїв, побуту, багатьох культурних надбань для збереження історичної пам'яті, забезпечення національної самосвідомості та національно-культурного розвитку краю і держави.

Серед великого загону краєзнавців Волинської області, 144 стали членами національної спілки, створено осередки у Володимир-Волинському (керівник В. Стемковський), Іваничівському (керівник В. Матвіюк), Камінь-Каширському (керівник В. Хитрик), Ковельському (керівник А. Семенюк), Маневицькому (керівник П. Хомич), Луцькому (керівник А. Силюк), Любомльському (керівник О. Остаюк) районах.

За 25 років діяльності ВОО НСКУ було зроблено чимало у справі національно-культурного відродження, дослідження і вивчення краю видано сотні книг і опубліковано тисячі статей на краєзнавчу тематику. Більше 300 книг з 2008 по 2014 рр.

Чимало волинян відзначено різними нагородами за плідну діяльність у розвитку краєзнавчого руху. Серед них у різні роки стали заслуженими працівниками освіти та культури Г. Бондаренко, Г. Гуртовий, Б. Заброварний, І. Кічий, Г. Маслай, О. Огнева, Г. Охріменко, О. Ошуркевич, А. Силюк, Є. Франчук та інші; вісім Лауреатів премії імені Дмитра Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців, чотири почесні і чотири дійсні члени Правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, лауреати обласних премій імені Олександра Цинкаловського, Миколи Куделі, Галшки Гулевичівни, Агатангела Кримського, «Одержимість» та інших. А. Силюка – директора Волинського краєзнавчого музею відзначено у 1998 р. регіональною премією «За відродження Волині».

У 2009 р. Грамотою Кабінету Міністрів України нагороджено археолога, керівника багатьох археологічних експедицій О. Златогорського, Грамотою Міністерства культури України – відомого дослідника Луцька В. Пясецького.

Першими лауреатами премії НСКУ імені Академіка Петра Тронька у 2012 р. стали музейні працівники Віра Комзюк і Наталія Пушкар та журналіст Валерій Мельник.

Слід згадати добрим словом і тих, кого вже немає з нами, але котрі багато зробили для розвитку музейної справи у Волинській області та в краєзнавчому русі. Це імена вчених Р. Оксенюка, О. Михайлюка, вчителя М. Корзонюка з с. Бужанки Іваничівського району, дослідника Горохівщини

Я. Димнича, засновника історико-краєзнавчого музею у Камені-Каширському В. Кмединського, етнографа-краєзнавця О. Ошуркевича, наукового співробітника Луцького історико-культурного заповідника Б. Сайчука, дослідника Полісся і Любешівщини О. Бренчука. Серед них також члени правління обласної організації заслужені працівники народної освіти і лауреати премії ім. Д. Яворницького – І. Кічий, Є. Франчук і Б. Заброварний, поет і журналіст О. Бобак, письменник С. Борисюк. Непоправною втратою для краєзнавства стала смерть Лауреата премії ім. Д. Яворницького та багатьох інших премій, орденосця, почесного громадянина Волинської області, директора Торчинського історичного музею Г. Гуртового. Звичайно, цими іменами список відомих волинських краєзнавців далеко не вичерпується. Про це свідчать матеріали, які підготовлені для краєзнавчого словника та енциклопедичного довідника про Волинську область.

Впродовж багатьох років у Спільці краєзнавців ведуть велику роботу члени Правління заслужений працівник культури М. Онufrійчук, заслужений працівник народної освіти Г. Маслай, Лауреат премії ім. Д. Яворницького, заслужений працівник культури А. Силюк, лауреат премії ім. О. Цинкаловського, директор державного архіву В. Гика, директор Любомльського краєзнавчого музею О. Остапюк, директор Маневицького краєзнавчого музею П. Хомич, директор обласної бібліотеки Л. Стасюк, голова Волинського відділення УТОПК Г. Марчук, декан історичного факультету СНУ імені Лесі Українки А. Шваб, директор Центру туризму, спорту та екскурсій Леонід Тостіхін й інші члени Правління і Спільки. Саме ці люди забезпечують проведення різних краєзнавчих заходів, працюють в оргкомітетах та редакційних колегіях, визначають їх високий рівень з точки зору організаційного, фінансового і наукового забезпечення.

Спільно з обласними та міськими органами влади, обласним геральдичним товариством, обласна Спілька активно включилась у вивчення, дослідження і розробку сучасної волинської символіки. Було прийнято герб і прапор Волинської області на сесії Волинської обласної Ради народних депутатів 17 грудня 1997 р. Більше 50 проектів гербів було підготовлено для сільських рад Ковельського, Старовижівського і Шацького районів, частини інших населених пунктів Волині.

Краєзнавці мають можливість публікуватися у журналі обласного інституту післядипломної освіти «Педагогічний пошук», у періодичних виданнях Волинського краєзнавчого музею, а також у фаховому часописі «Літопис Волині» Центру досліджень Волині при Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки та інших фахових збірниках. Обласна організація НСКУ має постійну підтримку ректорату університету.

До святкування 20-річчя Волинської ОО НСКУ було видано спеціальний випуск «Минуле і сучасне Волині та Полісся», у якому зібрано відомості про

діяльність обласної спілки, про її членів, про лауреатів різних премій, опубліковано Статут обласної спілки, Кодекс честі та інші документи, вміщено перелік майже всіх видань краєзнавчої літератури у Волинській області, змісти усіх збірників конференцій «Минуле і сучасне Волині та Полісся». Сьогодні нараховується 52 випуски. Новий спеціальний випуск вийшов і до 25-річчя обласної організації, у якому опубліковані матеріали, що розповідають про п'ять останніх років діяльності Волинської ОО НСКУ. Сьогодні обласна організація працює керуючись завданнями і настановами, які поставив П'ятий (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України.

На кінець 2018 р. налічувалося 165 членів Волинської ОО НСКУ.

Геннадій Бондаренко, Анатолій Силюк, Анатолій Шваб

Хронологія діяльності Волинської обласної організації НСКУ

2008

12 лютого. Луцьк, Волинський краєзнавчий музей. Відкриття виставки «Волинь археологічна: традиції і колекції», присвяченої 110-й річниці від дня народження Олександра Цинкаловського (1898–1983).

20–29 лютого. Луцьк. Волинський національний університет ім. Лесі Українки. Святкування Днів Лесі Українки з нагоди 137-ї річниці від дня її народження. Програма заходів включала конкурси: читців поезії великої поетеси – «Вовік преславна будеш, Українко!», стіннівок та творчих робіт студентів I–V курсів; студентську інтернет-вікторину «Чи знаємо ми Лесю Українку?»; виставку творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва студентів і викладачів інституту мистецтв ВНУ «Волинь – край Лесі Українки» та відкриття виставки поштівок Волинського краєзнавчого музею та музею Лесі Українки ВНУ «Леся Українка. Сторінки з книги подорожей». Крім цього, у рамках святкувань на розширеному засіданні вченої ради ВНУ з доповіддю «Слово на полі честі» виступив Євген Сверстюк, а професор КНУ ім. Т.Г. Шевченка Юрій Ковалів прочитав публічну лекцію «Леся Українка і модернізм: інтерполяція і «зустрічна хвиля». Також відбулися презентації книг Олени Огневої «Східні стежини Лесі Українки», Лукаша Скупейка «Постаті і тексти (з історії української літератури)» та Юрія Коваліва «Літературознавча енциклопедія». Впродовж святкувань у бібліотеці ВНУ діяла тематична виставка літератури, на сайті університету демонструвався електронний бібліографічний покажчик «Леся Українка», відбулися заходи на факультетах (інститутах).

22 лютого. Володимир-Волинський. XXVII Міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олександр Цинкаловський і край», присвячена 1020-й річниці від першої писемної згадки про Володимир та 110-річчю від дня народження О.Цинкаловського.

27–28 березня. Луцьк. Любартівські читання в історико-культурному заповіднику «Старий Луцьк».

17–18 квітня. Луцьк. Дні науки Волинського державного університету імені Лесі Українки за участю членів НСКУ.

6 травня. Луцьк, Волинський краєзнавчий музей. Відкриття виставки «Військова символіка України», присвяченої 63-й річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні (колекція із фондів Центрального музею Збройних Сил України м. Києва).

26–27 червня. смт. Стара Вижівка – с. Нова Вижва. XXVIII Волинська обласна історико-краєзнавча наукова конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Старовижівщина з глибини століть», присвячена 17-й річниці Незалежності України та 500-річчю першої писемної згадки про Стару Вижівку та Нову Вижву.

19 вересня. Луцьк. Обласна краєзнавча конференція учнівської та студентської молоді «Волинь пам'ятає про Голодомор», присвячена 75-м роковинам національної трагедії українського народу.

25–26 вересня. Луцьк. XV Міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація».

5–6 грудня. Ковель. XXIX Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле та сучасне Волині та Полісся: Ковель і ковельчани в історії України та Волині», присвячена 490-й річниці надання Ковелю Магдебурзького права. В рамках конференції відбулися презентації: збірника наукових праць конференції, альбому-каталогу «Від серця до серця... Волинь у поштовій листівці початку ХХ століття», книги Ігоря Пасюка «Грошовий обіг на Волині з найдавніших часів до нашого часу», репринтних видань Миколи Теодоровича «Волинь в описі міст, містечок і селищ в церковно-історичному, географічному, етнографічному, археологічному і ін. відношеннях. Історико-статистичний опис церков і приходів Волинської єпархії. Том V. Ковельський повіт» та «Місто Володимир Волинської губернії в зв'язку з історією Волинської єпархії: Історичний опис».

26 грудня. Нововолинськ. Історико-краєзнавча наукова конференція «Національно-визвольний рух на Волині в часи Другої світової війни та перші повоєнні роки», присвячена 100-річчю від дня народження Степана Бандери.

2009

14 січня. Луцьк. Волинський краєзнавчий музей. Фольклорно-етнографічне свято «Музейна коляда» з нагоди 20-річчя відділу етнографії та народних промыслів.

20 січня. Луцьк. Круглий стіл «Актуальні проблеми археологічних досліджень Волині» і презентація документальних та археологічних матеріалів

із фондів музею, присвячений 100-річчю від дня народження Я. Фітцке і 175-річчю від дня народження В. Антоновича.

24 січня. Луцьк. III Міжнародна конференція «З'їзд європейських монархів у Луцьку в 1429 році».

24–25 березня. Луцьк. XXX Всеукраїнська науково-практична історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Сторінки воєнної історії краю».

27–28 березня. Луцьк. Наукова конференція «Любартовські читання».

19–23 квітня. Луцьк. Дні науки Волинського державного університету імені Лесі Українки.

29–30 квітня. Луцьк. II Міжнародна наукова конференція «Українці Холмщини та Підляшшя: історична доля, духовна і матеріальна культура впродовж віків».

14–15 травня. Луцьк – Горохів. XXXI Всеукраїнська науково-практична історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Рух опору тоталітарним і окупаційним режимам на теренах Волинської області. Горохівщина в історії України та Волині». Учасники конференції побували на екскурсії у заповіднику «Поле Берестецької битви».

16 травня. Луцьк. Історико-краєзнавча конференція обласного відділення УТОПШК, присвячена пам'яткам дерев'яної архітектури.

18–19 травня. Луцьк. Наукова конференція «Волинський музей: історія і сучасність» присвячена 80-річчю Волинського краєзнавчого музею.

12 червня. Володимир-Волинський. XXXII Міжнародна науково-практична історико-краєзнавча конференція, присвячена 70-річчю утворення Волинської області, 810-й річниці надання місту Володимирі магдебурзького права «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Володимир-Волинський в історії України і Волині».

30 червня – 1 липня. Луцьк – Колодяжне. XXXIII Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція, присвячена 160-річчю від дня народження Олени Пчілки та 60-річчю з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині».

21–24 вересня. Луцьк – Володимир-Волинський. Міжнародна наукова конференція «Волинь у середньовічній Європі».

4–5 листопада. Луцьк. XVI міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація».

17 листопада. Пленум Волинської обласної організації

Пленум Волинської обласної організації НСКУ

17 листопада 2009 р. виповнилося 20 років від часу утворення Волинського обласного товариства краєзнавців. У Волинському національному

університеті з цієї нагоди відбувся пленум Волинської обласної організації НСКУ, де взяли участь провідні науковці, дослідники краю. Підведено підсумки 20-річної діяльності організації, представлено новий статут, правління, проведено реєстрацію членів Національної спілки. 50 членів обласної організації одержали членські квитки і нагрудні знаки.

Для участі в урочистостях запрошено гостей і дослідників Волині з Києва, Рівного, Житомира, Хмельницького, Острога. У їх роботі взяли також участь заступник голови Волинської обласної державної адміністрації С. Кравчук, заступник Луцького міського голови А. Пархонюк, заступник начальника управління культури і туризму Волинської ОДА В. Дмитрук, заступник начальника управління освіти і науки Волинської ОДА В. Загрева, ректор Волинського національного університету ім. Л. Українки І. Коцан, представники громадськості та інших творчих національних спілок, керівники закладів освіти і культури області.

Близько 80 членів обласної організації одержали нагороди Національної Спілки, Волинської обласної ради і обласної державної адміністрації, Луцької міської ради, Волинського національного університету. Серед нагороджених 15 громадських музеїв області, які брали участь в обласному конкурсі на кращий громадський музей і 5 з них представлені в Києві для участі у Першому всеукраїнському конкурсі на кращий громадський музей, організованому Національною спілкою краєзнавців України.

Учасникам пленуму надіслав тепле привітання голова Національної спілки краєзнавців України, академік НАН України, Герой України Петро Тронько, яке зачитав його заступник Григорій Клепак.

2010

25–26 березня. Луцьк. Любартівські читання у Луцькому історико-культурному заповіднику «Старий Луцьк». Наукова конференція до 25-річчя історико-культурного заповідника «Старий Луцьк».

11–13 травня. Луцьк. Дні науки у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. На факультетах представлено доповіді і повідомлення членів НСКУ викладачів і студентів на краєзнавчу тематику.

6 липня. Луцьк. Волинська обласна рада. Громадські слухання «Про стан музейної справи в області». Були внесені конкретні пропозиції та визначені перспективи розвитку музейництва в області.

15–17 вересня. Луцьк. Міжнародна історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Луцьк в історії України та Волині».

13 жовтня. Нововолинськ. Друга історико-краєзнавча конференція «60 років Нововолинську».

21 жовтня. Луцьк. Волинський краєзнавчий музей. XVII міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація».

22 жовтня. Рокині. Друга Всеукраїнська історико-практична конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Волинь – край козацький».

27 жовтня. Камінь-Каширський. Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся: Сторінки історії Камінь-Каширщини».

2011

1–2 квітня. Луцьк. Любартівські читання в ІКЗ «Старий Луцьк».

12–13 травня. Маневичі. XXXVIII Міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 20-річчю Незалежності України. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Волинське Полісся та Маневиччина в європейській та українській історії.

16 травня. Дні науки у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

22 червня. Іваничі. XXXIX Міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 20-річчю Незалежності України і 70-річчю початку Великої Вітчизняної війни. Проведено екскурсію на місця колишніх воєнних дій початку Великої Вітчизняної війни.

27–28 жовтня. Луцьк. XVIII Міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація».

29 жовтня. Жидичин. Святомиколайвські історико-краєзнавчі читання.

22–23 листопада. Луцьк. Духовна семінарія. Науково-практична конференція «Історія та сучасність православ'я на Волині» за участю членів НСКУ.

2012

27 березня. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Стара Виживка.

30 березня. Любартівські читання. ІКЗ «Старий Луцьк».

Квітень. Конкурс школярів Луцького району з історії. ЗОШ с. Рованці.

5 травня. Володимир-Волинський. Наукова конференція. 1020 років Волинської єпархії.

11–12 травня. Луцьк – Любомль. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Україна та Волинь у Наполеонівських війнах.

15 травня. Луцьк. Фестиваль науки у ВНУ. За участю членів НСКУ.

16–18 травня. Луцьк. Фестиваль музеїв. За участю членів НСКУ.

25 травня. Луцьк. Презентація альбому В. Літевчука «Луцьк у давніх листівках, гравюрах і фотографіях» (Луцьк: Ініціал, 2012).

29 травня. Луцьк. Презентація книги О. Савчука «Свої серед своїх. Депортації українців з Холмщини й Підляшшя в 1944–1947 рр.» (Луцьк, 2011. – 240 с.)

20 вересня. Ратне – Кортеліси. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Ратнівщина в історії України та Волині. XLII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція, приурочена 70-річчю Кортеліської трагедії 1942 року.

2013

15 травня. Фестиваль науки у СНУ. Луцьк.

25 травня. Любартівські читання. ІКЗ «Старий Луцьк».

Травень. Луцьк. Презентація книги «Караїми на Волині».

3–5 червня – Україні. Виїзне засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців Київ – Світязь – Луцьк. Члени правління ознайомилися з станом краєзнавчої роботи на Волині, Провели зустрічі у Маневицькому, Ковельському Шацькому, Володимир-Волинському і Локачинському районах та побували на Оконських джерелах, в Колодяженському музеї Лесі Українки, Шацькому національному парку і розкопках городища Рай, історико-культурному заповіднику «Старий Володимир», Музеї В'ячеслава Липинського у Затурцях та провели підсумкове засідання з краєзнавцями і викладачами на історичному факультеті СНУ ім. Лесі Українки.

16–18 травня. Луцьк. Фестиваль музеїв.

14 червня. Затурці. «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Локачинській район в історії України та Волині».

19–20 червня. Луцьк – Володимир-Волинський. Науково-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся, присвячена 1025-річчю Християнства і 1025-річчю Володимира-Волинського».

19–20 червня. Луцьк. Всеукраїнська наукова конференція «Волинська трагедія: через історію до порозуміння».

22–23 червня. Рокині. Волинь – край козацький. III історико-краєзнавча конференція.

Червень. Луцьк. Презентація книги А. Бондарчука «Луцьке Хрестовоздвиженське братство».

12 липня. Київ. Участь у засіданні Пленуму НСКУ і врученні премії імені академіка Петра Тимофійовича Тронька членам Волинської ОО НСКУ В. Комзюк, В. Мельник і Н. Пушкар.

3 вересня. Володимир-Волинський–Зимне. Міжнародна наукова богословсько-історична конференція «Володимир-Волинська єпархія духовно-культурна спадщина Київської Русі» за участю членів НСКУ.

12–14 листопада. Луцьк. Духовна семінарія. IV науково-практична конференція Історія та сучасність православ'я на Волині за участю членів НСКУ.

23 жовтня. Луцьк. Педколедж. Історико-краєзнавча конференція «Волинь напередодні Першої світової війни». Представлено доповіді та

повідомлення членів НСКУ викладачів і студентів коледжу, виставку з експонатами і фотографіями з Волинського регіонального музею українського війська і військової техніки про Першу світову війну.

12–13 грудня. Ковель. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція, присвяченої 22-й річниці Незалежності України і 495-річчю надання Ковелю Магдебурзького права, м. Ковель, 2013 р.

2014

16 травня. Луцьк. П'ята Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 23-й річниці Незалежності України і 85-й річниці створення Волинського краєзнавчого музею.

28–29 червня. с. Колодачне. Науково-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олена Пчілка, Леся Українка і родина Косачів в історії української та світової культури».

21 липня 2014 р. Луцьк. Волинська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олени Пчілки. Презентація книги «Золоті зірки Волині». Книга присвячена Героям, які пов'язані з Волинською областю.

13 серпня 2014 р. Ковель, Вербка, Нечимне. Семінар, присвячений 5-річчю музейної експозиції «Лісової пісні» в ур. Нечимне і 25-річчю Волинської ОО НСКУ.

16–17 жовтня. Луцьк. XXI Міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація». Учасники конференції відвідали с. Мислятин Ізяславського району Хмельницької області та відкрили меморіальну дошку П. Жолтовському, відомому мистецтвознавцю.

20–21 листопада. Луцьк. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти на Волині». Конференція присвячена 25-й річниці від часу створення Волинської обласної організації НСКУ. Під час конференції буде проведено круглий стіл «До 70-річчя українсько-польського конфлікту», а також звітно-виборні збори до правління ВОО НСКУ.

2015

Квітень-травень. Наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Некрополі Волині».

Травень-червень. Презентація книги Г. Бондаренка і В. Кихтюк «Топоніміка Волині: з історії населених пунктів».

Червень-липень. Наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. 70 років завершенню Великої Вітчизняної і Другої світової війни».

21–22 жовтня. Луцьк. XXII Міжнародна наукова конференція «Волинська ікона: дослідження та реставрація».

25 листопада. Науково-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Некрополі Волині» (Волинський краєзнавчий музей).

2016

19 січня. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Історичний факультет – засідання вченої ради факультету з нагоди 70-річчя Г.В. Бондаренка і презентація книг його авторства (зокрема, «Історична топоніміка Волинської області: назви населених пунктів». Луцьк, 2016).

12 лютого. Творча зустріч з нагоди 60-річчя В.С. Мельника – члена Національної спілки краєзнавців України і члена Національної спілки журналістів України (Луцьк).

19 лютого. Презентація книг і творча зустріч Г. Бондаренка з працівниками Волинського краєзнавчого музею.

24–25 лютого. VIII Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 145-річчю від дня народження Лесі Українки (Колодяжне).

1 березня. Науковий семінар з питань збереження та реставрації давнього човна-довбанка виявленого у Маневицькому районі (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

27 травня. Любартівські читання (ІКЗ «Старий Луцьк»).

20 серпня. VI Міжнародна науково-практична історико-краєзнавча конференція конференції «Дзвони в історії і культурі народів світу» (Історико-культурний заповідник, Луцьк).

29 вересня. Другі Всеукраїнські краєзнавчі читання, присвячені пам'яті Григорія Гуртового (сmt Торчин).

25 листопада. LIX Всеукраїнська історико-краєзнавча «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Голодомор в Україні 1946–1947 років» (Волинський краєзнавчий музей).

15 грудня. LX Всеукраїнська історико-краєзнавча «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Модест Левицький в історії України і Волині та проблеми формування інтелектуальної еліти» (Волинський краєзнавчий музей).

2017

27–28 квітня. П'ята Волинська обласна науково-етнографічна конференція «Етнографічне музейництво в Україні і на Волині» (Волинський краєзнавчий музей). Серед її організаторів – Волинська обласна організація НСКУ

3–4 листопада. Міжнародні музейно-краєзнавчі читання «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Маневицький краєзнавчий музей – науково-дослідницький, туристично-мистецький центр Волинського Полісся» (м. Маневичі).

24–25 жовтня. Міжнародна історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Любомль та Любомльщина в українській та європейській історії», присвяченої 730-ій річниці з часу першої відомої писемної згадки про м. Любомль та 810-ій річниці з часу писемної згадки про літописне м. Угровськ (м. Любомль).

1–12 серпня. Міжнародний волонтерський табір – «Старовинна Волинь – перехрестя культур» (Музей історії сільського господарства Волині – скансен, що в селищі Рокині Луцького району).

6 грудня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Камінь-Каширський район в історії України та Волині» (до 70-ої річниці масової депортації місцевого населення в жовтні 1947 року та 75-ої річниці знищення єврейського гетто у серпні 1942 року). Серед її організаторів – Волинська обласна організація НСКУ.

Грудень. Рішення Камінь-Каширської районної ради про удостоєння голови Волинської обласної організації НСКУ Геннадія Бондаренка Премією Камінь-Каширської районної ради ім. В.М. Кмецинського.

2018

23 січня. Засідання правління Волинської обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про затвердження звіту ВОО НСКУ за 2017 р., про затвердження плану роботи ВОО НСКУ на 2018 р., про участь краєзнавців в конференціях 2018 р. і відзначення 100-річчя О. Цинкаловського, про представлення членів спілки на нагороди: премія імені М. Сікорського НСКУ, Премія імені О. Цинкаловського, відзнаки НСКУ і ВОО НСКУ, різне.

13 березня. «Олександр Цинкаловський – велич особистості» – Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція до 120-ти річчя від дня народження видатного земляка, історика, краєзнавця Олександра Цинкаловського (м. Володимир-Волинський).

24 травня. Засідання правління Волинської обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про конференцію «Минуле і сучасне Волині та Полісся», присвячену 500-річчю надання Ковелю Магдебурзького права, про висунення кандидатур на здобуття обласної премії імені Олександра Цинкаловського.

25 травня. Наукова конференція «Любартівські читання» (Луцький державний історико-культурний заповідник).

4 липня. Засідання правління Волинської обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про прийом у члени НСКУ, про підготовку до відзначення 30-річчя ВОО НСКУ, про участь краєзнавців в конференціях 2018 р., різне.

10–11 серпня. У рамках Восьмого Міжнародного фестивалю українського фольклору «Берегиня» відбулася Міжнародна наукова конференція «Народна творчість українців у просторі та часі». Серед її організаторів – Волинська обласна організація НСКУ.

18 жовтня. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Минуле і сучасне Волині та Полісся. Ковель і Ковельщина в українській та європейській історії», присвячену 27-й річниці незалежності України, 100-й річниці Української революції та 500-й річниці надання Ковелю Магдебурзького права».

25 жовтня. Науково-практична конференція з педагогічного краєзнавства «Волинь край козацький» (Луцьк, Торчин).

31 жовтня. Засідання правління Волинської обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про призначення стипендії на 2019 рік членам НСКУ, про підготовку статей до альманаха «Волинський колекціонер», про участь у комісії по виборах директора Волинського краєзнавчого музею, різне.

Публікації про діяльність Волинської обласної організації НСКУ

1. Бондаренко Г.В. Волинській обласній організації Національної спілки краєзнавців України – 20 років // Краєзнавство. Науковий журнал. № 1–2. – К., 2010. – С. 113–123.

2. Бондаренко Г.В. Волинське обласне товариство краєзнавців // Науковий вісник Меджибіж: Матеріали П'ятої науково-краєзнавчої конференції «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України». – Меджибіж–Хмельницький, 2011. – Ч. 2. – С. 79–85.

3. Бондаренко Г.В. Історичне краєзнавство Волині. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – Кн. 1. – С. 236–246.

4. Бондаренко Г.В. Краєзнавці Прибужжя // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Волинь у 1941 році: люди, події, факти. Сторінки історії Іваничівщини. Випуск 39. – Луцьк: Пульс, 2011. – С. 5–9.

5. Бондаренко Г.В. Лауреати премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України у Волинській області // Минуле і сучасне Волині та Полісся: Волинь – край козацький. Матеріали всеукраїнських 1-ої та 2-ої науково-практичних конференцій з питань збереження й дальшого розвитку козацьких традицій, які відбулися 23–24 червня 2007 р. і 22 жовтня 2010 р. на базі Музею історії сільського господарства Волині – скансену. Науковий збірник. Випуск 36. – Луцьк: Надтир'я, 2010. – С. 90–96.

6. Бондаренко Геннадій Васильович: сторінки життя і діяльності: біобібліографіч. покажчик / Відп. за випуск В. Собчук. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 152 с.

7. Краєзнавці України (сучасні дослідники рідного краю) Довідник. / Голов. ред. П. Тронько. – К.–Кам'янець-Подільський: Медобори, 2003. – Т. 1. – 272 с.

8. Материк краєзнавства. Збірник присвячений лауреатам Премії імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України / За заг. редакцією О. Рєнта. – К.–Донецьк: Промінь, 2013. – 134 с.

9. Минуле і сучасне Волині (до 45-річчя визволення Волині від німецько-фашистських загарбників). Тези доповідей і повідомлень III Волинської історико-краєзнавчої конференції. – Луцьк, 1989. – 278 с.

10. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Спеціальний випуск. Матеріали до 20-річчя від часу створення / Упорядники Г. Бондаренко, Б. Заброварний, А. Силюк, В. Гика, А. Шваб. – Луцьк: Пульс, 2009. – 292 с., іл.

11. П'ятий (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2012 року). Матеріали та документи. – К., 2012. – 182 с., іл.

12. Бондаренко Г., Силюк А., Шваб А. 25 років Волинській обласній організації НСКУ // Краєзнавство: наук. журн. – Київ, 2015. – Вип. 1–2. – С. 265–267.

13. Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Ч. 19 / Голов. ред. І.Я. Коцан. – Луцьк: Вежа-Друк, 2018. – 152 с.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Дніпропетровська обласна організація Національної спілки краєзнавців України створена у квітні 1991 р. Головою правління організації було обрано професора кафедри історії України Дніпропетровського національного університету, доктора історичних наук Швидько Ганну Кирилівну.

Серед активних краєзнавців 1990–2000-х років були:

– Бінкевич Володимир Васильович, доцент Національної металургійної академії (м. Дніпро)

– Голуб Ірина Станіславівна, завідувачка краєзнавчого відділу Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки

– Гуляєв Геннадій Іванович, заступник директора Дніпропетровського трубного інституту

– Кавун Максим Едуардович, доцент Дніпропетровського національного університету

– Кочергін Ігор Олександрович, доцент Національного гірничого університету

– Лазебник Валентина Іванівна, завідувачка відділу Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. Яворницького

– Манюк Володимир Васильович, доцент Дніпропетровського національного університету

– Мицик Юрій Андрійович, професор Дніпропетровського національного університету

– Недосєкіна Тетяна Вікторівна, директор СШ «Лінгва»

– Півняк Галина Андріївна, журналіст Дніпропетровського обласного телебачення (51 канал)

– Поповський Анатолій Михайлович, професор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

– Савчук Варфоломій Степанович, професор Дніпропетровського національного університету

– Старостін Валентин Сергійович, співробітник Дніпропетровського обласного центру охорони історико-культурних цінностей

– Чабан Микола Петрович, журналіст обласної газети «Зоря».

Протягом 1990-х років існувало кілька осередків краєзнавчого руху:

– Дніпропетровський державний університет

– Дніпропетровський державний музей ім. Д. Яворницького

- Дніпропетровська обласна наукова бібліотека
- Нікопольський державний історико-краєзнавчий музей
- Криворізький міський історико-краєзнавчий музей
- Народний музей історії Царичанського району

Після надання Всеукраїнській спілці краєзнавців статусу національної, 18.10.2010 р. краєзнавці Дніпропетровщини провели установчу конференцію, на якій було прийнято положення Дніпропетровської обласної організації НСКУ. Головою правління обраний доцент Національного гірничого університету Кочергін Ігор Олександрович. До складу правління увійшли: В.В. Манюк – заступник голови, Г.К. Швидько, А.М. Білокінь, В.В. Бінкевич, М.Е. Кавун, С.І. Світленко, Н.М. Товстоляк, М.П. Чабан.

29.11.2013 р. на звітно-виборчій конференції було обрано новий склад правління ДОО НСКУ: І.О. Кочергін (голова), В.В. Манюк (заступник), Г.К. Швидько, Н.І. Капустіна, С.І. Світленко, Н.М. Товстоляк, Т.В. Недосєкіна, Н.М. Лучка, М.П. Чабан. До президії правління увійшли: голова правління – Ігор Олександрович Кочергін, заступник голови – Володимир Васильович Манюк, відповідальний секретар – Олександр Вікторович Харлан.

На 1.01.2015 р. ДОО НСКУ нараховувала 45 членів.

Протягом 2001–2014 рр. члени ДОО НСКУ та краєзнавці області видали понад 150 книг краєзнавчого характеру. Станом на 31.12.2018 р. у ДОО НСКУ налічується 50 членів.

Хронологія діяльності

Дніпропетровської обласної організації НСКУ

1990

30 жовтня. На базі краєзнавчого відділу Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки відбулося перше засідання краєзнавчого клубу «Ріднокрай».

1991

27 квітня. Організована Дніпропетровська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців. Головою правління організації було обрано професора кафедри історії України Дніпропетровського державного університету Г.К. Швидько.

1995

Член Дніпропетровської обласної організації Абросимова Світлана Вікторівна стала лауреатом премії ім. Д. Яворницького.

1997

Вийшов перший номер краєзнавчого альманаху «Січеславщина» – друкований орган Дніпропетровської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців.

1999

27–29 вересня. На базі Інститут гуманітарних проблем Національного гірничого університету проведено IX Всеукраїнську наукову конференцію «Історичне краєзнавство на межі тисячоліть: досвід, проблеми, перспективи».

Член Дніпропетровської обласної організації Півняк Геннадій Григорович став лауреатом премії ім. Д. Яворницького.

2001

12 жовтня. У Кривому Розі відбулися громадські читання з нагоди 120-ї річниці гірничих розробок Кривбасу на тему «О.М. Поль і розвиток гірничої промисловості в Криворізькому басейні».

2002

29 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася II регіональна історико-краєзнавча конференція «Дослідники Придніпровського краю».

26 квітня. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася II Міжрегіональна науково-практична історико-краєзнавча конференція «Історичне краєзнавство Наддніпрянщини».

12 вересня. На базі Інституту гуманітарних проблем Національного гірничого університету відбулася історико-краєзнавча конференція «Полівські читання».

10–11 жовтня. У Нікополі відбулася Всеукраїнська наукова краєзнавча конференція «Чортомлицька Запорозька Січ в історико-культурній спадщині Нікопольського району».

2003

28 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася регіональна історико-краєзнавча конференція «Пам'ятки історії і культури Придніпров'я».

29–30 жовтня – члени Дніпропетровської обласної організації Г. Півняк, В. Пушкін, М. Чабан, Г. Швидько взяли участь у роботі III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців.

2004

30 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася III регіональна краєзнавча конференція «Діячі освіти і науки Придніпров'я XIX–XX ст.».

Вийшли друком перші випуски наукових краєзнавчих збірників: «Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки: Науковий

щорічник» та «Придніпров'я: Історико-краєзнавчі дослідження», в яких активно публікуються краєзнавчі області.

2005

29 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася IV регіональна краєзнавча конференція, присвячена 60-річчю від дня перемоги у Великій Вітчизняній війні: «Придніпров'я давнє і сучасне: невідомі та маловідомі сторінки історії та культури».

Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. Яворницького став лауреатом премії ім. Д. Яворницького.

2006

24 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася V регіональна краєзнавча конференція: «Проблемні питання історії міст і сіл Придніпров'я».

2007

29 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася VI регіональна краєзнавча конференція: «Меценати та їх роль в розвитку науки, освіти і культури Придніпров'я».

2008

28 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася VII регіональна краєзнавча конференція: «Проблеми дослідження та збереження пам'яток козацьких поселень в межах колишніх Запорозьких вольностей».

28 жовтня. Члени ДнОО НСКУ І. Голуб. І. Кочергін, С. Мартинова, С. Світленко, М. Чабан, Г. Швидько взяли участь у роботі IV з'їзду НСКУ.

27 листопада. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася IV обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

2009

20 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася VIII регіональна краєзнавча конференція «Розвиток науки, освіти і культури на Придніпров'ї у XVIII–XIX ст.».

28 квітня. У с. Знаменівка Новомосковського району Дніпропетровської області відбулася регіональна краєзнавча конференція «Проблеми історії та культури Присамар'я».

27 листопада. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася V обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

2010

18 лютого. На Установчих зборах Дніпропетровської обласної організації НСКУ затверджено положення Дніпропетровської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Головою правління організації був обраний доцент кафедри історії та політичної теорії Національного гірничого університету І.О. Кочергін.

19 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася ІХ регіональна краєзнавча конференція: «Особистості та їх спадщина в історії і культурі Придніпров'я XVIII–XX ст.».

23 квітня. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася VI обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

19 листопада. У приміщенні Народного музею історії Національного гірничого університету відбулися I Троньківські читання.

2011

12 січня. Дніпропетровська обласна організація НСКУ офіційно зареєстрована виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради.

25 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася Х регіональна краєзнавча конференція: «Придніпров'я: давнє і недавнє».

13 травня. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася VII обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

14–17 вересня. На базі Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. Яворницького відбувся III Всеукраїнський музейний фестиваль «Музеї України у всесвітньому культурному просторі».

24 листопада. На базі Народного музею Національного гірничого університету відбулися II Троньківські читання.

2012

23 січня. Члени ДнОО НСКУ Н. Капустіна, М. Кавун, І. Кочергін, Т. Недосекіна взяли участь у роботі V з'їзду НСКУ.

23 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася XI регіональна (I Всеукраїнська) краєзнавча конференція: «Дослідники та дослідження природи Придніпров'я XVII–XXI ст.».

16 листопада. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася VIII історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

2013

29 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася II Всеукраїнська краєзнавча конференція «Побут, етнографія і фольклор Придніпров'я у минулому і сьогоденні».

Член Дніпропетровської обласної організації Швидько Ганна Кирилівна стала лауреатом премії ім. Д. Яворницького.

29 листопада. Відбулася звітно-виборча конференція ДнОО НСКУ, на якій обрано новий склад правління організації.

2014

28 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася III Всеукраїнська краєзнавча конференція «Придніпров'я в літературних і мистецьких пам'ятках».

22 серпня. Презентація книги та виставки «Привет из Кривого Рога» у міському виставковому залі Кривого Рогу.

2015

27 березня. На базі Національного гірничого університету відбулася IV Всеукраїнська краєзнавча конференція «Громадські та державні діячі Придніпров'я XVIII–XX ст.».

24 квітня. На базі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара відбулася IX Дніпропетровська обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпоріжжя».

2016

25 березня. V Всеукраїнська краєзнавча конференція «Новодосліджені сторінки історії Придніпров'я та проблема увічнення імен та подій».

23 листопада. Засідання краєзнавчого клубу «Ріднокрай», присвячене ювілею тележурналістики-краєзнавця Галини Півняк.

2017

31 січня. Круглий стіл «Історико-культурна спадщина Дніпрових порогів» (м. Дніпро, Дніпропетровська обласна рада).

16 лютого. Засідання правління Дніпропетровської ОО НСКУ.

31 березня. VI-а Всеукраїнська краєзнавча конференція «Придніпров'я в роки національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.» (м. Дніпро, Національний гірничий університет).

4 квітня. Науково-практична конференція «Півтора століття поступу: місцеве самоврядування Катеринослава-Дніпра від доби Олександра Поля до сьогодення» (м. Дніпро, міська рада).

18 квітня. Презентація книги «Пам'ятки історії та культури Апостолівського району» (м. Дніпро, Дніпропетровська обласна державна адміністрація).

25 квітня. Засідання правління Дніпропетровської ОО НСКУ.

27–28 квітня. Х Дніпропетровська обласна історико-краєзнавча конференція «Історія Дніпровського Надпорожжя» (м. Дніпро, Дніпропетровський національний університет ім. Олесья Гончара).

2 серпня. Презентація книги Г.М. Семенчі «Род Корбе» (м. Дніпро, Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д.І. Яворницького).

24 вересня. Конкурс науково-дослідних робіт з історії та краєзнавства ім. А.Б. Джусова (Новомосковськ, Центральна міська бібліотека).

14 жовтня. Презентація книги І.А. Рукавицина «Исторический путеводитель по Почтовой» (м. Кривий Ріг, Центральна міська бібліотека).

31 жовтня. Презентація книги В.С. Старостіна «Дніпро: Символ міста. Будинок Хрінникова» (м. Дніпро, Конференц-зал готелю «Україна»).

8 листопада. Презентація книги Ж. Кордевінера «Залізорудне Криворіжжя на межі ХІХ–ХХ століть: європейський погляд» (м. Кривий Ріг, Криворізький національний університет).

16 листопада. Засідання правління Дніпропетровської ОО НСКУ.

При Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці діє краєзнавчий клуб «Ріднокрай». У 2017 р. відбулося 9 засідань. Голова – професор кафедри історії та політичної теорії Г.К. Швидько.

При Національному гірничому університеті (м. Дніпро) діє історико-краєзнавчий клуб «Грані». У 2017 р. відбулося 4 засідання. Голова – професор кафедри історії та політичної теорії Г.К. Швидько.

При Кам'янській міській бібліотеці діє краєзнавче товариство «Кам'янське-Дніпродзержинськ». У 2017 р. відбулося 10 засідань. Керівник – директор Дніпродзержинської міської бібліотеки Т.І. Герасюта.

2018

14 березня. Презентація книги В.І. Лазебник «Сталь у степу. Погляд з України» (м. Дніпро, Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. Яворницького).

23 березня. У Народному музеї історії Національного гірничого університету ім. О.М. Поля відбулася VII Всеукраїнська краєзнавча конференція «Важкий шлях до свободи: сучасний погляд на події та долі людей Придніпров'я (1917–1991 рр.)», серед організаторів якої Дніпропетровська обласна організація НСКУ.

24 квітня. Міська науково-практична краєзнавча конференція «Криворіжжя – славетний гірничий край», присвячена 100-річчю надання Кривому Рогу статусу міста (Криворізький професійний гірничо-металургійний ліцей, м. Кривий Ріг).

29 квітня. Всеукраїнський науковий семінар «Проблеми краєзнавства, музеєзнавства та пам'яткознавства України», присвячений 100-літтю історичної науки та освіти в ДНУ ім. Олесья Гончара.

21 вересня. Конкурс науково-дослідних робіт з історії та краєзнавства ім. А.Б. Джусова (м. Новомосковськ, Центральна міська бібліотека).

26 вересня. Презентація книги І.О. Кочергіна «Олександр Польш: геній міста на Дніпрі» (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет).

28 вересня. Презентація книги В.С. Старостіна «Дніпро: Символ міста. Будинок Хрінникова» (книжковий ярмарок Book Space, Дніпропетровська обласна державна адміністрація, м. Дніпро).

29 вересня. Презентація книги І.О. Кочергіна «Олександр Польш: геній міста на Дніпрі» (книжковий ярмарок Book Space, Дніпропетровська обласна державна адміністрація, м. Дніпро).

5 жовтня. IV Всеукраїнська наукова конференція «Наддніпрянська Україна: проблеми історії освіти, науки та духовно-культурного життя», присвячена 100-річчю Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

12 жовтня. Презентація книги «Пам'ятки історії та культури міста Нікополь / Упоряд. Л.М. Голубчик, О.С. Колесник, Т.А. Царенко. – Дніпро: Журфонд, 2018. – 288 с.» (м. Дніпро, Дніпропетровська обласна державна адміністрація).

14 жовтня. Відкриття пам'ятного знаку на честь козаків, полеглих в Жовтоводській битві (с. Миколаївка 1 (Карнаухівські хутори) Дніпровського району).

26 жовтня. Презентація книги І.О. Кочергіна «Олександр Польш: геній міста на Дніпрі» (м. Запоріжжя, Книжкова толока).

Відбулося 9 засідань краєзнавчого клубу «Ріднокрай» при Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці (голова – професор кафедри історії та політичної теорії НТУ «Дніпровська політехніка» Г.К. Швидько).

Відбулося 10 засідань краєзнавчого товариства «Кам'янське-Дніпродзержинськ» при Кам'янській міській бібліотеці (керівник – директор Кам'янської міської бібліотеки Т.І. Герасюта).

15 березня, 19 квітня, 23 червня, 16 листопада, 20 грудня. Збори правління, президії правління та загальні збори Дніпропетровської обласної організації НСКУ.

Публікації про діяльність Дніпропетровської обласної організації НСКУ

1. Виступи делегатів і гостей з'їзду. Швидько Г.К. // III з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців (29–30 жовтня 2003 року). Матеріали та документи. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2009. – С. 61–63.

2. Виступи делегатів і гостей з'їзду. Швидько Г.К. // IV з'їзд Національної спілки краєзнавців України (29 жовтня 2008 року). Матеріали та документи. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – С. 51–54.

3. IX регіональна краєзнавча конференція «Розвиток науки, освіти і культури на Придніпров'ї» // Бористен. – 2009. – № 4. – С. 2.

4. Кочергін І.О. Краєзнавчий рух Дніпропетровщини на сучасному етапі // Придніпров'я: історико-краєзнавчі дослідження: Збірник наукових праць / Редколегія: С.І. Світленко (відп. ред) та інші. – Д.: Вид-во ДНУ, 2009. – Вип. 7. – С. 267–274.

5. Кочергін І.О. Наукові краєзнавчі видання Дніпропетровщини // Краєзнавство. – 2009. – № 3–4. – С. 312–314.

6. Швидько Г.К. Краєзнавство на Дніпропетровщині на сучасному етапі // Історія України: маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – К., 1999. – Вип. 8. – С. 225–230.

7. Моє Придніпров'я. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2018 р.: Бібліограф. видання / Упоряд. І.С. Голуб. – Д.: ДОУНБ, 2017. – 170 с.

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Дата утворення Донецької обласної організації НСКУ – 10 січня 1990 року – в цей день у Донецькому державному університеті відбулася установча конференція, на якій утворено обласну краєзнавчу організацію, головою правління обрано Ляха Р.Д., професора ДонДУ. Згодом ДонОО, як окрема структура, увійшла до Всеукраїнської спілки краєзнавців. ДонОО пройшла реєстрацію в управлінні юстиції у Донецькій області – свідоцтво про реєстрацію № 12 від 27.10.2010 р.

Станом на 1.05.2015 рік – на обліку в ДонОО 121 членів НСКУ. Вони об'єднані у 10 первинних осередків. Усі члени НСКУ мають квитки, причому першим 83 краєзнавцям квитки підписав особисто патріарх краєзнавчого руху в Україні, голова правління НСКУ (1990–2011), Герой України, академік П.Т. Тронько.

Керівники ДонОО НСКУ:

1. Лях Роман Данилович – очолював обласну організацію з 1990 до 2002 рр. Його заступники: В.І. Романько (Слов'янськ), П.В. Добров (Донецьк).

2. Романько Валерій Іванович – обраний головою правління на звітно-виборчих зборах у жовтні 2003 р. Очолює обласну організацію на даний час. Заступники: І.О. Зоц (Донецьк), Н.Р. Темірова (Донецьк).

Президія, обрана на останніх звітно-виборчих зборах ДонОО НСКУ (28.01.2012 р.):

Романько В.І. (Слов'янськ), Зоц І.О. (Донецьк), Темірова Н.Р. (Донецьк), Березін В.Б. (Костянтинівка), Божко Р.П. (Маріуполь), Бривко М.В. (Сніжне), Гайворонський П.Є. (Красноармійськ), Гросов О.Я. (Донецьк), Качур В.В. (Дружківка), Корнацький І.А. (Артемівськ), Коцаренко В.Ф. (Краматорськ), Кривоносова С.В. (Дружківка), Скрипник В.П. (Слов'янськ), Чубенко В.П. (Єнакієве) (Список членів правління, президії, ревізійної комісії, обраних на загальних зборах ДонОО НСКУ, було надруковано в обласній газеті «Донеччина» від 20.03.2012 р.).

Місцеві організації Донецької обласної організації НСКУ (10 місцевих осередків):

Артемівський м/о (кер. Корнацький І.А.), Донецький м/о (кер. Гросов О.Я.), Дружківський м/о «Краяни» (кер. Качур В.В.), Єнакіївський м/о (кер. Чубенко В.П.), Костянтинівський м/о (кер. Березін В.Б.), Краматор-

ський м/о (кер. Коцаренко В.Ф.), Красноармійський м/о «Оберіг» (кер. Гайворонський П.Є.), Маріупольський м/о (кер. Божко Р.П.), Сніжнянський м/о (кер. Бривко М.В.), Слов'янський м/о «Слов'яни» (кер. Скрипник В.П.).

Видавні краєзнавці донецького краю: Михайло Савелійович Альтер (Донецьк), Володимир Васильович Венедиктов (Новоазовськ), Михайло Павлович Диченков (Донецьк), Валентин Полікарпович Замковий (Артемівськ), Роман Данилович Лях (Донецьк), Павло Іванович Мазур (Маріуполь), Іван Микитович Овчаренко (Святогірськ), Василь Олексійович Пірко (Донецьк), Аркадій Дмитрович Проценко (Маріуполь), Степан Костянтинівич Темір (Великоновосілківський р-н), Олександр Іванович Шевченко (с. Прелесне Слов'янського р-ну), Микола Тимофійович Янко (Дружківка), Лев Давидович Яруцький (Маріуполь).

Лауреати Всеукраїнських краєзнавчих премій:

Премія ім. Дмитра Яворницького – П.В. Добров, О.М. Бут.

Премія ім. Петра Тронька – В.І. Романько.

Удостоєні звання «Почесний краєзнавець України» («Почесний член ВСК України»):

Бут Олександр Микитович, Гайворонський Петро Євгенович, Добров Петро Васильович, Зоц Ігор Олексійович, Колодяжний Микола Олександрович, Коцаренко Володимир Федорович, Лях Роман Данилович, Мазур Павло Іванович, Пригоровський Євген Володимирович, Романько Валерій Іванович, Скрипник Віктор Петрович, Терещенко Василь Тимофійович, Хоронько Галина Іванівна, Шамрай Анатолій Васильович, Швець Микола Олександрович, Шевченко Олександр Іванович, Шептуха Валерій Сергійович.

Відзнаки, запроваджені правлінням ДонОО НСКУ: Звання «Почесний краєзнавець Донеччини» (з врученням нагрудного знака та посвідчення), премія імені поета-земляка Михайла Петренка (з врученням нагрудного знака та посвідчення), звання «Кращий краєзнавець року» (з врученням пам'ятної медалі та посвідчення), Почесна грамота, Подяка.

За період з 2008 до 2014 року членами ДонОО НСКУ видано більш як 120 окремих видань (книги, брошури, буклети) краєзнавчого характеру, велика кількість статей з історії рідного краю.

На даний момент труднощі в тому, що частина Донецької області окупована сепаратистами, чимало населених пунктів знаходяться під владою так званої «ДНР», тому немає можливості ділового тісного спілкування, а членам НСКУ, які там проживають, продуктивно працювати, здавати членські внески тощо. Наше завдання, дотримуючись вимог Статуту НСКУ, і надалі здійснювати «свою діяльність відповідно до Конституції України» (п. 1.1.), «виховувати в громадян почуття національної самосвідомості, глибокої поваги до історії, культури, мови, традицій українського народу, а також інших народів, пов'язаних із ним своєю долею...» (п. 1.4.).

У краєзнавців Донеччини попереду багато роботи: у нелегких умовах продовжується написання історії міст і сіл донецького краю, до краєзнавчого руху все більше залучається молодь, удосконалюються форми та методи роботи, укріплюються зв'язки з владними структурами, із закладами освіти, культури, науки тощо.

Станом на кінець 2018 налічується 108 членів Донецької ОО НСКУ.

Хронологія діяльності Донецької обласної організації НСКУ

Слід нагадати, що після Установчої конференції, яка пройшла у січні 1990 р., проведено чотири звітно-виборчі конференції: у 1996, 2003, 2008, 2012 роках.

Щорічні підсумки роботи краєзнавців Донеччини, членів НСКУ, з 1991 до 2003 року підводилися на традиційних конференціях у кінці року (один раз на два роки), а з 2004 року такі конференції проводяться один раз на рік (згідно рішення Правління регіональної організації – п. 4.11. Статуту НСКУ). На таких форумах присутні голови міських організацій та делегати з місць. Таким чином, станом на травень 2015 року проведено 22 конференції з обговоренням підсумків та шляхів поліпшення стану краєзнавчої роботи на Донеччині, там же вручалися квитки новим членам НСКУ, відзнаки тощо.

Протягом 2008–2015 рр. були організовані наступні конференції обласного рівня:

– 2008, 12 січня – XIV Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. Напишемо повну і правдиву історію міст і сіл Донеччини (доповідь В. Романька). 2. Підсумки роботи краєзнавців Донеччини за 2007 р. (доповідали голови п/о). 3. Вручення нагород.

– 2008, 1 жовтня – XV (звітно-виборча) Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ

– 2009, 20 жовтня – XVI Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. «Утвердження краєзнавчого руху в Україні: від Всеукраїнської спілки – до Національної спілки краєзнавців України» (доповідь голови ДонОО В. Романька). 2. Про участь краєзнавців Донеччини у Всеукраїнському конкурсі на кращий громадський музей. Знайомство з «Положенням...». 3. Прийняття звернення до активної участі краєзнавців у створенні Літературного музею І. Франка на Дніпрі. 4. Затвердження Положення звання «Кращий краєзнавець року».

– 2010, 15 жовтня – XVII Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. Донецькій обласній організації – 20 років: нелегкий шлях становлення та перемог (доповідь В.І. Романька, виступ заст. голови НСКУ Г.О. Клепака). 2. Про результати I Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей. 3. Вручення нагород.

– 2011, 16 лютого – XVIII Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. Підсумки роботи за 2010 рік та завдання на рік 2011. 2. Вручення членських квитків та відзнак.

– 2012, 28 січня – XIX Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. Про рішення 5 з'їзду краєзнавців України. 2. Підведення підсумків за 2011 р. Вручення відзнак. 3. Затвердження нового складу Правління, Президії, Ревізійної комісії. 4. Затвердження Положення про літературно-мистецький конкурс пам'яті поета-земляка Михайла Петренка.

– 2013, 20 лютого – XX Донецька обласна краєзнавча конференція. Порядок денний: 1. Підсумки роботи краєзнавців Донеччини за 2012 р. 2. Нагородження за підсумками минулого року. 3. Про плани роботи ДонОО на 2013 р.

– 2014, 15 березня – XXI Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. Підсумки роботи краєзнавців Донеччини за 2013 р. (доповідали голови первинних осередків). 2. Підсумки I етапу обласного конкурсу «Донецька Шевченкіана» (доповідали В. Романько, І. Зоц). 3. Вручення членських квитків, відзнак. 4. Екскурсія у Шевченківську кімнату обласної бібліотеки ім. Н.К. Крупської.

– 2015, 4 лютого – XXII Донецька обласна краєзнавча конференція членів НСКУ. Порядок денний: 1. «Краєзнавчий рух на Донеччині у ювілейний рік: 90 років з часу заснування Українського комітету краєзнавства, 25 років Донецькій обласній організації НСКУ» (доповідь В. Романька). 2. Вручення відзнак краєзнавцям. 3. Про заснування «Інформаційного бюлетеня ДонОО НСКУ».

Згідно Статуту НСКУ, за планом проводяться загальні збори, засідання правління та президії.

Крім того, щорічно проходять науково-практичні, науково-теоретичні конференції обласного та міського (міськрайонного) рівнів з відповідною тематикою, круглі столи, презентації, тематичні вечори тощо. Такі види робіт сприяють активізації краєзнавчого руху в регіоні, поліпшенню діяльності членів НСКУ, національно-патріотичному вихованню учасників заходів, залученню до лав краєзнавців молоді, нових членів НСКУ.

Зокрема, відділ краєзнавства Донецької обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської започаткував серію «Краєзнавці Донеччини» та видав біобібліографічні покажчики праць таких дослідників рідного краю: М.С. Альтера, В.І. Романька, В.П. Замкового, П.І. Мазура, І.С. Костирі, М.В. Фененка, П.Є. Гайворонського.

Працівники цього відділу щорічно видають «Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області», упорядником якого з перших випусків є член НСКУ Ірина Гайдишева.

Довідники про краєзнавців Донеччини (у декількох виданнях) підготував та видав В.І. Романько: «Хранители памяти: краеведы Донетчины» (1993, 1995); «Краєзнавці Донеччини» (2004); «Краєзнавці Донеччини – дійсні члени НСКУ» (2014, в електронному варіанті).

Краєзнавці Донеччини мали свої періодичні видання: альманах «Відродження» (ред. В.І. Романько, м. Слов'янськ), журнал «Былое» – «Бахмутський часопис» – (ред. С.Й. Татаринів, м. Артемівськ), журнал «Неизвестная Дружковка» (ред. Є.Б. Фіалко), альманах «Рідний край» (редактори В.І. Романько, І.О. Зоц, вид-во газ. «Донеччина»). Газета «Донеччина» виділяла цілу полосу для історико-краєзнавчої сторінки «Рідний край», яку редагували В. Шептуха та В. Романько – побачили світ більше 120 номерів. Матеріали цієї сторінки увійшли до книги «Мій «Рідний край» (2008), яку уклали І. Зоц та В. Шептуха. Крім того, саме на сторінках газети «Донеччина» друкувалися офіційні й чимало робочих матеріалів ДонОО НСКУ: оголошення про заплановані краєзнавчі заходи, звіти про проведені конференції, вечори, презентації, нариси про дослідників, статті та рецензії на нові видання з історії рідного краю, поздоровлення краєзнавців із нагородами чи з ювілеєм тощо.

На сьогоднішній день краєзнавці Донеччини мають такі періодичні видання: «Мариупольский краеведческий сборник» (засновники і видавці – краєзн. музей та первинний осередок краєзнавців НСКУ м. Маріуполь); «Святогірський альманах» (засновники і видавці – Святогірський історико-архітектурний заповідник, редактор, член НСКУ В.М. Дедов); «Любимый город» (м. Красноармійськ, редактор, член НСКУ П.Є. Гайворонський); «Історико-краєзнавчий альманах: місто Сніжне» (м. Сніжне, редактор М.В. Бривко) – в електронному варіанті вийшло два номери цього краєзнавчого періодичного видання.

У зв'язку з окупацією міста Донецька, газета «Донеччина» на даний час не може регулярно виходити й, тим паче, детально висвітлювати краєзнавче життя донецького регіону. Тому президія ДонОО НСКУ прийняла рішення з 2015 року два рази на рік видавати Інформаційний бюлетень «Краєзнавець Донеччини» (редактор В.І. Романько).

Щорічно проводяться обласні краєзнавчі конференції, де підводяться підсумки роботи за рік, намічаються плани на рік майбутній, презентуються нові краєзнавчі видання, проводиться нагородження найбільш активних краєзнавців, вручаються квитки новим членам НСКУ тощо. На місцях, у первинних осередках, згідно складеного плану, проходять заходи різноманітного характеру. Започаткована нова форма роботи – виїзні наради-семінари, краєзнавчі конференції, коли дослідники рідного краю збираються у музеї, бібліотеці чи навчальному закладі того чи іншого міста. Наприклад: Костянтинівка: «Незабутня постать Василя Гайворонського» (2008); Дружківка:

«Живе незламний дух Олекси Тихого» (2009); Краматорськ: «Особливості краєзнавчо-пошукової роботи на північній частині Донеччини» (2010); Артемівськ: «Вшановуємо пам'ять краєзнавців Артемівщини. В.П. Замковий» (2011); Сніжне: «Чорнобиль у долі людини» (2011); Красноармійськ: «Козацькі поселення на Донеччині: слобода Гродівка» (2011); Слов'янськ: «Постать Михайла Петренка у культурному просторі рідного краю» (2012); с. Некременне, краєзн. музей: «Специфіка роботи сільського історико-краєзнавчого музею» (2013); Маріуполь: «Українське козацтво у Північному Приазов'ї» (2013); Єнакієве: «Голодомор на Донеччині 1932–1933 рр. Презентація книги В. Чубенка «Жнива сатани» (2013); Донецьк: «Донецька Шевченкіана: до 200-річчя Т.Г. Шевченка» (2014); Димитрове: «Невідомі сторінки історії міста Димитрове» (2014).

Краєзнавці беруть активну участь у таких щорічних літературно-мистецьких святах, як «Срібні дзвони» (м. Дебальцеве), присвячене пам'яті поета В.М. Сосюри; «Слов'янський сокіл» (м. Слов'янськ), присвячене пам'яті М.М. Петренка; Стусівські (Донецьк), Тихівські (Дружківка), Гайворонківські (Костянтинівка) читання тощо.

Добре зарекомендували себе Донецькі обл. краєзнавчі читання, які ДонОО НСКУ щоквартально проводила спільно з бібліотекою ім. Н.К. Крупської.

Правління ДонОО у листопаді-грудні 2009 р. організувало обласний конкурс на кращий громадський музей, участь у якому взяли близько 30 музеїв. П'ять кращих, які стали переможцями, представляли Донеччину у I Всеукраїнському конкурсі на кращий громадський музей України, що його проводила НСКУ. Чотири з них стали призерами: II-е місце – краєзн. музей с. Некременне Олександрівського р-ну (дир. Хоронько Г.І.); III-е місце в номінації «Видатний земляк» – музей В. Стуса у Горлівці; III-е місце в номінації «Традиції та звичаї» – нар. музей історії баяну ім. В.О. Барелюка (м. Шахтарськ); III-е місце у номінації «Краще експозиційне оформлення» – нар. краєзн. музей м. Красний Лиман; III-е місце у номінації «Краща просвітницька діяльність» – музей бойової слави ЗОШ № 138 м. Донецька. Дипломантом став колектив музею «Пам'ять серця» с. Віролюбівка Костянтинівського р-ну.

Краєзнавці Донеччини регулярно беруть участь у регіональному конкурсі «Книга і преса Донбасу», де чимало з них стають переможцями та лауреатами.

Відчутну методичну допомогу, поради й рекомендації щодо покращення роботи краєзнавцям Донеччини надають голова НСКУ О.П. Реєнт, його заступники Р.В. Маньковська та Г.О. Клепак, відп. секретар НСКУ В.І. Дмитрук. Двічі на обласних краєзнавчих зборах був присутній Г.О. Клепак, відвідали Донецьк члени правління НСКУ Г.О. Клепак, Р.Т. Франко, С.А. Гальченко.

Активно включилися краєзнавці Донеччини у відзначення 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. З цією метою згідно рішення Президії правління НСКУ від 18.02.2013 р. підготовлено матеріали для запланованої книги «Краєзнавча Шевченкіана України» про Донецьку область; опубліковано в обласній газеті «Донеччина» 19.11.2013 р. звернення голови Донецької ОО до всіх краєзнавців, установ, організацій, об'єднань, у якому лунав заклик розпочати активну підготовку до відзначення ювілею Кобзаря; разом із газетою «Донеччина» ДонОО провела обласний конкурс «Донецька Шевченкіана», переможці якого нагороджені Ювілейною Шевченківською грамотою та спеціальними призами; у краєзнавчих осередках селищ та міст донецького краю проведено чимало видань, різноманітних літературно-мистецьких та просвітницьких заходів, пов'язаних з ім'ям Т.Г. Шевченка. Як приклад, 6 березня у Слов'янську до ювілею Кобзаря відкрито меморіальну дошку Т.Г. Шевченку; з друку вийшли такі видання, підготовлені членами НСКУ: П.І. Мазур «Маріупольський вінок Кобзареві», Т.Г. Пішванова «Донецька Шевченкіана у датах та подіях: 1851–2014», В.І. Романько «Поети Слов'янська – Тарасові Шевченку»; головний редактор газети «Донеччина» І.О. Зоц підготував та видав декілька спеціальних сторінок з творами учасників обласного конкурсу «Донецька Шевченкіана». Голова ДонОО В.І. Романько взяв участь у XIII Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції «Краєзнавча Шевченкіана України» (Канів, 24–25.X.2014).

2016

15 березня. У місті Краматорську при управлінні культури і туризму Донецької ОДА була створена громадська Консультативна рада краєзнавців.

8 червня. У Слов'янському коледжі Національного авіаційного університету відбулася презентація книги «Пам'ять жива».

21 вересня. У Слов'янській центральній міській бібліотеці відбулося урочисте вручення Загальнословобожанської літературно-мистецької Премії імені Михайла Петренка. Лауреатами стали: у номінації «Поезія» – Максименко Олег Леонідович, у номінації «Пропаганда життя і творчості Михайла Петренка» – Білоконь Діана Петрівна та Щибря Леонід Іванович.

4 грудня. У місті Слов'янську, у міській центральній бібліотеці, відбулася обласна конференція краєзнавців Донеччини.

15–16 грудня. У місті Святогірську на Донеччині проходила XI наукова конференція «Сібільовські читання».

2017

26 січня. У Краматорську відбулося чергове засідання Консультативної ради краєзнавців при Управлінні культури і туризму Донецької обласної держадміністрації (засідання вів голова Ради – Валерій Іванович Романько, голова Донецької ОО НСКУ).

28 лютого. У Бахмутському краєзнавчому музеї відбулася Перша регіональна науково-краєзнавча конференція «Бахмутська старовина: краєзнавчі дослідження – 2017».

Березень. Розпочався проект «Визначні постаті Донеччини», приурочений до 85-ої річниці від дня утворення Донецької області.

17 травня. Урочисте вшанування відомих людей Слов'янська – ювілярів 2017 року. Одночасно з цим презентовано «Календар ювілейних та пам'ятних дат Донецької області. 2017 рік».

22–23 травня. Представники НСКУ на запрошення Краматорської міської ради Донецької області взяли участь у просвітницько-культурологічній програмі «Шляхами рідної України: мистецтво жити на землі».

24 травня. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Михайло Петренко: до проблем історичної пам'яті».

28 жовтня. У музеї Донбаської державної машинобудівної академії відбулася Перша краєзнавча конференція «Північна Донеччина: з минулого до сьогодення», присвячена 105-річчю від дня народження Заслуженого краєзнавця Донецької області Миколи Янка та презентація збірника наукових праць «Перші Янківські краєзнавчі читання».

3 листопада. У Мирноградській бібліотеці-філіалі (Мирноград, Донецька область) відбулася презентація книги «Покровський район: подорож у минуле: Історико-краєзнавчі нариси» (Львів, 2017, 318 с.).

2018

13 січня. Засідання правління Донецької обласної організації НСКУ. Розгляд питань: відзначення нагородами, про підсумки 2017 р., про 100-річчя Української революції (1917–1921) на Донеччині, презентація нових видань, затвердження плану роботи на 2018 р.

16 лютого. Засідання президії Донецької обласної організації НСКУ. Розгляд питань: звіт про результати проведення Всеукраїнської конференції «Бахмутська старовина: краєзнавчі дослідження – 2018», презентація нових видань.

27 лютого – 1 березня. У місті Бахмуті на Донеччині в місцевому краєзнавчому музеї пройшла науково-краєзнавча конференція «Бахмутська старовина – 2018».

17 квітня. Засідання президії Донецької обласної організації НСКУ. Розгляд питання про прийом у члени НСКУ.

14 червня. Засідання президії Донецької обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про хід підготовки до Петренківського свята у Слов'янську, до питання дослідження історії міст та сіл Донеччини та публікація матеріалів з даної проблеми.

12 жовтня. У м. Мирнограді створено міську краєзнавчу організацію. Відбулася X історико-краєзнавча конференція «Невідомі сторінки історії міста Мирнограда».

13 жовтня. У Краматорську, в залі Музею Донбаської державної машинобудівної академії, відбулася урочиста презентація нового краєзнавчого збірника «Північна Донеччина: час, події, люди».

29 жовтня. Засідання правління Донецької обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про проведення звітно-виборчої конференції ДонОО НСКУ, про прийом до лав НСКУ, про сплату членських внесків членами ДонОО.

8 грудня. Звітно-виборча конференція ДонОО. Розгляд питань: звіт правління ДонОО НСКУ за звітний період (14.03.2015–08.12.2018), вибори Голови ДонОО, Правління, голови та членів Ревізійної комісії, вибори Президії правління. Головою обласної організації було обрано В.І. Романька.

13 грудня. Проведена науково-практична конференція – XIII Сібільовські читання. За матеріалами конференції виданий «Святогірський альманах».

Публікації про діяльність Донецької обласної організації НСКУ

1. Зоц Ігор. Без минулого немає майбутнього // Донеччина. – 2008. – 2 грудня. Матеріал про роботу 4 з'їзду краєзнавців України. Серед делегатів – представники Донеччини: Валерій Романько, Петро Добров, Петро Гайворонський, Світлана Кривоносова та інші. Голова ДонОО В. Романько та редактор газети «Донеччина» вручили Петру Троньку знак «Почесний краєзнавець Донеччини» та книгу «Наш «Рідний край».

2. Романько Валерій. Напишемо історію міст і сіл Донеччини. Повну і правдиву // Донеччина. – 2008. – 11 квітня. На III з'їзді ВСК головою правління академіком П.Т. Троньком поставлено завдання: підготувати нову редакцію багатотомної енциклопедії «Історія міст і сіл України». Цей пункт залишається одним із головних у Постанові Кабінету Міністрів України від 10.06.2002 р. «Про затвердження Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року». У зв'язку з цим автор статті досліджує стан справ у написанні історії міст і сіл Донецької області.

3. Герой України – «Почесний краєзнавець» // Донеччина. – 2009. – 5 червня. Почесний знак та посвідчення «Почесного краєзнавця Донеччини» вручено Володимиру Шевченку – ректору ДонНУ, Герою України, академіку.

4. Гутник Василь. Краєзнавчий рух шириться та кріпне // Донеччина. – 2009. – 20 листопада. 20 жовтня 2009 р. в обл. бібліотеці ім. Н.К. Крупської відбулася Донецька обл. краєзнавча конференція. В її роботі взяли участь делегати від первинних осередків ДонОО НСКУ з різних міст Донеччини.

«Привід зібратися був вагомим: спілка краєзнавців отримала статус Національної, надійшли нові посвідчення та відзнаки краєзнавцям Донеччини, правління НСКУ прийнято рішення про проведення Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей». На конференції з доповіддю на тему «Утвердження краєзнавчого руху в Україні: від Всеукраїнської спілки – до Національної спілки краєзнавців України» виступив голова правління ДонОО Валерій Романько.

5. Романько Валерій. «Кращий громадський музей України» Конкурс // Донеччина. – 2009. – 6 листопада. Голова Донецької обласної конкурсної комісії запрошує до участі у Всеукраїнському конкурсі «Кращий громадський музей України», який оголосила НСКУ. Вказані дати проведення конкурсу, адреса й телефони керівників конкурсу на Донеччині.

6. Краєзнавці відсвяткували ювілей // Донеччина. – 2010. – 16 березня. Фоторепортаж про розширене засідання правління Донецької обласної організації НСКУ, яке пройшло у Донецькій обласній науковій бібліотеці ім. Н.К. Крупської. Приурочене воно було до 20-річчя з дня утворення Донецької обласної організації (січень, 1990). Участь у роботі правління взяв Г.О. Клепак, заст. голови правління НСКУ, заслужений працівник культури України.

7. Романько Валерій. Наші краєзнавчі музеї – в числі кращих в Україні // Донеччина. – 2010. – 12 лютого. Автор знайомить читачів з результатами Першого Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей, ініційований правлінням НСКУ. Представники Донеччини гідно представили свій край: II місце – музей с. Некременне (дир. Г.Хоронько); III місце – музеї В. Стуса в м. Горлівка (дир. О. Федоров), музей історії баяну м. Шахтарськ (дир. Н. Поліщук), музей м. Красний Лиман (дир. Т. Іваненко), музей бойової слави ЗОШ № 138 м. Донецьк (дир. А.Головченко). Обласний конкурс організували та провели члени правління ДонОО НСКУ (голова Романько В.І.).

8. Романько Валерій. Шлях довжиною у 20 років: досягнення та перспективи // Донеччина. – 2010. – 30 березня. Матеріал з виступу голови правління Донецької ОО НСКУ В. Романька на розширеному правлінні ДонОО, присвяченому 20-річчю від дня утворення обласної краєзнавчої організації на Донеччині.

9. Гайворонський Петро. Нова книга з літературного краєзнавства. – Донеччина. – 2011. – 20 квітня. Рецензія на нове краєзнавче видання В.І. Романька – «Слов'янськ літературний: перша половина XIX – початок XXI століття» (посібник-хрестоматія).

10. Зоц Ігор. Відзначили знавців рідного краю // Донеччина. – 2011. – 29 квітня. – С. 1 (фото). Про підведення підсумків обласної краєзнавчої вікторини «Мій рідний край – моя Донеччина», яку газета «Донеччина» разом із правлінням ДонОО НСКУ провели з січня до квітня 2011 року.

11. Зоц Ігор. З рідним краєм – назавжди // Донеччина. – 2011. – 8 квітня. Головний редактор у статті, присвяченій ювілею газети – 75 років – акцентує увагу на великій краєзнавчій тематиці на її сторінках, крім того газета видавала альманах «Рідний край», краєзнавчу сторінку «Рідний край», і як узагальнену працю – книгу В. Шептухи та І. Зоца «Наш «Рідний край».

12. Помер Петро Тронько // Донеччина. – 2011. – 16 вересня. Повідомлення про смерть знаного державного та громадського діяча, науковця, керівника НСКУ П.Т. Тронька. Наводяться біографічні дані. Вказано, що «Донецька облорганізація НСКУ і редакція газети «Донеччина» глибоко сумують у зв'язку зі смертю нашого видатного старшого товариша. Світла Вам пам'ять».

13. Пташка Микола. Музеї та пам'ятники Донеччини: зберегти і примножити // Донеччина. – 2011. – 5 травня. Про роботу музеїв – державних та громадських – на Донеччині, про проблеми покращення охорони й збереження історичних пам'яток в донецькому краї.

14. Романько Валерій. «В.П. Замковий і краєзнавство Донеччини» // Донеччина. – 2011. – 21 червня. Про обласну науково-практичну конференцію, яку провели в Артемівську ДонОО НСКУ та Артемівський краєзнавчий музей. Приурочена вона до 100-річчя від дня народження Почесного краєзнавця України Валентина Замкового.

15. Романько Валерій. «Срібні дзвони» у Дебальцевому // Донеччина. – 2011. – 21 червня. Матеріал про традиційне літературно-краєзнавче свято у Дебальцевому, присвячене пам'яті земляка, поета Володимира Сосюри. Автор називає переможців конкурсу «Срібні дзвони», який проведено цього року. Почесним гостей свята був правнук поета – Олексій Сосюра з Києва.

16. Скрипник Віктор. Сергіївці – 210 лет // Донеччина. – 2011. – 11 листопада. З нагоди 210-ї річниці заснування Сергіївки – одного з найбільших сіл Слов'янського району – в сільському Будинку культури відбулася краєзнавча науково-практична конференція на тему «Історичне минуле Сергіївки». На ній були присутні краєзнавці Слов'янська, Краматорська, Красноармійська, Дружківки, музейні працівники, мешканці Сергіївки.

17. Стус Дмитро. Олег Федоров і його музей Стуса // Література і життя (Київ). – 2011. – № 6–7 (46–47), червень-липень. Син поета, лауреат Національної премії ім. Т.Г. Шевченка Дмитро Стус розповідає про музей В. Стуса у Горлівці та завдячує його існуванню фундатору й керівникові музею Олегу Федорову, члену НСКУ.

18. Щирий Петро. Відбувся пленум НСКУ // Донеччина. – 2011. – 16 грудня. Повідомляється, що 9 грудня у гуманітарному корпусі НПУ ім. М. Драгоманова (Київ) відбувся пленум НСКУ. Вирішено два питання: 1. Вручення премії ім. Д. Яворницького; 2. Про скликання 5 позачергового з'їзду НСКУ. Участь у пленумі взяли П. Добров, О. Бут та В. Романько.

19. Активісти краєзнавчого руху // Донеччина. – 2012. – 20 березня. Після проведення звітно-виборчої конференції ДонОО НСКУ, проведеної 28 січня 2012 року, газета подає такі матеріали: Списки членів правління ДонОО, членів президії, членів ревізійної комісії; список нагороджених Почесними грамотами; список краєзнавців, удостоєних звання «Кращий краєзнавець року-2012».

20. Коніщева Наталія. Туризм та краєзнавство – важливі чинники виховання дітей та молоді // Донеччина. – 2012. – 17 листопада. Член НСКУ, професор Н. Коніщева на основі довготривалих досліджень доводить, що Донецька область має великі туристсько-краєзнавчі можливості розвитку.

21. Скрипник Віктор. Пам'ятний знак відкрито // Донеччина. – 2012. – 22 червня. Фоторепортаж про величне літературно-краєзнавче свято у Слов'янську – у Рік Михайла Петренка відкрито пам'ятний камінь на місці будинку батьків поета-пісняра. Організатори заходу – краєзнавці Слов'янська, правління ДонОО НСКУ. Значну підтримку краєзнавці отримали від міської влади Слов'янська.

22. Шептуха Валерій. Дослідники рідного краю // Донеччина. – 2012. – 21 лютого. Автор звітує про обласні краєзнавчі збори, проведені наприкінці січня в обласній бібліотеці ім. Н.К. Крупської. Голова правління ДонОО розповів про роботу 5 позачергового з'їзду НСКУ, підвів підсумки роботи ОО за 2011 рік. Дається детальний звіт краєзнавчих досягнень, поставлені проблемні завдання в подальшій краєзнавчій роботі.

23. Шептуха Валерій. Клуб «Краєзнавець Донецька»: Створено нове громадське об'єднання // Донеччина. – 2012. – 27 квітня. У Донецьку членами міського краєзнавчого осередку створено клуб «Краєзнавець Донецька». Головою обрано ініціатора створення цього громадського об'єднання Олександра Гросова.

24. Романько Валерій. На день архангела Михаїла згадали поета-земляка // Донеччина. – 2013. – 11 жовтня. У Слов'янську пройшов II регіональний конкурс пам'яті поета-земляка Михайла Петренка. Його організатори – краєзнавці Слов'янського краєзнавчого осередку та правління ДонОО НСКУ. Названі переможці, вручено нагороди: почесний знак, дипломи, відбувся святковий концерт.

25. Романько Валерій. Започаткували краєзнавчий альманах // Донеччина. – 2013. – 14 травня. У місті Красноармійську побачив світ перший номер історико-краєзнавчого альманаху «Любимый город» (редактор-упорядник Петро Гайворонський, член НСКУ, Почесний краєзнавець України).

26. Хохлова Ольга, Науменко Наталя. «Мій рідний край» // Донеччина. – 2013. – 4 січня. Організатори обласного дитячого конкурсу «Мій рідний край», керівники обласної дитячої бібліотеки ім. Кірова розповідають про результати заходу. Діти змагалися у двох номінаціях: літературний та образотворчий,

надійшло майже 500 робіт з понад 30 міст та селищ Донеччини. Активну участь у керівництві робіт дітей взяли члени НСКУ.

27. Шаповалов Євген. Збиралися «Краяни» // Донеччина. – 2013. – 22 жовтня. Розповідь про чергове засідання краєзнавчого клубу «Краяни» у Дружківці, де зібралися краєзнавці Дружківки, Костянтинівки, Краматорська, Артемівська, Слов'янська. Відбулася презентація книги члена НСКУ Олега Максименка «За обрієм» – про історію краматорської «Просвіти».

28. Шептуха Валерій. Хранителька історії села // Донеччина. – 2013. – 19 лютого. Нарис про ювілярку, знаного краєзнавця Донеччини, Почесного краєзнавця України, директорку краєзнавчого музею в селі Некременне Галину Іванівну Хоронько.

29. Білецький Володимир. Донецька Шевченкіана у датах і подіях: 1851–2014. // Донеччина. – 2014. – 6 травня. Вийшла друком унікальна книга – довідкове видання, у якому вперше у хронологічному порядку зафіксовано події, публікації, видання, присвяти, які пов'язують ім. Т. Шевченка з Донбасом. Підготувала «Донецьку Шевченкіану» член НСКУ Тамара Пішванова.

30. Белоконь Діана. Зустріч у Некременному // Донеччина. – 2014. – 24 січня. Авторка ділиться спогадами про зустріч краєзнавців у селі Некременному Олександрівського р-ну Донеччини, де гостей радо зустріла господарка музею, Почесний краєзнавець України Галина Хоронько.

31. Всеукраїнська премія – нашому викладачеві // Педагог (Донбаський держ. педуніверситет, м. Слов'янськ). – 2014. – № 4 (65). – листопад-грудень. – С. 1. Повідомлення про відзначення доцента В.І. Романька Всеукраїнською премією ім. академіка П.Т. Тронька.

32. Запрошуємо до конкурсу «Донецька Шевченкіана» // Донеччина. – 2014. – 14 лютого. Від імені оргкомітету обласного конкурсу «Донецька Шевченкіана» її голова запрошує до участі у цьому заході, присвяченому 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка. Конкурс організували правління ДонОО НСКУ та редакція газети «Донеччина». У конкурсі пропонується розкрити три теми: «Пам'ятник Т. Шевченку в моєму населеному пункті» (фото та опис), «Тарас Шевченко у моєму житті» (есе), «Поетичним рядком у Вінок Кобзареві» (вірші).

33. Шептуха Валерій. У нас нема зерна неправди за собою...: Під таким девізом відбулася обласна краєзнавча конференція // Донеччина. – 2014. В обласній бібліотеці ім. Н.К. Крупської у Донецьку відбулася краєзнавча конференція членів НСКУ за підсумками 2013 року. Названі переможці у номінації «Кращий краєзнавець року», вручено відзнаки «Почесний краєзнавець Донеччини», грамоти та дипломи. Підведені й підсумки I етапу обласного конкурсу «Донецька Шевченкіана», який організувала ДонОО НСКУ та газета «Донеччина».

34. Висока нагорода за краєзнавчу діяльність (без підпису) // Злагода (Слов'янськ). – 2014. – № 30 (1087). – 6 листопада. – С. 2; // Донеччина (Донецьк). – 2014. – № 33. – 12 грудня. – С. 4. Інформація про відзначення голови ДонОО НСКУ В. Романька Всеукраїнською краєзнавчою премією ім. П. Тронька. Уміщено фото «Валерій Романько висловлює слово подяки після вручення йому премії ім. П. Тронька» та зображення нагрудного знака.

*Валерій Романько,
голова Донецької ОО НСКУ*

Додаток (статті із газет)

Праця краєзнавців є важливою та потрібною

16 лютого 2011 року в обласній бібліотеці ім. Н.К. Крупської пройшла обласна конференція краєзнавців шахтарського краю. Незважаючи на морозну погоду, до обласного центру з'їхалися представники багатьох сіл та міст Донеччини.

На початку зібрання голова обласної краєзнавчої організації В.І. Романько вручив окремим краєзнавцям членські квитки – у минулому році ряди краєзнавців області поповнилися на 16 осіб. Ще восьмеро наших земляків побажали вступити до Національної спілки краєзнавців України уже на початку цього року – їхні кандидатури були затверджені на цьому заході.

За підсумками минулого року названо 10 кращих краєзнавців – їм були вручені спеціальні посвідчення та пам'ятні медалі (список лауреатів конкурсу «Кращий краєзнавець року 2010» газета «Донеччина» подала в номері від 11.02.2011 р.). Грамоту від Міністра культури та туризму України вручено Галині Іванівні Хоронько, директору народного музею села Некременне Олександрівського району – символічно, що ця подія співпала з Днем її народження.

А потім відбулася презентація книг із серії «Історія сіл і міст Донеччини». Присутні побачили на екрані обкладинки книг, почули прізвища тих, хто не один рік збирав матеріали, працюючи в архівах, опитуючи старожилів, залучаючи молодь та колег з тим, щоб потім спромогтися на окреме видання. Чимало авторів цих видань особисто представляли свої книги. Дотримуючись доброї традиції, на презентації обов'язковий примірник нового видання краєзнавці дарували кабінету краєзнавства обласної бібліотеки ім. Н.Н. Крупської. До речі, саме працівники цього кабінету до презентації підготували широку виставку краєзнавчих видань.

У плані написання історії рідного краю добре попрацювали краєзнавці з усіх первинних осередків Донеччини. Особлива подяка прозвучала на адресу Маріупольського краєзнавчого музею та місцевого осередку краєзнавців – книгу «Маріупольский краеведческий сборник», видану там у кінці

минулого року, в кількості 80 примірників маріупольці подарували бібліотекам та краєзнавчим осередкам області.

Учасники зібрання прийняли звернення до обласного керівництва з проханням започаткувати літературно-краєзнавчу премію ім. І.С. Костири. Також прийнято такі пропозиції: на базі Артемівського краєзнавчого музею провести захід, присвячений пам'яті відомого краєзнавця В.П. Замкового, якому 23 квітня цього року виповнюється 100 років від дня народження; кожен краєзнавець повинен передплатити газету «Донеччина».

Думку присутніх про значення обласного краєзнавчого зібрання висловив краєзнавець з м. Сніжне Микола Бривко: «Таке зібрання показало, як багато роблять краєзнавці, якою є важливою та корисною наша праця. Дивлячись на результати праці старших колег, я загорівся бажанням у найближчий час теж підготувати до друку своє видання».

Романько В.І. Праця краєзнавців є важливою та потрібною // Донеччина. – 2011. – 25 лютого. – № 14 (15587). – С. 1.

Краєзнавчий рух шириться та кріпне

20 жовтня 2009 р. в обласній науковій бібліотеці ім. Крупської пройшла XVI Донецька обласна краєзнавча конференція. У її роботі взяли участь делегати від первинних краєзнавчих осередків: Артемівська, Донецька, Дружківки, Краматорська, Красноармійська, Маріуполя, Слов'янська, краєзнавці з інших міст і селищ донецького краю. А привід зібратися був вагомим: спілка краєзнавців отримала статус Національної, тому треба було вирішити ряд важливих організаційних питань; надійшли нові посвідчення та відзнаки краєзнавцям Донеччини; правління НСКУ прийнято рішення про проведення всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей.

Перед початком роботи вшанували ювілярів року поточного: Віталія Бабкіна, Діну Белоконь, Ірину Гайдишеву, Світлану Кривоносову, Катерину Мазоху, Раїсу Мазоху, Валерія Стьопкіна, Анатолія Шамрая. Відбулося віншування й жовтневих іменинників: Павла Мазура, Ігоря Зоца, Вадима Оліфіренка, Олександра Гросова. Хвилиною мовчання вшанували пам'ять Почесного краєзнавця Донеччини, Почесного громадянина Слов'янського району В.В. Жнакіна, який відійшов у тойбічний світ у вересні ц. р.

Велика група краєзнавців Донеччини була відмічена подяками, грамотами, званням «Почесний член НСКУ».

На конференції з доповіддю на тему «Утвердження краєзнавчого руху в Україні: від Всеукраїнської спілки – до Національної спілки краєзнавців України» виступив голова правління Донецької обласної організації НСКУ В.І. Романько. Участь в обговоренні доповіді взяли Іван Приходько (Донецьк), Олег Максименко (Краматорськ), Володимир Качур (Дружківка), Раїса Божко (Маріуполь), Микола Ворона (Донецьк), Григорій Кабанцев (Маріуполь).

Член НСКУ, учителька Миколаївської ЗОШ Красноармійського району Людмила Овсяник познайомила учасників конференції з Положенням про конкурс «Кращий громадський музей України».

Конференція ухвалила відповідні рішення. Краєзнавці-делегати від'їздили у різні куточки Донеччини, відчуваючи важливість та актуальність краєзнавчого руху, необхідність і надалі поширювати його, удосконалювати форми діяльності первинних осередків. Для багатьох керуючими до дії стали слова голови правління НСКУ, Героя України, академіка П.Т. Тронька, що прозвучали на конференції з основної доповіді: «Усі ми спільним загальномаємо докласти максимум зусиль, аби краєзнавство в усіх його формах – науковій, освітній, громадській – було ще вище піднесене в Українській державі, а добре ім'я невтомного, безкорисливого дослідника й літописця рідної землі було пошановане гідним чином і звучало гордо».

*Василь Гутник,
член НСЖУ*

Донецькій обласній краєзнавчій організації – 25 років

Рік 2015-й для краєзнавців України – ювілейний: 90 років тому створено Український комітет краєзнавства, і з того часу в країні розпочався організований краєзнавчий рух. Свій ювілей – 25 років від часу заснування – відмічає й Донецька обласна організація Національної спілки краєзнавців України. У січні 1990 року на установчій конференції в Донецьку вирішено було створити обласну краєзнавчу організацію, про що 13 січня 1990 року повідомляла газета «Вечерний Донецк».

Головою правління Донецької обласної краєзнавчої організації з січня 1990 р. по березень 2002 р. був Роман Данилович Лях (1929–2002), професор, доктор історичних наук, завідувач кафедри історії України Донецького національного університету. Після його смерті керівництво обласною організацією лягло на плечі його заступника Валерія Івановича Романька, кандидата педагогічних наук, викладача вищої школи зі Слов'янська. У жовтні 2003 року загальними зборами краєзнавців Донеччини В. Романька обрано головою правління ДонОО, яку він займає й на даний час.

ДонОО пройшла реєстрацію в управлінні юстиції у Донецькій області – свідоцтво про реєстрацію № 12 від 27.10.2010 р. Станом на 1.05.2015 р. – на обліку в обласній організації 119 членів НСКУ. Вони об'єднані у 10 первинних осередків: Артемівський (кер. Корнацький І.А.), Донецький (кер. Гросов О.Я.), Дружківський (кер. Качур В.В.), Єнакіївський (кер. Чубенко В.П.), Костянтинівський (кер. Березін В.Б.), Краматорський (кер. Коцаренко В.Ф.), Красноармійський (кер. Гайворонський П.Є.), Маріупольський (кер. Божко Р.П.), Сніжнянський (кер. Бривко М.В.), Слов'янський (кер. Скрипник В.П.). У стані створення міський краєзнавчий осередок у

місті Димитровому. Слід сказати слова щирої подяки керівникам названих угруповань – вони добре розуміють важливість краєзнавчої справи, особистим прикладом та багаторічною працею показують відданість українському краєзнавству.

Усі члени НСКУ мають квитки, причому першим 83 краєзнавцям квитки підписав особисто патріарх краєзнавчого руху в Україні, голова правління НСКУ (1990–2011), Герой України, академік П.Т. Тронько.

Краєзнавці Донеччини мали свої періодичні видання: альманах «Відродження» (ред. В.І. Романько, м. Слов'янськ), журнал «Былое» – «Бахмутський часопис» – (ред. С.Й. Татарінов, м. Артемівськ), журнал «Неизвестная Дружковка» (ред. – Є.Б. Фіалко), альманах «Рідний край» (редактори В.І. Романько, І.О. Зоц, вид-во газ. «Донеччина»).

Проходили роки – не всі періодичні видання витримали фінансові труднощі. На сьогоднішній день на Донеччині виходять «Мариупольский краеведческий сборник» (засновники і видавці – краєзнавчий музей та первинний осередок краєзнавців НСКУ м. Маріуполь), «Святогірський альманах» (засновники і видавці – Святогірський історико-архітектурний заповідник, редактор, член НСКУ В.М. Дедов), «Любимый город» (м. Красноармійськ, редактор, член НСКУ Гайворонський П.Є.). З початку 2015 року починає виходити інформаційний бюлетень «Краєзнавець Донеччини» (редактор В.І. Романько). Проводиться підготовча робота по випуску краєзнавчого періодичного видання у місті Сніжне.

Особливе слово слід сказати про газету «Донеччина», яка не тільки стояла у витоків зародження в шахтарському регіоні організованого краєзнавчого руху, опублікувала чимало матеріалів на краєзнавчу тематику, а й виділяла цілу полосу для спеціальної сторінки «Рідний край», яку редагували В. Шептуха та В. Романько – побачили світ більше 120 номерів. Матеріали цієї сторінки увійшли до книги «Мій «Рідний край» (2008), укладачами якої стали Ігор Зоц та Валерій Шептуха. Й, крім того, як уже було сказано, «Донеччина» підтримала видання альманаху «Рідний край» (побачило світ чотири номери). На жаль, ця газета, яка стала для краєзнавців рідною та якою ми вважали чи не офіційним органом нашої організації, на даний час не може виходити в окупованому Донецьку. Але й ті її поодинокі номери, які головний редактор Ігор Зоц неймовірними зусиллями намагається видавати у Києві, засвідчують вірність донецькому краєві, краєзнавчій темі.

Правління обласної краєзнавчої організації тісно співпрацює з державними органами, з багатьма творчими організаціями та науковими установами. Особливі ділові стосунки склалися як з газетою «Донеччина», так і з обласною бібліотекою ім. Н.К. Крупської, Донецькою обласною письменницькою організацією, відділами культури та освіти багатьох міст, з музееми, бібліотеками, навчальними закладами.

Щорічно проводяться обласні краєзнавчі конференції, де підводяться підсумки роботи за рік, намічаються плани на рік майбутній, презентуються нові краєзнавчі видання, проводиться нагородження найбільш активних краєзнавців, вручаються квитки новим членам НСКУ тощо. На місцях, у первинних осередках, згідно складеного плану, проходять заходи різноманітного характеру. Започаткована нова форма роботи – виїзні наради-семінари, краєзнавчі конференції, коли дослідники рідного краю збираються у музеї, бібліотеці чи навчальному закладі того чи іншого міста. Наприклад: Костянтинівка: «Незабутня постать Василя Гайворонського» (2008); Дружківка: «Живе незламний дух Олекси Тихого» (2009); Краматорськ: «Особливості краєзнавчо-пошукової роботи на північній частині Донеччини» (2010); Артемівськ: «Вшановуємо пам'ять краєзнавців Артемівщини. В.П. Замковий» (2011); Сніжне: «Чорнобиль у долі людини» (2011); Красноармійськ: «Козацькі поселення на Донеччині: слобода Гродівка» (2011); Слов'янськ: «Постать Михайла Петренка у культурному просторі рідного краю» (2012); с. Некременне, краєзн. музей: «Специфіка роботи сільського історико-краєзнавчого музею» (2013); Маріуполь: «Українське козацтво у Північному Приазов'ї» (2013); Єнакієве: «Голодомор на Донеччині 1932–1933 рр. Презентація книги В. Чубенка «Жнива сатани» (2013); Донецьк: «Донецька Шевченкіана: до 200-річчя Т.Г. Шевченка» (2014); Димитрове: «Невідомі сторінки історії міста Димитрове» (2014).

Добре зарекомендували себе Донецькі обласні краєзнавчі читання, які ДонОО НСКУ щоквартально проводила спільно з бібліотекою ім. Н.К. Крупської. Відділ краєзнавства цієї бібліотеки у серії «Краєзнавці Донеччини» видав покажчики праць таких дослідників рідного краю: М.С. Альтера, В.І. Романька, В.П. Замкового, П.І. Мазура, І.С. Костири, П.Є. Гайворонського. Ця ж бібліотека щорічно видає «Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області».

Завдячуючи у першу чергу краєзнавцям, на Донеччині відбулися такі знакові події: відкрито пам'ятники Чехову у Слов'янську та в Єнакієвому, Леоніду Бикову в Краматорську, Всеволоду Гаршину, Миколі Рибалку, Микиті Шаповалу – на Артемівщині; меморіальні дошки поетам-землякам Володимирі Сосюрі та Михайлу Петренку у Слов'янську, Миколі Рибалку – у Краматорську, галерею письменників-земляків у Красноармійську, пам'ятну стелу Олексі Тихому у дворі школи № 14 селища Олексієво-Дружківка; проводяться щорічний велопробіг по пам'ятних місцях Олекси Тихого, традиційні Гайворонківські читання у Костянтинівці, Стусівські читання у Донецьку, Петренківське свято в Слов'янську, Сосюринське свято «Срібні дзвони» у Дебальцевому, Гаршинські свята на Артемівщині, Рибалківські – в Краматорську тощо. Створено музеї та музейні кімнати: Михайлу Петренку в Слов'янську, Василю Стусу в Горлівці та в Донецьку (в бібліотеці

ім. Н.К. Крупської); Миколі Рибалку, Микиті Шаповалу, Володимиру Сосюрі, Всеволоду Гаршину, Миколі Чернявському – на Артемівщині, Саві Божку – в Красноармійську.

Проводилася робота по встановленню у місті Слов'янську пам'ятника поету Михайлу Петренку, а в Дебальцевому – Володимиру Сосюрі, у Єнакієвому та Красноармійську – пам'ятників Т.Г. Шевченку. Сподіваємося, що після завершення воєнних дій на Донбасі ці плани здійсняться.

Літературно-мистецький конкурс «Місто моє, ти для мене єдине» уже вдесьте пройшов у Слов'янську (2004–2013), у результаті якого видавалися збірки творчих доробок земляків. Цей захід сприяв не тільки вихованню любові до рідного міста, а й виявляв нові таланти у художній творчості (поезія, проза), краєзнавстві та фотосправі. На жаль, у 2014 році через важку політичну ситуацію на Донбасі та відсутність коштів такий конкурс не був проведений.

Час від часу у навчальних закладах Донеччини проходять науково-практичні конференції, багато з яких мають краєзнавчий характер. Вагомий внесок у розвиток краєзнавчого руху серед шкільної молоді робить Мала Академія Наук, обласний Центр туризму та краєзнавства, де ініціаторами та учасниками є саме члени НСКУ.

З метою відзначення краєзнавців у справі вивчення історії та культури Донеччини, пропаганди знань про рідний край започатковано звання «Почесний краєзнавець Донеччини» з врученням спеціального знаку та диплому, маємо свої грамоти та подяки від правління ДонОО НСКУ. Щороку підводяться підсумки на звання «Кращий краєзнавець року» з врученням пам'ятних медалей, які підтверджуються спеціальними посвідченнями. З 2012 р. в пам'ять поета-земляка, автора відомої пісні «Дивлюсь я на небо...» започатковано нагрудний знак «Михайло Петренко. 1817–1862» та проводиться щорічний конкурс на краще висвітлення питань життя та творчості М.М. Петренка.

Щорічні підсумки роботи краєзнавців Донеччини, членів НСКУ, підводимо на традиційних конференціях на початку кожного року, починаючи з 2004 року. З 1990 до 2003 р. такі конференції проводилися один раз на два роки. На таких форумах присутні голови первинних осередків та делегати з місць. Таким чином, станом на травень 2015 року разом зі звітно-виборчими форумами проведено 22 конференції з обговоренням підсумків та шляхів поліпшення стану краєзнавчої роботи на Донеччині, там же вручаються квитки новим членам НСКУ, відзнаки.

Правління ДонОО у листопаді-грудні 2009 р. організувало обласний конкурс на кращий громадський музей, участь у якому взяли близько 30 музеїв. Переможці – 5 кращих – представляли Донеччину у I Всеукраїнському конкурсі на кращий громадський музей України, що його проводила НСКУ.

Чотири з них стали призерами: 2-е місце – краєзн. музей с. Некременне Олександрівського р-ну (дир. Хоронько Г.І.); 3-є місце в номінації «Видатний земляк» – музей В. Стуса у Горлівці; 3-є місце в номінації «Традиції та звичаї» – народний музей історії баяну ім. В.О. Барелюка (м. Шахтарськ); 3-є місце у номінації «Краще експозиційне оформлення» – нар. краєзн. музей м. Красний Лиман; 3 місце у номінації «Краща просвітницька діяльність» – музей бойової слави ЗОШ № 138 м. Донецька. Дипломантом став колектив музею «Пам'ять серця» с. Віролюбівка Костянтинівського р-ну.

Краєзнавці Донеччини регулярно брали участь у регіональному конкурсі «Книга і преса Донбасу», де чимало з них ставали переможцями та лауреатами.

Відчутну методичну допомогу, поради й рекомендації щодо покращення роботи краєзнавцям Донеччини надають голова НСКУ О.П. Реєнт, його заступники Р.В. Маньковська та Г.О. Клепак, відп. секретар НСКУ В.І. Дмитрук. Двічі на наших обласних краєзнавчих зборах був Г.О. Клепак, відвідали Донецьк члени правління НСКУ Р.Т. Франко та С.А. Гальченко.

Краєзнавці Донеччини на достатньо високому рівні відзначили 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. Перед початком Року Т.Г. Шевченка в газеті «Донеччина» 19.11.2013 р. опубліковано звернення голови Донецької обласної організації до всіх краєзнавців, установ, організацій, об'єднань, у якому лунав заклик розпочати активну підготовку до відзначення ювілею Кобзаря; разом із газетою «Донеччина» ДонОО провела обласний конкурс «Донецька Шевченкіана», переможці якого нагороджені Ювілейною Шевченківською грамотою та спеціальними призами; у краєзнавчих осередках селищ та міст донецького краю вийшло чимало видань, проведено багато різноманітних літературно-мистецьких та просвітницьких заходів, пов'язаних з ім'ям Т.Г. Шевченка. Як приклад, 6 березня у Слов'янську до ювілею Кобзаря відкрито меморіальну дошку Т.Г. Шевченку; з друку вийшли такі видання, підготовлені членами НСКУ: П.І. Мазур «Маріупольський вінок Кобзареві», Т.Г. Пішванова «Донецька Шевченкіана у датах та подіях: 1851–2014», В.І. Романько «Поети Слов'янська – Тарасові Шевченку», В.П. Скрипник «Т. Шевченко у Слов'янську». Головний редактор газети «Донеччина» І.О. Зоц підготував та випустив декілька спеціальних сторінок з творами учасників обласного конкурсу «Донецька Шевченкіана». Голова ДонОО В.І. Романько взяв участь у XIII Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції «Краєзнавча Шевченкіана України» (Канів, 24–25.X.2014).

Досягнення наших земляків було відзначено на всеукраїнському рівні: рішенням журі XV загальнонаціонального конкурсу «Українська мова – мова єднання» у номінації «Велич слова Кобзаря» краєзнавцям зі Слов'янська Валерію Романьку та Віктору Скрипнику за поетично-краєзнавче видання «Кобзар у пам'яті слов'янців» присуджено перше місце.

Дані про краєзнавців В. Романьком оформлені у нариси, що вийшли двома випусками: «Хранителі пам'яті: Краєведи Донетчини» (1993, 1995). У 2004 р. видано біобібліографічний довідник «Краєзнавці Донеччини», де зібрані дані про 115 дослідників рідного краю; у 2014 р. в електронному варіанті підготовлено довідник «Сучасні краєзнавці Донеччини, дійсні члени НСКУ».

Ряд краєзнавців донецького краю відзначені відомчими нагородами НСКУ: П.В. Добров та О.М. Бут – лауреати премії ім. Д. Яворницького; В.І. Романько – лауреат премії ім. академіка П.Т. Тронька; 17 осіб мають звання «Почесний краєзнавець України», чимало краєзнавців відзначені Почесними грамотами та Подяками НСКУ.

ДонОО пройшла реєстрацію в управлінні юстиції у Донецькій області – свідоцтво про реєстрацію № 12 від 27.10.2010 р. Станом на 1.05.2014 р. – на обліку в ДонОО 121 член НСКУ. Вони об'єднані у 10 первинних осередків. Усі члени НСКУ мають квитки, причому першим 83 краєзнавцям квитки підписав особисто патріарх краєзнавчого руху в Україні, голова правління НСКУ (1990–2011), Герой України, академік П.Т. Тронько.

На даний момент краєзнавці Донеччини відчують певні труднощі: частина Донецької області окупована сепаратистами, чимало населених пунктів знаходяться під владою так званої «ДНР», тому немає можливості тісного й ділового спілкування, а членам НСКУ, які там проживають, продуктивно працювати, здавати членські внески.

У краєзнавців Донеччини попереду багато роботи: у нелегких умовах продовжується написання історії міст і сіл донецького краю, до краєзнавчого руху все більше залучається молоді, удосконалюються форми та методи роботи, укріплюються зв'язки з владними структурами, із закладами освіти, культури, науки тощо.

*Валерій Романько,
голова Донецької обласної організації НСКУ*

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Краєзнавство Житомирщини має давні і цікаві традиції. Ще в середині XIX ст. у Житомирі було створено краєзнавчий осередок при губернському статистичному комітеті, який розпочав активну діяльність з вивчення краю. Цікаві сторінки у дослідження краю вписало Волинське церковно-археологічне товариство. Наукову діяльність з комплексного вивчення Великої Волині розгорнуло і Товариство дослідників Волині, яке було створене 1900 р. і надало краєзнавству регіону організаційної форми. У складі цієї поважної інституції працювали видатні вчені Микола Коробка, Василь Кравченко, Павло Тутковський, Степан Бельський, Сергій Бржозовський, Михайло Кудрицький та Орест Фотинський.

На початку 1920-х років у зв'язку з новою геополітичною ситуацією (більша частина Волині опинилася у складі Польщі), наслідками військового лихоліття (революції і громадянської війни) та встановленням радянської влади, Товариство дослідників Волині як самостійна інституція припинило свою діяльність, а більшість його членів зосередили свою науково-краєзнавчу діяльність під егідою Волинського центрального музею – фактично спадкоємця Товариства дослідників Волині.

Волинський центральний музей, а згодом Волинський науково-дослідний музей гідно перебрали естафету Товариства дослідників Волині, вписавши яскраві сторінки в літопис дослідження історії, природи, етнографії краю. На скрижальх історії золотими літерами вписано імена дослідників – лідерів краєзнавчого руху Волині: П.Н. Абрамовича, С.В. Бельського, С.А. Бржозовського, В.Я. Гнатюка, Н.К. Дмитрука, Ф.А. Козубовського, В.Г. Кравченка, М.П. Кудрицького, Т.М. Мовчанівського, П.Г. Постоєва, В.Г. Скорохода, П.А. Тутковського, К.Г. Червяка, О.О. Фотинського та інших. А С.В. Бельський, С.С. Гамченко і В.Г. Кравченко зробили не тільки особистий внесок у дослідження краю як вчені, але й сформувавши відомі на Волині власні наукові школи: геологічну, археологічну та етнографічну.

5 січня 1990 р. на своїй установчій конференції ентузіасти-краєзнавці Житомирщини відродили роботу Товариства дослідників Волині і воно отримало нову назву – Житомирське науково-краєзнавче товариство дослідників Волині. Головою товариства було обрано доктора філологічних наук, професора Житомирського державного педагогічного інституту ім. І. Франка М.В. Никончука, віце-головою з наукової роботи – кандидата географічних

наук М.Ю. Кострицю, віце-головою з організаційно-масової та видавничої роботи – журналіста Г.П. Мокрицького, вченим секретарем – археолога І.І. Ярмошика. Житомирське науково-краєзнавче товариство дослідників Волині стало складовою частиною Всеукраїнської спілки краєзнавців, яка була утворена 27 березня 1990 р. і яку очолив академік П.Т. Тронько.

24 червня 1993 р. на Другій звітно-виборчій конференції президентом Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині делегати обрали тоді ще кандидата географічних наук М.Ю. Кострицю, віце-президентами – кандидата історичних наук Б.А. Кругляка і журналіста Г.П. Мокрицького, вченим секретарем – археолога І.І. Ярмошика. Саме з цього часу розпочинається новий злет відродженого краєзнавства на Житомирщині.

Сьогодні важко уявити собі українське краєзнавство без постаті Миколи Юхимовича Костриці. За майже 50 років подвижницької діяльності, загальний обсяг його публікацій складає більше 1500 позицій, з них понад 80 книг (монографій – 26, брошур – 18, посібників – 10, методичних рекомендацій і розробок – 17, путівників – 6, географічних атласів – 3, а ще підручники, програми, буклети), більш як 600 наукових статей, 900 науково-популярних статей, нарисів, есе, повідомлень, інформацій, рецензії в наукових журналах та періодичній пресі з історії, географії, культури, освіти, економіки, краєзнавства Житомирщини. Це він був відповідальним редактором наукових праць «Велика Волинь», друкованому органі товариства. Він зумів об'єднати розрізнені краєзнавчі осередки Житомирщини, Волині, Рівненщини, Поділля, скоординувати їх діяльність у єдиному руслі дослідження Волино-Подільського регіону, був співорганізатором біля чотирьох десятків волино-подільських науково-краєзнавчих конференцій.

Це він зумів об'єднати зусилля багатьох любителів минулого рідного краю і залучити їх до краєзнавчої діяльності. Серед них Єршов В.О., Меламед Ю.Й., Мокрицький Г.П., Тарабукін О.О., Ярмошик І.І. (Житомир), Вітренко В.В. (Новоград-Волинський), Пашківський Ф.Б., Марковський Б.В., Скавронський П.С. (Бердичів), Брицун М.І., Лукашенко В.В., Мельниченко Л.А. (Коростень), Махорін Г.Л. (Ружин), Голяченко О.С. (Іршанськ) та інші.

Успішно вже багато років працюють районні і міські краєзнавчі осередки у Бердичеві (Скавронський П.С.), Новоград-Волинську (Вітренко В.В.), Малині (Тимошенко В.І.).

З 2008 р. в зв'язку з наданням Всеукраїнській спілці краєзнавців статусу національної та назви Національна спілка краєзнавців України, Житомирська обласна організація також юридично переоформила свій статус і отримала відповідні повноваження та назву – Житомирська обласна організація Національної спілки краєзнавців України.

31 березня 2011 р. на позачерговій звітно-виборній конференції Житомирської обласної організації НСКУ Кострицю М.Ю. за станом здоров'я було звільнено від виконання обов'язків голови правління Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України та одногосно обрано Почесним головою ЖОО НСКУ. Було обрано правління в складі Грузької Л.П., Косенка В.В., Весельського М.Ф., Вітренка В.В., Врублевського В.М., Єршова В.О., Мокрицького Г.П., Скавронського П.С., Тимошенка В.І. Головою правління ЖОО НСКУ на відкритому засіданні правління було обрано директора Житомирського краєзнавчого музею Грузьку Л.П.

20 серпня 2015 р. на звітно-виборчій конференції Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України було обрано нове правління в складі Вітренка В.В., Врублевського В.М., Єршова В.О., Кондратюка Р.Ю., Костриці М.М., Махоріна Г.Л., Мокрицького Г.П., Скавронського П.С., Собчука С.В., Тимошенка В.І. та Ярмошика І.І. Головою правління ЖОО НСКУ одногосно було обрано директора Музею історії міста Бердичева Скавронського П.С.

Хронологія діяльності Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України з жовтня 2008 р. по травень 2015 р. наочно підтверджує, що закладені попередніми поколіннями дослідників рідного краю краєзнавчі традиції здобули результативних форм.

Лауреатами Житомирської обласної краєзнавчої премії стали члени Національної спілки краєзнавців Скавронський П.С. (2012 р.), Градовський П.М. (2012 р.), Костриця М.Ю. (2013 р.) та Горобчук А.П. (2014 р.).

Премія Національної спілки краєзнавців України імені Дмитра Яворницького присуджена Костриці М.Ю. (2012 р.).

Премією Національної спілки краєзнавців України імені Героя України Михайла Сікорського відзначена Грузька Л.П. (2013 р.).

Премію Національної спілки краєзнавців України імені Героя України академіка Петра Тимофійовича Тронька отримали Скавронський П.С. (2014 р.) та Тіміряєв Є.Р. (2014 р.).

Сьогодні обласна організація працює керуючись завданнями і настановами, які поставив П'ятий (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України.

*Скавронський Павло Степанович,
директор Музею історії міста Бердичева,
голова Житомирської ОО НСКУ*

**Хронологія діяльності
Житомирської обласної організації НСКУ**

2008

1–4 жовтня. У м. Житомирі проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію «Наукові засади збалансованого розвитку регіону» присвячену 150-річчю від дня народження П.А. Тутковського.

16–17 жовтня. Директор загальноосвітньої школи I–III ступенів № 11 м. Бердичева Скавронський П.С. та завідувач музею історії села Терехова Бедь М.М. взяли участь в Міжнародній науково-практичній конференції «Регіон-2008: стратегія оптимального розвитку», що відбулася на базі кафедри економічної та регіональної географії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в м. Харкові.

28–29 жовтня. Делегація Житомирської області в складі Грузської Л.П., Кондратюка Р.Ю., Костриці М.Ю., Скавронського П.С. взяла участь в IV Всеукраїнському з'їзді Національної спілки краєзнавців, що відбувся приміщенні Українського дому в м. Києві.

3 грудня. У Бердичеві Житомирської області проведена Міжнародна наукова конференція «Між суходолом і морем» присвячена презентації міжнародного музею Джозефа Конрада-Коженювського.

2009

20–22 січня. У Житомирі проведена Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Україна від епохи УНР до початку XXI століття», присвячена 125-ти річчю від дня народження І.А. Феценка-Чопівського.

24–25 березня. Краєзнавці Бердичівщини Бедь М.М., Коломієць Л.В. та Скавронський П.С. взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній історико-краєзнавчій конференції «Сторінки воєнної історії краю», яка відбулась у м. Луцьку на базі Волинського краєзнавчого музею.

9–10 квітня. Директор загальноосвітньої школи I–III ступенів № 11 м. Бердичева Скавронський П.С. взяв участь у VII міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку спортивно-оздоровчого туризму і краєзнавства в закладах освіти», яка відбулась у м. Переяслав-Хмельницькому Київської області на базі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.

19–20 травня. Краєзнавці Бердичева Захарчук Н.М., Розвадовська І.Т., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь у IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Волинський музей: історія і сучасність», присвяченій 80-річчю Волинського краєзнавчого музею та 60-ти річчю Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки, яка відбулась у м. Луцьку на базі Волинського краєзнавчого музею.

30 червня – 1 липня. Краєзнавці Бердичева Астапюк І.М., Духовна О.М., Закусило Л.М., Бедь М.М., Кучерява В.М., Мартинюк М.В. та Скавронський П.С. взяли участь у XXXIII Всеукраїнській історико-краєзнавчій науковій конференції, присвяченій 160-річчю від дня народження Олени Пчілки та 60-річчю з часу створення Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки, яка відбулася в м. Луцьку та с. Колодяжне на базі Волинської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки та Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки.

6–8 жовтня. У м. Житомирі було проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію, присвячену 1125-річчю заснування міста Житомира.

29–30 жовтня. Краєзнавець Скавронський П.С. взяв участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Просторовий аналіз природних і техногенних ризиків в Україні», яка відбулася в м. Києві на базі Інституту географії НАН України.

2010

15–16 квітня. Скавронський П.С. взяв участь у III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Географія та екологія: наука і освіта», яка відбулася у м. Умань Черкаської області на базі Уманського державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

22–23 квітня. Скавронський П.С. взяв участь у VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку спортивно-оздоровчого туризму і краєзнавства в закладах освіти», яка відбулася у м. Переяслав-Хмельницькому Київської області на базі ДНВЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

7–8 жовтня. Краєзнавці Бердичева Адаменко В.В., Мартинюк М.В. та Скавронський П.С. взяли участь у IV Міжнародній науково-практичній конференції «Історія запорозького козацтва: в пам'ятках та музейній практиці», присвяченій 45-річчю від дня створення Національного заповідника «Хортиця», що відбулася на базі Національного заповідника «Хортиця» в місті Запоріжжі, на о. Хортиця.

27–29 жовтня. У м. Житомирі в обласній універсальній науковій бібліотеці імені Олега Ольжича відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 145-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею.

2–3 грудня. Краєзнавці Бердичева Каліновська В.В., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь у IV Міжнародній науково-практичній конференції з питань патріотичного виховання молоді, яка відбулася у м. Запоріжжі на базі Запорізького обласного центру патріотичного виховання молоді.

2011

27–28 січня. У м. Новоград-Волинський, Житомирської області на базі інформаційно-методичного центру управління освіти і науки Новоград-Волинської міської ради було проведено Всеукраїнську наукову конференцію «Екологічні проблеми річки Случ та інших водних плес Житомирської області. Туристсько-рекреаційні зони надслучанського краю».

25 лютого. У м. Новоград-Волинський на базі Новоград-Волинської міської ради було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Слово твоє невмируще в віках», присвячену 140-й річниці від дня народження Лесі Українки.

12–15 травня. Краєзнавці Бердичева Адаменко В.В., Кучерява В.М., Мартинюк М.В., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь в XI Міжнародному семінарі «Крепостной Санкт-Петербург XVIII в. и первой половины XIX в. в культурном наследии России и Украины» (к 150-летию отмены крепостного права в России) в Санкт-Петербурзі (Російська Федерація) на базі Бібліотеки Російської академії наук.

29–30 вересня. У м. Малині було проведено Міжнародну науково-краєзнавчу конференцію «М.М. Миклухо-Маклай – вчений, мандрівник, гуманіст», присвячену 165-річчю від дня народження вченого-енциклопедиста.

2012

24–25 квітня. У Житомирі на базі Житомирського агроєкологічного університету проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію «Культурний простір Житомирщини-Волині XIX–XX ст.», присвячену 75-річчю утворення Житомирської області.

13–16 травня. Краєзнавці Бердичева Адаменко В.В., Самойленко Л.І., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь в XII Міжнародному науковому семінарі «Отечественная война 1812 года в военно-историческом и культурном наследии Украины и России», присвяченому 200-річчю перемоги Російської армії над Наполеоном, який відбувся у м. Санкт-Петербурзі на базі Бібліотеки Російської академії наук.

14 червня. У місті Новоград-Волинську Житомирської області на базі Новоград-Волинського навчально-виховного комплексу «Гімназія імені Лесі Українки – школа I ступеня» проведено Регіональну науково-практичну конференцію «Навчальні заклади нового типу Житомирщини: від історії до сучасності», присвячену 100-річчю заснування гімназії в місті Новограді-Волинському.

19–21 червня. Краєзнавець Скавронський П.С. взяв участь в Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону», яка відбулася у м. Суми на базі факультету економіки та менеджменту Сумського державного університету.

2013

25–26 квітня. Директор музею історії м. Бердичева Скавронський П.С. та завідувач музеєм історії села Терехова Бердичівського району Бедь М.М., завідувач кафедри спеціальних історичних дисциплін Житомирського державного університету ім. І. Франка, доктор історичних наук Ярмошик І.І., краєзнавці Коломієць Л.В. та Сінчук В.І. взяли участь у Всеукраїнській військово-історичній конференції «Воєнна історія України. Волинь та Полісся», яка відбулась в м. Рівне на базі Рівненського університету водного господарства.

14–15 травня. Краєзнавці Бердичева Сінчук В.І., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь в XIII Міжнародному науковому семінарі «Українськими дорогами Санкт-Петербурга», який відбувся в м. Києві на базі Національного музею Т.Г. Шевченка та Академії адвокатури України.

6 червня. Краєзнавці Бердичева Данилюк Т.Д., Дусик І.Є., Захарчук Н.М., Коломієць Л.В., Лукуц Ю.М. та Скавронський П.С. взяв участь в Одинадцятій науковій конференції «Острозькі краєзнавчі читання», яка відбулась у м. Острозі Рівненської області до 135-річчя з дня народження легендарного острозького музейного працівника Йосипа Новицького (1878–1964) і проводилась на базі Державного історико-культурного заповідника м. Острога.

27–29 вересня. Краєзнавці Бердичева Сінчук В.І., Скавронський П.С. та Мартинюк М.В. взяли участь в Міжнародній науковій військово-історичній конференції «Кримська війна: історія та уроки. 1853–1856 рр.», яка відбулась в м. Севастополі Автономної республіки Крим на базі Центральної військової туристичної бази «Севастополь».

4 жовтня. Краєзнавці Захарчук Н.М. (Бердичів), Провоторов О.М. (Новоград-Волинський) та Скавронський П.С. (Бердичів) взяли участь у Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій розвитку музейної справи та краєзнавства на Волині, яка відбулась у м. Рівне на базі Рівненського обласного краєзнавчого музею.

2014

22–23 квітня. Житомирщина приймала науково-краєзнавчу експедицію Національної спілки краєзнавців України на тему «Музейне краєзнавство Житомирщини: суспільно-інтеграційні тенденції та комунікаційні інновації». До складу делегації входили Реєнт О.П. – голова Національної спілки краєзнавців України, Маньковська Р.В. – заступник голови НСКУ, Гальчак О.Г. – голова правління Вінницької обласної організації НСКУ, Бажан О.Г. – перший заступник головного редактора журналу «Краєзнавство» НСКУ, Лупандін О.І. – науковий співробітник Інституту історії України НАН України, Примаченко Я.Л. – старший науковий співробітник Інституту історії України

НАН України, Бабушко С.Р. – завідувач кафедрою іноземних мов Інституту туризму ФПУ, Соловей Л.Г. – старший викладач кафедри іноземних мов Інституту туризму ФПУ та краєзнавці Києва. В ході проведення експедиції відбулись зустрічі з краєзнавчим активом області, презентації краєзнавчих видань Спілки, були відвідані Кмитівський музей образотворчого мистецтва ім. Й.Д. Буханчука, Літературно-меморіальний музей В.Г. Короленка та Музей космонавтики ім. С.П. Корольова в Житомирі, Музей історії міста Бердичева, Романівський музей-садиба М.Т. Рильського.

13–17 травня. Краєзнавці Бердичева Мартинюк М.В., Панчук М.В., Петрівська О.В., Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь у Міжнародному науковому семінарі «Тарас Шевченко и его петербургское окружение» присвяченому 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, який відбувся в м. Санкт-Петербурзі (Російська Федерація) на базі на Бібліотеки Російської академії наук.

3 вересня. Краєзнавці Бедь М.М. (с. Терехова, Бердичівський р-н) та Скавронський П.С. (Бердичів) взяли участь у Міжнародній науковій конференції присвяченій 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, яка відбулась 3 вересня 2014 р. в м. Рівне на базі Рівненського обласного краєзнавчого музею.

26 вересня. Краєзнавці Бедь М.М. (с. Терехова, Бердичівський р-н) та Скавронський П.С. (Бердичів) взяли участь у Міжнародній науковій історико-краєзнавчій конференції «Щит і меч землі Дубенської: воєнна історія краю», присвяченій 500-річчю Оршанської битви, 100-річчю від початку I світової війни та 70-й річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників, яка відбулась в м. Дубно Рівненської області на базі Державного історико-культурного заповідника.

24–25 жовтня. Краєзнавці Бердичева Скавронський П.С. та Цветкова А.М. взяли участь у Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції «Краєзнавча Шевченкіана України», присвяченій 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, яка відбулась у м. Канів Черкаської області на базі Шевченківського національного заповідника у Каневі.

20 листопада. Голова правління Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України Скавронський П.С. взяв участь у Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції, присвяченій 25-річчю з часу створення Волинської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, яка відбулась у м. Луцьку на базі історичного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

26 грудня. Краєзнавці Бердичева Калінська А.В., Мартинюк М.В., Скавронський П.С. та Канчура В.Ю. з Любара і Ярмошик І.І. з Житомира взяли участь у I Волинських обласних краєзнавчих читаннях, присвячених пам'яті

та 90-річчю від дня народження Григорія Гуртового, які відбулись в смт. Торчин, Луцького району Волинської області на базі Торчинського народного історичного музею.

2015

15 січня. Регіональну науково-краєзнавчу конференцію, присвячену 71-й річниці визволення міста Новограда-Волинського і Звягельщини від німецько-нацистської окупації, 70-річчю визволення України і 70-річчю Великої Перемоги було проведено в м. Новоград-Волинську Житомирської області на базі музею-садиби Косачів.

26 лютого. Круглий стіл «Екологічні проблеми Житомирської області та шляхи їх розв'язання» було проведено спільно з Всеукраїнською екологічною лігою в м. Житомирі в конференц-залі прес-центру Житомирської обласної адміністрації.

22 травня. В Житомирі на базі Житомирської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Ольжича проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію з міжнародною участю «Постаті землі Житомирської», присвячену 120-річному ювілею видатного класика української літератури ХХ ст., перекладача, публіциста М.Т. Рильського.

17 вересня. Відбулася презентація книжки радомишльського історика-краєзнавця Геннадія Цвіка «Історія Радомишля».

12–13 листопада. Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Бердичів від давнини до сьогодення».

Головою правління Житомирської обласної організації Національної спілки краєзнавців України Скавронським П.С. опубліковано багато краєзнавчих статей в науково-методичному журналі «Географія та економіка в рідній школі»: «Бердичів: від минулого до сьогодення», «Корифей українського краєзнавства», «Учений-метеоролог Михайло Петрович Кудрицький», «Відомий учений-географ В.І. Галицький», «Нікітський ботанічний сад», «Українськими стежками Санкт-Петербурга».

2016

18 квітня. Засідання правління Житомирської обласної організації НСКУ.

Травень. У Бердичеві відбулася презентація шостого тому видання «Книга пам'яті України. Переможці. Житомирська область».

7–8 вересня. У залі засідань Чуднівської міської ради Житомирської області відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Чуднів і край в контексті історії малих і середніх міст Волині», присвячена 600-й річниці з часу першої писемної згадки про місто Чуднів в історичних документах та 25-й річниці з дня проголошення незалежності України.

15 листопада. У місті Бердичеві відбулася науково-краєзнавча конференція «Музеї Бердичівського краю: історія та сучасність», присвячена 90-й річниці від часу відкриття в місті першого музею (14.11.1926 р.).

26 грудня. У прес-центрі Житомирської обласної ради відбулося нагородження переможців обласної краєзнавчої премії (лауреат першої премії – Сергій Стельникович, другої – Геннадій Цвік, третьої – Олена Тунік).

2017

11 квітня. Відкриття виставки «Спортивна гордість Бердичева» у музеї історії Бердичева.

24 червня. Міжнародна науково-краєзнавча конференція «Бердичів крізь призму століть», присвячена 160-й річниці від дня народження Джозефа Конрада (03.12.1857 р.).

22–23 вересня. Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Житомирщина: події і люди», присвячена 80-ій річниці від часу утворення Житомирської області (23.09.1937 р.).

2018

22 лютого. У Музеї історії міста Бердичева відбулася презентація книги кандидата історичних наук Геннадія Махоріна «Українська національна революція 1917–1922 рр. та її перебіг на Житомирщині».

21 вересня. У м. Житомирі відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Національно-визвольна боротьба українського народу», присвячена 250-річчю козацько-селянського національно-визвольного повстання в Правобережній Україні «Коліївщина» та 100-річчю подій Української революції 1917–1921 рр. Серед організаторів – Житомирська ОО НСКУ.

Публікації про діяльність Житомирської обласної організації НСКУ

1. Костриця М.Ю. Товариство дослідників Волині: історія, діяльність, постаті. – Житомир: М.А.К., 2001. – 360 с.

2. III з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців (29–30 жовтня 2003 р.). Матеріали та документи. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 160 с.

3. Житомиру – 1125. Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. Вип. 42: матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 1125-річчю заснування міста Житомира (Житомир, 6–8 жовтня 2009 р.) / Гол. ред. М.Ю. Костриця. – Житомир: М. Косенко, 2009. – 460 с.

4. Скавронський П.С. Музею Джозефа Конрада в Бердичеві бути // Волинський музей: історія і сучасність. Науковий збірник. Випуск 4. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої

80-річчю Волинського краєзнавчого музею та 60-річчю колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки (Луцьк–Колодяжне, 19–20 травня 2009 р.). – Луцьк, 2009. – С. 254–259.

5. Краєзнавство та музейна справа в Україні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 145-річчю заснування Житомирського обласного краєзнавчого музею (Житомир, 27–29 жовтня 2010 р.). – Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Вип. 44 / Гол. ред. М.Ю. Костиця. – Житомир: М. Косенко, 2010. – 544 с.

6. Скавронський П.С. Корифей українського краєзнавства // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 4. – С. 44–47.

7. П'ятий (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2012 р.). Матеріали та документи. – К., 2012. – 182 с.

8. Скавронський П.С. Соціально-економічний розвиток Бердичева – основа його сталого розвитку // Стратегія розвитку сучасного міста: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Сімферополь, 25–27 квітня 2012 р.). – Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. – С. 115–120.

9. Культурний простір Житомирщини-Волині ХІХ–ХХ століть: матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (Житомир, 24 квітня 2012 р.). – Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині / Гол. ред. М.Ю. Костиця. – Вип. 47. – У 2-х тт. – Т. 1. – Житомир: Видавець М.Г. Косенко, 2012. – 328 с.

10. Природниче краєзнавство Житомирщини-Волині: історія та сучасність: матеріали всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції (Житомир, 21 листопада 2013 р.) / Гол. ред. М.Ю. Костиця. – Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Вип. 49. – Житомир: Вид. М. Косенко, 2014. – 268 с.

11. Скавронський П.С. Пам'яті лауреата премії імені Дмитра Яворницького – М.Ю. Костиці // Краєзнавство. – 2014. – № 2. – С. 203–210.

12. Скавронський П.С. Творча співпраця краєзнавців Волині та Житомирщини // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Розвиток краєзнавства і краєзнавчої освіти на Волині. Науковий збірник. Випуск 52: матеріали Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 25-річчю з часу створення Волинської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (Луцьк, 20 листопада 2014 р.) / Упоряд. Г. Бондаренко, А. Силюк. – Луцьк, 2014. – С. 139–144.

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Закарпатська обласна організація Національної спілки краєзнавців України (Закарпатська ОО НСКУ), третій рік своєї діяльності, в умовах гострих кризових явищ і подій, будує повнокровно і активно, по-діловому. Вся значна за обсягом та різноманітна за змістом діяльність здійснюється, насамперед, завдяки високопрофесійним, авторитетним і енергійним активістам, ефективно та відкрито, із глибоким розкриттям мети і змісту своєї роботи, умілого формуванням привабливого обличчя та причетності громадян до суспільно значимих справ через засоби масової інформації, залучення широких кіл науковців, письменників, інших представників творчої інтелігенції та громадськості області.

Планомірна діяльність краєзнавців будується на славних традиціях добре відомих знавців і літописців краю: Іоанікія Базиловича, автора шеститомної «Історії карпатських русинів» Михайла Лучкая (Попа), Тіводара Легоцького, Антона Годинки, Федора Потушняка, Михайла Лелекача, Івана Гранчака та багатьох інших.

Добровільне об'єднання професійних дослідників і літописців рідного краю із статусом творчої спілки створено 4 лютого 2013 року на засіданні Установчих зборів і діє відповідно до Конституції України, Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», інших законодавчих актів, Статуту Національної спілки краєзнавців України та Положення про Закарпатську обласну організацію НСКУ.

До складу організації органічно увійшли високопрофесійні та авторитетні, досвідчені і добре знані у краї та далеко за її межами особистості – збагачений життєвим досвідом краєзнавець В.В. Пагіря, якому 1 січня 2015 року виповнився 92 роки, президент Асоціації народних депутатів Закарпаття, колишній голова обласної ради і облвиконкому, кандидат економічних наук М.Ю. Волощук, начальник управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації, заслужений працівник культури України Ю.Ф. Глеба, голова обласної організації Національної спілки письменників України, заслужений працівник культури України, лауреат багатьох літературних премій В.П. Густі, колишній багаторічний начальник управління культури облдержадміністрації, заслужений працівник культури України В.С. Габорець, директор Закарпатського обласного художнього музею імені Й. Бокшая Ф.П. Ерфан, головний редактор об'єднаної редакції мистецьких

програм Закарпатської державної телерадіокомпанії, письменник, сценарист і журналіст Д.М. Кешеля, перший заступник головного редактора всеукраїнського екологічного журналу «Зелені Карпати», співголова Міжнародної творчої асоціації «Corona Carpatica» – «Карпатська Корона», письменник, лауреат багатьох літературних, у тому числі всеукраїнських премій, В.В. Кухта, проректор Ужгородського національного університету, професор, доктор історичних наук Р.А. Офіцинський, генеральний директор ПП «Тур-медіа» В.Ю. Печко (м. Київ), доцент Ужгородського національного університету, кандидат філологічних наук І.М. Сенько, доктор історичних наук, професор Ужгородського національного університету С.Д. Федака, директор Ужгородського краєзнавчого музею В.С. Шеба та інші, всього 39 чоловік. Організація згуртувала потужний інтелектуальний потенціал, сплав досвіду, знань, умінь, ініціативності та нестримної енергії, ефективна реалізація яких в умовах довір'я і співпраці, творчості та взаємопідтримки, як засвідчує реальна фактологія, є неминучою.

Василь Васильович Пагира – автор 86 книг переважно краєзнавчої тематики. На його вірші більше 20 пісень покладено на музику композиторами Закарпаття, Львова і Києва.

Лауреат літературної премії імені В. Гренджі-Донського, журналістської – імені Й. Терелі, краєзнавчої – ім. М. Зубрицького. Його життєвий і творчий досвід – добрий приклад для наслідування.

Важливе значення для формування і ефективної діяльності Закарпатської ОО НСКУ мав перехід до неї із Київської міської організації депутата Верховної Ради України V–VI скликань, впливового в державі голови ради Асоціації українських банків, доктора економічних наук Станіслава Михайловича Аржевіна. Він – активний член Національної спілки краєзнавців України з 2009 року. Відомий організатор і меценат краєзнавчого руху в Україні. Ініціатор і творець добре знаного в Україні і далеко за її межами музейно-краєзнавчого комплексу «Старе село» в селі Колочава Міжгірського району Закарпатської області. За творчу та ефективну краєзнавчу діяльність в різних номінаціях удостоєний найвищих краєзнавчих нагород в Україні.

Станіслав Михайлович – відомий дослідник краю, письменник, автор трьох солідних томів з історії Колочава – «Колочава. Шугай» і «Колочава. Релігія» та книги «Карпатська Україна: епоха в добі». Як відомо, його проєкт передбачає видання десятитомника з історії легендарного гірського села Колочава, пристанища героїзованого класиком чеської літератури Іваном Ольбрахтом (Земаном) Миколи Шугая. Він – засновник, видавець і головний редактор мабуть єдиного в Україні унікального краєзнавчого часопису гірського карпатського села – сільської краєзнавчої газети «Нова Колочава», що уже сім років радує читачів змістом та оригінальним оформленням у кольорах.

А ще він – активний учасник Майдану. Разом із «Закарпатською сотнею» Станіслав Михайлович став героєм поеми Станіслава Бондаренка, опублікованої у книзі «Майдани і магнати» (Київ, 2014 р.). Хоча, заради справедливості, зазначимо, що сам С.М. Аржевітін героєм Майдану себе не вважає.

В лютому 2015 року патріот України, з врахуванням викликів інформаційного суспільства та воєнної інтервенції, що диктують необхідність модернізації національно-патріотичного виховання, насамперед шкільної молоді, піднесення на рівень вимог часу навчально-методичної підготовки вчительського контингенту, який зобов'язаний реалізувати зазначені завдання державного значення, запропонував провести на базі унікального, єдиного в Україні музейного комплексу в селі Колочаві Міжгірського району Закарпатської області семінари вчителів – методистів загальноосвітніх шкіл області з опрацюванням постійнодіючої, у перспективі, патріотично-виховної та історико-краєзнавчої, народознавчої програми «Уроки патріотизму моєї малої Батьківщини!». Проект узгоджено з департаментом освіти і науки облдержадміністрації (директор – М.А. Мотильчак), Закарпатським центром туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді (директор – В.І. Чепка) та Закарпатською ОО НСКУ.

Випереджаюче відчуття гостроти викликів сучасного українського суспільства краєзнавцями області зумовило зусиллями голови Закарпатської ОО НСКУ та автора ідеї кінострічки чи не єдиними в Україні організацію демонстрації фільму про примирення 8–11 травня на телеканалі «Тиса-1» Закарпатської облтелерадіокомпанії. Фільм відзнятий у попередні роки спеціалістами кіностудії імені О. Довженка за участі місцевих краєзнавців, артистів-аматорів. В його основі ідея прощення і примирення, мирного співіснування в ім'я єдиної і неподільної української держави ветеранів Другої світової війни, які воювали по різні сторони фронтів. У травні 2009 року зусиллями С.М. Аржевітіна було відреставровано, оновлено і відкрито саме у варіанті примирення колишній пам'ятник воїнам Радянської армії. Пам'ятник унікальний: вперше в історії разом вшановано воїнів, які воювали на протилежних сторонах фронтів. Участь у відкритті взяли ветерани обох сторін. Хоча жорстокі воєнні умови змусили їх воювати по обидва боки фронтів, на святі Перемоги вони сиділи пліч-о-пліч. Апофеозом усього свята стало публічне братання ветеранів. Вони жителі одного села, однієї країни, і з розумінням ставляться до жорстокої долі воєнного часу, цілковито відкидаючи міжособну руйнівну ворожнечу співгромадян.

Колочава, як і все Закарпаття, у 1939–1944 рр. було окуповано військами Угорщини, сателіта фашистської Німеччини. Мобілізованих до угорської армії закарпатців відправляли на східний фронт. Тисячами закарпатці тікали від угорської мобілізації, не бажаючи воювати проти братніх слов'янських народів.

З приходом у жовтні 1944 року Радянської Армії чимало закарпатців вступили до її лав. Крім того багато жителів Закарпаття, колишніх втікачів до Радянського Союзу, служили у складі чехословацького корпусу генерала Л. Свободи.

Нині у комплексі пам'ятника дві пам'ятні плити з іменами як воїнів Радянської Армії, так і тих, які були призвані до угорської та чехословацької армій. На День Перемоги представники обох ветеранських груп привселюдно потиснули один одному руки, прагнучи мирного життя і примирення. Так ще у 2009 році гірська Колочава стала першим прикладом примирення на Закарпатті, а можливо і у всій Україні.

Також у день Примирення, вперше встановленого указом Президента України нинішнього року, та – День Перемоги, загальноукраїнський телеканал «Рада» демонстрував бачення закарпатського тележурналіста Б. Барбіла щодо процесу примирення. В його основі також ідеї та пам'ятник Примирення у с. Колочава Міжгірського району Закарпатської області. У фільмі подано також коментар кандидата історичних наук, голови Закарпатської обласної організації НСКУ з цього приводу. Як свідчать факти, краєзнавці Закарпаття нестримно йдуть у перших рядах належного реагування на виклики суспільства, або й випереджаюче, й формування патріотичного, державницького спрямування свідомості співгромадян, насамперед молоді.

Резонансними стали інсценізовані презентації нової книги члена правління Закарпатської обласної і Національної спілки краєзнавців України, доктора економічних наук С.М. Аржевітіна «Карпатська Україна: епоха в добі» 22 листопада 2013 року – в Києві, у приміщенні Національної спілки письменників України. У презентації взяли участь добре знані в Україні історики і письменники, краєзнавці та члени товариства «Закарпатці у Києві»: заступник директора Інституту історії України, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, голова Національної спілки краєзнавців України О.П. Реєнт, заступник директора Українського інституту національної пам'яті, доктор історичних наук, полковник Служби безпеки України, науковий рецензент книги «Карпатська Україна: епоха в добі» Д.В. Веденєєв, радник міністерства внутрішніх справ України, генерал внутрішньої служби України В.В. Дурдинець, завідувач відділу Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук С.В. Віднянський, завідувач відділу Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук С.В. Кульчицький, завідувач відділу Національного інституту стратегічних досліджень, кандидат історичних наук С.І. Здіорук, професор кафедри новітньої історії України Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор історичних наук І.К. Патриляк, поет, публіцист, драматург, заступник голови Національної спілки письменників України М.В. Каменюка, голова

Закарпатської обласної організації Національної спілки письменників В.П. Густі. Модератором презентації був голова Закарпатської обласної організації НСКУ.

Театралізовану частину дійства на високому естетичному і художньому рівні забезпечили аматори, члени колочавського осередку Закарпатської обласної організації НСКУ. До речі, для них С.М. Аржевітін за власні кошти організував курси навчання на базі одного із київських музеїв, адже вони, завдяки йому, уже декілька років працюють на платній основі екскурсоводами музейного комплексу «Старе село». Тобто, С.М. Аржевітін надав горянам ще й життєво необхідні для виживання у нинішніх умовах зростаючого масового безробіття та пошуку заробітку за кордоном робочі місця.

11 жовтня 2013 року презентацію проведено в Ужгороді (в Ужгородському прес-центрі, Ужгородському національному університеті та в Ужгородському краєзнавчому музеї), а згодом – у м. Берегові.

Активний громадський діяч і, зокрема, краєзнавчого руху, Михайло Юрійович Волощук – добре відомий в області і далеко за її межами керівник краю, якого знають і шанують закарпатці. Кандидат економічних наук. З 1974 по 1984 роки працював головою Закарпатської обласної ради і головою облвиконкому. Депутат Верховної Ради УРСР двох скликань і народний депутат України першого скликання. З 1998 року – президент Асоціації народних депутатів Закарпаття. Він зробив чимало для рядових громадян Закарпаття і України у цілому, розвитку економіки і культури, освіти і науки, збереження природних багатств та екології краю.

Авторитетним представником Закарпатської обласної організації НСКУ є всезнаний у письменницьких, театральних колах та серед працівників радіо і телебачення, усіх митців краю і держави, самобутній і талановитий письменник Дмитро Михайлович Кешеля. Прозаїк, драматург, журналіст, автор низки документально-публіцистичних фільмів («Симфонія Закарпаття», «Ужгород: зізнання в любові», «Восьме диво Закарпаття»...). Широко відомими є його оповідання, повісті і романи, зокрема, «Політ співоного каміння», «Запишіть у свідки мої сльози» та ін. П'єси «Голос Великої ріки», «Дерев'яні люди», «Закарпатський вертеп», «Недотепа із Вертепа», «Дорога до раю» інсценізовані українськими та зарубіжними театрами. А п'єса «Недотепа із Вертепа» отримала уже декілька Гран-прі Міжнародних театральних фестивалів. Окремі фільми стали лауреатами Всеукраїнських і міжнародних телефестивалів професійної майстерності. А фільм «Це ми, діти твої, Господи» було урочисто подаровано папі Івану Павлу II під час його візиту в Україну. Його твори використовуються у навчальних програмах загальноосвітніх шкіл. Зокрема, у 2014 році учні 11-х класів склали іспит державної підсумкової атестації з української мови у формі перекладу за уривком твору Д.М. Кешелі «Війна закінчилася». Лауреат багатьох

літературних премій, зокрема Всеукраїнських літературних премій ім. Р. Федоріва та В. Чорновола, чотириразовий лауреат Закарпатської обласної літературної премії імені Ф. Потушняка. У 2007 році був номінований на Національну премію імені Т.Г. Шевченка за збірку «... І в смерті були твої очі». Заслужений журналіст України. Нагороджений орденами «За заслуги III ступеня», Української православної церкви преподобного Іллі Муромця та Української православної церкви Почаївської ікони Пресвятої Богородиці.

Добре відомий у середовищі краєзнавців, науковців та журналістів і письменників прес-секретар ЗОО НСКУ, професор Ужгородського національного університету, доктор історичних наук Сергій Дмитрович Федака. Автор багатьох книг, зокрема: «Політична історія України-Русі доби трансформації імперії Рюриковичів (XII століття)», «Хроніка Карпатської України», «Августин Волошин: Коротка біографія», «Ужгород крізь віки», «Перші особи» (у співавторстві з В.І. Ільницьким), «Карпатська Україна: Документи. Хроніка. Персоналії. Том 2. Хроніка. Персоналії», «Сучасна Україна: портрет з натури», «Обличчя Ужгорода», «Ужгород: Путівник» та ін. Автор більше 1000 публікацій у місцевих засобах масової інформації.

Сергій Дмитрович – експерт Всеукраїнського рейтингу «Книжка року». А 26 червня 2014 року в Ужгородському прес-клубі Закарпатської ОО НСКУ провела презентацію його підручника для вищих навчальних закладів «Історія України з давніх часів до 1648 року» обсягом 800 сторінок. Це перший підручник з історії України, написаний закарпатським науковцем. За зазначений підручник автору присуджено диплом Всеукраїнського рейтингу «Книга року – 2014» у номінації «Обрії» (спеціальна література/довідкові видання). За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху першим серед спілчанців Закарпаття удостоєний Грамоти Національної спілки краєзнавців України.

Добре знаний в краї, усій Україні та сусідніх державах краєзнавець, відомий фольклорист, кандидат філологічних наук, доктор мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України Іван Васильович Хланта. Опублікував розвідки про життєвий і творчий шлях багатьох письменників Закарпаття, виявив талановитих оповідачів, як Ю. Баняс (с. Боронява Хустського району), Д. Юрик (с. Вучкове Міжгірського району), П. Куртанич (сmt. Великий Березний), а також багатьох коломиїкарів. Окремими виданнями вийшли упорядковані краєзнавцем-фольклористом книги «Народні пісні в записах Панаса Мирного та Івана Білика», «Правда і кривда», «Казки Карпат», «Над вертепом звідар ясна...», «Розумниця», «Мамине серце», «Золотий птах», «Народні пісні українців Банату» (Румунія), «Український фольклор Великої Вітчизняної війни» та багато інших. Минулого року з під його пера вийшла уже 17-та книжка казок. У 2014 році також вийшло у світ солідне дослідження обсягом 792 стор. – «Пісня над Дунаєм. Народні пісні русинів

(українців) Сербії». Автор «Програми літературного краєзнавства для шкіл Закарпаття. 10–11 класи» і хрестоматії творів письменників Закарпаття ХХ століття для учнів старшого шкільного віку, студентів вищих навчальних закладів. У 2005 році власними зусиллями організував «Літературно-мистецький музей у рідному с. Копашново Хустського району Закарпатської області. В оригінальному музеї нараховується уже більше трьох тисяч експонатів, серед яких є рідкісні, зокрема, з автографами іменитих гостей. За багаторічну діяльність у справі збереження історико-культурної спадщини України 1977 року став лауреатом Всеукраїнської премії імені В. Антоновича, а в 2005 році – лауреатом премії імені І. Франка Всеукраїнського об'єднання «Письменники Бойківщини» в номінації «Фольклористика» за збірник пісень «Ой видно село». Член Національної спілки журналістів України. Заслужений діяч мистецтв України.

Важливою в життєдіяльності краєзнавчої організації є робота активіста Василя Юрійовича Печко, генерального директора фірми «Turmedia», координатора Громадської ради Майдану. Саме з його ініціативи та його зусиллями створено і функціонує сайт Закарпатської ОО НСКУ, оперативно та змістовно висвітлюючи життя спілчанців.

Творча організація заявила про себе конкретними справами, що становлять суспільний інтерес і значення. З нагоди 75-річчя Карпатської України краєзнавці області підготували пропозиції, які були внесені С.М. Аржевітіним на розгляд Верховної Ради. В результаті було прийнято Постанову Верховної Ради України «Про відзначення 75-річчя Карпатської України». Спілчанці також брали посильну участь у реалізації завдань зазначеної Постанови.

Краєзнавці активно включилися у підготовку збірника наукових і публіцистичних статей, есе, спогадів, поетичних добірок, бібліографічних джерел під назвою «Закарпатська шевченкіана», що готувалася у 2014 році у рамках святкування року Шевченка. В книзі поміщено публікації краєзнавців – історичну розвідку про поширення творів Т.Г. Шевченка на Закарпатті доктора історичних наук, професора УжНУ С. Федаки та нові твори шевченківської тематики В. Густі. Нове видання, присвячене Т.Г. Шевченку було також надіслано Шевченківському національному заповіднику.

Уже 17 квітня 2013 року, через два з половиною місяці після установчих зборів, в Ужгородському прес-клубі було проведено першу прес-конференцію і презентацію тринадцятої творчої організації області – Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Символічно, що було презентовано «Календар О. Духновича» з нагоди 210-ї річниці від дня народження закарпатського будителя (просвітителя). Видання «Календаря О. Духновича» було здійснено за фінансової підтримки С.М. Аржевітіна, а його тираж передано закладам освіти області.

Вийшли у світ три видання С. Федаки під грифом Закарпатської ОО НСКУ («Календар. О. Духнович», «З історії християнства на Закарпатті», «Ужгород: роки і люди. Хронологічний і бібліографічний довідник»). Під грифом організації краєзнавців області вийшли також книги спілчанців Д.М. Федаки – «Сходинки О. Духновича», Ю.В. Туряниці – «Любов наша – Медведівці» (у співавторстві) та ін. Окремі краєзнавчі видання передано до бібліотек області. Спілчанцям належать чисельні публікації у наукових виданнях та засобах масової інформації, про переважну більшість з яких можна дізнатися на сайті організації. Із номера в номер публікації закарпатців-краєзнавців вміщує журнал «Краєзнавство». Першою науковою публікацією закарпатського краєзнавця в журналі «Краєзнавство» (№ 3, с. 208–211) була «Репліка читача з приводу однієї версії, або як московський професор мимоволі підвів ужгородського» кандидата історичних наук В.В. Делегана, що привернула увагу численних читачів.

За короткий період налагоджено ділові контакти з іншими творчими організаціями і громадськими об'єднаннями – письменників, художників, науковців, національних меншин (словаків, угорців, євреїв, росіян). Найбільш ділова співпраця краєзнавців з письменницькою організацією, голова правління якої В.П. Густі обраний членом правління Закарпатської ОО НСКУ. В практиці роботи численні заходи – прес-конференції, презентації нових видань, круглі столи, організація Всеукраїнської літературної премії імені Зореслава, відзначення ювілейних та дат, посадка і догляд за Шевченківською алеєю, підтримка обдарованої творчої молоді та т. ін. Спільним зусиллями краєзнавці та письменники відзначали 70-річчя від дня народження письменників Василя Вароді, 85-річний ювілей Юрія Шкробинця, 80-річчя Федора Потушняка, 95-річчя Івана Ірлявського, 110-річчя Йосипа Жупана, 100-річчя Михайла Томчання та ін.

На пропозицію правління Закарпатської ОО НСКУ за збірку «Полини гіркий, полин солодкий» В.П. Густі було удостоєно обласної літературної премії імені Ф. Потушняка за 2013 рік.

В результаті тісної співпраці із Закарпатським центром туризму і краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді (директор – В.І. Чєпа) краєзнавці стали активними учасниками і співорганізаторами багатьох важливих заходів. Зокрема, голова Закарпатської ОО НСКУ регулярно бере участь і виступає на обласному етапі дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Сокіл» («Джура»). Спільно з Українським державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, Закарпатським центром туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді, Радою організації ветеранів України, Національною спілкою краєзнавців України, Закарпатська обласна організація НСКУ виступила співорганізатором проведення в жовтні-листопаді 2014 року в Ужгороді Всеукраїнської

туристсько-краєзнавчої конференції учнівської та студентської молоді, присвяченої 70-річчю визволення України від фашистських загарбників. Голова Закарпатської ОО НСКУ виступив на урочистому відкритті та на пленарному засіданні конференції. А прес-секретар спілчанської організації С.Д. Федака були експертом по оцінці конкурсних науково-дослідних робіт.

9 квітня 2015 року відбулося перше засідання обласного штабу з підготовки та проведення II-го (обласного) етапу Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), на якому розглянуто порядок його проведення. Прийнято рішення провести гру з 2 по 6 червня 2015 року на базі музейного комплексу «Старе село» в селі Колочава Міжгірського району. Місце проведення вибрано на пропозицію голови Закарпатської ОО НСКУ, внесено раніше.

Співголовами головного обласного штабу є Мотильчак Михайло Андрійович – директор департаменту освіти і науки Закарпатської облдержадміністрації та Аржевітін Станіслав Михайлович – член Ради Українського козацтва, член правління Закарпатської обласної та Національної спілок краєзнавців України.

До складу головного штабу включено також наукового співробітника Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, голову Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Закарпатська обласна організація НСКУ планує встановити свої відзнаки для переможців в окремих видах обласного етапу Всеукраїнської військово-патріотичної гри.

24 квітня 2015 року у Закарпатському краєзнавчому музеї за сприяння обласної організації Національної спілки краєзнавців України і центру туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді проведено IX олімпіаду для учнів 8–10 класів загальноосвітніх навчальних закладів області «Закарпатський краєзнавець». В інтелектуальних змаганнях взяли участь 35 учнів з навчальних закладів міст Мукачева і Ужгорода, Великоберезнянського, Мукачівського, Перечинського, Свалявського, Тячівського та Хустського районів.

Учасників олімпіади привітали М.В. Делеган, голова Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, В.І. Чапа, директор Закарпатського центру туризму, краєзнавства і екскурсій учнівської молоді та В.С. Шеба, директор Закарпатського краєзнавчого музею. Переможцями IX олімпіади «Закарпатський краєзнавець» стали учениці Бобовищанської ЗОШ I–III ст. Мукачівського району Шаленик Андріана (1 місце – 41,5 балів), Гліба Наталія (2 місце – 39,5 балів) і Мішкулинець Крістіна (3 місце – 37,5 балів). Переможці нагороджені грамотами та цінними призами.

Стабільні контакти також із Закарпатським єврейським благодійним фондом «Хесед Шпіра» (голова – М.В. Галін), Закарпатським обласним товариством російської культури «Русь» (голова – В.М. Салтиков), громадським об'єднанням «Міжнародний інститут людини і глобалістики «Ноосфера» (директор – О.В. Лукша) та ін.

Плідними були контакти щодо вивчення спільних сторінок історії краю у період його перебування у складі Чехословацької Республіки із Закарпатським товариством Чеської культури і колишнім Генеральним консулом Чеської Республіки у Львові Д. Павлітою. Нині Д. Павліта – Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки у Федеративній Республіці Нігерії. Зокрема, у жовтні 2013 року в Центрі культур національних меншин проведено круглий стіл «Чехи в Україні: збереження культурної та історичної спадщини. На прикладі Закарпатської області», співорганізатором якого виступила Закарпатська ОО НСКУ. Учасників зібрання вітали Валерія Фюлеова – консул Генерального консульства Чеської Республіки у Львові, Янка Буріанова – генеральний консул Словацької Республіки в Ужгороді та Андрій Сербайло – заступник голови Закарпатської обласної ради.

29 жовтня 2014 року краєзнавці С.М. Аржевітін і М.В. Делеган були учасниками відкриття Почесного консульства Чеської Республіки в Ужгороді, яке здійснив міністр закордонних справ Чехії Л. Заоралек.

Установлено ефективну співпрацю із засобами масової інформації – обласним радіо і телебаченням, редакціями провідних газет і журналів. Активною і ефективною є робота журналіста, прес-секретаря обласної організації краєзнавців, доктора історичних наук, професора Ужгородського національного університету С.Д. Федаки.

24 липня 2013 року в Ужгородському прес-клубі голова ЗОО НСКУ та її прес-секретар С.Д. Федака провели другу прес-конференцію – з нагоди 1025-річчя хрещення Київської Русі – і презентували книгу С.Д. Федаки «З історії християнства на Закарпатті». Це перша книга, що вийшла під грифом Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. На цій презентації було заявлено про наступні теми прес-конференцій Закарпатської ОО НСКУ у третьому і четвертому кварталах 2013 року. Відповідно до Положення, творчі звіти організації перед громадськістю області стали традиційно щоквартальними.

У результаті в Ужгородському прес-клубі та за його межами проведено близько десятка презентацій видань, авторами яких є члени Закарпатської ОО НСКУ. Про діяльність Закарпатської обласної організації НСКУ крім місцевих засобів масової інформації розповідали всеукраїнські телеканали «Рада», «1+1», «Перший канал», «ISTV», газети «Урядовий кур'єр», «Голос України», «Україна молода», «Культура України», «Літературна Україна», журнал «Краєзнавство», численні інтернет-сайти та ін. До прикладу,

журналіст Ужгородського прес-клубу Ганна Семенюк підготувала добірку публікацій про окремі аспекти краєзнавчої діяльності члена правління Закарпатської обласної організації та Національної спілки краєзнавців України С.М. Аржевітіна. Повідомлення були опубліковані в газеті «Вести», на сайті zaholovok.com.ua та в інших засобах масової інформації. Рішенням правління ЗОО НСКУ, за змістовне і цікаве висвітлення діяльності краєзнавчої організації області, журналіст була нагороджена грошовою премією.

Голова і члени Закарпатської ОО НСКУ Аржевітін С.М., Габорець В.С., Глеба Ю.Ф., Густі В.П., Печко В.Ю., Федака С.Д., Федака Д.М. та ін. дають щороку більше півсотні інтерв'ю (і виступів) обласним і всеукраїнським засобам масової інформації. Голова Закарпатської ОО НСКУ провів зустрічі із школярами міста Ужгорода і Ужгородського та Міжгірського районів, на яких ознайомив із завданнями і діяльністю творчої організації. На зустрічах також було презентовано журнал «Краєзнавство».

Аржевітін С.М., Делеган М.В., Офіцинський Р.А. та Федака С.Д., на пропозицію організаторів, увійшли до складу редакційної ради новоствореного журналу «Карпатія. Цивілізаційний поступ».

У лютому 2015 року на черговому засіданні Президії правління НСКУ її голова відзначив активну і продуктивну діяльність ЗОО НСКУ, ділові контакти з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, активну краєзнавчо-просвітницьку роботу і т. ін.

У полі зору осередку було архітектурне краєзнавство. 20 червня 2013 року, до прикладу, організація краєзнавців виступила співучасником інформаційного забезпечення і виставки, присвяченої творчій спадщині видатного архітектора міжвоєнної Чехословацької Республіки Людвіга Оелшлегера. Архітектор працював певний період свого життя в Ужгороді, Мукачеві, а також у місті Кошице Словацької Республіки. Як відомо, у період перебування Л. Оелшлегера на території краю, Підкарпатська Русь (нинішня Закарпатська область) входила до складу Чехословацької Республіки.

Закарпатські краєзнавці стали ініціаторами фестивалю «Колочавська ріп'янка», що вперше відбувся 15 червня 2013 року в музейному комплексі «Старе село» у селі Колочаві Міжгірського району (див.: Делеган Михайло. «Краєзнавство». – 2013. – № 3. – С. 182–185). У Колочаві здавна картоплю називають ріпою, звідси й – ріп'янка. Суворі умови гірського життя об'єктивно сформували головну страву меню місцевих жителів, що збереглася й до нинішнього часу – ріп'янку. У селі гостя майже в кожній хаті обов'язково почастують цією стравою. А ще запропонують підбивані та сухі лопатки, колочену фасолу, лінові цокілі і т. ін. Рецепти страв – складові історії селища, вони не сьогодні створені і не запозичені з Інтернеті. Але головним блюдом колочавців, як, очевидно, і у багатьох українських селах, традиційно залишається картопля-ріпа. Правда, готують її як ніде, по особливому, по-колочавськи.

На фестивалі було також вперше презентовано третій том багатотомного видання історії села Колочави С.М. Аржевітіна під назвою «Карпатська Україна: епоха в добі». Зміст і проблематика книги виходять далеко за межі історії села Колочави. «У цій книзі, – зазначає у передмові під назвою «Історико-політологічний путівник по Закарпатській Україні, або новий авторський проект Станіслава Аржевітіна» заступник Голови Українського інституту національної пам'яті, завідувач кафедри Національної академії Служби безпеки України, доктор історичних наук Дмитро Веденєєв. – С. Аржевітін залишився вірним своєму улюбленому творчому прийому: широкому використанню різнопланових джерел, які вдало доповнюють одне одного, карколомно переміщуючи читача з височин європейської політики до життя-буття окремого села або рефлексій «простих» людей – маленьких суб'єктів масштабних подій, у вирі яких вони опинилися. Серед усього матеріалу: документи іноземних органів влади й національно-визвольного руху, тогочасна періодика, наукові праці та збірники документів. Як завжди, друковані матеріали рясно перемежуються із зібраними автором особисто спогадами очевидців і учасників подій та фольклорним матеріалом».

Передував фестивалю дводенний прес-тур для журналістів всеукраїнських друкованих видань, радіо і телебачення, що проводився краєзнавцем С.М. Аржевітіним вперше у Колочаві.

Другий фестиваль ріплянки у червні 2014 року проведено з врахуванням кризового стану в Україні: він мав благодійний характер. Такі особливості змусили вилучити з програми майже всі розважальні складові.

Разом з тим активно розвивається музей в музеї – сектор залізничного транспорту. На міні-залізниці у ході фестивалю було відкрито поряд із старою станцією «Чертежик» нову – «Шугай». Подейкують, що нібито налякані російські туристи ніяк не могли зрозуміти, що то за тварина завелася у Карпатах – «чортёжик»...

Інформаційно насиченою стала на відкритті нова експозиція «Культура Колочави», розміщена у спеціально зробленому вагончику під назвою «Кіно-книгарня». Відкрив оригінальну і змістовну виставку краєзнавець місцевого осередку Закарпатської ОО НСКУ Юрій Радівілов, який постав перед присутніми в одязі дяка-літописця Лугоша – автора рукопису «Перло драгоценное» (1747 р.). З 1956 року сільський літопис, на честь якого кілька років тому відкрито пам'ятник (композицію) біля Святодухівської церкви у с. Колочаві. Зберігається у Закарпатському краєзнавчому музеї.

У центрі експозиції велично представлені два поліграфічні верстати і громіздкий діючий кінопроекційний апарат. На стендах посередині – багато книг про Колочаву, про яку написано чи не найбільше з усіх населених пунктів Закарпаття. «Найурожайнішим» був 2012 рік, коли книги про рідне село

видали дев'ять авторів-колочавців (і з околиць селища): Іван Буркало, Ганна Дербак, Василь Малета, Олена Росоха, Марія Рушак, Іван Фриган, Михайло Хланта, Іван Шмулига та Іван Штаер. Розташовані вони поруч з добре відомими трьома, із десяти запланованих, книгами С.М. Аржевітіна – «Шугаї», «Релігія» і «Карпатська Україна: епоха в добі».

Цілий стенд темі кіно про Колочаву, крім № 17 газети «Нова Колочава» присвячений в новій експозиції «Культура Колочава». Найвідомішими фільмами про село є добре знані в Європі – «Марійка-невірниця», а також «Шугаї» (1947 р.). Тут також створено фільм «Я піду в далекі гори! (1981 р.) та більшу частину кінострічки «Легенда про безсмертя» (1985 р.). Про національно-визвольні змагання у Колочаві знімає фільм С.М. Аржевітін, залучивши до цієї роботи спеціалістів кіностудії імені О. Довженка та до ролі акторів – краєзнавців і місцевих жителів. І, звичайно, головною подією свята стали пристрасні змагання доброго десятка місцевих кухарок. Завзяті команди майстринь кулінарії енергійно змагалися у витонченому приготуванні ріплянки – картопляного пюре з найрізноманітнішими соусами-приправами. Смачною окрасою столів була колочавська фрига – овеча бринза із шкварками, бажаючих покуштувати якої не було відбою.

Три кити – ліс, худоба і картопля віками були основою виживання верховинського населення Закарпаття. Була картопля – було життя. Вона готувалася найрізноманітнішими варіантами – вареною, печеною, смаженою у численних різновидах. І ніколи не приїдалася. Вживали картоплю практично круглорічно. Компонентами доповнення і наповнення картопляних блюд були такі складові, які росли поруч і були їстівними – гриби, підсмажене сало, баранина, бринза, вурда, кукурудзяна мука тощо. А головне – мачанка, тобто різні соуси – приправи, що готувалися на основі сметани та інших підручних складових.

Вважається, що ріплянка найбільш витончено і майстерно, з усім різноманіттям смакових і поживних якостей готується кухарками гірської Колочава. Проведення вдруге свята основи життя горян – ріплянки-картопляників беззаперечно підтвердило цей висновок. Грошові премії і дипломи переможцям вручив новопризначений голова Міжгірської районної адміністрації Андрій Шекета: за перше місце – Олені Шпільці, друге – Олені Росаді і третє – Наталці Тумарець.

В усіх театралізованих сценах головними дійовими особами виступали активісти місцевого осередку обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Голова обласної організації НСКУ вручив членські квитки і значки шести новоприйнятим спілчанцям, членам колочавського осередку. Зібрані на фестивалі кошти у сумі близько 9 тисяч гривень були передані представнику районного військового комісаріату і перераховані на рахунок міністерства оборони для підтримки української армії.

Фестиваль видався особливим – на ньому панувала інтелектуально-пізнавальна стриманість і формування загальнонаціонального духу єдності для боротьби за цілісність української держави. Дух всеукраїнської єдності пройняв усіх учасників, гостей і туристів, присутніх на благодійному зібранні у свободолюбивому гірськокарпатському поселенні.

Еволюція музейництва та історико-краєзнавчої справи, загальнонародної культури і традицій та звичаїв продовжуються на основі благо чинності, патріотичної ініціативи, національно-патріотичних переконань і впевненості у благодатному майбутньому незалежної української держави. З такими настроями розпрощалися учасники другого народознавчого колочавського тематичного зібрання на честь ріплянки, щоб наступними роками в мирі і злагоді зустрітися знову й знову.

Головним гаслом усіх масових заходів, що проводилися краєзнавцями цими роками, було – «Стоп війні!».

Закарпатська обласна організація НСКУ спільно з С.М. Аржевітіним та сином сім'ї розвідника Василем Івановичем Ловгою 18 серпня 2013 р. відзначили у с. Колочаві Міжгірського району на базі скансену «Старе село» 70-річчя з дня десантування героїчної і загадкової інтернаціональної розвідгрупи «Закарпатці». У програмі, зокрема, були покладання квітів до пам'ятного знака на полонині, на місці десантування групи, театралізована реконструкція подій 70-річної давності, презентація книги В.І. Ловги та гостинна солдатська каша.

У вересні 2014 року краєзнавці спільно з Благодійним обласним фондом «Хесед Шпіра» (директор – М.В. Галін) започаткували проведення на базі Колочави «Дня єврейської культури», лейтмотивом якого було головне гасло року – «Стоп війні!». Учасниками дійства були представники усіх єврейських громад області, жителі села, вчителі та учні Колочави і навколишніх сіл.

Того дня у найбільшому в Україні за чисельністю населення – закарпатській Колочаві – було відкрито четверту дошку пам'яті односельцям єврейської національності, які загинули під час Голокосту у роки Другої світової війни. На ній викарбувано прізвища 133 колочавців, які поповнили раніше встановлені в ході досліджень 200 прізвищ жертв. Дослідження здійснили відомий громадський діяч Станіслав Михайлович Аржевітін спільно з іншими краєзнавцями області та пошуково-краєзнавчими загонами шкіл колочавського куща. Досі залишаються невідомою доля 90 євреїв-колочавців. Пошук продовжується.

У період угорсько-фашистської окупації Закарпаття у 1939–1944 роках з краю було депортовано близько 112 тисяч євреїв. Більшість з них загинула у концтаборах і гетто. У їх числі були також 484 жителі гірської Колочави, про що у своїх виступах розповіли краєзнавці С.М. Аржевітін, М.В. Делеган,

директор Благодійного фонду М.В. Галін, голова Всеукраїнської асоціації колишніх в'язнів концтаборів Б. Забарко, начальник управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації Ю.Ф. Глеба (член Закарпатської ОО НСКУ) та ін.

Депортацію євреїв було проведено у 1942–1944 роках спочатку до гетто в Ниредьгазі та Шарошпотоку (Угорщина), а згодом до концтаборів Освенціма, Дахау і Бухенвальда. Тільки 15 чоловік з числа депортованих повернулися живими із фашистських таборів смерті.

В ході Дня єврейської культури учні та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів села, члени Закарпатської ОО НСКУ, майстерно продемонстрували театралізовану постановку «Депортація колочавських євреїв в 1942–1944 роках». Театралізовані дійства відобразили також інші складові культурної спадщини колочавських євреїв. Учасники дійства мали змогу перенестися в минуле і спостерігати за організацією навчального процесу у єврейській школі 20–30-х років минулого століття, побувати в кузні і побачити як вправно підковували коней, смакувати страви справжньої єврейської кухні та кошерних запечених гусей. Усі ці дійства проходили під відкритим небом у музейному комплексі «Старе село». Звучала чудова музика, закликаючи до танцю. З концертом виступив збірний самодіяльний єврейський колектив.

Свої книги учасникам зібрання презентував Б. Забарко, які вийшли у світ українською, німецькою і англійською мовами. В них опубліковано спогади і розповіді реальних людей, яким вдалося пережити Голокост. День єврейської культури в Колочаві став загальнообласним святом, на якому було продемонстровано приклад толерантності. Тут дуже актуально звучали заклики до припинення братовбивчої війни на сході України. На нашу пропозицію у 2015 році День єврейської культури включено до програми масових заходів обласної державної адміністрації.

Краєзнавці є також активними співорганізаторами і учасниками ряду інших фестивалів і масових заходів. Так, у першу неділю серпня, у день смерті знаменитого опришка Миколи Шугая, кожного року вони проводять у с. Колочаві етнографічний фестиваль українсько-чеської дружби «Колочавське відлуння Теремлянської долини».

Шанувальники історії краю стали щорічними учасниками, з представленням результатів своєї діяльності на окремих стендах, міжнародного форуму туризму у Львові та Міжнародного туристичного салону у Києві. Вони також щорічні учасники Міжнародної виставки-ярмарку «Туревроцентр – Закарпаття», що проходить в Ужгороді.

Краєзнавці області – співорганізатори вручення Всеукраїнської літературної премії імені Зореслава (С. Сабола), співзасновниками якої є С.М. Аржевітін та обласна організація Національної спілки письменників. Відповідальним

секретарем комісії з присудження зазначеної премії, що існує вже сьомий рік, є голова Закарпатської ОО НСКУ. За підсумками 2013 року одним з лауреатів премії став лауреат Національної премії імені Т. Шевченка миколаївський поет закарпатського походження Дмитро Кремінь. Лауреатами цієї поважної премії попередніх років є, зокрема, володар Національної премії імені Т. Шевченка 2014 року Мирослав Дочинець, голова Закарпатської обласної організації Національної спілки письменників України Василь Густі, голова Спілки українських письменників Словацької Республіки Іван Яцканин та багато інших. Положення про Всеукраїнську літературну премію імені Зореслава вперше опубліковано на сайті краєзнавців у грудні 2014 року.

Творчі шанувальники минувшини краю – В.С. Габорець, В.П. Густі, М.В. Олашин, В.В. Пагіря, І.М. Сенько, Д.М. Федака і С.Д. Федака – активні учасники видання «Календаря краєзнавчих пам'ятних дат», який виходить щороку.

Уже в травні 2013 року засновано веб-сайт організації – zaknsku.com.ua, який був презентований в Ужгородському прес-клубі і систематично знайомить з діяльністю творчого об'єднання, є добре відомим, зокрема серед краєзнавців, істориків і працівників засобів масової інформації. Для нього характерне регулярне оновлення, наповнення цікавою та різноманітною інформацією і фотоілюстраціями, репортажами. Сайт багатогранний як і саме життя. Він подобається усім членам обласної організації НСКУ та його відвідувачам. Веде сайт особисто голова ЗОО НСКУ. Уже на початковому етапі робота сайту була позитивно оцінена журналом «Краєзнавство».

Із середини 2014 року з ініціативи голови ревізійної комісії Закарпатської ОО НСКУ, кандидата економічних наук М.М. Петровці на сайті відкрито нову рубрику – економічні новини області. Сам ініціатор і веде нову рубрику.

Помітною подією в житті Закарпатської обласної організації і НСКУ у цілому стало присвоєння С.М. Аржевітіну, заснованої у 2013 році, в числі перших в Україні звання лауреата премії імені академіка Петра Тимофійовича Тронька Національної спілки краєзнавців України у номінації «За видання краєзнавчої літератури: монографій, нарисів, описів, путівників, довідників, окремих публікацій, циклів статей тощо». До речі, премію (гроші) С.М. Аржевітін передав у Фонд імені П. Тронька.

А раніше, у квітні 2013 року, у рамках спецпроекту Красива країна «Закарпаття. 100 ідей для відпочинку» журнал «Фокус» вибрав десять людей, які найефективніше намагаються поліпшити умови життя і привабливість закарпатського регіону. С.М. Аржевітіну відведено друге місце серед особистостей зазначеної категорії діячів.

Щороку, в жовтні місяці, краєзнавці спільно із Закарпатською територіальною організацією української спілки ветеранів війни в Афганістані, проводять обласні фестивалі на честь воїнів-інтернаціоналістів. Святкування проводиться біля пам'ятного знака «Воїн-інтернаціоналіст», відкритого на кошти С.М. Аржевітіна у 2013 році за проектом скульптора П. Штаєра.

Голова Закарпатської ОО НСКУ брав участь у підготовці та відкритті виставок у приміщеннях Ужгородського національного університету, Закарпатського краєзнавчого музею та облдержадміністрації про участь закарпатців у Революції Гідності.

Високою професійністю, діловитістю, відповідальністю та оперативністю, творчими підходами до робіт, активними і результативними діями заявили про себе члени Закарпатської ОО НСКУ Аржевітін С.М., Габорець В.С., Глеба Ю.Ф., Густі В.П., Делеган В.В., Олашин М.В., Пагирия В.В., Петровці М.М., Печко В.Ю., Туряниця Ю.В., Федака С.Д., Федака Д.М., Філіппов О.І., Шетеля М.В., Штаєр П.П. та інші.

Високу оцінку діяльності по збереженню пам'яток історії, їх вивченню та поширенню знань історико – краєзнавчого змісту С.М. Аржевітіним дав під час відвідання музейного комплексу «Старе село» у с. Колочаві Міжгірського району, президент Словацької республіки 1999–2004 років Рудольф Шустер, а також дипломати та представники інших офіційних делегацій Чеської і Угорської республік. У їх числі – Посол Чеської республіки в Україні Іван Почух, генеральний консул Угорської республіки в Ужгороді Йозеф Бачкаї, посадовці високого рангу Міністерств оборони Чеської, Словацької і Угорської республік та ін. До речі, на прохання Р. Шустера, голова Закарпатської ОО НСКУ здійснив пошук окремих експонатів для музею, створеного президентом Словацької республіки. А С.М. Аржевітін придбав експонати за власні кошти і передав Р. Шустеру.

Краєзнавці області були ознайомлені із проектом державної «Програми розвитку краєзнавства на період до 2025 року», опублікованому в № 1 журналу «Краєзнавство» за 2013 рік та взяли участь у його обговоренні.

У вересні 2014 року краєзнавці спільно з письменниками, публіцистами і науковцями провели благодійну книжкову ярмарку. Усі вилучені протягом 3–7 вересня кошти були переказані на потреби українських військових. А 20 вересня науковий співробітник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, голова Закарпатської ОО НСКУ спільно з краєзнавцем Ю.В. Туряницею передали в дарунок бібліотеці Медведівської загальноосвітньої школи I–II ступенів близько сотні книг, авторами яких є краєзнавці і письменники Закарпаття та книги класиків світової літератури.

Презентація книги про педагога – просвітителя О. Духновича в Пряшеві (Словаччина), або перша міжнародна акція закарпатських краєзнавців проведена 11 березня, напередодні (30 березня 2015 року) 150-річчя від дня

смерті відомого будителя Олександра Васильовича Духновича краєзнавцем, автором книги «Олександр Духнович. Сходинки у безсмертя» Дмитром Михайловичем Федакою разом з науковим співробітником Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, головою Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України Михайлом Васильовичем Делеганом та директором ужгородського видавництва «ТІМРАНИ» Ярославом Миколайовичем Федишиним.

Олександр Духнович і по нинішній час актуальний. Філософія його життя і діяльності в полі зору істориків-дослідників, педагогів-практиків, краєзнавців, літературознавців. Цілком заслужено рішенням ЮНЕСКО 2003 рік було оголошено роком О. Духновича, що засвідчило світове визнання найвидатнішого культурно-освітнього діяча русинів Карпатського регіону ХІХ століття. Велика любов і повага будителя до свого народу, щирий патріотизм, всеосяжна обізнаність з проблемами та потребами співгромадян, невтомна багаторічна діяльність в ім'я людей заслужено і справедливо вкарбували назавжди у народній пам'яті його ім'я і добрі справи.

Презентація відбулася в Центрі словацько-української культури в Пряшеві, де, як відомо, О. Духнович помер і похований у крипті церкви в центрі міста. Учасники акції низько вклонилися праху просвітителя.

В українців Східної Словаччини зустріч з представниками, як вони зазначили, Великої України, викликала значний інтерес. Зала Центру, що раніше належав руській общині (за висловом словаків), а минулого року за підтримки місцевої влади переданий українцям, була переповнена. На зустріч прийшли не тільки українці Пряшева, а й Кошице та віддалених населених пунктів – за сотні кілометрів.

Учасників зустрічі вітали учні об'єднаної української школи ім. Т. Шевченка під керівництвом вчительки української мови Івети Світол. Чудове декламування віршів О. Духновича було сприйнято з великим піднесенням.

Звучали також вірші: Марійки Підгірянки – «Будителю О. Духновичу», Віктора Гайного – «О. Духновичу», Василя Гренджі-Донського – «Пересторога О. Духновича», Сергія Мошула – «О. Духновичу» та ін. Всім читцям та вчительці автор подарував книгу про визначного просвітителя.

Голова Спілки українських письменників Словаччини Іван Яцканин охарактеризував творчу діяльність і нову книгу Д.М. Федаки. До речі, голова Закарпатської ОО НСКУ у своєму виступі нагадав, що Іван Яцканин є першим і поки що єдиним зарубіжним лауреатом зазначеної премії.

Про роботу над новою книгою, важливість постаті і актуальність для нинішніх поколінь творчості О. Духновича розповів Д.М. Федака. Життя і діяльність О. Духновича знайшли своє глибоке відображення в історії цілого ряду поколінь русинів-українців Карпатського регіону. Він також привернув увагу до міфів про талановитого просвітителя, які створювалися як самим

просвітителем, за твердженням автора книги, так і письменниками, істориками та дослідниками життя і творчості величної постаті для русинів-українців Карпатського регіону. Перша книга Олександра Васильовича Духновича була видана в Україні тільки в 2003 році (в Ужгороді). Хоча раніше декілька віршів публікувалися в періодичних виданнях, тематичних збірниках, антологіях української поезії. У 2013 році, до 200-ї річниці від дня народження видана друга книга О. Духновича.

Голова Закарпатської ОО НСКУ М.В. Делеган привернув увагу учасників зібрання до солідної та донині актуальної педагогічної спадщини просвітителя, організатора народного шкільництва. О. Духнович сам значним тиражем видав декілька разів «Книжицю читальную для начинающих» та інші книги для народних шкіл, які найчастіше роздавав дітям безкоштовно. Він також сам написав і видав для учителів «Народную педагогію...», в якій на найдемократичніших і найпрогресивніших принципах тодішньої європейської педагогічної думки розглянув десятки педагогічних, дидактичних і методичних питань. На його гуманістичних ідеях, творчості, гімні русинів-українців, підручниках виховувалося не одне покоління жителів Карпатського регіону – територій, що нині входять до складу України (Закарпатська область), Словаччини (Кошіцький і Пряшівський краї), Угорщини (Берег-Саболч-Сатмарський комітат) та Румунії (Марамуреш і Сату Маре). Перший підручник русинською мовою О. Духнович видав саме на Пряшівщині. Він активно і наполегливо ніс знання в народ, видаючи «Народний календар», що був настільною книгою у хаті кожного закарпатця. Активна і ефективна педагогічна діяльність О. Духновича була міцною основою розвитку шкільної освіти, науки, історії, краєзнавства і патріотизму. Добре відомі його погляди, гостро актуальні у нинішній кризовий період української державності через агресію східного сусіда, щодо єдності українського народу. Олександр Васильович стверджував – «бо свої то за горами, не чужі».

У обговоренні книги взяли участь відомі українські письменники і громадські діячі Словацької Республіки: Йосип Шелепець, Дмитро Москалик, Ілля Галайда та інші. Зокрема, Й. Шелепець зазначив, що присутність учнів пряшівської української гімназії на презентації має чи не основне і архіважливе значення. Незважаючи на нинішні тимчасові труднощі, отримана інформація безпосередньо від представників Великої України та живе спілкування з ними робить незамінний позитивний вплив на молоде покоління українців, які проживають у Словацькій Республіці, формують усвідомлення єдності з усім українським народом, куди б не закинула доля нашу людину. Він також відзначив доступну для розуміння мову написання презентованої книги для всіх читачів. Й. Шелепець аргументовано підтримав позицію автора книги щодо міфічності тези про російські корені Олександра Васильовича Духновича – походження його предків із російських князів,

що активно популяризувалася в радянський період. Разом з тим він вважає, що О. Духнович був не українцем, а русином. Йосип Шелепець також аргументовано торкнувся міфів щодо арешту і граматики О. Духновича. Ілля Галайда, зокрема, вважає невірним рішення словацької влади щодо переміщення пам'ятника О. Духновичу у віддалену від центра Пряшева місцевість.

Українські письменники і творча інтелігенція Словаччини проявили серйозний інтерес до подій в Україні, перспектив вирішення складних проблем, а також цікавилися економічним, політичним і культурним становищем та змінами у Національній спілці письменників України.

Окремо звучали питання щодо стану в галузі освіти і науки Великої України, перспектив їх успішного реформування, наближення до вимог європейських стандартів.

Закарпатська делегація передала українцям Словаччини бібліотечку нових видань Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України та обласної організації Національної спілки письменників України. Іван Яцканин передав у дарунок українській делегації останню свою збірку оповідань «Задуха» (Пряшів, 2013) з автографом, декілька книг українських письменників Словаччини та 5 і 6 номери літературно-мистецького та публіцистичного журналу «Дукля». Левко Довгович, колишній президент Європейського конгресу українців (1997–2005), нащадок славних закарпатських династій Довговичів і Сільваїв, передав голові ЗОО НСКУ книгу з дарчим надписом про його перебування в таборах Сибіру «Хроніка життя політичного в'язня № 2А 424» (Пряшів, 2013). Усі члени нашої делегації дали інтерв'ю Кошицьким українським редакціям телебачення і радіо. Голова Закарпатської обласної краєзнавчої організації також дав інтерв'ю українському загальнодержавному радіо. Презентацію висвітлювали також газета українців Словаччини «Нове життя» та журнал «Веселка».

Презентація книги буде служити справі подальшого розвитку контактів з представниками творчої інтелігенції українців Словаччини, інформаційної підтримки наших кровних братів, обміну новинками у галузі літератури, зокрема історичної, педагогічної та краєзнавчої.

Відповідно до вимог статті 5 розділу 2.1 Статуту НСКУ і Положення про Закарпатську ОО НСКУ 22 квітня 2015 року в Ужгороді з ініціативи Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України відбувся круглий стіл «Актуальні проблеми закарпатського заробітчанства». У його роботі взяли участь представники громадянського суспільства, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, засобів масової інформації та заробітчани.

Закарпатська область нині належить до регіонів України із складною ситуацією на ринку праці. Більшість існуючих підприємств, організацій та установ знаходяться в обласному та районних центрах, в той час, як переважна

частина віддалених населених пунктів області перетворилась на осередки довготривалого безробіття. Одночасно близькість до кордонів, та інші соціально-економічні і кризові явища, зумовлюють орієнтацію жителів краю на масове заробітчанство. Таким чином Угорщина, Словаччина, Чехія і Польща є не тільки сусідніми з Україною державами, а й такими, в яких працює в якості заробітчан значна кількість закарпатців. Місцями заробітків є також багато інших країн, насамперед Європейського Союзу.

Закарпатці виїжджають за кордон для цільового заробітку – повернення боргів і кредитів, купівлі житла, навчання дітей, лікування рідних, забезпечення належного рівня життя тощо. В сучасних умовах заробітчанство стало одним із основних засобів підвищення добробуту і виживання населення Закарпатської області. Тому закарпатці й надалі продовжують шукати щастя і пристойного заробітку за кордоном. За даними Головного управління Державної міграційної служби України в Закарпатській області, лише за п'ять останніх років понад 4,5 тисяч краян отримали дозволи на виїзд громадян України за кордон на постійне місце проживання.

Проблеми трудової міграції пронизують сімейні відносини наскрізь. А порушення природних зв'язків і відповідних функцій основи громадянського суспільства – сім'ї наносить непоправної шкоди усьому організму українського суспільства. Еміграція супроводжується негативними наслідками в закарпатському краї – розпад сімей, соціальне і побутове сирітство дітей, злочинність і правопорушення підлітків, батьки яких перебувають в інших країнах тощо. Сформувалися навіть такі поняття як «євросироти», «нічийні люди», втікачі від мобілізації і т. ін. Найтрагічнішим є те, що кожен рік десятки, а то й сотні закарпатських заробітчан гинуть за кордоном через нещасні випадки, вбивства тощо, а їх близькі нерідко неспроможні навіть поїхати забрати їх тіла для поховання.

Разом з тим, наголосили учасники круглого столу, у регіоні робиться недостатньо для організації ефективної діяльності підприємств, розвитку інвестиційного і виробничого потенціалу, що стимулює наростання масового виїзду жителів регіону на заробітки за межі Закарпатської області. Одна з головних причин цього – у місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування недостатньо ресурсів та важелів для поліпшення ситуації на ринку праці. Також потребують суттєвого піднесення ефективності управлінські функції центральних органів влади щодо Закарпаття.

Існуюча вертикальна система управління, обмеженість повноважень місцевих органів самоврядування, слабка, практично відсутня ефективна робота з бізнес-спільнотою, показує назрілу необхідність перегляду підходів влади до роботи в цьому унікальному регіоні країни. Завдання щодо надання Закарпатській області широких економічних повноважень, формування нових зовнішньоекономічних зв'язків між Закарпаттям і прикордонням,

особливо враховуючи національний склад регіону, на погляд учасників круглого столу, є одним з найважливіших на нинішньому етапі.

З метою вирішення нагальних проблем закарпатського заробітчанства запропоновано Верховній Раді України прискорити прийняття Закону України «Про зовнішню трудову міграцію», в якому законодавчо визначити статус українських трудових мігрантів та членів їх сімей, соціально-економічні, освітні, культурні та інші гарантії для них.

Громадськість Закарпаття вважає, що в процесі розпочатої у країні конституційної реформи мають бути розширені права органів місцевого самоврядування щодо здійснення самостійної ефективної фінансово-економічної діяльності та залучення інвестицій, включаючи можливість вести перемовини з цих питань з іноземними державами та компаніями.

У свою чергу, Кабінет міністрів України має активізувати переговорний процес щодо укладення двосторонніх міжнародних договорів між Україною та іноземними державами про працевлаштування та соціальний захист трудових мігрантів, визнання документів про освіту, українських посвідчень водія та взаємного зарахування пенсійного стажу, а у рамках підписаної Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом вимагати від країн ЄС конкретних кроків у цьому напрямі.

В Україні потрібно лібералізувати митні процедури стосовно ввезення власного майна, придбаного за кордоном нашими співвітчизниками – трудовими мігрантами, які повертаються на постійне проживання на Батьківщину, передбачити для них податкові, інвестиційні та інші пільги.

25 квітня 2015 року Закарпатською обласною організацією Національної спілки краєзнавців України спільно з Громадською радою Закарпатської обласної державної адміністрації, у рамках Всеукраїнської акції «Чиста Україна» у с. Кам'яниця Ужгородського району на базі місцевого лісового господарства проведено круглий стіл «Сучасні виклики екологічній безпеці Закарпаття та шляхи їх вирішення». У його роботі взяли участь екологи, науковці, вітчизняні та іноземні експерти, представники громадянського суспільства та засобів масової інформації.

Закарпатська область має унікальні не тільки для України, а й загалом для Європи природні умови і тому докільля регіону вважається чи не найголовнішим його багатством. Водночас проблеми екологічного характеру залишаються дуже актуальними для Закарпаття і з кожним роком все більше загострюються та несуть суттєву загрозу для екологічної безпеки території краю.

На думку учасників круглого столу нехтування екологією краю набуло загрозливих масштабів. Звичайним явищем стали проведення господарської діяльності без екологічної експертизи, самовільна рубка лісів, є численні факти непорядкованості місць складування твердих побутових відходів. Через неналежний контроль органів місцевого самоврядування має місце

неорганізована рекреація, стихійні забудови і навіть стихійні сміттєзвалища поблизу річок, в місцях масового проживання і відпочинку людей, біля військових частин. Всупереч вимог чинного законодавства на території державних заповідників та парків здійснюється незаконне будівництво міні-готелів, закладів громадського харчування, спортивних споруд та інфраструктури до них, жилих будинків.

Учасники круглого столу вважають сучасними викликами екологічної безпеки краю: невирішеність проблем захищеності водоносних горизонтів; ерозію ґрунтів; збільшення площ карстових провалів; підвищення загрози нових катастрофічних повеней тощо.

Причинами такого незадовільного стану охорони навколишнього природного середовища області є неефективна робота в цьому напрямі діючої влади, відсутність належного контролю за дотриманням природоохоронного законодавства України з боку центральних та місцевих органів державної влади, безвідповідальність їх посадових осіб за екологічну безпеку території краю, масове розповсюдження корупції у сфері використання природних ресурсів, особливо лісу та землі.

Разом з тим, у місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування недостатньо ресурсів та важелів для поліпшення екологічної ситуації у краї, а загальнодержавні органи влади усунулись від вирішення нагальних екологічних проблем регіону. Тому Закарпаття залишається сам на сам зі своїми екологічними проблемами через відсутність необхідних фінансових ресурсів. Так, Кабінетом Міністрів України своєчасно не було виділено достатньо коштів для проведення аварійно-відбудовних робіт на шахтах Солотвинського солорудника (Тячівський район), ліквідації наслідків затоплення гірничих виробок, гальмування утворення карстових провалів тощо, що призвело до утворення нових провалів у нинішньому році.

Громадськість краю завжди активно боролась за збереження природного середовища краю. І сьогодні має бути почуте слово громадськості. З метою забезпечення екологічної безпеки території області учасники круглого столу «Сучасні виклики екологічній безпеці Закарпаття та шляхи їх вирішення» вважають необхідним здійснення низки заходів з боку Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Зокрема, у державі має гарантуватися пріоритет екології над економічною доцільністю. У процесі розпочатої у країні конституційної реформи слід здійснити переміщення центру ваги і відповідальності за розв'язання ресурсо-екологічних проблем на місцеві органи влади й органи самоврядування регіонів. Запропоновано використовувати досвід інших країн щодо розмежування повноважень з передачею фінансових коштів для вирішення екологічних завдань на рівень регіону.

На думку експертів до Земельного кодексу України та законів України про місцеве самоврядування необхідні зміни щодо надання права розпорядження лісовими ресурсами органам місцевого самоврядування.

Учасники круглого столу Олег Лукша та Василь Ільницький привернули увагу до дуже шкідливих насідків для навколишнього природного середовища Закарпаття розпочатого у гірських районах будівництва міні ГЕС. Під час дискусії координатор Громадської ради Майдану Василь Печко наголосив на необхідності запровадження в Україні нової моделі держави, в рамках якої мають бути знайдені шляхи реального захисту довкілля краю. Фахівець природоохоронної галузі Словацької Республіки Йосип Гренко розповів про досвід своєї країни в справі розмежування повноважень між загальнодержавними та регіональними органами з передачею функцій фінансування екологічних завдань на рівень регіону. Також під час дискусії щодо ефективного вирішення нагальних екологічних проблем ряд експертів, у тому числі Василь Кузьо і Василь Заяць, висловили думку про те, що такому унікальному регіону, як Закарпаття, необхідний статус спеціальної самоврядної території.

Крім того, учасники круглого столу вважають, що в регіоні врешті республіки має бути забезпечено застосування природозберігаючих технологій при експлуатації лісів, зокрема, колісного та повітряного транспортування лісу, запроваджене бережливе вирубування лісів згідно науково-обґрунтованих лімітів та заборона вивозу ділової деревини за кордон.

Запропоновано також розширити участь громадськості у вирішенні екологічних проблем.

Голова Закарпатської ОО НСКУ систематично надає практичну допомогу закарпатцям, громадянам України і зарубіжних країн у дослідженні родоводів, складних доль, що їх ламали лихоліття, зокрема, Другої світової війни, розкуркулень, табори ГУЛАґу та т. ін. До прикладу, завдяки особистій участі голови краєзнавчої організації вдалося віднайти документи про родоводи багатьох жителів Закарпатської області.

Окремі матеріали діяльності організації оперативно надсилалися і передавалися, відповідно до вимог, до методичного центру Національної спілки краєзнавців України.

Вся діяльність обласної організації здійснювалася колегіально, відповідно до чинного законодавства та Положення про Закарпатську ОО НСКУ, затвердженого Головним управлінням юстиції у Закарпатській області. По мірі можливостей враховувалися усі реалістичні пропозиції і зауваження членів Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Зокрема, з врахуванням пропозиції члена ревізійної комісії організації П.М. Ходанича, відразу після затвердження і створення сайту, Положення про Закарпатську ОО НСКУ було розміщено на сайті і стало доступним для усіх творчих організацій області.

На пропозицію В.С. Габорця, організація, насамперед за рахунок його власного досвіду, зв'язків і т. ін., взяла посильну участь у підготовці і відзначенні 100-річчя від дня народження лауреата Державної премії імені Т.Г. Шевченка, талановитого скульптора В.І. Свида. За дорученням правління Закарпатської ОО НСКУ В.С. Габорець виступив на урочистому зібранні з нагоди ювілею скульптора. До речі, Василь Степанович Габорець видав у 2013 році цікаві краєзнавчі книги – «Мовою серця» (Поезії. Культурологічні статті) і «У полоні мелодії» (у співавторстві з композитором і співаком П. Матієм) та ін.

На пропозицію В.П. Густі організація краєзнавців включилася до спільного із лісівниками пленеру, мета якого активізація екологічного виховання молоді, роз'яснення населенню значення забезпечення цивілізованого співіснування людини і природи.

Приділяючи певну увагу питанням екологічного краєзнавства голова Закарпатської ОО НСКУ 5 липня 2013 року взяв участь у виїзному засіданні Національної екологічної ради України, що відбулася в Ужгороді у рамках заходів національного процесу «Довкілля для України» та за ініціативи профільних комісій Громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації і коаліції громадських організацій «Форум екологічного порятунку Закарпаття». У вересні 2014 року голову Закарпатської ОО НСКУ включено до числа експертів Всеукраїнської екологічної ліги.

В діяльності краєзнавців було враховано цікавий пізнавально-виховний проект члена правління Національної спілки краєзнавців України, директора Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України О.А. Удада «Десять визначних місць України». Зокрема, голова Закарпатської ОО НСКУ провів активну роз'яснювальну та пропагандистську роботу щодо реалізації проекту.

На пропозицію члена Закарпатської ОО НСКУ, письменника, співголови Міжнародної творчої асоціації «Corona Carpatika – Карпатська Корона» В.В. Кухти здійснено відповідну організаційну роботу і практично вирішено питання щодо фінансування і проведення ювілейного засідання зазначеної організації у 2015 році за підтримки С.М. Аржевітіна. Буде змінено формат роботи асоціації згідно узгоджених пропозицій. Відповідальним секретарем зазначеної творчої асоціації є голова Закарпатської ОО НСКУ. Також у процесі реалізації пропозиція В.В. Кухти щодо відновлення видання краєзнавчого часопису із певними традиціями «Карпатський світ», членом редколегії якого був і раніше нинішній голова Закарпатської ОО НСКУ.

На пропозицію Ю.Ф. Глеби головою осередку організовано сприяння у проведенні краєзнавчих поїздок по Закарпаттю медичних працівників із столиці Чеської республіки міста Праги та міжнародний пленер художників за участі російських і закарпатських митців.

Зусиллями голови ЗОО НСКУ здійснювалися посильні дії щодо розгляду і можливостей реалізації пропозицій Д.М. Кешелі, В.Ю. Печко і В.С. Габорця. Звичайно, не всі пропозиції вдалося реалізувати у повній мірі, але жодна з них не залишена без реагування і належного вивчення та розгляду.

В полі зору Закарпатської ОО НСКУ були також важливі питання захисту прав і свобод громадян. З цією метою здійснювалися прийоми громадян, постійні ділові контакти з першим Уповноваженим Верховної Ради України Н.І. Карпачовою та іншими колишніми колегами, фахівцями. Закарпатські краєзнавці щиро вітали Н.І. Карпачову у вересні 2013 року у зв'язку з обранням її до Правління і Виконавчої ради Європейського інституту Омбудсмена від України. А 1 жовтня 2013 року голова Закарпатської ОО НСКУ взяв участь у роботі виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин, що відбулося у приміщенні обласної ради в Ужгороді.

Голову Закарпатської ОО НСКУ з минулого року включено до списку учасників громадських слухань в рамках проекту Програми Європейського Союзу «Посилення ролі громадянського суспільства в процесі реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону».

У грудні 2014 року, відповідно до чинного законодавства, у Державному архіві Закарпатської області сформовано і відкрито особистий фонд голови Закарпатської ОО НСКУ.

Упродовж усього періоду своєї діяльності обласна організація краєзнавців прагнула приділяти посильну увагу усім напрямам – географічному, історичному і соціальному краєзнавству, а також складовим останнього – літературному, мистецькому, архітектурному, етнографічному, екологічному і релігійному краєзнавству.

Важливо зазначити, що С.М. Аржевітін за період діяльності Закарпатської ОО НСКУ надав суттєву підтримку окремим членам Закарпатської ОО НСКУ і творчій молоді. Зокрема, підтримку у виданні книг було надано В.П. Густі та С.Д. Федаці, в організації персональної виставки у Києві перспективному молодому закарпатському художнику П. Ковачу, обласної виставки дизайнерів, пленерів молодих художників, у тому числі і міжнародних, та ін. За фінансової підтримки Станіслава Михайловича у 2015 році вийдуть у світ твори відомого композитора М. Попенка.

Ось уже два роки підряд краєзнавець С.М. Аржевітін надає конкретну підтримку у проведенні Всеукраїнської олімпіади знавців мови О. Пушкіна. Щороку, вже традиційно, інтелектуальні змагання юних талантів проводяться на базі Ужгородського національного університету.

У 2013 році член правління Закарпатської обласної організації і Національної спілки краєзнавців України Станіслав Михайлович Аржевітін уже

вдруге надав суттєву матеріальну допомогу у ремонті архівного підрозділу Управління Служби безпеки України в Закарпатській області. Тим самим він на ділі активно сприяє створенню відповідних умов для забезпечення належного збереження і використання документів з історії краю.

Рейтинговим видання «Впливові люди Закарпаття. ТОП–100. 2013», що вийшло в світ у січні 2014 року, до числа 100 впливових людей Закарпаття включено п'ятеро членів Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України: Станіслава Михайловича Аржевітіна – члена правління НСКУ, доктора економічних наук, професора Київського національного економічного університету, народного депутата України V–VI скликань, Юрія Федоровича Глебу – начальника управління культури Закарпатської обласної державної адміністрації, Василя Петровича Густі – голову обласної організації Національної спілки письменників України, Михайла Васильовича Делегана – наукового співробітника Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, голову Закарпатської ОО НСКУ, кандидата історичних наук та Сергія Дмитровича Федаку – професора Ужгородського національного університету, прес-секретаря Закарпатської ОО НСКУ.

Творча діяльність краєзнавців, базуючись на провідних проблемах краю, стали все результативнішою. На пропозицію Закарпатської ОО НСКУ член правління організації, голова обласної організації Національної спілки письменників України В.П. Густі, за підсумками 2013 року удостоєний обласної літературної премії імені Ф. Потушняка. Ряд членів Закарпатської ОО НСКУ упродовж 2014 року були відзначені різними нагородами і преміями за результатами їх творчої діяльності. Зокрема, у 2013 року С.Д. Федака став лауреатом обласної премії в галузі журналістики імені М. Бабидорича, а Європейським медіа-центром спільно з Ужгородською міською профспілкою працівників мас-медіа був визнаний найвитривалішим журналістом Закарпаття. А у 2014 році Сергій Дмитрович удостоєний обласної премії імені Ф. Потушняка та Л. Філіп став одним з першим лауреатом премії імені М. Лучкая, заснованої у 2014 році Мукачівською греко-католицькою єпархією. Д.М. Федака також у 2014 році став лауреатом імені Ф. Потушняка, а І. Хланта – лауреатом імені Д. Задора.

Голова Закарпатської ОО НСКУ регулярно вітає закарпатців з головними святами року, а членів спілки, зокрема ювілярів – з днями народження. Вітання публікувалися у засобах масової інформації. Щомісячно на сайті Закарпатської ОО НСКУ у розділі «Краєзнавчі публікації» ведеться бібліографія публікацій краєзнавців області та про них.

В роботі Закарпатської ОО НСКУ є і ряд невирішених питань, зокрема, не до кінця вирішено питання з приміщенням для організації та відновлення видання краєзнавчого часопису «Карпатський світ» та ін.

Щороку на черговому засіданні президії правління Закарпатської обласної організації Національної спілки краєзнавців України підбиваються підсумки діяльності організації, обговорюються головні напрями роботи у наступному році. Зокрема, планом роботи на 2015 рік передбачається врахувати і належно відзначити 90-річчя з дня створення НСКУ і 100-річчя з дня народження академіка П. Тронька. Зокрема, з цієї нагоди внесено пропозицію ще у 2014 році провести краєзнавчу Всеукраїнську експедицію «Народне краєзнавство Закарпаття» на базу музейного комплексу «Старе село» у с. Колочаві Міжгірського району Закарпатської області. Презентація плану її проведення здійснена С.М. Аржевітіним і головою Закарпатської ОО НСКУ 10 лютого 2015 року на черговому засіданні Президії правління НСКУ під головуванням члена-кореспондента Національної академії наук України, голови НСКУ Олександра Петровича Реєнта.

100-річчя початку Першої світової війни (на Закарпатті ще у роки Першої світової війни був споруджений пам'ятник воїнам австрійської, російської та угорської армій) – продовжити проведення заходів, 70-річчя визволення Закарпаття (Закарпатської України) і України у цілому від німецько-фашистських загарбників, проведення презентації наступних томів багатотомника С.М. Аржевітіна, творче впровадження проекту Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України «Десять визначних місць України», проведення фестивалю «Колочавська ріплянка», участь у проведенні ювілейного засідання Міжнародної творчої асоціації «Corona Carpatika – Карпатська Корона» і Всеукраїнської літературної премії імені Зореслава, презентація книги Д.М. Федаки про О. Духновича, у тому числі вперше у Словаччині (як і інші презентації), регулярні прес-конференції, тематичні виступи краєзнавців на обласному радіо і телеканалах, науково-дослідна і публікаторська робота.

Буде продовжено творчу співпрацю з органами державної влади і громадськими організаціями, насамперед обласною організацією НСПУ. Передбачалося проведення круглих столів і конференцій з проблемних питань загального значення, як: закарпатське заробітчанство, актуальні питання екологічної безпеки в регіоні, реформування органів місцевого самоврядування, щодо забезпечення прав національних меншин. Творча організація братиме участь у вирішенні питань щодо присудження кращим митцям краю почесних звань лауреатів обласних і республіканських премій у галузі літератури і мистецтва, краєзнавства. Планується ширше реалізувати норми Положення про Закарпатську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України, удосконалення структури, ефективніше використання творчого потенціалу та ін. Зокрема, буде проводитися організаційна робота по формуванню первинних та районних осередків та, на пропозицію В.П. Густі, виїзні засідання правління краєзнавчої спілки.

Створення і діяльність Закарпатської ОО НСКУ стали помітним і впливовим явищем у культурному і громадському житті області, що неодноразово відзначали засоби масової інформації та відомі діячі науки і культури.

М.В. Делеган,
голова Закарпатської ОО НСКУ,
кандидат історичних наук

Хронологія діяльності Закарпатської обласної організації НСКУ

2016

9 березня. Відбулося засідання правління Закарпатської обласної організації НСКУ. Розглянуто питання про проведення звітно-виборних зборів організації, про нагородження краєзнавців та ін.

Травень. В Ужгородському прес-клубі відбулася презентація нових книг члена правління Закарпатської обласної організації НСКУ, відомого поета й публіциста Василя Кухти «Страсті за голубою трояндою» та «Йти й не озиратися».

2 липня. Відбулася звітно-виборча конференція Закарпатської ОО НСКУ, на якій проаналізували проведену впродовж останніх трьох років роботу та визначили основні завдання для подальшої діяльності на найближчу перспективу.

5 серпня. Засідання правління Закарпатської обласної організації НСКУ. Порядок денний сформували наступні питання: про ініціативу щодо збереження будинку відомого художника Рошковича, про результати участі членів правління ЗОО НСКУ у конкурсних комісіях з добору кадрів на посади керівників закладів культури, про нагородження, про прийом в члени ЗОО НСКУ та ін.

19 серпня. Відбулося засідання правління Закарпатської обласної організації НСКУ. Розглянуто питання про висунення кандидатур до складу конкурсної комісії з обрання директора Закарпатського обласного музею народної архітектури та побуту.

7 жовтня. Відбулося засідання правління Закарпатської обласної організації НСКУ. Розгляд питань: про участь у конкурсі на посаду директора Закарпатського обласного музею народної архітектури та побуту, про прийом нових членів НСКУ, про діяльність членів обласної організації Спілки, різне.

22 листопада. Відбулося спільне засідання правлінь Закарпатської обласної організації НСКУ та Закарпатської обласної організації НСЖУ. Розгляд питань: про висунення кандидатур на здобуття Всеукраїнської літературної премії ім. Зореслава, про участь у конкурсному відборі кандидатур на посади керівників комунальних музейних установ області, про план роботи на 2017 р. та ін.

22 грудня. Під час сесії Закарпатської обласної ради депутати затвердили на посаді директора Закарпатського обласного музею архітектури та побуту відповідального секретаря Закарпатської обласної організації НСКУ Василя Коцана.

30 грудня. У приміщенні Закарпатського обласного краєзнавчого музею імені Тиводара Легоцького відбулася Третя (позачергова) конференція Закарпатської обласної організації НСКУ. На ній було підбито підсумки роботи у минулому 2016 році та визначено пріоритетні напрями діяльності у 2017 році.

2017

15 лютого. У приміщенні Закарпатської обласної державної адміністрації голова обласної державної адміністрації Г.Г. Москаль та голова обласної ради М.М. Рівів вручили нагороди лауреатам обласних премій 2016 року в галузі літератури й мистецтва. У галузі літератури, серед інших, премією імені Ф. Потушняка нагороджені члени обласної краєзнавчої організації – Василь Кухта і Лідія Ходанич (Повх).

21 червня. Відкриття міжнародної фотовиставки у Закарпатському обласному краєзнавчому музеї ім. Т. Легоцького, присвяченої середньовічному мистецтву словацького Рудогір'я. Серед організаторів заходу – Закарпатська ОО НСКУ.

4 серпня. У приміщенні Закарпатського обласного краєзнавчого музею ім. Т. Легоцького відбулося засідання Закарпатської обласної організації НСКУ. Розглянуто питання про роботу організації у першому півріччі 2017 р., про нагородження членів організації відзнакою «Почесний краєзнавець України», представлення до нагородження премією НСКУ ім. Яворницького та ін.

9–10 вересня. Візит делегації НСКУ на Закарпаття, участь у етнофестивалі «Закарпатська свальба» (с. Колочава, Міжгірський район).

2018

14–16 червня. Відбулася науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи».

Серпень. За підтримки Національної спілки краєзнавців України з'явилося дослідження російської агресії проти України – «Офіцинський Ю. Сучасна російсько-українська війна (за матеріалами газети «The New York Times» 2013–2017 років). – Ужгород: РІК-У, 2018. – 312 с.»).

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Установчі збори Запорізької обласної організації Національної спілки краєзнавців України відбулися 16 березня 2012 року в актовій залі Національного заповідника «Хортиця».

Була обрана Президія правління ЗОО НСКУ у складі 5 осіб:

1. Остапенка Максима Анатолійовича.
2. Турченка Федора Григоровича.
3. Левченка Михайла Павловича.
4. Митрофанову Тетяну Григорівну.
5. Сурченка Сергія Володимировича.

Головою Запорізької обласної організації Національної спілки краєзнавців України одногосно обраний Максим Остапенко, генеральний директор Національного заповідника «Хортиця».

Заступниками голови ЗОО НСКУ було обрано: Турченка Федора Григоровича – професора ЗНУ, доктора історичних наук, депутата обласної ради та Митрофанову Тетяну Григорівну – директора Запорізького обласного центру туризму, краєзнавства та учнівської молоді.

Відповідальним секретарем – Сурченка Сергія Володимировича – завідувача філії «Кам'янська Січ» заповідника.

В серпні 2012 року Запорізьке обласне відділення було офіційно зареєстроване в Управлінні юстиції з правом юридичної особи, отримавши реєстраційне свідоцтво за № 013 від 02.08.2012 року.

На початку 2016 року головою правління Запорізької обласної організації НСКУ обрано Денисенко Олену Володимирівну.

Хронологія діяльності Запорізької обласної організації НСКУ

2011

31 березня. Відбулася поїздка до витоків річок Томаківка та Суха Сура з метою огляду ландшафту зазначеної території, щоб на власні очі оглянути цю територію, підтвердити чи спростувати гіпотезу п. Сурченка С.В. стосовно можливості існування волоку в обхід дніпровських порогів.

30–31 травня. Проведена дводенна екскурсія по міжрегіональному маршруту «Часи козацькі – Січі Запорозькі» для вихованців та викладачів КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» ЗОР.

7 квітня. Здійснена поїздка до с. Сурсько-Михайлівське Солонянського району Дніпропетровської області – батьківщини відомого автора усної розповіді про життя запорожців Микити Леонтійовича Коржа.

5–16 червня. Національна спілка краєзнавців України здійснила науково-краєзнавчу експедицію, присвячену 300-річчю Олешківської Січі (1711–1728 рр.). В її роботі взяли участь краєзнавці: Лисенко Т.М., Сурченко С.В. та Черненко О.М.

6 липня. Здійснена поїздка до смт. Нова Маячка Цюрупінського району Херсонської області на предмет вивчення та можливого придбання церковного дзвону 1897 року виготовлення.

7 серпня. Проведена краєзнавчо-пошукова експедиція по колишнім мennonітським поселенням Вільнянського району Запорізької області.

6–7 жовтня 2011 р. У роботі XII Всеукраїнської науково історико-краєзнавчої конференції «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченій 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича в Прикарпатському Національному університеті ім. В. Стефаника прийняли участь краєзнавці: Лисенко Т.М., Левченка М.П. та Сурченко С.В.

27–28 жовтня. У м. Ялта відбулася традиційна IX Міжнародна туристична виставка «Крим цілий рік – 2011», в роботі якої прийняли участь краєзнавці Дударенко С.В., Лисенко Т.М., Сурченко С.В.

4 листопада. Краєзнавці Денисенко О.В., Лисенко Т.М. та Сурченко С.В. приймали участь в роботі семінару-практикуму «Розвиток сільського зеленого туризму в Бериславському районі». У рамках цього семінару відбулися екскурсії в Бізюків Святогригорівський монастир та винзавод князя Трубецького.

24 листопада. У м. Дніпропетровську в приміщенні музею Дніпропетровського гірничого університету відбулися «II Троньківські читання», присвячені пам'яті багатолітнього голови Національної спілки краєзнавців України, академіка НАН України, героя України Петру Тимофійовичу Тронько. Брала участь: Власов О.Ю. та Сурченко С.В.

2012

12 січня. Краєзнавці відвідали краєзнавчий об'єкт «Панське озеро» біля села Григорівське Запорізького району.

23 січня Левченко М.П. та Сурченко С.В. приймали участь в роботі V (позачергового) з'їзду Національної спілки краєзнавців України, будучи обраними делегатами від Запорізької області. Сурченко С.В. був обраний членом Правління НСКУ.

13 березня. Проведена експедиція до Нікопольського району в с. Острів, де відвідали приватний бальнеологічний комплекс «Томаківська Січ» на місці ймовірного розташування Томаківської Січі.

14 квітня. Краєзнавці разом з членами профспілки заповідника здійснили виїзд до природного заповідника «Кам'яні могили» в Розівському районі Запорізької області.

25 квітня. Краєзнавці відвідали «Козачій хутір» в с. Галушківці Петриківського району Дніпропетровської області з метою ознайомлення з метою та технікою облаштування туристичних об'єктів козацького спрямування.

Весна. В журналі «Краєзнавство (№ 2)» була надрукована стаття краєзнавця Власова О.Ю. «Кам'янська Січ як туристичний об'єкт: проблеми та перспективи».

12 липня. Денисенко О.В. та Сурченко С.В. по дорозі до с. Нові Каїри, з метою насичення туристичного маршруту «Часи козацькі – Січі Запорозькі», відвідали в селі Тік Нікопольського району пороги на річці Кам'янці.

Літо. До редакції журналу «Краєзнавство» була надіслана робота А. Клименко «Електрохортиця» – до 80-ліття пуску Дніпрогесу.

23 жовтня. М.П. Левченко та С.В. Сурченко відвідали райцентр Недригайлів Сумської області де приймали участь в урочистостях, з нагоди відкриття пам'ятника Петру Калнишевському. Спілкувалися з В.А. Ющенком та владикою Філаретом.

24–25 жовтня. Відбулася VII науково-практична конференція «Історія запорозького козацтва в пам'ятках історії та музейної практики» на базі Національного заповідника «Хортиця», на якій окремим розділом була секція «Історичне краєзнавство». По матеріалам конференції була видана збірка «Заповідна Хортиця».

12 грудня. Проведена науково-практична конференція на базі Мелітопольського краєзнавчого музею, по матеріалам якої була видана збірка «Мелітопольські краєзнавчі читання».

Грудень. Сурченко С.В. написав краєзнавчо-подорожню оповідь «Перша подорож на Інгул». Передана до редакції журналу «Дніпро».

2013

Січень. Краєзнавці Приймали участь у створенні ТРК «Запоріжжя» в рубриці «Видатні постаті України» трьох передач, присвячених П.К. Сагайдачному, Святославу Хороброму та К. Гордієнку.

14–15 лютого. Проведення обласного форуму краєзнавчих об'єднань учнівської молоді «Мандрівник – краєзнавець Запоріжжя».

1 квітня. Участь в організації та проведенні науково-практичного семінару «Сучасний музейний простір: проблеми, перспективи, інновації», в роботі якого прийняли участь більше сотні працівників краєзнавчих музеїв Запорізької, Дніпропетровської та Херсонської областей.

31 травня. Проведення Всеукраїнської наукової конференції «Історія степової України XVII ст.» на базі історичного факультету Запорізького національного університету.

3–5 червня. Відповідальний секретар Сурченко С.В. приймав участь у виїзному засіданні Президії НСКУ в м. Луцькі.

6–7 червня. Проведення Міжнародної наукової конференції «Північне Приазов'я в епоху кам'яного віку – енеоліту» до 100-річчя від дня народження В.М. Даниленка на базі Мелітопольського міського краєзнавчого музею та Національного історико-археологічного заповідника «Кам'яна Могила».

12 липня. Відповідальний секретар Сурченко С.В. приймав участь у виїзному засіданні Президії НСКУ в м. Києві.

16 липня. Проведення краєзнавчо-археологічної пошукової експедиції в с. Малу Лепетиху Великолепетиського району Херсонської області на предмет вивчення феномену «скіфських криниць» та курганів. Результатом дослідження стали цікаві зразки архітектурних форм – мости, будівлі, огорожі, унікальне кладовище де збереглись справжні козацькі хрести, криниці завглибшки від 60 до 100 метрів, знаряддя праці та предмети матеріальної культури наших пращурів і звичайно ландшафти, що залишились незайманими ще з козацьких часів. Відбулося плідне спілкування з місцевими.

Серпень. Національній спілці краєзнавців України надіслано в оргкомітет матеріали С.П. Моїсеєнко для висвітлення перебування Т.Г. Шевченка на Запорозжжі в 1843 році для включення в збірник «Шевченкіана України».

20–29 серпня. Проведення пошуково-краєзнавчої експедиції по Арабатській стрільці – «Пошук місця катастрофи експедиції віце-адмірала Бредаля, яка відбулася 28–29 червня 1736 р.» – від с. Стрілкового до с. Каменського, довжиною 86 км., спільно з відділом охорони пам'яток та археології Національного заповідника «Хортиця».

17 грудня. В кінотеатрі ім. Довженка відбулася творча зустріч з запорізьким краєзнавцем, письменником та мандрівником Супруненьком В.П., де була презентована його нова книга «Белый свет» та фільм «Енисейский меридиан».

10 грудня. За участі автора та народного художника України Анатолія Гайдамаки в Запорізькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. О.М. Горького відбулася презентація нової книги Андрія Авдеєнка «Великий Луг Запорозжжя».

2014

3 січня. Відбулася прес-конференція з приводу виходу 2-го числа «Мелітопольського краєведческого журналу» у Мелітопольському міському краєзнавчому музеї.

4 лютого. Відбувся музейний захід «Освітні заклади м. Бердянська. Минувле та сучасність» у музеї історії міста Бердянська, присвячений розвитку освіти в місті.

27 лютого. Відбувся музейний захід «Відпочинок по-бердянськи» – дозвілля мешканців міста у різні історичні епохи» у музеї історії міста Бердянська.

26 березня. Відбулася презентація щорічного науково-теоретичного видання «Музейний вісник» № 13 в Запорізькому обласному краєзнавчому музеї.

15 квітня. Відбулася презентація фотовиставки та комплекту листівок «Мое Запоріжжя 1920–1930-х рр.» в Запорізькому обласному краєзнавчому музеї.

10–30 квітня. Краєзнавцями Віліновим Ю.А. та Шишковим А.І була проведена краєзнавчо-пошукова експедиція по лівому березі Дніпра від Енергодару до Каховки.

17–18 квітня. На о. Хортиця відбувся V обласний історико-краєзнавчий зліт учнівської молоді «Великий Луг», присвячений 200-річчю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

29 квітня. У Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулася презентація другого видання книги Сергія Авдеєнка «Память. Рассказы о знаменитых мелитопольцах» (вперше книжка вийшла 2008 року).

16 травня. На історичному факультеті Запорізького національного університету пройшла традиційна щорічна Всеукраїнська наукова конференція «Історія Степової України XVII–XX століття», присвячена пам'яті професора Анатолія Бойка.

15 травня. У Бердянському краєзнавчому музеї відбувся музейний захід «150-річчя видатного етнографа». До ювілею В.Г. Кравченка – уродженця м. Бердянська, українського етнографа, краєзнавця, фольклориста

16 травня. На історичному факультеті Запорізького національного університету пройшла традиційна щорічна Всеукраїнська наукова конференція «Історія Степової України XVII–XX століття», присвячена пам'яті професора Анатолія Бойка.

19–21 травня. На острові Хортиця проходив VII обласний природничо-краєзнавчий зліт учнівської молоді «Знай, люби, бережи», присвячений 75-річчю створення Запорізької області.

22 травня. Відбулася презентація колективної монографії «Запорізький рахунок Великій війні. 1939–1945». Авторський колектив представив науковий редактор монографії – доктор історичних наук, професор Ф. Турченко.

24 травня. У Бердянському краєзнавчому музеї відбувся музейний захід День слов'янської писемності і культури. До 150-ої річниці переселення болгар до Таврії.

7–8 липня. Відповідальний секретар Запорізької ОО Сурченко С.В. приймав участь у виїзному засіданні Президії НСКУ в м. Полтаві.

Літо. У журналі «Краєзнавство» (№ 2) була надрукована стаття С.П. Моїсеєнко «Про перебування Т.Г. Шевченка в Запорозькому краї».

9 липня. У Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулася презентація 3-го номера видання «Мелітопольский краеведческий журнал».

11–20 липня. На о. Хортиця пройшов Всеукраїнській збір активістів Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») – «Джура-2014».

29 серпня. У Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулася презентація книги С.В. Воловника та М.В. Крилова «Мелітопольский педагогический институт: страницы истории».

19 вересня. У Запорізькому обласному краєзнавчому музеї відбулося відкриття виставки «Василівський замок. Історія палацового комплексу»,

26 вересня. У Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулося відкриття фотовиставки «3 родинного архіву нащадків купців Чернікових».

26–30 вересня. Краєзнавці на чолі з Остапенком М.А. здійснили автомобільну краєзнавчо-археологічну експедицію по місцях скіфських городищ правобережжя Херсонщини.

12 жовтня. У меморіальному будинку-музеї П.П. Шмідта м. Бердянська відбувся музейний захід «Козацька слава». До 180-ї річниці переселення Азовського козацтва на територію Бердянського краю».

16 жовтня. У лекційній залі Обласної наукової бібліотеки відбулась презентація видання «Вартові пам'яті. Музеї бойової слави Запорізької області»

17 жовтня. На базі історичного факультету Запорізького національного університету відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Шості Новицькі читання».

20 жовтня. У приміщенні НЗ «Хортиця» відбулося спільне засідання правління Запорізької ОО НСКУ та «Спілки краєзнавців Мелітопольщини», на якому були обговорені питання співпраці.

21 жовтня 2014 року у Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулася презентація довідника «Мелітопольщина: люди та події» (меморіальні дошки міста Мелітополя).

22 жовтня 2014 року в Мелітопольському міському краєзнавчому музеї відбулася презентація путівника «Мелітополь – місто меду та садів», за участі членів громадської організації «Спілка краєзнавців Мелітопольщини».

8 листопада. У Запорізькій обласній науковій бібліотеці запорізький історик, краєзнавець, письменник, член Спілки краєзнавців України Юрій Вілінов розповідав учасникам щорічного семінару «Сакральна географія: Запоріжжя, Україна, Світ» про Савур Могили.

21 листопада. У м. Запоріжжя на базі Запорізького обласного центру туризму і краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді відбулася обласна краєзнавча конференція «Погляд крізь століття», присвячена 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка.

11 грудня. На базі Мелітопольського міського краєзнавчого музею була проведена конференція «Мелітопольські краєзнавчі читання».

2015

28 січня. Презентація книги В'ячеслава Саричева «Три століття козацького флоту», яка відбулася у бібліотеці ім. М. Горького (нині – Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека).

14 березня. Проведення обласним осередком ознайомлювального екскурсу центром Запоріжжя.

8 жовтня. Відкриття меморіальної дошки герою України, голові правління НСКУ у 1990–2011 рр. П.Т. Троньку на будівлі Національного заповідника «Хортиця».

Сурченко С.В.,

*відповідальний секретар Запорізької ОО НСКУ,
завідувач філії «Кам'янська Січ»
Національного заповідника «Хортиця»*

2016

18 лютого. Відбулася звітно-виборча конференція Запорізької обласної організації НСКУ. На ній розглянуто питання: про звіт правління про діяльність ЗОО НСКУ за 2012–2015 рр., про обрання нового складу керівних органів, тощо. Учасники Конференції вирішили обрати головою Правління ЗОО НСКУ – Денисенко Олену Володимирівну.

21 травня. Запорізька обласна організація НСКУ презентувала себе на першому в Запоріжжі туристичному фестивалі-ярмарці, організатором якого виступив Департамент культури, туризму, національностей та релігій облдержадміністрації.

11–12 червня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи та програма розвитку краєзнавства в Запорізькій області на 2016–2020 рр.».

21 жовтня. У м. Запоріжжя відбулася Всеукраїнська наукова конференція «VIII Новицькі читання», організатором яких виступає Запорізьке Наукове товариство імені Якова Новицького, а з 2016 року співорганізатором – Запорізька обласна організація НСКУ.

26–27 жовтня. За участі запорозьких краєзнавців пройшов Запорізький обласний Форум юних екскурсводів серед учнівської молоді «Край, в якому я живу: екскурсія для друга».

12 листопада. Участь членів комісії з туристичного краєзнавства ЗОО НСКУ у засіданні круглого столу «Тенденції розвитку туризму: тренди, бренди та основні напрямки».

23–24 листопада. Учасники XXXVI обласної конференції учнівської молоді «Земля за порогами» отримали нагороди від Запорозьких краєзнавців. Конференція організована Запорізьким обласним центром туризму і краєзнавства Запорізької облради з метою залучення учнівської молоді до активної дослідницької діяльності з вивчення та збереження природної та історико-культурної спадщини рідного краю.

12 грудня. Відбулася позачергова конференція Запорізької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, присвячена питанням

внесення змін та доповнень до «Положення про ЗОО НСКУ» та обрання делегатів від обласної організації на VI з'їзд НСКУ.

Грудень. Запорізька обласна організація НСКУ заснувала науково-популярний електронний часопис «Краєзнавство Запорожжя» (<https://zpkrai.jimdo.com/>). Відбулася презентація першого номеру.

2017

23 січня. За участі членів ЗОО НСКУ пройшло засідання «круглого столу» з обговорення плану обласних заходів щодо відзначення 100-річчя Української революції 1917–21 років.

Лютий. Підготовлено черговий випуск електронного часопису «Краєзнавство Запорожжя» (№2, 2017 р.).

Травень. Підготовлено черговий випуск е-часопису «Краєзнавство Запорожжя» (№3, 2017 р.).

19 травня. Всеукраїнська наукова конференція «Історія Степової України XVII–XX століття» на вшанування пам'яті професора Анатолія Васильовича Бойка (м. Запоріжжя).

26 травня. Презентація книги краєзнавців, членів Спілки Сергія Шишкова та Юрія Вілінова «Спадщина. Краєзнавство: розвідки, знахідки, дослідження. Книга 1».

Липень. Підготовлено черговий випуск е-часопису «Краєзнавство Запорожжя» (№4, 2017 р.).

19–20 жовтня. VIII науково-практична конференція «Історія запорозького козацтва в пам'ятках та музейній практиці» (Національний заповідник «Хортиця»). Серед організаторів – Запорізька ОО НСКУ.

9 листопада. Семінар-тренінг «Як створити цікаву дитячу програму в музеї» (Національний заповідник «Хортиця»). Серед організаторів – Запорізька ОО НСКУ.

10 листопада. I Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Нематеріальна культурна спадщина Запорожжя – живий скарб України: проблеми дослідження, збереження та розвитку». Організатор – Запорізька ОО НСКУ.

2018

8 серпня. Розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації затверджено «Положення про премію за досягнення в краєзнавчій роботі імені Якова Новицького».

Листопад. Підготовлено новий випуск е-часопису «Краєзнавство Запорожжя» (№1 (5), 2018 р.).

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Краєзнавчий рух на Івано-Франківщині має давні та багаті традиції, які започаткували ще у XIX сторіччі визначні громадсько-культурні діячі і вчені Галичини. В історичному центрі Галицької землі народилося краєзнавче дослідження – Галицько-Волинський літопис.

У древньому Галичі 1144 року перекладено і видрукувано українською мовою «Галицьке Євангеліє» – справжній шедевр слов'янської і світової духовної культури.

Фундаторами Прикарпатського краєзнавства були Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Славну минувшину Галицького краю возвеличили у своїх творах Іван Франко, Володимир Гнатюк, Антін Петрушевич, Юліан Целевич, Ісидор Шараневич, Володимир Шухевич, Іван Крип'якевич та інші.

На початку XIX ст. центром діяльності за пробудження національної свідомості стає «Руська трійця»: Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький. Основні маршрути їх народознавчих мандрівок пролягли Прикарпаттям і Гуцульщиною. Обстеження сотень населених пунктів і тисяч селянських садіб знайшли своє логічне завершення в альманасі «Русалка Дністровая». Дослідження дозволили зробити висновок, що древній український народ «був великий і величавий», земля його «честь і славу мала» засвідчену видатними пам'ятками історії і культури.

Особливо варта уваги історико-краєзнавча діяльність нашого земляка, одного з членів «Руської трійці» Івана Вагилевича. Перші записи обрядових пісень він зробив у своєму рідному селі Ясені на Рожнятівщині. В подорожах Прикарпаттям проводив польові археологічні дослідження, розшукував історичні, фольклорні та етнографічні пам'ятки, вивчав опришківський рух, досягнув успіхів у дослідженні етнографічної групи бойків, займався історією виникнення давніх міст краю, зокрема, Галича. А ще І. Вагилевич розпочав досліджувати історію та архітектуру середньовічного православного чоловічого монастиря в Маняві.

В особі членів «Руської трійці» ми маємо справжніх національних краєзнавців, котрі залишили велику науково-історичну спадщину. Їхніми сподвижниками і послідовниками були Григорій Ількевич, Антін Могильницький, Йосафат Кобринський, Микола Верещинський, Кирило Блонський, Григорій Боднар.

На Прикарпатті другу половину дев'ятнадцятого сторіччя відзначено багатогранною діяльністю визначного історика Юліана Целевича, котрий фундаментально дослідив і опублікував історію Скиту Манявського в однойменній монографії.

Кінець XIX – початок XX сторіччя в історії краєзнавчого руху нашого краю ознаменовано працями Івана Франка, дослідженнями Володимира Гнатюка, Володимира Шухевича, Михайла Павлика, Луки Гарматія.

Низку краєзнавчих праць щодо різних періодів Галичини, зокрема Галича, написав Михайло Грушевський. Більшість істориків його школи працювали над краєзнавчими проблемами, зокрема Галича і Прикарпаття.

Особливо цікавим був період краєзнавчих досліджень часів ЗУНРу, позначений діяльністю Крип'якевича, Томашевського, Кордуби. Певні краєзнавчі дослідження проводилися й у радянський період. Слід згадати працю великого колективу авторів «Історії міст і сіл Української РСР. Івано-Франківська область». Серед них: Іван Васюта, Володимир Гараць, Микола Кучеров, Ярослав Мельничук, Лариса Правдива, Олександра Синиця, Олексій Сьома, Петро Федорчак, Микола Хвостін, Адольф Ясінський. У той час вагомим був доробок професора Володимира Грабовецького. Та справжній вибух краєзнавчих досліджень відбувається наприкінці 1980-х років минулого сторіччя. На цей період припадає і створення на Івано-Франківщині об'єднання краєзнавців.

У 1989 році за ініціативи відомого краєзнавця і вченого Михайла Паньківа було створено робочу групу і розроблено проект статуту краєзнавчого товариства ім. І. Франка.

В цей час створюють Всеукраїнська спілка краєзнавців, а в середині 1990 року її статут затверджують Постановою Уряду. Через це було розроблено новий статут обласної організації та затверджено на початку 1991 року – на установчих зборах 17 травня. Отже часом створення обласної організації є 17 травня 1991 року. На цій же конференції головою обласної організації обрали професора, доктора історичних наук Володимира Васильовича Грабовецького, який успішно організовував краєзнавчий рух упродовж п'яти років. І до сьогодні він є почесним головою нашої організації, а понад тисячу його публікацій, численні монографії, дослідження історії опришківського руху, історії міст Івано-Франківська, Коломиї, Калуша, Галича, сіл Івано-Франківщини, Львівщини, Черкащини, п'ятитомне видання «Ілюстрованої історії Прикарпаття» служитимуть багатьом поколінням дослідників-краєзнавців, широкому загалові.

З 1996 року керівником обласної організації краєзнавців став доцент, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України Богдан Михайлович Гаврилів. У часи фінансової кризи працювалося непросто. Але в умовах небувалого патріотичного підйому, відсутності ідеологічної цензури

краєзнавці плідно працювали над написанням на новій джерельній базі історії міст і сіл, створювали музеї, відкривали пам'ятники борцям за волю України. Утворюються об'єднання краєзнавців у Коломиї, Галичі, Снятині, Калуші, Долині, Богородчанах, а в Надвірній створюється районна організація під керівництвом відомого краєзнавця Михайла Івановича Максим'юка.

Актив обласної організації налагоджує співпрацю з багатьма громадськими, патріотичними організаціями і перш за все з організаціями Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, «Меморіалу», «Просвіти», Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка, Клубом української інтелігенції ім. Б. Лепкого, державними музеями, бібліотеками.

Тісні зв'язки обласна організація Спілки налагодила з краєзнавчим відділом обласної наукової бібліотеки ім. І. Франка, зокрема у справі підготовки й видання краєзнавчих бібліографічних покажчиків та покажчиків до ювілеїв провідних краєзнавців. Кількість окремих публікацій краєзнавчих видань під егідою обласної Спілки краєзнавців прямо або опосередковано досягає 200 книг. З них чимало прорецензували або відредагували наші активісти-науковці.

В останні роки спільно з краєзнавчим відділом обласної наукової бібліотеки ім. Івана Франка підготовлено видання бібліографічних покажчиків до ювілеїв провідних краєзнавців, зокрема, В. Грабовецького, П. Арсенича, В. Полека, М. Фіголя, В. Морозюка, П. Сіреджука, В. Харитона, М. Максим'юка, В. Качкана, Б. Гаврилів.

Найбільший науковий краєзнавчий потенціал зосереджений в Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаніка, зокрема в Інституті історії, політології та міжнародних відносин і перш за все на кафедрі історії України. Всього на різних кафедрах вишу працює 28 активних дослідників краю, членів Національної Спілки краєзнавців України.

Завдяки науковцям університету відновлено статус проведення прикарпатських наукових історико-краєзнавчих конференцій, матеріали IV і V Прикарпатських конференцій було опубліковано в журналі «Краєзнавець Прикарпаття». Краєзнавці області взяли участь у міжнародних та регіональних конференціях, присвячених 300-річчю народження народного героя України Олекси Довбуша, 750-річчю коронації Данила Галицького, 100-річчям від дня народження Романа Шухевича, Степана Бандери, 850-річчя заснування м. Снятина, 800-річчя м. Тлумача, 870-річчя м. Тисмениці, 150-річчя книгодрукування у Коломиї.

За останні роки до здобутків Івано-Франківських істориків-краєзнавців можна віднести реалізовані ініціативи зі складання і публікації «Літописів та хронологічних довідників» з історії Прикарпаття, а також міст і сіл Івано-Франківщини. Вперше надруковано «Історія Прикарпаття в бібліографії»

(850 позицій), «Некрополі Прикарпаття» (це видання підготовлено спільно з обласною організацією Українського товариства охорони пам'яток історії та культури). Підготовлено й опубліковано видання: «ЗУНР в пам'ятках історії та культури», «Вшанування пам'яті Олекси Довбуша на Прикарпатті». За участі краєзнавців підготовлено історико-культурологічне видання «Прикарпаття. Спадщина віків» та ілюстровану історію ЗУНР (керівник авторських колективів професор М.В. Кугутяк). У співавторстві доцент Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Б. Гаврилів спільно з професором І. Миронюком видали кольорові подарункові видання «Роксолана у світі» та «Король Данило Галицький у пам'ятках історії та культури», «Історичні постаті Івано-Франківщини».

Під керівництвом професора В.В. Марчука здійснено видання монографії «Покуття».

Плідно працюють краєзнавці з державними і громадськими музеями області, реалізуючи значні історико-пам'яткознавчі проекти. Для прикладу, колектив науковців Національного заповідника «Давній Галич» під керівництвом члена НСКУ О.Б. Береговського видав монографію «Опілля», провів ряд історико-краєзнавчих конференцій, зокрема міжнародних.

Краєзнавці тісно співпрацюють з радами Музею визвольних змагань Прикарпатського краю, історико-меморіального музею Степана Бандери, Державного меморіального музею Олекси Довбуша, музеїв історії Коломиї, Рогатина, Єзуполя, мікрорайону Опришівців, м. Івано-Франківська, де до 100-річчя церкви Святої Параскеви вперше в області підготовлено документальний фільм з використанням пошукових історико-краєзнавчих матеріалів, які зокрема виявив молодий історик Роман Чорненький.

Наприкінці 2009 року, член НСКУ, Дмитро Іванович Мохорук презентував 7-ми томне видання «Історія с. Топорівці» (Городенківського району), над якою працював багато років. Це перше в області видання, яке всебічно розкриває історію сільського населеного пункту. Плідно працюють на краєзнавчій ниві й іванофранківці Геннадій Бурнашов та Володимир Морозюк, які видали вісім книг «Пом'яників» – про життя і діяльність відомих і призабутих людей Прикарпаття. Колектив авторів-упорядників (Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів) підготували і видрукували енциклопедичний довідник «Івано-Франківськ».

Краєзнавці здійснили велику роботу зі створення і дослідження невідомих сторінок історії визвольних змагань.

Доброго слова треба сказати про подвижницьку працю Лук'яна Дмитровича Вардзарука з написання багатотомної книги «Реабілітованих історією».

У Снятині успішно працює на краєзнавчій ниві і є автором кількох краєзнавчих видань Василь Харитон, у Галичі – Іван Дрбчук, Богородчанах –

Василь Бабій. Великий внесок у відзначення визначних місць рідного села Русова на Снятинщині зробив краєзнавець Теофіл Виноградник.

Слова поваги і захоплення заслуговує Коломийська школа краєзнавства. У творчому доробку Івана Монолатія, Миколи Васильчука, Віолетти Лаппо, Миколи Савчука – десятки книжок про Коломию і коломиїців. Широко відомі історико-культурологічні проекти Валерія Ковтуна.

Обласна організація Національної спілки краєзнавців України тісно співпрацює з Івано-Франківським обласним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді, адже краєзнавство займає важливе місце в національно-патріотичному вихованні шкільної та студентської молоді. Учні шкіл Прикарпаття беруть участь в акції «Моя земля – земля моїх батьків», яка покликана зберігати і примножувати традиції, звичаї і обряди українського народу. В навчальних закладах Івано-Франківської області налагоджено роботу Всеукраїнських експедицій «Історія міст і сіл України» та «Моя Батьківщина – Україна». Учнівські колективи під керівництвом досвідчених педагогів розгорнули обласну експедицію «Люби і знай свій рідний край». У вищезазначених краєзнавчих акціях узяло участь понад 58 500 школярів.

Найбільшим досягненням цієї співпраці стало заснування у 2003 році та видання упродовж восьми років регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття», де кожен дослідник має можливість опублікувати результати своєї праці. З 2010 року видаємо «Бібліотеку журналу «Краєзнавець Прикарпаття»», де публікуються матеріали про відомі постаті Прикарпаття.

У 2008 році жертвну, самовіддану працю краєзнавців України, в тім числі Івано-Франківщини, їх роль у становленні Української держави поцінував уряд України, і Всеукраїнська спілка краєзнавців отримала статус Національної, що означало новий рівень можливостей для самореалізації і новий високий рівень вимог до повсякденної діяльності.

15 жовтня 2009 року в приміщенні музею освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника відбулася звітно-виборча конференція обласної організації краєзнавців.

Новообраним її керівником став Заслужений працівник освіти України, директор обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Михайло Юрійович Косило.

Відбулася перереєстрація установчих документів обласного осередку Національної спілки краєзнавців України.

До лав Спілки у повному складі входить Івано-Франківське об'єднання «Моє місто» на чолі із Зеновієм Жеребецьким, який згуртував навколо себе істориків, археологів, архітекторів. Їх любов до рідного міста, наполеглива творча праця вилилася у видання понад трьох десятків книжок, присвячених містові Станиславову.

Визнанням авторитету обласної організації і водночас суттєвою підтримкою краєзнавчого руху стало заснування у 2009 році обласної премії у галузі краєзнавства імені Володимира Теодоровича Полека.

Володимир Теодорович Полек – це окремий розділ прикарпатського краєзнавства, написаний людиною-патріотом, подвижником, енциклопедистом, вченим видатного таланту і працелюбності.

Ювілейний рік – 20-річчя утворення обласної організації Національної спілки краєзнавців України відзначено проведенням XII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції на тему «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи».

Ідею проведення в Івано-Франківську конференції схвалив світлої незабутньої пам'яті Петро Тимофійович Тронько, і він особисто визначив її тематику – «Освітнянське краєзнавство». Ця подія у поєднанні з відзначенням славної дати – 200-річчя від дня народження українських просвітителів Івана Вагилевича та Маркіяна Шашкевича мала особливе суспільне значення.

Обласна організація виступила ініціатором спорудження у ювілейному році в Івано-Франківську пам'ятника, фундаторам гуртка «Руська трійця», засновникам першого в Галичині українського журналу «Русалка Дністровая» Маркіяну Шашкевичу, Івану Вагилевичу, Якову Головацькому. Ініціатива була схвалена Івано-Франківською міською радою, але у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування перспектива з'яви такого пам'ятника була дуже не визначеною.

Тому обласні організації творчих спілок краєзнавців, письменників, журналістів, українського товариства охорони пам'яток історії та культури об'єдналися навколо ідеї пам'ятника та оголосили історико-патріотичну акцію під назвою «Побудуємо пам'ятник «Руській трійці» в Івано-Франківську методом народної будови».

Майже 500 днів тривала акція, до якої долучилися більше 20 тис. небайдужих людей-патріотів своїми коштами понад 180 тис. грн.

31 грудня під завісу 2013 року пам'ятник постав у центрі міста і своєю оригінальною скульптурною композицією прикрасив Івано-Франківськ.

У рік 200-літнього ювілею генія, пророка українського народу Тараса Григоровича Шевченка краєзнавці взяли участь у проведенні наукових конференцій, історико-культурних заходів, передбачених програмами обласних, міських, районних програм. Упродовж року було здійснено масштабний проект по вивченні, збору матеріалів про увічнення постаті Кобзаря у скульптурних пам'ятниках, пам'ятних знаках та підготовлено і видано ілюстрований повноколірний довідник. У рік ювілею на Івано-Франківщині було відкрито 9 нових пам'ятників Тараса Шевченка, а їх число склало 211. Це дало нам право звернутися до Національного реєстру рекордів України про фіксацію досягнення найбільшої в Україні кількості пам'ятників і пам'ятних

знаків Тараса Григоровича Шевченка у межах однієї області. 30 грудня у Івано-Франківську відбулося вручення керівництву області диплома про встановлення національного рекорду.

За ініціативи нашого провідного краєзнавця Петра Арсенича втілено громадськістю та владою ідею створення «Музею народної шани Кобзареві» у приміщенні товариства «Просвіта» під час святкування річниці незалежності нашої держави було проведено його урочисте відкриття.

Ще Іван Франко у своїй праці «Галицьке краєзнавство» писав «... перший ступінь, перша прикмета національної освіти – знайти своє найближче оточення, знайти минуле і сучасне свого народу і відчувати себе живим і свідомим членом живого і свідомого і об'єднаного організму».

Академік П.Т. Тронько особливо наголошував, що в час крутих поворотів історії, у період нівелювання людських цінностей, пошуку нового суспільного ідеалу потенціал «малої батьківщини», мікроісторії відіграє об'єднувальну роль і служить вихованню любові до материнської, батьківської землі – одного з найсвятіших почуттів, які кожен із нас несе усе своє життя та прагне передати з покоління в покоління з молоком матері, багатоголоссям рідної мови, рідної пісні. Високі почуття плекаються саме на любові до рідного краю, історії села, міста, вулиці, домівки, де народився і виріс.

Сьогодні в складі нашої організації є 107 краєзнавців, кожен з яких є закоханим у свій край і працює над малодослідженими сторінками його історії, культури.

У складі організації – чотири академіки, десять професорів, докторів наук, 16 доцентів, кандидатів наук, 20 науковців і викладачів, 14 заслужених працівників різних галузей, понад 30 лауреатів обласних та міських премій з різних галузей знань. І немає сумніву, що їхня праця увінчається новими краєзнавчими звершеннями на ниві краєзнавства на вівтар Вітчизни, на благо української людності!

Основні події:

Заснування у 2009 році облдержадміністрацією та обласною радою обласної премії ім. В.Т. Полека у галузі краєзнавства.

Проведення 6–7 жовтня 2011 р. в м. Івано-Франківську XII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченої 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича.

Створення кімнати-музею «Руської трійці» у Івано-Франківську в приміщенні колишньої гімназії, де навчався І. Вагилевич.

Відкриття 31 грудня 2013 року пам'ятника «Руській трійці» у Івано-Франківську, збудованого методом народної будови з ініціативи обласної організації Національної спілки краєзнавців України за громадські пожертви.

30 грудня 2014 року реєстрація рекорду у Національному реєстрі рекордів України «Найбільшої кількості пам'ятників Т.Г. Шевченку в одній області», – 211 пам'ятників на Івано-Франківщині.

Видатні краєзнавці регіону:

Організація завжди пишалася своїми членами – провідними вченими і краєзнавцями-аматорами, імена яких широко відомі не тільки на Прикарпатті, але й далеко за його межами. Серед них є шість Заслужених працівників культури України (П. Арсенич, М. Паньків, В. Федорак, Б. Гаврилів, Г. Карась Є. Баран), три заслужених діячі науки і техніки (В.А. Качкан, В.В. Грабовецький, М.В. Когутяк), Заслужені працівники освіти України (М.Ю. Косило, В.І. Ковтун, Б.М. Мицкан), сім Почесних краєзнавці України (В.В. Грабовецький, П.І. Арсенич, Б.М. Гаврилів, М.Б. Когутяк, В.С. Великочий, І.М. Коваль, М.Ю. Косило), п'ять Лауреатів премії ім. акад. Дмитра Яворницького (Б. Гаврилів, В. Грабовецький, П. Арсенич, М. Косило, В. Качкан), двадцять активістів є почесними краєзнавцями Прикарпаття, 25 є лауреатами обласної премії ім. В. Полека, 2 Лауреати премії ім. П. Тронька (Д. Мохорук, П. Арсенич), 1 Лауреат премії ім. М. Сікорського (Я. Ткачук).

За значний внесок у дослідження історії краю і України 19-х дослідників удостоєно історико-краєзнавчої премії імені Академіка Івана Крип'якевича та 28-х – названо лауреатами пам'яткознавчої премії імені Івана Вагилевича

Керівництво:

Голова правління – Косило Михайло Юрійович, Заслужений працівник освіти України, директор обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Заступники:

Гаврилів Богдан Михайлович, кандидат історичних наук, доцент, Заслужений працівник культури України.

Сигидин Михайло Васильович, доцент, заступник директора інституту історії, політології та міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Президія правління:

– Великочий Володимир Степанович, доктор історичних наук, професор, директор інституту туризму і менеджменту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

– Гаврилів Богдан Михайлович;

– Духович Наталія Ігорівна, методист обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді;

– Ковтун Валерій Іванович, директор Коломийського педагогічного коледжу, Заслужений працівник освіти України;

– Косило Михайло Юрійович;

– Максим'юк Михайло Іванович, відповідальний секретар Надвірнянської організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури;

- Сигидин Михайло Васильович;
- Угорчак Юрій Михайлович, директор Музею освіти Прикарпаття Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;
- Федорак Володимир Васильович, начальник управління культури, національностей та релігій облдержадміністрації.

Міські та районні організації: В Івано-Франківській області діють районні та міські осередки краєзнавців в Городенківському, Долинському, Надвірнянському, Калуському, Снятинському районах, м. Калуші, Коломиї, Івано-Франківську.

Загальна кількість виданих книг: за роки існування ОО НСКУ членами спілки видано більше півтори тисячі окремих видань.

Загальна кількість членів Івано-Франківської обласної організації НСКУ на кінець 2018 р. – 145 осіб.

Хронологія діяльності Івано-Франківської обласної організації НСКУ

2008

Травень. Виповнилося 55 років відновлення роботи (1953) Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді.

Жовтень. В Івано-Франківську відбулося відкриття виставки старовинних гуцульських листівок кінця ХІХ – початку ХХ ст. З приватних колекцій Петра Корпанюка і Мирослава Близнюка та презентація їхнього альбому-каталогу «Мій рідний край».

16 жовтня. Постановою Кабінету Міністрів України Всеукраїнська спілка краєзнавців отримала статус Національної спілки краєзнавців України. Розпочався процес трансформації обласної організації.

28 жовтня. У Києві відбувся черговий ІV з'їзд, тепер уже Національної спілки краєзнавців України. Прикарпатських краєзнавців на з'їзді представляли П. Арсенич, Т. Виноградник, М. Сигидин, М. Косило та І. Косило. До складу правління НСКУ обрано П. Арсенича і М. Косила.

Грудень. Вийшов у світ дванадцятий номер науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття», присвячений 100-річчю з дня народження С. Бандери.

14 грудня. Проведено круглий стіл на тему: «Проблеми і перспективи розвитку краєзнавства на Прикарпатті» за участі широкої громадськості.

2009

Облдержадміністрація та обласна рада заснували обласну премію ім. В. Полека у галузі краєзнавства.

Володимир Морозюк видав 10 книжок «Пом'яників» – про життя і діяльність відомих і призабутих людей Прикарпаття. Колектив авторів-

упорядників (Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів) підготували енциклопедичний довідник «Івано-Франківськ», який віддрукований у видавництві «Нова Зоря».

22 квітня. В обласній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація семи книг краєзнавця з Покуття Д. Мохорука «Історія села Топорівці» (Городенківський район), опублікованих упродовж 2006–2008 рр. Першого в області видання, яке всебічно розкриває життя сільського поселення.

23 квітня. – Участь активу Спілки краєзнавців у роботі оргкомітету по підготовці до відзначення 350-річчя заснування м. Івано-Франківська.

Травень. У Івано-Франківську на базі обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Дитячо-юнацький туризм і краєзнавство: досвід, проблеми, пошуки».

Червень. Вийшов друком тринадцятий номер альманаху «Краєзнавець Прикарпаття».

15 жовтня. Відбулася звітно-виборна конференція Івано-Франківської ОО НСКУ, де було проведено перереєстрацію членів Спілки краєзнавців відповідно до вимог нового статуту та перерозподіл обов'язків між членами президії обласної організації. Головою Івано-Франківської ОО НСКУ було обрано М.Ю. Косила.

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 14.

2010

28 квітня. Івано-Франківська обласна організація Спілки краєзнавців разом з обласним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді провели обласну краєзнавчу конференцію «Шляхами подвигу і слави», присвячену 65-річчю Перемоги у II світовій війні.

Червень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 15, присвячений 95 – річчю П.Т. Тронька.

Червень. Засновано бібліотеку журналу «Краєзнавець Прикарпаття».

7 липня. Відбувся пленум Івано-Франківської обласної організації НСКУ, на якому розглянуто заходи і завдання щодо розбудови організації у світлі рішень IV з'їзду НСКУ та відзначення 20-річчя створення Івано-Франківської обласної організації Спілки.

13 жовтня. В обласній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книги краєзнавця Мирона Мицана «Станіславівські вежі», яка побачила світ у видавництві «Лілея-НВ» (Івано-Франківськ).

23 вересня. Презентація першого в області видання «Івано-Франківськ. Енциклопедичний словник», яке приурочене 350-літтю з часу заснування м. Івано-Франківська.

19 жовтня. Під головуванням заступника голови Івано-Франківської облдержадміністрації Р. Іваницького вперше відбулося засідання комісії з призначення щорічної премії ім. Володимира Полека в галузі краєзнавства.

15 грудня. Проведено урочистий розширений пленум обласної організації НСКУ з нагоди першого вручення обласної краєзнавчої премії ім. проф. Володимира Полека. Лауреатами стали П. Арсенич, доц. Б. Гаврилів і проф. В. Грабовецький. В роботі пленуму взяла участь Р.М. Маньковська, відповідальний секретар НСКУ.

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 16.

2011

Засновано обласну премію за кращу краєзнавчу книжку із врученням грошової премії та диплому встановленого зразку у двох номінаціях: «Монографія», «Науково-популярне видання».

Березень. Видано книжку «Академік Петро Тронько на Прикарпатті» (автори проекту й упорядники М. Косило і Б. Гаврилів). Книга видана до 95-річчя П.Тронька та 85-річчя заснування Національної спілки краєзнавців України.

31 травня. Проведено пленум правління Івано-Франківської ОО Національної спілки краєзнавців України, на якому обговорено підготовку до проведення в області XII Всеукраїнської краєзнавчої конференції, кандидатів на здобуття обласної премії у галузі краєзнавства ім. В. Полека.

15 червня. Відбулася презентація альбому колекціонера і краєзнавця Зеновія Жеребецького «Івано-Франківськ на давній поштівці».

22 червня. На пропозицію правління обласної організації НСКУ міськвиконком назвав сквер біля медичного університету в м. Івано-Франківську іменем «Руської трійці» та розпочато акцію по спорудженню пам'ятника засновникам гуртка.

29 червня. Участь членів обласної організації НСКУ в громадських слуханнях по визначенню кращого проекту пам'ятника «Руській трійці» в м. Івано-Франківську. Переміг проект скульптора Володимира Довбенюка.

Червень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 17.

4 липня. Завершено підготовку та підписано до друку видання Івано-Франківських краєзнавців «Вшанування пам'яті «Руської трійці» (Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, яке присвячено 200-річчю від дня народження галицьких просвітителів.

6–7 жовтня. В м. Івано-Франківську за участі керівництва Національної спілки краєзнавців України, голів обласних організацій, провідних науковців відбулася XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція

«Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича.

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 18.

2012

7 травня. Відкрито кімнату-музей «Руської трійці» в Івано-Франківську.

27 червня. У приміщенні музею історії Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та освіти на Прикарпатті відбувся черговий Пленум правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України, який скликав II звітно-виборну конференцію обласної організації Національної спілки краєзнавців України та визначив її порядок денний.

Червень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 19.

19 жовтня. Відбулася II звітно-виборна конференція обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 20.

2013

22 травня. У Народному музеї історії Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та освіти на Прикарпатті відбувся пленум Івано-Франківської ОО НСКУ, який обговорив завдання підготовки до відзначення 200-ліття Т.Г. Шевченка та хід історико-патріотичної акції по спорудженні пам'ятника «Руській трійці».

Червень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 21. У виданні висвітлено хід патріотичної акції на спорудження пам'ятника М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького.

9–10 жовтня. У Коломиї відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Українське козацтво і Галичина: історія, культурна спадщина, традиції» до 400-річчя першого походу запорожців на Прикарпаття.

24 жовтня. За участі краєзнавців відбулася науково-практична конференція «Тлумач: історія та сучасність», присвячена 800-річчю м. Тлумача.

31 грудня. Відкрито пам'ятник діячам «Руської трійці» та завершена акція проведена обласною організацією Національної спілки краєзнавців України з іншими обласними організаціями «Збудуймо методом народної будови пам'ятник «Руській трійці» в Івано-Франківську – зачинателям українського національного відродження в Галичині».

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 22.

2014

За поданням Івано-Франківської обласної організації Національної спілки краєзнавців України члени спілки стали лауреатами премій НСКУ:

- ім. П. Тронька – Арсенич П.І.,
- ім. М. Сікорського – Ткачук Я.Ю.,
- ім. Д. Яворницького – Качкан В.А.

Видано книгу Гаврилів Б.М., Косило М.Ю. З історії створення музею та пам'ятника «Руській трійці» в Івано-Франківську. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. – 132 с.

Підготовлено та видано до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка: Косило М., Гаврилів Б. Пам'ятники Кобзареві на Прикарпатті. Ілюстрований довідник. – Івано-Франківськ: «Місто-НВ», 2014. – 127 с.

Видано – Довідник журналу «Краєзнавець Прикарпаття» / Автори-упорядники М. Косило, І. Косило – Івано-Франківськ, 2014. – 104 с.

20 березня. У м. Коломиї відбувся виїзний Пленум ОО НСКУ, присвячений вшануванню пам'яті Т.Г. Шевченка.

20 березня. Відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція присвячена 150-річчю українського світського книгодрукування у Коломиї.

29 травня. В Івано-Франківську відбувся Пленум обласної організації Національної спілки краєзнавців України та урочисте вручення премії «Краща книжка року».

Червень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 23.

21 жовтня. Відбувся пленум ОО НСКУ та вручення обласної премії ім. В. Полека.

2 грудня. В стінах наукової бібліотеки Івано-Франківського національного медичного університету відбулись Урочистості з нагоди вручення Премії ім. Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України професору Качкану В.А. Вручав премію голова Національної спілки краєзнавців України, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт.

4 грудня 2014 р. – відбулася Всеукраїнська наукова конференція «Історико-культурна спадщина Прикарпаття» на пошану Арсенича П.І., з нагоди його 80-річчя та 55-річчя наукової і громадської діяльності.

Грудень. Видано регіональний науково-методичний альманах «Краєзнавець Прикарпаття» № 24.

30 грудня. Зареєстровано рекорд у категорії «Мистецтво» під назвою «Найбільша кількість пам'ятників Т.Г. Шевченку у одній області» – 211 пам'ятників Кобзареві на Івано-Франківщині.

Відбулися урочистості у музеї «Народної шани Кобзареві» у Івано-Франківську.

2015

10 лютого. В обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація енциклопедичного видання про один район Івано-Франківщини – «Снятинщина. Історико-етнографічний нарис».

28 квітня. Проведення краєзнавчої конференції учнівської молоді «А ми тую славу збережемо», присвяченої 70-й річниці Перемоги у Другій світовій війні.

8–10 травня. Проведення акції «Купи книгу – допоможи бійцям АТО» в рамках якої відбувся благодійний продаж краєзнавчої, художньої, публіцистичної та музичної літератури, деякі книги з автографами авторів.

24 серпня. На честь Дня Незалежності України члени Івано-Франківської обласної організації НСКУ та обласної організації НСПУ традиційно здійснили сходження на гору Говерлу.

27 жовтня. У приміщені Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника відбулася III звітно-виборна конференція Івано-Франківської обласної організації НСКУ.

4 грудня. У приміщенні Івано-Франківського обласного краєзнавчого музею відбулася Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Етнокультурна спадщина Прикарпаття» (на пошану Михайла Паньківа з нагоди його 75-річчя).

17 грудня. У приміщенні Івано-Франківського обласного краєзнавчого музею відбувся пленум правління Івано-Франківської обласної організації НСКУ. Прийнято рішення заснувати краєзнавчу премію ім. Євгена Паранюка.

17 грудня. Вручення обласної премії ім. Володимира Полека в галузі краєзнавства.

Підготовка та опублікування видання до 160-річчя від дня народження І.Я. Франка (пам'ятники Івану Франку на Прикарпатті).

2016

Квітень. Презентація упорядкованого Іваном Монолатієм видання «Листи додому» свого прадіда – художника, театрального діяча Миколи Стрільчика.

29 вересня. Івано-Франківська обласна організація НСКУ виступила співорганізатором Всеукраїнської наукової конференції «Іван Франко – видатний український націолог, письменник, громадський діяч» (з нагоди 160-річчя від дня народження і 100-річчя смерті), яка відбулася у приміщенні Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника.

Листопад. Регіональна науково-практична конференція «Український дисидентський рух 50–80 рр. ХХ ст.: до 40-річчя створення Української Гельсінської групи. Серед організаторів – Івано-Франківська ОО НСКУ.

Лауреати Обласної премії ОО НСКУ «Краща краєзнавча книжка року»: Ігор Коваль, Іван Миронюк – «Сучасна археологія княжого Галича і Галицької землі»; Богдан Купчинський – «Тишківці: сліди, вкарбовані у вічність».

Лауреатами обласної премії з краєзнавства ім. В. Полека стали: Дейчаківський Ігор, Карась Ганна, Флис Світлана.

Лауреати премії Івано-Франківської ОО НСКУ ім. Євгена Паранюка за 2016 р.: Арсенич Петро, Коритко Роман, Фіголь Тетяна.

Лауреати премій НСКУ: 1) лауреат Премії імені Героя України Михайла Сікорського – Угорчак Ю.М.; 2) Премії імені Дмитра Яворницького – Сигидин М.В.

2017

30 березня. Участь краєзнавців у Семінарі-конференції вчителів історії (спеціалісти вищої категорії) «Науково-дослідна робота учнів у контексті історичного краєзнавства» (м. Івано-Франківськ).

17 травня. Позачергова конференція Івано-Франківської обласної організації НСКУ. Розглядалися питання: про затвердження і прийняття рішення щодо внесення змін до «Положення Івано-Франківської обласної організації НСКУ», про виконання рішень VI з'їзду НСКУ, різне.

17 травня. Засідання Правління Івано-Франківської обласної організації НСКУ. Розглядалися питання: про подання кандидатур на нагородження обласною премією ім. В. Полека в галузі краєзнавства та премією ім. Євгена Паранюка Івано-Франківської обласної організації НСКУ, різне.

27 червня. Урочисте засідання правління ІФ ОО НСКУ. Відбулося нагородження премією ім. Євгена Паранюка Івано-Франківської обласної організації НСКУ, різне.

24 серпня. На честь Дня Незалежності України традиційно члени Івано-Франківської обласної організації НСКУ та Івано-Франківської обласної організації НСПУ здійснили сходження на Говерлу, де читали свої твори.

2 вересня. Краєзнавці області виступили співорганізаторами та учасниками X літературно-мистецького фестивалю імені Квітки Цісик в селі Ліски Коломийського району.

27 вересня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Русалка Дністровая» – перша книга українською мовою в Галичині загальнонаціональний та європейський контекст (з нагоди 180-річчя з дня першого виходу). Серед організаторів – Івано-Франківська ОО НСКУ.

27 вересня. Урочисте засідання правління ІФ ОО НСКУ. Відбулося нагородження обласною премією ім. В. Полека в галузі краєзнавства, різне.

2 жовтня. Участь краєзнавців у науково-практичній конференції «Пам'ятки Прикарпаття: стан збереження та популяризація» (Івано-Франківський обласний краєзнавчий музей).

1 листопада. Спільне засідання президій Івано-Франківської обласної організації НСКУ та Івано-Франківської обласної організації НСПУ. Прийнято рішення про заснування літературно-краєзнавчої премії імені Миколи Євшана, різне.

4 грудня. Участь краєзнавців у проведенні Круглого столу «Академік Володимир Грабовецький – вчений, громадський діяч, людина» (м. Івано-Франківськ, Історико-меморіальний музей Олекси Довбуша).

26 грудня. У читальному залі Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка проведено круглий стіл на тему: «Краєзнавство у контексті розвитку духовності українського народу» присвячений 90-річчю журналу «Краєзнавство» та виходу ювілейного числа журналу «Краєзнавець Прикарпаття».

Видано два числа регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття» (№ 29, 30).

2018

27 лютого. Всеукраїнська науково-практична конференція «Єпископ Юліан Пелеш в релігійно-церковному і громадському житті України» (до 175-річчя від дня народження).

1–2 березня. Делегація НСКУ (у складі голови Спілки, члена-кореспондента НАН України О.П. Реєнта, членів Президії НСКУ, професора О.Є. Лисенка і прес-секретаря В.І. Милька, завідувача відділу Інституту історії України НАН України М.П. Рудя) здійснила науково-краєзнавчу поїздку на Івано-Франківщину. У рамках програми поїздки, відбулося засідання круглого столу «Туристичне краєзнавство: досвід і перспективи» в якому взяли участь місцеві краєзнавці, науковці-історики, представники влади та творчих спілок області, музейні працівники, ЗМІ тощо.

22 березня. Засідання президії правління ІФ ОО НСКУ. Висунення кандидатів на здобуття премії імені академіка Петра Тронька НСКУ, різне.

22 березня. Регіональна наукова конференція «Юліан Целевич – український історик і громадський діяч (1843–1892 рр.). До 175-річчя від дня народження».

28 березня. Участь в організації в м. Івано-Франківську на базі педагогічного факультету Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника круглого столу керівників та голів рад музеїв закладів освіти області.

14 травня. Всеукраїнська науково-теоретична конференція «Сучасні акценти музейництва. Історія, здобутки, перспективи».

18 травня. Обласна науково-практична конференція, присвячена 20-річчю заснування Краєзнавчого музею Калущини, «Історія музейництва на Калущині: локальний вимір» (м. Калущ Івано-Франківської обл.).

23 травня. Засідання президії правління ІФ ОО НСКУ. Обговорення першочергових завдань у діяльності, визначено лауреатів премії Івано-Франківської обласної організації НСКУ «Краща краєзнавча книжка року» за підсумками 2017 року, різне.

23 травня. Засідання правління ІФ ОО НСКУ. Визначення пріоритетів діяльності ІФОО НСКУ та відзначення Всеукраїнського дня краєзнавства, про нагородження краєзнавців, різне.

24 червня. Урочисте засідання правління ІФ ОО НСКУ (нагородження премією ім. Євгена Паранюка Івано-Франківської обласної організації НСКУ, різне).

24 серпня. На честь Дня Незалежності України традиційно члени Івано-Франківської обласної організації НСКУ та Івано-Франківської обласної організації НСПУ здійснили сходження на Говерлу, де читали свої твори.

9 вересня. Краєзнавці області були співorganizаторами та учасниками літературно-мистецького фестивалю імені Квітки Цісик в селі Ліски Коломийського району.

14 вересня. VII науково-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю утворення Західно-Української Народної Республіки та 570-ій річниці надання магдебурзького права місту Тисмениці «Покуття – колыска українського національного державотворення» (у рамках проведення IX обласного відкритого покутського фестивалю аматорського мистецтва «Покутські джерела») (м. Тисмениця Івано-Франківської обл.).

27 вересня. Урочисте засідання правління ІФ ОО НСКУ (нагородження обласною премією ім. В. Полека в галузі краєзнавства, різне).

5 жовтня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Коломия та Покуття у вирі державотворення ЗУНР», присвячена 100-річчю української революції.

4 грудня. IV звітно-виборна конференція ІФ ОО НСКУ. Порядок денний включав обговорення звіту правління та ревізійної комісії обласної організації, обрання нових керівних органів. Головою ІФ ОО НСКУ обрано Косила Михайла Юрійовича, доктора філософії, директора Івано-Франківського обласного державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді, заступником голови – Сигидина Михайла Васильовича, заступника декана факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

4 грудня. Всеукраїнська наукова конференція «Другі Грабовецькі історичні читання» з нагоди 90-річчя академіка Володимира Грабовецького.

16 грудня. Обласна науково-практична конференція «Просвіта» Галичини: історія і сучасність. До 150-річчя створення товариства «Просвіта» (м. Калуш Івано-Франківської обл.).

Видано два числа регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття» (№ 31, 32).

**Публікації про діяльність
Івано-Франківської обласної організації НСКУ**

1. Ірина Косило. Перші лауреати обласної краєзнавчої премії ім. Володимира Полека // Краєзнавець Прикарпаття. – 2010. – № 16 (липень-грудень).

2. Косило М., Гаврилів Б. Літопис краєзнавців Прикарпаття. – Івано-Франківськ. – 2011. – 176 с.

3. XII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Освітнє краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвячена 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича (6–7 жовтня 2011 року). Збірник матеріалів. – Івано-Франківськ, 2011. – 352 с.

4. Михайло Косило. Відкриття пам'ятника «Руській трійці» в м. Івано-Франківську // Краєзнавець Прикарпаття. – 2013. – № 22 (липень-грудень).

5. Гаврилів Б., Косило М. З історії створення музею та пам'ятника «Руській трійці» в Івано-Франківську – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. – 132 с.

6. Довідник журналу «Краєзнавець Прикарпаття». Автори-упорядники М. Косило., І. Косило – Івано-Франківськ, 2014. – 104 с.

7. Євген Баран. Нові доробки прикарпатських краєзнавців // Галичина. – 27 листопада 2014 р. – № 181–182.

8. Косило М., Гаврилів Б. Пам'ятники Кобзареві на Прикарпатті. – Івано-Франківськ: «Місто-НВ», 2014. – 127 с.

9. <http://ifoonsku.ucoz.ua> – сайт обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

10. Косило М. Краєзнавець Богдан Гаврилів – організатор музеїв та пам'ятників; обл. орг. НСКУ. – Івано-Франківськ, 2017. – 108 с.

11. Володимир Полек – провідний вчений і краєзнавець Прикарпаття: іст.-краєзн. вид. / Івано-Франків. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України; [авт. проекту та упоряд. Б. Гаврилів]. – Івано-Франківськ, 2018. – 54 с.

12. Косило М.Ю. Розвиток туристсько-краєзнавчої роботи у позашкільних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Монографія. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2018. – 228 с.

Михайло Косило,
голова Івано-Франківської обласної організації НСКУ

КИЇВСЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

У зв'язку з наданням Спільці краєзнавців 2008 року національного статусу постало питання про реформування її діяльності як професійної творчої спілки. Власне цього року й розпочалося формування Київської міської організації НСКУ, оскільки до тих пір, в умовах діяльності Спільки як громадської організації, в столиці була відсутня чітка організаційна структура. Вже 2008 року було організаційно оформлено 4 первинні столичні осередки: у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (голова – О.П. Гончаров), Інституті історії України НАН України (голова – В.І. Дмитрук), Святошинський (голова – С.М. Вакулишин) та Голосіївський (голова – Н.В. Терес) районні. Представники цих первинних організацій брали участь у роботі IV з'їзду Національної спілки краєзнавців України. Це дало підставу голові правління Спільки академіку НАН України П.Т. Троньку у звітній доповіді на IV з'їзді НСКУ констатувати: «...якщо раніше київські краєзнавці переважно гуртувалися навколо відділів регіональних проблем історії України та історико-краєзнавчих досліджень академічного Інституту історії України, то за звітний період вони нарешті об'єдналися в самостійній Київській міській організації (голова – Олександр Гончаров) з дієвими осередками, зокрема в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та столичних районах». Проте до повноцінного об'єднання мав пройти певний час і менш ніж за півтора року, 26 лютого 2010 р., у приміщенні історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася Установча конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України. На час проведення конференції організація налічувала вже 72 члени.

Виконуючи постанову Установчої конференції Київської міської організації НСКУ, президія правління КМО НСКУ здійснила заходи з реєстрації міської організації в органах влади згідно з Законом України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки». 21 вересня 2010 року зареєстровано «Положення про Київську міську організацію Національної спілки краєзнавців України» й отримано «Свідоцтво про державну реєстрацію творчої спілки». 3 листопада 2010 року отримано «Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи». У грудні того ж року виготовлено печатку, штампи для первинних організацій (для фіксації сплати членських внесків). У 2011 р. розроблено і затверджено правлінням власну символіку КМО НСКУ та відкрито банківський рахунок.

Пріоритетним напрямом діяльності Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України на початковому етапі її існування була організаційна робота у зв'язку з реформуванням Спілки у професійну творчу спілку. Здійснювалася перереєстрація членів КМО НСКУ відповідно до нових реалій, налагодження та підтримання на належному рівні внутрішнього діловодства, оформлення персональної документації та обліку членів Спілки, збір вступних і членських внесків, видача членських квитків. Завершено створення електронного реєстру за різними параметрами.

З часу проведення Установчої конференції відбулося ще п'ять конференцій організації: II (позачергова) (17 січня 2012 р. в Інституті історії України НАН України), III (звітно-виборча) (27 лютого 2013 р. в Інституті туризму Федерації профспілок України), IV (звітно-виборча) (23 березня 2016 р. в Національному університеті фізичного виховання і спорту України), V і VI (позачергові), відповідно 27 грудня 2016 р. і 26 травня 2017 р. Загальна кількість членів КМО НСКУ на початок 2018 року – понад 180 осіб.

У період після Установчої конференції утворено ще 7 осередків: 2010 року – в Інституті туризму ФПУ (голова – Л.С. Соловей, його ліквідовано у вересні 2014 р. у зв'язку з припиненням діяльності інституту), 2011 року – в Міжнародному центрі дитячо-юнацького туризму м. Києва (нині Київський центр дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання, голова – В.Є. Семенюк), 2012 року – в Київському університеті туризму, економіки і права (голова – О.А. Кручек), 2013 р. – в Національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана (голова – П.В. Сацький), 2016 р. – в Київському університеті імені Бориса Грінченка (голова – О.І. Бонь), в Національному університеті фізичного виховання і спорту України (голова – С.Р. Бабушко), 2017 р. – в Науково-дослідному інституті українознавства МОН України (О.В. Соболева).

За період існування КМО НСКУ проведено низку пленумів правління, на яких обговорювалися важливі питання діяльності організації: про символіку організації, затвердження річних планів роботи та заслуховування річних звітів, вирішення кадрових питань, про формування осередків і комісій тощо. На пленумі (24 лютого 2016 р.) затверджено «Положення про Премію імені Максима Берлінського Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України», яка вручатиметься за досягнення в галузі киевознавства. Поточні питання розглядалися на засіданнях президії правління КМО НСКУ та в робочому порядку. Проводилися засідання ревізійних комісій, котрі вивчали фінансову документацію організації. На III (звітно-виборчій) конференції затверджено «Положення про Ревізійну комісію Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України». Президія правління регулярно висвітлювала на офіційному сайті НСКУ основні заходи, які проводилися міською організацією, її осередками.

Члени президії правління Київської міської організації НСКУ, які входять до керівних органів Спілки, брали участь в усіх заходах, що проводилися Національною спілкою краєзнавців України. Значну організаторську, наукову та культурно-просвітницьку роботу здійснювали члени президії правління – О.П. Реєнт, Р.В. Маньковська, В.І. Дмитрук, О.П. Гончаров, В.Г. Киркевич, С.М. Вакулишин та ін.

Члени київської міської організації НСКУ здійснюють велику науково-дослідницьку та видавничу роботу в галузі краєзнавства. Цьому сприяє значний науковий потенціал організації. Так, за даними на 2016 рік, понад 95% членів КМО НСКУ мали вищу освіту, в її складі 4 академіки та 5 членів-кореспондентів НАН України та національних галузевих академій, 75 докторів і кандидатів наук, 29 заслужених працівників науки і техніки України, заслужених працівників культури України та заслужених працівників освіти України. Члени Київської міської організації НСКУ є засновниками видавництв, головами та членами редакційних колегій різних наукових видань, членами спеціалізованих учених рад по захисту дисертацій, беруть активну участь у редагуванні наукових праць і навчальних посібників. Так, М.В. Гримич – засновниця і директор видавництва «Дуліби», що спеціалізується на виданні сучасної української літератури і наукової продукції етнологічного та краєзнавчого спрямування; М.К. Дмитренко – засновник, видавець і головний редактор часопису «Народознавство», В.П. Коцур – засновник і головний редактор збірника наукових статей «Часопис української історії», О.П. Реєнт – головний редактор журналу «Краєзнавство», Л.Г. Руденко – головний редактор «Українського географічного журналу», В.А. Смолій – головний редактор «Українського історичного журналу».

З ініціативи Київської міської організації НСКУ були підготовлені й видані Національною спілкою краєзнавців України матеріали та документи Установчої конференції КМО НСКУ, книга науковця 20–30-х років минулого століття Олександра Тулуба «Київ та його давня давнина у творах народних». Частина тиражу цих книг було розіслано науковим установам і навчальним закладам Києва та областей України, 200 примірників передано Публічній бібліотеці імені Лесі Українки м. Києва для бібліотек столиці. Під грифом Київської міської організації НСКУ вийшла монографія члена правління КМО НСКУ А.П. Коцура та О.В. Гордійчука, присвячена історії Київського товариства грамотності (1882–1908 рр.). Під грифом НСКУ вийшла низка книг члена правління НСКУ та КМО НСКУ В.Є. Устименка з історії військово-кур'єрського зв'язку в Україні та історії Чернігівського краю. У квітні 2017 р. вийшли друком в одній збірці матеріали II (позачергової) та III конференцій КМО НСКУ. Готуються до видання й матеріали інших конференцій. Члени Київської міської організації НСКУ (О.Г. Бажан,

В.Ю. Васильєв, Т.Ф. Григор'єва, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, Р.Ю. Подкур, О.С. Рубльов, Г.Г. Денисенко, Т.І. Катаргіна та ін.) беруть активну участь у підготовці масштабних загальнонаціональних видань: науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» – про трагічні роки політичних репресій в рамках Державної програми «Реабілітовані історією» (Постанова КМУ від 11.09.1992 р. № 530) (голова Головної редколегії до 2011 р. П.Т. Тронько) та «Зводу пам'яток історії і культури України».

Упродовж 2013 – початку 2014 рр., в період підготовки до святкування 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка, члени Київської міської організації НСКУ взяли активну участь у підготовці спілчанського видання «Україна Тараса Шевченка: історико-краєзнавчі нариси», де комплексно розглядається краєзнавчий аспект шевченківської теми у всеукраїнському контексті.

Загалом члени Київської міської організації НСКУ у період після Установчої конференції до 2016 року видали понад 150 окремих наукових і науково-популярних праць (монографії, навчальні посібники, брошури), а також активно друкують свої праці у періодичних виданнях, зокрема у спілчанському науковому журналі «Краєзнавство», де з 2010 року опубліковано 123 статті та матеріали.

Київська міська організація НСКУ, її члени організовували та брали участь у таких важливих формах наукової роботи як наукові конференції, передусім всеукраїнські наукові історико-краєзнавчі. У рік відзначення 200-річного ювілею Тараса Шевченка з ініціативи керівництва КМО НСКУ спільно з кафедрою етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка в рамках угод про співробітництво 27 березня 2014 р. на історичному факультеті університету відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти», присвячена 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського. 29 березня 2017 р. проведено «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура. До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.» У заходах взяли участь понад 200 осіб. Близько третини – члени Спілки. Наукові форуми розглянули широку киевознавчу тематику. За фінансової участі Київської міської організації НСКУ матеріали конференцій вийшли друком. Окрім обов'язкової розсилки, примірники збірників передані Публічній бібліотеці імені Лесі Українки м. Києва для поширення серед районних бібліотек столиці. 12 березня 2015 р. на ім'я Київського міського голови В.В. Кличка направлено офіційний лист із пропозиціями Київської міської організації НСКУ до «Програми розвитку української мови, культури та виховання історичної пам'яті у мешканців міста Києва на 2015–2017 роки» в частині розвитку культури та виховання історичної пам'яті (реєстраційний № 7708 від

17.03.2015 р.). Пропозиції передбачали здійснення комплексу заходів, спрямованих на активізацію досліджень і популяризацію киевознавчої тематики.

Активну участь члени КМО НСКУ (С.І. Смілянець, Р.В. Маньковська, В.І. Дмитрук, О.П. Гончаров) беруть в організації і проведенні Всеукраїнських науково-практичних конференцій «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України» в рамках започаткованих Національною історичною бібліотекою України 2011 року краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька. У Київському університеті імені Бориса Грінченка щорічно відбуваються Всеукраїнські науково-практичні конференції «Київ і кияни у соціокультурному просторі ХІХ–ХХІ ст.».

2015 року – року відзначення 100-річчя від дня народження академіка Петра Тронька та 90-річчя Національної спілки краєзнавців України – члени Київської міської організації НСКУ взяли активну участь в організації та роботі Всеукраїнської наукової конференції «Особистість в українській історії: погляд крізь віки (до 100-річчя з дня народження академіка НАН України П.Т. Тронька)», яка відбулася 6 листопада 2015 р. в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (В.А. Смолій, О.П. Реєнт, Я.В. Верменич, І.К. Патриляк, О.Г. Бажан, О.П. Гончаров, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська та ін.); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України», яка відбулася 12 листопада 2015 р. в Національній історичній бібліотеці України в рамках ІІІ Краєзнавчих читань, присвячених 100-річчю від дня народження П.Т. Тронька.

Члени КМО НСКУ брали участь і в багатьох інших наукових конференціях всеукраїнського та регіонального масштабу: Всеукраїнській науковій конференції «Дослідження Сходу і Півдня України в історичній ретроспективі: підсумки і проблеми» (10 червня 2014 р., Інститут історії України НАН України); Всеукраїнській науково-практичній конференції до 75-річчя заснування Національної історичної бібліотеки України (2 жовтня 2014 р., Національна історична бібліотека України); науковій конференції «Від України до УРСР (до 80-річчя перенесення столиці Радянської України до міста Києва)», організованій Інститутом історії України НАН України та Музеєм історії міста Києва (12 грудня 2014 р.) та ін.

Значний досвід проведення місцевих історико-краєзнавчих конференцій має Святошинський центр позашкільної роботи, де діє краєзнавчий осередок КМО НСКУ на чолі з С.М. Вакулишиним. Досвід цієї роботи висвітлено в журналі «Краєзнавство».

Важливою формою роботи в діяльності КМО НСКУ є проведення «круглих столів» з питань киевознавства, на яких за участю представників різних установ та організацій обговорювалося широке коло питань, пов'язаних із вивченням і викладанням киевознавства в закладах освіти, наукових установах, бібліотеках, архівах і музеях.

Київська міська організація НСКУ в липні 2015 р. організувала «круглий стіл» на тему: «Топонімічна політика в Києві: виклики часу, проблеми наукового забезпечення». Потреба проведення заходу обумовлена законодавчими рішеннями з питань декомунізації. Президія правління КМО НСКУ звернулася до членів Співки, небайдужих киян активно долучитися до вирішення проблем, пов'язаних з перейменуванням вулиць, надати пропозиції, взяти участь у громадському обговоренні щодо перейменування низки вулиць столиці. Потрібно зазначити, що питанням топоніміки, проблемі найменувань вулиць Київська міська організація НСКУ приділяє постійну увагу. Так, члени Голосіївського районного осередку КМО НСКУ активно досліджують історію перейменування вулиць Києва, підготували навчально-методичний довідник «Назви вулиць Києва в конфлікті ідеологій» (2009), беруть участь у підготовці збірника документів про історію перейменування вулиць столиці та інших праць. Голова осередку Н.В. Терес є членом комісії з питань найменувань при Київському міському голові. У червні 2011 року з ініціативи Святошинського районного осередку Київська міська організація НСКУ направила три офіційні листи на адресу Головного управління внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Київської міської державної адміністрації з пропозицією перейменувати 11 вулиць Святошинського району. З 2014 р. розпочала працювати новостворена Комісія з топоніміки Київської міської організації НСКУ (голова – Н.В. Терес). У 2015 році Київська міська організація НСКУ брала активну участь в реалізації пропозиції щодо назви однієї із вулиць Києва на честь академіка Тронька. Президія правління КМО НСКУ звернулася до членів організації взяти участь в онлайн голосуванні на сайті КМДА з цього приводу (березень – травень). В засіданнях комісії різного профілю, які розглядали це питання, неодноразово брали участь члени президії правління КМО НСКУ – Р.В. Маньковська, В.І. Дмитрук, Н.В. Терес, О.П. Гончаров. 8 жовтня 2015 р. Київська міська рада затвердила рішення про найменування іменем академіка Петра Тронька вулиці, яка прилягає до Національного музею народної архітектури та побуту України у Голосіївському районі м. Києва.

Члени Київської міської організації НСКУ брали участь в організації «круглих столів» у різних установах і навчальних закладах. Так, В.В. Соколов – був співорганізатором круглих столів, присвячених 145-й річниці від дня народження академіка Є.В. Оппокова, які відбулися 2014 р. в Рудосільському навчально-виховному комплексі «ЗСШ I–III ступенів ДНЗ» (с. Руде Село, Київської обл., 7 лютого), у Державному політехнічному музеї при Національному технічному університеті України «КПІ» (25 березня).

Члени КМО НСКУ беруть активну участь в організації виставок. Так, у січні 2012 р. в стінах Києво-Могилянської академії відбулася художня виставка «Людина на всі часи», присвячена 290-й річниці від дня народження

видатного українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога Григорія Савича Сковороди. Куратором проекту був член КМО НСКУ Б.М. Войцехівський.

Особливо активною виставкова робота була 2015 року у зв'язку з відзначенням 100-річчя від дня народження академіка Петра Тронька та 90-річчя Національної спілки краєзнавців України. Київська міська організація НСКУ ініціювала створення в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка виставки «Я тобою, Україно, живу...», присвяченої 100-річчю від дня народження академіка П.Т. Тронька. КМО НСКУ оплатила витрати, пов'язані з художнім оформленням виставки. В облаштуванні виставки взяли активну участь: Л.Б. Круглова – директор Музею історії університету, Г.П. Савченко – голова правління Київської обласної організації НСКУ, професор університету, П.М. Котляров – доцент університету та члени Київської міської організації НСКУ: Л.П. Тронько, О.П. Гончаров, О.Г. Бажан, В.С. Гончарова, В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська, Л.Г. Самойленко. 21 вересня 2015 р. відбулося урочисте відкриття виставки. У вересні–грудні 2015 р. для студентів та учнів проведено екскурсії в Музеї історії університету, де вони ознайомилися з життям та діяльністю видатного вихованця університету (екскурсії проводили Л.Б. Круглова, О.П. Гончаров, А.І. Петровський). У червні 2015 р. виставку до 100-річчя від дня народження Петра Тронька «Краєзнавство в душі моїй» відкрито у приміщенні Національної спілки краєзнавців України. Члени КМО НСКУ також взяли участь у відкритті виставок, присвячених 100-річчю від дня народження Петра Тронька, в м. Переяславі-Хмельницькому. Окрім цього, члени Київської міської організації НСКУ опублікували низку статей, присвячених П.Т. Троньку, в «Українському історичному журналі», в журналі «Краєзнавство», газетах, брали участь у прес-конференціях, радіопрограмах, прем'єрних показах фільмів, присвячених 90-річчю Національної спілки краєзнавців України та 100-річчю від дня народження академіка Петра Тронька.

На основі або ж за участю матеріалів з приватної колекції члена президії правління КМО НСКУ, краєзнавця і колекціонера, заслуженого працівника культури України В.Г. Киркевича щорічно влаштовуються виставки в музеях столиці, присвячені питанням державотворення в Україні. Загалом В.Г. Киркевич брав участь у понад 50 виставках у різних містах України та за кордоном. Так, у квітні 2010 р. його колекція виставлялася в Українському Музеї у Нью-Йорку (виставка «Україна–Швеція: на перехрестях історії (XVII–XVIII століття)» та ін. Виставки краєзнавчої літератури також періодично організовуються Київською міською організацією НСКУ під час проведення наукових і звітно-виборчих конференцій, інших заходів.

Членами КМО НСКУ проведено низку презентацій наукових і науково-популярних видань, зокрема, спілчанського видання «Україна Тараса Шевченка: історико-краєзнавчі нариси». Активну участь у презентаціях киево-знавчих видань беруть С.М. Вакулишин, О.В. Овсіюк, В.Г. Киркевич, Н.В. Терес, Г.П. Чорний та ін.

Значну діяльність здійснює Київська міська організація Національної спілки краєзнавців України в галузі освітянського краєзнавства, приділяючи велику увагу учнівській та студентській молоді. В.І. Дмитрук, Р.В. Маньковська проводять значну роботу з учнями в рамках Київського територіального відділення Малої академії наук України (секція «Історичне краєзнавство»). Члени організації (О.П. Реєнт, Р.В. Маньковська, О.П. Гончаров) брали активну участь в організаторських заходах, і як члени авторського колективу, з підготовки підручника «Основи краєзнавства» для студентів вищих навчальних закладів.

Викладачами різних навчальних закладів – членами організації були розроблені та читаються нові курси краєзнавчого, туристичного спрямування. Так, викладачі кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2015/2016 н. р. розробили і читають курси для студентів магістратури нової спеціалізації «Історичне туризмознавство»: «Туристичне краєзнавство» (О.П. Гончаров), «Кієвознавство» (Н.В. Терес) та ін. Активно працює над розробкою теоретико-методологічних проблем туристичного краєзнавства та удосконаленням викладання туристсько-краєзнавчих дисциплін член правління КМО НСКУ, завідувач кафедри туризму Національного університету фізичного виховання і спорту України С.І. Попович. Значну увагу цим питанням приділяють члени осередку КМО НСКУ в Київському університеті туризму, економіки і права.

Київська міська організація НСКУ протягом чотирьох років поспіль брала активну участь в організації історико-краєзнавчої практики для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, яка відбувається в лютому–березні. У листопаді 2012 р. КМО НСКУ уклала з університетом «Договір на проведення історико-краєзнавчої практики для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка». За посередництвом і активної участі КМО НСКУ Київський національний університет імені Тараса Шевченка уклав угоди на проходження практики з Національною спілкою краєзнавців України та установами і організаціями, в яких існують осередки КМО НСКУ: Інститутом історії України НАН України, Центром позашкільної роботи Святошинського району м. Києва та Міжнародним центром дитячо-юнацького туризму міста Києва. Окрім цього, за посередництвом і допомогою КМО НСКУ університетом були укладені договори на проходження

студентами практики з Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В.Г. Заболотного та Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва. В цих установах студенти-практиканти досліджували різноманітну історико-краєзнавчу тематику. У грудні 2013 р. – січні 2014 р. за сприянням КМО НСКУ Київський національний університет імені Тараса Шевченка уклав договори на проведення студентської історико-краєзнавчої практики з Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником, Національною історичною бібліотекою України, Національним музеєм Тараса Шевченка. Загалом Київською міською організацією НСКУ, або ж за її посередництвом і допомогою, було укладено більше десяти договорів про співробітництво між різними організаціями і установами.

У вересні-жовтні 2014 р. члени первинного осередку КМО НСКУ в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка в контексті відзначення 200-річного ювілею Тараса Шевченка організували екскурсії для студентів по Шевченкових місцях Києва (Національний музей Тараса Шевченка, Літературно-меморіальний музей Т.Г. Шевченка, Меморіальний будинок-музей Т.Г. Шевченка). Активно ця робота продовжувалася і в наступні роки.

Київська міська організація НСКУ співпрацює з Науковим товариством студентів та аспірантів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема, в організації Всеукраїнського конкурсу науково-популярних статей «Гардаріка», який відбувся 2014 р. і мав краєзнавчий характер, його мета – створення історії містечок України. Наступного року вийшли друком матеріали конкурсу. Члени КМО НСКУ взяли участь у редагуванні матеріалів і рецензуванні збірника.

Значну роботу краєзнавчо-туристського спрямування здійснює осередок КМО НСКУ в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», де проводиться Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край». Конкурс започатковано 2013 року з ініціативи колективу кафедри політичної історії Інституту історії українського суспільства КНЕУ (директор Інституту Ірина Дудко – член НСКУ) у партнерстві із Національною спілкою краєзнавців України та Спілкою сприяння розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні за підтримки Державного агентства України з туризму та курортів. Мета конкурсу – виявлення силами ініціативних студентів у регіонах України пам'яток історії, культури, природи, побуту тощо і їх дослідження як перспективних туристичних об'єктів. Серед завдань конкурсу – заохотити студентську молодь до вивчення рідного краю, його історії, культурних особливостей і його популяризації. На конкурс щорічно подаються роботи, які присвячені пам'яткам, котрі є маловідомими, але становлять інтерес як перспективні туристичні об'єкти. У своїх роботах конкурсанти також розробляють бізнес-плани експлуатації цих об'єктів у туристичній галузі.

Члени КМО НСКУ беруть участь у роботі журі, яке оцінює студентські наукові роботи. Конкурсантам-фіналістам і переможцям вручаються грошові премії та відзнаки (в тому числі й Грамоти та Подяки Національної спілки краєзнавців України).

Київська міська організація НСКУ співпрацює з організаціями та установами позашкільного краєзнавчого напрямку, зокрема, з Українським державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (заступник директора з навчально-виховної роботи Д.Г. Омельченко – член КМО НСКУ), Святошинським центром позашкільної роботи, Київським центром дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання, де діє потужний осередок КМО НСКУ в кількості 10 осіб на чолі з В.Є. Семенюком. З останньою установою співпраця здійснюється в рамках укладеного наприкінці 2011 року «Договору про спільну діяльність та співробітництво», яким передбачено спільну діяльність і співробітництво у сфері туризму, краєзнавства, проведення подорожей, екскурсій, конференцій, семінарів, конкурсів тощо. Краєзнавчий осередок установи проводить значну туристсько-краєзнавчу роботу, зокрема, в рамках міської туристсько-краєзнавчої акції учнівської молоді «Пізнай свій край – пізнай себе», міського краєзнавчого конкурсу «Історії живі сліди». Серед школярів м. Києва проведено конкурс краєзнавчо-пошукових робіт «А ми тую славу збережемо», присвячений 70-й річниці визволення України від нацистських загарбників.

Члени КМО НСКУ також беруть активну участь в організації конкурсу «Кращий екскурсивод музею при навчальному закладі», в організації семінарів-практикумів для відповідальних за туристсько-краєзнавчу роботу в загальноосвітніх закладах м. Києва, конкурсу художньої фотографії серед педагогів, керівників туристсько-краєзнавчих гуртків м. Києва, організації краєзнавчих квестів тощо.

Ураховуючи те, що у розвитку вітчизняного краєзнавства значна роль належить бібліотекам, Київська міська організація НСКУ співробітничает з бібліотеками столиці: Національною історичною бібліотекою України, Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В.Г. Заболотного, Науковою бібліотекою імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Публічною бібліотекою імені Лесі Українки. Так, у Державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені В.Г. Заболотного (ДНАББ) в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України» працює бібліотечний клуб «Національні святині». Члени КМО НСКУ (О.Г. Бажан, О.П. Гончаров, В.В. Кобзар, О.В. Соболева) брали участь у засіданнях, присвячених таким містам як Корець, Верхньодніпровськ, Василівка, Новомиргород, Кодима, Полонне, Вишгород та ін. Інформацію про ці заходи опубліковано в журналі «Краєзнавство»,

розміщено на сайтах ДНАББ та НСКУ. КМО НСКУ співпрацює з Публічною бібліотекою імені Лесі Українки в рамках проекту «Києвознавці. Сучасні дослідники рідного краю», залучаючи до розробки цієї тематики студентів-істориків, члени організації беруть участь у заходах, які проводяться бібліотекою. Інформація висвітлюється на сайті бібліотеки та блогах відділу краєзнавчої літератури та бібліографії.

У галузі культурно-просвітницької роботи Київська міська організація НСКУ співпрацює з музеями, приділяючи особливу увагу громадським музеям. Так, 2009 року КМО НСКУ взяла участь у проведенні ініційованого Національною спілкою краєзнавців України Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей України. Низка громадських музеїв міста Києва (Музей історії Святошинського району, Музей історії водоканалу, музеї освітніх закладів) отримали призові місця в різних номінаціях конкурсу. У Святошинському центрі позашкільної роботи «Північне сяйво» працює Музей історії Святошинського району, створення якого ініціював методист Центру С.М. Вакулишин, очільник місцевого осередку КМО НСКУ. Це єдиний у столиці музей, що комплексно досліджує та представляє історію адміністративного району Києва, має звання зразкового. В музеї організуються щорічні виставки «Круглі дати місцевої історії». 28 вересня 2015 р. під час роботи III науково-практичної конференції «Музейна педагогіка – проблеми сьогодення, перспективи», яка відбулася в Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику, С.М. Вакулишин презентував багаторічний досвід роботи музею. Спільні заходи КМО НСКУ проводить з Музеєм історії (директор – Л.Б. Круглова) та Археологічним музеєм (завідувач – Л.Г. Самойленко) Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 7–8 лютого 2015 р. члени Київської міської організації НСКУ взяли активну участь в організації і проведенні благодійної культурної акції (фестивалю) «Мистецьке коло», яка відбулася в Музеї Івана Гончара (І.К. Патриляк – спікер, І.В. Ігнатенко – модератор, М.В. Гримич – лекція-презентація).

Члени Київської міської організації НСКУ здійснюють значну культурно-просвітницьку роботу не лише у столиці, а й інших регіонах України. Це й проведення у травні 2015 року з ініціативи Г.Й. Братчук та Р.В. Маньковської у селі Богданівка Яготинського району Київської області свята «Катеринин день. Мистецтво житина землі», присвяченого 115-й річниці від дня народження геніальної української художниці Катерини Білокур, 90-річчю заснування Національної спілки краєзнавців України та 100-річчю від дня народження академіка П.Т. Тронька. 16 червня 2015 р. у 115-річчя від дня народження Катерини Білокур члени КМО НСКУ взяли участь у відкритті виставки «Катерина Білокур. Хочу бути художником!» в Національному культурно-мистецькому та музейному комплексі «Мистецький Арсенал».

Велику просвітительську роботу проводить Б.М. Войцехівський, популяризуючи творчість Т.Г. Шевченка та Г.С. Сковороди, створюючи, зокрема, в різних куточках країни «Шевченкові світлиці». Значну кількість матеріалів (книги, картини тощо) Б. Войцехівський передав у м. Слов'янськ Донецької області. Він опублікував понад 80 матеріалів, у яких широко представлено Переяславську Шевченкіану, а також оповіді про цікаві справи у вінок пам'яті Григорію Сковороді.

В.Ф. Шевченко – політик, журналіст, письменник – багато зробив для популяризації історії та культури рідного краю – Ічнянщини, що на Чернігівщині. З метою реалізації видавничих і благодійних проектів засновано «Фонд Віталія Шевченка», проводиться конкурс обдарованих дітей району «Родина. Ічнянщина. Україна» та конкурс авторів на кращу розповідь з історії рідного села, рідної вулиці. Кращі твори і дітей, і дорослих видаються масовим тиражем.

І.Є. Левитський активно досліджує та популяризує життя й діяльність видатного громадського діяча України початку ХХ століття Миколи Васильовича Левитського (1859–1936), зокрема бере участь у радіо- та телепередачах, присвячених цій неординарній особистості.

Члени КМО НСКУ Р.В. Маньковська та В.І. Дмитрук у рамках співпраці Національної спілки краєзнавців України з громадською організацією «Вікімедіа Україна» працюють у складі журі всеукраїнського фотоконкурсу «Вікі любить пам'ятки» та «Вікі любить землю».

Окрім уже згаданих членів Київської міської організації НСКУ, велику краєзнавчу роботу здійснюють О.Г. Бажан, С.А. Гальченко, М.В. Гримич, Г.Г. Денисенко, М.К. Дмитренко, В.В. Кобзар, В.С. Костюк, Т.І. Катаргіна, С.І. Кот, А.П. Коцур, С.І. Попович, С.І. Смілянець, В.Є. Устименко, Г.П. Чорний та ін. Свідченням подвижницької діяльності членів КМО НСКУ на ниві краєзнавства є те, що чимало з них стали лауреатами вищих нагород Спілки – спілчанських премій.

Члени столичної організації НСКУ беруть активну участь у процесах формування громадянського суспільства: очолюють чи працюють у керівних органах громадських організацій політичного спрямування, наукових товариств і творчих спілок, є засновниками благодійних фондів, членами Науково-експертної та Громадської рад при Державній архівній службі України, беруть участь у парламентських і громадських слуханнях, піклуються про охорону пам'яток, підтримують громадськість в питаннях протидії незаконній забудові історичних місць, зокрема, брали участь у створенні та підписанні петицій щодо заборони незаконної забудови берега Дніпра (листопад 2015 р.), відродження річки Почайни, надання їй історичного статусу та створення ландшафтних парків на берегах (лютий 2016 р.) тощо.

Хронологія діяльності Київської міської організації НСКУ

2008

9 вересня. Створення первинного осередку НСКУ в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (голова – Олександр Гончаров).

12 вересня. Створення Голосіївського районного осередку НСКУ м. Києва (голова – Наталія Терес).

17 вересня. Створення Святошинського районного осередку НСКУ м. Києва (голова – Сергій Вакулишин).

Вересень. Презентація книги «Про землю і про людей святошинських. Колективне дослідження / Керівник проекту В. Мазепа. – К., 2008. – 484 с., іл.». (Будинок вчителя). Це перше у столиці комплексне дослідження історії одного адміністративного району. У процесі чотирьохрічної роботи над книгою сформувався своєрідний клуб за інтересами, члени якого стали основою Святошинського краєзнавчого осередку Спілки.

7 жовтня. Створення первинного осередку НСКУ в Інституті історії України НАН України (голова – Володимир Дмитрук).

28 жовтня. Участь представників київських осередків Національної спілки краєзнавців України у роботі IV з'їзду НСКУ.

2009

12 червня. Участь членів первинних осередків КМО НСКУ Інституту історії України НАН України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка в організації проведення Пленуму НСКУ та Наради з питань підготовки енциклопедичного видання «Історія міст і сіл України», які відбулися в Національному університеті імені Тараса Шевченка. В контексті цих заходів спільно з працівниками Наукової бібліотеки імені М. Максимовича організована виставка краєзнавчої літератури.

Листопад-грудень. Забезпечення проведення регіонального етапу ініційованого Спілкою Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей країни. Ряд громадських музеїв міста Києва (Музей історії Святошинського району, Музей історії водоканалу, музеї освітніх закладів) отримали призові місця в різних номінаціях конкурсу.

8 грудня. У Центрі позашкільної роботи Святошинського району м. Києва за участю членів Святошинського осередку та КМО НСКУ, представників районної влади, громадських організацій, освітян, відбулися урочистості, присвячені 10-річчю заснування Музею історії Святошинського району. Обговорювались досягнення та перспективи функціонування музею, розвитку краєзнавчої роботи в районі.

2010

26 лютого. На історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася Установча конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України, в якій взяли участь делегати – представники усіх районів міста Києва – відомі вчені, викладачі вузів, краєзнавці, учителі шкіл, працівники мистецько-культурних закладів тощо. Було сформовано персональний склад правління у кількості 23 чол. та ревізійної комісії (5 чол.). Затверджено «Положення Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України».

Пленум правління Київської міської організації НСКУ обрав президію правління у складі 11 осіб, голову правління (Гончаров О.П.), заступників (Вакулишин С.М., Терес Н.В.) і відповідального секретаря (Соболева О.В.).

Квітень. Участь члена президії правління КМО НСКУ, колекціонера Віктора Киркевича в організації виставки «Україна – Швеція: на перехрестях історії (XVII–XVIII століття)». Приватна колекція В. Киркевича виставлялася в Українському Музеї у Нью-Йорку.

15 квітня. Відкриття Шевченківської світлиці та презентація книги члена НСКУ Б. Войцехівського «Я роблю те, що може кожен» в Дипломатичній академії України при МЗС України.

3 червня. Створення первинного осередку НСКУ в Інституті туризму Федерації профспілок України (голова – Людмила Соловей).

Липень. Член НСКУ Б. Войцехівський організував перший творчий пленер старшокурсників Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури «Чорнухинська Сквородіана», за наслідками якого у Літературно-меморіальному музеї-квартирі П.Г. Тичини (м. Київ) відбулася виставка художніх творів та робіт чорнухинського пленеру, котра отримала позитивні відгуки митців та ЗМІ.

26 вересня. Головним управлінням юстиції у місті Києві зареєстровано «Положення Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України» та видано «Свідоцтво про державну реєстрацію творчої спілки» (№ 0015–2010).

18 жовтня. Відкриття виставки «Мазепіана», присвяченої багатовіковій історії українсько-шведських відносин (Музей Національного університету «Києво-Могилянська академія»). Експозиція сформована на матеріалах колекції Віктора Киркевича – це зібрання раритетних друкованих видань XVIII–XX століть (книги, листівки, гравюри, карти), які висвітлюють життя та діяльність гетьмана І. Мазепи, його сподвижників, а також Карла XII, Петра I. На виставці був представлений також власний доробок В. Киркевича – книги з історії Києва та інших міст України.

3 листопада. Київська міська організація НСКУ отримала «Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи» (Серія А01 № 302744).

10 грудня. Київською міською організацією Національної спілки краєзнавців України на базі Святошинського центру позашкільної роботи м. Києва організовано круглий стіл «Проблеми викладання киевознавства». Обговорення проблем киевознавства в середовищі фахівців різних установ допомогло керівництву КМО НСКУ спланувати свою роботу на ближчу й подальшу перспективу.

Грудень. Виготовлено печатку організації, штампи для первинних організацій (для фіксації сплати членських внесків).

У Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка (директор – член правління КМО НСКУ Патриляк І.К.) протягом року організовано сім тематичних виставок («Сучасна українська вишита ікона»; «Археологічні скарби Чорного моря»; «Імена замість номерів: доля українців – в'язнів гітлерівських концтаборів»; «Польща була першою: до 70-річчя початку Другої світової війни»; «Безсмертний подвиг: до 65-річчя перемоги над гітлерівською Німеччиною»; «Візерунки середньовіччя»). Фонди музею поповнилися 165 одиницями зберігання, серед яких три персональні комплекси колишніх викладачів університету.

2011

26 січня. Створено первинний осередок КМО НСКУ в Міжнародному центрі дитячо-юнацького туризму м. Києва (МЦДЮТ) (голова – Володимир Семенюк).

5 квітня. Пленум Київської міської організації НСКУ. Розглянув і затвердив план роботи КМО НСКУ на 2011 рік та перспективу, символіку організації та ін.

11 квітня. В Центрі позашкільної роботи Святошинського району м. Києва відбулося громадське обговорення підготовленого до друку енциклопедичного довідника «Герени Святошинського адміністративного району Києва до 1973 року» (автор С. Вакулишин).

13 квітня. Участь членів КМО НСКУ (Бажан О.Г., Вакулишин С.М., Рева Л.Г., Гончаров О.П.) у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Київ у соціокультурному просторі ХІХ–ХХІ століття: національний та європейський контекст» (Київський університет імені Бориса Грінченка).

28 травня. Національна спілка краєзнавців України з ініціативи Київської міської організації НСКУ видала до Дня Києва книгу О. О. Тулуба «Київ та його давня давнина у творах народних».

4–12 червня. Виставка «Реріхи і Україна» (Санкт-Петербурзький державний музей-інститут сім'ї Реріхів), на якій експонувалися рідкісні праці художників початку ХХ століття з музейних та приватних колекцій Москви, Петербурга та Києва. Київська частина колекції, представлена зібранням Віктора Киркевича, висвітлює співпрацю Б.К. Реріха з М.О. Макаренком,

Г.К. Лукомським, Г.І. Нарбутом. Велика частина експозиції відобразила наукову діяльність сім'ї Реріхів у Києві, Харкові, Одесі тощо.

7 червня. Київська міська організація НСКУ направила 3 офіційні листи на адресу Головного управління внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Київської міської державної адміністрації з пропозицією перейменування 11 вулиць Святошинського району.

18 серпня – 10 листопада. Працювала виставка, присвячена Державотворенню та Незалежності України (Національний заповідник «Софія Київська», Хлібна). В організації і відкритті виставки взяв участь член президії правління КМО НСКУ Віктор Киркевич. Це перша виставка майбутнього музею «Шевченківський район в історії державотворення України». 19 серпня В. Киркевич провів екскурсію.

9 вересня. Участь членів КМО НСКУ (Богдан О.М., Вакулишин С.М., Терес Н.В.) у круглому столі з актуальних проблем столичної топонімії «Топонімія Києва: вчора, сьогодні, завтра» в рамках Першого фестивалю міської культури та історії (Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

6–7 жовтня. Участь членів КМО НСКУ (25 осіб) у XII Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції «Освітнє краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи», присвяченій 200-річчю від дня народження українських просвітителів І. Вагилевича та М. Шашкевича (м. Івано-Франківськ).

13 жовтня. Презентація енциклопедичного довідника «Терени Святошинського адміністративного району Києва до 1973 року». Автор – Сергій Вакулишин, киевознавець, голова Святошинського районного осередку КМО НСКУ. (Центр позашкільної роботи Святошинського району «Північне сяйво»).

17 листопада. Участь у засіданні бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Корцю Рівненської обл. в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України» (Гончаров О.П.). (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

21 листопада. Презентація видань НСКУ, присвячених краєзнавчій освіті, історії міста Києва, зокрема, журналу «Краєзнавство», книг О.О. Тулуба «Київ та його давня давнина у творах народних» (К., 2011), А.П. Коцура та О.В. Гордійчука «Становлення та діяльність Київського товариства грамотності (1882 – 1908 рр.)» (К., 2011) та ін. (Відділ краєзнавчої літератури та бібліографії Публічної бібліотеки імені Лесі Українки м. Києва). Комплект презентованих видань подаровано бібліотеці школи-лицею № 38 імені В. Молчанова, учні якої брали участь у заході, а також 200 примірників книг передано Публічній бібліотеці імені Лесі Українки для поширення в районних бібліотеках столиці.

22 листопада. Участь членів КМО НСКУ в організації і проведенні Міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України», яка відбулася в рамках започаткованих Національною історичною бібліотекою України краєзнавчих читань, присвячених пам'яті П. Тронька (Маньковська Р.В. – член оргкомітету, Рева Л.Г.).

24 листопада. Участь членів КМО НСКУ (Маньковська Р.В., Бажан О.Г., Ходаківський М.С.) у «II Троньківських читаннях» (ДВНЗ «Національний гірничий університет»).

1 грудня. Укладено «Договір про спільну діяльність та співробітництво» між Київською міською організацією НСКУ та Міжнародним центром дитячо-юнацького туризму міста Києва.

7 грудня. Відкрито банківський рахунок КМО НСКУ.

23 грудня. Відбувся 2-й «круглий стіл» з проблем киевознавства (Центр позашкільної роботи Святошинського району). Розглядалися питання концептуального розвитку киевознавства, досвіду пошукової роботи киевознавців минулого століття, покращення туристсько-екскурсійної роботи з молоддю тощо. Рекомендовано здійснення низки конкретних заходів щодо покращення краєзнавчої роботи в столиці.

2012

12 січня – 2 лютого. Художня виставка «Людина на всі часи», присвячена 290-й річниці від дня народження видатного українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога Григорія Савича Сковороди. Куратор проекту – краєзнавець, член КМО НСКУ Борис Войцехівський (Культурно-мистецький центр Києво-Могилянської академії. Галерея мистецтв імені Олени Замостян).

17 січня Відбулася II (позачергова) конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України (Інститут історії України НАН України), яка розглянула питання: обрання делегатів від Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України на V (позачерговий) з'їзд НСКУ; обговорення та висунення кандидатури на посаду голови НСКУ та кандидатур до складу Правління і Ревізійної комісії НСКУ від Київської міської організації НСКУ; змін і доповнень до Статуту НСКУ.

14 березня. Участь у засіданні бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Верхньодніпровську Дніпропетровської обл. в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України». Презентація журналу «Краєзнавство», проекту «Енциклопедія міст і сіл України» (Бажан О.Г.) (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

29 березня. Участь у засіданні бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Василівка Запорізької обл. в рамках соціально-

бібліотечного проекту «Історія малих міст України» (Гончаров О.П.) (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

12 квітня. Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Київ і Кияни у соціокультурному просторі ХІХ–ХХІ ст.: національний та європейський контекст», яка відбулася у Київському університеті Бориса Грінченка (Бажан О.Г., Вакулишин С.М.).

24 квітня. Участь у науково-практичному семінарі «Радомишль в пам'ятках історії та культури» (Ресент О.П., Маньковська Р.В., Попович С.І., Соловей Л.С. та ін.).

Участь у Всеукраїнській науково-краєзнавчій конференції «Культурний простір Житомирщини-Волині ХІХ – ХХ століть (Гончаров О.П., Рева Л.Г.) (м. Житомир).

26 квітня. Участь у засіданні бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Новомиргороду Кіровоградської обл. в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України». Презентація видань НСКУ (Гончаров О.П.) (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

6 червня. Участь у засіданні бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Кодима Одеської обл. в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України» (Соболева О.В.) (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

6–7 червня. Участь у науково-краєзнавчій експедиції на Кіровоградщину (Маньковська Р.В., Гончаров О.П.).

14 червня. Укладено «Угоду про співробітництво між Київською міською організацією Національної спілки краєзнавців України і кафедрою етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка».

22 листопада. Організація екскурсії до Музею історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка для учнів – членів Малої академії наук України Київського територіального відділення (секція «Історичне краєзнавство»).

Листопад-грудень. Сприяння укладанню договорів на проведення історико-краєзнавчої практики для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка між КНУ імені Тараса Шевченка та Національною спілкою краєзнавців України, Інститутом історії України НАН України, Державною науковою архітектурно-будівельною бібліотекою імені В. Г. Заболотного, Міжнародним центром дитячо-юнацького туризму, Публічною бібліотекою імені Лесі Українки міста Києва, Центром позашкільної роботи «Північне саяво» Святошинської райдержадміністрації.

18 грудня. Укладено «Договір на проведення історико-краєзнавчої практики для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка» між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Київською міською організацією НСКУ.

24 грудня. Пленум правління Київської міської організації НСКУ та круглий стіл з проблем киевознавства (Центр позашкільної роботи Святошинського району м. Києва). Розглянуто питання: звіт президії правління КМО НСКУ про роботу у 2012 р.; про підготовку до III (звітно-виборчої) конференції Київської міської організації НСКУ; про формування комісії і секцій КМО НСКУ; про висунення кандидатур від Київської міської організації НСКУ на здобуття премій Національної спілки краєзнавців України; про план роботи з розвитку киевознавства на 2013 рік.

2013

17 січня. Підготовлено й подано на розгляд ініціативних груп документи для участі в установчих зборах інститутів громадянського суспільства з формування нового складу Громадських рад на 2013–2014 рр.: при виконавчому органі Київської міської ради (КМДА), при Печерській, Шевченківській, Подільській, Голосіївській та Святошинській райдержадміністраціях м. Києва.

11–28 лютого. Забезпечення проведення історико-краєзнавчої практики групи студентів 4 курсу історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка на базі Національної спілки краєзнавців України, Київської міської організації НСКУ. Сприяння проведенню практики в інших закладах і організаціях м. Києва.

12 лютого. Створення первинного осередку КМО НСКУ в Київському університеті туризму, економіки і права (голова – Олександр Кручек).

23 лютого. Участь в організації півфіналу IV (міського) конкурсу «Кращий екскурсивод музею при навчальному закладі» (Кузіна Н.В.). (Міжнародний центр дитячо-юнацького туризму міста Києва).

27 лютого. Відбулася III-я конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України (Інститут туризму ФПУ). Обрано правління у складі 23 осіб та ревізійну комісію у складі 5 осіб.

Пленум правління Київської міської організації НСКУ. Обрано президію правління у складі 11 осіб, голову правління (Гончаров О.П.), заступників (Бабенко П.В., Вакулишин С.М., Терес Н.В.) та відповідального секретаря (Соболев В.В.).

4 березня Вечір-реквієм, присвячений 70-м роковинам з часу трагічної події – розправи німецьких загарбників на початку березня 1943 року над мирними жителями містечка Корюківка, що на Чернігівщині (Публічна бібліотеці імені Лесі Українки міста Києва). Перед присутніми виступив

Василь Устименко – член Правління НСКУ та член Президії правління КМО НСКУ, лауреат краєзнавчих премій ім. Дмитра Яворницького, автор книги «У кожного своя правда. Істина одна: Корюківка: довічний біль» (К., 2013). У подарунок бібліотеці В. Устименко передав, окрім названого видання, також інші свої книги.

12 квітня. Круглий стіл з нагоди відзначення 40-річчя утворення Святошинського району м. Києва (Центр позашкільної роботи «Північне сяйво»), в якому взяли участь члени НСКУ, освітяни, працівники бібліотек, учні місцевих навчальних закладів. Учасники заходу порушили низку питань, які стосувалися історії та сьогодення району, ознайомилися з виставкою книг та оглянули Музей історії району.

4 червня. Виступ голови правління Київської міської організації НСКУ О.П. Гончарова на засіданні Президії правління НСКУ та голів правлінь регіональних організацій НСКУ, науково-методичному семінарі (в рамках засідання Президії правління) з обміну досвідом роботи регіональних організацій Спілки (с. Світязь Волинської обл.). Схвалено та запропоновано перейняти досвід роботи ряду регіональних організацій, у тому числі й Київської міської (Лист головам правлінь регіональних організацій НСКУ № 65/24 від 26 червня 2013 р.).

12 липня. Вручення на пленумі правління НСКУ премії імені академіка Петра Тронька Національної спілки краєзнавців України 2013 року Устименку Василю Євдокимовичу – краєзнавцю, автору та співавтору низки книг, члену Правління НСКУ та члену Президії правління Київської міської організації НСКУ.

22 липня. Направлення Київською міською організацією НСКУ листа-звернення, адресованого голові Київської міської державної адміністрації О. Попову, з обґрунтуванням необхідності відміни розпорядження «Про організацію постійно діючої виставки-ярмарку в алеях парку «Володимирська гірка» та на вулиці Володимирській, 1–14» (від 30.05.2013 р. № 816).

4 вересня. Створення первинного осередку КМО НСКУ в Національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана (голова – Павло Сацький).

27 вересня. Започаткування Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край» (До Дня туризму розпочато 2013-2014 конкурсний рік). Організатор – Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» з ініціативи краєзнавчого осередку кафедри політичної історії Інституту історії українського суспільства ДВНЗ КНЕУ. Партнерами конкурсу виступили Національна спілка краєзнавців України і Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

30 вересня. Лист-подяка на адресу Київської міської організації НСКУ від Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації за небайдуже ставлення до збереження культурної спадщини столиці України та активну громадську позицію.

3–4 жовтня. Участь у науково-краєзнавчій експедиції НСКУ на Поділля (Вінницька область) – Бажан О.Г., Гончаров О.П., Гончарова В.С., Дмитрук В.І., Маньковська Р.В., Реєнт О.П.

16 жовтня. Прес-конференція з нагоди 10-ї річниці переїзду Зразкового музею історії Святошинського району до Центру позашкільної роботи «Північне сяйво».

18 жовтня. Участь делегації Київської міської організації НСКУ (Реєнт О.П., Войцехівський Б.М., Маньковська Р.В., Гончаров О.П., Гончарова В.С.) у II Всеукраїнському історико-культурологічному форумі «Сікорські читання» (до 90-річчя Героя України М.І. Сікорського), спільному засіданню президії НСКУ, вченої ради Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Вручення премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України члену Київської міської організації НСКУ Б.М. Войцехівському.

20 листопада. Участь в організації Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України» в рамках II Краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька (за сприяння голови НСКУ Реєнта О.П., члени оргкомітету – Гончаров О.П., Маньковська Р.В.). З доповідями на пленарному засіданні виступили члени КМО НСКУ Маньковська Р.В., Гончаров О.П., Іршенко В.М.

22 листопада. Участь у роботі пленуму правління Національної спілки краєзнавців України (Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова), який розглянув питання: «Про відзначення Національною спілкою краєзнавців України 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка» (доповідач – Реєнт О.П. В обговоренні виступив Гончаров О.П. – про заходи Київської міської організації НСКУ зі вшанування 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка) та «Вручення Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ 2013 року» (серед лауреатів – член КМО НСКУ Андрущенко Віктор Петрович, ректор Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова).

Грудень 2013 – січень 2014 рр. Сприяння Київському національному університету імені Тараса Шевченка в укладанні договорів на проведення студентської історико-краєзнавчої практики з Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником, Національною історичною бібліотекою України, Національним музеєм Тараса Шевченка.

2013 р. Участь у підготовці видання «Україна Тараса Шевченка: іст.-краєзнав. нариси / упоряд.: Р.В. Маньковська, В.М. Мельниченко; голов. ред. О.П. Реєнт. – Харків: Фоліо, 2014. – 575 с.: іл.».

2014

18 січня. Участь в організації семінару-практикуму для відповідальних за туристсько-краєзнавчу роботу в загальноосвітніх закладах м. Києва (Міжнародний центр дитячо-юнацького туризму м. Києва).

20 січня. Відкрилася виставка з колекції члена правління КМО НСКУ В. Киркевича в Національному заповіднику «Софія Київська» (Метрополітський дім). Присвячена Дню соборності України.

17 лютого – 2 березня. Забезпечення проведення історико-краєзнавчої практики групи студентів 4 курсу історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка на базі Національної спілки краєзнавців України, Київської міської організації НСКУ. Сприяння проведенню практики в інших закладах і організаціях м. Києва.

27 лютого. Участь в організації фіналу конкурсу художньої фотографії серед педагогів, керівників туристсько-краєзнавчих гуртків м. Києва (Міжнародний центр дитячо-юнацького туризму м. Києва).

5 березня. Відкриття в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка художньо-документальних виставок «Шевченкіана Надії» та «Історія Кирило-Мефодіївського братства».

25 березня. Участь в організації круглого столу з нагоди Всесвітнього дня водних ресурсів та 145-ї річниці від дня народження Євгена Володимировича Оппокова (Соколов В.В. – співорганізатор заходу, провідний гідролог Центральної геофізичної обсерваторії, член КМО НСКУ, Гончаров О.П. – голова правління КМО НСКУ). (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Науковий парк «Київська політехніка»).

27 березня. З ініціативи керівництва КМО НСКУ спільно з кафедрою етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка організована Міжнародна науково-практична конференція «Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти», присвячена 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Колесник В.Ф., Реєнт О.П. – співголови оргкомітету; Гончаров О.П., Терес Н.В. – відповідальні секретарі). У заході взяли участь більше ста осіб. Близько третини – члени НСКУ. (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, історичний факультет).

15 квітня. Круглий стіл, присвячений дачам Києва початку ХХ століття як явищу історії та архітектури столиці (ініціатор заходу Сергій Вакулишин – голова Святошинського осередку КМО НСКУ). В засіданні взяли участь старожили та учні шкіл Святошинського району, студенти та викладачі кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету Київського національного університету. С. Вакулишин, зокрема, розповів про роботу над своєю новою книгою «Дачний феномен початку ХХ століття». Учасникам

заходу було представлено фоторяд відомого киевознавця і колекціонера Віктора Киркевича, присвячений краєвидам Святошина. Він містить 41 світлину і є найбільш повним. (Центр позашкільної роботи Святошинського району «Північне сяйво»).

20 травня. Презентація книги «Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності / О.В. Даниленко, Л.В. Іваницька, В.Ф. Колесник та ін. / За заг. ред. А.П. Коцура, В.П. Коцура, Н.В. Терес. – Київ–Чернівці: Книги – XXI, 2010. – 688 с.». Захід організував Голосіївський осередок КМО НСКУ. У заході взяли участь бібліотечні працівники Голосіївського району м. Києва. Комплект книг передано для бібліотек Голосіївського району. (Захід відбувся у Будинку кіно).

23 травня. Участь в організації підсумкової конференції Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край» (ДВНЗ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Інститут історії українського суспільства ДВНЗ КНЕУ (директор – Дудко І.Д.). Голова НСКУ Реєнт О.П. – голова журі конкурсу, голова правління КМО НСКУ Гончаров О.П. – член журі, у складі Оргкомітету конкурсу члени НСКУ – викладачі кафедр політичної історії КНЕУ.

23 червня. В Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулося урочисте відкриття «Шевченкової світлиці», яка прикрасила Музей новими експонатами. Ці матеріали були передані до Музею членом НСКУ, лауреатом премії Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України Борисом Войцехівським. На відкритті світлиці були присутні ветерани, студенти і співробітники університету.

22 серпня – 7 жовтня. Виставка до 23-річчя Незалежності України «Символи української державності ХХ століття» – створена на основі матеріалів з приватної колекції В.Г. Киркевича (Виставкова зала Музею історії Києва).

20 вересня. Участь в організації XII етапу довгострокової міської туристсько-краєзнавчої Акції учнів навчальних закладів м. Києва «Пізнай свій край – пізнай себе» (Міжнародний центр дитячо-юнацького туризму м. Києва). 2185 учнів з 96 навчальних закладів мали можливість ознайомитися з історією Подолу – найдавнішою частиною Києва, де проживали гончарі, кожум'яки, ковалі тощо. Організувати і провести екскурсії по маршруту Акції допомагали члени НСКУ – викладачі та студенти історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Вересень. Ліквідовано первинний осередок КМО НСКУ в Інституті туризму ФПУ у зв'язку з припиненням діяльності інституту.

Вересень–жовтень. Організація екскурсій для студентів ВНЗ та учнів шкіл по Шевченкових місцях Києва в контексті відзначення 200-річного ювілею Тараса Шевченка. (Національний музей Тараса Шевченка, Літературно-меморіальний музей Т.Г. Шевченка, Меморіальний будинок-музей Т.Г. Шевченка).

2 жовтня. Участь в організації Всеукраїнської науково-практичної конференції до 75-річчя заснування Національної історичної бібліотеки України (за сприяння голови НСКУ Реєнта О.П., члени оргкомітету – Гончаров О.П., Маньковська Р.В.).

13 жовтня. Участь делегації Київської міської організації НСКУ (Реєнт О.П., Маньковська Р.В., Войцехівський Б.М., Гончарова В.С.) у III Всеукраїнському історико-культурологічному форумі «Сікорські читання», спільному засіданні президії НСКУ та вченої ради Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, церемонії вручення премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України.

24–25 жовтня. Участь в роботі XIII Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка. (м. Канів, Черкаси).

27 жовтня. Участь у радіопрограмі «Український вимір» першого каналу українського радіо члена КМО НСКУ, автора книги «Київ досвітній» Георгія Чорного.

28 жовтня. Перше засідання комісії з топоніміки Київської міської організації НСКУ (голова – Терес Н.В.). Розглянуто питання: про перейменування вулиці Інститутської (Печерський район) на вулицю Небесної Сотні; про повернення історичних назв вулицям Києва; про перейменування вулиць Києва.

7 листопада. Зустріч зі студентами історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка члена НСКУ, автора книги «Київ досвітній» Г.П. Чорного.

13 листопада. Презентація науково-видавничого проекту члена НСКУ, д.і.н. Марини Гримич «Поле: збірник наукових праць з історії, теорії та методики польових досліджень» (Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара»).

1 грудня. Публічній бібліотеці імені Лесі Українки передані для районних бібліотек Києва журнали «Краєзнавство» № 1, № 2 за 2014 р. (24 примірники), збірник матеріалів Міжн. наук.-практ. конференції «Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти», присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (2014 р.) (12 примірників), компакт-диск «Журнал «Краєзнавство» 1927–2011» повні електронні версії (2 примірники).

2015

7–8 лютого. Члени Київської міської організації НСКУ взяли активну участь в організації і проведенні благодійної культурної акції (фестивалю) «Мистецьке коло», яка відбулася в Музеї Івана Гончара.

12 березня. Офіційний лист на ім'я Київського міського голови Кличка В.В. з пропозиціями Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України до «Програми розвитку української мови, культури та виховання історичної пам'яті у мешканців міста Києва на 2015–2017 роки» в частині розвитку культури та виховання історичної пам'яті. (Реєстраційний № 7708 від 17.03.2015 р.).

24 березня. В приміщенні Національного музею літератури України відкрилася виставка «Історія Центральної Ради в документах і літературі Музею історичного центру міста Києва». Виставка заснована на колекції київського колекціонера та історика, члена президії правління Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України Віктора Киркевича.

26 березня. Участь членів КМО НСКУ в організації засідання бібліотечного клубу «Національні святині», присвяченому місту Вишгороду Київської обл. в рамках соціально-бібліотечного проекту «Історія малих міст України» (Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В.Г. Заболотного).

7 квітня. Участь члена КМО НСКУ Ігоря Левитського у радіопередачі «Вечірні зустрічі» (ведуча Галина Дацюк) у прямому ефірі на третьому каналі «Культура» Національної радіокомпанії України на тему: «Микола Левитський – батько української кооперації» про життя і діяльність видатного громадського діяча України початку ХХ ст. Миколи Васильовича Левитського (1859 – 1936).

12 квітня. У приміщенні Центру позашкільної роботи Святошинського району «Північне сяйво» місцевим краєзнавчим осередком КМО НСКУ проведено «круглий стіл», присвячений 50-річчю Академмістечка.

28–29 квітня. У м. Києві відбулася Всеукраїнська краєзнавча конференція «А ми тую славу збережемо», присвячена 70-й річниці перемоги над нацизмом у Європі в роки Другої світової війни.

27 травня. Участь у роботі Урочистого пленуму правління НСКУ, присвяченого 100-річчю від дня народження П.Т. Тронька та 90-річчю НСКУ, який відбувся в Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна.

28 травня. Участь у підготовці та проведенні науково-краєзнавчої експедиції «Пам'ятні місця Слобожанщини Героя України, академіка Петра Тронька» (Маньковська Р.В., Дмитрук В.І., Омельченко Д.Г.) (Київ – Харків – Богодухів – с. Заброди – с. Кленове – Харків – Київ).

Червень. Відкриття у приміщенні Національної спілки краєзнавців України виставки до 100-річчя від дня народження Петра Тронька «Краєзнавство в душі моїй» (активну участь в її облаштуванні взяли Маньковська Р.В., Дмитрук В.І., Гриценко Л.А.).

2 липня. Організація і проведення засідання «круглого столу» на тему: «Топонімічна політика в Києві: виклики часу, проблеми наукового забезпечення» (зала засідань Національної спілки краєзнавців України).

10 липня. Участь у відкритті виставки «Петро Тронько: з любов'ю до Переяславщини» (Музей «Заповіту» Т.Г. Шевченка Національного історико-культурного заповідника «Переяслав»).

13 липня. Організація та участь в урочистостях з нагоди вручення Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ (Національна спілка краєзнавців України). Лауреатами Премії від Київської міської організації НСКУ стали члени КМО НСКУ: Андрущенко Віктор Петрович – ректор Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України та АНВШ України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Смолій Валерій Андрійович – член президії правління НСКУ, академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України, директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України; Іршенко Валентина Михайлівна – член правління НСКУ, виконавчий директор Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини України ім. Олесь Гончара, заслужений працівник культури України; Ситник Анатолій Андрійович – член правління (1990–2012 рр. – відповідальний секретар) НСКУ, заслужений журналіст України; Шевченко Віталій Федорович – член ради ГО «Центр громадських ініціатив "Інформаційне суспільство"», народний депутат України 2–4-го скликань, голова Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (2005–2009 рр.), заслужений журналіст України.

16 липня. В Національному заповіднику «Софія Київська» в рамках проведення мистецько-історичного фестивалю «Анна фест» відбулося відкриття для преси виставки «АННА ЯРОСЛАВНА. ПОВЕРНЕННЯ В ЄВРОПУ» з приватної колекції киевознавця, члена правління КМО НСКУ Віктора Киркевича (Будинок Митрополита).

21 серпня. В Національному заповіднику «Софія Київська» відкрилась виставка «Володимир Великий – творець Української держави». Виставка приурочена до Дня Незалежності. У липні виповнилось 1000 років з дня смерті великого київського князя Володимира Святославовича (980–1015). На виставці представлені експонати з колекції Петра Ющенка, роботи художника Володимира Сліпченка, скульптурні композиції Володимира Філатова тощо. Значний внесок у створення виставки зробив Віктор Киркевич.

22 серпня. У виставкових приміщеннях «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська» відбулося урочисте відкриття виставки «Державотворчий шлях України у XX столітті», присвяченої 24 річниці Дня неза-

лежності України. Виставка створена на основі документальних матеріалів Віктора Киркевича.

21 вересня. Відкриття з ініціативи КМО НСКУ в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка тимчасової виставки, присвяченої 100-річчю від дня народження вихованця Київського університету, Героя України, багаторічного голови Національної спілки краєзнавців України, почесного доктора університету, академіка НАН України Петра Тимофійовича Тронька.

28 вересня. В Національному Києво-Печерському історичко-культурному заповіднику відбулася III науково-практична конференція «Музейна педагогіка – проблеми сьогодення, перспективи» (член КМО НСКУ С. Вакулишин презентував багаторічний досвід роботи зразкового Музею історії Святошинського району).

8 жовтня. Київська міська рада затвердила рішення про найменування іменем академіка Петра Тронька вулиці, яка прилягає до Національного музею народної архітектури та побуту України у Голосіївському районі м. Києва.

13 жовтня. Участь у IV Всеукраїнському історико-культурологічному форумі «Сікорські читання» (Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди).

6 листопада. Участь в організації та роботі Всеукраїнської наукової конференції «Особистість в українській історії: погляд крізь віки (до 100-річчя з дня народження академіка НАН України П.Т. Тронька)», яка відбулася в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (Смолій В.А., Реєнт О.П., Верменич Я.В., Патриляк І.К., Бажан О.Г., Гончаров О.П., Дмитрук В.І., Маньковська Р.В. та ін.).

7 листопада. Володимир Дмитрук узяв участь у програмі «Літопис доби» на радіоканалі «Голос Києва», присвяченій науковій і громадській діяльності академіка НАН України П.Т. Тронька.

10 листопада. Організація та участь в урочистостях з нагоди вручення Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ (Національна спілка краєзнавців України). Лауреатами Премії від Київської міської організації НСКУ стали: Дмитренко Микола Костянтинович – фольклорист, етнограф, краєзнавець, літературознавець, письменник, журналіст, педагог, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу фольклористики Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України; Киркевич Віктор Геннадійович – краєзнавець, дослідник історії Києва, колекціонер, літератор, автор понад 500 статей та 27 книг з історії Києва і України, а також путівників, туристичних карт, заслужений працівник культури України; Кот Сергій Іванович – член Правління НСКУ, керівник Центру історико-культурної спадщини України Інституту історії України НАН України, кандидат історичних наук, заслужений працівник культури України.

12 листопада. Участь в організації та роботі Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України», яка відбулася в рамках III Краєзнавчих читань пам'яті Петра Тронька в Національній історичній бібліотеці України.

25 листопада. Участь у підсумковому зборі переможців Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України», Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, м. Київ (Дмитрук В.І.).

2016

22 січня. – в Музеї Десятинної церкви (Володимирська, 4) відкрилась виставка, присвячена Дню Злуки (експонати з приватної колекції члена правління КМО НСКУ Віктора Киркевича.

24 лютого. У залі засідань НСКУ відбувся пленум правління Київської міської організації НСКУ. На пленумі було заслухано інформацію про діяльність КМО НСКУ у 2015 р. та розглянуто питання про підготовку до IV (звітно-виборчої) конференції, затверджене Положення про Премію імені Максима Берлінського Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України.

24 лютого. Засновано первинний осередок Київської міської організації НСКУ в Київському університеті імені Бориса Грінченка. Головою осередку обрано Олександра Боня.

29 лютого. Участь у створенні петиції «Повернути ім'я річці Почайні, надати їй історичний статус та створити ландшафтні парки на берегах».

23 березня. У Національному університеті фізичного виховання і спорту України відбулася IV (звітно-виборча) конференція Київської міської організації НСКУ. Обговорювався звіт про роботу правління та ревізійної комісії КМО НСКУ, відбулися вибори нового складу керівних органів.

23 березня. Відбувся пленум правління Київської міської організації НСКУ.

6 квітня. Участь членів КМО НСКУ в організації парламентських слухань «Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України».

6 квітня. На Центральному телеканалі (ЦК) з ініціативи й за участю члена КМО НСКУ Ігоря Левитського відбулася телепередача, присвячена «артільному батьку» – М.В. Левитському.

20 квітня. У Мистецькому Арсеналі, в рамках VI міжнародного фестивалю «Книжковий Арсенал», відбулася лекція-дискусія «Етнічний образ Криму» з нагоди презентації наукової монографії члена НСКУ, кандидата історичних наук Олени Соболевої «Весілля кримських татар: традиційні форми та трансформації».

29 квітня. У приміщенні Національного військово-історичного музею України відбулося урочисте відкриття виставки «Збройна боротьба за незалежність України навесні 1918 року у документах та фотографіях» з приватної колекції краєзнавця Віктора Киркевича.

19 травня. Презентація проекту «Антропология простору: культурний ландшафт Києва та околиць». (Науково-дослідний інститут українознавства МОН України).

25 травня. Лекція Георгія Чорного «Долітописний Київ його вік і походження назви» (за книгою «Київ досвітній») [Конференц-зал правління Товариства «Знання» України].

25 травня. Проведення осередком КМО НСКУ в Інституті історії українського суспільства ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» підсумків щорічного Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край».

31 травня. Участь Н.В. Терес в Seminarium – дискусія «Топонімія Голодомору. Як формувався/формується советський символічний простір». (Інститут історії України НАН України. Український науково-дослідний та освітній центр дослідження Голодомору в Україні).

8 червня. Участь Н.В. Терес у телепрограмі Олеся Донія «Ідейний вибір» Тема: «Перейменування чи історична справедливість?» (Студія Савіка Шустера).

14 червня. Підтримка (офіційний лист-рекомендація КМО НСКУ) наукового проекту групи молодих учених Науково-дослідного інституту українознавства МОН України «Сучасне українське суспільство в умовах конфлікту: міграції, повсякдення та міжкультурна взаємодія».

14 червня. Укладено «Угоду про співпрацю» між Київською міською організацією Національної спілки краєзнавців України та Науково-дослідним інститутом українознавства МОН України. За сприянням КМО НСКУ також укладено «Угоду про співпрацю» між Національною спілкою краєзнавців України та Науково-дослідним інститутом українознавства МОН України.

21 червня. Засновано первинний осередок Київської міської організації НСКУ в Національному університеті фізичного виховання і спорту України. Головою осередку обрано Світлану Бабушко.

24 жовтня. Участь члена КМО НСКУ І.Є. Левитського в телепрограмі «Артільний батько» – геній перекресленої епохи?» (ток-шоу «Ми») Кропивницького телебачення, присвяченій М.Л. Левитському.

24 листопада. У Київському міському будинку учителя відбувся фінал V конкурсу юних екскурсоводів-музезнавців навчальних закладів м. Києва.

27 грудня. Відбулася V (позачергова) конференція Київської міської організації НСКУ. Обговорювалися питання підготовки до VI з'їзду НСКУ, про зміни і доповнення до Статуту Спілки тощо.

2017

31 січня. Засновано первинний осередок Київської міської організації НСКУ у Науково-дослідному інституті українознавства МОН України. Головою осередку обрано Олену Соболеву.

15 лютого. Київська міська організація НСКУ на пропозицією Департаменту містобудування та архітектури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) стала офіційним партнером Всеукраїнського архітектурного закритого конкурсу на ескізний проект відродження річки Почайни з благоустроєм території «Парк Почайна». Заступник голови правління КМО НСКУ Н.В. Терес – експерт Конкурсу.

19 лютого. Департаменту містобудування та архітектури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) надано експертні пропозиції щодо проекту Програми і умов Всеукраїнського архітектурного закритого конкурсу на ескізний проект відродження річки Почайни з благоустроєм території «Парк Почайна».

24-26 лютого. В Українському домі відбулася виставка книг члена КМО НСКУ Віктора Киркевича.

15 березня. У Верховній Раді України відбулося відкриття експозиції «100 років першого українського парламенту», присвяченої сторіччю Української Центральної Ради. Виставка базується на матеріалах із приватної колекції члена НСКУ, краєзнавця Віктора Киркевича.

29 березня. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура», присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.

11 квітня. На базі кабінету краєзнавства Центру позашкільної роботи «Північне саяво» та зразкового музею історії Святошинського району відбулася історико-краєзнавча конференція «Західні околиці Києва сто років тому».

20 квітня. Вийшли друком матеріали конференцій Київської міської організації НСКУ: «II (позачергова) та III конференції Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України: матеріали та док. (17 січня 2012 р. та 26 лютого 2013 р.) / Нац. спілка краєзнавців України, Київ. міськ. орг.; упоряд.: О. Гончаров, В. Дмитрук. – К., 2017. – 100 с.; іл.».

11 травня. У Музеї історії Києва відбулася презентація книги «Долі киян (1941–1943)» відомого краєзнавця, члена НСКУ Дмитра Малакова.

18 травня. Члени КМО НСКУ (осередок Науково-дослідного інституту українознавства МОН України) д-р іст. наук Марина Гримич, кандидати іст. наук Олена Брайченко, Оксана Овсіюк, Тіна Полек взяли участь у публічній дискусії «Київ нон-фікшен», яка відбулася на 7-му міжнародному фестивалі Книжковий Арсенал. В рамках цього обговорення пройшла презентація двох видань: «Культурний ландшафт Києва та околиць», підготовленого

колективом відділу культурологічних досліджень Науково-дослідного інституту українознавства, та книга Оксани Овсіюк «Життя після окупації: побут киян 1943-1945 рр.».

18 травня. У приміщенні Інституту історії України НАН України відбулося урочисте засідання відділення історії Київської МАН, на яке зібралися школярі 8–11 класів київських шкіл – учасники секцій історичного краєзнавства, історії України, археології МАН України, відомі науковці, керівники секцій, видавці, вчителі та батьки. Учасники зібрання підводили підсумки дослідницької роботи учнів впродовж 2016–2017 навчального року.

19 травня. Презентація роману члена КМО НСКУ Марини Гримич «Падре Балтазар на прізвисько Тойво» (Нора-друк, 2017) в рамках дискусії «Історична міфотворчість та література». (Книжковий Арсенал).

23 травня. Бесіда киевознавця – члена КМО НСКУ Георгія Чорного з учнями Виноградара у бібліотеці імені А. Головка ЦБС Подільського району на киевознавчу тематику до Дня Києва.

26 травня. VI (позачергова) конференція Київської міської організації НСКУ прийняла нову редакцію «Положення про Київську міську організацію Національної спілки краєзнавців України».

15 червня. Створено фейсбук-групу «Київ: краєзнавство, історія та культура».

27 червня. Член НСКУ, відповідальний секретар КМО НСКУ Олена Соболева отримала премію Київського міського голови за досягнення у розбудові столиці України.

22 серпня. У Будинку Вчених відбулася виставка з колекції члена КМО НСКУ Віктора Киркевича, присвячена Державотворенню та Незалежності України.

2 листопада. За фінансового сприяння Київської міської організації НСКУ вийшло друком видання «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура. До 100-річчя Української революції 1917-1921 рр. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 29 березня 2017 р.) / Редкол.: О.П. Реєнт (голова), В.П. Капелюшний, І.К. Патриляк, М.В. Борисенко, О.П. Гончаров, Н. В. Терес. – К.: «Фоліант», 2017. – 502 с.»

2–3 грудня. Київський центр дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання провів I фестиваль краєзнавчого активу Києва.

2018

20 лютого. На засідання президії Національної спілки краєзнавців України голові Київської міської організації НСКУ О.П. Гончарову вручено відзнаку Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди «Орден Григорія Сковороди».

24 травня. Участь членів Київської міської організації НСКУ (Архипова С.І., Головка М.Л., Гончаров О.П., Денисенко Г.Г., Дмитрук В.І., Лупандін О.І., Маньковська Р.В., Милько В.І., Омельченко Д.Г., Реєнт О.П., Терес Н.В.) у Всеукраїнській нараді з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти (Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова).

6 червня. Участь членів Київської міської організації НСКУ (Архипова С.І., Гончаров О.П., Денисенко Г.Г., Дмитрук В.І., Лупандін О.І., Маньковська Р.В., Реєнт О.П.) у науково-краєзнавчій експедиції НСКУ «Історико-культурна спадщина Чернігівщини: проблеми збереження та форми популяризації».

14-16 червня. Участь членів Київської міської організації НСКУ (Архипова С.І., Бабушко С.Р., Вербиленко Г.А., Денисенко Г.Г., Дмитрук В.І., Дмитрук С.А., Катаргіна Т.І., Кот С.І., Маньковська Р.В., Реєнт О.П.) у науково-краєзнавчій експедиції Національної спілки краєзнавців України «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи».

22 червня. У Колонній залі Київської міської державної адміністрації відбулася церемонія нагородження ста молодих киян, які своєю професійною та творчою діяльністю зробили внесок у розбудову столиці України – міста-героя Києва. Серед лауреатів члени КМО НСКУ Оксана Овсіюк, Володимир Милько.

12 липня. Вручення Премії імені академіка Петра Тронька Національної спілки краєзнавців України у 2018 році Коцуру Анатолію Петровичу – члену КМО НСКУ, доктору історичних наук, професору кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Номінація – за видання краєзнавчої літератури: монографій, нарисів, описів, путівників, довідників, окремих публікацій, циклів статей тощо.

12 липня. В Національній спілці краєзнавців України в рамках заходів, присвячених вшануванню пам'яті академіка Петра Тронька, відбулося вручення ювілейних медалей «90 років журналу «Краєзнавство» представникам редколегії журналу, представникам керівних органів Спілки, активним дописувачам та відомим науковцям. Серед них члени Київської міської організації НСКУ: О.Г. Бажан, Я.В. Верменич, О.П. Гончаров, В.А. Смолій, Л.П. Тронько.

16 вересня. Участь у спільному засіданні Президії НСКУ і Оргкомітету краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу імені П.М. Коцура (виїждне засідання) (Смт. Недригайлів Сумської області). (С.І. Архипова, О.П. Гончаров, В.І. Дмитрук, А.П. Коцур, Р.В. Маньковська, В.І. Милько, О.П. Реєнт). (А.П. Коцур – член Оргкомітету конкурсу).

9 жовтня. В Історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського у Києві відбулася презентація нової книги члена правління Київської міської

організації НСКУ Сергія Вакулишина – авторського енциклопедичного довідника-розвідки «Київ у XX сторіччі».

17 жовтня. Участь членів КМО НСКУ в організації та проведенні VII Всеукраїнського історико-культурологічного форуму «Сікорські читання» (С. Архіпова, Б. Войцехівський, Л. Гриценко, В. Дмитрук, Р. Маньковська, О. Реснт). [Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»].

25 жовтня. У Літературно-меморіальному будинку-музеї Тараса Шевченка в Києві відбулася Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 90-річчю Будинку-музею Тараса Шевченка. (Взяли участь члени КМО НСКУ – Гальченко С.А., Гончаров О.П., Короткий В.А.)

14 листопада. Голова КМО НСКУ Олександр Гончаров взяв участь у роботі круглого столу «Україна – щит Європи. Національно-патріотичні екскурсії» (Національний медіа-центр «Територія реформ»).

7 грудня. Презентація авторського альманаху Віктора Киркевича «Альманах истории и культуры» (детальний опис Києва та про Бердивчів). (Книгарня «Буква»)

20 грудня. Відбулася презентація та обговорення відеороликів, які підготовлено в рамках інформаційно-комунікативного проекту «Імена, увічніні у вулицях Києва».

Публікації про діяльність Київської міської організації НСКУ

1. IV з'їзд Національної спілки краєзнавців України (28 жовтня 2008 року). Матеріали та документи. – Кам'янець-Подільський: видавець Зволейко Д.Г. 2009. – 232 с.

2. Установча конференція краєзнавців столиці // П.Т. Тронько. Національна спілка краєзнавців України: сторінки історії. – К., 2010. – С. 111–112.

3. Установча конференція Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України: матеріали та док. (26 лютого 2010 року). Нац. спілка краєзнавців України, Київ. міськ. орг.; упоряд.: О. Гончаров та ін. – К.: ТОВ Вид-во «Телесик», 2011. – 66 с.; іл.

4. Гончаров О. Пленум правління Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 322–324.

5. Гончаров О. Про підготовку навчального посібника з краєзнавства для вищих навчальних закладів України // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 56–61

6. Гончаров О. «Круглі столи» з проблем киевознавства // Краєзнавство. – 2012. – № 1. – С. 160–161.

7. Петро Тимофійович Тронько / Г.М. Кривошея, Г.П. Семилетка, Є.М. Скляренко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – С. 122, 167, 170–173.

8. Гончаров О., Дмитрук В. Форум краєзнавців столиці // Краєзнавство. – 2013. – № 1. – С. 219–225.

9. Гончаров О. Історико-краєзнавча практика студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2013 // Краєзнавство. – 2013. – № 2. – С. 213–220.

10. Гончаров О. Співробітництво Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України з бібліотеками столиці // Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Київ, 20 листопада 2013 р. – К.: ПФ «Фоліант», 2014. – С. 20–23.

11. Гончаров О. Діяльність Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України в галузі киевознавства (2008–2013 рр.) // Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Київ, 27 березня 2014 р.) / Редкол. О.П. Реєнт (голова), В.П. Капелюшний, О.П. Гончаров, Н.В. Терес. – К.: ПП «Фоліант», 2014. – 476 с.

12. Гончаров О., Терес Н. Міжнародна науково-практична конференція «Киевознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти» // Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць. Випуск 42. – К., 2014. – С. 219–223.

13. Гончаров О. «Киевознавчі читання» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка // Краєзнавство. – 2014. – № 2. – С. 167–177.

14. Гончаров О. Ювілейний збірник на пошану професора Анатолія Коцура // Краєзнавство. – 2014. – № 2. – С. 192–199.

15. Гончаров О., Сацький П. Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт «Мальовнича Україна – туристичний край» // Краєзнавство. – 2014. – № 3/4. – С. 133–134.

16. Вакулишин С. Історико-краєзнавчі конференції – традиції закладу позашкільної освіти «Північне сяйво» // Краєзнавство. – 2015. – № 3/4. – С. 180–185.

17. Гончаров О., Петровський А., Куций С. Краєзнавство було покликком його душі (Віктор Соколов) // Краєзнавство. – 2015. – № 3/4. – С. 323–327.

18. Гончаров О., Терес Н. «Топонімічна політика в Києві: виклики часу, проблеми наукового забезпечення» // Краєзнавство. – 2015. – № 3/4. – С. 276–278.

19. Подвижник: Ювілейний науковий збірник на пошану доктора філологічних наук, професора Миколи Дмитренка / Упорядник кандидат філологічних наук Ю. М. Шутенко. – К.: Видавництво «Сталь», 215. – 492 с.

20. Гончаров О., Дмитрук В. Київська міська організація НСКУ – час зростання! // Краєзнавство. – 2016. – № 1–2. – С. 231–244.

21. Гончаров О. «Другі киевознавчі читання» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка // Краєзнавство. – 2017. – № 1-2. – С. 233–237.

22. Гончаров О., Громова Н. Міжнародна науково-практична конференція «Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура» // Етнічна історія народів Європи. – 2017. – № 52. – С. 117–120.

23. Топонімічна проблематика в діяльності Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України // Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура. До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 29 березня 2017 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, М. В. Борисенко, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. – К.: «Фоліант», 2017. – 502 с. (С. 191–195).

24. II (позачергова) та III конференції Київської міської організації Національної спілки краєзнавців України: матеріали та док. (17 січня 2012 р. та 26 лютого 2013 р.) / Нац. спілка краєзнавців України, Київ. міськ. орг.; упоряд.: О. Гончаров, В. Дмитрук. – К., 2017. – 100 с.; іл.

25. VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2017 року). Матеріали та документи / [за заг. ред. О. П. Реєнта; упоряд: В. І. Дмитрук, Р. В. Маньковська, В. І. Милько]. – К., 2018. – С. 95–98.

О.П. Гончаров,
голова Київської міської організації НСКУ,
доцент КНУ імені Тараса Шевченка, кандидат історичних наук

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Започаткована робота Київської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців у 1996 році. Її очолював доктор історичних наук, професор, заслужений працівник культури України Євген Михайлович Складенко. У 2003 р. до лав організації входило більше 40 активістів з 9 районів області, діяли міськрайонні осередки в Борисполі і Фастові. Але діяльність Київської ОО ВСК не була легалізована відповідно до чинного законодавства.

З 2008 року Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України (КОО НСКУ), яку після відходу у засвіти Євгена Складенка, очолив професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Григорій Петрович Савченко, керуючись Статутом Національної спілки краєзнавців України, проводила роботу по розбудові обласної організації: перереєстрацію членів Всеукраїнської спілки краєзнавців; залучення в ряди Спілки нових членів; створення та організаційне оформлення первинних осередків за виробничим та територіальним принципами.

Впродовж 2008–2011 років було створено 12 первинних осередків – у Макарівському, Фастівському, Обухівському, Кагарлицькому, Броварському, Бориспільському районах, містах Василькові і Білій Церкві, у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Інституті історії України НАН України, Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Інституті національної пам'яті.

В організації налагоджено внутрішнє діловодство, збір вступних та членських внесків, створено електронний реєстр членів Спілки.

Керівництво КОО НСКУ проводило по інформаційному наповненню офіційного веб-сайту НСКУ, організувало регулярне висвітлення заходів, які проходили під егідою обласної організації, в друкованих та електронних засобах масової інформації (газети «Слово Просвіти», «Київська правда», «Газета по-киевски», «Макарівські вісті», «Тисячолітній Васильків», інформаційне агентство «Регіональні новини» та ін). У січні 2012 року розпочали роботу інтернет-сайти: офіційний сайт Київської обласної організації НСКУ та сайт «Краєзнавство Макарівщини».

Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України співпрацює, зокрема в організації наукових конференцій, з органами державної влади: управлінням культури і туризму Київської обласної державної адміністрації, головним управлінням освіти і науки Київської обласної

державної адміністрації, районними (Обухівська, Макарівська, Вишгородська, Тетіївська) радами та адміністраціями. Міськими радами Білої Церкви та Василькова, Бишівською сільською радою Макарівського району.

Особливо плідною була співпраця в 2008–2011 роках з Обухівською районною радою народних депутатів (голова А.М. Шафаренко). Під керівництвом А.М. Шафаренка краєзнавці та пам'яткоохоронці району створили 8 історико-краєзнавчих музеїв. Зусиллями обухівської районної громади за активної участі краєзнавців збудовано 2 меморіальні комплекси: пам'яті жертв голодомору 1932–1933 рр. (об'їзна дорога Обухова) та Янівська висотам (село Семенівка), де в боях з гітлерівськими загарбниками в 1943–1944 роках загинуло більше 6000 обухівчан. Будівництво комплексів перетворилося в патріотичну справу всієї обухівської районної громади. На цих об'єктах мешканцями району відпрацьовано 8 тисяч людиноднів.

Тісні творчі стосунки в КОО НСКУ склалися з Київською обласною організацією Українського товариства охорони пам'яток історії і культури (голова Ради – заступник голови Київської обласної державної адміністрації Т.Л. Подашевська;). Практично все, що пов'язане як з краєзнавчою, так і пам'яткоохоронною роботою, організації вирішують спільно, виступають співорганізаторами самих різноманітних заходів організаційного та наукового характеру.

Безумовно, що головний напрямок цієї співпраці пов'язаний зі збереження і охороною пам'яток. За ініціативи і на кошти пам'яткоохоронців і краєзнавців Київщини у селі Галайках Тетіївського району Київської області 30 вересня 2009 року було відкрито меморіальну дошку С. Яремичу – художнику, мистецтвознавцю, професору Ермітажу. Ключову роль в проведенні цієї акції відіграли заступник голови Ради Київської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії і культури Н.І. Булаєвська та активіст-краєзнавець із Згурівки Г. Щур.

Значна робота по увічненню відомих діячів, пам'ятних дат проведена під керівництвом А.М. Шафаренка краєзнавцями Обухівщини. У районі відкрито 67 меморіальних дощок, зокрема митрополиту Т. Щербацькому (с. Трипілля), козацькому полковнику, уродженцю села Германівки Кіндрату Жеребилу (с. Германівка), встановлено 23 пам'ятники і пам'ятні знаки. Вперше в Україні встановлені пам'ятники гетьману Івану Виговському (с. Германівка) та отаману Данилу Терпилу (Зеленому) в селі Трипілля. В районі відкриті також монумент Соборності висотою 5 метрів (с. Григорівка), пам'ятники Т. Шевченку (с. Трипілля), К. Острозькому (с. Мала Вільшана), Северину Наливайко (с. Дерев'яна), пам'ятний знак-хрест руським дружинникам – захисникам краю від набігів кочівників (с. Копачів), пам'ятний знак, який пов'язаний з донесенням до наших сучасників ідей «Повчання дітям» Володимира Мономаха (с. Витачів), пам'ятні знаки на честь Героїв Радянського Союзу та Героїв Соціалістичної Праці.

Прикладом співпраці КОО НСКУ з середніми навчальними закладами є тісні творчі контакти з Макарівським НВК «ЗОШ I–III ступенів – районна гімназія» (директор, член НСКУ Н.В. Ащенко).

Зусиллями краєзнавців та пам'яткоохоронців за активної підтримки громадськості та науковців були відкриті музей Івана Франка на Дніпрі (жовтень 2010 р.) та Вікентія Хвойки в селі Халеп'я, А. Солов'яненку в селі Козин Обухівського району Київської області. На Обухівщині відкрилися і активно працюють історико-краєзнавчі музеї в селах Перегонівка, Витачів, Трипілля. Селом–музеєм за кількістю встановлених пам'ятних знаків та роботою музейних осередків можна назвати село Германівку. У цьому населеному пункті працюють 4 історико-краєзнавчі музеї (козацтва, Великої Вітчизняної війни, освіти, картинна галерея).

Велику роботу по налагодженню музейної справи на Бориспільщині проводить спілчанин П.Ф. Зінченко. Його зусиллями музей у селі Іванків зажив слави одного із найкращих історико-краєзнавчих музеїв області. Музей набув статусу Бориспільського районного історико-краєзнавчого музею.

У 2010 році в с. Ясногородка Макарівського району за ініціативи члена НСКУ Л.М. Шамоти відкрито кімнату-музей «Ясногородська світлиця». Активно працює над розбудовою історико-краєзнавчого музею села Бишів на Макарівщині член спілки В.В. Обухівський.

Багатопланову краєзнавчу роботу проводять члени Спілки співробітники Фастівського історико-краєзнавчого музею (директор Неліна Т.В.). Музей є базовим і координуючим центром для фастівського осередку НСКУ.

У Музеї історії та культури «Уваровський дім» (сmt Ворзель) традиційними стали краєзнавчі заходи наукового спрямування. У 2010 році започатковані наукові читання «Сторінками історії Київщини» (пройшли три читання). У вересні 2011 року в музеї відбувся науково-практичний семінар «Патріотичне виховання учнівської та студентської молоді на героїчних традиціях українського народу», присвячений 70-й річниці партизанського руху в Україні під час Великої Вітчизняної війни.

У листопаді–грудні 2009 р. КОО НСКУ забезпечила проведення регіонального етапу Всеукраїнського конкурсу на кращий громадський музей країни. Ряд громадських музеїв Київської області (історико-краєзнавчий музей села Іванків – директор П.Ф. Зінченко; літературно-меморіальний музей Г. Кочура в м. Ірпінь – фундатори музею А.Г. та М.Л. Кочури; історико-краєзнавчий музей села Велика Олександрівна Згурівського району) отримали призові місця в різних номінаціях конкурсу.

Власне вся діяльність членів Спілки носить просвітній характер. Серед заходів просвітнього характеру особливе місце посідають презентації історико-краєзнавчих досліджень членів НСКУ. Так, у серпні 2010 року відбулася

презентація дослідження О.О. Салія «Богуслав історія і сучасність» громадськості Богуславського району.

У листопаді 2010 року в селищі Макарів у літературній світлиці місцевого ліцею за ініціативи члена НСКУ Діни Нетреби презентували книжку члена Національної спілки письменників України Петра Сиченка «Вітер з Холодного Яру».

У січні-травні 2011 року Київська обласна організація НСКУ виступила співорганізатором літературного конкурсу до 265-річчя від дня народження гайдамацького ватажка Івана Бондаренка. Протягом цього часу відповідальний секретар КОО НСКУ Євген Букет провів ряд відкритих уроків з Київщинознавства в школах Макарівського району (Макарів, Бишів, Грузьке, Ясногородка), присвячених постаті Івана Бондаренка. Урочисте нагородження переможців конкурсу відбулося 22 травня в приміщенні Макарівського районного центру творчості дітей і юнацтва ім. Данила Туптала.

Члени НСКУ Фастівського та Макарівського осередків регулярно готують до друку матеріали з історії краю в районній газеті. Член НСКУ Ігор Годенков (Макарів) щороку видає літературні альманахи юних письменників Макарівщини, спілчани є постійними членами гуманітарних рад при районній, селищній і сільських радах.

Член Броварського районного осередку Іван Доцин видає газети «Краєзнавчий вісник» (побачило світ 2 номери) і «Броварська Минувшина» (12 номерів).

Обласна організація долучилася до проведення низки акцій загальнодержавного характеру присвячених ювілею Пересопницького Євангелія.

Київська обласна організація НСКУ брала активну участь у проведенні культурно-масових заходів, передбачених планами основних заходів Спілки (Урочистості по відзначенню 230-річчя з дня народження О.Д. Засядька (Український дім), Урочистостях з нагоди вручення щорічних Премій імені Дмитра Яворницького Національної спілки краєзнавців України та інших).

Краєзнавчі експедиції. Вперше в Україні Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України спільно з ГО «Вікімедіа Україна» (українського відділення «Фонду Вікімедіа») 26–27 серпня 2011 року провела Вікіекспедицію по Макарівському районі, а 10 грудня – до міста Василькова. Мета експедицій – фотофіксація пам'яток природи, історії, культури тощо та зустрічі з місцевими краєзнавцями, громадськістю, владою. Відзняті фотоматеріали розміщено у Вікісховищі для ілюстрування статей Вікіпедії. Крім того, статті Вікіпедії були суттєво доповнені краєзнавчими матеріалами, а інформацію про ці заходи поширили десятки інформаційних інтернет-сайтів, теле і радіокомпаній.

У серпні 2010 року за участі відбулася краєзнавча експедиція до с. Пустовійти Миронівського району, яку організував уродженець села, заступник

директора Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України Сергій Гальченко. Співорганізатором краєзнавчого «десанту» на Миронівщину був і почесний громадянин села, письменник Олесь Довгий.

Наукова робота КОО НСКУ виступила головним співорганізатором низки науково-краєзнавчих конференцій, які викликали значний резонанс серед вітчизняних і зарубіжних науковців, громадськості Київщини.

У журналі «Краєзнавство» членами Спілки опублікована низка наукових статей.

Членами КОО НСКУ опубліковано понад 80 книг, брошур, навчальних посібників.

Хронологія діяльності Київської обласної організації НСКУ

2009

29 вересня. В Київському національному університеті імені Тараса Шевченка розпочала роботу науково-практична конференція «Мистецтвознавець. Художник. Людина», присвячена 140-річчю від дня народження С. Яремича. 30 вересня конференція продовжила роботу на його батьківщині в селі Галайки Тетіївського району Київської області. У роботі конференції взяли участь відомі дослідники творчості С. Яремича із Києва, Санкт-Петербурга. Конференція, присвячена С. Яремичу, була першим науковим заходом як в Україні, так і на просторах СНД. Підготовка конференції проводилася у тісній співпраці із Державним Ермітажем та Російським Музеєм (Росія, Санкт-Петербург).

2010

16 грудня. У Василькові відбулася науково-краєзнавча конференція «Із роду Грушевських», присвячена 110-річчю від дня народження історика Сергія Шамрая.

2011

7–9 квітня. Місто Біла Церква – Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Археологія: спадок віків»;

18 травня. Музей історії та культури «Уваровський дім» смт Ворзель – VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Український технічний музей: історія, досвід, перспективи»;

25 листопада. «Макарівські історико-краєзнавчі читання» в смт Макарів. Наукову конференцію вирішено проводити щорічно;

16 грудня. В селі Бишів Макарівського району – «Магдебурзьке право на Київщині: історія та люди» до 430-ти річчя надання Магдебурзького права Бишеву.

Щорічні конференції присвячені П. Чубинському проводять краєзнавці Бориспільського району (А.А. Власенко, З.А. Вихрова).

Осінь. Члени КОО НСКУ взяли активну участь в ряді всеукраїнських науково-практичних конференцій та круглих столів, зокрема, XII Всеукраїнській науковій історико-краєзнавчій конференції «Освітнянське краєзнавство: досвід, проблеми, перспективи» (Івано-Франківськ); у «Троньківських читаннях», які проходили на базі Дніпропетровського «Національного гірничого університету» та інших заходах, які організовувалися НСКУ.

Спільно з Державним Ермітажем та Російським Музеєм (Росія, Санкт-Петербург) проведено конференцію присвячену С. Яремичу. Голова обласної організації провів зустрічі консультації щодо виконання спільних проєктів у місті Астана (Казахстан) з професорсько-викладацьким складом Євразійського університету імені Л. Гумільова.

Листопад. Проведені зустрічі в Санкт-Петербурзі з науковцями Інституту історії РАН (Санкт-Петербург). Встановлені творчі контакти з редакціями журналів «Клио», «История Петербурга» (гол. ред. С.М. Полторак).

2012

21 вересня. До Дня партизанської слави у Ворзелі пройшов козацько-лицарський вишкіл «Партизанськими стежками Приірпіння», який був організований центром культури та музеєм історії та культури «Уваровський дім», Національною спілкою краєзнавців України (Київська обласна організація), спілкою громадських організацій «Демократична Київщина» та громадськими козацькими організаціями. У заході взяли участь близько 80 школярів та студентів з Пилиповицької ЗОШ I–II ступенів, Ворзельської ЗОШ I–III ст. № 5, Бучанської школи-інтернату, Київської ЗОШ № 110 ім. К. Гапоненка, Ірпінської спеціалізованої ЗОШ I–III ст. художнього профілю № 1 ім. Макаренка (загін ім. І. Богуна), Вишнівської ЗОШ I–III ст., Національного університету ДПС України.

9 листопада. У м. Обухові відбулася наукова літературно-краєзнавча конференція «Андрій Малишка: слово і пісня». Організатори конференції – Інститут філології та історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України, Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Головне управління освіти й науки Київської обласної державної адміністрації, Обухівська міська рада і спеціалізована загальноосвітня школа I–III ст. № 1 ім. А. С. Малишка м. Обухова. Перед початком пленарного засідання, яке відбувалося в Обухівському районному центрі культури і дозвілля учасники й гості конференції відвідали музей-садибу Андрія Малишка й Обухівський історико-краєзнавчий музей. Відкрили конференцію та привітали учасників зібрання міський голова Обухова Олександр Левченко та

голова Київської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Григорій Савченко. Учасники конференції ділилися спогадами про поета, аналізували його творчість, розповідали, як постать видатного поета-земляка впливає на виховний і літературний процес Обухівщини.

24 листопада. В музеї історії та культури «Уваровський дім» (сmt Ворзель) відбулися V наукові читання з циклу «Сторінками історії Київщини» на тему: «Митрополит Петро Могила і Київщина». Організаторами заходу виступили музей історії та культури «Уваровський дім» та Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України.

2013

15 січня. Відбулася конференція до 120-річчя від дня народження історика, краєзнавця, музеолога, архівіста, бібліофіла Василя Базилевича. В рамках проведення конференції до уваги учасників та гостей відкривається однойменна виставка «Грані таланту й трагізм долі». Організаторами конференції виступили Історичний факультет Київського національного університету ім. Тараса Шевченка та Київська обласна організація Національної спілки краєзнавців України. Організаторам вдалося зібрати досить поважну когорту доповідачів, які досліджують вплив постаті Василя Базилевича на українську науку. Серед них лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Сергій Білокінь, професор Ірина Матяш, професор, Григорій Казьмирчук, завідувач відділу Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАНУ Ігор Гирич, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАНУ Оксана Юркова, професор Григорій Савченко та інші.

12 квітня. Презентація бібліографічного покажчика «Краєзнавці Київщини. Дмитро Малаков» у Науковій бібліотеці імені Михайла Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

6 вересня. У Макарівському Центрі творчості дітей та юнацтва імені Данила Гуптала відбулася літературно-краєзнавча зустріч «Поезія і краєзнавство – поряд!», на якій було презентовано книгу Д.С. Нетреби «Пам'ять житиме віками», видану коштом Київської ОО НСКУ

18 жовтня. На базі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся II Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» програма якого включала вручення Національною спілкою краєзнавців України щорічної Премії імені Героя України Михайла Сікорського.

18 грудня. У м. Яготин Київської області з нагоди 260 років від дня народження архітектора, діяча мистецтв Миколи Олександровича Львова відбулася науково-практична конференція «Митець багатогранних талантів – творець Троїцького собору у Яготині».

2014

22 травня. В Обухівському районному центрі культури і дозвілля відбулася Всеукраїнська наукова літературно-краєзнавча конференція «Тарас Шевченко в духовному бутті України».

12 липня. У музеї історії та культури «Уваровський дім» селища Ворзель Київської обл. відбулася з відомим істориком, дослідником київської минувшини Михайлом Кальницьким.

2 серпня. У музеї історії та культури «Уваровський дім» відбувся перегляд художнього фільму «Параджанов» (реж. Серж Аведикян та Олена Фетисова; Україна, Франція, Грузія, Вірменія; 2013 р.) та збір благодійних пожертв для поранених солдатів української армії.

23 грудня. У приміщенні Державного архіву Київської області відбулася презентація видань членів Київської ОО НСКУ кандидата історичних наук Чернецького Є.А. та заступника голови Київської ОО НСКУ Букета Є.В. Після презентації було підписано угоду про співпрацю між Державним архівом Київської області та Київською обласною організацією НСКУ.

2015

31 січня. До Державного архіву Київської області було передано документи та друковані видання для новоствореного фонду особового походження краєзнавця, журналіста, громадського діяча, заступника голови Київської ОО НСКУ Євгена Букета та підписано договір дарування.

20 березня. У Борисполі відбулася Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Державний гімн України та його творці». Серед організаторів – Київська ОО НСКУ.

29 квітня. Національна спілка краєзнавців України провела експедицію «Історико-краєзнавча спадщина Фастівщини» (Київська обл.).

16 травня. У Фастівському державному краєзнавчому музеї відбулося святкування Міжнародного дня музеїв та 25-річчя створення ФДКМ.

16 травня. Напередодні Міжнародного дня музеїв НСКУ в селі Богданівка Яготинського району Київської області організувала і провела за підтримки Київської ОДА, Міжнародного благодійного фонду «Україна 3000», Яготинського історичного музею свято «Катеринин день. Мистецтво жити на землі», присвячене 115-й річниці від дня народження геніальної української художниці Катерини Білокур, 90-річчю заснування НСКУ та 100-річчю від дня народження академіка П.Т. Тронька.

10 липня. Відкриття у Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав» виставки «Петро Тронько: з любов'ю до Переяславщини».

11 вересня. У рамках відзначення днів пам'яті М. І. Сікорського за ініціативи Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

(Київська область) та підтримки відділу культури і туризму міської ради в музеї «Заповіту» Т.Г. Шевченка відбулося відкриття виставки «Мистецька колекція Петра Тронька: я тобою, Україно, живу...», присвяченої 92-річчю з дня народження Героя України, фундатора музейної справи Сікорського Михайла Івановича.

13 жовтня. В актовій залі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» відбувся четвертий Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» в рамках якого відбулося третє за ліком вручення премій імені Михайла Сікорського НСКУ.

20 жовтня. В актовій залі Борівської школи I–III ступенів Фастівського району Київської обл. відбулася презентація книги «Де шумів сосновий бір», упорядником якої є З.В. Чередниченко, учитель вищої категорії, «Відмінник освіти України», член Київської ОО НСКУ.

3 грудня. В актовій залі Васильківського міського Центру дитячої та юнацької творчості відбулася зустріч за участю Васильківського міського голови В.І. Сабадаша та голови правління Київської ОО НСКУ Г.П. Савченка на якій було обговорено питання щодо створення історико-культурного заповідника.

2016

18 жовтня. У Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький).

23 грудня. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка відбулася звітно-виборча конференція Київської обласної організації НСКУ. Розглядалися питання: про роботу за п'ятирічний період, вибори керівних органів обласної організації; підготовка до VI з'їзду НСКУ, різне. Головою правління КОО НСКУ обрано кандидата історичних наук, професора Григорія Петровича Савченка.

2017

22 лютого. У приміщенні Фастівського державного краєзнавчого музею відбулася презентація чергового видання науково-інформаційного бюлетеню «Прес-музей» «Фастівщина. Краєзнавчі розвідки», автором якого є дослідник історії рідного краю, член НСКУ Володимир Дросенко.

9 березня. У рамках відзначення 203-ї річниці від дня народження Т.Г. Шевченка у Фастівській міській бібліотеці відбулася презентація книги «Історико-хронологічний літопис Фастівщини», автором якої є краєзнавець, член НСКУ, директор Меморіального музею К.Г. Стеценка в селі Веприк Фастівського району Київської області Едуард Мондзелевський.

29 травня. Відбулася науково-краєзнавча експедиція НСКУ «Козацька доба Переяславщини».

13 жовтня. VI Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький).

16 листопада. У рамках творчого проекту «Університетські зустрічі» в конференц-залі імені В.О.Сухомлинського ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди» відбулася презентація книги «Реформаційні ідеї на українських землях XVI–XVII ст. (100 протестантських діячів)». Видання приурочене відзначенню в Україні 500-річчя Реформації. Автори: Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, заступник голови НСКУ, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», Балух В.О. – доктор історичних наук, професор, декан філософсько-теологічного факультету Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича; Балух О.В. – кандидат історичних наук, асистент кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича.

2018

27 березня. У м. Біла Церква, в «Першій Білоцерківській гімназії – школі I ступеня», відбулися п'яті учнівські краєзнавчі читання імені Петра Лебединцева.

31 травня. У НІЕЗ «Переяслав» відбулося засідання круглого столу «Фактор простору в історичних дослідженнях» (м. Переяслав-Хмельницький).

17 жовтня. Відбувся VII Всеукраїнський історико-культурологічний форум «Сікорські читання» (ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький).

6 грудня. У Переяславі, у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», в рамках проекту «Open University» за організаційної участі університету, ГО «Старий Дніпро», НІЕЗ «Переяслав» та НСКУ, відбувся Всеукраїнський круглий стіл: «Затоплені села Переяславщини: краєзнавчі розвідки», на якому було презентовано книгу «Затоплений рай: Андруші у спогадах та документах».

КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Краєзнавча робота на території нинішньої Кіровоградщини розпочалася наприкінці XIX ст., коли випадкові хаотичні знахідки старожитностей у Єлисаветградському повіті змінила більш-менш планомірна робота з вивчення місцевої етнографії, археології, історії під керівництвом викладача Єлисаветградського земського реального училища В. Ястребова та місцевого землеміра П. Рябкова. Проте значна частина їхніх здобутків загинули у вирі громадянської війни та національної революції 1917–1921 рр.

Лише з 1927 р. з заснування нової спілки краєзнавців на Зінов'ївщині знову починається централізована краєзнавча робота. Так 5 травня 1927 р. відбулася нарада фундаторів краєзнавчого товариства. У нараді взяли участь 11 осіб – Волошинов, Будаков, Кучма, Лупенко, Вайсенберг, Войцехівський, Розен, Бурлюк, Карабанович, Данилевський, Молоков–Журський. Засідання було оформлене протоколом, метою засідання було обговорення статуту товариства, надісланого Академією Наук. Було ухвалено: «Статут прийняти без змін, встановивши щомісячний внесок для членів товариства в розмірі 20 коп.». Головою зборів був Кучма, протокол писав Войцехівський.

23 вересня 1927 року товариство краєзнавців отримало реєстраційне посвідчення № 57. У цей же день відбулися перші загальні збори Зінов'ївського краєзнавчого товариства. Було зареєстровано 8 осіб фундаторів та 45 рядових членів. Головою перших загальних зборів було обрано Г.І. Волошинова. (старший окружний інспектор освіти), секретарем – А.Д. Войцехівського. (заступник завідувача Зінов'ївського природо-історичного музею). Після доповіді Д.П. Кучми (голова окружного методичного комітету) учасники зборів проголосували за організацію Зінов'ївського округового краєзнавчого наукового товариства. Правління було обрано у складі 9 осіб: Волошинов, Кучма, Мишаков, Дунін-Марцинкевич, Карабанович, Магак'ян, Вайсенберг, Войцехівський, Славов. Горбач та Озерний, що набрали меншу кількість голосів, були обрані кандидатами у правління. Семенов, Ковалевський, Бурмака були обрані членами ревізійної комісії товариства.

Об'єднання місцевої національно-орієнтованої радянської інтелігенції – чиновників, викладачів, музейних працівників, – очолюване старшим

окружним інспектором освіти Волошиним декілька років вело активну роботу, вивчаючи історію рідного краю, його звичаї та культуру.

Проте реалії 1930-х виявилися сильнішими. Занадто прискіпливий інтерес до української старовини у сполученні з народницьким світоглядом у часи панування єдино правильного у класовому відношенні вчення кваліфікувалося як «національний ухил», а головним завданням краєзнавства стало висвітлення класової революційної боротьби та трудових перемог радянського народу. Тож місцеве краєзнавство було змушене під острахом репресій та звинувачень припинити активні пошуки, розчинившись у сірій масі пропагандистів боротьби за світле майбутнє.

Реанімація краєзнавчих пошуків розпочинається з 1960-х рр. Саме у цей час розпочинають діяльність відомі в Україні краєзнавці з Кіровоградщини Дмитро Фартушняк, Іван Бойко, Микола Смоленчук, В'ячеслав Шкода, Анатолій Кохан, Владислав Журавський, Леонід Солгутовський, Михайло Ножнов та інші. Багато хто з них не був професійним істориком, проте інтерес до неупередженої історії рідного краю надихав їх на виявлення та збирання усних матеріалів, письмових свідчень та матеріальних пам'яток, які залишили минулі покоління краян. Не залишалися поза їхньою увагою літературне краєзнавство, природознавство рідного краю.

Певний поштовх до активізації краєзнавчого руху дала робота над багатотомним виданням «Історія міст та сіл Української РСР». До написання тому, присвяченого історії Кіровоградської області, було залучено понад 8 тис. викладачів вищих навчальних закладів, сільських вчителів, журналістів, партійних, радянських, комсомольських та профспілкових працівників, ветеранів громадянської та Другої світової воєн, ветеранів праці, працівників архівних установ області. Значна кількість їх займалася цією роботою лише формально, проте були і такі, що зацікавилися нею дуже серйозно.

Своєрідним формальним об'єднанням краєзнавців області, дозволеним обкомом КПУ, стала створена у 1967 році обласна організація майбутнього Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури.

Початок перебудови та демократизації СРСР краєзнавча спільнота області зустріла з непідробним ентузіазмом і використала першу ж нагоду для самоорганізації. Так, вже 13 грудня 1989 р. відбулася обласна настановча конференція обласної спілки краєзнавців. До складу ради обласної організації було обрано 29 осіб. Президію було обрано у складі кореспондента газети «Кіровоградська правда» Юрія Матівоса (голова), директора Державного архіву області Сергія Шевченка (заступник голови), директора обласної станції юних туристів Ольги Присяжної, археолога, доцента педінституту Нінель Бокій, завідувача обласного партійного архіву Володимира Калініченка, літературознавця, доцента педінституту Григорія Клочека. Такий

склад свідчив про спробу об'єднати всі сили наукової спільноти міста. Присутність у складі ради організації директора Державного архіву області, відомого краєзнавця С. Шевченка не могло не сприяти покращенню доступу до архівних матеріалів нових дослідників. На конференції була обрана делегація на Всеукраїнський установчий з'їзд. На з'їзді Юрія Матівоса було обрано членом правління Всеукраїнської спілки краєзнавців. Кіровоградщина стала першою областю в Україні, де настановча конференція відбулася до установчого Всеукраїнського з'їзду.

Під впливом змін суспільно-економічної формації в країні, розвитку суспільно-політичних процесів нового часу у перші роки третього тисячоліття відбулося певне послаблення формальної сторони роботи обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, занепад її організаційно-творчої єдності. У зв'язку з цим 16 квітня 2004 року було проведено установчу конференцію «Кіровоградської обласної спілки краєзнавців», чий статут як статут обласної організації 14 вересня 2004 року затверджено президією правління Всеукраїнської спілки краєзнавців. Головою обласної організації краєзнавців Кіровоградщини було обрано старшого наукового співробітника відділу історії Кіровоградського обласного краєзнавчого музею Костянтина Шляхового. 5 грудня 2007 року відбулася звітно-виборна конференція Кіровоградської обласної спілки краєзнавців, під час якої було обрано новий склад правління організації на чолі з Олегом Бабенком.

Після набуття Всеукраїнською спілкою краєзнавців статусу Національної творчої спілки 28 травня 2010 року відбулася звітно-виборча конференція громадської організації «Кіровоградська обласна спілка краєзнавців», що була, водночас, і Установчою конференцією Кіровоградської обласної організації Національної спілки Краєзнавців України. На обласному форумі дослідників і знавців рідного краю було вирішено не лише утворити обласний осередок Національної творчої спілки – добровільне об'єднання професійних дослідників і літописців рідного краю, а й з метою організації масового краєзнавчого руху зберегти громадську організацію «Кіровоградська обласна спілка краєзнавців». Головою правління обох організацій було обрано керівника Кіровоградського обласного відділення Пошуково-видавничого агентства «Книга Пам'яті України» Олега Бабенка.

Важливим чинником розвитку краєзнавчого руху на Кіровоградщині стало заснування обласної краєзнавчої премії. Так, 17 грудня 1993 р. XV сесія обласної ради народних депутатів I (XXI) скликання ухвалила рішення «Про обласну краєзнавчу премію імені Володимира Ястребова» і затвердила положення про неї. Кіровоградська область стала першою і тривалий час єдиною, де існує подібна премія.

З того часу щороку на здобуття премії висувається творчий (індивідуальний чи колективний) доробок близько 10–15 претендентів – дослідників в галузях історичного, літературного, музичного, фольклорно-етнографічного, природничого, географічного, бібліотечного краєзнавства, який жваво обговорюється у засобах масової інформації, представляється й аналізується на засіданнях краєзнавчих спільнот, різноманітних заходах у закладах освіти й культури. З травня 1994 року (премія урочисто вручається в Міжнародний день музеїв), коли названо імена перших лауреатів, понад 80 осіб та близько 10 колективних авторів стали переможцями цього творчого змагання.

Слід зауважити, що впродовж 1990–2010-х рр. у кіровоградській дослідницькій спільноті йшла певна боротьба між пережитками радянських підходів та дещо невідпрацьованими новітніми методологічними принципами. Після кардинальних змін у країні 2014–2015 рр. виникла нова ситуація, яка спричинила ситуацію подвійних можливостей, яка могла вирішитися або встановленням нової ідеології або повною деідеологізацією історичної науки.

Перспектива відходу від ідеологічних критеріїв з точки зору дослідника завжди є виграшною. Найчастіше в Україні ідеологія іде попереду історії. Спершу формується стандарт подання матеріалу, потім – сам матеріал. Фактично між істориками різних точок зору протиріч немає. Вся різниця полягає лише у певному наборі фактів, які використовує той чи інший фахівець, аргументуючи власну думку.

Непримиренними протиріччя стають лише тоді, коли у суто наукову суперечку втручаються ідеологія та політика. Саме це зараз і відбувається у сучасній українській державі. На даний момент тенденції, що панують у кіровоградському краєзнавстві визначаються саме таким чином. Поряд з клопіткою, терплячою роботою з виявлення нових сторінок регіональної історії відбуваються палкі ідеологічні баталії. Наприклад, проблема перейменування міста. При цьому застосовуються різноманітні некоректні прийоми протистояння, перехід на особистості, звинувачення одне одного у різноманітних «зрадах», палке бажання переможного танцю на кістках опонента.

Така ситуація не може не шкодити звичайній повсякденній краєзнавчій роботі. Тим більше, що насправді робота кіровоградських краєзнавців ще далека від завершення. Майже кожен місяць у обласному архіві та приватних колекціях, під час археологічних досліджень, знаходяться нові документи та артефакти, які дозволяють розглядати події історії області та країни під абсолютно новим кутом.

Хоча кіровоградські краєзнавці досліджують абсолютно різні проблеми історії краю, слід, однак, заявити певні пріоритети у головних напрямках

досліджень. У більшості випадків дослідники малої батьківщини звертаються до найбільш яскравих періодів української історії – історія козацтва, історія заселення Центрально-Українського регіону, зародження українського культурницького руху, українських визвольних змагань 1917–1921 рр., історія колективізації та Голодомору 1932–1933 рр., масових репресій 1930-х–1940-х рр., історія Кіровоградщини у період Другої світової війни та післявоєнного лихоліття. Значна кількість досліджень присвячена видатним землякам, локальній історії окремих населених пунктів тощо.

Проте, слід зазначити, що тематика досліджень постійно піддається корегуванню. Так ще у 2011 р. у «Обласній програмі збереження історичної пам'яті про Перемогу у Великій Вітчизняній війні на 2011–2020 роки» результати досліджень з історії тієї війни вважалися одним з головних засобів патріотичного виховання, а сама програма фактично виглядала як продовження радянського підходу до регіональних проблем, що залишилися з Другої світової. Проте вже у 2014–2015 рр. зміна ідеологічної парадигми розбудови української держави зробили більшість заходів непотрібними. До того ж вивчення подій періоду окупації виявило, що більшість історичних стереотипів, що залишилися у спадок від СРСР, засновані на викривленні фактів. Отже, практично всі події, пов'язані з Другою світовою війною на Кіровоградщині, потребують вже не тільки переосмислення, але фактично повторного вивчення із залученням достатньо великої кількості науковців та краєзнавців-ентузіастів.

І це у той час, коли кіровоградські дослідники відкривають нові теми, як, наприклад, молодий дослідник історії кіровоградської преси Роман Базака або Юрій Митрофаненко, які мають шанс розпочати цікаву дискусію навколо подій революції 1917–1921 рр. Також можна згадати співробітників Державного архіву Кіровоградської області Івана Петренка, який зробив багато для переосмислення подій першої 1920–1940-х рр., Вадима Колечкіна, що започаткував цікаву лінію у переосмисленні військових подій Другої світової війни, та багато інших молодих дослідників, а також ветеранів краєзнавчого руху в регіоні.

З огляду на зазначене, не випадковим стало оновлення «Краєзнавчого вісника Кіровоградщини», перший з десяти випусків якого побачив світ у 2007 році. Нове видання, що зареєстроване в органах юстиції як засіб масової інформації, отримало назву «Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України». У 2014 р. побачили світ перші три випуски збірника, які добре висвітлили тогочасний стан справ у краєзнавстві області. До I-го випуску увійшли матеріали та статті, присвячені 70-річчю утворення Кіровоградської області. До II-го – матеріали науково-практичної конференції «Центральна Україна у вирі Другої світової війни». До III-го – матеріали, присвячені 200-річчю з Дня народження Т.Г. Шевченка.

У 2015 році видано IV випуск збірника, присвячений 90-річчю Державного архіву Кіровоградської області та 90-річчю Національної спілки краєзнавців України.

Загалом, чи не єдиною темою, яка викликає загальний інтерес усіх поколінь та напрямків краєзнавців, є вивчення культурного життя Єлисаветградщини-Зінов'євщини-Кіровоградщини. Саме місто має давні культурні та освітні традиції. Отже, поле діяльності тут досить широке. З містом пов'язані окремі епізоди життя і діяльності музикантів світового рівня Кароля Шимановського, Генріха Нейхгауза, Юлія Мейтуса та інших, корифеїв українського театру Марка Кропивницького та Івана Тобілевича (Карпенка-Карого), політика й письменника Володимира Винниченка, поетів Євгена Маланюка, Арсенія Тарковського, письменника Юрія Яновського та багатьох інших діячів світової та української культури. Відповідно і вивчення цих епізодів, пов'язаних з народженням, вихованням, життям та творчістю видатних митців, відіграє важливу роль у творчих пошуках кіровоградських краєзнавців.

Окрім подібних яскравих постатей можна згадати значну кількість людей, які з певної причини не досягли цього рівня таланту та не стали відомими, проте, маючи певні здібності, залишили слід у культурному житті міста, а, отже, мають бути увічнені принаймні для історії міста. Для прикладу можна привести постать письменника і вченого-літературознавця та краєзнавця Миколи Кузьмовича Смоленчука, презентація краєзнавчого доробку якого відбулася у Державному архіві Кіровоградської області, де міститься і фонд особового походження знаного земляка. Організатори презентації змогли пов'язати життєвий шлях Смоленчука з формуванням його як літератора, громадянина, філософа, вихователя. Таким чином, звичайна демонстрація праць одного з кіровоградських авторів фактично перетворилася на світоглядно-філософський перфоманс, який показав витоки краєзнавчого дару, що виник та сформувався у нашому краї.

Неоціненним надбанням історії розвитку краєзнавчого руху на Кіровоградщині стали ініційовані невтомною трудівницею на ниві краєзнавчих досліджень Почесним краєзнавцем України Ларисою Гайдою обласні науково-практичні історико-краєзнавчі тематичні конференції (відбулося 11 тематичних конференцій) та студії з пам'яткознавства Кіровоградщини, приурочені до Міжнародного дня пам'яток історії та культури, що проходили у Кіровоградському обласному інституті післядипломної освіти імені Василя Сухомлинського, а також започатковані Кіровоградськими міським літературно-меморіальним музеєм І. Карпенка-Карого, обласною організацією Національної спілки краєзнавців України та обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського, у 2008 р. щорічні обласні літературно-краєзнавчі Куценківські читання, присвячені

пам'яті видатного кіровоградського краєзнавця професора Леоніда Куценка. Фактично Куценківські читання є своєрідною щорічною загальною звітною конференцією дослідників краю. На читаннях представлені абсолютно різні за напрямками та якістю матеріали і через це на перший погляд захід виглядає дещо строкато. Проте подібний форум дуже важливий з точки зору всієї краєзнавчої спільноти, адже є добрим стимулом для початківців, а також досвідчених краєзнавців за рахунок внесення елементу творчого змагання.

Також необхідним елементом кіровоградської краєзнавчої парадигми є поєднання регіональної історії з історією України. Так, VII Куценківські читання, що відбулися 15 лютого 2014 р., були присвячені 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка. На конференцію було подано матеріали, що стосувалися подій та місць, пов'язаних із перебуванням Т.Г. Шевченка на Кіровоградщині, проведення заходів із вшанування та увічнення його пам'яті, дослідження шевченкознавчого потенціалу місцевих музеїв, архівів, бібліотек, приватних колекцій, популяризації літературно-мистецької спадщини Кобзаря, питання залучення молоді та педагогічної громади до процесу вивчення, дослідження, збереження творів та пам'ятних місць, пов'язаних з іменем Кобзаря. Матеріали конференції, що зібрала кращих літературознавців, музикознавців, педагогів та ентузіастів місцевого краєзнавства були відображені у спеціальному випуску науково-краєзнавчого видання «Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України». Також збірник вмістив матеріали засідання «Краєзнавчих студій», які щотижня організовує Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського від 11 грудня 2014 року.

Провідними дослідницькими центрами – осередками краєзнавчого руху в області досі вважаються Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка та Кіровоградський національний технічний університет, Кіровоградський обласний краєзнавчий музей, які об'єднують найбільшу кількість дипломованих спеціалістів. Проте слід відзначити, що більше відповідають краєзнавчим критеріям інші заклади, які мають серед працівників – членів Національної спілки краєзнавців: Державний архів Кіровоградської області та Кіровоградський інститут післядипломної освіти імені Василя Сухомлинського, Кіровоградський обласний художній музей, Кіровоградський міський літературно-меморіальний музей І. Карпенка-Карого, Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, які працюють безпосередньо з документальним, епістолярним та етнографічним тощо матеріалом. Значну роль у популяризації краєзнавства в області відіграє Кіровоградська обласна наукова бібліотека імені Дмитра Чижевського, де окрім засідань

краєзнавчих студій, що проводяться в останній четвер кожного місяця, ведеться планомірна й клопітка робота за всіма напрямками, а не лише бібліотечного, краєзнавства.

Золотий фонд кіровоградського краєзнавства становлять вчителі та окремі ентузіасти з районів та міст області. Незважаючи на ті чи інші негаразди в суспільно-політичному житті нашого сьогодення кіровоградські краєзнавці продовжують свою спільну працю з вивчення минувшини своєї країни, заради її майбутнього.

*Бабенко Олег Олександрович,
Колєчкін Вадим Петрович*

Хронологія діяльності Кіровоградської обласної організації НСКУ

2002

12–13 вересня. Відбулася обласна науково-практична історико-краєзнавча конференція присвячена 250 річчю масового залюднення краю. Організаторами конференції були Кіровоградський обласний інститут післядипломної освіти, Обласна організація Всеукраїнського товариства «Просвіта», обласне історико-культурологічне товариство «Ойкумена». Головними завданнями конференції вважалися: дослідження маловідомих сторінок історії краю, систематизація та узагальнення краєзнавчих досліджень, привернення уваги державних та громадських організацій, широкого загалу до проблем вивчення та збереження пам'яток історії та культури, популяризація краєзнавчих досліджень, підготовка до 250-річного ювілею, залучення молоді до краєзнавчо-дослідницької діяльності, популяризація знань про період заселення краю.

2005

22–23 вересня. В обласному інституті післядипломної освіти ім. Василя Сухомлинського відбулася обласна науково-краєзнавча конференція «Актуальні аспекти дослідження краю (1920–1945 рр.) та використання краєзнавчих матеріалів у навчально-виховному процесі. У конференції взяли участь педагоги-краєзнавці, науковці, викладачі, аспіранти, студенти, педагоги-аматори, представники державних, громадських організацій, архіву, обласної універсальної бібліотеки ім. Д. Чижевського, музеїв та громадськості області.

2006

20 листопада. Управління культури та туризму обласної державної адміністрації, обласний краєзнавчий музей, обласна спілка краєзнавців

провела науково-практичну конференцію «Національні культури у процесі формування української нації». У конференції взяли участь провідні краєзнавці, що займалися проблемами соціокультурних відносин на Кіровоградщині.

2008

15 лютого. В області започатковані Куценківські читання на спомин про видатного краєзнавця Кіровоградщини Л.В. Куценка. 15 лютого у міському літературно-меморіальному музеї І.К. Карпенка-Карого відбулися I обласні краєзнавчі Куценківські читання, які були присвячені життєвому і творчому шляху кіровоградців: письменників Євгена Маланюка, Миколи Смоленчука, Віктора Блізнеця, Наталії Зеленської, Володимира Козлова-Качана, Івана Хоменка, Костя Оверченка, Леоніда Куценка, композитора Кароля Шимановського, краєзнавця Дмитра Фартушника. У рамках заходу була представлена нова музейна виставка «А найбільш я любив Україну...», присвячена Л.В. Куценку.

7 листопада. Відбулася обласна краєзнавча наукова конференція, присвячена 75-м роковинам Голодомору 1932–1933 років «Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні у документах ГПУ-НКВС».

26 листопада. У Кіровоградському державному педагогічному університеті імені В. Винниченка відбулася обласна науково-практична конференція «Трагедія Голодомору 1932–1933 років на Кіровоградщині».

18 грудня. У відділі краєзнавства обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д. Чижевського відбулась обласна конференція «До 20-річчя організаційного згуртування краєзнавців області та 70-річчя утворення Кіровоградської області». У заході взяли участь кіровоградські краєзнавці, представники наукової, освітньої громадськості. У рамках конференції відзначено заслуги в галузі краєзнавства відомих дослідників краю. Зокрема, В'ячеславу Євгеновичу Шкодї присвоєно звання лауреата премії ім. Д. Яворницького за вагомий внесок у популяризацію та дослідження рідного краю. Відділ краєзнавства підготував книжкову виставку «Заповідники нашої духовності», на якій представлено вагомий творчий доробок краєзнавців за попередні роки.

2009

На II обласних краєзнавчих Куценківських читаннях розглядалася проблема «Краєзнавчо-культурницька діяльність на Кіровоградщині у ХХ ст.(до 70-річчя утворення Кіровоградської області)». На читаннях розглядалися питання дослідження історико-культурної та природної спадщини Кіровоградщини ХХ ст., життєвий та творчий шлях наших земляків-дослідників краю, пошуково-дослідницька діяльність музеїв, бібліотек,

громадських організацій, науковців, педагогів, розвиток різних напрямків місцевого краєзнавства, сучасні форми і методи залучення учнівської та студентської молоді до проблем дослідження й збереження історико-культурної спадщини регіону.

Крім того, протягом року на Кіровоградському обласному телебаченні:

– було започатковано і діє телевізійний проект «Визначні постаті Степової Еллади» – короткі розповіді про вихідців з краю від XVIII до сьогодення (понад 500 імен у всеукраїнському і світовому контексті) – форма подачі – рекламні блоки між телепередачами;

– у щотижневій авторській програмі Валентини Лісняк «Дар Божий» діяли сторінки-рубрики «Відлуння історії» та «Пам'ятні дати» за участю Почесного краєзнавця Кіровоградщини, лауреата обласної краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова Станіслава Янчукова;

– була представлена щотижнева авторська передача Сергія Бабенка «Пам'ять», присвячена сторінкам історії території нинішньої Кіровоградщини;

– краєзнавці є учасниками тематичних телепередач циклу «Озирнись» та «Повернення до святинь», присвячених проблемам духовності, історичної пам'яті та збереження історико-культурного середовища на Кіровоградщини.

Провідні краєзнавці неодноразово звучали на обласному радіо.

Питання краєзнавства широко висвітлюються на сторінках обласної періодики відомими в області краєзнавцями й пам'яткоохоронцями – Заслуженими журналістами України Б. Куманським у обласній газеті «Народне слово», Ю. Матівосом у «Кіровоградській правді» та «Вечірній газеті», а також Л. Френчко у обласній газеті «Ведомости+». Краєзнавчі рубрики діють у всіх 21 районних газетах Кіровоградщини.

Протягом року краєзнавцями області було видано понад 20 окремих видань. Так, 21 січня в рамках заходів з відзначення 70-річчя від дня заснування Кіровоградської області у приміщенні ОДА було презентовано альбом В. Кривенка та К. Шляхового «Символіка Кіровоградщини». Науковим консультантом видання виступив кандидат історичних наук, доцент КДПІ С. Шевченко. Книга, багата на ілюстрації, уповні висвітлює тему розвитку місцевої символіки на теренах сучасної Кіровоградщини.

Також провідні науковці міста презентували у 2009 році фундаментальне ювілейне видання «Кіровоградщина. Історія. Традиції. Сучасність», що було підготовлене до 70-річчя утворення області. Це унікальне видання (колективна праця краєзнавців області) висвітлює історію і сучасність нашого краю, розповідає про минуле нинішньої Кіровоградщини, її видатних людей, знайомить із етапами розвитку економіки, сільського господарства області, науковими і культурними досягненнями. Книга ілюстрована унікальними фотографіями і репродукціями творів місцевих художників та майстрів декоративно-ужиткового мистецтва.

У приміщенні відділу мистецтв обласної універсальної наукової бібліотеки імені Д. Чижевського відбулася презентація книжки Володимира Боська «Історичний календар Кіровоградщини на 2009 рік: Люди. Події. Факти».

21 травня. В обласній універсальній науковій бібліотеці імені Д. Чижевського відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Бібліотека ХХІ століття: історія, трансформація, подолання стереотипів». На конференції було презентовано перше унікальне видання «Бібліотека – свідок і творець історії Краю», яке розкриває історію Кіровоградської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д. Чижевського.

У рамках відзначення Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні у приміщенні обласного художнього музею відбулася презентація книжки Івана Петренка «Відібране життя: розкуркулення на Кіровоградщині». Також відбулися презентації видань «Краєзнавчий вісник Кіровоградщини. Вип. II», «Краєзнавчий вісник Кіровоградщини. Вип. III», книги «Долі поляків на Кіровоградщині», у якій висвітлюються теми, пов'язані з життям і творчістю композитора Кароля Шимановського, його родини та інших видатних поляків, діяльністю польських товариств, заснуванням католицької школи і навчанням польській мові, репресіям та утискам поляків за часів комуністичного режиму.

2010

Лютий. Відбулися III обласні краєзнавчі Куценківські читання, присвячені 155-річчю від дня народження Володимира Ястребова. На конференції були розглянуті проблеми дослідження історико-культурної та природної спадщини краю другої половини XIX – початку XX ст., життя і діяльність В. Ястребова та інших викладачів навчальних закладів Єлисаветграда та нашого краю, життя та діяльність видатних випускників навчальних закладів, їх внесок у розвиток культури і освіти, історії заснування музеїв, історії колекціонування, обговорювалися краєзнавчі знахідки наших земляків-дослідників краю, пошуково-дослідницька діяльність музеїв, бібліотек, громадських організацій, науковців, педагогів, краєзнавча премія імені Володимира Ястребова.

23 грудня. У приміщенні Державного архіву Кіровоградської області відбулася спільна з Кіровоградським національним технічним університетом краєзнавча науково-практична конференція, присвячена 85-річчю Держархіву області. Зі своїми науковими доробками за документами Держархіву області в конференції взяли участь працівники архіву, викладачі та студенти Кіровоградського національного технічного університету, співробітники обласної наукової універсальної бібліотеки ім. Д. Чижевського, обласного краєзнавчого та художнього музеїв, обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

2011

15 лютого. У Кіровограді з нагоди 50-річчя знахідки Глодоського скарбу відбулись IV обласні краєзнавчі Куценківські читання, на яких розглядалися проблеми археології та давньої історії краю. Метою читань було залучення науковців, педагогів, співробітників музеїв, студентів та учнівської молоді до вивчення, дослідження і збереження історико-культурної спадщини давньої історії краю. На конференції були обговорені історія археологічних досліджень краю, стан дослідження та збереження пам'яток археології та давньої історії, сучасні археологічні дослідження та розвідки краєзнавців, археологічні зібрання у музейних колекціях та у місцевій символіці, шляхи популяризації давньої історії та археології та використання потенціалу у туристичній діяльності, залучення учнівської та студентської молоді до проблем дослідження й збереження історико-культурної спадщини.

Провідні археологи області виступили з доповідями «Про діяльність Кіровоградської охоронної археологічної експедиції» (М. Тупчієнко), «Про створення археологічної карти Кіровоградщини» (О. Чорний), «Пам'ятки археології національного значення на території краю» (В. Собчук), «Археологічні пам'ятки в колекції обласного краєзнавчого музею» (П. Рибалко), «Про підготовку навчальної програми курсу за вибором «Археологія та давня історія краю» (Л. Гайда), «Археологічні дослідження Пантелеймона Куліша на Олександрівщині» (В. Білошапка). Цікавими стали повідомлення краєзнавців та педагогів – С. Головка (Ульяновський район), Н. Бібік (м. Бобринець), І. Порхун (м. Новоукраїнка), С. Колісніченка (м. Помічна) та А. Бутка (м. Світловодськ).

Учасники читань обговорили питання щодо підготовки та відзначення 250-річчя від початку розкопок відомого Мельгуновського кургану (1763), що стало початком археологічних досліджень на території України.

22 червня. У КДПУ імені Володимира Винниченка відкрився перший в області музей археології. Експозиція музею складається з археологічних знахідок з усієї території України. Більша частина експонатів була знайдена студентами історичного факультету університету під час розкопок, що почалися на Кіровоградщині під керівництвом Н.М. Бокій – археолога, краєзнавця, дослідника старожитностей Кіровоградщини.

2012

Лютий. Відбулися V обласні Куценківські читання. Вони були присвячені 130-річчю українського театру корифеїв. Темами доповідей стали життєпис видатних митців нашого краю, історія українського театру корифеїв, їхні зв'язки з рідним краєм, сучасні літературні та театральні процеси на Кіровоградщині, увічнення пам'яті корифеїв на терені краю, перспективи розвитку літературного краєзнавства, пошуково-дослідницька діяльність

музеїв, бібліотек, архівів, навчальних закладів, громадських організацій в галузі літературного краєзнавства та театрознавства.

18–19 квітня. Відбулися I студії з пам'яткознавства Кіровоградщини, приурочені до Міжнародного дня пам'яток історії та культури. Учасникам була запропонована до розгляду науково-методична проблема: «Інтеграція потенціалу українського пам'яткознавства в освітній простір краю». Головною метою проведення студій була популяризація пам'яток національного та місцевого значення та використання їх потенціалу в системі діяльності навчальних закладів, створення умов для розвитку пам'яткознавчих досліджень, активізація співпраці педагогів, науковців, працівників музеїв, широких кіл громадськості, розвиток міжгалузевих зв'язків. Студії працювали за наступною тематикою: місцеві пам'ятки археології, архітектури та містобудування як історичні джерела; місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних земляків-пам'яткознавців; сучасні регіональні пам'яткоохоронні проекти; статус місцевих пам'яток, проблеми підходів до оцінки їх історичної значимості; проблеми популяризації пам'яток у засобах масової інформації; методика використання пам'яток у системі діяльності навчальних закладів. У рамках заходу працювали:

18 квітня – студія пам'яток археології, що проходили у археологічному музеї імені Нінель Бокій при Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, на яких було презентовано видання «З глибини віків. Збірка нарисів та статей з археології Кіровоградщини. – Випуск I».

19 квітня – студія пам'яток архітектури (у відділі мистецтв Кіровоградської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Дмитра Чижевського). Обговорювалась концепція та зміст навчального посібника «Пам'ятки архітектури рідного краю».

6–7 червня. У Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка відбулася Міжнародна наукова конференція «Синьоводська битва 1362 року в контексті середньовічної історії Східної Європи», приурочена 650-річчю битви на Синіх Водах.

6–7 червня. В області провадила роботу щорічна Науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України, присвячена тематиці «Сторінки історії Кіровоградщини: від минулого до сьогодення». Метою експедиції стало ознайомлення з історико-культурною спадщиною краю, з'ясування стану збереження пам'яток, зустрічі з науковцями, музейниками, краєзнавцями щодо розвитку краєзнавчого руху на Кіровоградщині. Учасники експедиції: Р. В. Маньковська – заступник голови НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАНУ; О.П. Гончаров – голова правління Київської міської організації НСКУ, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; Г.П. Савченко – голова

правління Київської обласної організації НСКУ професор Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; А.В. Блануца – член НСКУ, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, Л.В. Псковська. – відповідальний секретар Чернігівської обласної організації НСКУ, доцент Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, краєзнавці Кіровоградщини. Проректор з науково-педагогічної роботи Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка І.А. Козир представила краєзнавцям Археологічний музей університету, де зберігаються знахідки багаторічних археологічних експедицій викладачів та студентів закладу. Музейні колекції свідчать про створену потужну археологічну школу на Кіровоградщині, центром якої виступає університет. Також учасники експедиції відвідали відомий культурно-мистецький осередок області «Хутір Надія».

7 червня За програмою експедиції учасники відвідали Новоархангельськ. У Новоархангельську учасники експедиції зустрілись з краєзнавцями області, обговорили питання охорони культурної спадщини, концептуальні засади реекспозиції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, перспективи туристичних рекреаційних зон області, оглянули місцевий краєзнавчий музей, створений колишнім вчителем математики Ю.Б. Садовенко. Учасники експедиції здійснили виїзд в с. Торговиця на археологічні розкопи біля р. Синюхи. Розповідь керівника археологічної експедиції І.А. Козир та коментарі фахівців, зокрема члена-респондента НАН України О.П. Моці, висвітлили історію археологічних досліджень місцевості, на підставі яких реконструюють історичні події XIV ст. Унікальні археологічні знахідки збагатили джерельну базу дослідження дискусійних питань в історії України.

2013

Січень. Відбулася регіональна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю утворення Кіровоградської області, «Історія Кіровоградщини у дзеркалі книги (1939–2013 роки)». Організатори конференції: відділ краєзнавства ОУНБ ім. Д. Чижевського та кафедра всесвітньої історії КДПУ ім. В. Винниченка. Мета конференції – показати історію Кіровоградської області на сторінках книг за період (1939–2013 рр.). У роботі конференції брали участь кіровоградські науковці, аспіранти та студенти Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка, співробітники Кіровоградського обласного краєзнавчого та Світловодського міського краєзнавчого музеїв, спеціалісти Державного архіву Кіровоградської області, працівники комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського», краєзнавці.

Лютий. На VI Куценківських читаннях розглядалася проблема «Дві по-статі літературного краєзнавства: М.К. Смоленчук та Л.В. Куценко», що включала питання життєпису видатних земляків-вчених, літераторів, художників, музикантів, діячів театрального мистецтва, краєзнавців. Також учасникам пропонувалось розглянути проблематику історичних ракурсів українського краєзнавства та перспектив його розвитку на Кіровоградщині.

19–20 вересня. Відбулися II студії з пам'яткознавства, присвячені проблемі «Пам'ятки науки і техніки Кіровоградщини: дослідження та використання в освітньому просторі». Тематика студій: пам'ятки науки і техніки в музейних зібраннях та приватних колекціях; технічні музеї та комплекси на Кіровоградщині; пам'ятні місця, пов'язані з життям і діяльністю видатних земляків – діячів науки і техніки; методика використання пам'яток науки і техніки в системі діяльності навчальних закладів; сучасні пам'яткоохоронні технічні проекти на Кіровоградщині; пошуково-дослідницька діяльність музеїв, бібліотек, архівів, навчальних закладів, громадських організацій в галузі технічного пам'яткознавства; пам'ятки землеробства, пам'ятки гірничого, фабрично-заводського виробництва; пам'ятки гідротехнічного виробництва; пам'ятки шляхового та залізничного виробництва. Цікавим стало спілкування науковцями Центру пам'яткознавства НАН України (директор О.М. Титова), який було утворено за сприяння Товариства. З метою популяризації цього наукового напрямку виникла ідея започаткувати обласні пам'яткознавчі студії, присвячені нашій землячці Євгенії Михайлівні Чабаненко, яка здійснила вагомий внесок у розвиток українського пам'яткознавства та краєзнавства.

2014

15 лютого. У кіровоградському літературно-меморіальному музеї І.К. Карпенка-Карого відбулися традиційні Куценківські читання. На цей раз вони були присвячені висвітленням подій та місць, пов'язаних з перебуванням Т.Г. Шевченка на Кіровоградщині, проведенню заходів із вшанування та увічнення його пам'яті, дослідження шевченкознавчого потенціалу місцевих музеїв, архівів, бібліотек, популяризації літературно-мистецької спадщини Кобзаря, питань залучення молоді та педагогічної громади до процесу вивчення, дослідження, збереження творів, та пам'ятних місць, пов'язаних з іменем Кобзаря.

Червень. На краєзнавчих студіях у ОУНБ ім. Д. Чижевського було презентоване видання Василя Даценка «Зелена брама: повернення до легенди». Автор, за його словами, поставив за мету зрозуміти витoki і наслідки трагедії, що сталася на клаптику української землі з поетичною назвою «Зелена Брама». Використав при цьому раніше недоступні архівні матеріали, зібрані у різних куточках колишнього СРСР спогади ветеранів 6-ї та 12-ї армій,

листи і фотографії їхніх родичів, результати пошукової діяльності. Всі ці матеріали дозволили створити правдиву і чесну історію справжнього подвигу народу, який ціною численних жертв відвів від усього людства смертельну загрозу ХХ століття. Книга-фоліант побачила світ завдяки творчому колективу поліграфічно-видавничого центру ТОВ «Імекс-ЛТД».

11 грудня. Відбулося засідання Краєзнавчих студій з нагоди 200-річного ювілею Великого Кобзаря під назвою «Рік Тараса Шевченка на Кіровоградщині». Захід став своєрідним підведенням підсумків проголошеного в Україні року Шевченка. Ведучими на зустрічі були директор Державного архіву Кіровоградської області Олег Бабенко та методист обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського Лариса Гайда. На студіях були представлені проекти «Кіровоградщина – Кобзареві». Були обговорені теми: «Шевченко – явище незбагненне», «Вплив по-статі Тараса Шевченка на розвиток української ідеї, як складова просвітницької діяльності», «І щоб духом його запліднити українську ниву», з якими виступили науковці Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені В. Сухомлинського І. Маранська, Ю. Митрофаненко, І. Небеленчук. На заході виступили директор Знач'янського міського краєзнавчого музею Т. Кулик, директор Кіровоградського міського літературно-меморіального музею І.К. Карпенка-Карого К. Лісняк, журналістка Л. Ніколаєвська, радник з питань культури Кіровоградського міського голови М. Барабуля, старший науковий співробітник Державного архіву Кіровоградської області О. Салоїд, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедрою української літератури Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка Г. Клочек. З медіапроектom «Єлисаветградськими шляхами Кобзаря» ознайомила присутніх завідувача відділом рідкісних і цінних видань Н. Зеленська.

23 жовтня. У приміщенні Державного архіву Кіровоградської області відбулася обласна науково-практична конференція «Центральна Україна у вирі Другої світової війни», присвячена 70-й річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників. На конференції виступили з доповідями провідні краєзнавці області та викладачі кіровоградських навчальних закладів, спеціалісти архівних та музейних установ. Доповіді були присвячені питанням висвітлення історії бойових дій, персоналіям військових діячів та військовослужбовців Радянської Армії, що брали безпосередню участь у бойових діях на території нашого краю, історії окупаційного режиму на Кіровоградщині, питанням боротьби з окупантами, окремим аспектам післявоєнної відбудови області.

18 грудня. У Кіровоградській обласній юнацькій бібліотеці ім. О.М. Бойченка відбулася зустріч старшокласників Кіровоградської ЗОШ I–III ст. № 20 з директором Державного архіву Кіровоградської області, головою

обласної організації Національної спілки краєзнавців України, членом Національної спілки письменників України О.О. Бабенком та з головою Кіровоградської обласної організації Національної спілки письменників України В.В. Бондарем на тему: «Кіровоградській обласній організації Національної спілки письменників України – 30 років!». Під час проведення заходу Державним архівом Кіровоградської області було презентовано електронний фотоальбом «Осяяні словом», присвячений 30-річчю створення Кіровоградської обласної організації Національної спілки письменників України.

2015

25 березня. Відбулося відкриття меморіальної дошки В'ячеславу Євгеновичу Шкодї на будівлі Знам'янського міського краєзнавчого музею.

8 жовтня. У Державному архіві Кіровоградської області відбулася Відкрита обласна науково-практична історико-краєзнавча конференція «Кіровоградщина: історія та сучасність», присвячена 90-річчю утворення установи та 90-річчю Національної спілки краєзнавців України. У заході взяли участь науковці, краєзнавці, громадськість Кіровоградщини та інших регіонів України.

29 грудня. В обласній універсальній науковій бібліотеці імені Д. Чижевського відбулася презентація щорічного видання «Історичний календар Кіровоградщини на 2016 рік. Люди. Події. Факти» (автор-упорядник Володимир Босько).

2016

15 лютого. У Кіровоградському міському літературно-меморіальному музеї І.К. Карпенка-Карого відбулися ІХ обласні літературно-краєзнавчі Куценківські читання, серед організаторів яких – Кіровоградська ОО НСКУ.

23 лютого. У відділі краєзнавства Кіровоградської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д.І. Чижевського відбулося засідання Краєзнавчих студій: «Єлисаветградська преса кінця ХІХ – початку ХХ століття».

30 березня. У Державному архіві Кіровоградської області презентували книгу знаного вченого-літературознавця, письменника та краєзнавця Миколи Смоленчука «Скарби Золотого Поля: вибрані краєзнавчі розвідки, есеї та статті» (упорядник – голова Кіровоградської ОО НСКУ О. Бабенко).

22 квітня. У Кіровоградській обласній універсальній науковій бібліотеці презентували книгу «Олександрійський район: пам'ять століть. Рік 2016. Знаменні та пам'ятні дати на 2016 рік. Збірка краєзнавчих статей».

5 травня. У конференц-залі Державного архіву Кіровоградської області відбулася презентація книги «Переможці» краєзнавця Івана Петренка.

18 травня. У Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї відбулися урочистості з нагоди вручення обласної краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова.

24 травня. У конференц-залі Державного архіву Кіровоградської області відбулася зустріч представників наукової та творчої громадськості «Згадуючи Шевченків». Під час заходу було презентовано фонд особового походження відомого краєзнавця Кіровоградщини Сергія Шевченка та його книга «Кобзар і Кіровоградщина».

2 вересня. Відбулося засідання Музейного клубу міста Кропивницького. До клубу належить більше 40 музеїв різних форм власності та профілів. Спільнота створена з метою ознайомлення мешканців і гостей міста з музейним простором Кропивницького та обміну інформацією серед музейних працівників. На засіданні розглядалися питання про організацію Музею історії міста, проблеми комунікації музейників у соціальних мережах, відбулась презентація книги спогадів М.Плахотіної «Про людей, про час і про себе».

8–9 вересня. Голова обласної організації НСКУ О. Бабенко взяв участь у заходах з презентації (обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. Чижевського) та вручення літературної премії імені Юрія Яновського, заснованої Компаніївською районною радою, її першим лауреатам (с. Нечаївка Компаніївського району).

26 вересня. У селі Йосипівка Новомиргородського району Кіровоградської області відбулася зустріч, присвячена 95-річчю від дня народження відомого українського бібліографа Федора Кузьмовича Сарани.

10 грудня. Директор Державного архіву Кіровоградської області, голова обласної організації НСКУ О.О. Бабенко взяв участь у проведенні регіональної історико-краєзнавчої олімпіади «Шануй і знай свій рідний край!» серед учнів 9–11 класів загальноосвітніх шкіл області.

2017

18 травня. У Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї відзначили лауреатів обласної краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова. Ними стали: у номінації «Краєзнавчі розвідки з історії міст і сіл краю» Класова Олена Адольфівна (м. Кропивницький) за наукові дослідження, краєзнавчі та музично-критичні статті; у номінації «Наукові дослідження з історії та етнографії краю» Митрофаненко Юрій Станіславович (м. Кропивницький) за книгу «Українська отаманщина 1918–1919 років».

27 травня. Голова обласної організації НСКУ Олег Бабенко взяв участь у засіданні краєзнавчих студій (відділ краєзнавства ОУНБ ім. Чижевського) під час яких було презентовано два випуски альманаху «Інгульський Степ: історія – краєзнавство – родовід – джерела – спадщина».

29 вересня. Краєзнавці взяли участь у засіданні краєзнавчих студій «Сторінками детективних історій нашого міста», які відбулися наприкінці серпня у відділі краєзнавства обласної бібліотеки ім. Д. Чижевського.

18 жовтня. У Державному архіві Кіровоградської області з нагоди відзначення 100-річчя від дня створення системи архівних установ України та 90-річчя журналу «Краєзнавство» відбулася Відкрита обласна науково-краєзнавча конференція «Благословенні ви, сліди...», присвячена життю та діяльності видатних земляків.

2018

5 січня. Відбулась презентація «Наукового збірника Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. Випуск II».

13 лютого. У конференц-залі Державного архіву Кіровоградської області відбулася презентації випуску VII/VIII видання, що продовжується, «Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України».

18 травня. Засідання «круглого столу» на тему «Розплата за незреалізовану державність: Великий терор 1937–1938 років на Кіровоградщині», в рамках якого відбулася презентація онлайн-добірки архівних фотодокументів та матеріалів.

22 травня. У м. Кропивницький, в обласному краєзнавчому музеї, вручили нагороди лауреатам обласної краєзнавчої премії імені Володимира Ястребова – Б. Шевченку, О. Березану та С. Янчукову, В. Поліщуку.

28 травня. Голова обласної організації НСКУ О. Бабенко взяв участь у радіопередачі «Радіодень. День краєзнавства» на радіо «Скіфія-Центр».

6 грудня. Директор Державного архіву області, голова обласної організації НСКУ О. Бабенко взяв участь у засіданні Координаційної ради з питань національно-патріотичного виховання при обласній державній адміністрації.

14 листопада. У Державному архіві Кіровоградської області пройшла обласна науково-краєзнавча конференція «Центральноукраїнський край: історія й особистості», присвячена 80-й річниці утворення Кіровоградської області.

14 грудня. У рамках «Краєзнавчих студій» у відділі краєзнавства обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д. Чижевського відбулася презентація книги Володимира Поліщука «Час псевдонімів і робкорів».

Публікації про діяльність Кіровоградської обласної організації НСКУ

Актуальні аспекти дослідження історії міста (матеріали обласної історико-краєзнавчої конференції). – Кіровоград, 2005.

Краєзнавчий вісник Кіровоградщини. Випуск IV: Спеціальний випуск з нагоди 20-річчя Кіровоградської обласної організації Національної спілки краєзнавців України та 85-річчя Національної спілки краєзнавців України. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2009.

Лауреати обласної краєзнавчої премії ім. В.М. Ястребова. – Кіровоград: Кіровоградська обласна рада, 2014. – 146 с.

Янчуков С.М. З іменем Володимира Ястребова. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2005. – 180 с. – С. 138–139.

Між Бугом і Дніпром. Науково – краєзнавчий вісник Центральної України. Випуск IV. Присвячений 90-річчю створення Державного архіву Кіровоградської області та 90-річчю Національної спілки краєзнавців України / Державний архів Кіровоградської області. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2015. – 372 с.

Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України. Випуск III Спеціальний випуск «Кобзар і Кіровоградщина» / Державний архів Кіровоградської області. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2014. – 119 с.

Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України. Випуск II / Державний архів Кіровоградської області. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2014. – 358 с.

Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України. Випуск I Присвячений 75-ти річчю утворення Кіровоградської області / Державний архів Кіровоградської області. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2014. – 287 с.

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ*

Коротка історична довідка

Установчі збори засновників Луганської обласної організації Національної спілки краєзнавців України відбулися 3 березня 2010 р. На них були присутні: В.С. Курило (головуючий), І.Ю. Савенкова (секретар), Т.Ю. Анпілогова, А.В. Бадер, М.П. Бернацький, О.В. Борисова, Г.І. Божко, Т.В. Віхрова, Н.Т. Гогохія, А.О. Климов, К.І. Красильников, В.Г. Крюков, Г.В. Манциз, О.І. Неживий, О.В. Приколота, В.І. Подов, І.П. Риб'янцева, В.Ф. Семистяга, В.М. Скиба, І.О. Шандра. Про створення осередку доповідав В.С. Курило, про затвердження Положення та обрання керівництва організації – І.Ю. Савенкова. Головним результатом зборів було створення Луганської ОО НСКУ. Головою її правління обрали В.С. Курило; членами правління стали – О.В. Борисова, А.О. Климов, К.І. Красильников, Г.В. Манциз, О.І. Неживий, О.В. Приколота, В.І. Подов, І.П. Риб'янцева, І.Ю. Савенкова, В.Ф. Семистяга; членами Ревізійної комісії – Т.Ю. Анпілогова, М.П. Бернацький, В.Г. Крюков. Цього ж дня присутні затвердили «Положення Луганської обласної організації Національної спілки краєзнавців України».

Свідоцтво про реєстрацію творчої спілки «Луганська обласна організація Національної спілки краєзнавців України» видано Головним управлінням юстиції у Луганській області 13 травня 2010 р. (№ 9).

Станом на 2010 р. склад керівних органів Луганської ОО НСКУ був наступним:

– голова правління – Курило Віталій Семенович, народний депутат України, президент Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;

– заступник – Бурьян Михайло Степанович, завідувач кафедри всесвітньої історії Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор;

– відповідальний секретар – Савенкова Інна Юріївна, доцент кафедри історії України Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат історичних наук, доцент;

– президія правління – В.С. Курило, М.С. Бурьян, А.О. Климов, О.В. Борисова, В.І. Подов, І.Ю. Савенкова;

* Матеріал про Луганську обласну організацію НСКУ неповний у зв'язку із втраченою архіву після початку бойових дій на Сході України.

– члени правління – В.С. Курило, М.С. Бурьян, А.О. Климов, О.В. Борисова, В.І. Подов, К.І. Красильников, Г.В. Манциз, О.І. Неживий, О.В. Приколота, І.П. Риб'янцева, І.Ю. Савенкова, В.Ф. Семистяга;

– члени Ревізійної комісії – Т.Ю. Анпілогова, І.О. Шандра, М.В. Ширяєв.

Діяльність Луганської обласної організації НСКУ полягала, головним чином, в організації та проведенні конференцій (зокрема, наукової історико-краєзнавчої конференції «Краєзнавство на Луганщині за 20 років незалежності України: основні здобутки та перспективи»), підготовці та реалізації різноманітних культурно-просвітницьких (наприклад, Всеукраїнського проекту електронної бібліотеки «Культура України») та наукових (щорічного «Календарю знаменних і пам'ятних дат», «Лемки на Луганщині: сторінки історії і культури») проектів, проведенні ювілейних та творчих вечорів-зустрічей (зокрема до 70-річчя від дня народження луганського письменника І.Д. Низового (1942–2011), до 85-річчя Луганського обласного радіо та ін.) тощо.

У 2012 р. членами ЛОО НСКУ при кафедрі історії України ЛНУ ім. Т. Шевченка створено кафедральне наукове студентське товариство, діяльність якого стосується питань історії та культури Луганщини.

Вагомим практичним здобутком стала підготовка та реалізація на базі Луганської обласної наукової бібліотеки імені О.М. Горького проекту «Краєзнавчі студії».

За участі організації в Луганському Українсько-канадському центрі «Відродження» восени 2013 року відбулася виставка «Луганська Шевченкіана», що проходила в рамках заходів до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

На початку 2014 р. в Луганську відбулася громадська патріотична Акція «Гривня – на пам'ятник Тарасові Шевченку у місті Стаханові Луганської області»; реалізовано веб-проект «Тарас Шевченко», створений на базі офіційного сайту ЛНУ імені Тараса Шевченка з нагоди 200-річчя Кобзаря та 75-річчя присвоєння Ворошиловградському державному педагогічному інституту (зараз – ЛНУ) імені Тараса Шевченка (на сторінках проекту репрезентовано Луганську Шевченкіану).

Після початку бойових дій на Сході України діяльність Луганської обласної організації НСКУ була ускладнена та тимчасово призупинена.

У 2015 р. у співробітництві з Луганським обласним краєзнавчим музеєм та Старобільським гуманітарно-педагогічним коледжем Луганською ОО НСКУ було організовано волонтерську акцію «Вшануй пам'ять своїх предків» у межах якої студенти коледжу прибрали зачну частину старовинного кладовища міста Старобільськ. Крім того, за сприяння Луганської обласної організації НСКУ студенти факультету української філології та соціальних

комунікацій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» взяли участь у Міжнародному конкурсі студентської молоді «Мій рідний край – 2015» у м. Львові; було організовано фестиваль-конкурс образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «Луганщина – світанок України»; відкрито в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» стенд-меморіал загиблим в АТО героям Старобільщини.

У 2015 р. робота Луганської обласної організації НСКУ була ускладнена окупацією частини Луганської області, перебуванням багатьох населених пунктів під владою терористичної організації «ЛНР». Голова Правління – Курило Віталій Семенович – народний депутат України, голова Наглядової ради Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, заслужений працівник освіти України.

Кількість членів організації на грудень 2018 р. складала 78 осіб.

Хронологія діяльності Луганської обласної організації НСКУ

2010

3 березня. Проведення Установчих зборів Луганської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

13 травня. Реєстрація Головним управлінням юстиції у Луганській області творчої спілки «Луганська обласна організація Національної спілки краєзнавців України».

2012

20 січня. Проведення на базі Луганського національного університету імені Тараса Шевченка наукової історико-краєзнавчої конференції «Краєзнавство на Луганщині за 20 років незалежності України: основні здобутки та перспективи».

20 грудня. Проведення Всеукраїнської наукової конференції «Соціально-економічна та політична модернізація України на початку ХХ ст. (до 100-річчя з дня народження професора М.Г. Гончаренка)».

Підготовка проекту «Краєзнавчі студії: Портрет сучасника» на базі Луганської обласної наукової бібліотеки імені О.М. Горького.

Презентація Всеукраїнського проекту електронної бібліотеки «Культура України».

Презентація проекту «Архітектурне обличчя Луганщини».

Підготовка співробітниками Луганської обласної наукової бібліотеки імені О.М. Горького, членами Луганської ОО НСКУ низки наукових проєктів: «Календар знаменних і пам'ятних дат 2013 р.»», «Лемки на Луганщині:

сторінки історії і культури», «Книги Луганщини 2011 р.», «Інформаційний портрет Луганського регіону», «Видатні краєзнавці Луганщини», «Видатні діячі Луганщини», «Літературна спадщина Бориса Грінченка», «Пам'ятники Луганщини» та ін.

Участь викладачів кафедри історії України Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, членів ЛОО НСКУ в організації та проведенні Всеукраїнського конкурсу на здобуття премії ім. Ковальських у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна, Конкурсі студентських наукових робіт в ЛНУ імені Тараса Шевченка, Обласному конкурсі студентських наукових робіт з історичного краєзнавства.

2013

15–16 травня. Участь луганських краєзнавців у Міжнародній науковій конференції «Проблеми джерелознавства, історіографії та історії», присвяченій 90-річчю з дня народження проф. В.М. Бейліса.

10 жовтня. Проведення науково-практичної конференції «Локтюшевські читання: «Історія і сьогодення Луганського краю», присвячені 135-річчю з дня народження археолога, краєзнавця, музеєзнавця, педагога С.О. Локтюшева» (прийняли участь Анпілогова Т.Ю., Савенкова І.Ю.).

На базі Обласної універсальної наукової бібліотеки імені М. Горького проведено регіональну науково-практичну конференцію «Борис Грінченко – безкомпромісний лицар національної української культури» (до 150-річчя від дня народження).

Спільно з Відділом охорони культурної спадщини Луганської обласної державної адміністрації проведена робота з виконання Загальнодержавної програми виявлення, збереження та занесення до державного реєстру об'єктів історичної спадщини. Надано допомогу у підготовці та оформленні наукової документації на 14 об'єктів археології у Свердловському районі Луганської області.

Проведення співробітниками Луганської обласної наукової бібліотеки імені О.М. Горького, членами ЛОО НСКУ уроку-презентації шкільного підручника з курсу «Луганщина – наш рідний край», вечору пам'яті М.Т. Яременко (член НСПУ), Дня інформації «Возможности современной библиотеки. Краеведческие ресурсы Луганщины в информационном пространстве Украины», відкритого уроку «Борис Грінченко – український просвітянин», інформаційної години «Трагічні сторінки історії» (до річниці Голодомору).

У зв'язку із ювілеєм Луганської області було проведено геокешинг «Маршрутами Луганщини», на вулицях міста проводилася PR-акція «А ви знаєте о юбилее Луганщины?».

Презентація на базі Луганського обласного краєзнавчого музею збірника «Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX ст.: зб. наук. статей. – Луганськ: ТОВ «Прес-експрес», 2013. – 464 с. – (Серія «Краєзнавчі записки»)» (прийняли участь Анпілогова Т.Ю., Савенкова І.Ю., Климов А.О.).

2014

21 лютого. В ЛНУ імені Т. Шевченка відбулася наукова конференція «Слобожанщина: літературний вимір», в ході якої відбулося обговорення проблеми шевченкознавчих студій.

26 лютого на базі Луганської обласної універсальної наукової бібліотеки імені М. Горького відбулося засідання клубу «Краєзнавчі студії» із залученням членів ЛОО НСКУ, творчої інтелігенції міста, усіх бажаючих. Тема засідання – «Луганська Шевченкіана».

2015

15 травня. Участь краєзнавців у XIV Всеукраїнській науково-практичній конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини» (м. Старобільськ).

Підтримка та організаційна допомога Старобільській районній громадській правозахисній жіночій організації «Вікторія» у проведенні фестивалю-ярмарки «Старобільський оберіг».

Допомога в організації подорожі студентів спеціальності «Географії» ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» по визначним місцям Закарпатської області.

Сприяння проведенню заходу присвяченому дню захисника України «Посвята в козаки», що відбувся у ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Організаційне сприяння коледжу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» в проведенні театралізованого заходу «Андріївські вечорниці».

2016

Грудень. Луганська обласна організація НСКУ офіційно переїхала до Старобільська.

2017

20 квітня. Засідання Правління Луганської обласної організації НСКУ. Порядок денний включав затвердження плану роботи ЛОО НСКУ на 2017 р., обговорення статей, розроблених членами ЛОО НСКУ про Луганську область до Енциклопедії сучасної України, участі в організації Всеукраїнської

науково-практичної конференції «Слобожанська бесіда – 10. Актуальні питання лінгвоєкології» та XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини».

20 квітня. У Старобільську відбулася науково-практична конференція «Луганщина: краєзнавчі розвідки».

28 вересня. Публічна лекція члена Правління ЛОО НСКУ О.В. Набоки «Теорія фронтиру» для студентів ЛНУ імені Тараса Шевченка.

22 грудня. Засідання Правління Луганської обласної організації НСКУ. Затвердження звіту Правління за 2017 р., затвердження плану роботи ЛОО НСКУ на 2018 р., обговорення планів щодо проведення щорічної науково-практичної конференції «Луганщина: краєзнавчі розвідки».

Краєзнавчі заходи, в яких ЛОО НСКУ була організатором або співорганізатором.

– робота членів ЛОО НСКУ над статтею про Луганську область до Енциклопедії сучасної України;

– участь у науково-пізнавальному заході, присвяченому 100-річчю бою під Крутами, що відбувся у Луганській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Горького (м. Старобільськ).

– участь у телемості, присвяченому сторіччю акту Злуки УНР та ЗУНР, який об'єднав навчальні заклади різних регіонів України: Станиці-Луганської, Старобільськ, Маріуполь, Київ, Львів, Рівне;

– сприяння у проведенні обласних етапів літературних конкурсів імені Петра Яцика та імені Тараса Шевченка;

– сприяння організації заходів, присвячених Дню пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років у Коледжі ЛНУ імені Тараса Шевченка та Старобільському гуманітарно-педагогічному коледжі;

– сприяння в організації та проведенні Всеукраїнської науково-практичної конференції «Слобожанська бесіда – 10. Актуальні питання лінгвоєкології»;

– участь у роботі Круглого столу «Операція «Захід», що відбувся у Луганському обласному краєзнавчому музеї (м. Старобільськ);

– сприяння в організації та проведенні XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини»;

– участь заступника голови Правління ЛОО НСКУ А.В. Бадера у презентації проекту «Картування міста Старобільськ»;

– сприяння в організації та проведенні у ЛНУ імені Тараса Шевченка комплексу заходів, присвячених «Дню вишиванки».

– участь членів ЛОО НСКУ у заходах Старобільського району, присвячених дню народження Тараса Шевченка.

2018

24 квітня. Відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Луганщина: краєзнавчі розвідки» (ЛНУ імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ.

24 квітня. Засідання Правління Луганської обласної організації НСКУ. Порядок денний: обговорення статей, розроблених членами ЛОО НСКУ про населенні пункти Луганської області до Енциклопедії сучасної України, розгляд пропозиції щодо проведення обласного конкурсу серед учнівської молоді «Краєзнавча публікація», тощо.

22 грудня. Засідання Правління Луганської обласної організації НСКУ. Затвердження звіту Правління за 2018 р. та плану роботи на 2019 р., обговорення пропозиції щодо проведення щорічної науково-практичної конференції «Луганщина: краєзнавчі розвідки».

Краєзнавчі заходи, в яких ЛОО НСКУ була організатором або співорганізатором.

– робота членів ЛОО НСКУ над статтями про населенні пункти Луганської області до Енциклопедії сучасної України;

– проведення обласного конкурсу серед учнівської молоді «Краєзнавча публікація»;

– популяризація історії Луганського краю в регіональних ЗМІ, зокрема, в інтернет-виданні «Східний фарватер», на радіостанції «49 паралель», телеканалі «UA: Донбас», інтернет-радіостанції ЛНУ імені Тараса Шевченка «Хвиля» тощо.

– проведення серед студентів ЛНУ імені Тараса Шевченка низки заходів, присвячених 85-й річниці вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр.

– сприяння в організації та проведенні у м. Старобільськ мистецько-туристичного свята «Осінь у Старгороді»;

– залучення студентів ЛНУ імені Тараса Шевченка до участі в Міжнародному конкурсі «Мій рідний край»;

– сприяння в проведенні XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини»;

– організація у Луганській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Горького науково-пізнавального заходу, присвяченого 100-річчю бою під Крутами;

– залучення студентської молоді та наукове керівництво підготовкою проектів на обласний конкурс-огляд електронних проектів краєзнавчого напрямку «Єдина і сильна».

**Публікації про діяльність
Луганської обласної організації НСКУ**

Каленюк Сергій. Сліди на сакмі. Краєзнавчі розвідки // Громадсько-освітній часопис «Козацька варта». – 2012. – № 4–12.

Довжук І.В., Г.С. Сергієнко. Творча інтелігенція Донбасу в 50–60-х рр. ХХ ст.: монографія. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. – 122 с.

Михайлюк В.П., Гладченко І.О. Діяльність сучасних військово-спортивних організацій на Луганщині у добу незалежності України (1991–2011 рр.) // Історичні записки: Збірник наукових праць / Гол. ред. В.П. Михайлюк. – Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2012. – Вип. 33. – С. 39–45.

Традиційно-побутова культура Луганщини кінця ХІХ – початку ХХ ст.: зб. наук. Статей. – Луганськ: ТОВ «Прес-експрес», 2013. – 464 с. – (Серія «Краєзнавчі записки»).

Бадер А.В. Політичні чинники у залученні студентської молоді Донбасу до науково-дослідної діяльності (1955–1985 рр.) // Нова парадигма: журнал наукових праць. – К., 2015. – Вип. 129. – С. 162–169.

Гречишкіна Т. Берегиня образного слова Луганщини: риторичний портрет вчительки. // Матеріали ХІV Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини» (15 травня 2015 року, м. Старобільськ). – С. 75–77.

Субботіна Д. Про нього можна говорити вічно... (вартові образного слова Луганщини) // Матеріали ХІV Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини» (15 травня 2015 року, м. Старобільськ). – С. 236–237.

Павлова В. Цікава топоніміка Слов'яносербщини // Матеріали ХІV Всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини» (15 травня 2015 року, м. Старобільськ). – С. 199–200.

Курило В.С. Основні етапи історії Луганщини // Луганщина: краєзнавчі розвідки: Матеріали регіональної науково-практичної конференції (20 квітня 2017 р.). – Старобільськ, 2017. – С. 5–11.

Луганщина: краєзнавчі розвідки: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., 24 квіт. 2018 р., Старобільськ, Україна / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» [та ін.]. – Старобільськ, 2018. – 230 с.

ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Після відродження незалежності України краєзнавчий актив Львівщини виступив співорганізатором Національної спілки краєзнавців України. Серед перших ентузіастів Спілки були досвідчені науковці, музейники, митці, представники туристичних структур – Герой України Борис Возницький, академік НАН України Ярослав Ісаєвич, Богдан Чайковський, Іван Головацький та ін., котрі добре пам'ятали директора Інституту суспільних наук АН УРСР, академіка Івана Крип'якевича, який у дорадянський період спільно з Степаном Старосольським і Костем Паньківським створили у Львові 1925 р. краєзнавчо-туристичне товариство «Плай» (мало філії у Крем'янці, Самборі, Стрию, Тернополі; видавало друковані органи «Туристика і краєзнавство» (1925) і «Батьківщина» (1937–1939). Львівська обласна організація НСКУ нараховує 42 члени, з 2000 р. її очолює доктор історичних наук, професор Микола Литвин, його заступником є кандидат географічних наук, доцент Дмитро Каднічанський.

За ініціативою члена Ради Львівської обласної організації НСКУ Адріани Огорчак 1997 р. регулярно проводяться з'їзди українських родин (Кульчицьких, Крушельницьких, Білинських, Служинських та ін.) за участю представників різних регіонів України та діаспори. Матеріали з'їздів опубліковано у п'яти випусках збірника «Українські родоводи» (Львів, 1997–2013), авторами яких виступили відомі генеологи, громадські діячі, представники родин Роман Іванчук, Ольга Сліпа, Ксенія Колесса, Олександр Дольницький, Інна Федущак, Петро Арсенич та ін.

Львівські краєзнавці Роман Крип'якевич (фізик), Андрій Рудницький (архітектор), Олександр Шишка (радіофізик), Адріана Огорчак (інженер-технолог) 1997 р. організували при Фонді святого Володимира краєзнавчий центр «Паломник», який щороку двома випусками готував близько 40 гідів, сертифікованих спеціалістів туристичної сфери Львова. Його лекторами виступали провідні краєзнавці міста Микола Бандрівський (археолог), Юрій Лукомський (історик архітектури), Леся Киричук (релігієзнавець), Алла Середяк (історик). За сприяння центру «Паломник» регулярно організуються краєзнавчі поїздки місцями життя та діяльності Маркіяна Шашкевича, Івана Франка, Лесі Українки, митрополита Андрея Шептицького, Степана Бандери, Романа Шухевича та інших діячів історії та культури України, до місць козацьких битв, репресій радянського тоталітарного режиму, замків Галичини,

Волині і Поділля. Спільно з обласними товариствами «Україна-Світ», «Надсяння», «Лемківщина», «Холмщина» організуються екскурсії та експедиції у Польщу, до пам'ятних місць української історії та культури.

До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка співробітники Львівського краєзнавчого музею підготували святковий календар, у якому помістили світлини експонатів свого музею (репродукції картин, світлини відзнак і медальйонів). Масовим накладом видруковано брошуру «Тарас Шевченко: галицький вимір» (Львів, 2014), авторами якої стали львівські краєзнавці Дмитро Каднічанський, Микола Литвин, Остап Середя, Ірина Орлевич, Феодосій Стеблій, Любомир Хахула. Підготовано також документальний збірник «Тарас Шевченко і Галичина» (Львів, 2014; упор. Феодосій Стеблій).

У Львівському краєзнавчому музеї регулярно оновлюються виставки. Зокрема 18 серпня 2016 р. відкрито виставку „Україно, ми з тобою!», приурочену до 25-ої річниці Незалежності України, що розкаже про активну підтримку зарубіжними українцями подій, які відбулися в Україні впродовж 2013–2016 рр. та напрямки патріотичного виховання молодого покоління емігрантів. На виставці представлено близько 200 експонатів, подарованих Музеєм представниками Євромайданів із різних країн (США, Австрії, Англії, Польщі, Італії, Греції, Португалії, Люксембургу), волонтерськими та громадськими організаціями Італії й Греції. Головним експозиційним матеріалом стали документи, світлини, еміграційна періодика, плакати, прапори, одяг демонстрантів, військовий мундир та амуніція, медичні препарати, засоби гігієни, шкільний та святковий одяг учнів та багато інших речей. 23 травня 2016 р. у відділі Львівського історичного музею «Музей «Арсенал» у рамках проекту «Обери музей свого настрою» відбулася лекція-екскурсія «Грюнвальд – 606. Людина і зброя». Працівники музею організували своєрідну мандрівку в часі у пізнє середньовіччя. Відвідувачі оглянули епічну картину-діораму «Битва під Грюнвальдом» Тадеуша Попеля і Зигмунта Розвадовського (розмір 10×5 м), почули розповідь про дійових осіб Грюнвальдської битви, під час якої об'єднані війська Королівства Польського і Великого князівства Литовського розгромили війська Тевтонського ордену, про тактику ведення бою, зброю, яка застосовувалась, ознайомились з історією створення діорам. Учасники дійства «доторкнулися» до справжніх 600-літніх мечів – ровесників битви та стали свідками справжнього лицарського бою. Особливою атракцією для найменших відвідувачів музею стала участь у складанні пазлів із зображенням картини, а також можливість зробити селфі на фоні полотна.

За ініціативою львівських краєзнавців Івана Ровенчака, Миколи Литвина, Василя Грицеляка, Ігоря Дикого та сприянні благодійного фонду «Україна-Русь» (президент Ростислав Новоженець) 2015 р. підготовлено картосхему «Україна. Донбас» (серія «Соборна Україна»; ел.-версія deuvoli.com.ua),

в якій подано біограми визначних постатей краю (Микита Шаповал, Микола Скрипник, Микола Чернявський, Володимир Сосюра, Олекса Тихий, Анатолій Солов'яненко, Микола Руденко, Патріарх Філарет), розказано про походження назви Донбас, його заселення та основні історичні періоди, стан промисловості, хроніку Антитерористичної операції. Картосхему поширено серед переселенців Донбасу та в зоні АТО.

За сприяння краєзнавців Львова та представників української діаспори Польщі (Олександра Колянчука, Омеляна Вішки, Романа Шагали) реконструюється діяльність української військово-політичної еміграції у міжвоєнній Польщі; ініціюються акції щодо відновлення цвинтарів Армії УНР (Варшава, Люблін, Олександрів Куявський, Каліш, Щепйорно, Стшалків, Пікуличі). Особливо гострими є дискусії із представниками польської влади щодо відновлення цвинтаря Армії УНР у Ланцуті – великому туристичному центрі країни (є музеї карет, східної ікони, середньовічний замок), де одночасно зустрічалися Президенти Польщі та України.

Регулярною є участь краєзнавців у телепередачах центральних та регіональних каналів (5-ий, ЛТБ, ЗІК та ін.), присвячених важливим і дискусійним віхам української історії, насамперед Українським визвольним змаганням першої половини ХХ ст., пам'ятним місцям історії та культури рідного краю.

За ініціативи львівських краєзнавців Богдана Якимовича і Романа Крип'якевича декілька разів перевидано значними накладом краєзнавчий нарис Івана Крип'якевича «Історичні проходи по Львові» (Львів, 1932). Нині упорядковується вся краєзнавча спадщина Івана Крип'якевича, його історико-краєзнавча картотека (готувалася як додатковий матеріал до багатотомної «Історії міст і сіл УРСР», яка знаходиться в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Водночас видаються історико-краєзнавчі нариси про Львів, Стрий, Дрогобич, Золочів, Самбір, окремі села Львівської та сусідніх областей. Великий суспільний резонанс викликали тритомна «Історія Львова» (Львів, 2006–2008; відп. ред. Ярослав Ісаєвич, заст. відп. ред. Микола Литвин) та чотиритомна «Енциклопедія Львова» (Львів, 2007–2012; відп. ред. Андрій Козицький, готуються наступні томи), у підготовці яких взяли участь фахові історики та краєзнавці області. Популярною є також авторська книжкова серія члена Ради Львівської ОО НСКУ Ігоря Мельника «Львівські вулиці і кам'яниці», яка виходить за фінансової підтримки книговидавничого фонду Львівської міської ради. Львівський краєзнавець Олег Піх упорядкував картотеку «Історія України» (понад 70 тис. бібліографічних карток різними мовами) Мирона Кордуби; на базі цієї картотеки підготовлено покажчик «Історичне краєзнавство» (Ч. 1. Львів, 2015). Дискусійно-інформаційним майданчиком краєзнавців став часопис «Галицька брама» (відп. ред.: Олександр Шишка, Ігор Мельник та ін.), кожний

номер якої є тематичним – присвячується окремим населеним пунктам, історичним подіям, постатям, музеям тощо.

Популярним є курс «Львовознавство», запроваджений у школах області 2000 р. за ініціативи краєзнавців Олександра Шишки, Сергія Фрукта, тогочасного голови Львівського облвню Павла Хобзея (з 2015 р. – заступник міністра освіти і науки України) та міського голови Львова Василя Куйбіди. З цією метою підготовлено посібники Олександра Шишки «Наше місто – Львів» (Част. 1–2. – Львів, 2000–2005), які декілька разів перевидавалися. На уроках також використовується навчальний посібник «Львівщина: історико-культурні та краєзнавчі нариси» (Львів, 1990) та численні методичні посібники педагогів краєзнавців.

Чималу методично-просвітницьку роботу проводять члени Спілки, викладачі кафедри туризму, географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (ств. 2003 р.). Зокрема доцент кафедри, заступник голови ЛОО НСКУ Дмитро Каднічанський читає курси «Замковий туризм» (з 2016 р.), «Історико-культурний туризм» (з 2010 р.), «Молодіжний туризм» (з 2007 р.). На цій кафедрі також впроваджено курси «Релігійний туризм», «Географічний туризм України» і «Туристичне краєзнавство». Викладачі та студенти кафедри у 2015–2016 рр. маркували львівську частину (Шегині–Львів) європейського туристичного маршруту «Дорога св. Якова», узагальнюють туристично-рекреаційні ресурси західного регіону України.

Важливим науково-координаційним центром історико-краєзнавчої діяльності стала кафедра історичного краєзнавства цього ж університету, яку очолювали Ярослав Серкес (1998), Степан Качараба (1999–2008) та член Ради Львівської ОО НСКУ Віктор Голубко (з 2008 р.). Викладачі та студенти цієї кафедри на замовлення Львівської міської ради готували у 2009–2016 рр. каталог «Янівський цвинтар: історичні постаті» (включає декілька тисяч гасел) та історико-архітектурні нариси про храми Львова (більше сотні), які будуть використані Управлінням культури та туризму при складанні туристичних каталогів і маршрутів. На базі цієї кафедри ЛОО НСКУ провела п'ять історико-краєзнавчих регіональних конференцій «Історичні пам'ятки Галичини» (2001, 2003, 2005, 2007, 2010, 2016), учасниками яких були доповідачі зі Львова, Києва, Івано-Франківська, Тернополя, Чернігова, Ужгорода та інших міст України. За матеріалами конференції видано однойменні збірники наукових статей. Історико-краєзнавчі конференції також регулярно проводяться на базі Бродівського, Стрийського, Самбірського, Дрогобицького краєзнавчих музеїв.

За сприяння краєзнавчого активу області упорядковуються цвинтарі австрійської та російської армій Першої світової війни, могили вояків Легіону УСС та Української Галицької Армії у Львові (Личаківський та Янівський

цвинтарі), Винниках, Золочеві та інших містах. За внесок у пам'ятко-охоронну роботу голова ЛОО НСКУ Микола Литвин нагороджений 2016 р. Золотим Хрестом Австрійського Чорного Хреста.

На жаль, Президент України Віктор Ющенко та обласна влада Закарпаття не дослухалися до думки львівських краєзнавців й 2008 р. дали дозвіл на спорудження на Верецькому перевалі (кордон Львівської та Закарпатської областей) пам'ятника на честь 1100-ліття Віднайдення угорцями другої батьківщини, який зведено на місці масових поховань вояків Карпатської Січі 1939 р. У зв'язку з цим ініційовано археологічні розкопки, які підтвердили загибель у сутичках з угорськими військом і польськими прикордонниками в цій місцевості багатьох захисників Карпатської України.

Завдяки співробітникам Львівського краєзнавчого музею створено каталог державних та народних музеїв області. Надається допомога також ентузіастам, які створюють приватні музеї (музей-криївка УПА, уніформ українських військових формацій ХХ ст. та ін.).

За матеріалами краєзнавчої експедиції членів Президії НСКУ та членів Ради Львівської ОО НСКУ місцями дислокацій дерев'яних церков підготовлено аналітичний матеріал для органів влади з метою посилення заходів щодо збереження цих унікальних історико-культурних об'єктів. Насамперед використано творчий доробок члена Ради ЛОО НСКУ Василя Слободяна, який ініціював внесення до спадщини ЮНЕСКО восьми дерев'яних церков прикордонних територій України та Польщі (2013). Ініціативи вказаного науковця відзначені премією НСКУ імені Дмитра Яворницького (2010).

Важливим мобілізаційним заходом для молоді є щорічний Конкурс юних краєзнавців міста Львова, який проводиться серед шкіл на базі Центр творчості дітей та юнацтва Галичини. Кожного року змінюються тематичні блоки (архітектура, річки та озера Львова, історія церков, життя та діяльність відомих діячів історії та культури тощо). Переможцям вручаються збірки краєзнавчої літератури, грамоти ЛОО НСКУ та міського відділу освіти. Вказаний конкурс вартує проводити й на всеукраїнському рівні.

Краєзнавчий загал Львівщини вважає, що історико-краєзнавчі знання повинні сприяти не лише формуванню історичної пам'яті, але й духовності населення, внутрішній інтеграції різних регіонів України.

*Микола Литвин,
голова Львівської обласної організації НСКУ*

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Краєзнавчий рух на Миколаївщині має давні й усталені традиції. Не торкаючись краєзнавчої роботи у дорадянській час зазначимо, що відразу після створення Українського Комітету краєзнавства, миколаївські пошанувачі історії рідного краю відразу підключилися до краєзнавчого руху. Серед них – Василь Фідровський, Феодосій Камінський, Микола Лагута, Сергій Цветко, Олександр Яната й інші.

В. Фідровський очолював Миколаївський інститут народної освіти й брав активну участь у краєзнавчому русі. У 1926 році вийшов з друку краєзнавчий збірник «Миколаївщина» за його авторства і редакції, вийшли друком перша (1927) та друга (1930) книги наукових записок. Очолював комісію для вивчення історії революційних подій у краї. До науково-дослідної роботи залучав молодих науковців та студентів. Створив і керував на громадських засадах музеєм революції, при якому відкрили бібліотеку-читальню. Вийшли друком великі колективні розробки за редакції професора Фідровського «Сторінки боротьби», «1905 рік на Миколаївщині», «Жовтень на Миколаївщині», «Наваль у 1905 році», путівник по музею.

Ф. Камінський працював завідуючим секції музейно-екскурсійної роботи Політпросвіту (1921–1923), директором Миколаївського історико-археологічного музею (1923–1929). У цей період у музеї було створено товариство «Друзів музею», члени якого активно допомагали в екскурсійно-лекційній роботі, приймали участь в археологічних розвідках узбережжя Бузького лиману (1926–1927), розкопках в Ольвії.

З початком сталінських репресій панівна більшість миколаївських краєзнавців була безпідставно звинувачена у буржуазному націоналізмі й страчена та засуджена.

Новий період історії краєзнавства Миколаївщини пов'язаний з проведенням за ініціативи д.і.н., проф. П.М. Тригуба Всеукраїнської краєзнавчої конференції (жовтень 1989 р.), що була присвячена 200-річчю від заснування м. Миколаєва. На конференції були розроблені комплексні плани краєзнавчих досліджень, для реалізації яких потрібно було об'єднати всі краєзнавчі сили України.

На хвилі демократичних перетворень, національного піднесення суспільства 27 березня 1990 року у Києві відбувся Перший Всеукраїнський краєзнавчий з'їзд, який мав статус установчого для Всеукраїнської спілки

краєзнавців (далі ВСК) – повноправної спадкоємиці традицій, впроваджених свого часу Українським комітетом краєзнавства. Відповідно до затвердженого з'їздом Статуту, основним завданням діяльності ВСК було виховання у громадян почуття національної самосвідомості, глибокої поваги до історії, культури, мови, традицій українського народу, а також інших народів, пов'язаних з ним своєю долею, шанобливе ставлення до скарбів рідної природи та культури.

На виконання рішень зазначеного з'їзду у Миколаєві було проведено Установчу конференцію Миколаївського обласного осередку ВСК, яка відбулася 11 червня 1991 р. В ній взяли участь 56 краєзнавців із обласного та районних центрів. Було обрано правління у складі 5 осіб на чолі з доктором історичних наук, професором Петром Микитовичем Тригубом, який на той час очолював кафедру історії СРСР та УРСР на історичному факультеті Миколаївського державного педагогічного інституту імені В. Белінського (МДПІ). Активістами спілки стали науковці історичного факультету на чолі із деканом Олександром Білюком та Державного архіву Миколаївської області на чолі з директором Клавдією Восьмірко.

У роботі Миколаївського осередку протягом 1990-х років активну участь брали професори П.М. Тригуб, І.І. Федьков, доценти І.С. Павлік, О.В. Білюк, В.М. Шевельов, В.Ф. Кондрашов, Ю.С. Гребенніков, О.П. Хаєцький, І.О. Смирнов, старші викладачі О.О. Дмитренко, О.О. Захарченко, В.М. Ходяков та ін.

На той час Миколаївський осередок НСКУ нараховував 28 осіб, це, головним чином, науковці Чорноморського державного університету імені Петра Могили, Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, Державного архіву Миколаївської області, окремі вчителі й інші ентузіасти краєзнавчої справи, які вносять свій посильний внесок у загальну справу вивчення історії рідного краю.

Важливий результат роботи – краєзнавчі видання. За роки роботи Миколаївського осередку Спілки було опубліковано більше 50 монографій лише членами спілки, а загалом краєзнавцями Миколаївщини видано більше 500 монографій і брошур. Крім того, краєзнавцями Миколаївщини було видано у різних наукових, науково-популярних, громадсько-політичних та інших періодичних виданнях більше 5000 статей.

Значна увага науковцями краю приділялася написанню історії населених пунктів, промислових та аграрних підприємств, культурно-освітніх установ. Так, О. Дмитренко, В. Кондрашовим, Н. Рижевою, І. Павліком, П. Тригубом, О. Хаєцьким, В. Шевельовим підготовлені нариси історії 15 сіл, колективних сільськогосподарських підприємств та установ. Серед них необхідно відзначити такі ґрунтовні нариси: сіл Семенівка, Костянтинівка, Воеводське, Новокрасне, Агрономія, Садове Арбузинського району,

Зелений гай Вознесенського району, Радсад, Ольшанське, Ковалівка, Степове Миколаївського району, Калинівка і Пересадівка Жовтневого району, Баштанка (радгосп імені Комінтерна) Баштанського району, Мостове, Шляхове Доманівського району, Михайлівка Веселинівського району та низка інших.

Вчені Регіонального центру надали допомогу підприємствам та установам в організації місцевих краєзнавчих музеїв (музей Миколаївського технікуму залізничного транспорту, етнографічний музей в Інституті історії і права МНУ, музей суднобудівного заводу імені 61 Комунара (І.С. Павлік), народний музей радгоспу-заводу «Радсад» (І.С. Павлік) тощо).

У 2011 р. змінилося керівництво Миколаївського осередку Національної спілки краєзнавців України. На установчій конференції 21 червня 2011 р., що проходила у Миколаївському центрі екскурсій, краєзнавства і туризму краєзнавчої молоді на зміну беззмінному керівнику Миколаївської обласної організації д.і.н., професору Тригубу Петру Микитовичу прийшли молоді науковці: д.і.н., професор Олександр Петрович Тригуб (голова), директор Державного архіву Миколаївської області д.і.н. Лариса Леонідівна Левченко (заступник голови), к.і.н. Віктор Олександрович Погромський (вчений секретар).

Протягом 2008–2015 рр. члени Миколаївської ОО НСКУ брали активну участь в реалізації програми «Реабілітовані історією» та підготовці видання «Книга пам'яті: Миколаївська область».

На початку 2012 р. було відкрито офіційний сайт спілки за адресою: <http://mosk.mkstat.net>, який по мірі необхідності та можливості наповнюється інформацією про поточне життя обласної організації та її діяльність.

Протягом 2012–2016 рр. МОО НСКУ разом з Херсонською та Одеською організаціями провели низку спільних краєзнавчих конференцій: «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри», Одеса, 2011, 2013, 2015; Міжнародний науковий симпозіум «Роль особистості в історії», що був присвячений 100-річчю з дня народження Героя України Петра Тимофійовича Тронька, доктора історичних наук, професора, академіка НАН України (Миколаїв, 3 червня 2015 р.) та інші.

У 2016 р. було презентовано на всеукраїнському рівні туристичні та краєзнавчі об'єкти Миколаївщини та проведено науково-краєзнавчу експедицію «Краєзнавство у збереженні історико-культурного та природного середовища Миколаївщини» (16–18 травня 2016 р.), що отримала схвальні відгуки від НСКУ та у місцевій і всеукраїнській пресі.

Загальна кількість членів Миколаївської обласної організації НСКУ станом на кінець 2018 р. складає 50 осіб.

Олександр Тригуб,
голова Миколаївської обласної організації НСКУ

Хронологія діяльності Миколаївської обласної організації НСКУ

2008

Вересень. Створення кабінету-музею відомого археолога Володимира Никифоровича Станко (1937–2008) у Чорноморському державному університеті імені П. Могили.

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2008» (постійно працює секція з історичного краєзнавства на Півдні України, на якій заслуховується від 15 до 25 доповідей).

Грудень. Участь у підготовці і проведенні VII Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура», що проводиться під егідою Миколаївського краєзнавчого музею.

2009

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2009».

2010

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2010».

Грудень. Участь у підготовці і проведенні VIII Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура».

2011

Квітень. Участь у підготовці і проведенні I Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання», що проводиться під егідою Навчально-наукового інституту історії та права Миколаївського національного університету імені В. Сухомлинського.

21 червня. Проведення Установчої конференції НСКУ, щодо обрання нового правління Миколаївської обласної організації. Абсолютною більшістю голосів було прийнято офіційне рішення про створення Миколаївської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Також було прийнято Положення МОО НСКУ й обрано керівництво осередку.

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2011».

2012

Січень. Реєстрація Миколаївської обласної спілки краєзнавців, як самостійної громадської організації.

Березень. Відкриття офіційного сайту Миколаївської обласної спілки краєзнавців, що знаходиться за адресою <http://www.mosk.mksat.net/>.

Квітень. Участь у підготовці і проведенні II Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання».

Серпень. Підписання Угоди про наукове співробітництво між МОО НСКУ та Науково-дослідним центром «Лукомор'є» охорони археологічної спадщини Інституту археології НАН України (директор – К.В. Горбенко).

Вересень. Участь в оновленому проекті «Історія міст та сіл України». При підтримці Миколаївського обласного комітету КПУ було підготовлено попередні нариси по окремим населеним пунктам Миколаївського та Очаківського районів, які у майбутньому увійдуть до відповідних томів з історії Миколаївщини (проект передбачає багатотомне видання по районах).

Жовтень. Створення двох районних осередків МОО НСКУ: Новоодезький район (керівник – Геннадій Коваль) і Первомайський район (керівник – к.і.н., доцент Олена Марченко).

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2012».

Листопад. Підписання Тристоронньої угоди про наукове співробітництво між МОО НСКУ та Науково-дослідним центром «Лукомор'є» охорони археологічної спадщини Інституту археології НАН України і Музеєм археології та етнографії Навчально-наукового інституту історії та права Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (директор – К.В. Горбенко).

30 листопада – 2 грудня. Участь у IV Всеукраїнській (VIII Міжрегіональній) краєзнавчій конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв), члени МОО НСКУ – виступаючі, модератори, члени журі (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді, директор – Т.О. Горбова).

2013

Квітень. Участь у підготовці і проведенні III Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання».

Квітень. Участь у підготовці і проведенні Щорічної Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України: Миколаївська область» (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

Листопад. Участь у підготовці нарису «Шевченкіана Миколаївщини» до 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря.

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2013».

8–10 листопада. Участь у IV Всеукраїнській (VIII Міжрегіональній) краєзнавчій конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв), члени МОО НСКУ – виступаючі, модератори, члени

журі (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

2014

Березень. Участь у проведенні Обласного зльоту учасників обласного конкурсу пошуково-дослідницьких робіт «Відлуння героїчних літ» та Всеукраїнської історико-краєзнавчої акції учнівської та студентської молоді «А ми тую славу збережемо» (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

Квітень. Участь у підготовці і проведенні IV Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання».

Листопад. Участь у підготовці і проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2014».

Листопад. Участь у V Всеукраїнській (IX Міжрегіональній) краєзнавчій конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв), члени МОО НСКУ – виступаючі, модератори, члени журі (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

2015

Квітень. Участь у підготовці і проведенні V Міжнародної наукової конференції «Аркасівські читання».

Квітень. Участь у підготовці і проведенні Щорічної Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України: Миколаївська область» (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

3–6 червня 2015 р. На базі Чорноморського державного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв) проведено щорічну міжнародну науково-практичну конференцію «Ольвійський форум – 2015: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі». За ініціативи голів Херсонської (д.і.н., професор Євген Сінкевич) та Миколаївської (д.і.н., професор Олександр Тригуб) обласних організацій Національної спілки краєзнавців України у рамках даної конференції було проведено Міжнародний науковий симпозіум «Роль особистості в історії», що був присвячений 100-річчю з дня народження Героя України Петра Тимофійовича Тронька, доктора історичних наук, професора, академіка НАН України. У підготовці симпозіуму активну участь взяли члени Миколаївської обласної організації НСКУ д.і.н., професор Юрій Котляр, к.і.н., доцент Ольга Гайдай, к.і.н., доцент Ольга Морозова та інші.

Червень. За підтримки МОО НСКУ видано працю П.М. Тригуба «На освітянській ниві» (Харків, Вид-во «Діса-плюс», 2015, 186 с.).

12 червня 2015 р. Збори Миколаївської обласної організації НСКУ.

Серпень-грудень 2015 р. Активна участь членів МОО НСКУ у роботі Комісії з найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів та інших споруд, розташованих на території м. Миколаєва при Миколаївській міській раді (Тригуб О.П., Морозова О.С., Гузенко Ю.І., Хаєцький О.П.)

20–22 листопада. Участь в організації VI Всеукраїнської (X Міжрегіональної) краєзнавчої конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв; разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

2016

9 лютого. Проведено відкрите засідання МОО НСКУ із залученням керівництва області та краєзнавців-аматорів, що було присвячене питанням перейменування населених пунктів і вулиць у містах, районних центрах, селищах і селах Миколаївщини та розгортанню роботи по підготовці нового видання «Історія міст і сіл України. Миколаївська область» у 20-ти томах.

16–18 травня. Відбулася науково-краєзнавча експедиція НСКУ «Краєзнавство в збереженні історико-культурного та природного середовища Миколаївщини», приурочена до 25-річчя діяльності обласної організації НСКУ.

20 жовтня. Члени МОО НСКУ (О.П. Тригуб, Є.Г. Горбуров, С.В. Стужук) взяли активну участь у роботі X Миколаївської обласної краєзнавчої конференції «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження» (м. Миколаїв).

11–12 листопада. Участь в організації VII Всеукраїнської (XI Міжрегіональної) краєзнавчої конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв, разом із Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

14 листопада. Участь в організації та проведенні виставки «Місто на карті: картографія Миколаєва та Миколаївщини. 1796–1929 рр.» у Миколаївському обласному краєзнавчому музеї (Л.Л. Левченко, О.П. Тригуб).

2017

31 березня. Засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Розгляд питань про проведення науково-практичної конференції «Аркасівські читання», про участь у науково-практичній конференції «Богданівські читання», різне.

23 квітня. Проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Богданівські читання – 2017», присвячену 75-й річниці Богданівської трагедії, що проходила у рамках проведення Маршу пам'яті «Березівка – Богданівка – 2017: нагадування і попередження» у с. Богданівка Доманівського району Миколаївської області.

26 квітня. Миколаївська обласна організація НСКУ та МНУ імені В. Сухомлинського провели чергову VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Аркасівські читання: історико-археологічні та етнологічні дослідження у контексті гуманітарного розвитку європейського суспільства».

Квітень. Участь членів МОО НСКУ у підготовці та проведенні VI Міжнародної наукової конференції «Історичні мідраші Північного Причорномор'я».

Червень. Участь членів МОО НСКУ у підготовці та проведенні щорічної конференції «Ольвійський форум – 2017».

4 вересня. Засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про секретаря організації, різне.

3 листопада. Засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Розгляд питань щодо відзначення краєзнавців, про рекомендацію до друку науково-краєзнавчих видань, різне.

17–19 листопада. Участь в організації VIII Всеукраїнської (XII Міжрегіональної) краєзнавчої конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв), члени МОО НСКУ – виступаючі, модератори, члени журі (разом із Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

Листопад. Участь в підготовці та проведенні щорічної конференції «Могилянські читання – 2017».

2018

23 лютого. Відбулося засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Обговорення питань про проведення науково-практичної конференції «Аркасівські читання – 2018», про участь у науково-практичній конференції «Ольвійський форум – 2018», різне.

14 квітня. Відбулося засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Обговорення питань про рекомендацію до друку матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки» та матеріалів Міжнародної археологічної конференції «Forum Olbicum II», різне.

27–28 квітня. Миколаївська обласна організація НСКУ та МНУ імені В. Сухомлинського провели чергову VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки».

4–6 травня. Проведено II Міжнародну археологічну конференцію «Ольвійський форум (пам'яті В.В. Крапівіної)», присвячену 150-річчю дослідження Ольвії.

31 серпня. Засідання Правління Миколаївської обласної організації НСКУ. Розгляд питань про нагородження провідних краєзнавців, членів МОО НСКУ, відзнаками Спілки, про започаткування та проведення міжнародної науково-практичної конференції «Археологія Східної Європи в первісну добу», різне.

21 вересня. На базі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова відбулася Шоста Всеукраїнська науково-практична конференція «Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія та сучасність». Вперше, як співорганізатор, до проведення конференції долучилася Миколаївська обласна організація НСКУ.

26 жовтня. На базі Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми» організовано та проведено презентацію спеціального номеру журналу НСКУ «Краєзнавство» (№1, 2018 р.), який присвячено історії Миколаївщини та Південної України.

26–27 жовтня. Започатковано та проведено на базі Миколаївського обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми» Міжнародну науково-практичну конференцію «Археологія Східної Європи в первісну добу».

9–11 листопада. Взято участь в організації ІХ Всеукраїнської (ХІІІ Міжрегіональної) краєзнавчої конференції учнівської молоді «Мій рідний край, моя земля очима сучасника» (Миколаїв) (разом з Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді).

Публікації про діяльність Миколаївської обласної організації НСКУ

1. Пронь С.В., Пронь Т.М. Слово про вченого (до 75-річного ювілею професора Петра Микитовича Тригуба) // Рідне Прибужжя. – 2010. – 26 червня. – С. 2.

2. Кульчицкая Е. Зерна доброго и вечного // Вечерний Николаев. – 2011. – 8 ноября. – С. 4.

3. Вовчук Л. 30 років на краєзнавчій ниві Миколаївщини (нарис до біографії Петра Микитовича Тригуба) // Краєзнавство: науково-популярний журнал. – 2011. – № 3. – С. 128–133.

4. Христова Н. «Для мене тут початок Батьківщини»... // Вечерний Николаев. – 2012. – 8 мая. – С. 4.

5. Бабійчук Г.В., Шкварець В.П. Історичне краєзнавство Миколаївщини наприкінці ХVІІІ – на початку ХХІ століття. – Миколаїв: Іліон, 2013. – 364 с.

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

В Одеському відділенні Національної спілки краєзнавців України на початку другого десятиліття ХХІ ст. налічувалося 32 члена, з яких 11 – в Ізмаїльській філії. Активна співпраця проводиться з краєзнавцями Балтського, Кодимського, Миколаївського районів Одещини.

Краєзнавча робота в Одесі і області визначається розмаїттям напрямів і підходів. Кожний наступний рік вона розпочинається з продовження програм чи проектів, розрахованих на тривалий термін реалізації, і виконання нових, актуальних на часі завдань.

Слід зазначити, що низка освітніх і наукових закладів, громадських просвітницьких організацій міста і області, які не є членами НСКУ, також приділяють увагу краєзнавчим дослідженням, що поглиблює і розширює поле краєзнавчої сфери, однак предметом нашої презентації є діяльність лише членів Одеського відділення НСКУ, що відображена у щорічних планах роботи і звітах про виконання запланованих завдань.

Члени Одеського відділення НСКУ з 2008 року здійснюють краєзнавчу роботу за кількома напрямками. Такий підхід дозволяє охоплювати максимально широкий спектр діяльності, оптимально використовувати доступні і ефективні форми і методи роботи, вводити до наукового обігу нові матеріали досліджень, що дає змогу використовувати їх у навчально-виховному процесі, підготовки профільних методичних розробок, та науково-популярних видань, важливих для укріплення української ідентичності, визначати актуальні для регіонального історичного краєзнавства проблеми, організувати і проводити науково-практичні конференції, різноманітні етнографічні свята та конкурси.

Найбільш дієвими як за обсягами залучення громадськості до проведення краєзнавчих заходів, так і за важливістю отриманих результатів стали напрями: науково-дослідницький, організаційно-методичний, робота з шкільною і студентською молоддю, освітньо-просвітницька робота через співпрацю з засобами масової інформації, співпраця з закордонними організаціями і установами.

Науково-дослідна робота Одеської ОО НСКУ зосереджується на вивченні історії Одеси і Одещини, етнографії краю, організації і проведенні науково-практичних конференцій. Враховуючи полікультурне розмаїття Одещини і порівняно низький ступінь вивчення традиційної культури особливо

українців, пріоритетом науково-дослідних досліджень є етнографічне краєзнавство. Основним його завданням є накопичення емпіричного матеріалу і створення джерельної бази для подальшого використання науковцями, викладачами вищих навчальних закладів, вчителів загальноосвітніх шкіл, працівниками мережі бібліотек, районних будинків культури тощо, реконструкції традиційних обрядів і звичаїв, створення етнографічних експозицій, організації і проведення науково-практичних конференцій.

Накопичення етнографічного матеріалу здійснюється у формі проведення польових етнографічних експедицій (Кушнір В.Г., Петрова Н.О.) в селах Одеської області з дотриманням рівномірності обстеження від північних районів Одещини до Чорного моря і Нижнього Подунав'я. Так, за звітний період обстежено десятки сіл на півночі області в Балтському і Кодимському районах (порубіжжя Степу і Лісостепу Буго-Дністровського міжиріччя), в басейні річок Тилігул і Чичиклія в Миколаївському районі, у степовій зоні українського Буджака, Нижнього Подунав'я. Значна увага приділена вивченню традиційної культури української діаспори в румунській частині дельти Дунаю і Північної Добруджі, українців північних районів Молдови. Створена на основі польових досліджень джерельна база стала основою для реалізації завдань за іншими напрямками роботи одеських краєзнавців.

Плідними є результати краєзнавчих досліджень Ізмаїльської філії, в основі яких є вивчення джерел регіональної історії Південної Бессарабії (з давніх часів до кінця ХІХ ст.), динаміки етнічного складу населення Буджака, розвитку культур етнічних груп придунайського краю. (Лебеденко О.М., Циганенко Л.Ф., Церковна В.Г., Дізанова А.В., Гончарова Н.О., Кузьміна С.Б., Дроздов В.В.). Щорічно, наприкінці жовтня, проводиться студентське свято «Парад етносів Придунав'я», в програмі якого знайомство студентів і викладачів факультету з традиційно-побутовою культурою населення Південної Бессарабії.

Для підведення підсумків наукових досліджень, з'ясування актуальних питань вивчення регіональної історії і культури проводяться міжнародні конференції. Ключовою серед них, яка і визначає один з основних напрямів наукової діяльності одеських краєзнавців – етнографічний – щорічна міжнародна конференція «Одеські етнографічні читання». З 2010 року видано друком збірки матеріалів конференції (науковий редактор Кушнір В.Г.) «Весільна обрядовість у часі і просторі» (2010), «Календарна обрядовість у життєдіяльності етносу» (2011), «Традиційна культура діаспори» (2012), «Локальна та регіональна специфіка традиційної культури» (2013), «Етнокультура порубіжжя: локально-територіальні особливості» (2014).

Проведено декілька Міжнародних наукових конференцій (2009, 2011, 2013) з традиційною назвою «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри» (д.і.н. Михайлуца М.І., к.і.н. Кязимова Г.Х.).

В рамках конференції проводилися «круглі столи», присвячені різноманітній актуальній історико-краєзнавчій проблематиці, видано збірки наукових праць (відп. ред. М.І. Михайлуца): Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійні виміри (2009); Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійні виміри (2011); Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри (2013).

Актуальним питанням історії і культурі краю присвячені монографічні видання «Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20-ті – 80 роки ХХ ст.» (Кушнір В.Г., Петрова Н.О. (2008); «У скорботних 1932–1933 роках (Миколаївський район Одеської області). (Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Поломарьов В.М. (2008); «Нариси традиційної культури українців Одещини (Миколаївський район)». (Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Поломарьов В.М. (2010)); «Крутянський ключ». (Аргатюк С.А., Кушнір В.Г. (2010); «Господарсько-побутова адаптація українців південно-західного степу і Нижнього Подунав'я». (Кушнір В.Г. (2012). Для учнів загальноосвітніх шкіл перевидано навчальний посібник «Народознавство Одещини» (Кушнір В.Г. (2008).

Важливою компонентою краєзнавчої роботи є залучення насамперед шкільної і студентської молоді є забезпечення таких досліджень відповідними матеріалами методичного характеру. Насамперед це запитальники для збору необхідної інформації від респондентів, рекомендації щодо обробки зібраних матеріалів, їх оформлення у вигляді відповідних паспортів, звітів, підготовки до написання конкурсних робіт. У 2008 році народна майстриня Оксана Білоус провела майстер-клас з писанкарства для студентів-краєзнавців. У тому ж році проведено два важливі засідання Круглого столу. Один – «Українсько-Румунське Подунав'я – спільна історико-культурна спадщина» – відбувся в Генеральному консульстві Румунії в Одесі і був присвячений визначенню актуальних проблем регіональної історії, методів дослідницької роботи. У цьому ж році разом з міською бібліотекою ім. Горького проведено засідання «Голодомор 1931–1933 років в Україні: проблема дослідження, результати, перспективи». Проведено низку консультацій з вчителями загальноосвітніх шкіл з питань організації роботи з респондентами, збору свідчень про Голодомор 1932–1933 років, використання етнографічних матеріалів для написання комплексної роботи про традиційну культуру українців Миколаївського району Одеської області.

У 2008 році розроблені методичні рекомендації для підготовки і проведення разом з Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів обласного конкурсу серед школярів «Традиційні обряди мого села».

З метою популяризації діяльності Одеського відділення НСКУ, активізації роботи в області, залучення до краєзнавчої роботи сільських краєзнавців та міст області проводились виїзні засідання в райцентрах Миколаївці (2010), Кодимі (2012), Пужайковому (Балтський район. 2010), Кілії (2012), Ізмаїлі (2011).

Активну організаційно-дослідницьку роботу проводять краєзнавці села Пужайкове Балтського району (керівник Чабан Л.І). На основі зібраних у селі матеріалів реконструйовано обряди: «Розплетення коси молодої», «Щедрування», «Купайла», молодіжні вечорниці, весняні свята. Реконструйовані обряди демонстрували на конкурсах районного, обласного, республіканського рівнів. Про історію села Пужайкове, культуру його населення створено декілька науково-популярних фільмів. Плідна робота по збиранню старожитностей для шкільного краєзнавчого музею сприяла появі рішення Балтської райради про виділення окремого приміщення для краєзнавчого музею с. Пужайкове.

За активної участі члена спілки краєзнавців Гриськова С.А. проведена низка семінарів, важливих для розвитку туристичної галузі. Після проведення семінару в Одесі для ознайомлення з передовим досвідом організації агротуризму в Польщі був забезпечений відбір та представництво від одеського регіону в осіб для участі в українській делегації для візиту до Нижньосілезького воєводства (Республіка Польща) та навчання в рамках проекту «Почни свій бізнес на селі. Позааграрна підприємницька діяльність задля добробуту українських селян (агротуризм)» в серпні 2011 року, який фінансувався Міністерством закордонних справ Польщі в рамках конкурсу «Польська закордонна допомога – 2011». Крім того, за фінансування Українського фонду підтримки підприємництва (м. Київ) при безпосередній участі представника Одеської обласної організації краєзнавців в організації та проведенні заходу у травні 2011 року в м. Одесі був проведений семінар для власників приватних осель з Одещини, Криму та Херсонщини у кількості до 30 осіб, які побажали займатися сільським («зеленим») туризмом за місцем їх безпосереднього помешкання.

Для дослідження культури Одеси у 2012 році розроблена програма виявлення в міській культурі елементів традиційної культури українців в мікрорайонах «Молдованка», «Пересип», «Слобідка». Досвід роботи узагальнюється і проходить апробацію у вигляді публікацій і доповідей на конференціях, рекомендацій та пропозицій туристичним організаціям (Кушнір В.Г., Петрова Н.О.).

Члени спілки краєзнавців (Полторак В.М.) працюють над розробкою концепції «Переліку об'єктів культурної спадщини Одеської області, які мають виключне значення для розвитку туризму». Розроблені критерії для відбору пам'яток в придунайському регіоні (Татарбунарський, Болградський, Ренійський, Ізмаїльський, Кілійський райони Одеської області). Складено перелік пропонованих об'єктів, Зафіксовано на місцевості та оформлено робочу карту об'єктів Одещини, пов'язаних з історією козацтва. Серед них козацькі цвинтарі, місця розташування козацьких селищ та укріплених пунктів, місця битв тощо.

Оформлено пакет документів щодо включення системи каналів селища Вилкового до державного реєстру пам'яток культурної спадщини за категорією «унікальна пам'ятка містобудування».

Налагоджується співпраця з районними історико-краєзнавчими музеями по організації пошукової роботи, поповненню чи створенню нових експозицій, проведенню науково-практичних семінарів, участю у спільних культурно-просвітницьких заходах. Так, у 2011 році за наслідками проведеної з польськими колегами змістовної пошукової роботи в Кодимському районному історико-краєзнавчому музеї було створено експозицію, присвячену польському генералові, легендарному польському пілоту-випробувачу часів II Світової війни, уродженому в Кодимі Станіславу Скальському. Члени Одеського відділення краєзнавців (Кушнір В.Г., Петрова Н.О) взяли участь у підготовці в проведенні окремого засідання бібліотечного клубу «Національні святині». Тема засідання «Історія малих міст України: місто Кодима Одеської області, яке відбулося в Києві в державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені В.Г. Заболотного (2012). У 2014 році в музеї проведено семінар-практикум з народними вишивальницями Кодимщини на тему «Орнаментика ткацьких виробів Кодимщини: історія і сучасність».

Важливим напрямком діяльності Одеської ОО НСКУ є робота з шкільною і студентською молоддю. Він важливий з точки зору кількох аспектів. По-перше, школярі і студенти здійснюють пошукову роботу і виявляють унікальні, невідомі свідчення про звичаєво-обрядову культуру українців краю. По-друге, вони залучені до процесу реконструкції традиційних обрядів, що важливо для відтворення і розуміння цілісності комплексу етнокультури регіону. По-третє, у такий спосіб молодь пізнає унікальність і багатство духовної спадщини, що має важливе значення для формування української ідентичності. Результати діяльності у цій сфері також узагальнюються і вводяться до наукового обігу.

З 2008 року проведено декілька конкурсів «Традиційні обряди мого села» на кращий сценарій і постановку традиційних обрядів українців Одещини (голова оргкомітету Кушнір В.Г). Конкурс проводився двічі в Одесі, в районних центрах – в Балті і Татарбунарах. Студенти історичного факультету мали десятки виступів перед учнями загальноосвітніх шкіл міста і райцентрів (Тарутине, Миколаївка) на яких демонстрували реконструйовані ними традиційні обряди українців Одещини (Петрова Н.О.).

Започатковано проект залучення широкого загалу шкільної молоді до краєзнавчої роботи. З 2013 року в Кодимському і Балтському районах започатковано конкурс на кращу роботу з етнографії краю.

З метою просвітництва та популяризації краєзнавчої тематики, збереження історичної пам'яті в друкованих виданнях Одеської області було здійснено цілу низку публікацій (Гриськов А.С.) зокрема з питань розвитку сільського

(«зеленого») та екологічного туризму та інших тем: «Безцінний дарунок Бессарабії» («Одеські вісті» від 27.09.2008 р. № 103), «Екологічний туризм в Одеській області» в часописі «Чорноморський регіон» № 2 (51–52) 2014. Про невинно вбитих громадян України в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. та про трагічні сторінки Холокосту на Одещині була надрукована стаття «І досі ридає Кодимський яр» («Чорноморські новини» від 21.08.2010 р. № 96–97). Питанням висвітлення історії чумацтва на теренах одеського регіону присвячена низка публікацій під назвою «Запрягає чумаки воли, їде до Одеси...» («Чорноморські новини» від 2.04.2011 р. № 28, 07.04.2011 р. № 29 та від 9.04.2011 р. № 30). Цій же темі присвячена стаття під назвою «Нема кінця степу і дорозі, або про те, як монах чумаком був» («Чорноморські новини» від 28.01.2012 р. № 8, від 04.02.2012 р. № 10 та від 16.02.2012 р. № 13).

Про музейні зібрання в районних та сільських музеях – стаття «Скарбнички пам'яток і пам'яті» («Чорноморські новини» від 27.10.1.2012 р. № 85). Питанням історії Чорноморського флоту (в тому числі Чорноморського гребного флоту), вихованню патріотичних традицій молоді присвячені публікації «Адмірал з Кривого Озера» («Чорноморські новини» від 5.01.1.2013 р. № 1–2), «Овідіопольська ескадра» («Чорноморські новини» від 16.11.2013 р. № 91), «Подвиг капітана» («Вечірня Одеса» від 10.12.2013 р. № 185, «Скульптор Рижов» («Вечірня Одеса» від 4.03.2014 р. № 34), «Лікар, що став легендою» («Чорноморські новини» від 14.06.1.2014 р. № 45–46), «У гості до адмірала» («Чорноморські новини» від 10.07.2014 р. № 52), «Зберігаючи морські традиції» («Вечірня Одеса» від 17.07.2014 р. № 102–103). Увічненню пам'яті про видатних українців на одеській землі присвячені статті про українського архітектора Йосипа Юлійовича Каракіса «Зодчий з Балти» («Чорноморські новини» від 25.10.2012 р. № 84), про відомого діяча українського відродження Максима Антоновича Славінського «Одеса у життєпису Максима Славінського» («Чорноморські новини» від 7.03.2013 р. № 020–021), про великого українського мецената і громадського діяча Євгена Харлампійовича Чикаленка «Євген Чикаленко: Людяність у вимірі часу (краєзнавчий аспект)» («Чорноморські новини» від 2.05.1.2013 р. № 36–37, від 16.05.1.2013 р. № 39, від 25.05.2013 р. № 41–42, від 20.06.1.2013 р. № 49 та від 4.07.2013 р. № 52), про всесвітньо відомого етнографа і мандрівника Миколу Миколайовича Миклухо-Маклая «Людина з місяця» (Слід на одеській землі)» («Чорноморські новини» від 3.04.1.2014 р. № 26, від 5.04.2014 р. № 27, від 19.04.2014 р. № 30–31 та від 24.04.2014 р. № 32–33).

З нагоди ювілею – 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка 30–31 жовтня 2013 року була організована та проведена автобусна екскурсія для методичного об'єднання вчителів української мови та літератури Саратського району Одеської області з відвідуванням пам'ятних місць Великого Кобзаря в с. Шевченкове, містах Каневі та Черкасах.

Активну участь в краєзнавчих проектах, пов'язаних з підготовкою науково-краєзнавчих книг з історії Овідіопольського району і Овідіополя здійснює Аргатюк С.А.

Значна увага приділяється популяризації особливо актуальних питань з історії Одеси. Члени спілки беруть активну участь в програмах місцевих телеканалів. Це, зокрема, такі теми як «Вуличні бої в Одесі в січні 1918 р.», «Громадсько-політична діяльності Івана Луценка» (Т.С. Вінцовський), питання з історії заснування і заселення м. Одеси, про роль видатних українців в історії Одеси (Гончарук Т. Г., Мисечко А.І.).

Діяльність Одеського відділення Національної спілки краєзнавців України висвітлюється регіональними засобами інформації. Так, щороку виходять передачі на каналах ГРАД, ГЛАС, АРТ, РІАК, АТВ інших про традиційні Маланкування студентів історичного факультету на вулицях та в установах міста Одеси та області, заходи, пов'язані з вивченням та популяризацією традиційної обрядовості українців області.

Результатом спільної праці (Кушнір В.Г., Петрова Н.О.) з медіа групою ГЛАС стала низка передач з циклу «Джерела», які вийшли на екрани глядачів та у мережу Інтернет. Ця унікальна серія складається з телефільмів-розповідей про різні компоненти традиційної культури, які висвітлюють глибину і багатство народної культури українців та етнічних груп Одещини, відображають стан та локальні варіанти обрядів родинного, календарного циклу та інші питання народознавчого характеру: «Keramos», «Археологія», «Велика справа», «Вертеп. Коляда», «Весілля», «Весняний шум», «Вишивка», «Відродження», «Візерунки на полотні», «Вінок Дунаю», «Гопак», «Горщарі», «Дива», «Друга батьківщина», «Духовне виховання», «Душа народу», «Етнолялька», «Жони-мироносиці», «Зимова казка», «І вояки, і музики», «Іллінка», «Козацькі заповіти», «Килимові пісні», «Кобзар», «Колесо», «Купало», «Липовани», «Мотанка», «Пашпаліга», «Перехід», «Писанки», «Плясковиця», «Подих розпису», «Таємниці Кодимщини», «Таїнство вінчання», «Трифун зарезан», «Царська професія», «Чи є майбутнє?».

Окрім цього, впродовж 2014 року за участі членів Одеського відділення Спілки були виготовлені та вийшли в ефір сюжети, промо-ролики до Мегамаршу вишиванок в Одесі.

Окрім співпраці з телебаченням (державними та приватними телеканалами), проведено низку передач, зокрема у прямому ефірі на радіо «ГЛАС» на тему «Новорічні свята», «Рідні і запозичені свята», «Масляна» (Кушнір В.Г., Петрова Н.О.).

Репрезентований досвід співпраці з обласними радіо і телебаченням не тільки відображає наслідки проведеної роботи, але й вказує на нові можливості в сучасному медіапросторі з метою посилення просвітницької діяльності у сфері українознавства на регіональному рівні.

Одеське відділення НСКУ проводить плідну роботу з вищими навчальними закладами зарубіжжя і дипломатичними закордонними установами в Одесі. Йдеться насамперед про співпрацю з істориками і українознавцями Ягеллонського університету, Опольського університету (Польща) з вивчення історії Одеси і Одещини. Одним з результатів цієї співпраці, як зазначалось, є відкриття експозиції, присвяченої Станіславу Скальському в Кодимі. 2013 року за участю Генерального консульства Польщі в Одесі в Кодимському районі проведено конкурс для учнів загальноосвітніх шкіл на тему «Поляки в усній історії Кодимщини». У 2014 році такий конкурс започатковано і для школярів Балтського району.

Змістовною є багатолітня співпраця з істориками Нижньодунайського університету в Галаці (Румунія), Союзом українців Румунії, Генеральним консульством Румунії в Одесі. Актуальність співпраці пояснюється наявністю спільних для вивчення проблем регіональної історії і етнографії, наявності на території Румунії у Нижньому Подунав'ї етнічної групи українців. Краєзнавці Нижньодунайського регіону України і Румунії здійснюють плідну пошукову роботу, оприлюднюють її результати в ході міжнародних конференцій, різноманітних виданнях. У 2008 році в Тульчі проведено міжнародну наукову конференцію «Нижньодунайський регіон в XV–XX ст.: історичні, етнічні та культурні трансформації», у 2013 році проведено виїзне засідання міжнародної конференції «Одеські етнографічні читання», присвячене 200-літтю заснування Дунавецької Січі. 2008 року перевидано українською і румунською мовами книгу «Українці за Дунаєм (Кушнір В.Г.), історичним музеєм м. Галац (Румунія) видано альбом українською, румунською і англійською мовами альбом Кушніра В.Г. «Нижньодунайський рушник» (2012).

Таким чином, одеським відділенням НСКУ проведена значна робота науково-дослідного, організаційно-методичного, освітньо-популяризаційного характеру. Разом з тим, підведені підсумки вказують на актуальність вивчення цілком конкретних завдань на найближчу і віддалену перспективу, необхідність залучення до пошукової роботи школярів і студентів, урізноманітнення форм і методів краєзнавчих розвідок.

Хронологія діяльності Одеської обласної організації НСКУ

2016

Березень. Вийшов друком 20-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

Вересень. Вийшов друком 21-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

2017

Березень. Вийшов друком 22-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

28–29 квітня. VI Міжнародна наукова конференція «Південь України: етно-історичний, мовний, культурний та релігійний виміри».

4–7 липня. Відбулася Міжнародна конференція «Міграції в етнічних процесах» з виїздом до історико-етнографічного комплексу «Фрумушика-Нова». Серед організаторів – Одеська ОО НСКУ.

Серпень. У Румунії, з метою допомоги українській громаді по відродженню традиційної обрядовості, проведено семінар, на якому розглядалися питання організації свята Івана Купала (Кушнір В.Г., Петрова Н.О.).

Вересень. Вийшов друком 23-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

14 жовтня. Проведено семінар з питань краєзнавства та перспектив розвитку сільського «зеленого туризму» для працівників закладів культури Кодимського району.

18 жовтня. Проведено круглий стіл до 90-річчя журналу «Краєзнавство» на тему «Регіональні краєзнавчі видання Одещини і журнал "Краєзнавство"».

2018

Березень. Вийшов друком 24-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

23 квітня. У рамках виставкової акції «Вітчизняна історія: постаті та події» на базі факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова за участі краєзнавців Одеської обласної організації НСКУ було проведено День науковця на тему «Під українським прапором: 100-річчя з дня проголошення Української Держави (Гетьманату Павла Скоропадського) та Українського військово-морського флоту».

15 листопада. В Одеській національній науковій бібліотеці відбулося засідання круглого столу «Голодомор в Україні 1932–1933 років як злочин геноциду».

11–14 вересня. Відбулися Дев'яті етнографічні читання факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, співорганізатором яких є Одеська обласна організація НСКУ.

4–5 жовтня. В Одеській національній науковій бібліотеці за участі Одеської обласної організації НСКУ відбувся круглий стіл «Культурне розмаїття Південної України – вагомий чинник європейської інтеграції».

Вересень. Вийшов друком 25-й випуск історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний Захід. Одесика – Юго-Запад. Одессика».

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Краєзнавчий рух на Полтавщині веде свій родовід від козацьких літописів Г. Граб'янки і С. Величка. Важливу роль у становленні й розвитку історичного краєзнавства у краї відіграла українська інтелігенція – вчені, меценати, аматори, які гуртувалися навколо Полтавської губернської вченої архівної комісії, Полтавського церковного історико-археологічного комітету, статистичного бюро Полтавського губернського земства, Лубенського музею К.М. Скаржинської, Полтавського природничо-історичного музею.

Краєзнавчий рух у сучасному розумінні на Полтавщині був започаткований в роки Української революції діяльністю «Просвіт», Педагогічного бюро Полтавського земства, Народного музею, згодом Центрального пролетарського музею Полтавщини, губернського Комітету охорони пам'яток, місцевого відділення Українського наукового товариства дослідження й охорони пам'яток старовини та мистецтва. Наукові форми історичного краєзнавства сформувалися завдяки діяльності Полтавського наукового товариства при ВУАН на чолі з проф. В.О. Щепотьєвим.

Унаслідок репресій 1930-х рр. краєзнавчий рух зійшов нанівець і відродився тільки в 1960-х рр. Краєзнавчу роботу проводили державні, громадські, навчальні, архівні установи, туристичні організації, музеї, будинки культури, клуби, бібліотеки, відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Важливим етапом у розвитку історичного краєзнавства стала підготовка Полтавського тому «Історії міст і сіл Української РСР», до роботи над яким було залучено бл. 1,5 тис. чол.

Полтавська обласна спілка краєзнавців (ПОСК) стала правонаступницею Полтавського наукового товариства краєзнавців (ПНТК) – громадської організації краєзнавців, що діяла упродовж 1990–2002 рр. Після фактичної ліквідації ПНТК у серпні 2002 р. краєзнавчу роботу протягом наступного п'ятиріччя вели колективи музейних працівників, викладачів вищої та середньої школи, працівників установ культури, громадських організацій та окремі ентузіасти. Їхніми зусиллями ПОСК відновила свою роботу і була зареєстрована 19 липня 2006 р. Рішенням установчих зборів прийнято новий Статут спілки, обрано правління на чолі з доктором історичних наук, професором О.О. Нестулею, виконавчу дирекцію та ревізійну комісію. Намічено програму діяльності спілки на друге півріччя 2006 р. та на період 2007–2012 рр. Проведено перереєстрацію місцевих осередків краєзнавців.

6 липня 2012 р. на засіданні правління ухвалено обласну Програму розвитку краєзнавства на 2012–2015 рр. Головні зусилля спрямовувалися на продовження роботи над багатотомними виданнями «Реабілітовані історією», «Звід пам'яток історії та культури України», «Полтавіка. Полтавська енциклопедія».

17 березня 2016 р. у Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка було проведено Всеукраїнську наукову конференцію «Треті Череванівські читання», присвячені пам'яті доктора історичних наук, професора Антона Череваня. На конференції було прийнято рішення про утворення Полтавської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (далі – ПОО НСКУ), яка б працювала в системі загальнодержавної програми розвитку краєзнавства.

Було запропоновано сформувати виконавчі органи Полтавської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Професор Л.Л. Бабенко внесла пропозицію обрати Правління в кількості 12 осіб та Ревізійну комісію в кількості 3 осіб в такому складі: Правління: голова – д.і.н., проф., ректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» О.О. Нестуля, заступник голови – д.і.н., проф., перший проректор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Р.А. Сітарчук, відповідальний секретар – д.і.н., проф. кафедри педагогіки та суспільних наук ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» І.М. Петренко. Члени Правління за напрямками краєзнавчих досліджень – секція літературне краєзнавство – к.філол.н., доц. кафедри педагогіки та суспільних наук ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» В.В. Сарапин; музейне краєзнавство – директор Полтавського краєзнавчого музею К.Б. Фесик; архівне краєзнавство – заступник директора Державного архіву Полтавської області Т.П. Пустовіт; історичне краєзнавство – д.і.н., завідувач кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Л.Л. Бабенко; археологічне краєзнавство – к.і.н., старший науковий співробітник, археолог, музейник, О.Б. Супруненко; освітнє краєзнавство – методист Полтавського обласного інституту післядипломної професійної освіти І.О. Міщенко та історик, краєзнавець, керівник Центру дослідження історії Полтавщини Полтавської обласної державної адміністрації О.А. Білоусько; географічне краєзнавство – завідувач кафедри географії та краєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка С.М. Шевчук; туристичне краєзнавство – педагог, директор Полтавського обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді С.В. Комісар; представник від Глобинського району Полтавської області – історик, краєзнавець, дослідник В.М. Григор'єв; представник від Семенівського району Полтавської області – вчитель історії с. Веселий Поділ, краєзнавець В.М. Коваленко. Ревізійна комісія у складі 3 осіб: директор Полтавської

обласної бібліотеки для юнацтва імені О. Гончара, депутат Полтавської обласної ради І.В. Балибіна; провідний бібліотекар відділу соціо-культурної діяльності Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І.П. Котляревського Г.В. Вовченко; к.і.н., доц. кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» Т.О. Харченко.

Загальна кількість членів у 2016 р. – понад 40 чол.

Загальна кількість виданих книг, статей за період 2008–2016 рр. – понад 150.

На кінець 2018 р. загальна кількість членів обласної організації складала 49 осіб.

Л.Л. Бабенко,

*д.і.н., проф., завідувач кафедри історії України
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка*

І.М. Петренко,

*д.і.н., проф. кафедри педагогіки та суспільних наук
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Хронологія діяльності Полтавської обласної організації НСКУ

2008

18 квітня. Презентація у Полтавському краєзнавчому музеї видання: Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Новосанжарський район. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 178 с..

20 квітня. Презентація у Полтавському краєзнавчому музеї видання: Степовик Д. В. Патріарх Мстислав: Життя і архіпастирська діяльність. Монографія. – К.: Мистецтво, 2007. – 445 с.

31 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

4 червня. Семінар-практикум керівників районних музеїв краєзнавчого та історичного профілю всіх відомств з питань природоохоронної роботи (на базі Полтавського краєзнавчого музею, Диканського історико-краєзнавчого музею та природно-заповідних об'єктів ландшафтного парку «Диканський») (Полтавський краєзнавчий музей).

13 червня. Виставка до роковин смерті письменника і літературознавця Петра Ротача (Полтавський краєзнавчий музей).

12 серпня. Наукова конференція «Документальна спадщина Полтавщини: минуле, сучасне, перспективи» (Полтава. Державний архів Полтавської області).

11 вересня. Презентація фотоальбому «Під небом Полтави» (Полтавський краєзнавчий музей).

12 жовтня. Вечір пам'яті народної артистки України Р.П. Кириченко (Полтавський краєзнавчий музей).

24 жовтня. Наукова конференція на пошанування 90-річчя від дня смерті Ф. Вовка (Пирятинський краєзнавчий музей).

21 листопада. Презентація обласного тому Книги національної пам'яті жертв Голодомору на ОДТРК «Лтава».

28 листопада. Презентація видання: Національна книга пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933 років. Полтавська область / Упоряд. О.А. Білоусько, Ю.М. Варченко, В.О. Мокляк, Т.П. Пустовіт. – Полтава: Оріяна; ТОВ «АСМІ», 2008. – 1200 с., іл. (Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського).

1 грудня. Презентація видання: Реабілітовані історією. Полтавська область: Науково-документальна серія книг. – Т. 1. / Упоряд. О.А. Білоусько – К.–Полтава, 2009. – 260 с., іл. (Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського).

Наукові читання «Життєвий та науковий шлях краєзнавця Галини Сидоренко», присвячені 90-річчю від дня народження (Полтавський краєзнавчий музей).

VII Короленківські читання, присвячені 155-річчю від дня народження В.Г. Короленка та 80-річчю Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка (Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка).

2009

10 лютого. Виставка «Відроджені скарби Полтавщини» (Полтавський краєзнавчий музей).

1 квітня. Виставка «М.В. Гоголь у документах державних архівних установ України та Росії»: до 200-річчя від дня народження М.В. Гоголя (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

14 квітня. Художня виставка «Микола Гоголь. Україна і світ» (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

18 травня. Презентація IV випуску наукового збірника «Полтавський краєзнавчий музей» (Полтавський краєзнавчий музей).

20 квітня. Виставка «Симон Васильович Петлюра і Полтавщина» до 130-річчя від дня народження (Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського).

Травень. Виставка «Симон Петлюра: шлях у легенду»: до 130-річчя від дня народження (Полтавський краєзнавчий музей).

21–22 травня. Наукова конференція «Постать Симона Петлюри в історії та національній пам'яті» (Полтава, Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка).

31 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

11–12 червня. Міжнародний семінар «Полтавська битва – осмислення в часовій перспективі» (Полтава, Полтавська Галерея мистецтв (Полтавський художній музей).

6 липня. Виставка На пошану члена Національної спілки письменників України, Героя Соціалістичної Праці Ф.Т. Моргуна 6-15 липня (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

21 вересня. Відкриття художньої виставки санкт-петербурзьких та полтавських художників, присвяченої 200-річчю від дня народження М.В. Гоголя «Мистецький міст. Нева–Ворскла» (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

24 вересня. Виставка «Мій рідний край – моя Полтава»: до 110-ї річниці м. Полтава (Полтавський літературно-меморіальний музей І.П. Котляревського).

25 вересня. Презентація наукового збірника «Полтавська битва 1709 року: погляд крізь призму століть» (Полтавський краєзнавчий музей).

14 жовтня. Відкриття меморіальної дошки письменнику, літературознавцю П.П. Ротачу (на будинку по вул. Жовтнева, 66а).

1 грудня. Презентація видання: ПОЛТАВІКА. Полтавська Енциклопедія: У 12 томах. – Том 12: Релігія і церква / Гол. ред. О.А. Білоусько; Ред. кол.: Ю.М. Варченко, А.М. Киридон, В.О. Мокляк, Т.П. Пустовіт, В.М. Ханко, С.В. Хорєв. – Полтава: Вид-во «Полтавський літератор», 2009. – 756 +XL с., іл., схеми, карти, табл. – (Центр дослідження історії Полтавщини Полтавської облдержадміністрації, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського).

16 грудня. Презентація «Полтавіки» на ОДТРК «Лтава».

18 грудня. Участь у ювілейних заходах, присвячених 90-річчю музею (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

2010

Лютий. Науково-практична конференція «Гадяч – гетьманська столиця України. Історія, культура, національна пам'ять» (Гадяцька районна державна адміністрація, Національна Академія наук України, Інститут історії України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, науково-дослідний інститут козацтва, Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка) (Гадяч).

18 квітня. Презентація видання: Трикутники долі. Листи з фронту Сергія Володимировича Дейліди / Упоряд. Н.В. Кузьменко. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – 142 с. (Полтавський краєзнавчий музей).

22–23 квітня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти» (Полтавський художній музей (галерея мистецтв) ім. М.О. Ярошенка).

29 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

17 вересня. Відкриття ювілейної виставки з нагоди 40-річчя Полтавської обласної організації Національної спілки художників України (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

25 жовтня. Виставка До 200-річчя створення Полтавського театру (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

24 грудня. Презентація видання: Полтавщина у Великій Вітчизняній війні. 1941–1945 рр. (до 65-ї річниці Перемоги над фашизмом / Державний архів Полтавської області. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – 340 с.: іл. (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

І обласна науково-практична конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді; 2010).

2011

14 січня. Виставка «Садиби і палаци Полтавської губернії» (Полтавський краєзнавчий музей).

21 січня. Круглий стіл до 160-річчя від дня народження музеєзнавця і архівіста І.Ф. Павловського (Музей-заповідник «Поле Полтавської битви»).

Лютий. Виставка «Родина Кричевських і Полтавщина» (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

22 лютого. Виставка «Військові нагороди – свідки історії (XIX – початок ХХ ст.)» (Полтавський літературно-меморіальний музей І.П. Котляревського).

3 березня. Виставка До 150-річчя від дня смерті Т.Г. Шевченка (корпус № 1 Державного архіву Полтавської області).

10 березня. Виставка «Свою Україну любіть»: до 150-річчя від дня смерті Т.Г. Шевченка (Полтавський краєзнавчий музей).

12 квітня. Виставка «Зоряні сини»: до 90-річчя від дня народження льотчика-космонавта СРСР, двічі Героя Радянського Союзу Г.Т. Берегового (Полтавський краєзнавчий музей).

12 квітня. Виставка «Космічні орбіти Г.Т. Берегового»: до 90-річчя від дня народження льотчика-космонавта СРСР, двічі Героя Радянського Союзу Г.Т. Берегового (Полтавська ОДА).

18 квітня. Презентація видання: Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Великобагачанський район (Полтавський краєзнавчий музей).

22 травня. «Нас дух Тараса зігрива!» – конференція обласного товариства «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка (Полтавський краєзнавчий музей).

25 травня. Дев'яти наукові Петлюрівські читання (Полтава, Шахово-шашковий клуб).

29 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

24 червня. Виставка «Полтавська битва. Простір після бою» (Полтавський краєзнавчий музей).

30 червня. Презентація меморіальних дошок Василю Кричевському, Брку Лебіщаку, Сергію Васильківському, Єлизаветі трипільській, Опанасу Сластьону, Остапу Ночовнику на Стіні гончарної слави України будинку Кричевського-Лебіщака (Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному).

Вересень. Всеукраїнська науково-практична конференція: «М. Драгоманов – видатний український вчений і громадський діяч». (Київський інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, Полтавський обласний інститут післядипломної освіти ім. М.В. Остроградського) (Гадяч).

30 вересня. Круглий стіл до Дня міста Карлівки «Карлівщина: минуле сьогодні, перспективи» (Карлівська міська рада).

4 жовтня. Виставка «Буремні події осені 1941 р. на Полтавщині» (Полтавська ОДА).

12 жовтня. Круглий стіл до 450-річчя створення Пересопницького Євангелія (Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М.В. Остроградського).

25 жовтня. Презентація наукових видань Полтавського краєзнавчого музею у рамках відзначення 120-річчя від часу заснування (Полтавський краєзнавчий музей).

8 листопада. Наукова конференція «Поети-шестидесятники у національному відродженні України» (Полтавський університет економіки і торгівлі).

24 листопада. Виставка «Жнива скорботи. Голодомор 1932–1933 рр. на Полтавщині» (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

II обласна науково-практична конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді).

2012

26 січня. Презентація видання: Ротач П. Полтавська Шевченкіана у 2-х томах (Полтавська обласна універсальна бібліотека ім. І.П. Котляревського).

17 лютого. Виставка «Працювала заради майбутнього» (до 160-річчя з дня народження К.М. Скаржинської) (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

30 березня. IV Вайнгортівські наукові читання (Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка).

12 квітня. Виставка До 84-річчя з дня народження історика-архівіста В.Н. Жук (корпус № 1 Державного архіву Полтавської області).

12 квітня. Відкриття меморіальної дошки одному із фундаторів історичного краєзнавства на Полтавщині, заслуженому працівнику культури УРСР В.Н. Жук (на корпусі № 1 Державного архіву Полтавської області, по вул. Пушкіна, 18/24).

13 квітня. Круглий стіл «Карлівка – минуле, здобутки, перспективи» (м. Карлівка).

24 квітня. Виставка «З історії Полтавського спорту» (корпус № 1 Державного архіву Полтавської області).

3 травня. Конференція «Пам'ять про жертви фашизму під час окупації м. Полтави 1941–1943 рр. – священна» на пошанування пам'яті жертв Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. (Полтавський університет економіки і торгівлі).

12 травня. Участь в урочистостях з нагоди 5-ї річниці Полтавського обласного осередку МГО «Волинське братство» (ЗАТ «Полтавська фірма «Ворскла»).

17 травня. Відкриття меморіальної дошки І.Ф. Паскевичу (вул. Жовтнева (суч. Соборності), 8).

17 травня. Відкриття виставки «Іван Паскевич – погляд крізь століття» (Полтавський художній музей (галерея мистецтв) ім. М.О. Ярошенка).

17 травня. Конференція «Іван Федорович Паскевич: погляд із сьогодення» (Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка).

27 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

21 червня. Виставка До 115-річчя від дня народження Юрія Кондратюка (Олександра Гнатовича Шаргея) (корпус № 1 Державного архіву Полтавської області).

6 липня. Засідання правління Полтавської обласної організації НСКУ: ухвалення обласної Програми розвитку краєзнавства на 2012–2015 рр. (Полтавський університет економіки і торгівлі).

20 липня. Виставка «З історії полтавських храмів» (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

14–15 серпня. Міжнародна наукова конференція «Перещепинський скарб та його епоха» (Комсомольськ суч. Горішні Плавні).

18 вересня. Презентація серії видань «Герої землі Полтавської»: Вип. 1: «Герої Радянського Союзу», Вип. 2: «Герої Соціалістичної Праці», Вип. 3: «Герої України» до 75-річчя створення Полтавської області; серед співвидавців Державний архів Полтавської області (Полтавська обласна універсальна бібліотека ім. І.П. Котляревського).

22 вересня. Виставка «Полтавщина на історичних паралелях»: до 75-річчя створення Полтавської області (Палац дозвілля «Листопад»).

25 жовтня. Презентація видання: Полтавщина: влада на історичних паралелях / Полтавська облдержадміністрація, Державний архів Полтавської області, Полтавський краєзнавчий музей, Центр по дослідженню історії Полтавщини. – Полтава, 2012. – 400 с. (Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара).

27 листопада. Участь у відкритті виставкової зали Духовно-культурного центру при Свято-Успенському кафедральному соборі м. Полтава та першої виставки «Православна ікона кінець XVIII – початку XX ст.» за участю Святішого патріарха Філарета (Соборний майдан, 1).

24 листопада. Участь в урочистому засіданні Президії та Правління НСКУ (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова).

Листопад. Обласна інструктивно-методична нарада «Освітнє краєзнавство і формування лідерської компетентності у сучасній школі» (ПОІППО ім. М.В. Остроградського на базі Хорішківської ЗОШ I–III ст. Козельщинської районної ради Полтавської області).

20–22 листопада. III обласна науково-практична конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді).

30 листопада. Вечір пам'яті полтавського архітектора Лева Семеновча Вайнгорта та презентація книги «Провінційний архітектор»: до 100-річчя від дня народження (Полтавський краєзнавчий музей).

5 грудня. Круглий стіл До 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка (Полтавська ОДА; висловлені пропозиції щодо проведення заходів у 2013–2014 рр.).

2013

18 січня. Круглий стіл «Історик, архівіст І.Ф. Павловський та Полтавщина початку XX ст.» (Музей-заповідник «Поле Полтавської битви»).

13 лютого. Презентація видання: Білоусько О.А., Петренко О.М. Андрій Сербутовський: Монографія. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012. – 484 с. (Полтавський художній музей (галерея мистецтв) ім. М.О. Ярошенка).

6 березня. Презентація видання: Григор'єв В.М. На вітрах історії. – Полтава: ТОВ «АСМІ». – 2012. (Полтавський університет економіки і торгівлі).

18 березня. Круглий стіл «Фінсько-українські паралелі у військовій історії від Полтавської битви до Другої світової війни» (Музей-заповідник «Поле Полтавської битви»).

28 березня. Круглий стіл «Петровський Полтавський кадетський корпус: історія та сучасність» (Полтавський краєзнавчий музей ім. В.Г. Кричевського).

18 квітня. Презентація видання: Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Лохвицький район (Полтавський краєзнавчий музей).

7 травня. Всеукраїнська наукова краєзнавча конференція на пошану полтавського історика, краєзнавця, педагога та громадського діяча Віктора Ревеґука (Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка).

21–22 травня Всеукраїнська керамологічна конференція «Репресоване гончарство: передумови й наслідки» (Опішне).

25 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

29 серпня. II Всеукраїнська художня виставка, присвячена пам'яті І.П. Котляревського «Поки сонце з неба сяє, тебе не забудуть...» (Т. Шевченко) (Полтавський художній музей (галерея мистецтв) ім. М.О. Ярошенка).

30 серпня. Виставка «Історія однієї фотографії. До 110-ї річниці відкриття пам'ятника І.П. Котляревського у Полтаві» (Полтавський краєзнавчий музей).

31 серпня. Виставка До 110-ї річниці відкриття пам'ятника І.П. Котляревського (Духовно-культурний центр ім. прп. Паїсія Величковського Свято-Успенського кафедрального собору м. Полтава).

3 вересня. Установчі збори Кобеляцької районної громадської організації «Краєзнавець». Головою ради обраний Леонід Митько, заступником голови ради – Іван Пасько (Кобеляки).

20 вересня. Виставка «Ми пам'ятаємо подвиг ваш безсмертний» до 70-ї річниці визволення Полтавщини від фашистських загарбників (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

24 вересня. Презентація видання: Полтавська філармонія 70 / Упоряд. О.А. Білоусько, В.А. Пилипенко, Т.П. Пустовіт. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. – 168 с. – іл. (Полтавська облдержадміністрація).

24 вересня. Презентація видання: Полтавська філармонія 70 на ОДТРК «Лтава».

3 жовтня. Виставка «Освіта Полтавщини: мовою документів» (приміщення ОЦЕВУМ, вул. Жовтнева, 67).

11 жовтня. Презентація видання: «Полтавщина в роки німецько-фашистської окупації (1941–1943). Підпільна молодіжна група Лімова-Баяна» (Духовно-культурний центр ім. прп. Паїсія Величковського Свято-Успенського кафедрального собору м. Полтава).

30–31 жовтня. Наукова конференція «Другі Череванівські читання»: до дня народження українського вченого, дослідника проблем аграрної історії Череваня Антона Самійловича (Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка).

5 листопада. Обласний науково-практичний семінар «Освітнє краєзнавство і формування лідерської компетентності у сучасній школі: дослідження біографій випускників» (ПОППО ім. М.В. Остроградського на базі Тарандинцівської ЗШ І–ІІІ ст. В.А. Симоненка Лубенської районної ради Полтавської області).

19 листопада. ІV обласна науково-практична конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді).

21 листопада. Презентація музею історії історичного факультету Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка (аудиторія 45 навчального корпусу № 1 ПНПУ).

27 листопада. Урочиста академія з нагоди 1025-річчя Хрещення Київської Русі-України та 150-річчя виходу в світ «Полтавських єпархіальних відомостей» (організатор проведення УПЦ КП; Полтавський краєзнавчий музей; за участю Святійшого Патріарха Київського та всієї Русі-України Філарета).

5 грудня. Участь в урочистостях з нагоди вручення премії ім. М. Ярошенка та відкритті виставки «Григорій Мясоедов і товариство пересувних художніх виставок» з фондової колекції музею (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

2014

15 січня. Презентація видання в електронному вигляді «Тарас Шевченко і Полтавщина» для керівництва облдержадміністрації (Полтавська ОДА).

18 лютого. Відкриття музейної кімнати Т.Г. Шевченка (Полтавська ЗОШ І–ІІІ ст. ім. Т.Г. Шевченка).

19 лютого. Презентація видання в електронному вигляді «Тарас Шевченко і Полтавщина» для громадської ради при облдержадміністрації (Полтавська ОДА).

7 березня. Відкриття художньої виставки, присвяченої 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка «Моліться правді на землі» (Полтавський художній музей (картинна галерея) ім. М.О. Ярошенка).

9 березня. Шевченківські читання «Слово вічне, слово, невмируще своєю правдою...», присвячені 200-річчю від дня народження Кобзаря» (Духовно-культурний центр ім. прп. Паїсія Величковського Свято-Успенського кафедрального собору м. Полтава).

11 березня. Круглий стіл «Про смерть в українському суспільстві 17–18 ст.» (Полтавський краєзнавчий музей).

28 березня. Круглий стіл «Подолання розділення православ'я в Україні і утворення єдиної помісної церкви» (Полтавський університет економіки і торгівлі).

1 квітня. Презентація видання: «Тарас Шевченко і Полтавщина» в передачі ОДТРК «Лтава» «Уроки історії».

22 квітня. Презентація видання: Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Пирятинський район (Полтавський краєзнавчий музей).

15 травня. Виставка «Він – з когорта вождів»: до 135-річчя від дня народження державного і політичного діяча С.В. Петлюри (Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка).

22 травня. Презентація видання в електронному вигляді «Тарас Шевченко і Полтавщина» для нового керівництва і громадськості області (Полтавський краєзнавчий музей).

25 травня. Участь в обласному святі «Козацької слави цілюще джерело» (Шар-гора, с. Приліпка Козельщинського р-ну).

28 червня. Участь у відзначенні 100-річчя Солоницької школи (с. Солониця Козельщанського р-ну).

8 липня. Презентація видання в електронному вигляді «Тарас Шевченко і Полтавщина» на засіданні правління Національної Співки краєзнавців (Полтавський краєзнавчий музей).

7–8 липня. Виїзне засідання Президії правління НСКУ і голів правлінь регіональних організацій НСКУ в Полтавській області (Полтавський університет економіки і торгівлі).

Серпень. Виставка «Велика війна. До 100-річчя початку Першої світової війни 1914–1918 рр. (із циклу «свідки історії»)» (Духовно-культурний центр ім. прп. Паїсія Величковського Свято-Успенського кафедрального собору м. Полтава).

10 вересня. Виставка «Народний Рух України – 25 років» (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

22 вересня. V обласна науково-практична конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (Полтавський обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді).

26 вересня. Виставка «100 років славетної історії»: до 100-річчя Полтавського національного педагогічного університету (корпус № 2 Державного архіву Полтавської області).

12 жовтня. Відкриття меморіальної дошки скульптору Л.В. Позену, автору пам'ятників І.П. Котляревському і М.В. Гоголю (будинок Полтавського кооперативного технікуму).

16 жовтня. Обласний семінар-практикум наукових керівників гуманітарних секцій Полтавського територіального відділення МАН України (Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара).

22 жовтня. Презентація видання: Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Гадяцький район (Полтавський краєзнавчий музей).

2015

21 січня. У Полтавському державному історико-культурному заповіднику «Поле Полтавської битви» проведено круглий стіл, присвячений засновнику та першому директору музею Івану Францовичу Павловському.

30 січня. У Полтавському краєзнавчому музеї відбувся творчий вечір полтавського краєзнавця Валерія Волоскова. «Про себе, рідного, і не тільки...». Таку назву мають мемуари, презентовані ним. Одразу дві події: 70-річчя автора та вихід у світ нового видання.

2 лютого. Презентація полтавського краєзнавця О.В. Лебединського, присвячена вивченню історії Полтави у тривимірному форматі – «Полтава у 3D».

19–20 лютого. У Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка спільно з Представництвом Фонду Гайнріха Бюлля в Україні проведено семінар «Історія. Гендер. Сексуальність. Полтава».

24 лютого. У Полтавському краєзнавчому музеї відбулася презентація книги к.і.н., доц. кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Оксани Коваленко «Полтава XVII–XVIII століть».

4 березня. Круглий стіл «Славні імена» до 100-річчя від дня народження М.Р. Капніст, 90-річчя від дня народження Т.І. Кислякової та освітньої діяльності Є. Милорадович, організований Департаментом інфраструктури та туризму облдержадміністрації спільно з Полтавською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. І.П. Котляревського та ГО «Спілка екскурсологів Полтавщини».

4 березня. Презентація мемуарів полтавського краєзнавця В.Ф. Волоскова для студентів I курсу Полтавського університету економіки і торгівлі.

9 березня. Лекція краєзнавця О.В. Лебединського «Модерн. Мода, епоха і час» у Полтавській універсальній обласній бібліотеці імені І.П.Котляревського.

10 березня. Лекція С.В. Яременко, провідного наукового співробітника ДІКЗ «Поле Полтавської битви», присвячена історії створення та функціонування Полтавської фортеці, для студентів I курсу Полтавського університету економіки і торгівлі.

Травень. Виставка у Державному архіві Полтавської області, присвячена 70-річчю Перемоги у Другій світовій війні.

5 травня. У Полтавському університеті економіки і торгівлі було проведено студентську науково-практичну конференцію «Україна в роки Другої світової війни (1939–1945)», присвячена 70-річчю перемоги над німецьким нацизмом під гаслом: «Пам'ятаємо. Перемагаємо!».

18 травня. У Полтавському університеті економіки і торгівлі відбулася презентація монографії к.і.н., доцента кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, члена Української асоціації дослідників жіночої історії Ірини Ігнатенко «Жіноче тіло у традиційній культурі українців».

22 вересня. У Полтавському університеті економіки і торгівлі проведено панельну дискусію на тему «Друга світова війна крізь призму жіночого досвіду: актуальні проблеми дослідження» за участі упорядників та авторів збірника наукових праць «Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства» (Київ, 2015, за наук. ред. Г. Грінченко, К. Кобченко та О. Кісь), який презентовано у рамках дискусії. Організаторами заходу були Українська асоціація дослідників жіночої історії, Українська асоціація усної історії, ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», а також Представництво Фонду ім. Генріха Бьоля в Україні.

24 вересня. Проведення кафедрою історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка Міжнародної наукової конференції «Суспільство Гетьманщини та Російська імперія».

30 вересня. Лекція краєзнавця О.В.Лебединського «Невідома Полтава часів І.П. Котляревського» у Галереї мистецтв.

14 жовтня. Перемога у конкурсі есеїв на патріотичну тематику «Україна – це ми», приуроченого до Дня захисника України в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка студентки спеціальності «Готельно-ресторанна справа» Тетяни Сапи.

20 жовтня. У Полтавському кооперативному технікумі проведено круглий стіл, присвячений видатним жінкам в історії Полтавщини.

3 листопада. Лекція к.і.н., наукового співробітника Полтавського краєзнавчого музею Олени Замури на тему «Шлюби в Гетьманщині у XVIII столітті у світлі історичної демографії» для студентів I курсу Полтавського університету економіки і торгівлі.

10 листопада. Зустріч студентів II курсу Полтавського університету економіки і торгівлі з Миколою Яковичем Нечитайлом, краєзнавцем, лауреатом XIII, XIV, XV конкурсу «Українська мова – мова єднання», лауреатом премії імені Панаса Мирного.

18 листопада. Виставка старовинних рушників «Із циклу «Свідки історії». Вишитий рушник – святиня нашої родини» у Духовно-культурному центрі імені Паїсія Величковського у Полтавському Свято-Успенському кафедральному соборі.

19–20 листопада. П'ята Всеукраїнська наукова конференція «Держава і Церква в новітній історії України» (м. Полтава, ПНПУ імені В.Г. Короленка).

22 листопада. Лекція краєзнавця О.В. Лебединського «Репнін-Волконський» у Полтавській універсальній обласній бібліотеці імені І.П. Котляревського.

24 листопада. У Полтавському університеті економіки і торгівлі проведено вечір-реквієм «Пам'ятай свій рід. Пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933 років».

27 листопада. Лекція к.і.н., наукового співробітника Полтавського краєзнавчого музею Олени Замури на тему «Смерть та смертність у Гетьманщині XVIII століття» для студентів I курсу Полтавського університету економіки і торгівлі.

16 грудня. Виставка «Українська ікона», презентована майстрами-іконописцями з м. Миколаїв у Духовно-культурному центрі імені Паїсія Величковського в Полтавському Свято-Успенському кафедральному соборі.

24 грудня. Виставка «Портретний живопис XVIII–XX століть» у Полтавській галереї мистецтв.

Участь д.і.н., проф. Бабенко Л.Л. у створенні документального фільму на ОДТРК «Лтава» (режисер В. Дряпак) «Визволення Полтавщини».

2016

4 лютого. Презентація монографії д.і.н., професора кафедри педагогіки та суспільних наук Полтавського університету економіки і торгівлі Петренка І.М. «Єлизавета Милорадович (1832–1890) в українському суспільно-політичному русі» (Полтава, 2013) у Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва імені Олеса Гончара.

25 березня. Проведення Всеукраїнської наукової конференції «Леся Українка – письменниця, перекладач, фольклорист та громадський діяч: до 145-річчя від Дня народження» у Полтавському університеті економіки і торгівлі.

17–18 березня. Проведення Всеукраїнської наукової конференції «Треті Череванівські читання» на пошану професора А.С. Череваня (у програмі питання теорії та історії краєзнавства).

27 березня. Лекція, присвячена Дню театру краєзнавця О.В. Лебединського у Полтавській універсальній обласній бібліотеці імені І.П. Котляревського.

30 червня. Виступ д.і.н., проф. Петренко І.М. на засіданні Харківського історико-філологічного товариства на тему «Роль краєзнавчих досліджень історика Віри Жук (1928–2008) у збереженні історичної пам'яті».

Участь членів Полтавської організації НСКУ у підготовці та проведенні заходів з відзначення 110-ї річниці утворення Полтавського краєзнавчого музею імені В. Кричевського (Нестуля О.О., Петренко І.М., Бабенко Л.Л., Сігарчук Р.А. та ін.).

26 жовтня. Історичні краєзнавчі читання «Сучасна наука і краєзнавство: елементи взаємодії», присвячені 125-річчю заснування Полтавського краєзнавчого музею.

22–23 листопада. На базі Полтавського обласного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді була проведена VII обласна краєзнавча конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята».

2017

2 лютого. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про висунення кандидатур на здобуття щорічної премії Президента України для молодих вчених 2017 року.

2 березня. Участь краєзнавців у Науково-методичному семінарі «Українська національна революція 1917–1921 років крізь призму сучасності (до 100-річчя події)» для вчителів і учнів Полтавської області (кафедра історії України ПНПУ імені В.Г. Короленка).

23–24 березня. Участь краєзнавців у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Культурологічна регіоналістика: теорія, історія, практика».

12 квітня. Конференція Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про внесення змін до «Положення про Полтавську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України».

28 травня. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про висунення кандидатур на здобуття міської Премії імені Самійла Величка (Полтава).

8 вересня. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Презентація монографії д.і.н., проф., секретаря ПОО НСКУ Петренко І.М. «Віра Жук (1928–2008): життя, віддане науці», висунення кандидатур на присвоєння звання «Почесний краєзнавець України», затвердження робочого плану підготовки Дев'ятих Липівських читань.

19–20 жовтня. Участь краєзнавців у Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій 130-річчю від дня народження М.Я. Рудинського (1887–1958).

22 жовтня. Участь краєзнавців у Науково-методичному семінарі для вчителів м. Полтави і Полтавської області – керівників учнівських наукових робіт МАН «Актуальні проблеми історичного краєзнавства».

21–22 листопада. Участь краєзнавців у організації та проведенні VIII Обласної краєзнавчої конференції учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята» (спільно з Полтавським обласним центром краєзнавства і туризму учнівської молоді).

29 грудня. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про висунення кандидатур на присвоєння звання «Заслужений працівник освіти України», про рекомендацію до друку науково-краєзнавчих

видань, про висування кандидатур на здобуття міської Премії імені Самійла Величка.

Проведення читацької конференції студентів і викладачів історичного факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка «Публікації викладачів кафедри історії України на сторінках журналу “Краєзнавство”».

2018

15 лютого. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про підготовку до проведення Дев'ятих Липівських читань, про нагородження краєзнавців відзнаками НСКУ, різне.

11 квітня. Історичні читання, присвячені пам'яті історика-краєзнавця Віри Жук (1928–2008) (до 90-ліття від Дня народження).

25 квітня. Наукова історико-краєзнавча конференція «Чутівщина: від давнини до сьогодення», присвячена 95-й річниці з часу створення Чутівського району Полтавської області.

11–12 травня. Дев'яті Липівські читання, присвячені 80-річчю першодруку праці Юрія Липи «Призначення України».

23 травня. Дослідження історії Сумщини – презентація у Полтаві серії книг головою Сумської обласної організації НСКУ Олегом Корнієнком.

31 травня. Конференція Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення звіту про проведення Дев'ятих Липівських читань, про нагородження краєзнавців відзнаками НСКУ, різне.

15–16 серпня. Участь краєзнавців у Всеукраїнській науковій конференції «Старожитності й давня історія Кременчука» (м. Кременчук).

7 вересня. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про презентацію книги Нестулі О.О., Алімана М.В. «Борис Мартос і кооперація» у смт Градизьк Глобинського району Полтавської області, про нагородження краєзнавців відзнаками НСКУ, різне.

18–19 вересня. Участь краєзнавців у Науковій конференції з іноземною участю «Лубенський краєзнавчий музей: історія, досвід, перспективи» (присвячена 100-річчю Лубенського краєзнавчого музею) (м. Лубни).

25–26 жовтня. Участь краєзнавців у Всеукраїнській науковій конференції «Четверті Череванівські наукові читання» (на пошану професора А.С. Череваня), присвяченої 100-річчю створення історичного факультету ПНПУ імені В.Г. Короленка.

22 жовтня. Обласна науково-практична краєзнавча конференція учнівської молоді «Пізнання минувшини в іменах та постатях Полтавщини».

1 листопада. Краєзнавчі читання «Життя, віддане рідному краю» (до 10-ї річниці з дня смерті історика Віри Никанорівни Жук). У рамках читань відбулася презентація книги Григорія Сердюка «Величний подвиг Козельщинського краю».

27–29 листопада. ІХ Обласна науково-практична краєзнавча конференція учнівської молоді «Полтавщина – земля моя свята».

27 грудня. Збори Полтавської обласної організації НСКУ. Обговорення питання про звернення місцевих органів влади щодо збереження пам'яток архітектури, про нагородження краєзнавців відзнаками НСКУ, різне.

Публікація про діяльність Полтавської обласної організації НСКУ

1. Тесленко В.Г. Їм аплодувала Полтава. – Полтава: Оріяна, 2008. – 164 с., іл.

2. Булава Л.М. Географія своєї області. Полтавщина: Посібник для учнів. – Полтава: Оріяна, 2004. – 28 с.

3. Іменний Звід Полтавщини – Алфавіт Визначним Полтавцям: Біографії. Історичні портрети: У 33-х томах. – Том 1 / Упорядник О.А. Білоусько. – Полтава: Оріяна, 2005. – 138 с.

4. Білоусько О.А., Киридон П.В., Пустовіт Т.П., Ревегук В.Я. Новітня історія Полтавщини (II половина ХХ століття): Підручник для 11 класу загальноосвітньої школи. – Полтава: Оріяна, 2007. – 312 с., іл., карти.

5. Полтавщина: Природа. Традиції. Культура / Автор та упорядник Олександр Білоусько; фотохудожник Аркадій Славуцький. – Полтава: Оріяна, 2007. – 104 с.

6. Петрович В.О. Діти-герої Полтавського краю. – 2-ге вид., переробл. та доп. – Полтава: Оріяна, 2008. – 40 с.

7. Волосков В.Ф. Подорож Полтавщиною з монетою в руці. – Полтава: Оріяна, 2008. – 200 с., іл.

8. Настінний календар «Гоголівські місця Полтавщини». – Полтава: Оріяна, 2008. – 14 с., іл.

9. Путівник «Гоголівські місця Полтавщини». – Полтава: Оріяна, 2008. – 32 с., іл.

10. Каталог «Гоголівські місця Полтавщини». – Полтава: Оріяна, 2008. – 164 с., іл..

11. Сердюк Г.Д. І душа його жовто-блакитна // Козельщанські вісті (сmt Козельщина Полтавська область). – 2016. – 19 серпня. – С. 3.

12. Сердюк Г.Д. Життя, мов сяйво зорі // Козельщанські вісті (сmt Козельщина Полтавська область). – 2016. – 16 вересня. – С. 3.

13. Сердюк Г.Д. Пам'ять // Козельщанські вісті (сmt Козельщина Полтавська область). – 2016. – 23 вересня. – С. 2.

14. Повняться ряди краєзнавців // Козельщанські вісті (сmt Козельщина Полтавської області). – 2016. – 1 липня. – С. 1.

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Рівненська обласна організація НСКУ веде свій початок від товариства «Пересвіт», яке постало в обласному центрі наприкінці 1988 р. на чолі з Миколою Поровським. 31 березня 1989 р. у приміщенні обласної бібліотеки відбулись установчі збори Рівненського обласного краєзнавчого товариства. Головою товариства був обраний філолог і журналіст Іван Пашук, відповідальним секретарем – завідувач відділу етнографії Рівненського обласного краєзнавчого музею Алла Українець.

Тодішнє товариство розпочало діяльність під опікою обласного відділення Українського фонду культури. Коли в Києві 27 березня 1990 р. було відроджено Всеукраїнську спілку краєзнавців, воно стало її структурним підрозділом. Делегатами І з'їзду краєзнавців України були Іван Пашук, Алла Українець, Ярослав Поліщук і Петро Сара. Серед перших членів Товариства були викладачі рівненських вузів Богдан Столярчук, Петро Ричков, Валерій Цибульський, музейні працівники Микола Манько, Раїса Тишкевич, Анатолій Хведась, Олександр Булига, журналісти Григорій Дем'янчук, Володимир Ящук, Микола Камінський, Юрій Кузьмін, Спиридон Кравчук, Володимир Дрозюк. На середину 2000-х рр. до Товариства належало понад 300 членів, діяло 16 міських і районних організацій, понад 150 первинних осередків.

Разом із зацікавленими організаціями Товариство започаткувало і провело цикли науково-теоретичних і краєзнавчих конференцій, зокрема, «Велика Волинь: минуле і сучасне», «Берестецька битва в історії України», «Острог на порозі 900-річчя», «Рівненське Полісся: історія і сучасність», «Корцю – 850 років», «Дубровиці – 1000 років», до ювілейних дат видатних земляків. Матеріали більшості конференцій видані у вигляді збірників або тез. Члени товариства брали участь у конференціях, які проводяться в Рівному, Житомирі, Києві, Луцьку, Хмельницькому, Кам'янці-Подільському, Острозі, Дубні та інших містах і регіонах.

З 1991 р. Товариством започатковано вручення регіональної краєзнавчої премії «За відродження Волині», лауреатами якої стали понад 20 відомих краєзнавців Рівненської, Волинської, Житомирської областей.

У 2007 р. лауреатами премії ім. Дмитра Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців стали завідувач відділу етнографії Рівненського обласного

краєзнавчого музею А.М. Українець, голова Дубровицької районної краєзнавчої організації В.П. Попенко, директор Рівненського НВК «Колегіум» П.І. Куделя.

Після перетворення у жовтні 2008 р. ВСУ в НСКУ почалась перереєстрація членів і осередків Товариства. 19 вересня 2013 р. помер багатолітній голова Рівненської обласної краєзнавчої організації Іван Пашук. Наприкінці 2014 р. відбулась установча конференція Рівненської обласної організації Національної спілки краєзнавців України, на якій обрано правління та ревізійну комісію Організації. Головою РОО НСКУ став Андрій Жив'юк. За рішенням Правління НСКУ від 27 травня 2015 р. до його складу введено голову правління РОО НСКУ А.Жив'юка. На 1 вересня 2016 р. членами НСКУ на Рівненщині є понад 50 краєзнавців.

Правління організації регулярно проводить свої засідання, на яких розглядаються питання прийому і перереєстрації членів НСКУ, повсякденної діяльності, проведення конференцій, краєзнавчих читань, видання краєзнавчої літератури, презентації нових видань тощо. Традиційно навчально-культурним закладам передаються безкоштовно краєзнавчі бібліотеки. Їх отримали багато шкіл, позашкільних установ, вищі навчальні заклади.

За безпосередньої підтримки РОО НСКУ видаються журнали «Погорина» (Рівне), «Острога» (Здолбунів), «Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею», періодичні краєзнавчі збірники в Острозі, Дубні, Березному. Члени спілки регулярно публікують краєзнавчі матеріали в газетах «Вільне слово», «Вісті Рівненщини», «Волинь», районних виданнях, на обласному радіо виходить тематична передача «Минувшина».

За час існування краєзнавчої організації випущено у світ понад 500 краєзнавчих видань. Серед них «Млинівщина літературна», «Повернення в незабутнє», «Літературно-краєзнавча енциклопедія Рівненщини», «Рівне. 1283–2003», «Меморіальні дошки у Рівному» І. Пашука, «Воскреслі для життя», «Українське краєзнавство: сторінки історії» Г. Дем'янчука, енциклопедичний довідник «Митці Рівненщини» Б. Столярчука, «Край наш у назвах» Я. Пури, «Етюди з історії Острога» М. Ковальського, «Зарічненщина, або Ритми глибинного Полісся» В. Перуніна, «Поєднані Волиню» О. Булиги, «Передзвін віків» С. Кравчука, «Гоцанщина в іменах» Ю. Кузьміна, «Від Дерманської республіки до Дерманської трагедії: нариси історії українського визвольного руху в Дермані на Волині» А. Жив'юка та І. Марчука, серія видань «Реабілітовані історією. Рівненська область», та ін.

Обласна організація тісно співпрацює з ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, з обласними організаціями Національних спілок письменників, журналістів України, музеями, архівами, бібліотеками.

Загальна кількість членів РОО НСКУ на кінець 2018 р. – 63 особи.

Хронологія діяльності Рівненської обласної організації НСКУ

2016

24 грудня. У Рівненському обласному краєзнавчому музеї місцеві краєзнавці підсумували результати роботи за 2016 р. Під час заходу відбулася презентація шостої книги тому «Реабілітовані історією. Рівненська область».

Участь у процесах декомунізації – перейменування вулиць у Рівному, Здолбунові, Сарнах, Острозі, Мізочі, зміна напису на пам'ятнику в Мізочі.

Робота в консультативних органах – топонімічних комісіях, координаційній та консультативній радах при облдержадміністрації.

2017

21 березня. У Рівненській обласній універсальній науковій бібліотеці відбулася презентація бібліографічного покажчика «Лауреати регіональної краєзнавчої премії «За відродження Волині»».

17 червня. Засідання правління Рівненської обласної організації НСКУ. Обговорення організаційних заходів щодо проведення науково-краєзнавчої конференції «Волинь в Українській революції 1917–1921 рр.».

6 жовтня. Підготовка і проведення історико-краєзнавчої конференції «Волинь в Українській революції 1917–1921 рр.» (Рівненський обласний краєзнавчий музей, Рівненська ОО НСКУ).

16 грудня. Засідання правління Рівненської обласної організації НСКУ. Обговорення підсумків роботи за 2017 р., окреслено план на 2018 р.

2018

23 червня. Засідання правління Рівненської обласної організації НСКУ. Обговорення організаційних заходів щодо проведення науково-краєзнавчої конференції «Наша спадщина: де минуле зустрічається з майбутнім».

5–6 жовтня. Історико-краєзнавча конференція «Наша спадщина: де минуле зустрічається з майбутнім» (Рівненський обласний краєзнавчий музей, Рівненська ОО НСКУ).

Жовтень. Наукова конференція «Збереження та вивчення пам'яток історико-культурної спадщини Волині: досвід, результати, проблеми, перспективи». Серед організаторів – Рівненська ОО НСКУ.

5 грудня. Відкриття меморіальної дошки першому голові Спілки краєзнавців Рівненщини, журналістові, поетові, педагогові Пащуку Івану Григоровичу (1938–2013) на фасаді будинку, де він мешкав (Рівне).

22 грудня. Засідання правління Рівненської обласної організації НСКУ. Обговорення підсумків роботи за 2018 р., окреслено план на 2019 р.

**Публікації про діяльність
Рівненської обласної організації НСКУ**

Іваненко П. Об'єднання краєзнавців // Червоний прапор. – 1989. – 21 квітня. – С. 3.

З хроніки науково-краєзнавчої і творчої роботи (1992–1995) // Волинські дзвони: краєзн. альманах / ред.-упоряд. Г.С. Дем'янчук. – Рівне: Ліста, 1995. – Вип. 1. – С. 61–62.

II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців: (25 груд. 1996 р., м. Київ): матеріали та док. – К.: Рідний край, 1997. – С. 95, 152, 163, 175–176.

З хроніки науково-краєзнавчої і творчої роботи (1996–1997) // Волинські дзвони: наук.-краєзн. альманах / голов. ред. Г.С. Дем'янчук. – Рівне: Ліста, 1997. – Вип. 2. – С. 90–92.

Ковальський М.П., Кушнір М.П. Історія Острозького науково-краєзнавчого товариства «Спадщина» ім. кн. Острозьких // Наукові записки / Острозька Академія. – Острог, 1998. – Т. 1. Ч. 2. – С. 78–83.

Пашук І. До біобібліографічного словника краєзнавців Рівненщини // Волинські дзвони: наук.-краєзн. альманах / голов. ред. Г.С. Дем'янчук. – Рівне: Ліста, 1999. – Вип. 3. – С. 106–110.

Пашук І. Перше краєзнавче десятиліття на Рівненщині (1989–1999 рр.). – Рівне, 1999. – 22 с.

Мовою фактів // Вільне слово. – 1999. – 31 березня. – С. 3.

Всеукраїнська спілка краєзнавців від «А» до «Я»: довідник / автор-упоряд. О.Г. Бажан, А.А. Ситник. – К., 2001. – С. 4, 6, 9, 19, 26, 28, 60–63.

Всеукраїнська спілка краєзнавців. 1997–2003 роки / упоряд. О.Г. Бажан, А.А. Ситник. – К., 2003. – С. 65–67, 126–127.

Краєзнавці України: (сучасні дослідники рідного краю): довідник. – Т. 1. – К.; Кам'янець-Подільський, 2003. – 272 с.

III з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців: матеріали та док.: (29–30 жовт. 2003 р.). – К.: Академія, 2004. – С. 72–73, 90, 148–149.

Вибір на все життя. Біобібліографічний покажчик про І. Пашука. – Рівне, 2004. – 71 с.

Пашук І. Літературно-краєзнавча енциклопедія Рівненщини. – Рівне, 2005. – 217 с.

Всеукраїнській спілці краєзнавців – 80 / упоряд. Р. Маньковська. – К., 2005. – С. 15, 23, 27, 31, 35.

Криниці щедрої душі. До 70-річчя від дня народження Г. Дем'янчука. Біобібліографічний покажчик. – Рівне, 2006. – 69 с.

Анотований біобібліографічний покажчик про життєвий та творчий шлях Спиридона Кравчука – Гощанського літератора, краєзнавця та журналіста. – Гоща, 2008. – 36 с.

Бялий О., Сукач М. Творчий портрет Богдана Столярчука. – Рівне, 2008. – 12 с.

З любов'ю до рідного краю. До 75-річчя краєзнавця Анатолія Карп'юка. – Костопіль, 2008. – 63 с.

IV з'їзд Національної спілки краєзнавців України: матеріали і док. (28 жовт. 2008 р.). – К.; Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 36, 47, 93, 138, 141, 192–195.

Андрій Жив'юк: шлях до покликання. Біобібліографічний покажчик до 50-річчя від дня народження. – Рівне: НРГК «Реабілітовані історією. Рівненська область», 2010. – 70 с.

Любов ніколи не перестає... До п'ятдесятиріччя Любові Галухи. – Рівне: РДГУ, 2011. – 240 с.

V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України: матеріали та док.: 23 січ. 2012 р. – К., 2012. – С. 31, 54.

Історичні магістралі Руслани Давидюк: Біобібліографічний покажчик до 50-річчя з дня народження. – Рівне: ПП ДМ, 2013. – 108 с.

Лауреати регіональної краєзнавчої премії «За відродження Волині». До 25-річчя від дня заснування премії: наук.-допоміж. біобібліогр. покажч. / Рівнен. обл. універс. наук. б-ка, Рівнен. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України; [уклад.: Н.М. Кожан, І.А. Козюхно; наук. ред. О.Л. Промська]. – Рівне: Волинські обереги, 2017. – 163 с.: фот.

СЕВАСТОПОЛЬСЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ*

Коротка історична довідка

Севастопольська міська організація Національної спілки краєзнавців України була створена за ініціативою Кримської організації та місцевої краєзнавчої громадськості в 2013 році. Головними натхненниками її організації стали викладачі історії та науковці музеїв міста. Переслідуючи спільну мету збереження духовної та історичної пам'яті севастопольські активісти об'єднали кращі краєзнавчі сили. На початковому етапі ними була сформована ініціативна група, що зайнялася питаннями реєстрації організації та розробки плану дій з її популяризації. 26 червня 2013 в будівлі Українського культурно-інформаційного центру відбулася установча конференція, що обрала правління міської організації. Пройшовши необхідні юридичні процедури 6 вересня Головне управління юстиції Севастополя видало свідоцтво № 11 про державну реєстрацію організації. Керівником був обраний Андрій Андрійович Соколов.

Севастопольська організація, починаючи з дня проведення Установчої конференції, включилося в активну роботу по розробці регіональної краєзнавчої програми з вивчення історичного минулого міста. У перші три місяці роботи було проведено дванадцять публічних лекцій у трьох університетах за темами: «Історія Севастополя в особах» і «Севастополь в камені та бронзі». Міська організація спільно з Управлінням культури стала ініціатором проведення громадського огляду стану пам'яток Кримської війни, що пройшов у 7–10 жовтня 2013 і охопив 52 об'єкти.

Члени НСКУ впродовж серпня-грудня 2013 здійснили масштабну роботу в Центральній міській бібліотеці ім Л.М. Толстого з вивчення рідкісних періодичних видань. У фондах Державного архіву міста Севастополя ними було проведено пошук документів розкривають сторінки історії Херсонського монастиря, Собору Святого Володимира, храму Архістратига Михайла.

На даний час, у зв'язку із окупацією Кримського півострова Російською Федерацією, Севастопольська міська організація НСКУ призупинила свою діяльність.

Ірина Мельничук

* Матеріал про Севастопольську міську організацію НСКУ неповний у зв'язку із втратою архіву після окупації Кримського півострова Російською Федерацією.

СУМСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Сумська область була утворена 10 січня 1939 р. з частин колишніх Полтавської, Харківської, Чернігівської та Курської губерній. Організований краєзнавчий рух на землях нинішньої Сумщини розпочався у 1927 р. з утворенням Конопотського товариства краєзнавців. Протягом 1930-1950-х років були репресовані історики Ф. Ернст і В. Юркевич, археологи М. Макаренко, М. Рудинський та П. Смолічев, архівісти П. Москаленко, К. Стороженко і М. Росинський, мистецтвознавці Н. Онацький і С. Таранушенко, керівні та наукові працівники краєзнавчих музеїв А. Афанасьєва, І. Галюн, М. Ернст, О. Малиношевський, П. Михно, О. Поплавський, М. Семенчик та ін. краєзнавці, пов'язані із Сумщиною.

Через відсутність власних наукових кадрів тривалий час краєзнавчими студіями переймалися поодинокі музейні працівники, журналісти та краєзнавці-аматори (В. Воліс, І. Лисий, Г. Петров, П. Сапухін, Ф. Сахно, Б. Ткаченко, Г. Хвостенко та ін.), чия діяльність носила публіцистичний характер і була обмежена цензурою.

27 березня 1990 р. в роботі Першого установчого Всеукраїнського краєзнавчого з'їзду взяли участь і представники Сумської області. 19 січня 1996 р. було зареєстроване Конопотське товариство Всеукраїнської спілки краєзнавців, індивідуальне членство в лавах Спілки набули ще кілька мешканців області. У квітні 1990 р. на базі Сумського державного педагогічного інституту ім. А.С. Макаренка відбулася Перша Сумська обласна науково-краєзнавча конференція. З 1994 р. такі заходи проводяться кожні два роки. Вагомими досягненнями у першій половині 1990-х років стали актуальні наукові статті музейних працівників Л. Сапухіної, Ш. Акічева, В. Кравченка, викладачів Б. Корогода і Г. Корогод, В. Піскун, В. Макарової та Л. Макарової, співробітниці обласного держархіву Л. Покидченко.

24 квітня 2010 р. в актовому залі Сумської обласної наукової універсальної бібліотеки відбулася Установча конференція Сумської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Конференція затвердила Положення, обрала Ревізійну комісію та Правління в складі О. Корнієнка (голова), О. Вовка (відповідальний секретар), С. Дегтярьова, Г. Івануценка, В. Цибки. На кінець 2014 р. обласний осередок НСКУ об'єднує 35 членів. З них 12 осіб мають наукові ступені, 4 краєзнавця за вагомий внесок у збереження історико-культурної спадщини відзначені державними нагородами, а ще 4 – відзнаками

НСКУ. За результатами III-ї звітно-виборчої конференції обласної організації НСКУ, що відбулася 31 серпня 2013 року обрано новий склад Правління в особі Корнієнка Олега Миколайовича (голова), Цибки Веніаміна Івановича (заступник голови), Вовка Олександра Володимировича (відповідальний секретар), Дегтярьова Сергія Володимировича, Звагельського Віктора Борисовича, Кисельова Олександра Івановича та Подоляки Надії Степанівни.

У мережі Інтернет створено «Сумський історичний портал», а в рамках громадського проекту «Книга Памяти України 1941–1945» – пошуково-інформаційна база жертв Другої світової війни. Значний обсяг з генеалогічних і джерелознавчих досліджень здійснює Фонд «Алгоніка», очолюваний В. Цибкою – членом НСКУ, головою обласної організації Спілки архівістів України. Надається практична допомога відділу краєзнавства Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, відділенню Національного центру «Мала академія наук України» У Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти за участю СОО НСКУ проводяться щорічні конференції. Зусиллями членства створюються обласні томи науково-документальних серій «Звід пам'яток історії і культури України», «Реабілітовані історією» та «Книги пам'яті України», виходять наукові часописи «Сумська старовина» та «Сумський історико-архівний журнал», щорічні краєзнавчі збірники, окремі краєзнавчі видання (понад 650 найменувань) та публікації в місцевій і центральній періодиці.

Станом на кінець 2017 р. кількість членів Сумської ОО НСКУ налічувала 33 особи.

О.М. Корнієнко,

голова Сумської обласної організації НСКУ

Хронологія діяльності Сумської обласної організації НСКУ

2010

24 квітня. В актовому залі Сумської обласної наукової універсальної бібліотеки відбулася Установча конференція Сумської обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Конференція затвердила Положення, обрала Ревізійну комісію та Правління в складі О. Корнієнка (голова), О. Вовка (відповідальний секретар), С. Дегтярьова, Г. Іванущенко, В. Цибки. Ветерану краєзнавчого руху Сумщини Левенцю Андрію Івановичу (1923 р. н.) вручено свідоцтво «Почесного краєзнавця України».

4–6 червня. На запрошення Генерального консула Республіки Польща у м. Харкові голова СОО ГСКУ О. Корнієнко прийняв участь у Міжнародній науковій конференції «Польська дипломатія на Сході XX – початку XXI ст.», організовану Мазурським університетом в Ольштині та Харківським національним університетом ім. В. Каразіна.

8–10 червня. У м. Сумах відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Краєзнавство: науково-методичний та практичний аспекти», організована Сумським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, Національною спілкою краєзнавців України, Сумським державним університетом, Інститутом інноваційних технологій та змісту освіти Міносвіти України.

16 червня. За участю членів НСКУ в сумському «Прес-клубі» презентовано історичний роман А. Поважного «Диверсант повстанської армії». Автор передмови – голова СОО НСКУ О. Корнієнко.

26 червня. У Сумській центральній міській бібліотеці відбувся круглий стіл СОО НСКУ «Суми: від давнини до сьогодення», приурочений до 355-ї річниці з дня заснування м. Суми. За ініціативи організації вперше відзначався День міста саме в день його заснування.

10 липня. В рамках Всеукраїнського фестивалю «Козацький родослав», приуроченого до річниці Конотопської битви 1659 р., та в якості етапу експедиції СОО НСКУ «Забуті могили українського війська», здійснено поїздки полем Конотопської битви (близько 70 км²) та відзнято відеоматеріал для документального фільму.

14 липня. У Сумському обласному художньому музеї до 20-ї річниці проголошення Декларації про державний суверенітет України презентовано виставку члена СОО НСКУ С. Гуцана «Україна: вчора, сьогодні та завтра» основу якої склали фотографії пам'яток історії та культури.

15 липня – 2 вересня. В приміщенні Сумської міської галереї «21» експонувалася історико-художня виставка, присвячена участі мешканцям Сумщини у Першій світовій війні, організована СОО НСКУ. В експозиції були представлені оригінали світлин, поштівок, листів, нагород, документів, газет, інших предметів і речей, а також репліки старих плакатів. Виставка викликала жваве зацікавлення відвідувачів.

24 серпня. На обласному телебаченні пройшла 40-хвилинна передача за участю голови Правління СОО НСКУ О. Корнієнка та члена Правління, директора Державного архіву Сумської області Г. Івануценка, присвячена історії становлення Української Державності та державотворчим проблемам сьогодення.

6 вересня. Підписано розпорядження голова Сумської обласної державної адміністрації «Про редакційну колегію науково-документальних і краєзнавчих видань Сумської області», котра має забезпечувати підготовку та видання обласних томів науково-документальних серій книг «Реабілітовані історією», «Книга Пам'яті України», іншої наукової та документальної літератури, що видається за кошти місцевих бюджетів. Половину складу редколегії склали члени СОО НСКУ.

9 вересня. Сумська обласна газета «В двух словах» опублікувала статтю голови Правління СОО НСКУ «Несвяткові роздуми з приводу Дня міста» – відкритий лист Сумському міському голові з приводу варварського нищення історико-архітектурної спадщини та історичного центру міста.

8 жовтня. В приміщенні Сумської міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка було проведено круглий стіл «У пошуках істини. О.К. Булатович – офіцер, мандрівник, мислитель. До 140-річчя з дня народження».

21 жовтня. Коштом члена СОО НСКУ С. Гуцана на хут. Дмитріївка Білопільського району Сумської області встановлено пам'ятники на могилах князя Дмитра Хілкова

22 жовтня. В приміщенні Сумської мистецької галереї «21» відбулася презентація виставки старих фотографій члена СОО НСКУ С. Гуцана «Обличчя з минулого».

27 жовтня. В приміщенні Буринської центральної районної бібліотеки відбулася творча зустріч голови СОО НСКУ О. Корнієнка з місцевими краєзнавцями та діячами культури, що об'єдналися в історичний клуб ім. Попова. Було презентовано 4 нові книги автора, які передано до бібліотек району, а також обговорено роботу над обласними томами книг «Реабілітовані історією» та «Книга Пам'яті України».

28 жовтня. До 66-ї річниці визволення України від німецьких загарбників в Сумах проведено круглий стіл з презентацією документального видання «Суми у 1941–1943 роках: офіціоз та дійсність» та переглядом документального фільму про остарбайтерів «Тріщина через все життя».

2011

13 січня. За ініціативи СОО НСКУ відбулося засідання організаційної групи Сумського обласного конкурсу юних краєзнавців ім. Г.Т. Петрова в якому взяли участь представники Сумської обласної організації УТОПШ, Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, начальник краєзнавчого відділу Сумського обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю.

17 січня. Виступ голови СОО НСКУ О. Корнієнка в якості експерта на засідання комісії з топоніміки та перейменування вулиць Сумської міської ради де обговорювалося питання щодо перейменування вулиць міста.

22 січня. До Дня Злуки в приміщенні інформаційного центру «Воля громади» (м. Суми) презентовано збірник наукових статей «Діяльність підпілля ОУН на Сході України» (співавтор – член Правління СОО НСКУ Г. Іванущенко).

27 січня. В приміщенні Сумської міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка під патронатом СОО НСКУ відкрито виставку старих фотографій та

оригінальних речей XIX – поч. XX ст. «Уездный город Сумы» зі збірки сумського колекціонера В. Токарева.

28 січня. У приміщенні Конотопського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського член СОО НСКУ С. Гуцан відкрив персональну виставку фотографій «Коллекція вражень», присвячену історичним місцям України та світу.

29 січня. В приміщенні інформаційного центру «Воля громади» (м. Суми) члени СОО НСКУ О. Вовк та Г. Іванущенко та О. Корнієнко провели громадські читання, присячені бою 29.01.1918 р. під станцією Крути.

12 лютого. В приміщенні Сумської обласної універсальної наукової бібліотеки відбувся Пленум СОО НСКУ, присвячений актуальним питанням розбудови організації.

23 лютого. СОО НСКУ спільно з історичним клубом «Холодний Яр» та Центром дослідження визвольного руху в Сумах в приміщенні «Бюро аналізу політики» презентовано 12-е видання легендарного історичного роману Юрія Горліса-Горського «Холодний Яр» та відбувся круглий стіл з питань історії Визвольних змагань 1917–1921 рр.

29 березня. В Сумах у прес-центрі «SumyNews» презентовано архівно-документальний збірник «Повстанський рух 20-х – 30-х рр. XX ст. на Сумщині: Т. 1». Упорядник – член Правління СОО НСКУ Г. Іванущенко.

20 травня. На базі Сумського державного університету пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція «Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи». Вийшов друком збірник матеріалів.

15–16 червня. II-а Всеукраїнська науково-практична конференція «Краєзнавство: науково-методичні та практичні аспекти» на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Партнерами конференції виступили СОО НСКУ, Білгородський Національний дослідницький університет, Курський державний університет (Російська Федерація), Сумський державний університет, а також Роменська міськрада та Роменська райдержадміністрація.

2 липня. У с. Хоружівка Недригайлівського району Сумської області в рамках краєзнавчої експедиції СОО НСКУ «Забуті могили українського війська» на спогад про 90-річчя бою Повстанської революційної селянської армії Н.І. Махна з винищувальними радянськими формуваннями (27-30 червня 1921 р.) в будинку культури відбулися історичні читання з демонстрацією документального фільму та фотодокументів. Неподалік від місця бою встановлено пам'ятний хрест і відправлено панахиду.

12 серпня. Правління СОО НСКУ прийняло рішення клопотати перед керівництвом Сумської облдержадміністрації та обласної ради про безумовне фінансування виходу в світ 2-ї та 3-ї книги обласного тому науково-

документальної серії книг «Реабілітовані історією» та збереження редакційно-видавничої групи по підготовці та виданню книг.

9 вересня. Дев'ята сесія Сумської обласної ради шостого скликання прийняла рішення «Про програму паспортизації археологічних об'єктів області на 2011–2015 роки», розроблену за участю СОО НСКУ.

Вересень. Вийшов друком перший випуск «Буринського краєзнавчого вісника», що народився у стінах районного краєзнавчого музею. В подальшому видається щорічно. На Сумському обласному каналі «Академ TV» відбулася прем'єра 26-хвилинного документального фільму «Недригайлівщина» з циклу передач «Провінційні історії» (автор – член НСКУ Т. Голуб), присвячений краєзнавчій експедиції СОО НСКУ «Забуті могили Українського війська», що відбулася 2 липня 2011 р. у Недригайлівському районі.

22–23 вересня. На базі Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського пройшла краєзнавча конференція «II Конотопські читання». Вийшов друком другий випуск матеріалів «Конотопських читань», що містив 29 статей науковців та краєзнавців із Києва, Сум, Шостки, Глухова, Ніжина, Батурина, Бахмача та Конотопа.

Вересень-жовтень. Головою СОО НСКУ О. Корнієнком надано практичне сприяння співробітникам харківського спеціалізованого підприємства «Воєнні меморіали «Схід» щодо пошуку на території м. Суми, Краснопільського та Сумського районів останки німецьких вояків і їх подальшого перенесення на стаціонарний військовий цвинтар під м. Харковом.

1 жовтня. За ініціативи голови СОО НСКУ О. Корнієнка розроблене й підписане розпорядженням голови облдержадміністрації № 660, що передбачає створення електронного банку даних про жертви війни – воїнів, партизанів, підпільників, цивільних мешканців Сумської області, а також бійців Радянської армії, які поховані на території Сумщини.

13 жовтня. В Сумському художньому музеї ім. Н. Онацького презентовано виставку С. Гуцана та В. Панасюка «Рядна родини» – збірку народних тканих виробів Сумщини, а також старі світлини кінця XIX – першої половини XX ст.

22–23 жовтня. У м. Путивлі та Путивльському районі пройшли загальноукраїнські урочистості з нагоди Дня Партизанської слави та 70-річчя початку партизанського руху в Україні. Члени СОО НСКУ І. Федоренко та О. Корнієнко підготували «Партизанський мартиролог», що складається з коротких біографічних довідок на мешканців Сумщини, котрі загинули у лавах партизанських загонів або були страчені окупантами за зв'язок з партизанами.

1 листопада. У прес-центрі «SumyNews» відбулася презентація інтернет-проекту «Сумський історичний портал», інформаційно-аналітичного електронного ресурсу, покликаного висвітлювати сторінки історії Сумщини та України в цілому. (гол. ред. Г. Іванущенко).

24–25 листопада. Відбулася ІХ Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю на базі Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка. Вийшов друкований збірник матеріалів.

12 грудня. Вийшло друком презентаційне видання Сумської обласної державної адміністрації «Перлини Сумщини» (автор-упорядник – О. Корнієнко).

З нагоди 30-річчя наукової діяльності та 55-ю річницею відзначити Звагельського Віктора Борисовича, завідувача Центру історичного краєзнавства Сумського державного університету нагороджено відзнакою «Почесний краєзнавець». З нагоди 15-ї річниці створення і діяльності Конотопського осередку ВСК Акічева Шаміля Мулламовича нагороджено Почесною грамотою НСКУ.

2012

14 січня. II-а позачергова конференції Сумської обласної організації Національної спілки краєзнавців України обрала делегатів на позачерговий V-й З'їзд НСКУ (О. Вовк, В. Звагельський, О. Корнієнко).

17 січня – 17 березня. В приміщенні Крелевецького краєзнавчого музею експонувалася виставка «Погляд з минулого» – збірка старих світлин з колекції члена СОО НСКУ С. Гуцана.

28 березня. За участю СОО НСКУ на базі Машинобудівного коледжу Сумського державного університету відбувся ІV обласний конкурс студентських робіт з краєзнавства.

30 травня – 1 червня. На базі Національного заповідника «Глухів» відбулася ХІ науково-практична конференція «Сіверщина в історії України».

18 липня. Правління СОО НСКУ прийняло рішення про взяття на поруки колишнього викладача Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка доктора історичних наук О. Однороженка у зв'язку із порушенням стосовно нього кримінальної справи.

12 вересня. За участю Генерального секретаря Світового конгресу українців С. Романів в Сумах презентовано новий історичний інтернет-ресурс – сайт Архіву ОУН в Українській Інформаційній Службі-Лондон.

5 жовтня. За активної участі СОО НСКУ в актовому залі бібліотеки Української академії банківської справи НБУ відбулася історико-краєзнавча конференція до 190-річчя з дня народження промисловця та мецената І. Харитоненка. За результатами конференції видано збірник матеріалів.

5–6 жовтня. На базі Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка пройшла Всеукраїнська наукова конференція «Партизанський рух у роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», присвячена 70-річчю створення Українського штабу партизанського руху та Сумського партизанського з'єднання.

2 листопада. На базі Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського відбулася щорічна науково-практична конференція «III Конотопські читання», присвячена історії, археології, культурі, розвитку науки та техніки XIX–XX століття на Лівобережній Україні. Вийшов друком збірник матеріалів «Конотопські читання. Випуск 3».

15 листопада. На вшанування 79-річниці Голодомору 1932–1933 років в Україні та Дня пам'яті жертв політичних репресій у м. Сумах в приміщенні «Бюро аналізу політики» організовано творчу зустріч з військовим істориком Я. Тинченком, який презентував нові друковані роботи.

15–17 листопада. На базі Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка пройшла Друга Міжнародна інтернет-конференція для молодих учених та студентів «Глухівські наукові читання – 2012».

22 листопада. На базі Сумського національного аграрного університету проведено круглий стіл «Особливості політичних репресій радянської доби на Сумщині» (до 75-річчя «Великого терору» в СРСР)».

24 листопада. На вшанування пам'яті 79-ї річниці Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, СОО НСКУ організувала відправлення панахиди на місці масового поховання жертв Голодомору у Сумах.

5 грудня. В Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти відбувся круглий стіл за темою «Краєзнавчий матеріал у освітньо-виховному процесі навчальних закладів: стан, проблеми перспективи» за участю СОО НСКУ, співробітників Сумського державного університету, педагогічного університету, загальноосвітніх шкіл області та позашкільних виховних установ.

25 грудня. В Сумській обласній науковій бібліотеці відбувся творчий вечір з нагоди 75-річчя Почесного краєзнавця Бориса Івановича Ткаченка.

2013

14 січня. Лауреатом премії незалежної творчої інтелігенції України ім. Василя Стуса став Почесний краєзнавець Борис Іванович Ткаченко (м. Лебедин).

18 січня. У смт Миропілля Краснопільського району член СОО НСКУ Д. Кудінов презентував краєзнавчо-документальне видання «Миропілля».

22 січня. В приміщенні Сумської освіти презентовано СОО НСКУ презентоване 4-томне репринтне видання «Книга учета лиц, состоявших на особом учете бывших белых офицеров в органах ГПУ Украины».

27 січня. У Сумському національному аграрному університету відкрито виставку старих світлин і артефактів «Вони понад усе любили свій коханий край» організовану членом СОО НСКУ М. Михайличенком і приурочену до 95-ї річниці бою під Крутами.

15 лютого. В Сумській обласній науковій бібліотеці відбулася презентація видання «Інакодумство на Сумщині». Збірник документів та матеріалів (1955–1990 роки)» (упорядники В. Артюх, Г. Іванущенко, В. Садівничий).

Лютий-травень. Робота зі створення ілюстрованої публіцистично-документальної книги «Краєзнавча Шевченкіана України».

8 квітня. В Сумській центральній міській бібліотеці ім. Т. Шевченка відбувся краєзнавчий захід-презентація СОО НСКУ «Дзвони нашої пам'яті», присвячений зруйнованим архітектурним перлинам Путивля.

30 травня. У приміщенні Сумської міської ради відбулося засідання круглого столу, організованого Управлінням архітектури Сумської міськради та СОО НСКУ, де розглядалися питання перейменування вулиць міста.

29–31 травня. У Національному заповіднику «Глухів» відбулася XII науково-практична конференція «Сіверщина в історії України».

9 серпня. Правління СОО НСКУ звернулося до органів державної виконавчої влади області та Сумської міськради з ініціативою щодо повернення до Сум пернача козацького полковника А.Г. Кондратьєва.

23 червня. За ініціативи члена СОО НСКУ В. Власенка в с. Самоївка Краснопільського району Сумської області відкрито дві меморіальні дошки на честь земляків: державного секретаря УНР Івана Мірного та голови департаменту Лісівництва Міністерства землеробства УНР, ректора Української господарської академії в Подєбрадах Бориса Іваницького.

31 серпня. III-а звітно-виборча конференція Сумської обласної організації НСКУ обрала новий склад Правління в особі Корнієнка Олега Миколайовича (голова), Цибки Веніаміна Івановича (заступник голови), Вовка Олександра Володимировича (відповідальний секретар), Дегтярьова Сергія Володимировича, Звагельського Віктора Борисовича, Кисельова Олександра Івановича та Подоляки Надії Степанівни.

5 вересня. В приміщенні Агенції промоції «Суми» презентовано путівник «Суми. Запрошуємо до знайомства: Путівник». Автор – член СОО НСКУ Д. Кудінов.

6 вересня. В приміщенні Сумської центральної міської бібліотеки ім. Т. Шевченка відбулася прес-конференція для ЗМІ голови СОО НСКУ О. Корнієнка, присвячена видатній знахідці – виявленню пірнач сумського полковника А. Кондратьєва, а також новим фактам історії цього козацького роду.

26 вересня. На базі Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського відбулася щорічна науково-практична конференція «IV Конотопські читання». Вийшов друком збірник матеріалів конференції.

12 жовтня. У с. Вовківці Роменського району Сумської області за участю членів НСКУ відбулися урочисті заходи зі вшанування пам'яті командира роменської лоївки Української Повстанської Армії М. Цупа (Цуба).

Участь у видавничому проєкті НСКУ «Регіональна Шевченкіана».

23 листопада. На вшанування пам'яті 79-ї річниці Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, СОО НСКУ організувала відправлення панахиди та збори громадськості на місці масового поховання жертв Голодомору у м. Сумах.

26 листопада. Виступ Г. Івануценка в Парламенті провінції Альберта (м. Едмонтон, Канада) під час слухання на тему 80 річниці Голодомору-геноциду в Україні 1932–1933 рр.

29–30 листопада. На базі Сумського державного педагогічного університету за участю СОО НСКУ, Спільки молодих науковців Сумщини, Державного архіву Сумської області, Курського державного університету відбулася міжнародна науково-практична конференція «Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації». Матеріали конференції вийшли друком у 2-х частинах.

11 грудня. В Сумській центральній міській бібліотеці ім. Т. Шевченка відбулася віртуальна краєзнавчо-пізнавальна експедиція «Сумщина – моя чарівна Батьківщина», як підведення підсумків II туру шкільного краєзнавчого конкурсу «Подорожуємо Сумщиною».

2014

5 лютого. В актовому залі Сумської обласної універсальної наукової бібліотеки презентовано книгу О. Корнієнка «Лексикон доби козаччини XVII–XVIII ст.: застарілі слова, військові, побутові та релігійні терміни, запозичені одиниці з етимологічними коментарями та тлумаченнями (за текстами історичних пам'яток)».

28 лютого. В приміщенні прес-центру «SumyNews» в Сумах відбувся «круглого столу» на тему «Про подолання наслідків тоталітарної спадщини на Сумщині», організований СОО НСКУ.

6 березня. У Сумах встановлено меморіальну дошку Павлу Зайцеву – уродженцю міста, одному з найвідоміших дослідників творчості Тараса Шевченка.

21 березня. У сумському прес-центрі «SumyNews» відбувся захід, присвячений 75-річчю проголошення незалежності Карпатської України.

6 травня. В актовому залі Сумської обласної універсальної наукової бібліотеці СОО НСКУ організовано творчий вечір з нагоди 50-річчя архівіста та краєзнавця Г. Івануценка.

8 травня. В конференц-залі комплексу «Воскресенський» в рамках всеукраїнської громадської ініціативи «Книга Памяти України 1941–1945»

обласним ЗМІ презентовано пошуково-інформаційна базу даних жертв Другої світової війни – уродженців Сумської області та перспективний меморіальний сайт (керівник проекту – О. Корнієнко).

15 травня. У приміщенні Сумської муніципальної галереї за участю Сумського міського голови та головного редактора відбулася презентація спеціального номеру науково-документального ілюстрованого журналу «Пам'ятки України» (№ 4/202), присвяченого історії міста Суми – «Суми – від Кондратьєвих до Харитоненків», підготовленого членством СОО НСКУ.

25 червня. У приміщенні Сумської муніципальної галереї відбувся круглий стіл «Суми: від давнини до сьогодення», організований СОО НСКУ та Агенцією промоції «Суми» та приурочений до 359-ї річниці з дня заснування м. Суми.

19 вересня. В Сумській центральній міській бібліотеці ім. Т. Шевченка відбулося засідання круглого столу до Дня партизанської слави на тему «Партизанський рух в Україні: історія, сьогодення, майбутнє».

20 вересня. В с. Глинськ Роменського району Сумської області урочисто відкрито меморіальну дошку, присвячену написанню влітку 1891 р. Програми «Братства Тарасівців».

24 вересня. В Сумській центральній міській бібліотеці ім. Т. Шевченка СОО НСКУ для працівників міської мережі бібліотек провела презентацію спецвипуску «Суми: від Кондратьєвих до Харитоненків» журналу «Пам'ятки України».

26 вересня. На базі Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського відбулася щорічна науково-практична конференція «V Конотопські читання» за участю краєзнавців Конотопа, Ніжина, Глухова, Києва, Сум та присвячені 180 річчю від дня народження історика О. Лазаревського. Вийшов друком збірник матеріалів конференції.

2015

Участь краєзнавців у підготовці чергового тому науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» (Сумська область: у 3-х кн. Кн. 3. Ч. 1 / Ред.кол.: І.С. Боршош, О.М. Корнієнко, І.Г. Федоренко та ін. – Суми: Мрія-1, 2015. – 496 с.)

Підготовка членами СОО НСКУ переліку об'єктів міської та обласної топоніміки, що мали бути змінені відповідно до Закону України «Про засування комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки».

2016

12 листопада. Відбулася V звітно виборча конференція СОО НСКУ. Головою правління обрано Корнієнка Олега Миколайовича (з літа 2015 р.

відбув добровольцем на фронт, на момент обрання перебував у лавах ОЗСП «Азов» в/ч 3057 НГУ, Донецька область).

Участь краєзнавців у підготовці та створенні друкованого мартирологу «Героям слава. Книга пам'яті героїв АТО. Сумська область» (Героям Слава. Книга пам'яті героїв АТО. Сумська область / Авт. проекту – Є. Положій. – Суми: ВБ «Еллада», 2016. – 112 с.).

Відповідно до обласної «Програми економічного і соціального розвитку Сумської області на 2016 рік» СОО НСКУ було надане цільове фінансування з обласного бюджету для публікації видань краєзнавчого характеру.

2017

15 березня. Сумська ОО НСКУ виступила співорганізатором Першої обласної наукової конференції «Сумщина в історико-літературному вимірі» (Суми).

12 квітня. Засідання Правління Сумської ОО НСКУ. Розгляд питань про відзначення краєзнавців, різне.

27 травня. Засідання Правління Сумської ОО НСКУ. Розгляд питань про проведення V-ї позачергової конференції СОО, різне.

18 червня. Відбулася V позачергова конференція Сумської ОО НСКУ. Порядок денний: внесення змін до «Положення про Сумську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України», про підсумки видавничої діяльності, про участь в розробці перспективної Державної програми розвитку краєзнавства, різне.

31 липня. Засідання Правління Сумської ОО НСКУ. Розгляд питань про включення представника СОО НСКУ до складу комісії з присудження Сумської обласної літературно-краєзнавчо-мистецької премії, про висунення кандидатур на здобуття премії, різне.

27–28 жовтня. Сумська ОО НСКУ виступила співорганізатором Всеукраїнської науково-практичної конференції «Слобожанщина в 1917–1921 рр.: вимір революції» (Суми).

21 листопада. Засідання Правління Сумської ОО НСКУ. Розгляд питань висунення кандидатур на здобуття стипендії голови Сумської обласної державної адміністрації провідним творчим працівникам області, про проведення заходів, приурочених до 90-річчя журналу «Краєзнавство».

15 грудня. До 90-річчя журналу «Краєзнавство» було проведено тематичний круглий стіл у краєзнавчому відділі Сумської обласної універсальної наукової бібліотеки.

Відповідно до «Програми економічного і соціального розвитку Сумської області», за фінансової підтримки Сумської обласної ради Сумською ОО НСКУ опубліковано серію краєзнавчих видань.

2018

23 травня. У Полтавському університеті економіки і торгівлі» відбулася зустріч із головою Сумської ОО НСКУ Олегом Корнієнком. Дослідник провів презентацію видань із серії «Дослідження історії Сумщини», а також прочитав лекцію з історії Сумського краю.

26 вересня. На Сумщині відбулося спільне засідання Президії НСКУ і Оргкомітету краєзнавчого, історико-культурологічного конкурсу імені П.М.Коцура за участі професорсько-викладацького складу ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (сmt Недригайлів).

14 грудня. Відбулася сесія Сумської обласної ради сьомого скликання на якій визначено лауреатів Сумської обласної літературно-краєзнавчо-мистецької премії. Голові Сумської ОО НСКУ Олегу Корнієнку премія присуджена в номінації «Краєзнавство» за значний внесок у розвиток краєзнавства Сумщини, популяризацію історії рідного краю, національних українських традицій та видатних діячів Сумщини.

***Публікації про діяльність
Сумської обласної організації НСКУ***

1. Рожкова Л. Сучасний краєзнавчий рух на Сумщині // Всеукраїнська наукова конференція «Історичні регіони України: минуле та сучасність» 28–29 листопада 2013 р.). – Харків, 2013. – С. 13–16.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Витоки наукового краєзнавства Тернопільщини сягають кінця ХІХ століття. Стимулювали розвиток «Запроси» географічного департаменту Російської АН, котрі охоплювали відомості про природу, городища, руїни фортець, пам'ятки архітектури, літописи тощо, заснування 1873 року Наукового товариства імені Шевченка (Львів), Перша етнографічна виставка 1887 року (Тернопіль)... Наукову літературу поширювали Галичиною. Впродовж 1892–1895 років у Тернополі діяло історико-краєзнавче товариство – «Тернопільський науковий гурток». Результати досліджень публікували на шпальтах «Щорічника Тернопільського наукового гуртка». Напрацювання стали, згодом, основою створення регіонального музею товариства «Народна школа» (Тернопіль), відтак – Українського музею при товаристві «Рідна школа».

1913 року відкрито теперішній Тернопільський обласний краєзнавчий музей. 1937 року – Кременецький краєзнавчий музей. Протягом 1920–1930-х років діяли музеї повітових міст: Бережан, Заліщиків, Тереховлі.

Будівництво музеїв у 1970–1980-х роках надало особливий поштовх розвитку краєзнавства. Активність проявляли: С. Дудар (Бережани), П. Лебедев (Гусятин), П. Войтина (Збараж), О. Тур (Заліщики), А. Міщанчук (Чортків), П. Медведик (с. Біла Тернопільського району), І. Мельничук (с. Молотків Лановецького району), О. Черемшинський (с. Велеснів Монастириського району), С. Бубернак (с. Ягільниця Чортківського району), багато інших.

1991 року створено Тернопільську обласну організацію Всеукраїнської спілки краєзнавців. Головою обрано Венедикта Лавренюка – директора Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Невдовзі створено районні осередки у Борщеві, Заліщиках, Денисові, Кременці, Тереховлі, Шумську. Кількісно обласний осередок свого часу налічував понад 50–70 осіб.

Звання «Почесний краєзнавець» удостоєні: Петро Медведик, Володимир Хома, Остап Черемшинський, Анатолій Малевич, Ігор Герета, Богдан Мельничук, Віктор Уніят.

Тернопільщина тиражує краєзнавчі видання: журнал «Джерело», збірники – «Літопис Борщівщини», «Тернопілля», «Наукові записки» (Тернопільський обласний краєзнавчий музе), газети – «Денисівський вісник», «Жайвір» тощо.

Попередніми роками видруковано результати напрацювань: Петра Медведика – «Віночок Соломії Крушельницької» (1992), «Народні пісні з села Соломії Крушельницької» (1993), «Казки Західного Поділля» (1994), «Село Жабиня на Зборівщині: весілля, народні звичаї та обряди» (1996), «Літературно-мистецька та наукова Зборівщина» (1998), Єфрема Гасая – «І гомін віків, і природи краса. Дорогами Підволочиського краю» (1991), «Токи та його околиці» (1992), Венедикта Лавренюка – «Храм у дзеркалі ріки: Нотатки музейника» (2000), «Мізюринецьке перевесло» (2003), Гаврила Чернихівського – «Олександр Неприцький-Грановський. Життя і творчість» (1996), Богдана Новосядлого – «Буцнів – село над Серетом» (1998), Михайла Ониськіва – «Михайло Паращук. Історія його життя, або Як він повертався в Україну» (1998), Ярослави Гайдукевич – «Золота Слобода» (2000), Любомири Бойцун – «Тернопіль у плині літ. Історико-краєзнавчі замальовки» (2003), Степана Костюка – «Фонд Леопольда Левицького у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї: Біобібліографічно-каталожний покажчик» (2006), ін.

Проведені науково-теоретичні конференції приурочено ювілеям Богдана Хмельницького та Зборівської битви, 120-річчю видатного історика Мирона Кордуби, духівника та етнографа-письменника Володимира Герасимовича, 150-річчю скасування панщини в Галичині, 900-річчю Теревовлі та 850-річчю Шумська.

Вечорами пам'яті та ювілейними заходами пошановано 120-річчя композитора Василя Безкоровайного, 75-річчя Петра Медведика, 70-річчя Володимира Хоми, 70-річчя Григорія Барана, 60-річчя Богдана Заставецького, 50-річчя Олега Полянського, інших.

Обстежено понад 200 сіл області, складено топонімічні анкети, підготовлено надрукувати топонімічний словник Зборівського району.

1997 року Венедикт Лавренюк удостоєний премії імені Дмитра Яворницького.

2008 року створено Тернопільську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України. Обрано правління: Степан Костюк (голова), Віктор Уніят (заступник голови), Ярослава Гайдукевич (секретар), члени – Богдан Хаварівський, Ігор Дуда, Богдан Савак, Микола Москалюк.

Спілчанці Тернопільщини – учасники «круглих столів», святочних академій, наукових конференцій, масових заходів, члени організаційних комітетів тощо.

Загальна кількість членів організації на кінець 2018 р. – 55 осіб.

*Степан Костюк,
голова Тернопільської обласної організації НСКУ*

Хронологія діяльності Тернопільської обласної організації НСКУ

2010

18 травня. Проведення конференції «Регіональне музейництво. Стан і перспективи розвитку» (Бережани).

26 травня. Проведення конференції «Природно-заповідний фонд України: минуле, сьогодення, майбутнє» (Гримайлів).

6 вересня. Проведення конференції «Видатні постаті Волині» (Кременець).

18 вересня. Проведення конференції «Борщівська вишивана сорочка в контексті українського національного костюма» (Борщів).

Презентація видання «Штокало-Пархомчук Я. Снилось жито хлопчині».

2011

Презентація видання «Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика: Монографія».

2012

20–21 квітня. Проведення конференції «Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу /від найдавніших часів до сьогодення» (Тернопіль).

24 квітня. Проведення конференції «Громадсько-політична діяльність Галини Дидик – зв'язкової генерал-хорунжого Романа Шухевича (до 100-річчя від дня народження Галини Дидик)» (Бережани).

4 травня. Проведення конференції «Замковий туризм Тернопілля: проблеми та перспективи» (Збараж).

23 серпня. Проведення конференції «Археологічні дослідження як засіб пізнання історії краю» (Збараж).

13 вересня. Проведення конференції «Парки Діонісія Міклера» (Збараж).

Презентація видання «Орав свій переліг. Йосип Гошуляк: від маминої пісні до вершин вокалістики».

2013

2 лютого. «Людина великого серця і доброти»: святочна академія на відзначення 150-річчя від дня народження Тимодея Бордуляка (с. Великий Ходачків Тернопільського району).

1 березня. «Взірець він благородної людини»: святочна академія на відзначення 125-річчя від дня народження Василя Барвінського (Тернопіль).

21–22 травня. Проведення конференції «Красназнавча музеологія: минуле, сьогодення, перспективи (До 100-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею) (Тернопіль).

27 червня. Проведення конференції «Громадське, культурне й духовне життя єврейського населення східногалицьких земель XVIII – першої половини XX ст.» (Бережани).

4 липня. Проведення конференції «Сакральне мистецтво Тернопільщини кін. XIX – поч. XX ст.: проблеми дослідження, збереження та популяризації (до 150-річчя від дня народження Юліана Панькевича та в рамках заходів із відзначення 1025-ліття Хрещення України-Руси)» (Тернопіль).

18 жовтня. Проведення конференції «Скалат: історія і сьогодення» (Скалат).

22 жовтня. Проведення конференції «Громадський рух на Бережанщині: історичні надбання, сьогодення, перспективи розвитку» (Бережани).

20 грудня. Проведення конференції «Лев Лепкий в історії української культури» (Бережани).

Участь в організації виставок: «Малярство Володимира Магінського» (Львів), «Малярство Дарії Тимоніної» (Львів), «Яскраві пам'яті свіча: до 10-ої річниці трагічної загибелі Івана Гавриди».

Презентація видань: «Волянук С. Омелян Польовий – «Остап»», «Твардовський П. Українській нації призначено вижити», «Людяність у нелюдний час. Добровичі в часи Голодомору».

2014

4 лютого. Проведення конференції «ОУН в контексті українського національно-визвольного руху XX століття» (Бережани).

8 лютого. Участь у вишиванні «Рушника Великому Тарасу» (Тернопільський обласний краєзнавчий музей).

13–14 березня. Проведення конференції «Тарас Шевченко в контексті світової культури (До 200-річчя від дня народження Кобзаря)» (Тернопіль).

23 березня. «Бандура серця оживляє»: година кобзарського співу (Тернопільський обласний краєзнавчий музей).

8 серпня. Проведення конференції «Українське Січове Стрілецтво як оборонний форпост української державності» (Бережани).

6 вересня. Проведення конференції «Волинь і Галичина в літературі і мистецтві» (Кременець).

18 вересня. Проведення конференції «Бережанська гімназія: сторінки історії» (Бережани).

26 вересня. Проведення конференції «Вірмени в соціокультурній еволюції українських земель» (Бережани).

1 жовтня. Проведення конференції «Бессерівські природознавчі студії» (Кременець).

Участь в організації виставок: «Мистецтво під час війни», «Кольорові фантазії» (Людмила Христинич-Папаянідіс, Греція), «Шевченко в моєму

житті» (Ганна Костів-Гуска), «Народний Рух України в процесі становлення незалежної соборної України».

Презентація видань: «Головин Б. Христові обручниця», «Мельник Г. Людина і суспільство: реалії життя», «Войтила К. Святиня».

2015

20 липня. Засідання президії правління обласної організації. Розгляд питання про подання в.о. редактора газети «Свобода» Лисевича Михайла Васильовича на присвоєння йому звання «Заслужений журналіст України».

12 листопада. Голова ТОО НСКУ Степан Костюк взяв участь у III Краєзнавчих читаннях пам'яті Петра Тронька «Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України»» (Київ).

24 листопада. Засідання президії правління обласної організації. Розгляд питання про подання членів НСКУ Мельничука Богдана Івановича та Уніята Віктора Богдановича на присудження обласної премії у галузі культури (номінація «Краєзнавство – імені Петра Медведика») за 2015 рік;

15 грудня. Засідання президії правління обласної організації. Розгляд питання про подання заслуженого художника України Удіна Євгена Тимофійовича щодо визнання його «Людиною року – 2015».

23 грудня. Науково-краєзнавчі читання «Подвижник національного краєзнавства» (до 100-річчя від дня народження академіка Петра Тронька) (Тернопільський обласний краєзнавчий музей).

2016

4 серпня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї до 80-річчя від народження українського поета Бориса Демкова відбулася Година поетичного слова «Пісенний злет ромена...». Серед організаторів заходу – Тернопільська ОО НСКУ.

26 вересня. Презентація книг та фондів матеріалів, присвячених пам'яті історика, громадського діяча Ігоря Герети (Тернопільський обласний краєзнавчий музей). Серед організаторів заходу – Тернопільська ОО НСКУ.

28 вересня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулися Перші Черняхівські науково-краєзнавчі читання, присвячені 80-річчю від дня народження краєзнавця, літературознавця, історика, музеєзнавця Гаврила Черняхівського.

11 жовтня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулися Науково-краєзнавчі читання «Правдивим словом люд будила...» (До 130-річчя від дня народження Івонни Блажкевич – української дитячої письменниці, громадської діячки).

27 жовтня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбувся захід «Пам'ять звитяги...» (до 150-річчя від народження першого президента України Михайла Грушевського, 100-річчя боїв Легіону УСС на Лисоні, 25-річчя Незалежності України, 20-річчя створення Історико-меморіального музею політичних в'язнів у Тернополі, з нагоди проголошення на Тернопільщині Року козацької слави на честь Дмитра Вишневецького /Байди/).

11 листопада. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулися Науково-краєзнавчі читання «... Народа син тружденний...» (до 160-річчя від народження Івана Франка – українського письменника, громадсько-політичного діяча). Серед організаторів – Тернопільська ОО НСКУ.

2017

17 січня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про прийняття в члени НСКУ, різне.

27 квітня. Участь в організації Науково-краєзнавчої конференції «Духовні велети нації».

6 травня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про прийняття в члени НСКУ, різне.

6 червня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про вшанування річниці пам'яті члена НСКУ Богдана Хаварівського, різне.

7 вересня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про прийняття в члени НСКУ, різне.

18–19 вересня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Часовий простір народних ремесел» (130 років першої української Крайової етнографічної виставки у Тернополі). Серед організаторів – Тернопільська ОО НСКУ.

3 листопада. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про прийняття в члени НСКУ, різне.

Краєзнавчі заходи, в яких Тернопільська ОО НСКУ була організатором або співорганізатором.

– вручення Всеукраїнської літературно-мистецької премії Братів Богдана та Левка Лепких;

– звітно-виборна конференція Тернопільської обласної організації НСКУ;

– Всеукраїнська науково-практична конференція науковців, аспірантів, вчителів «Проблеми національно-патріотичного виховання: історичний та психолого-педагогічний аспекти», приурочена 125-річчю від народження Патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого;

- Регіональна наукова конференція «Патріарх Йосиф Сліпий як Глава переслідуваної церкви та благодійник національної історико-культурної спадщини»;
- Перша Регіональна науково-практична конференція «Тернопіль і Тернопільщина в особах, подіях, документах», приурочена до Дня заснування м. Тернополя;
- Науково-краєзнавча конференція «Духовні велети нації»;
- Засідання історико-краєзнавчої ради у Державному архіві Тернопільської області;
- Всеукраїнський експедиційно-польовий збір команд юних екологів;
- Установчі збори з відновлення діяльності Тернопільського обласного відділення Українського фонду культури;
- вечір пам'яті члена НСКУ Богдана-Романа Хаварівського «Усі ми будемо в архіві...»;
- презентація виставки дитячих малюнків «Чорнобильська катастрофа: 30 років опісля – що далі?»;
- фольклорно-етнографічна імпреза «Манливі чари минулого...»;
- відкриття фотодокументальної виставки «Зірка сцени» (до 145-річчя від народження Соломії Крушельницької);
- історичні читання «Тернопільщина у визвольній боротьбі ОУН та УПА»;
- започатковано науково-краєзнавчий лекторій Тернопільського обласного краєзнавчого музею «Українська революція 1917–1921 рр.: століття перемог і поразок»;
- Колянківські науково-краєзнавчі читання;
- Всеукраїнська науково-практична конференція «Трансформація українських наукових пошуків на грані тисячоліть» (до 140-річчя від народження основоположника новітньої української географії, академіка Степана Рудницького);

2018

14–15 травня. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулася Науково-краєзнавча конференція «Минуле й сучасне Галичини та Поділля. Регіональне музейництво України і Тернопілля» (до 105-річчя Тернопільського обласного краєзнавчого музею). Серед організаторів – Тернопільська ОО НСКУ.

22 серпня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про висунення кандидатур на здобуття Премії імені Дмитра Яворницького НСКУ, різне.

4 вересня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про проведення наукових конференцій, різне.

29 листопада. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відбулася Науково-краєзнавча конференція «Українська революція: століття здобутків та невдач (історичний аспект)»: до 100-річчя Української революції. Серед організаторів – Тернопільська ОО НСКУ.

12 грудня. Засідання правління Тернопільської ОО НСКУ. Обговорення питання про висунення кандидатур на здобуття Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана та Левка Лепких.

Участь краєзнавців у проведенні наукових конференцій:

– Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська національна революція 1917–1921 рр.: історико-цивілізаційний та національно-патріотичний контексти»;

– VI наукова конференція з міжнародною участю «Бережанська гімназія: сторінки історії»;

– VI Всеукраїнська наукова конференція «Опілля в історико-культурному розвитку України. Долі історико-архітектурної спадщини західноукраїнських земель в часи Першої світової війни та революційних подій 1917–21 рр.»;

– Науково-краєзнавча конференція «Українська революція: століття здобутків та невдач: історичний аспект».

Публікації про діяльність Тернопільської обласної організації НСКУ

1. Тернопільський обласний краєзнавчий музей: історія, фонди. – Тернопіль: Меркьюрі-Тернопіль, 2008. – 20 с.; іл.

2. Корчемний В. Парки і сквери міста Хоросткова: Нарис-путівник. – Тернопіль: Лілея, 2010. – 72 с.; іл.

3. Бурма В. Привиди старих замків (Тернопільщина). – Тернопіль: Видавничий дім «Вільне життя», 2011. – 400 с.; іл.

4. Державний архів Тернопільської області: Путівник. – Тернопіль: Астон, 2011. – 370 с.

5. Збараж. 800. – Тернопіль: Новий колір, 2011. – 132 с.; іл.

6. Кришук М. Топоніміка Тернопільщини: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль, 2011. – 192 с.

7. Література про Тернопільську область за 2000–2004 роки. Вип. 22: анотований бібліографічний покажчик. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – 848 с.

8. Мельничук Б., Уніят В. Иван Франко і Тернопільщина. – Тернопіль: Терно-граф, 2011. – 280 с.; іл.

9. Федорів Т., Мандрик О. Збараж. Погляд крізь віки: Історико-краєзнавчий нарис. – Збараж: КМЦ «Рушник», 2011. – 116 с.; іл.

10. Збожна, О. Тернопільська учнівська «Громада». – Тернопіль: Меркьюрі-Тернопіль, 2012. – 60 с.; іл.

11. Підгійці та Підгаєччина /Упор. С. Колодницький. – Тернопіль: Терно-граф, 2012. – 768 с.; іл.

12. Рідний край. Підволочиський район. Історія та сучасність / Упор. М. Мельник, М. Ротман. – Тернопіль: Терно-граф, 2012. – 204 с.; іл.

13. Культура Тернопільщини: 2012 рік: (сторінками центральних та обласних періодичних видань): анотований бібліографічний покажчик / Уклад. О. Проців; ред. Г. Моліцька. – Тернопіль, 2013. – 127 с.

14. Матеріали Всеукраїнської науково-красназничої конференції «Красназничка музеологія: минуле, сьогодення, перспективи» (До 100-річчя Тернопільського обласного красназничого музею). Тернопіль, 21–22 травня. – Тернопіль: Меркьюрі-Тернопіль, Терно-граф, 2013. – 140 с.; іл.

15. Матеріали Всеукраїнської науково-красназничої конференції «Тарас Шевченко в контексті світової культури» (До 200-річчя від дня народження Кобзаря). Тернопіль, 13–14 березня. – Тернопіль: Меркьюрі-Тернопіль, Терно-граф, 2014. – 152 с.; іл.

16. Ониськів М.М., Уніят В.Б. Сподвижники поля духовного. Лауреати Всеукраїнської літературно-мистецької та громадсько-політичної премії імені Братів Богдана та Левка Лепких. – Вид. 2-е, доповнене та уточнене. – Тернопіль: Терно-граф, 2014. – 112 с.; іл.

17. У камені, бронзі, граніті: Ілюстрований альбом. – Тернопіль, 2014.

18. Усі ми будемо в архіві... Книга пам'яті про Богдана-Романа Хаварівського (1948–2016). – Тернопіль: Джура, 2018. – 720 с.; іл.;

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Організація створена у 1991 р. на базі міського клубу «Красзнавець», який діє при Харківській державній бібліотеці ім. В. Г. Короленка з 1978 р. Основні напрямки роботи: наукова та просвітницька, а також викладацька.

Наукове краєзнавство Слобожанщини продовжує традиції, що були закладені Д.І. Багалієм, М.Ф. Сумцовим, М.І. Яворським та іншими видатними діячами вітчизняної науки, і плідно розвивається у вищих навчальних закладах, бібліотеках, архівах та музеях Харкова та Харківської області. У 2008–2012 рр. харківське відділення Співки очолював проф. І.Є. Саратов, з 2012 р. – проф. С.М. Куделко.

Традиційно члени обласної організації НСКУ беруть активну участь у наукових конференціях та краєзнавчих читаннях: Слобожанських, Каразінських, Сумцовських, Багаліївських, Бекетовських, Короленківських та ін., які проходять щорічно на базі харківських музеїв, вузів, бібліотек.

Особливо слід відзначити конференції молодих вчених, які проводяться в ХНУ ім. В.Н. Каразіна (у листопаді 2014 р. відбулася 32-а така конференція), ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, ХДАК та інших навчальних закладах.

Декілька років у ХНПУ ім. Г.С. Сковороди існує краєзнавчий центр (керівник – М.П. Маслов), який щорічно проводить наукову конференцію «Красзнавство і учитель». Співробітники Центру приймали участь у Міжнародній науковій конференції «Лесь Курбас в контексті світової та вітчизняної культури», III Міжнародній науково-практичній конференції «Роль краєзнавства в соціально-економічному і культурному розвитку регіону» (Вінницька ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва), III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Пам'яткоохоронні традиції Слобожанщини», Фестивалі науки в ХДНБ ім. В.Г. Короленка, засіданнях «круглих столів», присвячених 70-річчю визволення Харкова та Харківської області, України від німецько-фашистських загарбників.

У Харківському національному медичному університеті активно діє Центр медичного краєзнавства (директор Центру – доц. Г.Л. Демочко, науковий консультант – д-р іст. наук, проф. І.Ю. Робак). В області, у Зміївському районі, було створено Зміївське наукове краєзнавче товариство (керівник – Ю.О. Коловрат-Бутенко).

За останні роки у вищих навчальних закладах захищено біля 20 кандидатських дисертацій краєзнавчої спрямованості.

Державний архів Харківської області спільно з краєзнавцями у 2007 році започаткував інформаційне видання «Харківський архівіст». Крім того, продовження має проект «Слобожанські родоводи», який на 2014 рік має близько 12 видань. Наприклад, «Переписные книги города Харькова 1667, 1669 гг.» (2009), «Сметные книги города Чугуева 1692–1695 гг.» (2010). Наукова бібліотека ім. В.Г.Короленка продовжує видавати серії бібліографічних покажчиків «Повернені імена» та «Краєзнавці Слобожанщини», започатковано серію «Науковці України». За звітний період вийшли біобібліографічні покажчики, присвячені Яру Славутичу, Миколі Хвильовому (2-е вид.), Олексі Слісаренку, Софії Шоломовій, Михайлу Красикову, Сергію Куделку, Валентині Ярошик та ін. Плідно працюють краєзнавці у редколегіях наукових збірників. Здійснюється підготовка до перевидання Харківського тому багатотомної «Історії міст і сіл». Останнім часом вийшло з друку близько 150 матеріалів з краєзнавства: книги, журнальні та газетні публікації.

Активну участь краєзнавці беруть у роботі музеїв (державних та приватних), поповнюють їх експозиції новими матеріалами, виступають з лекціями. Краєзнавці, також, беруть участь у різноманітних історичних реконструкціях, що проводяться осередками, які діють при музеях, вищих та середніх навчальних закладах, та ін.

Велику роботу краєзнавці проводять по дослідженню місцевої топоніміки, по поверненню історичних назв вулицям міста, беруть участь у роботі комісії з питань топоніміки, що діє при Харківському міськвиконкомі, ведуть картотеку старих і нових назв вулиць, виступають у місцевих ЗМІ.

Продовжується робота в громадських клубах «Краєзнавець» (при ХДНБ ім. В.Г. Короленка, театральнo-музичній бібліотеці ім. К.С. Станіславського, Будинку вчених та ін.). Наприклад, на засіданнях клубу, що діє при ХДНБ, протягом 2008–2014 рр. пройшло понад 100 краєзнавчих читань, тематичних вечорів та вечорів пам'яті науковців і краєзнавців Слобожанщини, презентації нових книг дослідників краю: Р. Рибальченка, В. Черноморця, С. Шоломової, Л. Мачуліна, В. Божка, Н. Акимової, І. Можейко, В. Берліна, Л. Раєнка, І. Шудрика, О. Павлової, О. Вовк та багатьох інших.

У 2016 р. проведено 13 засідань клубу. Найцікавішими темами краєзнавчих читань стали «Владислав Едмундович Дзержинський – видатний невропатолог, професор Харківського університету», «Коцарство у Харкові», «Харківський колегіум: До 290-річчя заснування», «Володимир Петрович Воробйов – видатний вітчизняний анатом: До 140-річчя від дня народження», «Мойсей Борисович Фабрикант – харківський «професор Преображенський», «Харківський художньо-промисловий музей: До 130-річчя заснування», «Володимир Андрійович Комаренко і музична культура Харкова ХХ ст.», «По праву моральної спадкоємності»: Харківська губернська публічна – Харківська громадська – Харківська державна наукова бібліотека

імені В.Г. Короленка» тощо. Доповідачі цікаво подавали свої повідомлення з використанням мультимедійних презентацій, фотографій.

Краєзнавці активно виступають з лекціями з минулого Слобожанщини, з охорони пам'яток історії й архітектури краю в освітніх установах, товариствах та ін. На засіданнях «Клубу» розглядалися такі теми: історія харківських вулиць та населених пунктів, освіта на Слобожанщині, організація охорони здоров'я у Харкові, художнє життя краю в різний історичний період та творчість слобожанських митців, питання відкриття меморіальних дошок, охорона пам'яток. За минулий період краєзнавці взяли участь у відкритті біля 50 меморіальних дошок у Харкові та Харківській області. Краєзнавці були ініціаторами багатьох найменувань та перейменувань на Харківщині. Вони беруть постійну участь у роботі топонімічних і геральдичних комісій.

Влаштовуються туристсько-екскурсійні маршрути: «Слідами атамана Сірка» (Харків–Мерефа), «По місцях походу князя Ігоря Сіверського» (м. Ізюм) та ін. Краєзнавці неодноразово відвідували виставки картин художників-слобожан у Харківському художньому музеї, ознайомились з експозиціями Музею археології та етнографії Слобідської України ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Музею керамічної плитки, Харківського історичного музею та ін. У звітному періоді в рамках клубної роботи організували відвідування Музею історії Харківського національного медичного університету, екскурсію до Харківського літературного музею з нагоди його 25-ліття та двох експозицій художників Івана Труша і Євдокима Волошинова у Харківському художньому музеї. Організована зустріч з династією харківських художників Глушичів у галереї «Гостиная на Дворянской» корпорації «Рубаненко і партнери».

Для студентів ХНУВС, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, ХНТУ «ХАІ» ім. М. Жуковського в рамках відео лекторію проведено 20 тематичних вечорів із циклу «Харків – місто, де я живу та навчаюсь».

Первинні краєзнавчі осередки м. Богодухова, Мерефи, Бабаїв, Буд, Валок, Змієва, Ізюму, Чугуєва, Зачепилівки та ін. у своїй діяльності звертаються до свідків голодомору, Великої Вітчизняної війни, збирають спогади про 30-ті роки ХХ ст., повоєнного періоду, вивчають народні традиції, звичаї та обряди, народні пісні. Члени первинних осередків співпрацюють з міськими музеями, бібліотеками, школами, залучаючи до своїх лав молодь. Плідно розвивається церковне краєзнавство.

Правління обласної організації краєзнавців звертає увагу на розвиток в регіоні шкільного краєзнавства. В багатьох середніх навчальних закладах читається курс «Харківщинознавство», працюють гуртки з вивчення історії своєї школи, села, відкриваються музеї. Видано три навчальних посібники для школярів та студентів курсу «Харківщинознавство».

Щорічно в с. Буди Харківського району (керівник – Почесний краєзнавець України Т. Безрукова) проходять краєзнавчі шкільні конференції, на

яких юні краєзнавці виступають зі своїми дослідженнями з історії рідного селища, району.

Постійно у школі № 3 м. Харкова за допомогою членів обласної організації проходить фестиваль «Весняні співи», присвячений перебуванню Лесі Українки у Харкові. Всього проведено 18 фестивалів. Велика пошукова робота проводиться в ЗОШ № 41 м. Харкова, розташованій в одному із старовинних районів міста Основі і в якій ведеться літопис першої основ'янської школи. Кожного літа на базі гімназії № 178 «Освіта» м. Харкова діє школа юного краєзнавця.

У школах м. Люботин розроблено програму з краєзнавства «Наш край – Люботин», яка активно використовується вчителями міста. Такі приклади легко продовжити.

Велике значення для активізації краєзнавчих досліджень на Слобожанщині мало відкриття у жовтні 2008 р. першого в Україні Центру наукового краєзнавства, який з 2013 р. носить ім'я свого засновника академіка П.Т. Тронька. Центр існує при Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна і став не тільки науковим, але й методичним осередком до якого звертаються і краєзнавці-аматори, і науковці.

Краєзнавці Харківщини беруть активну участь у створенні харківського тому «Зводу пам'яток історії і культури України», у написанні фундаментальної енциклопедії «Харківщина» (до 250-річчя утворення Слобідсько-Української губернії).

За останні роки багато визначних діячів краєзнавчого руху було відзначено преміями НСКУ, державними і громадськими нагородами. Серед таких є і цілі колективи: відділ «Україніка ім. Т.Г. Шевченка» ХДНБ ім. В.Г. Короленка, кафедра історіографії, джерелознавства та археології ХНУ імені В.Н. Каразіна та ін. Починаючи з 2008 р., визначним краєзнавцям присуджується творча премія міськвиконкому Харкова імені академіка Д.І. Багалія.

Серед перших в Україні краєзнавці ХНУ імені В. Н. Каразіна стали викладати курс «Краєзнавство» (О.Г. Павлова) і першими проводити краєзнавчу практику для студентів 3 курсу історичного факультету, починаючи з літа 2013 р. Слід відзначити найстарішу в Україні конференцію молодих вчених-краєзнавців, яка проводиться в ХНУ імені В.Н. Каразіна (9 грудня 2016 р. була проведена 34-та така конференція). У конференції взяли участь молоді дослідники з більше ніж тридцяти наукових, освітніх, просвітницьких закладів України, Польщі та Білорусі. Конференція була присвячена 50-річчю Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. З 2015 р. матеріали краєзнавчої конференції стали публікуватися в електронному вигляді. Такі ж за складом учасників конференції проходили у Харківському національному педагогічному університеті (ХНПУ) ім. Г.С. Сковороди, Харківській державній академії культури (ХДАК) та інших навчальних закладах.

На базі Харківського відділення НСКУ проводились пленуми, круглі столи, конференції Спілки краєзнавців. Особливий підйом у краєзнавців Харківщини викликали святкування ювілеїв Т.Г. Шевченка (2014 р.), П.Т. Тронька (2015 р.), інших визначних особистостей.

Протягом 2008–2014 рр. за результатами краєзнавчих досліджень видані книги з історії краю. Краєзнавці області взяли участь у створенні першого в історії України підручника «Основи краєзнавства». Великим досягненням є видання у 2015 р. фундаментального видання «Харківщина: енциклопедичний словник». У цій кропіткій праці об'ємом 72 друкованих аркушів, брали участь понад 30 краєзнавців. Крім того, довідник містить в собі біографічні довідки про видатних краєзнавців (Д.І. Багалія, М.Ф. Сумцова, П.Т. Тронька та ін.).

На кінець 2017 р. загальна кількість членів організації складала 34 особи.

Сергій Куделко,

голова Харківської обласної організації НСКУ

Хронологія діяльності Харківської обласної організації НСКУ

2016

20–22 січня. X Всеукраїнська філософська історико-краєзнавча конференція учнівської молоді «Пізнай себе, свій рід, свій нарід».

26 лютого. Міжнародна наукова конференція «Краєзнавство і учитель – 2016».

10 червня. У місті Ізюм Харківської області відбулася презентація книги «Приоскілля козацьке» члена НСКУ Леся Ісаїва.

9 грудня. 34-та Міжнародна краєзнавча конференцію молодих учених (ХНУ імені В.Н. Каразіна).

Проведено 13 засідань клубу «Краєзнавець», який працює в Харківській державній науковій бібліотеці імені В.Г. Короленка.

Розпочав роботу сайт першого в Україні Центру краєзнавства імені академіка П.Т. Тронька ХНУ імені В.Н. Каразіна (tronkocentr.karazin.ua).

2017

24 лютого. Міжнародна наукова конференція «Краєзнавство і учитель – 2017».

12 липня. Участь представників Харківської ОО НСКУ в засіданні Правління НСКУ (м. Київ), присвяченого 90-річчю наукового журналу «Краєзнавство». Серед іншого під час заходу відбулося урочисте вручення Премії імені академіка Петра Тронька НСКУ 2017 р. Одним з її лауреатів став Бакіров Віль Савбанович – ректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, академік НАН України. На засіданні також було заслухано доповідь завідувача кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

ХНУ імені В.Н. Каразіна А. Ю. Парфінєнка про досвід університету з викладання історичного краєзнавства.

8 грудня. 35-та Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених, яка була присвячена 90-річчю з дня народження відомого краєзнавця Б.П. Зайцева.

Відбулося чотири засідання Правління Харківської обласної організації відділення НСКУ, які були присвячені організаційним питанням, роботі клубу «Краєзнавець» (при Харківській державній науковій бібліотеці імені В.Г. Короленка), ювілейним і пам'ятним датам (в тому числі – 90-річчю журналу «Краєзнавство»), діяльності у вищих і середніх навчальних закладах, співробітництву з музеями, архівами та бібліотеками тощо.

Проведено 14 засідань клубу «Краєзнавець».

2018

25 січня. Вчена рада Харківського національного медичного університету присвоїла Центру медичного краєзнавства ХНМУ ім'я професора В.Д. Отамановського.

23 лютого. Міжнародна наукова конференція «Краєзнавство і учитель – 2018».

26 лютого. Директор Центру краєзнавства, голова Харківської ОО НСКУ, професор С.М. Куделко виступив на засіданні клубу «Краєзнавець» (Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка).

30 березня. У Каразінському університеті відбулися ІХ Луньовські читання – традиційний музеєзнавчий науково-практичний семінар.

25 травня. У Харківській державній науковій бібліотеці імені В.Г. Короленка відбулося засідання найстарішого в Україні клубу «Краєзнавець», який відсвяткував своє 40-річчя.

29 листопада. У ХНУ імені В.Н. Каразіна відбулася ІІІ Всеукраїнська наукова конференція «Теоретичні та прикладні аспекти біографістики: до 240-річчя від дня народження Г.Ф. Квітки-Основ'яненка».

7 грудня. Відбулася 36-а Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених «Краєзнавство в системі історичного знання (до 10-річчя Центру краєзнавства імені академіка П.Т. Тронька».

Публікації про діяльність Харківської обласної організації НСКУ

1. Бахтіна С.А. Міжнародна наукова конференція «Слобожанські читання» за збереження традицій, досвіду та продовження справи наших великих попередників – пам'яткоохоронців Харківщини. ХІХ–ХХІ століття. – Х.: Курсор, 2008. – 32 с.

2. Жванко Л.М. Краєзнавство: конспект лекцій (для студентів усіх курсів ден. і заоч. форм навчання); Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 162 с.

3. Михайло Красиков – вчений, краєзнавець, поет: біобібліогр. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка; уклад.: Т.О. Сосновська, В.О. Ярошик. – Х., 2008. – 103 с. – (Сер. «Краєзнавці Слобожанщини»).

4. Краєведи Слобожанщини: биограф. справ. / сост. В.О. Соловьев и др. – Х.: Мачулин, 2011.

5. Куделко С.М., Тарасова Л.И. Харьков: хроника столетий. – Х.: Сага, 2010. – 391 с.

6. Музейна справа на Харківщині: становлення та розвиток: наук.-допом. покажч. / Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, Центр краєзнавства, Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка»; уклад.: Т.О. Сосновська, В.О. Ярошик; наук. ред.: С.М. Куделко, О.Г. Павлова. – Х., 2011. – 226 с.

7. Посохов С., Денисенко О. Харьков: путеводитель / сост. И. Байда. – 3-е изд., перераб. – Х.: Золотые страницы, 2011. – 143 с.

8. Почесні члени Харківського університету: біогр. довід. / Б.П. Зайцев, В.І. Кадеєв, С.М. Куделко та ін.; редкол.: В.С. Бакіров (голов. ред.) та ін.. – Х.: Тимченко, 2008. – 311 с.

9. Професор Колесніков Олександр Іванович (1888–1972): біобібліогр. покажч. наук. пр. / НААНУ, ДНСГБ, М-во освіти і науки України, Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В.А. Вергунов, О.П. Басун, Н.П. Тріпутіна. – Вінниця, 2010. – 124 с.

10. Іван Юхимович Саратов – вчений, краєзнавець: біобібліогр. покажч. / Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка»; уклад.: В.О. Ярошик; наук. ред.: М.М. Красиков. – Х.: ХДНБ, 2009. – 62 с.: іл. – (Краєзнавці Слобожанщини).

11. Сергій Михайлович Куделко – вчений-історик, музеєзнавець і краєзнавець: біобібліогр. покажч. / Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка»; уклад. Н.І. Полянська. – Х., 2011. – 68 с. – (Краєзнавці Слобожанщини).

12. Жванко Л.М. Краєзнавство Слобожанщини: навч. посіб; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: Монограф, 2011. – 383 с.: іл.

13. Валентина Олександрівна Ярошик – бібліограф, краєзнавець: бібліогр. покажч. / ХДНБ ім. В.Г. Короленка; уклад.: Н.І. Полянська, О.М. Дмитрієва. – Харків, 2013. – 53 с. – (Краєзнавці Слобожанщини).

ХЕРСОНЬСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Обласна організація НСКУ діє в Херсонській області з 1995 р. Упродовж 1995–2016 років незмінним керівником організації був д. і. н., проф. Є. Сінкевич, який доклав значних зусиль до відродження краєзнавчого руху на Херсонщині. Серед активістів херсонського краєзнавства, причетних до становлення і розвитку ХОО НСКУ, необхідно відзначити І. Сінкевич, О. Макієнка, В. Добровольську, С. Нікітенка, М. Тарасову та ін. У червні 2016 р. на черговій звітно-виборчій конференції новим головою організації було одногосно обрано багаторічного члена її правління, к. і. н., доц. О. Макієнка.

Упродовж 2008–2016 років обласна організація об'єднувала у своїх лавах викладачів Херсонського державного університету, Херсонського національного технічного університету, Херсонського державного аграрного університету, Херсонської державної морської академії, Херсонського юридичного інституту Харківської національної академії внутрішніх справ, Херсонської філії Європейського університету, Чорноморського державного університету імені Петра Могили, співробітників Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України, Державного архіву Херсонської області, Херсонського обласного краєзнавчого музею, районних центрів дитячої та юнацької творчості, вчителів загальноосвітніх шкіл Херсонської області, журналістів, приватних підприємців, пенсіонерів та ін. Серед її членів – один доктор історичних наук, професор, дев'ять кандидатів історичних наук, доцентів, один кандидат педагогічних наук. Загалом на сучасному етапі до неї входять понад два десятки відомих краєзнавців – дослідників та популяризаторів історії, культури, природи рідного краю.

Обласна організація співпрацює з Управлінням культури Херсонської обласної державної адміністрації, Управлінням туризму та курортів Херсонської обласної державної адміністрації, Державним архівом Херсонської області, Херсонським обласним краєзнавчим музеєм, Херсонським художнім музеєм імені Олексія Шовкуненка, Херсонським обласним центром туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, відділом краєзнавства і відділом наукової інформації та бібліографії Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеса Гончара, відділом освіти Каховської міської ради, із КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», Центром туризму та пригод «ХерсON», громадською організацією «Центр живої історії «Олешшя» та ін.

Голова правління Херсонської обласної організації НСКУ: Макієнко Олексій Анатолійович – к. і. н., доцент кафедри туризму Херсонського державного університету.

Члени правління: Сінкевич Євген Григорович – д. і. н., професор, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, керівник Науково-дослідного інституту полоністики Чорноморського державного університету імені Петра Могили, почесний професор Академії Яна Длугоша в Ченстохові, голова Південного осередку Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України; Сінкевич Ірина Юріївна – заступник начальника відділу використання інформації документів Державного архіву Херсонської області; Тарасова Марина Борисівна – журналіст, екскурсовод, член Координаційної ради з питань розвитку туризму при Херсонській міській раді, член Національної спілки журналістів України.

Ревізійна комісія: Добровольська Вікторія Анатоліївна – к. і. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Херсонської державної морської академії; Нікітенко Сергій Валерійович – к. і. н., директор Агенції громадської журналістики «МОСТ»; Нагрибельний Ярослав Анатолійович – к. і. н., доцент кафедри гуманітарних дисциплін Херсонської державної морської академії.

Упродовж 2008–2016 років Херсонська обласна організація НСКУ взяла участь в організації та проведенні низки наукових і просвітницьких заходів.

Члени Херсонської обласної організації НСКУ здійснюють активну видавничу діяльність. Упродовж 2008–2016 років за участі херсонських краєзнавців здійснювалася підготовка до друку наступних періодичних видань:

– Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. праць / Чорноморський державний університет імені Петра Могили; Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України; гол. ред.: Є.Г. Сінкевич, відп. секр.: І.Ю. Сінкевич. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2008–2016. – Вип. 1–16.

– Чорноморський літопис: Наук. журн. / Чорноморський державний університет імені Петра Могили; Інститут історії України НАН України; заст. гол. ред.: Є.Г. Сінкевич, відп. секр.: І.Ю. Сінкевич. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010–2016. – Вип. 1–11.

Членами Херсонської обласної організації НСКУ були захищені одна докторська і п'ять кандидатських дисертацій:

Нікітенко С. В. Розвиток фізкультури та спорту на Херсонщині (1944–1991 рр.): дис... канд. іст. наук / Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон, 2010. – 270 с.

Татарченко О. Б. Херсонська і Одеська єпархія в умовах становлення тоталітарної системи (1918–1939 рр.): дис... канд. іст. наук / Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон, 2010. – 298 с.

Сінкевич Є. Г. Краківська історична школа в польській історіографії другої половини XIX – початку XXI століття: дис. ... д-ра іст. наук / Чорномор. держ. ун-т імені Петра Могили. – Миколаїв, 2011. – 467 с.

Нагрибельний Я.А. Розвиток професійної освіти на Херсонщині у другій половині XIX століття – на початку 1920-х рр.: дис... канд. іст. наук / Чорномор. держ. ун-т імені Петра Могили. – Миколаїв, 2012. – 240 с.

Сидорович Є.С. Вихідці з Франції в економічному житті Півдня України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.: дис. ... канд. іст. наук / НАН України, Ін-т історії України. – Київ, 2014. – 200 с.

Гончар М.В. Розвиток нижчої професійної освіти на Півдні України у II половині XIX – початку XX століття: дис. ... канд. пед. наук / Тернопільський нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – Херсон, 2015. – 301 с.

Члени Херсонської обласної організації НСКУ здійснювали евристичну роботу в архівах, музеях, бібліотеках Республіки Польща, Російської Федерації, Республіки Білорусь, України. Результати дослідження історії краю висвітлювалися у доповідях на міжнародних (в Республіці Польща, Російській Федерації, Республіці Білорусь, Україні), всеукраїнських, регіональних наукових конференціях, симпозіумах, читаннях тощо, публікувалися у наукових збірниках, журналах, газетній періодиці.

Херсонські краєзнавці проводять активну просвітницьку роботу: проводять екскурсії, ведуть блоги в соціальних мережах, беруть участь у радіопередачах, телепрограмах, різних масових культуро-просвітницьких заходах. Зокрема, М. Тарасова та О. Білецький виступають організаторами туристично-екскурсійної роботи на Херсонщині, О. Лиховид та А. Яблонська – краєзнавчих експедицій для учнівської молоді. С. Нікітенко популяризує краєзнавчі ресурси Херсонщини через місцеве інтернет-видання «МОСТ». М. Тарасова тривалий час є ведучою телевізійного проекту «Із глибини веков» на державному телеканалі «Скіфія», автором циклу телевізійних роликів про міську забудову Херсона для місцевого телеканалу ВТВ тощо.

Члени Спілки залучені до роботи в громадських, наукових, експертних, видавничих та інших дорадчих радах при державних органах, органах місцевого самоврядування:

– Сінкевич Є.Г. є членом Науково-методичної ради Державного архіву Херсонської області (від НСКУ);

– Сінкевич І.Ю. є членом Експертно-перевірної комісії Державного архіву Херсонської області (від НСКУ) та секретарем редакційної колегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» в Херсонській області;

– Тарасова М.Б. є членом Координаційної ради з питань розвитку туризму в м. Херсоні Херсонської міської ради, топонімічної комісії при Херсонському міськвиконкомі (від НСКУ та НСЖУ);

– Білецький О.С. є членом Координаційної ради з питань розвитку туризму в м. Херсоні Херсонської міської ради (від НСКУ);

– Лиховид О.М. є членом Скадовської районної та міської комісії з перейменування топонімів (від НСКУ).

Результати краєзнавчої роботи членів ХОО НСКУ були відзначені державними нагородами та преміями. Так, активіст краєзнавчого руху, скадовчанин О. Лиховид нагороджений відзнакою Президента України – медаллю «25 років Незалежності». Упорядники збірника документів «Діяльність земських установ на Херсонщині. 1865–1920» (2015) – О. Макієнко та І. Сінкевич – стали лауреатами державної галузевої премії імені Василя Веретенникова в номінації «археографія, архівна евристика».

Загальна кількість членів ХОО НСКУ на кінець 2017 р. складала 24 особи.

О.А. Макієнко,

голова Херсонської обласної організації НСКУ, к. і. н., доцент

Хронологія діяльності Херсонської обласної організації НСКУ

2009

17–18 вересня. Міжнародна науково-практична конференція «Інтеграційні процеси країн Чорноморсько-Балтійського регіону» (м. Миколаїв). Співорганізатори: Південний осередок Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України. Загалом 60 учасників: 12 зарубіжних (Польща, Угорщина), в тому числі Генеральний консул Республіки Польща в м. Одесі, чотири доктори наук (dr. hab.) (Варшавський університет, Поморська академія в м. Слупську, Університет Миколая Коперника в м. Торунь), сім докторів (dr.) (Архів Польської Академії наук (м. Варшава), Університет Адама Міцкевича в м. Познані, Академія Яна Длугоша в м. Ченстохові, Поморська академія в м. Слупську, Університет Миколая Коперника в м. Торуні, Русинський дослідний інститут у м. Будапешті), а також 48 учасників – з України (серед них 11 докторів наук, 22 кандидати наук) від наукових інституцій м. Києва (Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Інститут політичних та етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса), вищих навчальних закладів Києва, Дніпропетровська, Донецька, Запоріжжя, Івано-Франківська, Маріуполя, Миколаєва, Ніжина, Одеси, Павлограда, Рівного, Сімферополя, Харкова, Херсона, Чернівців.

2010

11–15 червня. Міжнародна наукова конференція «Українська діаспора: діяльність, джерела та дослідження» (м. Ялта). Співорганізатори: Південний

осередок Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України. Загалом 65 учасників: 10 зарубіжних (Молдова, Німеччина, Польща, Росія, США), серед них – науковці з Академії Яна Длугоша в м. Ченстохові, Жешувського й Опольського університетів, Східноєвропейського державного інституту в м. Перемишлі, Придніпровського державного університету імені Т.Г. Шевченка в м. Тирасполі, Уральського технічного університету в м. Катеринбурзі, Німецько-українського наукового об'єднання в ФРН, Дослідницького центру української та російської еміграції в США, а також 55 учасників з України, серед яких 13 докторів наук, 22 кандидатів наук від наукових інституцій м. Києва (Інститут історії України НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України), вищих навчальних закладів Дніпропетровська, Запоріжжя, Івано-Франківська, Ірпеня, Кам'янця-Подільського, Києва, Кременчука, Кривого Рога, Луцька, Миколаєва, Одеси, Полтави, Рівного, Черкас, Чернівців.

2011

10 червня. Міжнародна наукова конференція «Діяльність архівних установ по організації дослідження джерел з історії України, міжнародних відносин та всесвітньої історії» (м. Ялта). Співорганізатори: Південний осередок Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського НАН України. Загалом 62 учасника: вісім зарубіжних (Білорусь, Молдова, Польща, Словаччина), серед них п'ять докторів наук і три кандидати наук з Білоруського державного університету в м. Мінську, Придніпровського державного університету імені Т.Г. Шевченка в м. Тирасполі, Університету Марії Кюрі-Склодовської в м. Любліні, Університету Миколая Коперника в м. Торуні, Варшавського та Опольського університетів, з м. Пряшів (Словаччина), а також 54 учасника з України, серед яких шість докторів наук та 29 кандидатів наук від наукових інституцій м. Києва (Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства), Держархіву Херсонської області, вищих навчальних закладів Дніпропетровська, Донецька, Запоріжжя, Ірпеня, Києва, Мелітополя, Миколаєва, Одеси, Полтави, Рівного, Сімферополя, Сум, Харкова, Херсона, Тернополя, Умані, Чернівців.

16 червня. Круглий стіл «Олешківській Січі – 300 років: історичні та сучасні інтерпретації» (м. Цюрупинськ) на базі Цюрупинського центру культури та дозвілля в межах науково-краєзнавчої експедиції НСКУ, присвяченої 300-річчю Олешківської Січі. Серед учасників: члени Президії та Правління НСКУ – Р. Маньковська, О. Бажан, Є. Сінкевич, І. Кочергін, міський голова Цюрупинська В. Плотніков, начальник відділу освіти Цюрупинської

райдержадміністрації Л. Назаренко, декан факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія» В. Щербак, співробітники Національного заповідника «Хортиця» та його філії «Кам'янська Січ» – Т. Лисенко, С. Сурченко, Д. Ніконенко, херсонські краєзнавці, представники козацьких організацій.

2014

21 листопада. Відбулося засідання президії правління. Розглядалося питання про вступ нових членів Національної спілки краєзнавців України.

Краєзнавчі заходи, в яких організація НСКУ була організатором або співорганізатором: телепередача на ОДТРК «Скіфія» «Как праздновали Рождество и Новый год в Херсоне 100 лет назад» (Т.Б. Тарасова), прямий ефір до Дня туризму на ОДТРК «Скіфія», Презентація 3D проекту «История старинных особняков Херсона» (Т.Б. Тарасова), телепередача на ОДТРК «Скіфія» «История херсонской почты» (Т.Б. Тарасова), лекція в Каховській районній бібліотеці на тему «Перебування Олександра Довженка в селі Дніпріани в 1952–1955 рр.» (А.Г. Неділько), телепередача на ТРК «ВТВ плюс» «История домов архитектора Л. Докторовича в Херсоне» (Т.Б. Тарасова), участь у засіданнях літературного клубу при музеї А.П. Бахути (А.Г. Неділько), проведено низку екскурсій по місцях історичної слави міста Каховка і Каховського району та для відвідувачів авторського музею Центру дитячої творчості м. Каховка «Історія Каховщини» (А.М. Яблонська).

2015

2 березня. Пленум правління облорганізації. Затверджено план заходів щодо відзначення 100-річного ювілею академіка, Героя України Тронька Петра Тимофійовича».

3–6 червня. Міжнародний науковий симпозіум «Роль особистості в історії» (м. Миколаїв), присвячений 100-річчю від дня народження Героя України Петра Тимофійовича Тронька, доктора історичних наук, професора, академіка НАН України. Співорганізатори: Миколаївська обласна організація НСКУ. У роботі симпозіуму взяли участь голови Херсонської (д. і. н., проф. Є. Сінкевич) та Миколаївської (д. і. н., проф. О. Тригуб) обласних організацій НСКУ, викладачі та студенти вищих навчальних закладів Херсона та Миколаєва, місцеві краєзнавці.

17 листопада. Презентація збірника документів «Діяльність земських установ на Херсонщині. 1865–1920» до 150-річчя заснування органів земського самоврядування на Херсонщині у приміщенні Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара (м. Херсон). Співорганізатори: Державний архів Херсонської області. У презентації взяли участь

перший заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації В. Січова, директор Державного архіву Херсонської області В. Лебідь, голова ХОО НСКУ О. Макієнко, укладачі збірника документів, науковці, представники культурно-просвітницьких установ міста, засобів масової інформації, громадськості.

29 листопада. Відбувся пленум правління обласної організації.

2016

16–17 вересня. У місті Каховка Херсонської області відбулася Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Минуле і сучасність: Херсонщина. Таврія. Каховка». Серед організаторів – Херсонська ОО НСКУ.

2017

13 квітня. Участь у проведенні Круглого столу «Туристичне краєзнавство Херсонщини: стан та перспективи розвитку».

26 травня. Відбулася позачергова конференція ХОО НСКУ, яка розглянула невідкладні питання організаційно-правового характеру, пов'язані з оформленням юридичного статусу ХОО НСКУ, а також інші важливі питання краєзнавчої роботи в регіоні.

Травень. Започаткування видання електронного наукового збірника «Туризм і краєзнавство».

14–15 вересня. У місті Каховка Херсонської області відбулася Друга Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція з міжнародною участю «Минуле і сучасність: Херсонщина. Таврія. Каховка». Серед організаторів – Херсонська ОО НСКУ.

22 листопада. Відбулося засідання Правління ХОО НСКУ. Обговорювалися питання про участь у реалізації Всеукраїнського науково-просвітницького історико-краєзнавчого проекту «Місця пам'яті Української революції 1917–1921 років», про рекомендацію до друку науково-краєзнавчих видань, про відзначення краєзнавців нагородами НСКУ, різне.

2018

14–15 вересня. У місті Каховка Херсонської області відбулася III Всеукраїнська науково-практична краєзнавча конференція «Минуле і сучасність: Таврія. Херсонщина. Каховка». Серед організаторів – Херсонська ОО НСКУ.

20 вересня. За участі краєзнавців у Каховці відбулися пам'ятні заходи із нагоди 135-річчя від народження видатного художника, графіка, письменника, педагога Михайла Жука.

**Публікації про діяльність
Херсонської обласної організації НСКУ**

1. Херсонська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців // Проблеми краєзнавства, музеєзнавства та відродження культури українського народу: Тези доп. краєзнав. читань 30 жовтня 2002 р. – Херсон, 2002. – С. 32–34.
2. Лиховид О. Скадовський край / О.М. Лиховид. – Скадовськ: АС, 2012. – 200 с.
3. Основські хроніки: краєзнавчий, історичний, культурологічний та науково-популярний збірник / Автор, редактор, видавець: А.Г. Неділько. – 2012. – Число 1. – 64 с.
4. Основські хроніки: краєзнавчий, історичний, культурологічний та науково-популярний збірник / Автор, редактор, видавець: А.Г. Неділько. – 2012. – Число 2–3. – 72 с.
5. Сінкевич Є., Братченко Т. Краєзнавці досліджують історію Херсонщини // Краєзнавство. – 2013. – № 2. – С. 220–221.
6. Яблонська. М. Солодкий полин: краєзнавчі, художньо-публіцистичні нариси / Алла Яблонська; уклад. А. М. Яблонська, в авт. ред., фот.: А. Барандич та ін. – Херсон: Айлант, 2015. – 83 с.: фот.
7. У херсонских краеведов новый глава Союза. – Режим доступу: http://most.ks.ua/news/url/u_hersonskih_kraevedov_novyj_glava_sojuza.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Масове поширення, консолідація та піднесення краєзнавства на території сучасної Хмельницької області припали на 20-ті роки ХХ ст. Це був час діяльності у 1925 – до початку 1930 рр. Кам'янець-Подільського та Шепетівського наукових товариств при ВУАН, функціонування в Кам'янець-Подільському ІНО з 1922 – по 1930 рр. кафедри з історії та економіки Поділля й при ній аспірантури, Кам'янець-Подільського окружного комітету краєзнавства, що координував роботу міського та 12 районних краєзнавчих товариств, які працювали з 1925 р. під началом УКК. Видатну роль у розгортанні краєзнавства на Поділлі-Хмельниччині відіграли в той час член президії УКК, ректор Кам'янець-Подільського інституту народної освіти, професор В.О. Геринович, керманіч краєзнавчого руху з кінця ХІХ ст. Ю.І. Січинський, подвижники В.М. Гагенмейстер, П.В. Клименко, І.А. Любарський, Ю.П. Філь, В.Я. Герасименко, Д.О. Богацький ін. Однак сталінський режим на початку 1930-х років репресував краєзнавчий рух загалом, і вищеназваних його діячів. До середини 1950-х рр. справу подальшого розвитку краєзнавства та регіональних досліджень взяла на себе науково-краєзнавча громадськість української еміграції в зарубіжжі (відомі діячі діаспори подоляни В. Січинський, В. Приходько, Д. Богацький та ін.).

Активний процес відродження краєзнавчого руху на Хмельниччині до початку 1960-х років пов'язаний з діяльністю таких його відомих подвижників і дослідників історії краю, як завідувач обласним відділом освіти С.Д. Бабишин, С.К. Гуменюк (м. Хмельницький), І.В. Гарнага, Г.М. Хотюн, Т.А. Сис, А.Г. Паравійчук, Л.А. Коваленко, І.С. Винокур (м. Кам'янець-Подільський), учителі історії шкіл Б.М. Кушнір (с. Жванець), М.М. Євтушок (с. Остропіль), К.І. Терщук (с. Коськів) та ін. Зокрема, С.Д. Бабишин видав «Путівник по визначних місцях Хмельницької області: на допомогу юним мандрівникам» (1957, 1958), став першим кандидатом наук з географічного краєзнавства на Поділлі, багато зробив для відродження краєзнавства і туризму в школах. Б.М. Кушнір відкрив у Жванецькій школі один з кращих краєзнавчих музеїв в освіті, який функціонує досі, очолив пізнавальні мандрівки учнів по історичних місцях України й залишив їх опис у виданих ним книгах «По рідному краю» (1958), «Світанок стрічаємо в дорозі» (1965).

1962–1980-ті роки – етап перетворення краєзнавчого руху у регіонах країни в масовий, всенародний у зв'язку із підготовкою і виданням 26-ти томної

«Історії міст і сіл Української РСР», у тому числі тому «Хмельницька область» (К., 1971). До створення останнього тому було залучено майже 2,5 тис. осіб хмельничан. Незважаючи на значні прогалини, викликані ідеологією радянської влади, цей том, а також інші краєзнавчі видання того часу й сьогодні використовуються науковцями, освітянами, краєзнавцями.

Важливу роль у відродженні і розгортанні краєзнавства в регіоні відіграло створене 22 лютого 1964 р. Хмельницьке обласне історико-краєзнавче товариство (керівники С.К. Гуменюк, І.С. Винокур, Л.А. Коваленко та ін.). Його постійними членами були всі вчителі історії, викладачі вишів і технікумів, працівники музеїв, архівів, бібліотек області. Воно залучило науковців і краєзнавців до написання нарисів з історії міст і сіл, регіональних досліджень і започаткувало проведення з 1965 р. на базі Кам'янець-Подільського педінституту (нині – національного університету) відомих Подільських наукових історико-краєзнавчих конференцій, які визначали подальший поступ краєзнавства в регіоні. Всього відбулося впродовж 1965–2014 рр. 14 Подільських історико-краєзнавчих зібрань, які мали всеукраїнський, а час від часу, й міжнародний науковий статус проведення.

У 1991 р. у складі Всеукраїнської спілки краєзнавців була утворена Хмельницька обласна організація ВСК (голова В.І. Войтенко), яка об'єднала 4 міських та 20 районних осередків краєзнавців, які налічували понад 1,6 тис. осіб. До 2008 року за участю науковців і краєзнавців опубліковані історико-меморіальні видання «Книга Пам'яті України. Хмельницька область» (1995–1997, у 10 кн.), «Книга скорботи України. Хмельницька область» (2000–2004, у 4 кн.), історико-документальне видання «Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад» (2003–2004, 6 книг), понад 160 поділлезнавчих монографій, книг, посібників, путівників, проведено понад 80 міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-краєзнавчих конференцій та симпозіумів. Краєзнавство Хмельниччини стало в авангарді національно-культурного відродження.

Жовтень 2008–2015 рр. – етап реформування Всеукраїнської спілки краєзнавців у професійну творчу Національну спілку краєзнавців України та її розбудови. 21 жовтня 2008 р. відбулась установча конференція Хмельницької обласної організації НСКУ, яка обрала новий склад правління (45 осіб), президії (11 чол.), голову – д.і.н., проф. Баженова Л.В., делегацію (10 чол.), яка взяла участь у роботі 30 жовтня цього ж року IV з'їзду ВСК-НСКУ у Києві. Членами правління на з'їзді від Хмельниччини обрано Л.В. Баженова, О.М. Завальнюка, В.С. Прокопчука, В.О. Савчука.

До 2011 р. обласна Спілка краєзнавців заснувала 6 міських та 16 районних організацій (осередків), які об'єднали 195 членів НСКУ. Станом на 1.01.2015 р. кількість членів Спілки зросла до 308 осіб, з яких 15 є докторами наук, професорами, 48 кандидатами наук, доцентами, решта пере-

важно вчителі, працівники музеїв, бібліотек, архівів та інших установ. Діють такі осередки Спілки Хмельниччини: міські – Хмельницька (голова к.і.н. Блажевич Ю.І., 48 членів НСКУ), Кам'янець-Подільська (к.і.н. Комарницький О.Б., 51 чл.), Шепетівська (Гришук Т.В., 19 чл.), Славутська (Лук'янчук О.В., 4 чл.), Нетішинська (Кононюк О.В., 5 чл.); районні – Білогірська (Кадук І.П., 7 чл.), Волочиська (Буров Д.М., 5 чл.), Віньковецька (Рудницький О.Г., 22 чл.), Деражнянська (Стецюк Ю.А., 5 чл.), Дунаєвецька (Оліфер Б.П., 16 чл.), Кам'янець-Подільська (Підгірний В.М., 6 чл.), Красилівська (Байдич О.В., 9 чл.), Летичівська (Коржик С.В., 3 чл.), Полонська (Рибачок А.М., 4 чл.), Славутська (Радзивилук Л.О., 20 чл.), Старокостянтинівська (Скрижевська Т.М., 5 чл.), Старосинявська (Полішук А. С., 20 чл.), Хмельницька (Григоров І.М., 30 чл.), Чемеровецька (Савчук О.А., 11 чл.), Шепетівська (Терещук Л.К., 7 чл.), Ярмолинецька (Доротюк Н.Й., 3 чл.). З-поміж членів НСКУ є: 6 Почесних краєзнавців України ((О.М. Завальнюк, В.С. Прокопчук, П.Я. Слободянюк, С.Е. Баженова, А.Г. Філінюк, О.В. Байдич), 4 лауреати Всеукраїнської премії Дмитра Яворницького, 2 – лауреати такої ж Премії НСКУ академіка Петра Тронька.

10 жовтня 2014 р. відбулася вже третя звітно-виборна конференція обласної організації НСКУ, яка обновила склад правління (35 осіб), президії (11 осіб). За матеріалами її роботи обласна Спілка у 2008–2014 рр. має такі науково-дослідні та науково-методичні здобутки в галузі регіоналістики: видано 49 монографій, 109 книг, брошур, 92 наукових збірників, 29 збірників документів і матеріалів, 44 навч. посібників, має свої періодичні видання: «Освіта, наука і культура на Поділлі» (1995–2015, 21 т.), «Краєзнавець Хмельниччини» (2009–2015, 7 вип.), здійснено меморіально-документальне видання «Реабілітовані історією. Хмельницька область» (2008–2014, кн. 1–5) та ін., проведено 120 міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних та краєзнавчих конференцій, симпозіумів, круглих столів, за результатами роботи у більшості яких вийшли наукові збірники.

Загалом на ниві краєзнавства сьогодні досягли відчутних наукових результатів члени НСКУ В.Р. Адамський, В.Г. Байдич, Ю.І. Блажевич, О.П. Григоренко, С.М. Єсюнін, В.А. Захар'єв, Ю.В. Олійник, П.Я. Слободянюк, Ю.В. Телячий та ін. (м. Хмельницький); Л.В. Баженов, С.Е. Баженова, О.М. Завальнюк, В.С. Прокопчук, І.В. Рибак, А.Г. Філінюк, Н.О. Урсу, О.Б. Комарницький, О.В. Будзей й ін. (м. Кам'янець-Подільський), Ю.Д. Гжимайло, О.В. Байдич (Красилівщина), А.М. Трембіцький, О.Г. Погорілець, Г.К. Медведчук (Меджибіж), Л.К. Терещук, О.П. Царик, (Шепетівщина), І.Д. Козельський (сmt. Стара Синява), І.П. Кадук (сmt. Білогір'я) й ін.

Тому Хмельницька обласна організація НСКУ визнана головним координатором краєзнавчого руху і регіональних досліджень у регіоні, розробила і затвердила 26 грудня 2014 р. на сесії Хмельницької обласної ради

«Програму розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року», яка реалізовується з січня 2015 р.

У 2015 р., незважаючи на всі складнощі війни на Сході України та кризові явища в Україні, обласна Спілка краєзнавців продовжувала ритмічно працювати, розвивати краєзнавчий поступ, об'єднувала в своєму складі на засадах Статуту НСКУ 22 міських і районних відділень (організацій, осередків), які сукупно згуртували навколо себе 312 членів НСКУ. Найбільш потужними осередками виступали міські Кам'янець-Подільська (52 членів, з них 14 докторів наук, професорів, 25 кандидатів наук, доцентів), Хмельницька (50 членів), районні організації НСКУ Хмельницька (30 членів), Старосинявська (20 членів), Славутська (20 членів), Шепетівська міська організація НСКУ (19 членів), Дунаєвецька (16 членів), Чемеровецька (11 членів) й інші. Решта 13 міських та районних відділень у своїх лавах мають пересічно по 8–5 членів Спілки. 3-поміж них Летичівська та Ярмолинецька районні осередки поки об'єднують тільки по три члени НСКУ. У тих районах, де не має відділень НСКУ, правління Спілки дієво співпрацює на практиці з місцевими краєзнавцями-аматорами та освітянами.

Станом на кінець 2018 р. кількість членів Хмельницької ОО НСКУ налічувала 346 осіб.

*Баженів Лев Васильович (голова Хмельницької ОО НСКУ),
Баженова Стефанія Едуардівна,
Роздобудько Анатолій Григорович*

Хронологія діяльності Хмельницької обласної організації НСКУ

2008

20 квітня. У Кам'янець-Подільському національному університеті відбулися збори міської організації ВСК. Розглядалися питання, пов'язані з реформуванням Спілки краєзнавців України і переходу її на статус Національної. Головою осередку був обраний доктор історичних наук, професор цього ж вишу Лев Васильович Баженів. Збори обрали 8 делегатів на звітно-виборну конференцію обласної організації ВСК. Це були перші збори краєзнавців Хмельниччини, які започаткували перебудову Спілки.

21 жовтня. У м. Хмельницькому відбулася звітно-виборча конференція обласної організації ВСК. Заслухано звіт про роботу товариства за період від III з'їзду ВСК (жовтень 2003 р.) по жовтень 2008 р. Прийнято ухвалу на зміну статусу обласної організації ВСК на обласну організацію Національної спілки краєзнавців України (НСКУ), обрано новий склад правління, ревізійної комісії та делегації у кількості 10 осіб на IV з'їзд НСКУ в Києві. У рамках роботи конференції відбувся пленум правління, на якому була обрана президія у складі 11 осіб. Головою правління обласної Спілки обрано

доктора історичних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Баженова Л.В., відповідальним секретарем – Роздобудька А.Г.

28 жовтня. У Києві відбувся IV з'їзд НСКУ, який розглянув звіт про роботу ВСК і затвердив рішення про перебудову товариства на статутних засадах Національної спілки краєзнавців України. Головою НСКУ обрано багаторічного голову ВСК, Героя України, академіка НАН України Тронька П.Т. У роботі з'їзду активну участь брала делегація краєзнавців від Хмельниччини у кількості 10 осіб. З них до складу правління НСКУ обрано Л.В. Баженова, О.М. Завальнюка, В.С. Прокопчука, В.О. Савчука.

19–20 листопада. При організаційній участі обласної організації НСКУ (співголови оргкомітету професори Баженов Л.В., Завальнюк О.М.) у м. Кам'янці-Подільському відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Геноцид: голодомор 1932–1933 рр. на Хмельниччині: причини, жертви, наслідки». Взяти участь брало 65 науковців, краєзнавців, освітян, працівників культури, свідків трагедії з різних міст і сіл України та понад 120 слухачів (представників громадськості, студентів, гостей). Працювали секції: 1) «Дослідження Голодомору»; 2) «Географія подій Голодомору на Поділлі»; 3) «Документи і свідчення про Голодомор». На конференції відбулася презентація томів «Національної Книги Пам'яті жертв Голодомору в Україні: Вінницька і Хмельницька області»; збірника документів і матеріалів «Розп'яте Голодомором Поділля», монографій про Голодомор 1932–1933 рр. на Поділлі, збірника матеріалів самої конференції «Геноцид: Голодомор 1932–1933 рр. на Хмельниччині». В рамках проведення конференції відбулася презентація експозиції художнього політичного плакату про Голодомор (понад 80 широкоформатних плакатів), виготовлених студентами Кам'янець-Подільського національного університету.

22 листопада. У київському оперному театрі відбувся Міжнародний форум на вшанування 75-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні «Народ, який завжди буде». Організований вищою владою, Інститутом Національної пам'яті України та іншими академічними установами. На форумі були присутні від Хмельницької обласної організації НСКУ Баженов Л.В., Телячий Ю.В., Олійник Ю.І. та ін.

2009

20 лютого. На засіданні спеціалізованої вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відбувся успішний захист членом правління НСКУ, заступником голови Хмельницької обласної організації НСКУ Прокопчуком В.С. докторської дисертації «Інституціоналізація краєзнавчого руху в Правобережній Україні (20-ті рр. ХХ – поч. ХХІ ст.)» (науковий керівник – академік НАН України Тронько П.Т. У роботі ради

взяв участь і виступив професор Баженов Л.В. Вчена рада одногосно присудила Прокопчуку В.С. наукову ступінь доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

21 травня. У Старокостянтиніві відбулися установчі збори зі створення міськрайонної організації НСКУ. На збори з'явилося 25 учителів та краєзнавців. Було прийнято рішення про фундацію місцевої організації Спілки та входження її до складу обласної організації НСКУ. Головою осередку обрано директора школи, історика Тетяну Скрижевську. У роботі зборів взяли участь і виступили голова обласної Спілки Баженов Л.В. та її відповідальний секретар Роздобудько А.Г.

2–4 червня. У с. Пилява та райцентрі Стара Синява пройшли наукові читання, присвячені 360-річчю Пилявецької битви, в рамках проведення першого етапу обласного освітньо-молодіжного проекту «стежками козацької звитяги», серед організаторів якого була обласна Спілка краєзнавців. 3 червня в районному Будинку культури у присутності в залі понад 300 осіб громадськості з доповідями з історії українського козацтва, про перебування в Пиляві Б. Хмельницького та різні аспекти переможної Пилявецької битви виступали з доповідями члени НСКУ професори Баженов Л.В., Степанков В.С., від Старосинявської районної організації Спілки Сердуніч Л.І., Русий І.П (організатор свята і наукових читань) й ін. 4 червня на меморіальному «Полі Пилявецької битви» спортивну звитягу і дотримання традицій українського козацтва демонстрували і змагалися молодіжні загони зі всіх міст і районів Хмельницької області.

3 червня. У рамках проведення в Кам'янці-Подільському Всеукраїнського фестивалю «Terra Heroica-2009» відбувся Міжнародний науковий круглий стіл «Збереження історичної спадщини в Литві і Україні», в організації якого взяла активну участь міська організація НСКУ. На засіданні круглого столу було присутні понад 50 осіб, з яких 31 учасник у складі делегації від Литви (вчені, архітектори, керівники департаментів уряду та ін.), яку очолював посол в Україні Альгірдас Кумжі. Результатом роботи круглого столу стали прийняті рекомендації по налагодженню співпраці України і Литви, Кам'янця-Подільського і Вільнюса із реставрації та збереження історико-архітектурної спадщини.

12 червня. У Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» (сmt Меджибіж) відбулася Друга науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України», присвячений 40-річчю створення музейного комплексу в Меджибізькій фортеці та пам'яті краєзнавця М.Й. Ягодзінського. До її організації також залучено обласну організацію НСКУ. У роботі зібрання взяло участь понад 90 науковців, краєзнавців, музейників, освітян з багатьох ііст України. Міжнародного характеру конференції надали виступи з доповідями Анатолія Михайленка

та Віри Крюкової (м. Щолоково РФ), Лінаса Квізікявічуса (м. Вільнюс, Литва). Калейдоскоп тематичних виступів відтворив у комплексі археологію, історію, етнологію, духовність Медзібіжчини та Подільського краю від давнини до сьогодення. В ході конференції відбулися збори працівників ДКЗ «Межібіж», під час яких було створено в заповіднику осередок НСКУ в кількості 8 осіб. Очолили осередок директор установи, відмий краєзнавець Погорілець О.Г. та його заступник з наукової роботи к.і.н. Трембіцький А.М.

15 грудня. У приміщенні Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулася Міжнародна науково-краєзнавча конференція «Поділля в житті, діяльності і творчості Юхима Січинського та Володимира Січинського, присвячена 150-річчю Ю. Січинського та 115-річчю В. Січинського. Її організували Хмельницька облдержадміністрація та обласна рада, обласна Спілка краєзнавців та ін. У роботі зібрання взяли участь понад 80 науковців і краєзнавців з різних регіонів України, Польщі, Угорщини та Словаччини. Співголова оргкомітету конференції та голова обласної організації НСКУ проф. Баженов Л.В. зачитав присутнім вітального листа від Голови Національної спілки краєзнавців України, Героя України, академіка Тронька П.Т., у доповіді окреслив життєвий шлях та подав історіографічний аналіз наукової спадщини Ю. Січинського та В. Січинського. Різні аспекти діяльності цих відомих учених розглядали у виступах професор Пряшівського університету професор, академік НАН України Микола Мушинка, професор Петро Брицький (м. Чернівці), проф. Віктор Прокопчук В.С. (Кам'янець-Подільський), доцент Олексій Бакалець О.А. (м. Глухів), Володимир Чорний (Дніпропетровськ) та ін. Відбулася презентація виданого наукового збірника за матеріалами конференції, монографій А.М. Трембіцького «Євфимій Січинський (1859–1937): наукова та громадська діяльність» (2009) та Л.В. Баженова і В.Л. Логвіної «Володимир Січинський (1804–1962): життя, діяльність, творчість в ім'я України» (2009).

2010

27 січня. Відбулися чергові збори Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ. На зібранні була заслухана і обговорена звітна доповідь голови міської Спілки професора Лева Баженова про діяльність відділення в 2009 році. Відзначено, що міський осередок налічує 42 члени, які офіційно прийняті в члени НСКУ. За кількістю членів ця спілка є лідером серед інших на Хмельниччині. У складі осередку є 4 доктори наук, професори, 28 кандидатів наук, доцентів. У 2009 році членами спілки підготовлено і видано 24 монографії, книги, навчальні посібники з поділлязнавчої тематики. Збори оцінили на задовільно роботу міської організації НСКУ за 2009 рік і накреслили перспективи своєї діяльності в 2010 році. Враховуючи, що професор Л.В. Баженов є одночасно головою Хмельницької обласної організації

НСКУ і членом правління НСКУ в Києві, збори переобрали голову міської спілки. Ним став член НСКУ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Національного університету імені Івана Огієнка, відомий краєзнавець Олександр Борисович Комарніцький.

3 березня. За ініціативи правління Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ відбулися збори науковців і краєзнавців – членів Спілки. Вони заснували Першу наукову історичну експедицію і затвердили програму її роботи, що має за мету повернення до міста над Смотричем історичних документів та інших письмових раритетів які тимчасово перебувають за його межами. Керівником експедиції обрано ректора Національного університету імені Івана Огієнка, члена правління НСКУ, професора Олександра Завальнюка, а заступником – голову місцевої Спілки, кандидата історичних наук, доцента Олександра Комарніцького.

16 червня. У Ратуші м. Кам'янця-Подільського пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 120-річчю заснування місцевого державного історичного музею-заповідника. Її організаторами виступили управління культури міськвиконкому, місцевий історичний музей-заповідник, міська організація НСКУ. На засіданнях конференції розглядалася історія діяльності музею-заповідника у контексті історії Кам'янця-Подільського й Поділля загалом. В роботі конференції взяли участь і виступили голова обласної організації НСКУ професор Баженов Л.В., голова міського осередку НСКУ доцент Комарніцький О.Б. Відбулася презентація наукового збірника за матеріалами цієї конференції.

23–25 вересня. Відбулася в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка Міжнародна наукова конференція «Актуальні проблеми археології», присвячена 80-річчю від дня народження академіка І.С. Винокура, відомого діяча краєзнавчого руху в Україні та Хмельниччини. В організації і проведенні конференції брали участь члени Хмельницької обласної організації НСКУ ректор Завальнюк О.М., декан історичного факультету університету, професор Копилов С.А., професори Баженов Л.В., Прокопчук В.С., професори Рибак І.В., Філінюк А.Г. та інші. В роботі конференції взяли участь понад 30 науковців Інституту археології НАН України на чолі з директором, академіком НАН України Толочком П.П., вчені, археологи, краєзнавці, вчителі історії з Львова, Чернівців, Острога, Тернополя, Вінниці, Хмельницького, Полтави, Кам'янця-Подільського та інших місць України, наукова делегація з Республіки Польща. Працювали наукові секції «Актуальні питання археології кам'яного віку», «Проблеми черняхівської культури», «Давньоруські старожитності та епоха пізнього середньовіччя» та ін. Відбулася презентація академіком Петром Толочком новітніх видань наукової літератури Інституту археології НАН України, збірника тез конференції «Актуальні проблеми археології».

22 жовтня. У Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» відбулася IV-та всеукр. науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: містечка Правобережної України», присвячена військовій історії краю та створення українського війська в 1917 р., до організації якої долучилися Хмельницька обласна організація НСКУ та її осередок у смт Меджибожі. У роботі конференції взяло участь 78 доповідачів (у т. ч. 25 докторів і кандидатів наук, 12 членів НСКУ) переважно з Вінниччини та Хмельниччини. Матеріали роботи конференції вийдуть науковим збірником у 2011 році. Ініціювали проведення конференції члени НСКУ директор ДІКЗ «Меджибіж» Погорілець О.Г., Трембіцький А.М. й ін.

18 листопада. У м. Кам'янці-Подільському проведена XIII Подільська історико-краєзнавча конференція, присвячена 80-річчю академіка І.С. Винокура, яку організували Інститут історії України НАН України, Національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна Спілка краєзнавців. Взяло участь 112 доповідачів з Києва, Львова, Дніпропетровська, Чернівців, Вінниці, Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Будапешта (Угорщина) та ін. та понад 100 студентів і гостей. Крім пленарних засідань, працювали секції: 1) Проблеми методології, теорії, історіографії та джерелознавства дослідження Поділля; 2) Проблеми історії Поділля від давнини до початку ХХ ст.; 3) Поділля в добу Української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.; 4) Проблеми новітньої історії Поділля; 5) Історичні постаті Поділля. На конференції відбулася презентація 10 видань, присвячених тематиці зібрання, а також виданого тому «Матеріали XIII Подільської історико-краєзнавчої конференції» (Кам'янець-Подільський, Аксіома, 2010. – 744 с.).

2011

17 березня. У приміщенні Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Подільська еміграція в контексті європейської та світової культури». Організували Хмельницька ОДА, господар проведення, Українське історичне товариство (США), Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка, Хмельницька обласна і міська організації НСКУ. Взяли участь майже 100 науковців з Києва, Львова, Вінниці, Одеси, Чернівців, Кам'янця-Подільського та інших міст і регіонів України, а також США, Росії, Білорусі. Конференцію відкрила ректор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, проф. Шоробура І.М. За темою така конференція на Хмельниччині проводилася вперше і тому її робота й наслідки були надзвичайно актуальними для поділезнавства та історичної науки. Від обласної організації НСКУ на пленарному засіданні були виголошені доповіді проф. Баженовим Л.В. «Тисяча

років української еміграції та участь в ній подолян», д.і.н. Баженовою С.Е. «Основні етапи історико-краєзнавчих досліджень Поділля та Волині істориками і аматорами західної української еміграції (20-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.)», проф. Прокопчуком В.С. «Кам'ячани – бібліотекознавці в еміграції». Більш широке коло проблем, пов'язане з долею подолян в еміграції, розглянуто на секціях секцій «Історія переселенського руху подолян. Етнокультурні процеси в середовищі подільської еміграції», «Культурно-освітня спадщина подільської еміграції» та «Видатні постаті подільської еміграції». Вийшов збірник матеріалів за результатами роботи конференції «Подільська еміграція в контексті європейської та світової культури» (Хмельницький, 2011, 329 с.).

12 травня. У приміщенні Хмельницького інституту Міжрегіональної академії управління і права відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Святиня українського народу», присвячена 450-річчю Пересопницької Євангелії, до організації якої долучилася Хмельницька міська організація НСКУ. Під час її роботи науковці, краєзнавці, представники православного духовенства у своїх виступах розглянули проблеми історії створення та історичної долі Пересопницького Євангелія, її непересічного значення для формування української нації, мови, народного мистецтва, духовності. Одночасно підкреслювалося, що початки створення цієї реліквії пов'язані з Хмельниччиною, зокрема Ізяславом та в його околицях селом Двірець, де знаходився Свято-Троїцький монастир. Саме тут 15 квітня 1556 року була написана митцем і перекладачем Мийхалом Василевичем староукраїнською мовою перша сторінка Євангелія від Матвея і до 1558 року було створено ще 155 аркушів на пергаменті. Згодом процес завершення Першокниги припав на с. Пересопницю, що на Рівненщині, де офіційно була закінчена 29 серпня 1561 року. Того ж дня після закінчення конференції делегація її учасників прибула до м. Ізяслава і с. Двірець, де взяла участь в урочистостях з нагоди відкриття пам'ятного знаку до 450-річчя видатної пам'ятки – символу української нації та вручення Ізяславу факсимільного видання Пересопницького Євангелія, яке передано на збереження місцевому краєзнавчому музею.

23 вересня. У м. Хмельницькому відбулася III Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Місто Хмельницький в історії України», присвячена 580-річчю першої писемної згадки про Плоскирів-Проскурів-Хмельницький. Її організували Хмельницька міська рада, обласний краєзнавчий музей, обласна і міська організації НСКУ та ін. У роботі зібрання взяло участь 82 доповідачі та понад 100 запрошених учителів, краєзнавців, студентів і учнів м. Хмельницького. На пленарному засіданні були виголошені наукові доповіді професором Баженовим Л.В. (м. Кам'янець-Подільський) «Перебудова краєзнавчого руху в Україні та розвиток історико-краєзнавчих

досліджень у місті Хмельницькому в 2007–2011 рр.», доктором історичних наук, професором Крикуном М.Г. (Львів) «У пошуках подільських документів XV–XVIII ст.», доктором історичних наук, професором Брицьким П.П. (Чернівці) «Проскурів та Проскурівський повіт у XIX ст.», кандидатом богослов'я, протоієреєм Причишиним С. (Хмельницький) «Проскурівсько-Летичівське вікарство (1921–1932 рр.) в історичних долях православної Хмельниччини» та ін. На секційних засіданнях науковці більше уваги звернули у виступах на початки міста Хмельницького та інші «білі плями» в історії міста.

Вересень. У приміщенні Державного архіву Хмельницької області відбулося урочисте відкриття галереї портретів «Провідні дослідники історії Хмельниччини». За рішенням науково-методичної ради цієї установи від 28 липня цього року до галереї занесені портрети 15-ти учених і краєзнавців, які зробили вагомий особистий внесок у дослідження та популяризацію Подільського краю. В галереї представлені портрети відомих дослідників: П.Я. Слободянюка, О.М. Завальнюка, Л.В. Баженова, В.С. Прокопчука, О.Б. Комарницького, В.С. Лозового, А.Г. Філінюка, Ю.А. Хоптяра, С.М. Єсюніна, А.Б. Задорожнюка, Ю.В. Олійника, М.П. Олійника, Ю.С. Земського, В.В. Дячка, які, до речі, є членами НСКУ. Занесені до галереї дослідники отримали спеціальні посвідчення.

26 жовтня. У м. Хмельницькому відбулася друга звітно-виборна конференція обласної організації НСКУ. З 54 обраних делегатів від 22 міських і районних осередків спілки з'явилося на конференцію 48, а також запрошені керівники від влади, установ і товариств, які опікуються розвитком краєзнавства на Хмельниччині. Заслухано і обговорено «Звіт про роботу правління Хмельницької обласної організації НСКУ за період з 21 жовтня 2008 – по 26 жовтня 2011 рр.» (доповідач – голова правління, професор Л.В. Баженов) та розглянуто «Звіт про роботу ревізійної комісії» (доп. – голова І.П. Русий). Після прийняття Постанови конференції обрано новий склад правління обласної Спілки у складі 35 осіб. На завершення відбулося засідання пленуму нового правління, на якому обрано головою правління організації НСКУ члена Правління НСКУ в Києві, доктора історичних наук, професора Баженова Л.В., його заступниками – члена Правління НСКУ, доктора історичних наук, професора Прокопчука В.С., кандидата історичних наук, доцента Юрія Васильовича Телячого, відповідальним секретарем Роздобудька А.Г., головою ревізійної комісії обласної Спілки обрано представника від Старосинявської районної організації НСКУ Русого І.П.

26 жовтня. У ході роботи звітно-виборної конференції обласної організації НСКУ відбулося нагородження дипломами лауреатів уперше запроваджених премій обласною Спілкою «Імені академіка Іона Винокура» – в галузі історико-краєзнавчих досліджень та популяризації історії Поділля»

та «Почесного професора Івана Стасюка» – в галузі досліджень та популяризації історії міст і сіл Хмельниччини». Дипломом № 001 лауреата Премії імені академіка Іона Винокура «За особливі заслуги в дослідженні історії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та інших аспектів історії Поділля-Хмельниччини» нагороджений ректор цього вишу, професор Завальнюк О.М. Дипломом № 001 лауреата Премії імені почесного професора Івана Стасюка «За особистий внесок у дослідженні і популяризації історії населених місць Хмельниччини» відзначений відомий краєзнавець Хмельниччини, директор Кузьминської ЗОШ I–III ступенів, голова Красилівської районної організації НСКУ Байдич О.В.

2012

23 січня. У Будинку вчителя м. Києва, відбувся V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України, в роботі якого взяло участь 134 делегатів зі всіх регіонів держави, в тому числі 8 делегатів від Хмельницької обласної організації НСКУ (Л.В. Баженов, О.В. Байдич, Ю.І. Блажєвич, О.М. Завальнюк, Л.Л. Місінкевич, В.С. Прокопчук, В.О. Савчук, Н.М. Синиця). На з'їзді заслухано і обговорено «Звіт Правління Національної спілки краєзнавців України» (доп. в.о. голови Спілки В.О. Реєнт); «Про зміни та доповнення до Статуту Спілки та Положення про Ревізійну комісію» (доп. член Президії Правління Спілки В.І. Дмитрук). Відбулися вибори керівних органів Спілки. Одноголосно обрані: Головою Національної спілки краєзнавців України доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту історії України НАН України Олександр Петрович РЕЄНТ; склад нового Правління Спілки, до якого ввійшли від Хмельниччини Л.В. Баженов, О.М. Завальнюк, В.С. Прокопчук, В.О. Савчук; до складу нової Президії Спілки обрано від Хмельниччини професора О.М. Завальнюка; до Ревізійної комісії обрано від Хмельниччини професора Л.Л. Місінкевича.

15 березня. За ініціативою міського осередку НСКУ в Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою відбулося відкриття історико-патріотичного клубу «Воєнна історія Поділля» (ВП). Засновниками та керівниками клубу виступили учитель історії Леся Гринюк та вихователь Ігор Семенюк. Членами клубу стали учні-ліцеїсти 10 класу. Метою клубу є патріотичне виховання молоді на основі вивчення воєнної історії України та в її складі Поділля, участь в екскурсіях та пошукових експедиціях по місцях бойової слави народу, в наукових дослідженнях різних аспектів військової історії. В засіданні клубу взяли участь члени міської організації НСКУ, кандидати історичних наук, доценти кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Сергій Олійник, Сергій Сидорук.

25 квітня. У м. Хмельницькому, на базі обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Природа і екологія Хмельниччини у краєзнавчих дослідженнях». Її організаторами виступили природничий факультет Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Хмельницький національний університет, обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, Національний природний парк «Подільські товтри», Товариство Подільських природодослідників та природолюбів, обласна організація НСКУ та ін. Працювали секції «Історія краєзнавчих досліджень природи», «Флора і рослинність», «Заповідна справа», «Екологічні проблеми Хмельниччини», «Екологічна освіта і виховання», «Географія, геологія, пам'ятки природи і туризм». У рамках роботи конференції відбувся круглий стіл «Підсумки і перспективи природничих досліджень Хмельниччини». За матеріалами роботи конференції буде виданий збірник наукових праць.

30 травня. На історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулося нагородження учасників та переможців VII конкурсу учнівських і студентських наукових робіт на тему «Кам'янець-Подільський – центр освіти на Поділлі: історія та сучасність». Конкурс проводився з 1 по 15 березня цього року. Розглядалися як рукописні, так і опубліковані роботи конкурсантів з обраної теми. Переможцями стали студентка Діана Яблонська (за працю «Маріїнська жіноча гімназія»), учениця Сніжана Крентовська («Російська чоловіча гімназія у Кам'янці-Подільському»), учень Максим Щербаков («Діяльність Кам'янець-Подільського державного українського університету») та ін. Всього нагороджено цінними подарунками 9 переможців конкурсу. Організаторами конкурсу виступили голова міської організації НСКУ, кандидат історичних наук, доцент Олександр Комарницький, заступник декана історичного факультету університету, кандидат історичних наук Володимир Дубінський.

27 червня. Цього року відбувся успішний захист кандидатської дисертації в спеціалізованій вченій раді історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка викладачем Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, головою Хмельницької міської організації НСКУ Юрієм Івановичем Блажевичем на тему «Подільська православна єпархія в період становлення та зміцнення своїх позицій у регіоні (кінець XVIII – 50-ті роки XIX ст.)». Науковий керівник – член НСКУ, завідувач кафедри історії України цього ж університету, професор Філінюк А.Г., Після дискусійного обговорення дисертації члени ради одногосно проголосували за присудження Блажевичу Ю.І. наукового ступеня кандидата історичних наук за обраною спеціальністю.

7 вересня. Відбулося засідання президії правління Хмельницької обласної організації НСКУ, під час якого поряд з іншими важливими питаннями роботи Співки на друге півріччя 2012 року, ухвалено рішення про внесення благодійного внеску з власних коштів в сумі 3000 грн. Фондації Героя України, Академіка П.Т. Тронька в Києві для спорудження пам'ятника видатному державному, громадському, науковому діячеві, багаторічному керівнику краєзнавчого руху і регіональних досліджень в Україні Петру Тимофійовичу Троньку.

2013

20 лютого. У відділі туризму економічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відкрито лабораторію інноваційних технологій в туризмі. Результатом появи лабораторії стала тісна співпраця деканату факультету, кафедри управління персоналом і туризму, міської організації НСКУ та туристичної фірми «Гюрсес-інтур» (м. Хмельницький). Лабораторія має приміщення, устатковане меблями, глобусами, оргтехнікою, спеціальною літературою та має комп'ютерний клас. До завдань лабораторії віднесено розробляти і впроваджувати нові маршрути і екскурсії по пам'ятним місцям України, Хмельниччини й зарубіжжя, розвивати науково-дослідну й методичну роботу для потреб підготовки спеціалістів та науки у сфері туризму. Завідувачем лабораторії призначено ініціатора та організатора її створення, члена НСКУ, Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора кафедри управління персоналом і туризму Баженову С.Е.

22–23 лютого. У спеціалізованій вченій раді історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулися успішні захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата історичних наук членів НСКУ Касап Ж.Б. (м. Кам'янець-Подільський) на тему «Розвиток пам'яткоохоронної та музейної справи на Поділлі (середина XIX – початок 40-х рр. XX ст.)» (науковий керівник – д.і.н., наук, професор Баженов Л.В.); Свідерської О.М. (м. Хмельницький) – «Сільське господарство Поділля і Південно-Східної Волині у добу непу (1921–1929 рр.)» (науковий керівник – член НСКУ, к.і.н., професор Рибак І.В.); Острового В.М. – «Професор В.О. Геринович у науково-педагогічному та громадському житті України (перша половина XX ст.)» (науковий керівник – член НСКУ, к.і.н., доцент Телячий Ю.В.). Отже, когорта поділлєзнавців Хмельниччини поповнилася новими професійними науковцями-істориками.

1 березня. У рамках відзначення 90-річчя з дня утворення Кам'янець-Подільського району відбувся науковий форум «Погляд у минуле: етапи науково-краєзнавчого та історичного дослідження Кам'янець-Подільського району». Організаторами виступили Кам'янець-Подільська районна

державна адміністрація та районна рада, районний осередок НСКУ, історичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, У конференц-залі університету зібралися представники влади і громадськості, вчителі історії, старшокласники – члени Хмельницького територіального відділення МАН, учасники наукових гуртків та олімпіад Кам'янець-Подільського району. Головну доповідь форуму «Основні етапи науково-краєзнавчого дослідження Кам'яниччини (XIX – поч. XXI ст.)» виголосив член оргкомітету конференції, голова обласної організації НСКУ, д. і., професор Баженов Л.В. Інші аспекти історії краю висвітлили у виступах доктори історичних наук, професори Завальнюк О.М., Філінюк А.Г. та ін.

21 березня. Одночасно відбулися дві наукові конференції за участю членів НСКУ: 1) у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Духовні витоки Поділля: педагоги в історії краю»; 2) у Будинку Деражнянської районної ради – всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Деражнянщина: минуле і сучасне», присвячена 90-річчю утворення Деражнянського району, під час роботи якої пройшла презентація капітального збірника матеріалів зібрання за тією ж назвою. До організації обох конференцій причетні Хмельницька обласна організація НСКУ та Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

16 квітня. Відбулися збори Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ, на яких було заслухано і обговорено звітну доповідь голови осередку доцента О.Б. Комарніцького про роботу місцевої спілки краєзнавців у 2012 році та перспективи діяльності в 2013 році, затверджено план роботи на цей рік, здійснено прийом нових членів НСКУ, розглянуто інші проблемні питання життя організації. В роботі взяли участь і виступили член президії правління НСКУ в Києві, академік АН ВШУ, доктор історичних наук, професор Завальнюк О.М., голова обласної організації НСКУ, професор Баженов Л.В.

23 квітня. У м. Красилові відбулася районна історико-краєзнавча конференція «Красилівщина краєзнавча: минуле, сучасне, майбутнє», присвячена 75-річчю створення Хмельницької області та 90-річчю утворення Красилівського району. Організаторами виступили Державний архів Хмельницької області, Красилівська райдержадміністрація та ін. У роботі взяло участь понад 60 доповідачів – науковців, краєзнавців, освітян переважно з міст і сіл Красилівщини та м. Хмельницького. Працювали чотири секції «Шкільне краєзнавство», «Історія району», «Історія освіти», «Персоналії». В ході роботи зібрання пройшла презентація виданого збірника матеріалів конференції за такою ж назвою. В організації, проведенні конференції та виданні наукового збірника взяла саму активну участь Красилівська районна організація НСКУ (голова В.О. Байдич).

15 травня. У приміщенні Хмельницького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом відбулася VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Історія, культура та освіта: християнський вимір», яка була присвячена 1025-річчю Хрещення Київської Русі та 20-річчю Хмельницької єпархії. Її організаторами виступили Хмельницька єпархія УПЦ, Хмельницький інститут МАУП, Державний архів Хмельницької області та Хмельницька міська організація НСКУ. Конференція зібрала близько 100 учасників із різних регіонів України. У роботі взяли участь науковці-джерелознавці, краєзнавці, фахівці з історії України та історії Церкви, педагоги, представники Синодального відділу в справах молоді, духовенства, викладачі та студенти вищів України. В ході конференції працювали секції: «Хрещення Київської Русі: духовні, культурні, освітні паралелі»; «Першоджерела у дослідженні історії Поділля»; «Духовна педагогіка»; «Просвітителі та сповідники Подільської землі» та інші. Згідно програми зібрання понад 20 членів НСКУ Хмельницької та Кам'янець-Подільської міських організацій НСКУ виголосили свої наукові доповіді.

4 червня. У приміщенні Ратуші Старого міста Кам'янця-Подільського відбувся черговий науковий круглий стіл на тему «Кам'янець-Подільський – тимчасова столиця УНР». Її організаторами виступили місцевий державний історичний заповідник та міська організація НСКУ. У роботі засідання взяло участь понад 30 науковців, краєзнавців і музейників з Києва, Хмельницького та різних закладів міста над Смотричем. Згідно програми круглого столу заслухано 26 доповідей та повідомлень, в яких розглянуто під кутом зору сучасної української історичної науки різні аспекти діяльності урядових установ, державних діячів УНР у Кам'янці-Подільському впродовж червня 1919 – жовтня 1920 рр. У роботі засідання взяв участь і виступив голова Кам'янець-Подільського міського осередку НСКУ кандидат історичних наук, доцент Комарницький О.Б.

8 липня. Проведено пошукову експедицію з дослідження давньоукраїнських кладовищ в селах Олексіївка та Пилява Старосинявського району в складі місцевих членів НСКУ редактора газети «Колос» І. Козельського, вчителя історії Пасічнянської НВК І. Русого, заступника директора з навчально-виховної роботи Пилявецької ЗОШ І–ІІІ ст. Н. Савчук, старожила с. Пилява Т. Шматлай, яка була зініційована головою Хмельницької обласної організації НСКУ професором Л.В. Баженовим. Члени експедиції обстежили надмогильні козацькі хрести, які датуються серединою XVII ст. і, ймовірно, є місцем захоронення загиблих козаків у Пилявецькій битві 1648 року. Важливість дослідження цієї пам'ятки полягає в тому, що вона є доказом локалізації переможної баталії військ Богдана Хмельницького в Національно-визвольній війні українського народу. Результати роботи експедиції, які є сенсаційними, вивчаються, аналізуються і ближчим часом будуть оприлюднені в наукових збірниках та наукових конференціях.

17 липня. В обласній універсальній науковій бібліотеці імені М. Островського відбувся науковий симпозіум «Християнство – духовна опора української нації», присвячений відзначенню в Україні 1025-річчю хрещення Київської Русі. Його організували і провели Хмельницька обласна державна адміністрація, обласна рада, згадана бібліотека та Хмельницька міська організація НСКУ, а учасниками були науковці вишів м. Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Білої Церкви та інших міст України і краю.

13 вересня. У м. Дунаївці відбулася п'ята всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Дунаєвеччина в контексті історії України», присвячена 610-й річниці першої письмової згадки про Дунаївці і 90-річчю утворення Дунаєвцького району. Її організували Дунаєвцька райдержадміністрація, районна і міська ради; районна бібліотека; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна організація НСКУ. Взяло участь понад 120 науковців, краєзнавців, освітян, працівників культури з різних регіонів України. Відбулася презентація збірника матеріалів конференції «Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій» (Кам'янець-Подільський, 2013, вип. 5, 648 с.) та монографії ініціатора і одного з головних організаторів конференції, заступника голови Хмельницької обласної організації НСКУ, професора В.С. Прокопчука «Дунаєвеччина: край і люди: історичний нарис: монографія. – Дунаївці; Кам'янець-Подільський, 2013. – 325 с.: іл.).

20 вересня. У Хмельницькому обласному краєзнавчому музеї розпочалася і завершилася в Старій Синяві та Пиляві всеукраїнська науково-практична конференція «Козацька доба в історії Поділля та Південно-Східної Волині», присвячена 365-річчю Пилявецької битви». До складу оргкомітету ввійшли представники Хмельницької облдержадміністрації і обласної ради; обласного краєзнавчого музею, Хмельницької обласної організації НСКУ. У роботі конференції взяло участь понад 100 науковців, краєзнавців, освітян, працівників культури з дев'яти областей України. Відбулася презентація збірника матеріалів конференції «Козацька доба в історії Поділля та Південно-Східної Волині» (Хмельницький, 2013. – 248 с.).

26 вересня. У приміщенні картинної галереї Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника відбулася науково-краєзнавча літературна вітальня, присвячена 120-річчю від дня народження Микити Годованця, 130-річчю – Осипа Назарука, 100-річчю – Тамари Сис-Бистрицької, Ольги Мак, Тереня Масенко та Євгенії Гінзбург. Її організували музей та міська організація НСКУ. Зібрала науковців, літературознавців, краєзнавців, освітян міст Кам'янця-Подільського і Хмельницького. Життєвий шлях та творчість означених ювілярів у своїх виступах розглядали і ділилися спогадами професор Баженов Л.В., професор Печеню М.А., професор Мацько В.П., професор Сохацька Є.І., доценти Третяк Л.В., Стецюк В.Б.,

журналіст і краєзнавець Будзей О.В., видавець Мошак М.І. та ін. Підсумував результати засідання голова міської спілки краєзнавців, доцент Комарніцький О.Б.

25 жовтня. В Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» пройшла ювілейна десята науково-краєзнавча конференція «Меджибіж в історико-культурній спадщині України», присвячена 365-річчю початку Національно-визвольної війни українського народу 1648–1676 рр. Її підготували і провели оргкомітет у складі представників Управління культури, національностей і релігій Хмельницької облдержадміністрації, ДІКЗ «Межибіж», Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України та Хмельницької обласної організації НСКУ.

2 грудня. У читальному залі Кам'янець-Подільської центральної міської бібліотеки відбулася читацька конференція, присвячена презентації 20 тому наукового збірника праць «Освіта, наука і культура на Поділлі». Серед організаторів заходу виступили історичний факультет Національного університету імені Івана Огієнка, обласна і міська організації НСКУ. Серед присутніх були науковці, викладачі, студенти, представники громадськості міста. Головував на засідання декан історичного факультету, доцент Дубінський В.А. Виступаючі члени НСКУ, професори Філінюк А.Г., Баженов Л.В., доцент Комарніцький О.Б. та інші відзначили подвижницьку діяльність засновника видання і незмінного відповідального редактора, Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора Завальнюка О.М., подали високі оцінки внеску наукового збірника «Освіта, наука і культура на Поділлі» для української історичної науки та історичної регіоналістики.

6 грудня. У залі засідань Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» пройшли «Другі Археологічні читання, присвячені 90-річчю з дня народження Михайла Ягодзінського» (сmt. Меджибіж). Організували Управління культури Хмельницької облдержадміністрації, ДІКЗ «Межибіж», Центр дослідження історії Поділля, Хмельницька обласна організація НСКУ. Взяло участь понад 50 учасників, у тому числі 22 членів НСКУ, з Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Вінниці, Старокостянтинова та інших міст України й Хмельниччини. Доповідачі розглянули розвиток археологічних досліджень на Поділлі, Південно-Східній Волині, Меджибізчині. Під час роботи зібрання відбулася презентація виданого наукового збірника матеріалів читань: «Археологічні студії «Межибіж»: науковий щорічник, 2'2013 /за ред. А.М. Трембіцького, О.Г. Погорільця. – Хмельницький, 2013. – 402 с.

23 грудня. У приміщенні Ратуші Старого міста відбувся останній у 2013 році науковий круглий стіл «Українізація: сутність, наслідки та уроки» (до 90-річчя впровадження радянської політики «українізації»). Його спільно організували Кам'янець-Подільський державний історичний музей-

заповідник, міська організація Національної спілки краєзнавців України та Центр дослідження історії Поділля. В роботі взяли участь науковці, краєзнавці, музейники переважно з установ і закладів м. Кам'янець-Подільського. Головні доповіді виголосили керівники і члени Хмельницької обласної та міської організацій НСКУ проф. Баженов Л.В («Українізація освіти і краєзнавства на Поділлі в роки Української революції 1917–1921 рр.»), проф. Прокопчук В.С. («Подільянин Василь Туркало: доля учасника українізації в м. Києві»), доцент Нестеренко В.А. («Українізація державного, адміністративного та радянського апарату на Поділлі») та ін.

2014

30 червня. На історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбувся науковий семінар «Актуальні проблеми сучасної історії України», спільно організований господарем проведення та Інститутом історії України НАН України. В його роботі взяли участь учені, викладачі вишів, аспіранти і магістри з Києва, Хмельницького та Кам'янець-Подільського. Головними доповідачами виступили Голова Національної спілки краєзнавців України, заступник директора Інституту історії України, член-кореспондент НАН України Реєнт О.П. (про події Першої світової війни та її значення для сучасності), завідувач відділу історії України Інституту історії України Другої світової війни д.і.н., професор Лисенко О.Є. (про значення цієї війни в контексті сучасності та військових дій на Сході України), д. і. н. цього ж інституту Гуржій О.І. (аспекти історії Криму в світлі сьогодення України). В обговоренні виступили члени НСКУ, доктори історичних наук, професори історичного факультету Філінюк А.Г. (модератор семінару), Степанков В.С., Завальнюк О.М., Баженов Л.В. Кияни подарували бібліотеці історичного факультету монографії та наукові збірники Інституту історії України видані за останній рік, презентували перший том капітальної книги «Велика війна і Україна. 1914–1918» (голова редколегії директор Інституту історії України, академік Смолій В.А.).

8 жовтня. У приміщенні картинної галереї Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника відбулася IV всеукраїнська науково-практична конференція «Археологія&Фортифікація України», приурочена 180-й річниці від дня народження В.Б. Антоновича. Крім музею, організаторами виступили: Управління культури, національностей і релігій Хмельницької ОДА, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» та міська організація НСКУ. В конференції взяло участь 82 осіб науковців, краєзнавців, археологів та музейників з Києва, Харкова, Вінниці, Хмельницького Тернополя, Чернівців, Чернігова, Кіровограда, Чорткова, Львова, Луцька, Меджибожа, Кам'янець-Подільського, а також з Москви

(Росія) та Познані (Польща). Пленарне засідання відкрив директор історичного музею-заповідника В. Травінський. Працювали наукові секції «В.Б. Антонович в історіографії», «Давня археологія», «Фортифікація», «Середньовічна археологія». Підсумки роботи були підведені на заключному пленарному засіданні. Науковий збірник за матеріалами роботи зібрання буде видано пізніше.

10 жовтня. У м. Хмельницькому відбулася третя звітно-виборна конференція Хмельницької обласної організації НСКУ, яка заслухала звітну доповідь про діяльність Спілки за період з 21 жовтня 2011 року по 10 жовтня 2014 року, та звіт про роботу ревізійної комісії. У виступах делегати накреслили подальшу діяльність організації до 2020 року. Конференція обрала новий склад правління в складі 35 осіб, президію правління в кількості 11 осіб. Головою обласної Спілки знову обрано доктора історичних наук, професора, академіка УАІН Л.В. Баженова.

17 жовтня. У м. Шаргороді Вінницької області відбулася Перша Шаргородська наукова історико-краєзнавча конференція, яку організували спільно обласні організації НСКУ Вінниччини та Хмельниччини при участі Вінницького державного педуніверситету ім. М. Коцюбинського, Вінницького обласного краєзнавчого музею та облдержархіву, Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка, Шаргородської РДА та районної ради. Конференція зібрала понад 80 учасників з різних регіонів України та Польщі, в тому числі була присутня представницька делегація науковців і краєзнавців з Кам'янця-Подільського, Хмельницького і Меджибожа. Робота форуму розпочалася із оголошення вітального листа учасника Голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України О.П. Реєнта. Голоували на конференції голова Вінницької обласної організації НСКУ, д.і.н. С.Д. Гальчак та голова Хмельницької обласної Спілки краєзнавців, д. і. н., професор Л.В. Баженов. Конференція працювала у пленарному режимі за напрямками: «Джерела та наукові дослідження Шаргородщини, археологія, давня історія краю», «Новітній період в історії регіону», «Визначні діячі та особистості в історії краю», «Культурно-освітнє, релігійне життя регіону та природа краю». Під час роботи конференції відомому краєзнавцю Шаргородщини Анатолію Нагребецькому вручена відзнака НСКУ «Почесний краєзнавець України», відбулася презентація виданого наукового збірника матеріалів «Перша Шаргородська наукова історико-краєзнавча конференція» (Вінниця, 2014, 276 с.).

24 жовтня. У Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» пройшла XII наукова-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: історія релігії на теренах Поділля та Південно-Східної Волині». Співорганізатором зібрання виступила

Хмельницька обласна організація НСКУ. У програмі зібрання заявлено 80 доповідей і повідомлень авторів зі різних регіонів України, головним чином з Хмельницького, Кам'янця-Подільського, Вінниці. Конференція проходила в пленарному режимі за напрямками: «Сакральне мистецтво та архітектура храмових споруд», «Особистості в історії релігії», «Релігійні громади та міжконфесійно-правові відносини».

28 жовтня. У приміщенні Хмельницького університету управління та права відбулася всеукраїнська науково-практична конференція «Велика Вітчизняна війна: уроки історії», присвячена 70-річчю визволення України від німецько-фашистських загарбників. Її організували під патронатом Хмельницької обласної ради та облдержадміністрації, Інститут історії України НАН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Хмельницька обласна організація НСКУ, Хмельницька обласна організація ветеранів України. На пленарному засіданні доповіді виголосили доповіді член НСКУ, перший заступник голови обласної ради Адамський В.Р., завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України, д.і.н., професор Лисенко О.Є., голова обласної організації НСКУ, д.і.н., професор Баженов Л.В., член правління НСКУ в Києві, директор наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету д.і.н., професор Прокопчук В.С., голова обласної організації ветеранів України, к.е.н. Купратий В.І. та ін. Працювали секції «Сторінки літопису та увічнення подій Великої Вітчизняної війни», «Рух Опору в Україні: маловідомі факти», «Історія Великої Вітчизняної війни в особах». Відбулася презентація виданого наукового збірника за матеріалами роботи конференції «Велика Вітчизняна війна: уроки історії».

14 листопада. У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка відбулася XIV Подільська наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, 70-річчю визволення України від нацистських загарбників, 50-річчю створення Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства. Крім університету, організаторами виступили Міністерство освіти і науки України, Інститут історії України НАН України, Хмельницька обласна організація НСКУ та Центр дослідження історії Поділля при цьому ж університеті. На конференцію, перша з яких пройшла ще у 1965 році, прибуло понад 100 науковців, краєзнавців, музейників, освітян з різних регіонів України. В ході роботи зібрання відбулася презентація виданого збірника «Матеріалів XIV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції» (2014, 720 с.), виставки краєзнавчої літератури за період між XIII–XIV такими ж конференціями, активісти форуму отримали нагороди від правління Національної спілки краєзнавців України.

14 листопада. Під час роботи XIV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції відбулося підписання договору від 7 листопада 2014 р. «Про співробітництво і об'єднання зусиль у сфері науки, поділлезнавства і освіти Хмельницької обласної організації НСКУ та Хмельницького обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді». Договір з чітко визначеними завданнями та обов'язками сторін підписали голова обласної організації НСКУ проф. Баженов Л.В. та директор обласного Центру науково-технічної творчості учнівської молоді Гончарук Г.М.

27 листопада. На базі Хмельницького інституту Міжрегіональної академії управління персоналом відбулася XIII науково-теоретична конференція «Збереження національної ідеї та національної свідомості українського народу в контексті трагічних подій ХХ століття», присвяченої 120-річчю від дня народження діяча повстанського руху початку 1920-х рр. на Поділлі Якова Гальчевського. Її організували, крім Інституту МАУП, Хмельницька облдержадміністрація та обласна рада, державний архів Хмельницької області, Хмельницька міська організація НСКУ та ін. Науковці і краєзнавці з Хмельницького, Вінниці, Чернівців, Дніпропетровська та інших міст України, викладачі та студенти Інституту МАУП, представники громадських організацій та влади обговорили проблеми та стан дослідження трагічних подій голодомору, депортації українського населення з Польщі та з України у 1946–1947 рр., події Української революції 1917–1921 рр., антибільшовицьку повстанську боротьбу 1921–1924 рр. та постать подільського отамана Я. Гальчевського, пов'язали свої матеріали з війною 2014 р. на Сході України, вшанували пам'ять 48 полеглих подольчан – учасників АТО.

1 грудня. Вийшов друком перший випуск нового періодичного видання «Хмельницькі краєзнавчі студії» (редкол.: Л.В. Баженов (голова), Ю.І. Блажевич (співголова), С.М. Єсюнін (відп. секретар), обсягом 194 стор. Його організували Хмельницька міська організація НСКУ, Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України, під егідою Хмельницької обласної організації Спілки краєзнавців. Збірник присвячено 40-річчю з дня народження члена НСКУ з м. Хмельницького, дослідниці історії цього сiста і Поділля Наталії Іванівни Стрельбiцькiй. Складається з роздiлiв «Нашi ювiляри», «Нпуковi статтi» (20 статей з рiзних аспектiв iсторiї рeгiону) та анотацiї «Вiдомостi про авторiв». Наступний випуск цього видання запланова на березень 2015 року.

5 грудня. У Державному історико-культурному заповідник «Межибіж» відбули «Треті Археологічні читання, приурочені українським археологам 70-річчю з дня народження Олександра Аганяна та 60-річчю Юрія Толкачова». Організаторами виступили, крім заповідника, Управління культури, національностей і релігії Хмельницької ОДА, Хмельницька обласна орга-

нізація НСКУ та Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України. У роботі засідання взяли участь 29 доповідачів з Києва, Вінниці, Тернополя, Кам'янець-Подільського, Хмельницького та ін. Матеріали роботи зібрання будуть видані пізніше.

10 грудня. У приміщенні Хмельницької обласної наукової універсальної бібліотеки імені Миколи Островського відбулося засідання круглого столу, присвяченого 100-річчю від дня народження відомого ученого, дослідника історії Поділля-Хмельниччини 1950-х – поч. 90-х рр., кандидата історичних наук Степана Костянтиновича Гуменюка (1914–2014). Його організували, крім названої бібліотеки, міська організація Національної спілки краєзнавців. У роботі засідання взяли участь і виступили голова міського осередку НСКУ доцент Ю.І. Блажевич, хмельничани члени НСКУ проф. О.П. Григоренко, кандидат історичних наук Б.С. Кузіна, а також представники родини С.К. Гуменюка.

26 грудня. На засідання сесії Хмельницької обласної ради була розглянута і затверджена голосами 54 депутатів «Про Програму розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року», яку розробила обласна Спілка краєзнавців і проект якої затвердила на своєму квітневому (2014 р.) пленумі. Обласна програма розвитку краєзнавства діятиме упродовж 2015–2020 рр. Над розробкою цієї Програми найбільше працювали члени президії обласної організації НСКУ В.Р. Адамський, Л.В. Баженов, Ю.І. Блажевич, В.С. Прокопчук, А.Г. Роздобудько, Ю.В. Телячий.

26 грудня. На засіданні спеціалізованої вченої ради історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбувся успішний захист краєзнавцем м. Хмельницького Оленою Миколаївною Кримською кандидатської дисертації «Землеволодіння міст і містечок Подільської губернії кінця XVIII – початку XX ст.» (науковий керівник – член НСКУ, завідувач кафедри історії України даного вишу, доктор історичних наук, професор А.Г. Філінюк). Після наукових дискусій члени ради одноголосного присудили здобувачці науковий ступінь кандидата історичних наук.

2015

Видано завершальний 6-й том документального історико-меморіального видання «Реабілітовані історією. Хмельницька область» (відповідальний редактор обласної редколегії докт. іст. наук., проф. Місінкевич Л. Л. (член обласної президії Спілки).

На пошану академіка П.Т. Тронька (до 100-річчя від дня народження) видано фаховий «Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. Вип. 7» (Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2014. – 576 с.).

10 лютого. Відбулося розширене засідання Президії правління. Обговорено і затверджено заходи з участі своєї організації в реалізації «Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року», ухвалено остаточно вироблений план організаційної, науково-дослідної, науково-методичної і видавничої роботи на 2015 рік, затверджено заходи з відзначення 100-річчя від дня народження патріарха національного краєзнавства П.Т. Тронька, 85-річчя з дня народження відомого археолога, історика, поділезнавця І.С. Винокура та ін. У засіданні взяв участь член НСКУ, перший заступник обласної ради В.Р. Адамський.

Березень. Видано 7-й випуск друкованого органу – науково-краєзнавчого збірника «Краєзнавець Хмельниччини», в якому відображена хроніка та різні аспекти діяльності обласної Спілки у 2014 – на початку 2015 рр., а також містяться наукові статті, рецензії праць членів НСКУ, новітня бібліографія поділезнавства, інформації про ювілеї подвижників краєзнавства тощо.

8 квітня. Відбулися загальні збори Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ, де звітувався за діяльність осередку у 2014 – на початку 2015 рр. його голова кандидат історичних наук, доцент, докторант О.Б. Комарницький, а також були здійснені шляхом голосування зміни в складі правління, рекомендовані кандидатури на присвоєння звання НСКУ «Почесний краєзнавець України», для нагородження преміями обласної Спілки краєзнавців імені Іона Винокура та Івана Стасюка тощо. У роботі загальних зборів взяли участь член Президії НСКУ, доктор історичних наук, академік АН ВШУ, професор Кам'янець-Подільського національного університету О.М. Завальнюк, голова обласної Спілки краєзнавців проф. Л.В. Баженов, його заступник проф. В.С. Прокопчук.

17 квітня. Пленум обласної Спілки, на якому в плані реалізації обласної «Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року» були розглянуті і затверджені заходи участі правління і осередків обласної Спілки краєзнавців у виконанні цієї Програми та схвалено «Програму створення енциклопедичного довідника Хмельницької області». Також була заслухана доповідь голови обласної організації НСКУ проф. Л.В. Баженова «Про діяльність обласної спілки краєзнавців та її осередків у 2014 році», в якій було розглянуто підсумки відзначення обласною Спілкою 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка, 70-річчя визволення Хмельниччини від нацистських загарбників, 155-річчя від дня народження Ю.Й. Сіцінського та ін.

23 квітня. V Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Духовні витоки Поділля: науковці в історії краю» (м. Хмельницький).

16 червня. Науковий круглий стіл в краєзнавчому відділі Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, присвячений важливим історичним подіям і постатям в краєзнавчому русі Поділля XIX–XX ст.

(організаторами виступили міська організація НСКУ, Клуб «Краєзнавець» при бібліотеці).

19 червня. XIII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: архітектурна спадщина оборонних споруд Правобережної України від найдавніших часів до сьогодення» (Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»). Конференцію започаткувала доповідь голови обласної Спілки краєзнавців Л.В. Баженова «Петро Тимофійович Тронько (до 100-річчя від дня народження академіка, патріарха національного краєзнавства)».

23 вересня. Перша Хмельницька наукова історико-краєзнавча конференція (м. Хмельник Вінницької обл.) – за організаційної участі Хмельницької обласної організації НСКУ.

6–7 жовтня. Всеукраїнська наукова конференція «Етнокультурні процеси на півдні Східної Європи у I тис. н. е.» (Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»), присвячена вшануванню 85-річчя з дня народження Іона Срулевича Винокура (1930–2006), відомого українського вченого археолога та історика, члена правління ВСК України з 1990 по 2006 рр., одного з керманців краєзнавства на Хмельниччині з 1964 року.

9–10 жовтня. Наукова історико-краєзнавча конференція «Віньковеччина в історії Поділля» (сmt. Віньківці Хмельницької обл.).

30 жовтня. XIV Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: містечка Правобережної України – історія, проблеми, перспективи розвитку» (Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»).

Листопад. Голова Ревізійної комісії обласної Спілки краєзнавців, вчитель історії Пасічнянської ЗОШ I–III ст. Ігор Петрович Русий призначений головою Старосинявської райдержадміністрації.

19 листопада. Перша міжнародна науково-краєзнавча конференція «Південно-Східна Волинь: від давнини до сьогодення» (м. Шепетівка).

15 грудня. Робота розширеного Пленуму обласної Спілки краєзнавців (взяло участь 47 осіб з числа членів правління, подвижників краєзнавства і запрошених). Обговорювалися практичні кроки створення «Енциклопедії Хмельниччини» за участю в. о. директора Інституту енциклопедичних досліджень НАН України М.І. Железняка, представників облдержадміністрації та керівників авторських груп. Розглядалися питання роботи у 2015 р. міських і районних організацій обласної Спілки краєзнавців, попередні підсумки науково-дослідної роботи у 2015 р., проект плану роботи обласної Спілки на 2016 рік, прийом нових членів НСКУ тощо.

Видано науково-краєзнавчий збірник обласної організації НСКУ «Краєзнавець Хмельниччини» (вип. 8), який приурочено столітньому ювілею П.Т. Тронька.

2016

23 травня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: «Просвіти» в історії краю».

Вересень. У Хмельницькому міську премію імені Михайла Якимовича Орловського у галузі історико-краєзнавчих досліджень присуджено Захар'єву Володимиру – члену НСКУ.

Виконуючи обласну «Програму розвитку краєзнавства на Хмельниччині до 2020 року», обласна організація видала широкоформатну книгу-альбому «Хмельниччина: науково-популярне видання / редкол.: Баженов Л., Люблінська Л., Байдич В. та ін.; автори: С. Єсюнін, Л. Казімірова, О. Тимошук та ін., упоряд. Т. Колісніченко. – Хмельницький: Поліграфіст, 2016. – 176 с.: фотоіл.

Проведення наукових форумів, присвячених 160-річчю від дня народження І.Я. Франка, 150-річчя від дня народження М.С. Грушевського, 130-річчя від дня народження К.В. Широцького та ін.

2017

22 лютого. У м. Хмельницькому вперше відбулося нагородження новою Премією імені подільського письменника і краєзнавця Василя Баженова обласних організацій Національних спілок письменників і краєзнавців України.

Лютий. Розширене засідання Президії Хмельницької обласної організації НСКУ. Обговорення рішень VI з'їзду НСКУ, ухвалення плану роботи на 2017 р., різне.

22 березня. Круглий стіл по обговоренню теми: «Археологи – дослідники Кам'янця–Подільського». Серед організаторів – Кам'янець-Подільська міська організація НСКУ.

24 березня. Круглий стіл «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки» (Державний історико-культурний заповідник «Межибіж»). Серед організаторів – Хмельницька ОО НСКУ.

Березень. Видано 10-й випуск друкованого органу – науково-краєзнавчого збірника «Краєзнавець Хмельниччини».

6 квітня. Перша Всеукраїнська науково-практична конференція «Поділля у 1793–1917 рр.» (м. Кам'янець-Подільський).

25 квітня. VII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Духовні витоки Поділля: церква та релігійні діячі в історії краю» (м. Хмельницький).

Квітень. Розширене засідання Пленуму Хмельницької обласної організації НСКУ.

11 травня. Перша Міжнародна науково-краєзнавча конференція «Сатанів: вагоме минуле, динамічне сьогодення, впевнене майбутнє» (Хмельницький – Сатанів).

26–27 травня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи: минуле і сучасність», присвячена 490-річчю князя К.В. Острозького (м. Старокостянтинів).

9–11 червня. XVII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: туризм як чинник європейської інтеграції, соціального та культурного розвитку України» (смт Меджибіж).

Червень. За ініціативи президій обласної та Хмельницької міської організацій НСКУ було організовані установчі збори представників православного духовенства, науковців і краєзнавців, які заснували нову громадсько-краєзнавчу інституцію – Хмельницький обласний церковно-історичний комітет.

20–21 вересня. Всеукраїнська науково-практична конференція «Місто Славути і Слаутчина в контексті історії Волині», присвячена 400-річчю місту Славути (м. Славути).

27 вересня. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція з міжнародною участю «Хмельниччина: історія та сучасність», присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області (м. Хмельницький).

10 жовтня. Звітно-виборна конференція обласної Хмельницької обласної організації НСКУ. Обговорення питань поточної роботи організації, діяльності Кам'янець-Подільської міської та районних осередків.

20 жовтня. XVIII науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України: релігія і церква як чинник історичних та суспільних процесів Східної Європи», присвячена 500-річчю Реформації.

27–28 жовтня. Шоста Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція (м. Могилів-Подільський).

30–31 жовтня. Відбулася науково-краєзнавча експедиція «Історико-культурна спадщина Хмельниччини: проблеми збереження», присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області та 10-річчю надання НСКУ статусу творчої.

7 листопада. Регіональна науково-практична конференція «Події Української революції 1917–1921 рр. у Проскурові» (м. Хмельницький).

10 листопада. Четверта звітно-виборна конференція Хмельницької ОО НСКУ. Заслухано і обговорено звіт про діяльність обласної організації НСКУ за три роки (2014–2017 рр.), звіт ревізійної комісії, відбулися вибори нового складу правління, президії, ревізійної комісії терміном на п'ять років, затверджена постанова конференції з розглянутих питань, відбулося нагородження подвижників краєзнавства на Хмельниччині. Головою Хмельницької ОО НСКУ обрано доктора історичних наук, професора, Почесного краєзнавця України Баженова Л.В.

17–18 листопада. XV Подільська Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція, присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. та 100-річчю Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Вийшли 10-й, 11-й та 12-й випуски (томи) нового періодичного науково-краєзнавчого видання обласної і Хмельницької міської організації НСКУ «Хмельницькі краєзнавчі студії».

Загальний обсяг усіх видань обласної організації НСКУ становить у 2017 році: окремих видань – 78, статей – 971.

2018

15 лютого. Засідання Президії Хмельницької ОО НСКУ. Обговорено питання про діяльність Хмельницької обласної організації НСКУ в 2017 р., про план роботи на 2018 р., різне.

27 лютого. Науковий круглий стіл «Збереження та використання пам'яток в контексті децентралізаційних процесів та року культурної спадщини в Україні» (ДІКЗ «Межибіж»).

27 лютого. Науковий круглий стіл, присвячений Дню пам'яті подільського прозаїка і краєзнавця Василя Баженова (м. Хмельницький).

23 березня. Перша Жмеринська науково-краєзнавча конференція «Слідами історії Жмеринщини» (м. Жмеринка).

16 квітня. Загальні збори Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ.

4 травня. Відбулася XVIII науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України. Самоврядні традиції в містах України і Східної Європи».

12 квітня. VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витоки Поділля: місцеве самоврядування в історії краю» (м. Хмельницький).

13 квітня. Друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Поділля у 1893–1917 рр.» (м. Кам'янець-Подільський).

11 травня. Міжнародна наукова історико-краєзнавча конференція «250 років Барській конфедерації» (м. Бар).

30 травня. Засідання Президії Хмельницької ОО НСКУ. Обговорено питання про стан виконання плану роботи за перше півріччя 2018 р., різне.

6 червня. Звітно-виборні збори Дунаєвецької районної організації НСКУ.

19 червня. Звітно-виборні збори Віньковецької районної організації НСКУ.

Червень. Підготовлено 11-й випуск друкованого органу – науково-краєзнавчого збірника «Краєзнавець Хмельниччини».

7 вересня. Засідання Президії Хмельницької ОО НСКУ. Обговорено питання про відзначення 10-річчя діяльності Хмельницької обласної організації НСКУ (2008–2018 рр.), про підготовку видання біобібліографічного покажчика членів обласної організації НСКУ, про діяльність районних осередків, про прийом у члени НСКУ, різне.

27 вересня. VI Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Дунаєвеччина: історія та сучасність», присвячена 615-й річниці першої писемної згадки про м. Дунаївці та 95-річчя утворення Дунаєвцького району (м. Дунаївці).

28–29 вересня. Перша Ямпільська Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція (м. Ямпіль).

19 жовтня. XVIII Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України, присвячена 425-річчю набуття Меджибожем магдебурзького права, 370-річчю Пилявцької битви 1648 р. та європейського року культурної спадщини в Україні» (смт Меджибіж).

9 листопада. Указом Президента України дворічну державну стипендію призначено Баженову Леву Васильовичу – голові Хмельницької ОО НСКУ.

19 листопада. Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Освіта і культура Поділля в добу Директорії УНР (грудень 1918–1921 рр.)», приурочена 100-річчю Української революції (м. Хмельницький).

5 грудня. Пленум Хмельницької ОО НСКУ, присвячений 10-річчю діяльності обласної організації НСКУ.

Вийшли 13-й, 14-й, 15-й, 16-й, 17-й, 18-й випуски науково-краєзнавчого збірника обласної і міської організації НСКУ «Хмельницькі краєзнавчі студії».

Загальний обсяг усіх видань обласної організації НСКУ становить у 2018 році: окремих видань – 94, статей – 775.

Публікації про діяльність Хмельницької обласної організації НСКУ

1. На шляху реформування і перебудови. Матеріали про роботу звітно-виборної конференції Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України 26 жовтня 2011 року / уклад.: Л.В. Баженов, А.Г. Роздобудько. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2011. – 79 с.

2. Виконуючи завдання V (позачергового) з'їзду НСКУ (Матеріали про діяльність правління і осередків Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України в 2012 році / укладач Л.В. Баженов. – Кам'янець-Подільський-Хмельницький: Центр дослідження історії Поділля, 2013. – 44 с.

3. На етапі розбудови краєзнавчого руху (Матеріали про діяльність правління і осередків Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України у 2013 році) / автор-укладач Л.В. Баженов. – Кам'янець-Подільський-Хмельницький: Центр дослідження історії Поділля, 2013. – 68 с.
4. Комарніцький О.Б. Кам'янець-Подільська міська організація Національної спілки краєзнавців України у 2010 – квітні 2014 рр.: основні результати діяльності. – Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2014. – 64 с.
5. Прокопчук В.С. Інституціоналізація краєзнавчого руху Правобережної України (20-ті рр. ХХ – поч. ХХІ ст.). – Кам'янець-Подільський, : Оіюм, 2009. – 600 с.
6. Прокопчук В.С. Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність: монографія. Вид. 2-е, доп. – Кам'янець-Подільський: Вид. Зволейко Д.Г., 2013. – 312 с.
7. Баженов Л.В. Alma mater подільського краєзнавства. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2005. – С. 131–170.
8. Баженов Л.В. Реформування краєзнавчого руху в Україні та розвиток історикорегіональних досліджень на Поділлі у 2007–2010 рр // Матеріали XIII Подільської історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2010. – С. 32–39.
9. Баженов Л.В. Етапи розвитку краєзнавства на Поділлі-Хмельниччині // Матеріали XIV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2014. – С. 446–460.

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Зародження краєзнавчого руху на Черкащині пов'язане з іменем уродженця краю, відомого вченого-енциклопедиста М.О. Максимовича. Вивчаючи самобутність різних куточків України, він особливу увагу приділяв дослідженню своєї «малої батьківщини». Зокрема, вивчав полково-сотенний устрій на землях краю в часи козаччини, історію міст і сіл, монастирів та культурно-побутових традицій. Це знайшло відображення в багатьох його працях, серед яких – «Спогади про Золотоношу», «Спогади про стародавній монастир Канівський», «Мліївській староста Данило Кушнір» та цілої низки інших досліджень з історії Черкащини.

На початку ХХ ст. в списках членів Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва зустрічаємо 23 представники Черкащини з Умані, Черкас, Звенигородки, Канева, Чигирина, Кам'янки і Городища. А 27 листопада 1913 року відбулися установчі збори Уманського відділення цього товариства, яке, об'єднавши організаційно дослідників краю, спрямовувало зусилля краєзнавців на обстеження та вивчення історико-культурних пам'яток, побуту, звичаїв та обрядів краю. У 1914 році до складу Уманського відділення входили відомі земляки – вчені і діячі української культури М. Біляшівський, Д. Щербаківський, П. Демуцький. Розвитку краєзнавства сприяло відкриття музеїв в Умані (1917) та Черкасах (1918), першими керівниками яких були П.П. Курінний і Д.П. Бочков.

У Черкасах 12 грудня 1923 року відбулися організаційні збори краєзнавців, на яких розглядалося питання утворення краєзнавчого товариства. Ця ініціатива знайшла підтримку окружного комітету охорони пам'яток старовини, мистецтва і природи. Таке товариство в Черкаській окрузі було створене після Першої Всеукраїнської краєзнавчої конференції, що відбулася у травні 1925 року в Харкові. На основі свого статуту воно діяло до середини 1930-х років і опікувалося пам'ятками історії і культури, зокрема дослідженням курганів. Значна увага приділялася вивченню та збереженню природних ресурсів краю.

З утвердженням в 1930-х роках тоталітарної системи політичні репресії не оминули й краєзнавців – багато з них зазнали переслідувань і були безпідставно засуджені, а краєзнавчий рух на Черкащині згас.

Пожвавлення краєзнавчої роботи розпочалося в повоєнний період, коли всенародного характеру набуло увічнення пам'яті полеглих у роки ще близь-

кої в часі війни співвітчизників. Згодом, в умовах хрущовської «відлиги», краєзнавство набуло подальшого розвитку, передусім у шкільних формах та громадському музейництві.

Виключно важливу роль у відродженні і становленні краєзнавства на Черкащині мала дослідницько-пошукова та наукова робота зі створення тому «Історія міст і сіл Української РСР. Черкаська область», який побачив світ у 1972 році. В процесі цієї роботи з краєзнавчого активу викристалізувалися групи самовідданих дослідників місцевої історії, які в майбутньому багато зробили для розвитку краєзнавства і формування громадянсько-патріотичних якостей черкащан. Серед них – люди різних професій: директор Уманського краєзнавчого музею Г.Ю. Храбан, учителі: М.Ф. Пономаренко із Золотоноші, І.С. Городинець з Драбівського, О.О. Вдовиченко з Лисянського, І.І. Волощенко з Монастирищенського, І.А. Сажієнко з Христинівського, В.А. Тесля з Черкаського, Я.І. Івашкевич з Катеринопільського, В.О. Вороневич із Шполянського районів, музейні працівники П.П. Соса із Черкас, М.Д. Гупало і С.Л. Хаврус із Корсунь-Шевченківського району, І.В. Тесленко з Чорнобаївського району, лісничий О.А. Найда із Чигиринського району, письменник М.Т. Негода, працівники архівів О.Г. Якименко і О.К. Попова із Черкас, журналісти Л.П. Шитова, К.І. Традюк та багато інших.

Важливим етапом розвитку краєзнавчого руху на Черкащині стало створення 9 грудня 1989 року обласного краєзнавчого товариства. На установчій конференції головою товариства було обрано П.П. Сосу, заступником М.Ф. Пономаренка. До складу ради товариства увійшли Я.С. Воловик, М.Є. Іщенко, О.М. Костюкова, В.Ф. Мицик, В.М. Мельниченко, В.І. Полтавець, Ф.А. Непійвода, М.І. Пшеничний та інші ентузіасти краєзнавчого руху. Делегація Черкащини 27 березня 1990 року взяла участь в установчому з'їзді Всеукраїнської спілки краєзнавців України. Обласне товариство набуло статусу її обласної організації і здійснювало свою роботу на основі статуту Спілки. Того ж року започатковано випуск журналу «Краєзнавство Черкащини». У 1994 році започатковано обласну літературно-краєзнавчу премію (з 2001 року – краєзнавча) імені Михайла Максимовича. У 2001 році головою правління обласної організації обрано В.М. Мельниченка, а заступниками – М.І. Борща і В.М. Лазуренка.

Активізації краєзнавчого руху на Черкащині сприяло надання Спілці статусу національної, про що було оголошено 28 жовтня 2008 року на IV з'їзді Національної спілки краєзнавців України. У роботі з'їзду взяла участь делегація Черкащини у складі М.І. Борща, Голиша Г.М., Іщенка М.Є., Костенка В.П., Лазуренка В.М., Мельниченка В.М., Страшевича В.Б., Шамрая О.Г.

В основу практичної роботи обласної організації у новій якості було покладено засади співпраці із зацікавленими організаціями, передусім закладами освіти і культури. Прикладом такої співпраці стало проведення

Четвертої науково-краєзнавчої конференції «Черкащина в контексті історії України», присвяченої 195-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка, яка відбулася 25 лютого 2009 року. Учасники конференції – краєзнавці з міст і районів області, взяли участь у роботі пленарного засідання та двох тематичних секцій («Рідний край у житті та творчості Т.Г. Шевченка» та «Вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка на Черкащині»).

Посилилась увага до підготовки та проведення науково-просвітницьких заходів, присвячених актуальним проблемам історії краю. Зокрема, на базі відділу краєзнавчої літератури обласної універсальної наукової бібліотеки імені Т. Шевченка проведено історичні читання, присвячені життю і творчості М.Ф. Біляшівського (21 квітня 2009 року) та тематичний вечір-зустріч «Черкащина в етнонаціональному вимірі» за участю національно-культурних товариств, які діють в області (9 грудня 2009 року).

Спільно з Корсунь-Шевченківським державним історико-культурним заповідником проведено науково-практичну конференцію «Корсунь-Шевченківська операція – частина стратегічного наступу військ Червоної армії на території України в зимово-весняну кампанію 1944 року» до 65-річчя завершення Корсунь-Шевченківської операції (14 лютого 2009 року). Цій же темі був присвячений круглий стіл «Форпост доблесті і слави», проведений в Черкасах (8 червня 2009 року).

Започатковано шефство обласної організації НСКУ над школами міст Черкаси, Сміла, Кам'янського і Чигиринського районів. За участю членів правління тут стали традиційними учнівські науково-практичні конференції, матеріали яких видаються окремими збірниками. Так, члени правління В.М. Мельниченко та В.М. Лазуренко надали допомогу у підготовці та взяли участь у проведенні III Чигиринської районної учнівської історико-краєзнавчої конференції за темою «Голодомор 1932–1933 рр. на Чигиринщині» (19 квітня 2009 року).

Разом з Державним архівом Черкаської області, Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького та обласним краєзнавчим музеєм проведено круглий стіл «Використання архівних матеріалів в історико-краєзнавчих дослідженнях» (21 грудня 2009 року) і видано окремим збірником його матеріали..

Виконуючи рішення з'їзду, правління обласної організації спрямувало свою практичну роботу на організаційну перебудову відповідно до нових вимог. Зокрема, було підготовлено передбачені законодавством документи і здійснено державну реєстрацію обласної організації НСКУ (свідоцтво № 8 від 20 листопада 2009 року). Це дало змогу зосередити увагу на формуванні краєзнавчих осередків вже як суб'єктів творчої діяльності.

Вручення членських квитків першим 14 краєзнавцям відбулося в урочистій обстановці 9 лютого 2010 року в обласній універсальній науковій

бібліотеці імені Тараса Шевченка за участю заступника голови облдержадміністрації професора А.Ю. Чабана і висвітлено в засобах масової інформації. На кінець року квитки членів НСКУ одержали 58 краєзнавців з міст і районів області (Черкаси, Сміла, Умань, Ватутіне, Кам'янський, Лисянський, Чорнобаївський та інші райони). Серед них – викладачі вищих навчальних закладів, працівники архівів, історико-культурних заповідників, музеїв, вчителі, журналісти, держслужбовці.

Правління обласної організації НСКУ спільно з Головним управлінням освіти і науки облдержадміністрації та обласним центром еколого-натуралістичної творчості започаткували щорічні обласні конкурси юних краєзнавців. В них беруть участь учні – члени Малої академії наук, які готують науково-дослідницькі роботи з краєзнавчої тематики за різними напрямками (історичне краєзнавство, археологія, етнологія, географія, геологія, релігієзнавство та історія релігії, мистецтвознавство, фольклористика, екологія). Переможці та призери кожної номінації конкурсу (27 чоловік), а також їх наукові керівники нагороджуються грамотами та бібліотечками краєзнавчої літератури, кращі роботи публікуються в журналі «Краєзнавство Черкащини», до якого увійдуть роботи переможців та призерів обласного конкурсу юних краєзнавців.

Підсумки Першого конкурсу були підведені 26 лютого 2010 року. Він засвідчив зростий інтерес учнівської молоді до знань про рідний край, його історії і сучасності. Своєю оригінальністю і ґрунтовністю розкриття краєзнавчої проблематики вирізнялися конкурсні роботи Дарини Нагаєвської із Золотоноші («Затоплена слава. Нариси історії сіл Липівське, Залізьке та Хрести»), Ірини Ситковецької із Умані («Життя та побут населення Уманщини в роки німецької окупації»), Ірини Таран зі Сміли («Роль смілянської гілки Бобринських у суспільно-економічному та культурному житті міста в другій половині XIX – на початку XX ст.»), Юлії Шмагун із Черкас («Від козацтва до сучасності. Історія села Хлистунівка Городищенського району»).

Переможцям та призерам краєзнавчого конкурсу, а також їх науковим керівникам вручено грамоти і подяки Національної спілки краєзнавців України, підписані її головою – академіком НАН України, Героєм України П.Т. Троньком.

65-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. була присвячена П'ята науково-краєзнавча конференція «Черкащина в контексті історії України». Вона відбулася 21 квітня 2010 року. Її учасники – краєзнавці з міст і районів області, взяли участь у роботі пленарного засідання та трьох тематичних секцій («Бойові дії та підпільно-партизанський рух на території краю», «Нацистський окупаційний режим та відбудовчий період» та «Увічнення подій Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. на Черкащині»).

На базі відділу краєзнавчої літератури обласної універсальної наукової бібліотеки імені Т. Шевченка 25 жовтня 2010 року проведено краєзнавчі читання, присвячені 90-річчю відомого краєзнавця Черкащини М.Ф. Пономаренка (1920–2010), в якому взяли участь краєзнавці та громадськість Черкас та батьківщини дослідника – Золотоноші.

За сприяння правління обласної організації 21 грудня 2010 року на батьківщині Богдана Хмельницького – в селі Суботові відбулася IV районна учнівська історико-краєзнавча конференція «Чигиринщина в історії України», присвячена історії шкільної освіти краю. Особливістю цієї конференції стало те, що в ній разом з учнями місцевої школи та інших навчальних закладів Чигиринського району взяли участь науковці з Черкас та національного історико-культурного заповідника «Чигирин», ветерани педагогічної праці. Радо зустріли в школі своїх випускників минулих років. На пленарному та секційних засіданнях йшлося про історію шкіл Чигиринщини, висвітлювалося життя і діяльність відомих педагогів шкіл району. Відрадно, що юні дослідники, готуючи свої виступи, використовували не тільки матеріали архівів та наукової літератури, а й спогади своїх земляків старшого віку.

23 грудня 2010 року в Черкаському обласному краєзнавчому музеї відбулися Смиренківські краєзнавчі читання, присвячені 220-річчю від дня народження Федора Степановича Смиренка (1791–1867), промисловця-цукрозаводчика та 190-річчю від дня народження Платона Федоровича Смиренка (1821–1863), засновника цукрових заводів і садівництва на Черкащині, відомого мецената.

Популяризації краєзнавства як важливого пізнавально-виховного засобу сприяє відкриття за сприяння Черкаської обласної ради 21 грудня 2010 року Інтернет-сайту обласної організації НСКУ «Краєзнавча Черкащина». Він отримав схвальну оцінку громадськості. Станом на 1 січня 2015 року його відвідало близько 300 тисяч шанувальників краєзнавства. Особливою популярністю користуються рубрика «Краєзнавство в школі», в якій розміщуються матеріали на допомогу вчителям, інформація про історію, природу, історико-культурні пам'ятки Черкащини. Серед інших рубрик – «Черкащини славетні імена», «Пам'ятні дати Черкащини», «Літературно-мистецька палітра краю», «Історія краю у світлинах», «Топоніміка рідного краю», «Книжкова полиця» та інші.

Відповідно до спільного рішення головного управління освіти і науки облдержадміністрації та обласної організації Національної спілки краєзнавців України проведено обласну краєзнавчу конференцію старшокласників «Черкащина в історії державності України», присвячену 20-річчю незалежності України. Конференція проходила в два етапи: перший – заочний, включав конкурс учнівських робіт в школах, містах та районах з 1 лютого до

15 березня, а другий – за участю авторів кращих робіт був підсумковим і відбувся 19–20 квітня 2011 року в Черкасах. В ньому взяли участь юні дослідники рідного краю та їх наукові керівники з усіх міст і районів області. Під час пленарного засідання голова правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України В.М. Мельниченко та член НСКУ, доктор історичних наук, професор А.Ю. Чабан вручили дипломи та подарунки усім учасникам конференції.

Пленарне і секційні засідання цієї конференції проводилися за такими тематичними напрямками: «Черкащина – невід’ємна частина Української держави», «Історія краю від найдавніших часів до сьогодення», «Місто (село), в якому я живу: минуле і сьогодення», «Історико-культурна спадщина краю та її пізнавально-виховний потенціал». Прикметно, що секційні засідання відбулися в Чигирині, де учасники конференції не тільки провели плідну наукову дискусію з проблем регіональної історії, а й мали змогу ознайомитися з історико-культурною спадщиною гетьманської столиці – важливого центру творення Української держави, відчутти свою причетність до її долі.

Правління облорганізації Спілки ініціювало і провело низку просвітницько-краєзнавчих заходів, присвячених відомим постатям Черкащини. Зокрема, 6 жовтня 2011 року в обласному музеї відбулися краєзнавчі читання з нагоди 140-річчя від дня народження Івана Піддубного (організатори – члени НСКУ М.І. Борщ, М.В. Приліпко, В.Б. Страшевич). В музеї ж 11 жовтня 2011 року відбувся вечір пам’яті легендарного командира Чигиринського партизанського загону Петра Дубового, приурочений до 100-річчю від дня його народження (організатори – члени НСКУ В.М. Лазуренко і М.І. Борщ).

На базі Корсунь-Шевченківського національного історико-культурного заповідника 12 жовтня 2011 року проведено науково-практичну конференцію «Історія України ХХ століття: джерела, результати та перспективи історико-краєзнавчих досліджень». Із доповідями на ній виступили члени НСКУ А.Ю. Чабан та В.М. Мельниченко.

Краєзнавчі читання до 120-річчя від дня народження відомого українського вченого-помолога Володимира Самиренка 22 грудня 2011 року відбулися в науковій бібліотеці Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (відповідальні – члени НСКУ Г.М. Голиш, М.І. Борщ).

В Черкасах 1 березня 2012 року відбулася зустріч члена правління НСКУ, директора Українського інституту національної пам’яті, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України Валерія Федоровича Солдатенка з краєзнавчим активом області. Під час зустрічі він розповів про основні напрями роботи очолюваного ним інституту, порушив актуальні проблеми всебічного вивчення історичного минулого україн-

ського народу, формування поваги до власної історії. Він зазначив, що потрібно розширювати хронологічні і тематичні рамки дослідницької роботи, в тому числі і засобами краєзнавства, яке в сучасних умовах є дієвим засобом формування історичної пам'яті громадян Української держави. Великі можливості для цього має Черкащина, минуле якої пов'язане з ключовими подіями вітчизняної історії. Вчений і громадський діяч відповів на питання учасників зустрічі та представників засобів масової інформації.

Первинні осередки НСКУ Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького та Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини виступили ініціаторами проведення Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні проблеми археології, історії та історичного краєзнавства Буго-Дніпровського межиріччя», яка відбулася 26–27 квітня 2012 року в Умані і присвячувалася 110-річчю з дня народження відомого українського краєзнавця Г.Ю. Храбана. З доповіддю на ній виступив голова правління облорганізації Спілки В.М. Мельниченко. Відбулася робота 6 секцій, серед яких – «Історичне краєзнавство: проблеми та перспективи розвитку», «Історіографія, джерелознавство та методологія історико-краєзнавчих досліджень», «Педагогічне краєзнавство: досвід та перспективи».

Учасники конференції ознайомилися з роботою Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства Черкащини, який з 2006 року діє в Уманському державному педагогічному університеті відповідно до наказу МОН України та постанови АПН України. На його базі за участю викладачів – членів НСКУ, розроблялися такі актуальні проблеми як «Педагогічне краєзнавство Черкащини у підготовці майбутніх учителів», «Становлення та розвиток педагогічного краєзнавства в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)», «Розвиток дитячого руху в Центральній Україні (друга половина XIX–XX ст.)».

Важливою подією для краєзнавців Черкащини стало проведення в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького 30 вересня – 1 жовтня 2012 року засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців України за участю голів регіональних організацій спілки. Як зазначив Голова Національної спілки краєзнавців України О.П. Реєнт, місцем проведення такого заходу Черкащина обрана не випадково – адже тут напрацьовано значний досвід організації краєзнавчої роботи. У своїй доповіді Голова НСКУ акцентував увагу на посиленні дослідницько-пошукової та просвітницької роботи, підвищення дієвості краєзнавчих заходів, організаційному зміцненні осередків Спілки. Як першочергове завдання краєзнавців України визначено підготовку до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. У Зверненні, яке прийняли учасники зібрання, зазначено, що змістом цієї роботи і внеском у національну духовну скарбницю має стати

участь у оновленні експозицій музеїв та музейних кімнат, шевченківських світлиць, проведення тематичних читань, літературно-краєзнавчих конкурсів та інших заходів з вшанування пам'яті Тараса Шевченка, які б стали внеском НСКУ у творення всенародної Шевченкіани.

В Черкаському державному технологічному університеті 17 березня 2013 року за активної участі первинного осередку НСКУ проведено літературно-художній захід «Вінок Великому Кобзареві», присвячений 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка. Його учасників привітав заступник голови обласної організації Спілки В.М. Лазуренко.

26 березня 2013 року у Черкаському обласному краєзнавчому музеї відбулися краєзнавчі читання, присвячені 115-річчю від дня народження видатного українського хірурга, вченого отоларинголога Олексію Сидоровичу Коломійченку, уродженця міста Шпола. З доповіддю «Олексій Сидорович Коломійченко – спеціаліст медицини світового рівня, видатний отоларинголог, заслужений діяч наук» виступив заступник голови правління обласної організації Національної спілки краєзнавців України М.І. Борщ.

Делегат V позачергового з'їзду НСКУ С.В. Остапова стала ініціатором створення учнями Смілянської гімназії імені В.Т. Сенатора історико-краєзнавчого телевізійного проекту «Вулиці, провулки і весь світ...», який було реалізовано за сприяння місцевої телерадіокомпанії «Сміла-TV». На П'ятому міжнародному телевізійному конкурсі «Дитятко», що відбувався 25–28 вересня 2013 року у Харкові, програма юних краєзнавців зі Сміли відзначена призом Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення – стажуванням в Національній телекомпанії України та телеканалі ICTV.

Проблеми краєзнавчого руху в Україні всебічно обговорено на прес-конференції ЗМІ за участю краєзнавчого активу, Голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України Олександра Петровича Реєнта, яка відбулася 30 жовтня 2013 року в науковій бібліотеці Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького відбулася. Він наголосив на важливості участі краєзнавців у підготовці та відзначенні 200-річного ювілею Т.Г. Шевченка. Змістом цієї роботи і внеском у національну духовну скарбницю має стати участь у оновленні експозицій музеїв та музейних кімнат, шевченківських світлиць, проведення тематичних читань, літературно-краєзнавчих конкурсів та інших заходів з вшанування пам'яті та популяризації творчості Тараса Шевченка, які б стали складовою частиною всенародної Шевченкіани.

У 2013 році головним завданням обласної організації було визначено підготовку до знаменних дат у житті Черкащини і усієї України – 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка, а також 60-річчя утворення Черкаської області. До цих дат з ініціативи та за безпосередньої участі членів

НСКУ підготовлено і видано ґрунтовні історико-краєзнавчі видання «Шевченкіана Черкащини», «З Кобзарем у серці», «Наймолодша в Україні» (до 60-річчя Черкаської області) та інші тематичні книги. Цим датам присвячено і черговий номер журналу «Краєзнавство Черкащини», підготовлено матеріали до загальноукраїнського проекту НСКУ – книги «Україна Тараса Шевченка».

Спільно з обласним музеєм підготовлена масштабна документально-публіцистична виставка до 60-річчя утворення Черкаської області. З її експозицією знайомилися жителі та гості Черкащини.

Своєрідним підсумком роботи обласної організації НСКУ та її первинних осередків у 2013 році стала Сьома науково-краєзнавча конференція «Черкащина в контексті історії України», присвячена 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкаської області, що відбулася 28 листопада 2013 року. Співорганізаторами заходу виступили Український інститут національної пам'яті і Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького.

У роботі цього представницького науково-краєзнавчого заходу взяли участь краєзнавці-дослідники історії краю – науковці та студенти вищих навчальних закладів Черкащини, працівники історико-культурних заповідників, музеїв, архівів, вчителі з міст і районів області. На пленарному засіданні було заслухано 4 доповіді, а потім робота продовжилася у тематичних секціях «Т.Г. Шевченко і Черкащина» і «Черкаська область: шлях завдовжки в 60 років». На секційних засіданнях було заслухано понад 70 повідомлень. Матеріали конференції видані окремим збірником.

Шевченківська тематика і у 2014 році посідала чільне місце в роботі краєзнавчої громади Черкащини. У квітні за участі обласної організації НСКУ проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Кобзар єднає Україну», яка зібрала представників з різних міст України. Захід присвячувався 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка.

Вагомим внеском у вітчизняне шевченкознавство стала XIII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Краєзнавча Шевченкіана України», яку обласна організація Спільки спільно з НСКУ, Інститутом історії України НАН України, Шевченківським національним заповідником та Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького провела 24–25 жовтня 2014 року в Каневі.

Конференція «Краєзнавча Шевченкіана України» засвідчила великий інтерес науково-краєзнавчої громадськості до шевченківської тематики. Її учасники – науковці, працівники музеїв, освітніх закладів, архівів, історико-культурних заповідників представляли Київ, Харків, Львів, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Черкаси, Луганськ, Канів, Слов'янськ, Умань, Тернопіль, Івано-Франківськ, Чернігів, Одесу, Переяслав та інші міста України. Не обмежуючись аналізом літературної творчості Т.Г. Шевченка, учасники кон-

ференції акцентували увагу на історико-краєзнавчих, мистецтвознавчих, філософських аспектах шевченкіани. І не менш важливо, що бачення проблеми висвітлювалося крізь призму самобутності різних куточків України, де знають і шанують великого Кобзаря.

Підводячи підсумки роботи обласної організації НСКУ за період від 2008 року, коли Спілка набула статусу професійної творчої спілки, є підстави стверджувати, що за цей час краєзнавчий рух зміцнів організаційно, зріс рівень дослідницької і просвітницької роботи, а саме краєзнавство стало дієвим засобом громадянсько-патріотичного виховання.

Наслідки краєзнавчих досліджень членів Спілки у 2008–2014 рр. відображені у понад 50 виданнях, присвячених різним аспектам історії та сучасності рідного краю, його природним багатствам. Своєю ґрунтовністю виділяються книги «Сторінки історії села Матусів» І.В. Яхна (2008), «Крізь роки і епохи. Історія і сучасність Чапаєвської школи» Г.М. Голиша (2010), «Археологія Черкащини» Т.М. Нераденко (2011), «Цікава топоніміка Черкащини» М.М. Щербини (2012), «Дивосвіт Гулака-Артемівського» О.І. Осипенко (2013), «Село Безпальче на Черкащині в період Другої світової війни 1939–1945 років» І.С. Городинця (2014).

Помітною подією у культурному житті області стало відтворення з авторського макету 1930 року та видання наукової праці А.Ю. Кримського «Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектичного». Єдиний примірник авторського макету цієї унікальної праці виявлено краєзнавцями в районному музеї у Звенигородці, де проживав вчений.

Правління Спілки, надаючи значення краєзнавчо-просвітницькій роботі, активно співпрацює із засобами масової інформації. З 2003 року на каналі обласної державної телерадіокомпанії «Рось» регулярно виходять в ефір започатковані Спілкою історико-краєзнавчі передачі циклу «Моя Черкащина» і «У серці України», а на обласному радіо – «Крізь призму історії». В них беруть участь краєзнавці з міст і районів, науковці вищих навчальних закладів, музеїв та заповідників області.

Цікавий досвід висвітлення роботи краєзнавців та актуальних проблем історії і збереження історико-культурної спадщини краю має Кам'янська районна організація НСКУ (О.Г. Шамрай). В районній газеті «Трудова слава» періодично виходить тематична сторінка «Краєзнавство». Вже вийшло понад 40 таких сторінок, в яких вміщуються цікаві матеріали з історії краю, хроніка роботи краєзнавців району. Ці та інші матеріали розміщуються на започаткованому у 2010 році сайті районної організації.

Члени Спілки – активні учасники рідколегій таких фундаментальних видань як «Книга пам'яті», «Реабілітовані історією», «Національна книга пам'яті жертвам Голодомору 1932–1933 років» та інших суспільно значимих праць.

Подвижницька праця краєзнавців Черкащини за період від 2008 року відзначена державними та відомчими нагородами. За вагомий особистий внесок у справу патріотичного виховання орденом «За заслуги» III ступеня нагороджені краєзнавці І.І. Волошенко з Монастирища (2008) та К.Н. Гудзенко з Кам'янки (2008), ювілейною медаллю «20 років незалежності України» – В.Б. Страшевич з Черкас та М.В. Приліпко з Чернобаївського району (2011). Премії імені Петра Тронька у 2012 році удостоєні члени авторського колективу книги «Криві Коліна крізь терни і роки. В історії села – історія України» В.І. Мовчан, І.А. Нерубайський та В.І. Олійник (Тальнівський район). Такою ж нагородою у 2014 році відзначений авторський колектив історико-етнографічного дослідження «Шевченків край» (В.М. Щербатюк, Т.І. Конончук, О.В. Кузьминець), здійснене Лисянською районною організацією НСКУ. Лауреатом премії імені Дмитра Яворницького 2014 року став В.М. Мельниченко. Звання «Почесний краєзнавець України» удостоєно 11 подвижників краєзнавства з міст і районів краю.

Відповідно до вимог Статуту НСКУ здійснювалася робота з прийому до Спілки, оформлення та вручення членських квитків. До спілки приймаються найбільш досвідчені і авторитетні дослідники рідного краю. На кінець 2014 року квитки членів НСКУ одержали 99 краєзнавці з міст і районів області (Черкаси, Сміла, Умань, Ватутіне, Городищенський, Драбівський, Звенигородський, Золотоніський, Кам'янський, Лисянський, Маньківський, Чернобаївський та інші райони). Серед них – викладачі вищих навчальних закладів, працівники архівів, історико-культурних заповідників, музеїв, письменники, вчителі, журналісти, держслужбовці. До складу президії правління обласної організації НСКУ, обраної у 2008 році входять Л.Т. Демченко, Т.А. Клименко, Г.П. Мартинова, Ю.М. Михайлюк, Т.М. Нераденко, В.Б. Страшевич.

Робота краєзнавців Черкащини останнього часу проходить під знаком підготовки до 90-річчя від часу заснування Українського комітету краєзнавства. До цієї дати у 2014 році видано бібліографічний покажчик журналу «Краєзнавство Черкащини». За участю міських та районних осередків Спілки підготовлено видання біо-бібліографічного довідника «Краєзнавці Черкащини», до якого включено близько 400 довідок про краєзнавців краю з початку ХХ ст. до сьогодення та їх фотографії.

Станом на початок 2018 р. в організації на обліку перебував 131 член НСКУ.

В. Мельниченко,
голова Черкаської обласної організації НСКУ

Хронологія діяльності Черкаської обласної організації НСКУ

1989

9 грудня. Створення Черкаського обласного краєзнавчого товариства.

1990

27 березня. Делегація Черкащини взяла участь в Установчому з'їзді Всеукраїнської спілки краєзнавців України.

Започатковано випуск журналу «Краєзнавство Черкащини».

2001

Головою правління обласної організації обрано В.М. Мельниченка, а заступниками – М.І. Борща і В.М. Лазуренка.

2008

28 жовтня. Участь у роботі IV з'їзду Національної спілки краєзнавців України делегації Черкащини у складі М.І. Борща, Голиша Г.М., Іщенко М.Є., Костенка В.П., Лазуренка В.М., Мельниченка В.М., Страшевича В.Б., Шамрая О.Г.

2009

25 лютого. Проведення Четвертої науково-краєзнавчої конференції «Черкащина в контексті історії України», присвяченої 195-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка.

21 квітня. На базі відділу краєзнавчої літератури обласної універсальної наукової бібліотеки імені Т. Шевченка проведено історичні читання, присвячені життю і творчості М.Ф. Біляшівського (21 квітня 2009 року).

20 листопада. Здійснено державну реєстрацію обласної організації НСКУ (свідоцтво № 8 від 20 листопада 2009 року)

9 грудня. Проведення в Черкаській обласній універсальній науковій бібліотеці імені Т. Шевченка тематичного вечора-зустрічі «Черкащина в етнонаціональному вимірі» за участю національно-культурних товариств, які діють в області.

2010

9 лютого. Вручення членських квитків першим 14 краєзнавцям, яке відбулося в урочистій обстановці в обласній універсальній науковій бібліотеці імені Тараса Шевченка.

21 квітня. П'ята науково-краєзнавча конференція «Черкащина в контексті історії України».

25 жовтня. Проведено краєзнавчі читання, присвячені 90-річчю відомого краєзнавця Черкащини М.Ф. Пономаренка (1920–2010).

21 грудня. В селі Суботіві відбулася IV районна учнівська історико-краєзнавча конференція «Чигиринщина в історії України», присвячена історії шкільної освіти краю.

21 грудня. Відкриття за сприяння Черкаської обласної ради Інтернет-сайту обласної організації НСКУ «Краєзнавча Черкащина».

23 грудня. В Черкаському обласному краєзнавчому музеї відбулися Смиренківські краєзнавчі читання, присвячені 220-річчю від дня народження Федора Степановича Смиренка (1791–1867).

2011

1 лютого – 15 березня, 19–20 квітня. Проведено обласну краєзнавчу конференцію старшокласників «Черкащина в історії державності України», присвячену 20-річчю незалежності України.

6 жовтня. В обласному музеї відбулися краєзнавчі читання з нагоди 140-річчя від дня народження Івана Піддубного (організатори – члени НСКУ М.І. Борщ, М.В. Приліпко, В.Б. Страшевич).

22 грудня. Краєзнавчі читання до 120-річчя від дня народження відомого українського вченого-помолога Володимира Смиренка відбулися в науковій бібліотеці Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

2012

1 березня. У Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького відбулася зустріч члена правління Національної спілки краєзнавців України, директора Українського інституту національної пам'яті, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України Валерія Федоровича Солдатенка з краєзнавчим активом області.

26–27 квітня. Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні проблеми археології, історії та історичного краєзнавства Буго-Дніпровського межиріччя», яка відбулася в Умані і присвячувалася 110-річчю з дня народження відомого українського краєзнавця Г.Ю. Храбана.

27 квітня. 500-річчю заснування міста Чигирин була присвячена історико-краєзнавча конференція, що відбулася на базі Суботівської загальноосвітньої школи. В ній взяли участь науковці Черкас, національного історико-культурного заповідника «Чигирин», вчителі, а також учні з інших районів Черкащини. З доповіддю на ній виступив заступник голови Черкаської обласної організації Національної спілки краєзнавців України В.М. Лазуренко. Він вручив грамоти обласної організації НСКУ активістам краєзнавчого руху.

30 вересня – 1 жовтня. Проведення в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького засідання Президії правління

Національної спілки краєзнавців України за участю голів регіональних організацій спілки.

2013

17 березня. В Черкаському державному технологічному університеті за активної участі первинного осередку НСКУ проведено літературно-художній захід «Вінок Великому Кобзареві», присвячений 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка.

26 березня 2013 року у Черкаському обласному краєзнавчому музеї відбулися краєзнавчі читання, присвячені 115-річчю від дня народження видатного українського хірурга, вченого отоларинголога Олексію Сидоровичу Коломійченка, уродженця міста Шпола.

30 жовтня. Прес-конференція ЗМІ за участю краєзнавчого активу, Голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України Олександра Петровича Рєєнта, яка відбулася в науковій бібліотеці Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

28 листопада. Сьома науково-краєзнавча конференція «Черкащина в контексті історії України», присвячена 200-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкаської області.

2014

29 січня. Відбулася обласна науково-практична конференція «Історія Черкаського краю: люди, події, факти», присвячена 60-річчю утворення Черкаської області. В ній взяли участь науковці, працівники органів освіти, директори та учителі шкіл області, краєзнавці. З доповіддю «Черкаська область: утворення та етапи розвитку» виступив голова правління обласної організації НСКУ, професор В.М. Мельниченко.

15 травня. В редакції газети «Нова доба» відбувся круглий стіл, присвячений Міжнародному дню музеїв. В ньому взяли участь голова правління облорганізації НСКУ, професор В.М. Мельниченко, члени НСКУ заступник генерального директора НІКЗ «Чигирин» С.Ф. Павлова, заслужений працівник культури України В.Ф. Мицик.

24–25 жовтня. XIII Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Краєзнавча Шевченкіана України», яку обласна організація Спілки спільно з НСКУ, Інститутом історії України НАН України, Шевченківським національним заповідником та Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького провела в Каневі. Під час конференції відбулося вручення Всеукраїнської премії імені Дмитра Яворницького 2014 року В. Мельниченку (Черкаси) та В. Романьку (Слов'янськ). Грошовий еквівалент премії лауреати переказали у фонд Збройних сил України.

4 грудня. З нагоди 25-річчя обласної організації НСКУ відбулася прес-конференція для засобів масової інформації. Журналісти були проінформовані про роботу Спілки, плани краєзнавців на перспективу. Голова та заступник голови правління облорганізації В.М. Мельниченко та В.М. Лазуренко привернули увагу до проблем сучасного краєзнавства, випадків ігнорування і недооцінки цього важливого засобу патріотичного виховання.

17 грудня. На сесії Драбівської районної ради затверджено розроблену місцевою організацією НСКУ районну програму розвитку краєзнавства на 2015–2018 рр.

2015

26 травня. У Драбові відбулася Перша районна історико-краєзнавча конференція, яку було присвячено 150-річчю впровадження земства на лівобережній Черкащині.

6 жовтня. Відбувся вечір-зустріч з лауреатами обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича «Михайлом освячені» в обласній універсальній науковій бібліотеці імені Тараса Шевченка. Члени НСКУ В.М. Мельниченко, В.М. Лазуренко, Г.М. Голиш, Л.Т. Демченко за допомогою мультимедійної презентації познайомили присутніх з історією премії, яка була заснована 1994 року, здобутками її 25-ти лауреатів.

21 жовтня. У науковій бібліотеці імені Максимовича Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького відбулося вручення обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича. Її лауреатом став журналіст і краєзнавець Феофан Білецький із Звенигородки – автор книги «Розкажи мені, Тікичу. Буки від давніх часів до сьогодні».

25 грудня. На сесії Кам'янської районної ради затверджено розроблену місцевою організацією НСКУ районну програму розвитку краєзнавства на 2016–2020 рр.

2016

3 лютого. Сесія Драбівської районної ради, за пропозицією обласної організації НСКУ, прийняла рішення «Про заснування щорічної районної краєзнавчої премії імені Івана Городинця».

16 квітня. У звітно-виборна конференція Черкаської ОО НСКУ. Підбито підсумки роботи у звітному періоді, заслухано звіт правління, накреслено програму дій та обрано новий склад правління і ревізійної комісії.

Серпень. На сайті обласної організації НСКУ відкрито електронну бібліотеку «Моя Черкащина». До неї увійшли електронні версії друкованих видань про Черкащину.

15 вересня. У Каневі відбулися Перші Сорокопудівські науково-краєзнавчі читання на пошану краєзнавця, почесного громадянина міста Канів,

лауреата обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича Івана Сорокопуда (1917–2015). Ініціатори заходу – Шевченківський Національний заповідник і обласна організація НСКУ.

28 вересня. У Городищенській районній бібліотеці імені В. Смиренка за участі краєзнавців, бібліотечних працівників району, працівників культурно-освітніх установ, учнівської молоді відбулася презентація збірки «Городищини славні імена».

28 вересня. В Уманському державному педагогічному університеті імені П. Тичини презентовано книгу «Надія Суровцова (1896–1985): У пошуках втраченого часу». Її автори голова університетського осередку НСКУ Ігор Кривошея та кандидат філологічних наук, доцент Людмила Якименко.

30 вересня. В обласній бібліотеці імені Т. Шевченка відбулася презентація біобібліографічного довідника «Краєзнавці Черкащини». Це перше в історії черкаського краєзнавства видання, до якого включені відомі краєзнавці минулого і сьогодення, які зробили вагомий внесок у розвиток краєзнавства.

2017

17 січня. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про підготовку до VI з'їзду НСКУ, про рекомендацію до друку краєзнавчої літератури, про прийом в члени НСКУ, різне.

8 лютого. Творчий вечір, присвячений 80-річчю Почесного краєзнавця України, лауреата обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича Василя Борисовича Страшевича (обласна бібліотека імені Тараса Шевченка).

22 лютого. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про рішення VI з'їзду НСКУ, організаційні аспекти, різне.

14 березня. Краєзнавчі читання «За свободу і волю України», присвячені 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. (обласна бібліотека імені Тараса Шевченка).

23–25 березня. II Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція учнівської молоді «Державотворчі процеси в Україні: через віки у ХХ століття» (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького).

28 березня. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про заснування краєзнавчого клубу «Моя Черкащина, про відзначення Всеукраїнського Дня краєзнавства, про рекомендацію до друку краєзнавчої літератури, різне.

5 квітня. За пропозицією облорганізації НСКУ сесія Золотоніської районної ради прийняла рішення про заснування районної краєзнавчої премії імені Михайла Пономаренка.

12 квітня. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про збір матеріалів для розділу обласної організації НСКУ в обласному краєзнавчому музеї, про організацію книжкової виставки та проведення засідання круглого столу до 90-річчя журналу «Краєзнавство», про чергові засідання краєзнавчого клубу «Моя Черкащина», про участь членів президії в краєзнавчих заходах в Чигиринському, Кам'янському і Городищенському районах та в містах Сміла і Канів, різне.

20 квітня. VIII науково-краєзнавча конференція «Черкащина в контексті історії України», присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького).

21 квітня. У Кам'янці відбулася XIV районна науково-практична краєзнавча конференція «Історія рідного краю у контексті історії України» і видано збірник її матеріалів «Джерело» (м. Кам'янка).

10 травня. Засідання обласного краєзнавчого клубу «Моя Черкащина». Презентація книги «Шевченковому роду – нема переводу» Олександра Шевченка.

25 травня. Тематичний вечір, присвячений Всеукраїнському Дню краєзнавства і 90-річчю журналу «Краєзнавство» (обласна бібліотека імені Тараса Шевченка).

12–13 вересня. П'яти Міжнародні Шевченківські читання «Тарас Шевченко: незламна постать на шляху до Волі», присвячені 160-річчю від часу повернення Тараса Григоровича Шевченка із заслання (1847–1857) (Канів, Шевченківський заповідник).

14 вересня. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про проведення науково-практичної конференції «Музейництво на Черкащині: історія та перспективи», присвяченій 100-річчю Черкаського обласного краєзнавчого музею, про рекомендацію до друку краєзнавчої літератури, про журнал «Краєзнавство Черкащини», про участь в роботі оргкомітету та робочих групах з відзначення 100-річчя Української революції 1917–1921 рр., про прийом в члени НСКУ, різне.

29 листопада. Засідання Президії Черкаської ОО НСКУ. Розгляд питань про проведення у обласного краєзнавчого свята «Моя Черкащина», про презентацію краєзнавчої літератури в обласній бібліотеці імені Тараса Шевченка, про участь членів НСКУ у роботі журі обласних учнівських олімпіад з гуманітарних предметів та конкурсів-захистів учнівських робіт МАН України, різне.

30 листопада. Відбулося засідання правління Черкаської ОО НСКУ. Розглянуто організаційні питання, різне.

8 грудня. Обласна учнівська конференція, якою завершився обласний етап Всеукраїнської краєзнавчої експедиції «Моя Батьківщина – Україна» (Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми).

20 грудня. Урочисте вручення обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича (наукова бібліотека імені Михайла Максимовича ЧНУ ім. Б. Хмельницького).

2018

19–23 лютого. У Черкаському державному технологічному університеті пройшов «Тиждень краєзнавства».

23 квітня. Відбулася Шоста історико-краєзнавча конференція «Чигиринщина в історії України», присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.

Квітень. Науково-практична конференція «Музейництво на Черкащині: історія та перспективи». Серед організаторів – Черкаська ОО НСКУ.

29 травня. У Черкасах відбулося Перше обласне краєзнавче свято «Моя Черкащина» ініційоване обласною організацією НСКУ.

11–12 жовтня. Відбулася Перша Всеукраїнська конференція «Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження».

27 листопада. Урочисте вручення обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича (наукова бібліотека імені Михайла Максимовича ЧНУ ім. Б. Хмельницького). У номінації «індивідуальна краєзнавча робота» премія присуджена Борису Юхну за книгу «Ретро Град. – Черкаси: Видавець О.М. Третяков, 2016. – 480 с.». У номінації «колективна краєзнавча робота» премія присуджена авторському колективу видання «Бандури пісня недоспівана... або суспільний виклик Михайла Злобинця. – Черкаси: видавець ФОП Гордієнко Є.І., 2017. – 246 с.» у складі Оксани Силки і Лариси Синявської.

14 грудня. Указом Президента України довічну державну стипендію призначено Бушину Миколі Івановичу – члену Національної спілки краєзнавців України, професору Черкаського державного технологічного університету.

Публікації про діяльність Черкаської обласної організації НСКУ

1. Лазуренко В.М. Михайлом освячені. Лауреати Черкаської обласної краєзнавчої премії імені Михайла Максимовича. – Черкаси, 2009. – 58 с.: іл.

2. Березовська О.В. Краєзнавчий рух як один із чинників розвитку регіонів України: про діяльність організації «Витоки» Національної спілки краєзнавців України // Проблеми регіональної історії в контексті загальноукраїнських подій. Наукові дослідження і документи. – К.: Синопис, 2009. – С. 23–28.

3. Звіт правління Національної спілки краєзнавців України IV з'їзду НСКУ (доповідь голови правління Спілки академіка НАН України Петра Тронька) // Краєзнавство. – 2009. – № 1–2. – С. 12–22.

4. Мельниченко В.М. Краєзнавство Черкащини: сторінки історії. – Черкаси, 2010. – 192 с.: іл.

5. Сокирська В.В. Григорій Храбан – перший науковий краєзнавець Уманщини // Краєзнавство. – 2011. – № 3. – С. 110–115.

6. Побірченко Н.С. Вивчати минуле, творити сьогодення, передбачати майбутнє // Краєзнавство Черкащини. – 2011. – № 9. – С. 6–68.

7. Краєзнавці Черкащини: біобібліографічний довідник / упоряд.: В.М. Мельниченко, Г.М. Голиш. – Черкаси: Вертикаль, 2016. – 220 с.: фото.

8. Краєзнавство Черкащини. Журнал об'єднання НСКУ / ред. В. Мельниченко. – Черкаси: Вертикаль, 2017. – № 11. – 235 с.

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Чернівецьке обласне відділення Всеукраїнської спілки краєзнавців створено 12 вересня 1996 р. З цього часу і до останніх днів свого життя його очолював Романець Олексій Стратонович (Олекса Романець) (1921–2006) – відомий дослідник, знавець україно-молдавсько-румунських фольклорних зв'язків. Він поєднував знання цих культур з блискучим знанням мов, народної творчості. Науковий спадок вченого складають більше 600 праць з літературознавства та краєзнавства. Серед них – монографія «Джерела братерства: Богдан П. Хашдеу і східно-румунсько-українські взаємини, книги «Ой, Хотине, граде давній», «Літературна Буковина», «Буковина в піснях», численні наукові статті, розділи енциклопедично-довідкових видань, наукових збірників України, Молдови, великий пласт публікацій у періодичних виданнях.

Багату книгозбірню краєзнавця родина подарувала обласній науковій бібліотеці ім. І. Івасюка. Працівники бібліотеки повністю опрацювали колекцію і нині вона доступна широкому загалу краєзнавців у традиційному та електронному каталогах.

У 2010 році Чернівецькою обласною адміністрацією засновано обласну краєзнавчу премію ім. Олекси Романця. На сьогоднішній день її лауреатами є понад 10 краєзнавців.

У період з 1996 по 2006 рік активно продовжував працювати ще один відомий краєзнавець – заслужений працівник культури України – Авксентій Федорович Яківчук, який досліджував усну народну, пісенну творчість, культуру і побут, основи й закономірності культурно-історичного розвитку населення Буковини. А. Яківчук є автором понад 400 статей у часописах України та понад 100 – у книжкових виданнях. Окремими книгами в цей час вийшли: «Відгомін мистецтва літописного Черна», (1996); «Сам бог витає над селом», (1998); «Фольклорними стежками Буковини і Наддністрянщини», (2002); «З роси і води» (2003).

Надзвичайно плідно працював і продовжує працювати на ниві краєзнавства заслужений майстер народної творчості України, лауреат обласної премії ім. Г.Гараса, почесний громадянин м. Чернівців Снігур Іван Назарович (1929 р.н.) – відомий далеко за межами краю знавець етнографії, культури, історії, побуту та мистецтва краю, пристрасний колекціонер буковинських старожитностей, збірка якого налічує більше 100 тис. предметів.

Неоціненними були послуги І.Н. Снігура – консультанта 13 фільмів, серед яких «Білий птах з чорною ознакою», «Гадюка», «Така тепла, тепла пізня осінь» та ін. З-під його пера вийшли книги: «Легенди Буковни» (1998), «Грозинці на вітрах історії» та «Село між двома чішмами» (2004), «Покровитель Буковини – святий великомученик Іван Новий Сучавський» (2004), «Чернівці і чернівчани» (2005), «Мої мандри по Буковині» (2008) а у 2014 році І.Н. Снігур видав книгу «Світова війна у поштових листівках. З колекції Івана Снігура», яка вмістила фото більше 300 поштівок з його збірки.

Такою ж відданою справою свого міста Чернівців є краєзнавець, колишній архівіст, філолог-германіст, знавець історії Чернівців Марія Дмитрівна Никирса. Вона опублікувала у місцевій пресі 55 нарисів з історії забудови міста, описала десятки визначних архітектурних споруд, а до 600-річчя першої писемної згадки про місто видала у 2008 р. велику (58 друк. арк.) ілюстровану книгу «Чернівці. Документальні нариси з історії вулиць і площ». На обласному радіо веде цикл передач «Мандруючи Чернівцями», а по обласному телебаченню – ці ж матеріали у програмі «Місто моєї любові».

Знанням у Чернівцях і області є краєзнавець, літератор, член Національної спілки журналістів України Юхим Семенович Гусар, який опублікував у пресі десятки нарисів про визначних діячів культури Буковини, підготував довідник про тих з них, кому встановлено меморіальні дошки (всього 184).

Відданим шанувальником історичного минулого краю є голова Українського народного дому в Чернівцях, фізик за освітою Володимир Петрович Старик, який у 2014 р. видав книгу «Мультикультурні Чернівці», а раніше, у 2008–2009 рр. разом з професором Олександром Володимировичем Добржанським – двотомник спогадів і документів «Змагання за українську державність на Буковині (1914–1921 рр.)» (заг. обсягом 139,36 друк. арк.).

Діяли чи діють і нині у районах області такі ентузіасти краєзнавчого руху, як М.В. Іванюк (опублікував бл. 600 краєзнавчих нарисів) і А.І. Юрійчук у Винницькому районі, Р.М. Ольшевські – у Кельменецькому, М.І. Ісар – у Кіцманському, А.М. Гульпе – у Новоселицькому, В.В. Паламарчук – у Сторожинецькому, І.В. Чорний – у Сокирянському, Г.Я. Гончаров – у Хотинському та ін.

Активізації краєзнавчої роботи у Чернівецькій області сприяло затвердження обласної Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року.

Потужними центрами розвитку краєзнавства були і є Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, обласні музеї, Чернівецький обласний центр культури «Буковина», обласний державний архів, обласна наукова бібліотека, ДІАЗ «Хотинська фортеця», які ведуть велику професійну роботу з дослідження та пропаганди історії, культури рідного краю, цілеспрямовано працюють у галузі природничого краєзнавства.

Викладачами та студентами факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету опубліковано ряд монографій, статей та матеріалів конференцій. Питання історичного краєзнавства знайшли відображення у виступах краєзнавців на Буковинських історико-краєзнавчих конференціях (за роки незалежності України їх відбулося 9), організовуваних на базі факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету через кожних два роки. У них беруть участь науковці ВНЗ III–IV рівня акредитації, учителі, викладачі історії загальноосвітніх шкіл і коледжів, окремі студенти, пенсіонери – краєзнавці. Матеріали цих конференцій публікуються.

Кожна з них присвячується річниці якоїсь визначної події в історії краю. VII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція 2009 р. була присвячена 140-річчю заснування на Буковині першого українського культурно-просвітнього товариства «Руська бесіда» (прочитано і опубліковано до 30 доповідей з краєзнавства Буковини); VIII така ж конференція 2011 р. була присвячена 20-річчю проголошення незалежності України (понад 30 доповідей з краєзнавства Буковини); IX (2013 р.) – до 95-річчя Буковинського народного віча 3 листопада 1918 р. (до 40 доповідей з краєзнавства Буковини).

На базі цього ж факультету регулярно проводяться т.зв. «Черезовські читання», «Кайндлівські читання» та інші вшанування пам'яті колишніх визначних науковців і громадських діячів краю. Зокрема, на П'ятих «Кайндлівських читаннях» 2008 р., на яких були представники з 10 міст України і зарубіжжя, прочитано і опубліковано 14 доповідей з історичного краєзнавства Буковини; на конференції до 90-річчя відомого археолога Буковини, України Б.О. Тимощука у 2009 р. прочитано до 30 таких доповідей; на конференції до 150-річчя видатного науковця і громадського діяча Буковини С. Смаль-Стоцького 2009 р., проведеної спільно з філологічним факультетом, з доповідями краєзнавчого характеру виступило понад 40 чол. буковинських науковців, учителів шкіл, працівників музеїв, бібліотек, краєзнавців.

Молоді науковці і студенти регулярно проводять разом з етнографічним товариством конференції «Буковина – мій рідний край», на яких доповідачі виступають з доповідями, підготовленими краєзнавчими матеріалами.

Науковці Чернівецького національного університету сприяють організації і проведенню в районах області конференцій та інших заходів краєзнавчого характеру. У 2010 р. науковці закладу взяли участь і виступили з доповідями на науково-практичній конференції у райцентрі Новоселиці, присвяченій 70-річчю утворення Новоселицького району; у 2013 р. – на науковій конференції, присвяченій 600-річчю першої писемної згадки про м. Кіцмань.

Надається певна допомога органам освіти у проведенні шкільних олімпіад краєзнавчого характеру (члени журі), обласних краєзнавчих конференцій, експедицій учнівської молоді під девізами: «Моя земля – земля моїх батьків», «Дорога до храму», «Мальовнича Україна» та ін.

Підвищення уваги до історії своєї малої батьківщини особливо було помітним у 2008 р. при підготовці до відзначення на урядовому рівні 600-річчя першої писемної згадки про нинішній обласний центр – місто Чернівці. Поряд із значними заходами по лінії місцевої влади долучилися до цього і дослідники історії міста, краєзнавці з числа істориків, філологів, культурологів, музейників, архівістів, журналістів, архітекторів. Проведено кілька наукових конференцій. У одній із них «Чернівці в контексті урбаністичних процесів Центральної та Східної Європи XVIII – XX ст.» (6–7.5.2008) взяли участь і виступили з доповідями 9 чернівчан (4 історики, архівіст, архітектор, філолог, культуролог, фізик), висвітлюючи минуле і сучасне міста.

На іншій конференції, присвяченій 600-річчю міста, виступило 17 дослідників-чернівчан з доповідями про історію Чернівців і Буковини загалом.

Чи не найбільшим інтелектуальним і водночас краєзнавчим внеском у відзначення ювілею міста було написання впродовж двох років і видання монографії «Чернівці: Історія і сучасність (Ювілейне видання до 600-річчя першої писемної згадки про місто) / В.М. Ботушанський, С.В. Біленкова, О.В. Добржанський та ін. За заг. ред. В.М. Ботушанського. – Чернівці, 2009. – 586 с., іл.

На кошти шанувальника історії Чернівців В. Сарафінчана в Державному історичному музеї у Москві було виготовлено і передано Чернівецькій міськраді високоякісну копію грамоти молдавського господаря О. Доброго, в якій вперше згадується про м. Чернівці і, власне, на підставі цього готувалося відзначення 600-річчя міста.

Журналісти газети «Молодий буковинець» за авторством краєзнавців до 600-річчя міста надрукували 600 цікавих фактів історії Чернівців. У журналі «Пам'ять століть», «Буковинському журналі» та інших опубліковано серію статей з історії Чернівців.

Щороку певна кількість статей (7–10) з історії краю друкується у рубриці «Історія Буковини і Північної Бессарабії (Хотинщини)» у збірнику наукових праць кафедри історії України Чернівецького Університету «Питання історії України» (наук. ред. В.М. Ботушанський, О.В. Добржанський). Останніми у цьому збірнику за 2014 рік опубліковані статті про події на Буковині сторічної давності у зв'язку з початком Першої світової війни.

Науковці факультету спільно з вченими Польщі, Румунії, Туреччини, місцевими краєзнавцями за щораз беруть участь у міжнародних конференціях, які проводить Державний історико-архітектурний заповідник «Хотинська фортеця» спільно з університетом до «круглих» дат, пов'язаних з

відомою Хотинською битвою 1621 р. українських козаків і польсько-литовського війська проти турецької агресії. В останній з них взяло участь більше десятка університетських вчених і місцевих краєзнавців, видано монографію, документи і матеріали. Ухвалено рішення з проханням до урядів України, Румунії, Польщі, Туреччини сприяти відновленню споруд заповідника.

Серед активних краєзнавців Чернівецького національного університету, кожен з яких має десятки, а то й сотні наукових і науково-популярних публікацій, історики О.В. Добржанський, В.М. Ботушанський, Г.К. Кожелянко, О.М. Масан, І.Г. Буркут, М.К. Чучко, І.А. Піддубний, Г.М. Скорейко, В.К. Демочко, О.А. Суровцев, В.Ф. Холодницький, П.П. Брицький, Т.В. Марусик, Ф.С. Яценюк, В.П. Фісанов, В.Л. Карпо, І.П. Возний, Н.С. Мизак, філологи Б.І. Мельничук, Л.М. Ковалець, Н.Д. Бабич, П.В. Рихло та ін.

Ними написані в останні роки індивідуально чи колективно досить значні, ґрунтовні праці, у яких міститься також значний історико-краєзнавчий матеріал. Це зокрема: «Буковина: історичний нарис», «Хотинщина: історичний нарис», «Буковина в контексті європейських міжнародних відносин (з давніх часів до середини ХХ ст.)», «Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Чернівецька область», «Національний рух українців Буковини другої половини ХІХ – початку ХХ ст.», «Буковина в роки Першої світової війни. Документи», «Буковина 1918–1940 рр.: зовнішні впливи та внутрішній розвиток», «Еміграція з Буковини (60-ті роки ХІХ – початок ХХ ст.)», «Буковинці у боротьбі за українську державність», «Буковинці на дипломатичній службі УНР та ЗУНР», «Хотинська битва 1621 р.», «Січовий рух в Галичині й Буковині», «Нариси з історії Православної церкви Буковини (кін. ХVІІІ – поч. ХХ ст.)», «Буковинці в трагічні роки Другої світової війни», «Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича», «Степан Смаль-Стоцький – видатний діяч Буковини», «Осип Безпалко – визначний український громадський і політичний діяч», «Жертва української революції: трагічна доля полковника П.Болбочана» та ін.

Історики факультету взяли участь у написанні колективної «Західноукраїнська Народна Республіка», у підготовці і виданні «Книги Пам'яті України. Чернівецька область» (у 3 т.), «Національна книга пам'яті жертв голодоморів 1932–1933, 1946–1947 років. Чернівецька область», «Реабілітовані історією. Чернівецька область» (у 3 т.), «Книга скорботи. Чернівецька область».

З-під пера науковців, краєзнавців Чернівців і області з'явилися десятки нарисів про міста, смт і села. Зокрема, у 2008 р. вийшла книга музичного працівника К. Саїнчука «Веселка над Прутом» про село і людей с. Ленківців (нині – у складі Чернівців) та книга «Сурми Буковини» про історію духових оркестрів у краї. Лікар із с. Берегомета Вижницького р-н Ф. Чев'юк спільно

з підприємцем із с. Шипинців Кіцманського р-ну видали у 2008 р. краєзнавчу книгу «Буковина і буковинці», у якій виступають за збереження садиби, чудового парку у с. Берегометі колишнього великого землевласника О. Василька. У 2013 р. краєзнавець З. Гончарова, енергетик за освітою, у зв'язку з 100-річчям заснування цукрового заводу «Хрещатик» у смт Кострижівці видала книгу «Хрещатику – 100». Опубліковано також наукові статті про колишні чернівецькі цукровий і пивоварні заводи.

Краєзнавцями м. Хотина В. і Ю. Юсовими підібрано цікаві матеріали і у 2012 р. видано науково-популярний довідник «Вчені Хотинщини», у якому вміщено довідки про 57 докторів наук і 122 кандидатів наук Хотинщини (нинішніх Хотинського, Кельменецького, Новоселицького і Сокирянського районів). Серед них – два Герої України (Л. Каденюк, і П. Саблук), академік НАН України Л. Анатичук і академік Академії наук Республіки Молдова К. Попович.

У 2013 р. вони видали альманах спогадів про Хотинське педучилище під назвою «Незабутня перлина народної освіти», яке закінчило чимало нинішніх активних краєзнавців.

Про інтерес населення до своєї малої батьківщини свідчить відзначення дат заснування міст і сіл області чи перших писемних згадок про них. У 2009 р. було відзначено, приміром, 580-річчя першої писемної згадки про с. Грузинці Хотинського р-ну, у 2011 р. – 550-річчя с. Рухотин того ж району, у 2010 р. – 572 роки райцентру смт Глибокої і т.д.

Ці відзначення супроводжуються публікацією відповідних краєзнавчих матеріалів у районній і обласній пресі, авторами яких виступають переважно краєзнавці, проведенням науково-практичних конференцій із запрошенням науковців і місцевих краєзнавців, влаштуванням концертів, виставок. Так, при відзначенні у 2012 р. 600-річчя першої згадки про с. Чорнівку Новоселицького р-ну, крім науково-практичної конференції, святкового концерту, мешканці села оглянули оригінальну виставку 1250 фотографій з історії села, починаючи від 1909 р. до сьогодення, які зібрав односельчанин краєзнавець Г.М. Бота.

Велику краєзнавчу роботу ведуть працівники Чернівецького обласного краєзнавчого музею, як у змістовних багатих експозиціях представлена багатотомова історія і природа краю. Щороку музей відвідують тисячі екскурсантів краю і гостей міста. З 2006 по 20013 р. Чернівецьку обласну організацію Національної спілки краєзнавців очолювала директор Чернівецького обласного краєзнавчого музею Олена Затуловська.

В Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї діяли стаціонарні виставки «Традиційний одяг та ремесла Буковини», «Археологічні пам'ятки Чернівецької області», «Чернівецька область в роки Другої світової війни», «Афганістан – наш біль і сум», «Чернівецька область за роки незалежності»,

«Традиції Різдва та Великодніх свят на Буковині», «Світ пісенної краси», «Чернівецька область під гнітом тоталітарного режиму», «Вплив творчості Т. Шевченка на мистецьку долю І. Миколайчука».

Експонувались тематичні виставки «До єдності України – крізь віки» (800-річчя від дня загибелі Галицько-Волинського князя Романа Мстиславовича), «Чернівецькій області – 65», «Місто моєї любові», до 80-річчя з дня народження Д. Гнатюка, «Історія Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Шкрібляка» (до 100-річчя), «Життя і творчість Я. Паладія – скульптора, художника, архітектора, автора I-ої української абетки в Америці», «Традиції європейського книгодрукування на Буковині», «Ми звинувачуємо! Голодомор 1932–1933 років – геноцид українського народу», «Відкриті фонди», «600-річчю м. Чернівці присвячується», «Культурне багатство Буковини – наша спільна спадщина» організована спільно з Сучавським (Румунія) музейним комплексом «Буковина» у рамках транскордонного проекту, фінансованого Програмою добросусідства Румунія-Україна «Збереження і використання рухомої культурної спадщини Буковини», під час якої також відбулось навчання науки консервації та реставрації музейних предметів.

Видано буклети «Збережемо для нащадків пам'ять втілену в камені і метали» (пам'ятки м. Чернівців споруджені в 1992–2002 рр.), «Букова віть Австрійської монархії: 1774–1914» до 600-річчя відзначення відомої першої (писемної згадки про м. Чернівці, «Мандрівка в минуле».

Чернівецьким краєзнавчим музеєм підготовлено телепередачі «З історії виникнення Садгори», а також надана допомога при зйомці фільму «Чернівці – місто банків», про кіноактора Івана Миколайчука, про легендарний ансамбль «Смерічка», радіопередачі з історії вулиць міста Чернівці. Підготовлено матеріал про архітектурі дива міста.

Складовою частиною музейної справи є відкриття краєзнавчих музеїв на громадських засадах. Цьому всіляко сприяли працівники обласного музею, особливо багаторічний працівник Є.І. Антонюк-Гришук. У 2011 р. вона видала найповніший змістовний довідник «Музеї Буковини». Ентузіастами краєзнавчої роботи у свій час було створено чимало громадських музеїв у Чернівцях і області, деякі з них діють і нині завдяки підтримці молодого покоління краєзнавців. Здебільшого вони функціонують при навчальних закладах, підприємствах, зокрема при Буковинському медичному університеті, педколеджі ім. О. Маковея, ЗОШ № 28, гімназії № 2, товаристві національних меншин ім. Г. Дроздовського, Чернівецький музей авіації і космонавтики, військової історії. У 2008 р. в Чернівцях відкрито музей європейської культури.

Оригінальний громадський музей діє у с. Опришени Глибоцького р-ну, музей природи у с. Зеленів ці, музей історії у с. Брусниця, мистецько-меморіальний музей І. Миколайчука у с. Чорторія Кіцманського р-ну, музей-садиба

заслуженого майстра народної творчості Г. Гараса у м. Вашківцях Винницького р-ну. У листопаді 2012 р. у с. Лука чанах Кельменецького р-ну відкрито музей-садибу відомого українського поета Михайла Ткача. Всього в області діє 24 громадських музеїв зареєстрованих і понад 100 незареєстрованих. Вони ведуть значну роботу у справі патріотичного виховання учнів, молоді, громадян, у душі любові до своєї малої батьківщини і готовності до захисту великої Батьківщини.

Працівниками, краєзнавцями обласної наукової бібліотеки ім. М. Івасюка створено електронні краєзнавчі бази даних про область, інформаційний регіональний портал «Буковина», електронні краєзнавчі покажчики, щорічники: «Пам'ятаймо!» календар знаменних та пам'ятних дат Буковини, «Літературно-мистецька Буковиніана», «Чернівецька область в пресі і літературі», «Хроніка культурного життя області», «Кіно і Буковина», у 2008 році О. Довгань в обласній бібліотеці започаткувала книжкову серію «Із джерел літератури і мистецтва Буковини». Систематично видаються краєзнавчі покажчики до ювілеїв видатних діячів і митців Буковини, зокрема: про Ю. Федьковича, С. Воробкевича, М. Емінеску, І. Миколайчука, Н. Яремчука, В. Івасюка та багатьох інших.

Важливою ділянкою роботи бібліотек є видавнича діяльність: це краєзнавчі бібліографічні матеріали, Інформаційні видання, сценарії літературних акцій, свят, вечорів, «круглих столів» та ін. Наприклад:

– «Глибоччина сьогодні» (інформаційний список), «Митці Буковини» (інформаційний список, Глибоцька ЦБС);

– «Етнографія Буковини» (бібліографічний покажчик, Заставнівська ЦБС);

– «Шукач пісенних скарбів» (до 70-річчя від дня народження Кузьми Смаля, Кіцманська ЦРБ);

– «Пісенний символ України» (до 80-річчя від дня народження народного артиста України Д. Гнатюка, Кіцманська ЦБС);

– «Літературно-мистецька Сторожинеччина, Кіцманщина, Вижниччина» (методично-бібліографічний буклети) та ін. Щорічно таких покажчиків по області видається понад 20 назв.

Бібліотеки області успішно працюють над виконанням цільової комплексної програми «Збереження і відродження традиції рідного краю».

В 2005 р. в Глибоцькій ЦРБ в одній із перших в області був створений самостійний відділ краєзнавства, що дало можливість більше уваги приділяти саме цьому напрямку роботи. Тут виділений краєзнавчий фонд, біля 5 тис. примірників видань і створюються краєзнавчі бази даних. Працівниками відділу проводиться збір краєзнавчих матеріалів про храми села Біла Криниця, про історію старовірів-липованів на Буковині, ілюстративні матеріали про розвиток туризму на Глибоччині. В практику роботи обласної

наукової бібліотеки запроваджено проведення щорічних «круглих столів» з представниками преси та видавництва області, після яких фонди бібліотеки поповнюються літературою понад 500 примірників видань.

В рамках засідань клубу творчих зустрічей з культурними національними товариствами в обласній бібліотеці систематично відбуваються вечори, презентації книги, літературні акції, вернісажі. Так, було проведено літературний вечір «Меридіан Целанового серця» (присвячений 85-річчю від дня народження німецького поета Пауля Целана, який частину свого життя прожив на Буковині). Спільно з Консульством Румунії створено салон румунської літератури, проведено цикл вечорів про творчість Т. Шевченка та М. Емінеску «Світло зірок злилося: Т. Шевченко та М. Емінеску», «Поезії незгасна мить» та ін.

Цікаву і змістовну роботу з краєзнавства здійснюють клуби та різноманітні читацькі об'єднання краєзнавчого і народознавчого спрямування, створені в бібліотеках області. Зокрема краєзнавчих клубів працює – 52, бібліотек-музеїв – 11, центрів народознавства звичаїв та фольклору – 22, краєзнавчих кімнат – 15, в 317 бібліотеках діють краєзнавчі книжкові вернісажі. В обласній науковій бібліотеці створена краєзнавча кімната про життя і діяльність професора ЧНУ ім. Ю. Федьковича, письменника Михайла Івасюка та його сина – видатного композитора Володимира Івасюка.

Після V (позачергового) з'їзду Національної спілки краєзнавців України, який відбувся 23 січня 2012 р. і під час якого внесено зміни до Статуту організації й обрано новий склад її Правління (зокрема, до нього обрано представника ЧОО НСКУ проф. О.В. Добржанського), розпочався новий етап в діяльності Чернівецької обласної організації НСКУ. Він пов'язаний з реформуванням її структури, розширенням складу членів, обранням керівних осіб, зміною юридичного статусу. Так, протягом 2012 – першої половини 2013 рр. відбулася структурна зміна в організації: сформовано другий – після Чернівецького обласного краєзнавчого музею – первинний осередок ЧОО НСКУ на базі факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Після цього, з 4 червня 2013 року кількісний склад членів організації в Чернівецькій області сягнув з 13-ти 33-х осіб.

Після певної гармонізації співдіяльності двох первинних осередків ЧОО НСКУ, було прийнято рішення відносно скликання чергових Загальних зборів та Установчої конференції для заслуховування звітів керівництва організації, проведення виборів її керівного складу й санкціонування зміни статусу зі створенням юридичної особи, які призначено на 12 червня 2014 року.

Загальні збори й конференцію було проведено 12 червня 2014 року; під час них заслухано та схвалено звіт керівництва ЧОО НСКУ про її діяльність протягом 2008–2013 рр., переобрано керівний склад організації (обрано

Голову – О.В. Добржанського, Заступника Голови – О.П. Затуловську, Секретаря – А.І. Горука, та інших членів Правління – С.Б. Белінську, В.М. Ботушанського, В.Л. Карпа, О.В. Кожолянко, М.К. Чучка, Ф.С. Яценюка), Ревізійну комісію (в складі С.В. Герегової, Ю.В. Микосянчик, І.А. Піддубного), прийнято нове Положення про діяльність ЧОО НСКУ, підтримано пропозицію обраного Голови щодо зміни статусу організації зі створенням юридичної особи та її реєстрацією в державних органах юстиції, статистики й фіскальних зборів. Тоді ж відбулися перші засідання Правління та Ревізійної комісії ЧОО НСКУ.

Протягом червня-вересня 2014 року відбувався процес реєстрації Чернівецької обласної організації НСКУ у зазначених органах й вироблення її печатки. Урешті, узаконення ЧОО НСКУ в органі юстиції сталося 1.08.2014 року, органі державної статистики – 6.08.2014 року, органі державної фіскальної служби – 29.09.2014 року.

З метою розробки стратегії діяльності Чернівецької обласної організації НСКУ на ближчі роки, а також підготовки і прийняття плану діяльності на 2015 рік, 26 листопада 2014 року відбулося чергове засідання Правління, на якому, крім всього згаданого вище, було обговорено можливість створення нових первинних осередків та місцевих організацій у Хотині, Вижниці, Заставні, а також розширення кількісного складу за рахунок прийняття до ЧОО НСКУ нових членів, особливо в сільських районах Чернівецької області.

В. Ботушанський, О. Добржанський, О. Затуловська, А. Горук

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Коротка історична довідка

Багата на вікопомні події історія Чернігово-Сіверщини, де, за влучним висновком акад. М. Грушевського, «поховані секрети Старої України», по-всякчас приваблювала учених і аматорів старовини. На зламі XIX – XX ст. відбулося організаційне оформлення історико-краєзнавчого руху в регіоні. Його провідними осередками стали Чернігівська губернська вчена архівна комісія та Ніжинське історико-філологічне товариство. За нових історичних умов на початку 20-х рр. XX ст. було створено Чернігівське наукове товариство, а згодом своєрідну наукову асоціацію – Чернігівський інститут краєзнавства, який у жовтні 1924 р. провів першу губернську краєзнавчу конференцію. Місцеві дослідники підтримували тісний зв'язок з Українським комітетом краєзнавства і Комісією Лівобережної України, що діяла у структурі Всеукраїнської Академії наук. Результатом цього плідного співробітництва став збірник наукових праць «Чернігів і Північне Лівобережжя», виданий у 1928 р. за редакцією акад. М. Грушевського.

Однак, внаслідок політичних репресій 30-х рр. XX ст. державні й громадські краєзнавчі осередки були знекровлені, що зумовило занепад краєзнавчого руху на Чернігівщині. Минуло чимало часу, перш ніж вдалося бодай частково відновити науковий потенціал регіону.

Позитивну роль у цьому відношенні відіграли місцеві організації створеного у 1966 р. Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, широке залучення краєзнавців до підготовки «Історії міст і сіл Української РСР», а також зініційоване акад. П. Троньком проведення Республіканських наукових конференцій з історичного краєзнавства, одна з яких у 1984 р. відбулась у Чернігові. Це дало поштовх для активізації краєзнавчого руху, і у другій половині 1980-х рр. було започатковано проведення обласних наукових конференцій та семінарів з історичного краєзнавства.

У грудні 1989 р. відбулась установча конференція, яка прийняла рішення про заснування Чернігівського обласного історико-краєзнавчого товариства. Наступного 1990 р. після створення Всеукраїнської спілки краєзнавців товариство трансформувалося в її обласну організацію. У жовтні 2008 р. Чернігівська обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців була зареєстрована Головним управлінням юстиції у Чернігівській області. У зв'язку зі зміною статусу і затвердженням нового Статуту Національної

спілки краєзнавців України, Головне управління юстиції в Чернігівській області у вересні 2012 р. зареєструвало нову редакцію Положення Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (далі – ЧОО НСКУ).

За цей час відбулися чотири звітно-виборчі конференції ЧОО НСКУ, на останній з яких у травні 2014 р. до складу Правління було обрано І.Я. Каганову, О.Б. Коваленка, О.І. Крука, А.Л. Курданова, С.Л. Лаєвського, А.М. Острянка, О.Я. Рахна, Л.В. Ясновську, до складу ревізійної комісії – Л.П. Лінюк, А.В. Морозову, Ю.А. Русанова. Головою Правління було обрано О.Б. Коваленка, заступниками голови – О.І. Крука й О.Я. Рахна, відповідальним секретарем – Л.В. Ясновську, головою Ревізійної комісії – Ю.А. Русанова.

Станом на 1 квітня на обліку в ЧОО НСКУ перебувають 54 особи – викладачі вищих навчальних закладів і вчителі, співробітники музеїв та архівів, журналісти й літератори, які плідно досліджують історію рідного краю.

З ініціативи Правління ЧОО НСКУ з метою створення належних умов для забезпечення виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи з підготовки та випуску багатотомного енциклопедичного видання» «Звід пам'яток історії та культури України» у жовтні 2008 р. Чернігівська обласна рада ухвалила рішення про заснування комунального закладу – «Науково-методичного центру з випуску Чернігівського тому енциклопедичного видання» «Звід пам'яток історії та культури». Новостворений осередок згуртував фахівців і надав роботі по доопрацюванню текстів Чернігівського тому «Зводу» системного характеру. Протягом 2009–2014 рр. співробітники Центру за безпосередньою участю членів НСКУ обстежили понад 3800 пам'яток історії та культури (у тому числі близько 1580 нововиявлених) на території усіх районів області, а також міст Чернігова, Ніжина і Прилук. Здійснено наукове редагування близько 2500 статей, написано понад 1160 статей про нововиявлені об'єкти історико-культурної спадщини, виготовлено близько 1200 фотографій і 800 планів та схем до статей про пам'ятки. До друку підготовлено «Каталог пам'яток історії та культури Чернігівської області» й «Звід пам'яток історії та культури Чернігівського району».

Ще один комунальний заклад – «Пошукове агентство по створенню науково-документальних видань «Книга пам'яті» та «Реабілітовані історією» за участю краєзнавчого активу підготував чотири томи серіалу «Реабілітовані історією» по Чернігівській області, а також збірники документів та матеріалів «Партизанська слава. Чернігівська область» (2011), «Чернігівщина в роки нацистської окупації» (2013), «Настрої та поведінка населення Чернігівщини в умовах сталінської революції «згори». 1928–1938» (2012).

Члени ЧОО НСКУ активно долучилися до вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 р. Вони підготували серію науково-популярних видань під назвою «Пам'ять народу неубієнна» і увійшли до складу колективу упорядників «Національної книги пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 р. в Україні» по Чернігівській області (2008).

ЧОО НСКУ брала безпосередню участь у розробці й реалізації масштабного науково-просвітницького проекту, пов'язаного з відродженням колишньої гетьманської столиці – Батурина. Міжнародна Батуринська археологічна експедиція, створена на базі Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, докладно дослідила територію гетьманської столиці, що уможливило відтворення споруд Цитаделі Батуринської фортеці та палацового комплексу К.Г. Розумовського.

Аналогічний науково-просвітницький проект, що має на меті відродження стародавнього містечка Любеча, де у 1097 р. зібрався знаменитий з'їзд князів Київської Русі, також був зініційований правлінням ЧОО НСКУ. Наприкінці 2008 р. Чернігівська обласна рада ухвалила рішення про створення «Історико-археологічного музейного комплексу «Древній Любеч». Наступного 2009 р. розгорнула роботу Міжнародна Любецька археологічна експедиція, також створена на базі Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Було також проведено роботи по реставрації та музеєфікації так званої Ближньої печери св. Антонія і кам'яниці П.Л. Полуботка, започатковано створення історико-краєзнавчого музею.

Члени Правління ЧОО НСКУ увійшли до складу створеної у 2011 р. розпорядженням голови Чернігівської обласної державної адміністрації робочої групи з підготовки пропозицій щодо внесення номінації «Чернігівський Дитинець – комплекс історико-архітектурних пам'яток XI–XIX ст.» до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Вони беруть участь в опрацюванні проекту реконструкції та музеєфікації архітектурного й природного ансамблю історичного центру Чернігова.

З метою забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони культурної спадщини, популяризації історико-культурного потенціалу області Правління ЧОО НСКУ зініціювала розробку і затвердження Чернігівською обласною радою у березні 2013 р. цільової «Програми проведення археологічних досліджень в Чернігівській області на 2013–2020 роки». На цій підставі на базі Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, було створено Чернігівську, Новгород-Сіверську, Мезинську, Любецьку, Лиственську, Батуринську, Виповзівську та Седнівську археологічні експедиції, які плідно досліджують середньовічні та ранньомодерні старожитності регіону.

Системоутворюючими центрами історико-краєзнавчого руху на Чернігівщині залишаються фахові кафедри Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О.М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка – історії та археології України й етнології та краєзнавчо-туристичної роботи. В Інституті також створено Науково-дослідний центр історико-краєзнавчих студій імені П.К. Федоренка, Навчально-наукові станції «Любеч» і «Седнів», здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю «історія» зі спеціалізацією «українознавство та краєзнавчо-туристична робота». На історико-юридичному і філологічному факультетах Ніжинського державного університету імені М.В. Гоголя також сформувався помітний осередок студій в галузі історичного і літературного краєзнавства. Важливу роль в організації історично-краєзнавчих досліджень відіграють Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського, Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній», Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця», а також Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В.Г. Короленка.

Важливим напрямком роботи ЧОО НСКУ залишається проведення наукових конференцій, читань і круглих столів з широкого кола проблем історії краю за участю місцевих дослідників, а також учених з інших регіонів України та зарубіжних фахівців.

Однією з характерних рис сучасного етапу розвитку історико-краєзнавчих студій на Чернігівщині стало зростання кількості дисертаційних досліджень з регіональної історії, підготовлених місцевими дослідниками. До їх числа можна віднести кандидатські дисертації Л.О. Нестеренко «Волосне управління в Чернігівській губернії у першій половині XIX ст.» (2009), С.Г. Самойленка «Культурне життя в Ніжині в добу Гетьманщини» (2010), Л.В. Ясновської «Давньоруські старожитності Чернігівщини в історико-культурному просторі та науковому житті регіону» (2010), О.Є. Галушка «Чернігівський полк у другій половині XVII – XVIII ст.» (2010), А.В. Машенка «Німецькі колонії Північного Лівобережжя України (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.)» (2010), Ю.М. Петровської «Діяльність земських установ Чернігівської губернії з продовольчого забезпечення населення (друга половина XIX – початок XX ст.)» (2010), Д.І. Гапоненка «Ніжинській Благовіщенський монастир: історія, господарська і культурно-просвітницька діяльність (XVIII – початок XX ст.)» (2010), О.О. Коваленко «Громадсько-політична та наукова діяльність Г.О. Милорадовича (1839–1905)» (2011), С.В. Щербини «Ремісничі цехи Північного Лівобережжя у XVII–XVIII ст.» (2011), Г.О. Полієнко «Благодійництво та добродійність Православної Церкви у Чернігівській єпархії (друга половина XIX – початок XX ст.)» (2011), Н.М. Потій «Розвиток земської початкової освіти в

Чернігівській губернії (1865–1919 рр.)» (2012), В.М. Скорохода «Просторова структура Шестовицького археологічного комплексу в урочищі Коровель в кінці IX – на початку XI ст.» (2012), А.Г. Нітченко «Органи місцевого самоврядування та державної влади Тимчасового уряду (на матеріалах Чернігівської губернії)» (2012), Л.С. Аскерової «Чернігів у XIX – на початку XX ст.: формування міського середовища» (2012), Н.М. Дмитренко «Місцеві музеї Північного Лівобережжя та їх роль у розвитку історичного краєзнавства і збереження національної культурної спадщини (1917–1937 рр.)» (2012), І.К. Чугаєвої «Чернігівське літописання XI–XIII ст.» (2012), І.В. Непотенко «Чернігів у 1920-х рр.: структури повсякденності» (2012), Л.І. Лавріненко «Охорона здоров'я на Чернігівщині (1960 – 1980-ті рр.)» (2012), Ж.В. Тоцької «Розвиток історичного краєзнавства на Чернігівщині в першій половині XIX ст.» (2012), Н.О. Ципляк «Чернігівська духовна семінарія у соціокультурному та громадському житті Північного Лівобережжя (кінець XVIII – початок XX ст.)» (2012), В.А. Казимір «Науково-педагогічна та громадська діяльність В.В. Дубровського в Україні» (2013), О.Й. Мітерова «Селянське господарство Чернігівської губернії у другій половині XIX – на початку XX ст.» (2013), М.В. Гороха «Створення та функціонування системи Торгсину на Чернігівщині (1932–1936 рр.)» (2013), Є.В. Ногіна «Неоліт Північно-Східної України» (2013), І.С. Синельник «Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського: інституційний розвиток, напрями роботи, формування фондів зібрань (кінець XIX – початок XXI ст.)» (2013), О.М. Герасимчука «Реалізація Столипінської аграрної реформи в Чернігівській губернії (1906–1917 рр.)» (2014), О.В. Крупенко «Промислове підприємство у Полтавській та Чернігівській губерніях у другій половині XIX початку XX ст.» (2014), О.О. Тригуба «Рід Туманських в історії України (кінець XVII – початок XX ст.)» (2015), Н.А. Дорошок «Розвиток земської статистики у Чернігівській губернії (друга половина XIX – початок XX ст.)» (2015).

Цьому значною мірою сприяло створення у 2006 р. в Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка Спеціалізованої вченої ради К 79.053.01 по захисту кандидатських дисертацій з історії України та всесвітньої історії. Загалом, опрацювання дисертаційних тем з царини історичного краєзнавства дозволяє поглиблено розробляти його наукові засади й джерельну базу.

Важливим напрямом діяльності ЧОО НСКУ залишалося видання краєзнавчої літератури. За даними Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка, протягом 2008–2015 рр. було опубліковано майже 300 книг, брошур і буклетів відповідної тематики. Варто наголосити, що частина цих видань була профінансована з обласного бюджету в рамках програми підтримки видавничої справи. Заслуговує, зокрема, на увагу, науково-видавничий проект, що має на меті висвітлення історії населених

пунктів Чернігівського району: «Містечко над Сновом» (2007), «Село над Десною – Шестовиця» (2009), «Пакуль поживемо тут» (2010), «Дніпровське: минуле та сьогодення» (2011).

У 2003 р. ЧОО НСКУ спільно з Чернігівською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. В.Г. Короленка започаткувала публікацію серії біобібліографічних покажчиків «Історики та краєзнавці Чернігівщини». Відтоді побачили світ:

- Вип. 1. Павло Костянтинівич Федоренко. – Чернігів, 2003. – 24 с.
- Вип. 2. Олександр Олександрович Русов. – Чернігів, 2004. – 116 с.
- Вип. 3. Віктор Миколайович Шевченко. – Чернігів, 2003. – 19 с.
- Вип. 4. Михайло Степанович Чуприна. – Чернігів, 2005. – 19 с.
- Вип. 5. Володимир Володимирович Ткаченко. – Чернігів, 2004. – 20 с.
- Вип. 6. Анатолій Кіндратович Адруг. – Чернігів, 2005. – 34 с.
- Вип. 7. Іван Петрович Дудко. – Чернігів, 2006. – 50 с.
- Вип. 8. Сергій Олегович Павленко. – Чернігів, 2006. – 30 с.
- Вип. 9. Петро Іванович Смолічев. – Чернігів, 2007. – 14 с.
- Вип. 10. Володимир Михайлович Половець. – Чернігів, 2007. – 35 с.
- Вип. 11. Георгій Федорович Гайдай. – Чернігів, 2007. – 23 с.
- Вип. 12. Григорій Михайлович Курас. – Чернігів, 2007. – 75 с.
- Вип. 13. Леонід Едуардович Раковський. – Чернігів, 2008. – 20 с.
- Вип. 14. Олександр Володимирович Шекун. – Чернігів, 2010. – 22 с.
- Вип. 15. Юрій Степанович Виноградський. – Чернігів, 2010. – 39 с.
- Вип. 16. Тамара Павлівна Демченко. – Чернігів, 2010. – 39 с.
- Вип. 18. Ігор Михайлович Ситий. – Чернігів, 2012. – 35 с.
- Вип. 19. Світлана Олександрівна Половнікова. – Чернігів, 2014. – 32 с.

Правління ЧОО НСКУ спільно з Департаментом культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації розпочали видання комплектів листівок у серії «Чернігівщина туристична», в якій побачили світ: «Старий Любеч на світлинах початку ХХ ст.» (2010), «Любецькі старожитності із зібрання Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського» (2011), «Старий Седнів на світлинах початку ХХ ст.» (2011), «Древности Любеча из собрания Государственного исторического музея» (2012), «Старий Седнів у творах художників ХІХ ст.» (2012), «Старий Батурич на світлинах початку ХХ ст.» (2012), «Пам'ятки Седнева на малюнках і світлинах із зібрання Стефана Таранушенка» (2013), «Пам'ятки Любеча на малюнках і світлинах із зібрання Стефана Таранушенка» (2013).

З 1995 р. триває видання наукового журналу «Сіверянський літопис», до складу редакційної колегії та редакційної ради якого входять, зокрема, члени Правління ЧОО НСКУ і голова НСКУ, член-кореспондент НАН України О.П. Реєнт. Виразне краєзнавче спрямування мають також збірники наукових праць «Ніжинська старовина» й «Література та культура Полісся».

Про достатньо високий науковий рівень цих видавничих проектів свідчить той факт, що вони включені до переліку фахових видань, в яких можуть публікуватися матеріали дисертаційних досліджень.

Крім того, Чернігівський обласний історичний музей ім. В.В. Тарновського видає збірник наукових праць «Скарбниця української культури», Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній» – збірник наукових праць «Чернігівські старожитності», Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця» – збірник наукових праць «Батуринська старовина» і газету «Слово «Гетьманської столиці», Державний архів Чернігівської області – науковий щорічник «Сіверянський архів». Історико-краєзнавчі матеріали систематично публікуються на сторінках журналів «Літературний Чернігів» та «Прилуки. Фортеця».

Важливу роль у діяльності ЧОО НСКУ відіграє створений у Чернігівській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. В.Г. Короленка клуб «Краєзнавець», на засіданнях якого відбуваються презентації нових краєзнавчих видань, вшанування учених, письменників та митців, життя і діяльність яких були пов'язані з Чернігівщиною. До кожного засідання співробітники краєзнавчого відділу бібліотеки готують тематичні книжкові виставки.

Активну участь у розвитку історичного краєзнавства в регіоні бере Товариство «Чернігівське земляцтво» у Києві. Воно не тільки підтримує і фінансує численні краєзнавчі проекти, але й видає власний часопис «Отчий край», присвячений минувшині й сьогоденню Чернігівщини. У 2009 р. Премії НСКУ ім. Д.І. Яворницького за книгу «Жукля: з історії села на Чернігівщині» (2009) за поданням Правління ЧОО НСКУ був удостоєний член Товариства «Чернігівське земляцтво» В.Є. Устименко. Значний інтерес становить збірник «Сіверські скрижалі (Краєзнавчий і портрет Чернігівщини)» (2011), що містить нариси з історії міст і сіл Чернігівської області.

З ініціативи Правління ЧОО НСКУ, починаючи з 2009 р. на членів Спілки було поширено чинність «Положення про порядок призначення обласних стипендій видатним діячам культури і мистецтв, членам обласних відділень Національних творчих спілок України». Протягом 2009–2015 рр. такі стипендії було призначено відомим дослідникам історії Чернігівщини, ветеранам і активним учасникам краєзнавчого руху І.П. Костенку і В.Є. Куриленку (2009), І.П. Дудку й О.В. Шекуну (2010), В.В. Зайченко та Л.В. Студьоновій (2011), А.М. Федірку і Г.В. Самойленку (2012), П.В. Грищенку та В.М. Михайленку (2013), Т.П. Демченко й А.А. Федорченку (2014), А.В. Морозовій та С.О. Половніковій (2015).

Станом на початок 2017 р. налічувалося 67 членів Чернігівської ОО НСКУ.

*О.Б. Коваленко,
голова Чернігівської обласної організації НСКУ*

Хронологія діяльності Чернігівської обласної організації НСКУ

2008

Січень. Всеукраїнські наукові читання «Українська революція 1917–1921 рр.: подвиг Героїв Крут» (Ніжин).

Лютий. Науковий семінар на пошану мистецтвознавця і краєзнавця А.К. Адруга «Історія та культура Лівобережної України» (Чернігів).

20 березня. Засідання на тему «Архітектура післявоєнного Чернігова», присвячене пам'яті чернігівського архітектора І.Д. Ягодовського (1917–1999).

Квітень. Круглий стіл на пошану історика і краєзнавця Л.Е. Раковського (до 70-річчя від дня народження) (Чернігів).

Травень. Всеукраїнська науково-практична конференція «Гетьман Павло Скоропадський та Українська держава 1918 року» (Чернігів – Тростянець).

Червень. Міжнародна наукова конференція «XIV Археологічний з'їзд і розвиток історичного краєзнавства на Чернігівщині» (Чернігів).

Вересень. Всеукраїнська наукова конференція «Мезинська палеолітична стоянка у контексті вивчення старожитностей Подесення (до 100-річчя відкриття)» (Чернігів – Мезин – Свердловка).

23 жовтня. Презентація монографії кандидата історичних наук, доцента Т.П. Демченко «Батько Шраг», присвяченої І.Л. Шрагу (1847–1919) – уродженцю Седнева, українському громадському діячу, адвокату, одному з фундаторів «Громади» і «Просвіти» у Чернігові, депутату І Державної Думи, члену Української Центральної ради.

5 листопада. Презентація монографії доктора історичних наук, генерального директора Національного культурного центру України в Москві, члена-кореспондента АПН України В.Ю. Мельниченка «На славу нашої преславної України» (Тарас Шевченко і Осип Бодянський)».

25 грудня. Презентація книги М. Шевели, М. Самойленка, Л. Шевели, Л. Беляєвої «Чернігівський базовий медичний коледж. 1868–2008 рр.», присвяченої 140-річчю одного з найстаріших навчальних закладів Чернігівщини.

2009

15 січня. Презентація бібліографічного покажчика «Чернігівська «Просвіта», присвяченого 20-річчю відновлення її діяльності.

17 лютого. Презентація Чернігівського районного осередку ЧОО НСКУ «Єднаємо минуле й майбуття».

Березень. Перша наукова конференція «Чернігівщина і чернігівці в Українській революції 1917–1921 років» (Чернігів).

18 березня. Засідання, присвячене пам'яті уродження Щорса, історика та краєзнавця Г.М. Кураса (1957–2008), автора наукових студій про видатних діячів кінця XIX – початку XX ст., який з 1998 р. жив у США.

28 травня. Презентація збірника статей і матеріалів «Село над Десною – Шестовиця».

Червень. Х Батуринські читання «Батурин та його роль в історії Української козацької держави» (Батурин).

Червень. Круглий стіл «Історична пам'ять: повернення із забуття» (за результатами роботи над меморіальними проектами «Книга пам'яті» та «Реабілітовані історією») (Чернігів).

Липень. III Міжнародний польовий археологічний семінар «Матеріальна та духовна культура Південної Русі» (Чернігів–Шестовиця).

Вересень. Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 145-річчю від дня народження М.М. Коцюбинського та 75-річчю з часу створення музею письменника в Чернігові (Чернігів).

1 жовтня. Презентація книги уродження села Жукля Корюківського району, генерал-майора запасу, члена Ради товариства «Чернігівське земляцтво» в Києві В.Є. Устименка «Жукля» за участі автора.

Жовтень. VIII Наукові читання «Чернігівські старожитності», присвячені 940-річчю заснування Антонієвих печер і Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові (Чернігів).

Жовтень. Перші Любецькі історичні читання (Любеч).

Жовтень. Перші Філаретівські читання (Чернігів).

3 грудня. Презентація книги «Чернігівська область: путівник», що побачила світ у київському видавництві «Богдана».

9 грудня. Презентація книги уродження села Плиски на Борзнянщині, земського діяча І.І. Петрункевича (1843–1928), «На Чернігівщині: уривки із спогадів громадського діяча кінця XIX – початку XX ст.», яку підготували до друку кандидати історичних наук, доценти Т.П. Демченко і В.М. Шевченко.

16 грудня. Засідання, присвячене 35-річчю заснування «Клубу «Краєзнавець»».

2010

14 січня. Презентація збірника документів і матеріалів «Батурин: сторінки історії», групу упорядників і редакційну колегію якого очолював кандидат історичних наук, професор О.Б. Коваленко.

Травень. Перші Носівські читання «Історичні трансформації та сучасний стан етнокультури і мистецтва українського народу» (Чернігів).

Червень. Всеукраїнська наукова конференція «Тарас Шевченко та українська еліта XIX століття (до 200-річчя від дня народження В.В. Тарновського-старшого)» (Чернігів).

Липень. Міжнародна наукова конференція «Павло Полуботок та його доба» (Чернігів–Любеч).

Вересень. Перші Фльорівські читання (Чернігів).

Вересень. III Шрагівські читання «Ілля Шраг в оточенні сучасників» (Чернігів).

13 жовтня. Презентація збірника «Я думав, які теми були б цікаві...». Праці Григорія Кураса, спогади і матеріали про українського історика.

28 жовтня. Презентація збірника статей і матеріалів «Пакуль поживемо тут» з історії села Пакуль Чернігівського району.

Жовтень. I Міжнародні Спаські читання (Ніжин).

Жовтень. Круглий стіл «Чернігівський Єлецький Успенський монастир: 950 років історії, культурно-просвітницької діяльності, духовного життя» (Чернігів).

Листопад. Міжнародна наукова конференція «Християнізаційні впливи в Київській Русі за часів князя Оскольда: 1150 років» (Чернігів).

Грудень. Круглий стіл «Слово о полку Ігоревім та його доба» (Чернігів).

2011

20 січня. Наукові читання «Я з тих країв, що звуться Придесенням...», присвячені 120-річчю від дня народження П.Г. Тичини.

Березень. Друга наукова конференція «Чернігівщина і чернігівці в Українській революції 1917–1921 років» (Чернігів).

Травень. Міжнародна наукова конференція «Слово о полку Ігоревім та його доба» (Чернігів–Новгород–Сіверський).

Травень. XI Батури́нські читання «Монастирі як релігійні, культурно-освітні та господарські осередки доби Гетьманщини» (Батурин).

17 серпня. Презентація книги доктора філологічних наук, професора Г.В. Самойленка «Літературне життя Чернігівщини в XII–XX столітті» за участі автора.

Вересень. I історико-генеалогічні читання «Родові таємниці Сіверянського краю» (Новгород–Сіверський).

Вересень. IV Шрагівські читання «Чернігівщина кінця XIX – початку XX ст. та Ілля Шраг» (Чернігів).

Вересень. Перші Русівські читання (Чернігів).

5 вересня. Презентація довідника «Чернігівщина: 20 років незалежності України» за участі упорядників В.Ф. Ступака, С.В. Соломахи, С.В. Бутка.

28 вересня. Презентація книги «Листи Олександра Кониського до Іллі Шрага». О.Я Кониський (1836 – 1900), яку підготували кандидати історичних наук, доценти Т.П. Демченко та О.О. Мисюра.

20 жовтня. Веб-презентація документальної книги бібліографа відділу краєзнавства Л.В. Студьонової «Право на безсмертя», присвяченої діяль-

ності оперативно-диверсійного центру під командуванням Героя Радянського Союзу К.С. Гнідаша (Кіма), який діяв на терені Чернігівської області у 1942–1943 рр.

26 жовтня. Презентація збірника статей та матеріалів «Дніпровське: минуле та сьогодні».

Жовтень. Всеукраїнська наукова конференція «Перші Лизогубівські читання» (Чернігів–Седнів).

Жовтень. Другі Фльорівські читання (Чернігів).

Жовтень. Науково-практична конференція «Дитячо-юнацький туризм на Чернігівщині (до 90-річчя виникнення)» (Чернігів).

Жовтень. Міжнародна наукова конференція «Спас Чернігівський у всесвітній історико-культурній спадщині» (Чернігів).

Грудень. Круглий стіл «О.Ф. Шафонський та його доба» (Чернігів).

Грудень. Круглий стіл «Д.Я. Самоквасов і розвиток археологічних досліджень на Чернігово-Сіверщині (до 100-річчя з дня смерті вченого)» (Чернігів).

2012

26 січня. Презентація книги поетеси Н.М. Галковської «Козацькими шляхами», побудованої на історико-краєзнавчому матеріалі.

16 лютого. Презентація науково-популярної книги «Опис землі Козелецької», упорядкованої членами товариства «Чернігівське земляцтво у Києві» В.М. Гузієм та редактором Козелецької районної газети «Новини Придесення» А.Г. Пенським.

Червень. Другі Любецькі історичні читання (Чернігів–Любеч).

6 вересня. Презентація книги «Собор Різдва Богородиці в Козельці», присвяченої видатній пам'ятці української архітектури XVIII ст., яку підготували А.В. Доценко, О.М. Ванжула та С.І. Кійкова.

Вересень. П'яті Шрагівські читання «Чернігівщина кінця XIX – початку XX ст. та Ілля Шраг» (Чернігів).

Вересень. II Міжнародні Спаські читання (Ніжин–Батурин).

Грудень. Круглий стіл «Історія Північного Лівобережжя на сторінках журналу «Киевская старина» (Чернігів).

5 грудня. Презентація книги «Прогулянки з привидами» О.М. Терещенко – своєрідного путівника по містичних місцях Чернігівщини.

2013

20 лютого. Презентація книг «Історичний та статистичний опис Чернігова» Миколи Маркевича у перекладі сучасною українською мовою О.Б. Коваленка, «Щоденники та спогади» Олександра Русова, які упорядкував і підготував до друку О.Я. Рахно та нарис О.Б. Коваленка і О.Я. Рахна

«Гніздо вільнодумства і гуманності: садиба Ліндфорсів-Русових в Олешні та її мешканці».

Квітень. Всеукраїнська наукова конференція «Колекціонування старожитностей як складова частина українського національного руху і національного відродження XIX – початку XX століть» (Чернігів).

Квітень. Круглий стіл, присвячений пам'яті історика і краєзнавця Г.М. Кураса (Чернігів).

Травень. Круглий стіл «Д.Я. Самоквасов і розвиток археологічних досліджень на Чернігово-Сіверщині (до 170-річчя від дня народження)» (Чернігів).

Червень. XII Батуринські читання, присвячені 285-й річниці від дня народження К.Г. Розумовського та 20-й річниці створення Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» (Батурин).

Вересень. Шості Шрагівські читання «Чернігівщина кінця XIX – початку XX ст. та Ілля Шраг» (Чернігів).

Вересень. III історико-генеалогічні читання «Родові таємниці Сіверянського краю» (Новгород-Сіверський).

3 жовтня. Літературний вечір «Променисте слово Майстра», присвячений пам'яті уродженця с. Крути Ніжинського району, письменника, перекладача, літературознавця, лауреата Шевченківської премії І.В. Качуровського (1918–2013).

17 жовтня. Презентація книги «Літопис доль та днів минулих» та восьми частини відеоматеріалів з історії Чернігівського району «Пізнай рідний край», присвячена 90-річчю утворення Чернігівському району.

Жовтень. Третя наукова конференція «Чернігівщина і чернігівці часів Української революції 1917–1921 років» (Чернігів).

Жовтень. Треті Фльорівські читання (Чернігів).

Листопад. Круглий стіл «Михайло Могилянський та його доба (до 140-річчя від дня народження)» (Чернігів).

Листопад. Другі Носівські читання (Чернігів–Городня).

Грудень. XI Костомарівські читання пам'яті доктора історичних наук, професора Ю.А. Пінчука (1937–2012) (Чернігів).

2014

Лютий. Міжвузівська науково-практична конференція «Шевченко і Чернігівщина» (Чернігів).

4 березня. Презентація бібліографічного покажчика «Чернігівські шляхи Тараса», який впорядкувала бібліограф Л.В. Студьонова.

Травень. Міжнародна наукова конференція «Печери та монастирі в історії України» на пошану археолога і краєзнавця В.Я. Руденка (Чернігів).

19 червня. Зустріч-спомин про уродженця Ніжин, історика, краєзнавця, педагога, доктора історичних наук, професора В.М. Шевченка (1952–2013).

Червень. Круглий стіл «1941 рік. Україна в огні: трагедія та пам'ять» (Чернігів).

Червень. XIII Батурицькі читання, присвячені 375-й річниці від дня народження І.С. Мазепи (Батурин).

9 вересня. Наукові читання «Співець гуманності й краси» з нагоди 120-річчя від дня народження О.П. Довженка (1894–1956) – видатного кінорежисера, уродженця Сосниці.

Вересень. Всеукраїнська науково-практична конференція «М. Коцюбинський: погляд з XXI століття (до 150-річчя від дня народження письменника)» (Чернігів).

Вересень. III Міжнародні Спаські читання (Ніжин–Батурин).

Жовтень. Треті Любецькі історичні читання (Чернігів–Любеч).

5 листопада. Презентація унікальних видань, присвячених пам'яткам української дерев'яної сакральної архітектури: «Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України» Стефана Таранушенка та «Українські деревляні церкви» Михайла Драгана, які підготував до друку кандидат філософських наук, доцент О.О. Савчук.

Листопад. Перша Чернігівська обласна історико-краєзнавча конференція учнівської молоді (Чернігів).

2015

Січень. Другі Самоквасівські читання на пошану археолога і краєзнавця О.В. Шекуна (Чернігів).

Березень. Круглий стіл «Науковець, архівіст, краєзнавець Яків Жданович (до 130-річчя від дня народження)» (Чернігів).

11 вересня. У історико-археологічному музейному комплексі «Древній Любеч» відбулися Любецькі історичні читання на тему «Володимир Великий та його доба».

2016

8 грудня. Відбулися п'яті Любецькі історичні читання, присвячені 1000-літтю Любецької битви 1010 року (м. Любеч).

Грудень. Відбулася V позачергова конференція ЧОО НСКУ, на якій обрано делегатів на VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України та обговорено зміни до Статуту НСКУ.

2017

Лютий. Участь у організації та проведенні Наукових читань «Визначні діячі Чернігівщини у подіях революції 1917–1921 рр.» (м. Чернігів).

Березень. Участь у організації та проведенні Других Русівських читань «Олександр Русов та його доба» (м. Чернігів).

Квітень. Участь у організації та проведенні Другої Куликівської районної краєзнавчої конференції, присвяченої 100-річчю української національної революції 1917–1921 рр. (смт Куликівка).

20 травня. Відбулася V позачергова конференція Чернігівської ОО НСКУ, на якій було розглянуто питання про зміни Статуту НСКУ у зв'язку з приведенням до норм податкового законодавства та затвердження нової редакції Положення обласної організації.

Червень. Участь у організації та проведенні Міжнародної наукової конференції XIII Болховитіновські читання (м. Чернігів).

25 вересня. Відповідно до Указу Президента України, за поданням Правління ЧОО НСКУ, було призначено державну дворічну стипендію А.М. Федірку (Новгород-Сіверський).

Вересень. Участь у організації та проведенні IV Міжнародних Спаських наукових читань (м. Ніжин – м. Батурин).

18 жовтня. Проведено Четверту Чернігівську обласну історико-краєзнавчу конференцію учнівської молоді, присвячену 90-річчю журналу «Краєзнавство».

Жовтень. Участь у організації та проведенні Восьмих Шрагівських читань, присвячених 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. та 140-річчю від дня народження І.Л. Шрага (м. Чернігів).

Жовтень. Участь у проведенні Історико-краєзнавчої конференції «Микола Аркадійович Рігельман: славетний земляк «з краплиною тевтонської крові»» (с. Андріївка).

21 грудня. Проведено Круглий стіл, присвячений 90-річчю журналу «Краєзнавство».

Проведено 7 засідань Правління ЧОО НСКУ, на яких, зокрема, йшлося про нагородження краєзнавців та професійних і творчих колективів відзнаками обласної організації та НСКУ, про прийняття нових членів до НСКУ, про позиції щодо перейменування вулиць у Чернігові згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», про клопотання щодо призначення членам НСКУ – ветеранам краєзнавчого руху стипендій Чернігівської обласної державної адміністрації на 2018 р., різне.

За участі членів ЧОО НСКУ було проведено 11 засідань клубу «Краєзнавець», який діє на базі Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка.

Для висвітлення діяльності Чернігівської обласної організації НСКУ було розроблено інформаційний сайт «Чернігівщина краєзнавча» (<http://kraeznavec.ucoz.net/>).

2018

6 червня. Відбулася Науково-краєзнавча експедиція НСКУ «Історико-культурна спадщина Чернігівщини: проблеми збереження та форми популяризації».

14–15 червня. XV Батуринські читання, присвячені 350-й річниці обрання гетьманом України Д. Ігнатовича та 25-й річниці створення НІКЗ «Гетьманська столиця». Серед організаторів – Чернігівська ОО НСКУ.

Публікації про діяльність Чернігівської обласної організації НСКУ

1. Коваленко О.Б. Головні етапи розвитку історичного краєзнавства на Чернігово-Сіверщині // Краєзнавство. – 2000. – № 1–2. – С. 41–46.

2. Коваленко О.Б. Звіт про діяльність Чернігівської обласної Всеукраїнської спілки краєзнавців // Всеукраїнська спілка краєзнавців. 1997–2003 роки. – К., 2003. – С. 88–94.

3. Каганова І.Я. Клуб «Краєзнавець» – центр наукового і культурного спілкування // Краєзнавство. – 2009. – № 3–4. – С. 35–38.

Інформаційно-довідкове видання

**Літопис Національної спілки краєзнавців України:
2008-2018 рр.**

До 10-річчя надання Спілці краєзнавців статусу національної

Верстка та оригінал-макет – *Леонід Мигаль*

Підписано до друку 29.08.2019 р. Формат 70х100 ¹/₁₆
Ум. друк. арк. 40,63. Обл. вид. арк. 35,4
Наклад 300 прим. Зам. 43-2019

Надруковано ПФ «ПП «Фоліант»
00121 Київ, вул. Семенівська, 13

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №13744 -2718 ПР від 28.02.2008 р.